

Jakub Wujek
**Iudicium albo rozsądek niektórych
katolików o confessiej sędomierskiej**

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

strona: kt

- 1: IVDICIVM
- 2: Albo.
- 3: Rozszǫdek niekto-
- 4: rych Kátholikow o Coⁿfeś-
- 5: śiey Sędomierski[ey] Ro-
- 6: ku 1570 wydáney.
- 7: W którym śie fáłźe y błędy tey
- 8: to Confesśiey poprośtu pokázu-
- 9: ią/ á prawdá iednego Powźe-
- 10: chneǯ Kościoła Rzymśkiego
- 11: íamá śie broni.
- 12: Ad TIT. I.
- 13: Wyznawáią/ żeby Pána Bogá zná-
- 14: li/ ále śie go przą vcżynkami: bo śą brzyd
- 15: kimi y niewiernymi/ y ku wśelkiemu
- 16: vcżynkowi dobremu nieśpośobni.
- 17: ESAIAE 3.
- 18: Grzech fwoy iáko Sodomá ogłáźá-
- 19: li/ á nie táili go. Biáda duźzy ich/ ábo-
- 20: wiem oddáne im będą ich złe rzeczy.

strona: ktv

- 1: MATH. 7.
- 2: Ołtrzegayćie śie fáłźywyich Proro-
- 3: kow/ ktorzy do was przychodzą w o-
- 4: dzieniu owczym/ ále we wnątrz śą wil-
- 5: ki drapieźnymi. Poznaćie ie po ich o-
- 6: wocách.
- 7: PROVER: 2.
- 8: Opuściwśy prośtą drogę/ chodzą po

- 9: drogách ciemności. Ráduią fie nábro-
10: iwłzy złego/ á kocháią fie w nagorńzych
11: rzeczách: ktrych drogi przewrotne fą/
12: y kroki ich bezecne.
13: 2. THESS. 3.
14: Przykázuiemy wam bráciá/ w imię
15: Páná náfzego Iezufá Chriřtuřá/ byřcie
16: fie chronili káźdego brátá ktry nierzą-
17: dne chodzi/ áni według Podánia ál-
18: bo Trádycyey/ ktorą wzięli od nas.

strona: a2

- 1: N Aiáńneyřze-
2: mu i N Amožneyřzemu
3: Krolowi Polńkiemu Zygmunto
4: wi Auguřtowi/ wielkiemu Křią
5: żęćiu Litewńkiemu/ Ruńkiemu/ Pru-
6: űkiemu/ Mázoweckiemu/ Zmudzkie-
7: mu etć. Pánu/ Pánu Nam Miłóři-
8: wemu: zdrowia/ zwycięřtwá/ y dńugo
9: fortunnego w łálce miłego Bogá Pá-
10: nowánia przez Iezufá Chriřtuřá
11: Páná náfzego żądamy.
12: CZęřtokroćiech-
13: my to v řiebie v-
14: waźáli/ Naiáńney
15: řzy Miłóřiwy
16: Krolu/ iefli te te-
17: ráźneyřze wyniořte dowćipy/
18: dzielnořci/ rozummy/ ktore fie w
19: Polńce niedawno ořtrzyć poczę

20: ły/ więcej Kościołowi y Rze-

21: czypołpol. pożytku/ czyli vtráty

strona: a2v

1: przyniołły. Bo z iedney ftrony/

2: gdy sie oney świętey á mądry

3: prostoćie ftárfzych náłzych przy-

4: pátrzymy/ naydziemy/ że ácz sie

5: oni o Wierze dísputowáć/ oka-

6: záłą mowę wyftáwować/ wie-

7: le o sobie mowić y trzymáć/ áni

8: Książek piśáć nieumieli: iednák

9: im przedsię ná tym nic niefcho-

10: dziło/ czegokolwiek álbo do pra-

11: wdziwey chwały Bożey/ álbo

12: do fprawowania Rzeczypołpo-

13: litey było potrzebá.

14: Páná Bogá dziwnie miłowá-

15: li/ w iego sie chwale vprzeymie

16: kocháli/ ku czći onemu známieni-

17: te Kościoły budowáli y náda-

18: wáli: w cudzy sie vrząd niew-

19: miátáiąc/ przy práwym Pow-

20: fzechnym Kościele ftátecźnie fta-

21: li: przeciw nieprzyaćiołom Ko-

strona: a3

1: ściołá tego Confoederácye roz-

2: máite y Káptury sobie działáli:

3: byli frodzy nieprzyaćiołom swo

4: im: ná wojnie/ y w pokoiu for-

5: tunni: y ácz Złotá y pieniędzy

6: ták wiele niemiewáli/ iednák w-
7: fzyftkich potrzeb nietylko do ży-
8: wności/ ále y do wczáfu y rokko
9: fzy doftátek mieli.
10: Sámi miedzy sobą w iedney
11: práwdziwey Wierze/ miłość y
12: iedność Chrześciańką pilnie zá
13: chowywáli/ Pozwámi y Są-
14: dámi Krolow nie obciążáli/ ía-
15: mi fie przed brácią fwą y fąsiá-
16: dy ludźmi dobrymi á pobożny-
17: mi vgadzáli. Náoftátek ten nam
18: rząd y te Práwá zoftáwili/ kto-
19: rych gdyby fie Polńká ftáteczenie
20: trzymála/ naflawnieyfzym Kro
21: leftwam y Páńftwam Chrześci

strona: a3v

1: áńfkim (możem to rzec śmieie)
2: ledwaby co naprzod dáła.
3: Z drugiey ftrony lepak te dzi-
4: śieyfze rozумы/ náuki/ dowcípy/
5: kráfomowftwá/ dzielności Po-
6: lakow náfzych/ bez wátpienia fą
7: dáry Boże/ tym więtfze y waź-
8: nieyfze (gdy ich kto pobożnie á
9: dobrze z mądrofcia vżywa) czym
10: dufzá ieft zacnieyfza niż ciáło/ do
11: wćip niż siła: ktorými dáry ná-
12: fza Polńká/ przedtym máło zná-
13: ioma/ dżiśia iuż v infzych naro-

21: możemy: y choć nam nieprzyjaćiel

strona: a4v

1: żaden ielzcze nie przyćifka/ ani ná
2: łzyiey nie leży/ przedsię to łami
3: znamy y wołamy/ że znienczka
4: giniemy. One zaśię bogactwá
5: nálze/ ktore fie w łáncuľzkach y w
6: rozmaitych łtroiach okázuią/ taki
7: głod/ vćifk/ y niedostátek/ y płáč
8: vbogich ludźi z łobą przyniołły:
9: że chocia iuż y kościołom niefol-
10: guiemy/ y dzieśięcin Kśięzey nie
11: płáćimy/ wśzák że gdy iáka przy-
12: godá przypádnie/ łámá to rzecz
13: pokázuię/ iż nigdy nędznieyła/
14: nigdy vboźła Polłká nie była.
15: Bo áćći Złotá/ y pieniędzy wię-
16: cey fie teraz w Polłzce niżli zá
17: łtárlzych nálzych pokázuię/ á w-
18: łzákże iż zbytkow przedtim tákich
19: iákie dźiś v nas łą niebyło: łpor-
20: łze były łtárlzym nálzym łtá y dzie-
21: śiátki/ niż nam teraz tyśiące.

O Po-

strona: a5

1: O pokoiu lepak y zgodzie dźiśiey
2: łzych obywatelów nálzych mo-
3: wić niepotrzebá/ gdyż fie iey W.
4: K.M. y w Rádzie/ y w Połel-
5: łkim kole/ y ná Sądziech z wiel-

- 6: ką/ iáko rozumiemy/ żáłością y
7: przykrością swoią náfluchác y
8: nápatrzyć vftáwicznie możeł: że
9: słufznie á spráwiedliwie dziś ká-
10: żdy z płáčzem mowíc może one
11: słowá/ ktore on zacny á święty
12: człowiek vczeń S. Ianá Ewán
13: geliŧty Polikárpus/ widzác y sły
14: słzac Kácerŧwá y błędy czáfow
15: swoich/ zwykł był mowíc:
16: O miły Boże/ ná iákie-
17: żeś mię czáfy záchował/
18: ábych ia to słýłzał?
19: Słufzniey ielzczę z tego mieścá/
20: gdzie tákie rzeczy słýłzimy (co

strona: a5v

- 1: tenże Polikárpus czyniwał) v-
2: ćiekáčbychmy mieli/ ábychmy iá-
3: wnego przeciw Pánu Bogu blu
4: żnierŧwá/ á vpornych błędow
5: ludzkich nieślucháli/ á póspolito-
6: wánia żadnego (iáko Ian ś. E-
7: wángeliŧtá czynił/ ktory sie w ie-
8: dney łáźniey z Ceryntem Herety-
9: kiem myć niechćiał) z tákimi nie-
10: zbożnymi á przezduŧnymi ludź-
11: mi nie mieli.
12: Teć fą rzeczy Naiásnieyfzy Mi-
13: łościwy Krolu/ ktore czynią á-
14: bychmy zwątpiwfzy o tych ná-

15: Źyeh kráfomowŹtwách/ dowći-
16: pách/ náukách/ y dzielnoŹciách
17: dźiŹieyŹyeh/ rádfzy ná oney ftá-
18: rey proŹtoćie StárŹyeh náŹyeh
19: przeŹtawáli. Dobryć ieŹt rozum/
20: dowćip/ náuká/ ále temu który
21: go dobrze wżywa. Temu záŹię/

strona: a6

1: który im buntow Źwoich/ vporu
2: y błędow podpiera/ wielkie Źzko
3: dy/ y RzeczypóŹpolitey pewną v-
4: trátę przywodzi. A ieŹli kiedy w
5: PóŹzce byŹo tákich wiele/ ktorzy-
6: by złe dobrym/ á dobre złym názy
7: wáli/ tedy dźiŹ záprawdę ieŹt do
8: Źyć. Bo niedoŹyć ná tym mnodzy
9: máią/ że łámi błádzá/ ále Źie we
10: złoŹciách kocháią/ wbłędach Źwo
11: ich łámi Źie łobie dźiwnie podo-
12: báią/ onych bronią/ y inŹyeh ná
13: nie przywodzą. A co ciężŹzego y
14: nieznoŹnieyŹzego ieŹt/ Ewánge-
15: lią y prawdę Bożá ku potwier-
16: dzeniu nieprawdy/ y hániebnych
17: bluźnierŹtw y błędow Źwoich o-
18: pákuią/ Źzpocą y wywracáią/ á
19: w tym rozumy Źwe y dowćipy
20: okázuią. Co Źie y w tey *Confessiey*
21: którą Roku 1570. niektorzy zá-

strona: a6v

1: się wydáli/ (áč ná nię mnodzy
2: miedzy nimi w Sędowierzu nie
3: przyzwaláli) y W.K.M. bez
4: wżelákiego wftydu przypifáli/
5: fromocąc w tym Mágelstat/ ftá-
6: tecžność y wiarę W.K.M. iá-
7: kobyś W.K.M. ich błędow/
8: ktoreś hánować y kárác powi-
9: nien/ obrońcą iákim **byc [!]** / álbo fie
10: z nimi zgádzác miał/ dofyc okázu
11: ie. Ktora to Confefsia gdy do
12: rąk náfzych przyślzá/ obaczylich-
13: my że oná pod pięknym Wyzná-
14: nia Wiáry Powfzechnego Ko-
15: ściołá tytułem/ wielkie á zarázli-
16: we iády/ y fproftne Luterfkie y
17: Hugonotfkie Szwáycárkfkie błę
18: dy w fobie zówiera. Zdáło fie
19: nam tedy zá potrzebną/ te fáłfze
20: ktorechmy w niey ná prędce obá-
21: czyć mogli/ náznaczyć: y co na-

strona: a7

1: kroczy/ káždy zofobná prawdą
2: Wiáry Kościołá prawdziwie
3: Powfzechnę zbić y zeprzeć. Co-
4: chmy vczynili ich fłowá wcale
5: záchowawfzy/ á fwoie tudziefz
6: przypifawfzy/ obyczáiem Dyálo-
7: gu iákiego. Nie iżebychmy co o
8: ftáteczności Wiáry W.K.M.

9: wątpili/ którą W.K.M. tak
10: iákoś ią od Oycá/ Dziádow/ y
11: Prádiádow fwoich przyiął/ z łą
12: fki miłego Bogá zupełną y całą
13: záchowác raczyfz/ y dali Bog do
14: końcá záchowáfz: Ani też dla te-
15: go/ ábychmy W.K.M. náu-
16: czác/ y te błędy okazowác mieli:
17: o ktorego ofobliwey mądrości/
18: y wyfokim rozumie tak trzyma-
19: my/ żebyś W.K.M. y okrom
20: tego pińania náfzeǵ/ te błędy łam
21: przez się łátwie rozeznác mogł.

strona: a7v

1: Ale dla niektórych proftych/ á w
2: Piśmie S. niedokońcá biegłych
3: Chrześciánow: ktorzy ná te ksią
4: fzki wpadfzy/ tytułem ozdobnym
5: ále fálfzywym záfwezdieni mo-
6: gliby miáfno zdrowego napoiu/
7: iádu fie nápić: Y dla tych też/
8: ktorzy w Wierze Chrześcián-
9: fkiey Powfzechney nie do końcá
10: vgruntowáni/ chwieią fie wfze-
11: lákim wiatrem nowej náuki iá-
12: ko trzciná: ktorzych krewkości/
13: winnichmy z miłości y z powin-
14: ności fpolney Chrześciánfkiey/
15: wedle możnoći náfzey podeprzec
16: y rátowác/ á tym hániebnym ká

17: cerftwem y błędom/ ktore sie iuż

18: y v nas nieftetys niepomału zá-

19: mogły/ iáko możemy zábiegác.

20: A gdyż oni ku zálezeniu wy-

21: myłłow fwoich tę Confuzyą/ rá

strona: a8

1: czey niż Confefsia/ W.K.M.

2: ofiarowác/ y pod imieniem W.

3: K.M. poddánym W.K.M. te

4: iády podác śmieli: słuźniey my

5: okazanie tych błędow/ á prawdę

6: ftárożytnego Powfzechnego Ko

7: ścioła Bożego/ w ktorey sie też

8: my prawdziwie wierni/ á W.

9: K.M. PANA swego Miło-

10: ściwego słuźni poddáni z Wá

11: szą Kro.M. zgadzamy/ przypi-

12: sác/ ofiarowác/ y pod imieniem

13: y obroną W.K.M. wízyftkim

14: wobec podác mieli: dziękuiać

15: Pánu Bogu/ że w takim zámie-

16: szańiu/ ktore sie dla grzechow ná-

17: szych znienaczká do Polfki wkrá-

18: dło/ zá niedbáłością tych/ ktorzy

19: byli powinni słowem/ y przyklá-

20: dem żywotá pobożnego páść trzo

21: dę Páńfką/ y W.K.M. ku w-

strona: a8v

1: szałákiey pobożności powod dá-

2: wác/ y zá chytróścią á zdráda

3: bezbożnych Miniſtrow Szátáń
 4: ſkich/ ktorzy z inąd wyſwieceni/
 5: do nas iáko do ſtoku iákiego be-
 6: ſpiecznie wćiekáią/ á iádowitemi
 7: błędy ſwoimi ludzie zaráżáią/
 8: nam przedſię W.K.M. przez
 9: ták długi czás w práwey á w
 10: Powłzechney ſtárożytney Wie-
 11: rze záchowywác raczy. A znác
 12: záprawdę/ iż P. Bog wedle o-
 13: bietnice ſwey/ ſerce W.K.M.
 14: w miłóſciwey ręce ſwoiey trzy-
 15: máć raczy: ponieważ iuż od
 16: dwudzieſtu i trzech lat ci no-
 17: wey Wiáry budownicy/ dziw-
 18: nych fortelow pod nim wżywá-
 19: iąc/ pożycz go z łáſki Bożey nie
 20: mogą. Więc iuż Káznodzieie zá-
 21: ráźliwe z dziwnemi przymioty y

strona: b

1: przyſmáki/ ktore poſpolſtwu bár-
 2: zo ſmákowáły/ podrzucáli: iuż
 3: też y przy ſprávách poſpolitey
 4: rzeczy ſurowe ſzturmy ná Wiá-
 5: rę Powłzechną prawdziwą przy
 6: pułzczáli/ á ſerce y myſł W.K.
 7: M. iż ieſt ná oney ſkále álbo o-
 8: poce vgruntowána/ przeciwko
 9: ktorey brony Piekielne nigdy nic
 10: nie przemogą/ áni iey przekoná-

11: ią **žadnym** obyczáiem ná ich łtro-
12: nę náchylone być nie mogło: zá
13: co my vltávicznie Pánu Bogu
14: dziękuiemy. Y mamy wielką ná-
15: dzieię w łáfcie á dobroći Bołkiey
16: że iefzcze **miłósiernym** okiem łwym
17: ná tę Koronę weyźrzyć raczy/ á
18: nayświętłzy łkarb łtárożytney á
19: Powłzechney Wiáry Chrześci-
20: áńłkiey/ ktory od łżeści łet lat y
21: dáley przodkowie náłzy pilnie á

strona: bv

1: łtátecznie chowáli/ y nam iáko
2: przez ręce podáli/ zásię iey cále
3: będzie raczył **przywrócić [!]** . Do
4: czego łie W.K.M. łłufznie w-
5: łzelákim łtáraniem małz przyczy
6: niác/ y pomagác: poniewáz P.
7: BOG święty á łławny twoy
8: Dom łágełłow/ zá tą świętą
9: Kościołá Rzymłkiego Wiárá/
10: ná Krolewłkiey Stolicy połtá-
11: wić/ y onę iemu w pokład y o-
12: bronę w Krolełtwie POLłkim
13: podác raczył. Czego W. Kro.
14: M. łnádnie dokázác możelz/ gdy
15: do tego zwierzchność łwą przy-
16: łóżyłz/ áby w Krolełtwie two-
17: im tákowe łprołtne á iádowite
18: Książłki y pińania/ ktorem iuz

19: końcá y miáry niemáfz/ á ktore-

20: mi rozmáite błędy y Kácerftwá

21: fą rozśiane/ mieyfcá niemiály.

strona: b2

1: A miáfto nich Księgi zacnych

2: Doktorow ftórych (ktorzy nie-

3: tylko mową y pińaniem/ ále y ży-

4: wotem y cudámi Powfzechną

5: Wiárę vgruntowawfzy/ á náo-

6: ftátek krwią fwoią zápieczęto-

7: wawfzy/ nam práwie iáko w rę-

8: ce podáli) drukowáne y przeda-

9: wáne były. Abowiem tym fpo-

10: fobem poddáni W.K.M. kto-

11: rym iuż ná rozumie y dowćipie

12: niefchodzi/ fnádnie y fami przez

13: się obáczyć będą mogli/ co fálfz

14: co prawdá: á wzgárdziwfzy te

15: zákálone Odśzczepieńskie rowy/

16: z fzczerych ftudnic wodę przezro

17: czyftą náuki Chriftufowey czer-

18: pác będą. A Páńftwo W.K.

19: M. ktore ieft iáko murem nieiá-

20: kim wfelkiego Chrześciáńftwá

21: ozdobę fwą pierwżą y rząd ftá-

ro-

strona: b2v

1: ftárożytny zásię weźmie: á W.

2: K.M. y v ludzi fławy praw-

3: dżiwey/ y wielkiego Imienia v

- 4: wżzech Narodow łobie dołtá-
5: niełz: ktore żadnego wieku nigdj
6: niezágáśnie/ y v Páná Bogá nie
7: iákąłzkolwiek zapłátę/ ále ty w-
8: łzytki dáry y błogofłáwieńftwá
9: ośięgniełz/ ktore Pan Bog świę-
10: tym Krolom onym (ktorzy Oł-
11: tarze/ y mieyłcá rozne od powłze
12: chney á iednołtáyney chwały
13: Bożey/ iáka w Kościele Sálo-
14: monowym byłá/ borzyli/ fáłłzy-
15: we Proroki z ludu Bożego wy-
16: gładzáli láfy ku łchadzkom ich
17: wyćináli/ Kościół zgwałcony
18: odnawiałli) obiecowác/ y łprá-
19: wy ich fortuniał/ nieprzyziało-
20: ły gromiał/ Angellkie pomocy y
21: obrony połyłáiał/ y łzczęłliwym

strona: b3

- 1: pánowánliem łwięte dokonánliem
2: dawáiał/ zupełnie íłcie raczył.
3: Przyimíłz tedy W.Kr.M.
4: pokornie prółimy/ iáko Miłó-
5: łciwy PAN/ od nas prawđzi
6: wie wiernych á połłufłznych pod
7: dánych łwoich/ tę máłá pracá
8: náłzę/ á prawdy Kościółá Po-
9: wżzechnego obronę: ktorá W.
10: K.M. y inłłzym włzem łtanom
11: y poddánym W.K.M. poda-

12: wamy/ okazując fałszy y zdrady
13: teyto Ewangeliey nowey/ koja
14: w Polfzce ielt przyczyną nierzą-
15: du wżego/ y przeklęctwá Boże-
16: go: á tey prawdziwey Wiáry/ y
17: nas Kátholików swoich od w-
18: źelkich wymyűłow y potwarzy
19: śwowolnych ludzi rácz bronić/
20: y wípráwować według woley Bo
21: że y á powinności twoiey: áby

strona: b3v

1: lud fpráwie twey zwierzony/ kto
2: ry P. Chrístus krwią śwá zgro
3: mádźić raczył/ w iedności Wiá
4: ry Powłzechney był záchowan:
5: á Imię teğ święte/ przez ktore y
6: W.K.M. y my wżyfcy poddá-
7: ni twoi/ y tuteczneğ y wiecznego
8: błogofławieńtwá doftác ma-
9: my/ w Páńftwie twoim zówłze
10: wielbione było. Co rácz dác P.
11: Boże w Troycy iedyney/ ábych-
12: my teğ ielzczę zá żywotá náłzego
13: doczekác/ á ná to długo welpo-
14: łek y z tobą z wefelim pátrząc
15: mogli. AMEN.
16: W.Kr.M. Pána
17: śwęğ Miłofciweğ.
18: prawdziwie wierni
19: y poűfuzni poddáni.

20: Niektorzy Ká-

21: kholikowie.

strona: b4

1: Artykuły ktore

2: w łobie ty Książki zá-

3: mykaią/ porządnie

4: położone.

5: O Tytule. Lift 1.

6: Ná lift do Krolá Iego M. 3.

7: Artykuł I.

8: O Piśmie świętym/ o prawdzi-

9: wym łowie Bożym. 27.

10: Artykuł II.

11: O wykładaniu Piśmá święteĝo/

12: o Doktorach Kościelnych/ o On

13: ciliach/ y o Trádycjach. 32.

14: Artykuł III.

15: O Bogu y iedności Boŝtwá ie-

strona: b4v

1: go y o trzech perfonach álbo o-

2: łobach. 43.

3: Artykuł IIII.

4: O Báłwániech álbo o Obrá-

5: źiech/ Bogu/ Pánu Chriŝtufo-

6: wi/ y Świętym przypodobá-

7: nych. 44.

8: Artykuł V.

9: O chwale/ czći/ y Modlitwie/

10: ktora ŝie czyni BOgu przez iedy-

11: nego Poŝrzedniká CHRiŝtuŝá

12: Páná. 53.

13: Artykuł VI.

14: O Opátrznosci Bożey. 62.

15: Artykuł VII.

16: O ftworzeniu wżyftkich rzeczy/

strona: b5

1: O Angelech/ Dyablech/ y o Czło-

2: wieku. 62.

3: Artykuł VIII.

4: O vpadku człowieczym/ o grze-

5: chu/ o przyczynie grzechu. 63.

6: Artykuł IX.

7: O Dobrowolności/ y o síłách

8: á mocy człowieká káždego. 65.

9: Artykuł X.

10: O przeźrzeniu Bożym/ y o wy-

11: bieraniu świętych od nieg̃. 67.

12: Artykuł XI.

13: O Pánu IEzuście CHriřtuście/

14: prawdziwym Bogu y człowie-

15: ku/ iedynym zbáwicielu swiá-

16: tá. 69.

strona: b5v

1: Artykuł XII.

2: O Zakonie Bożym. 73.

3: Artykuł XIII.

4: O Ewángeliey Páná Chriřtu-

5: łowey/ o obietnicách/ y o duchu

6: á pozwierzchniey literze. 78.

7: Artykuł XIII.

8: O Pokucie y nąwroccniu czło-

9: wieká ku Bogu. 81.

10: Artykuł XV.

11: O prawdziwym ludzi wier-

12: nych wśpráwiedliwieniu. 93.

13: Artykuł XVI.

14: O Wierze y o dobrych vczyn-

15: kách á zapláćie ich/ y o zaśludze

16: człowieká wiernego. 104.

strona: b6

1: Artykuł XVII.

2: O Świętym Powżeczonym Ko

3: śćiele/ y o iedney ieğ głowie. 115.

4: Artykuł XVIII.

5: O śługách Kościoła Bożego/ o

6: pośtánowieniu ich y wrzę-

7: dziech. 141.

8: Artykuł XIX.

9: O Świętośćiach Kościoła

10: Chriśtuśowego. 159.

11: Artykuł XX.

12: O Krzćie świątym. 167.

13: Artykuł XXI.

14: O świątey Wieczery Pań-

15: Ńkiey. 170.

strona: b6v

1: Artykuł XXII.

2: O Zborzech świątich álbo o zgro

3: mądzeniu Chrześćiańńkim. 180.

4: Artykuł XXIII.

- 5: O Modlitwach Zborowych/ o
6: śpiewaniu y o Godzinách Ko-
7: ścielnych albo Księżych. 183.
8: Artykuł XXIII.
9: O Święciech/ y o Pościech/ y
10: o brákowaniu pokármow. 188.
11: Artykuł XXV.
12: O Kátechizmie/ y o náwiedzá-
13: niu niemocnych/ á o póciefzaniu
14: ich. 199.
15: Artykuł XXVI.
16: O Pogrzebie wiernych/ o pracy

strona: b7

- 1: álbo pieczy około Vmárłych/ o
2: Czyścu/ y o Obiáwieniu Du-
3: chow. 200.
4: Artykuł XXVII.
5: O Ceremoniach/ y o Porząd-
6: kach Kościelnych/ á o rzeczách
7: śrzednich ku wzywaniu wol-
8: nych/ ktore media zową. 205.
9: **Arytkuł [!]** XXVIII.
10: O Dobrách Kościelnych. 208.
11: Artykuł XXIX.
12: O Stanie bezmałżeńftwá/ y o
13: Ítanie Małżeńłkim/ á o Go-
14: łpodárftwie. 209.
15: Artykuł XXX.
16: O Zwierzchności. 213.
17: Ná Lift do Czytelniká. 216.

strona: b7v

1: O Wieczerzy Páńfkiey Nauká/

2: z Confefsiey Sáfkich Kościo-

3: łow. 219.

4: Obyczay zgody o Sákrámen-

5: cie Stołu Páńskieĝ/ Ianá Kál-

6: winá/ y Theodorá Bezy. 248.

7: Dekrety álbo Kanony ná S.

8: Trydentfkim Concilium o prze-

9: naświétfzey Swiętości Sto-

10: łu Páńfkiego vczynione. 263.

strona: 1

1: IVDICIVM

2: Albo

3: Rozłádek Kátholików nie

4: ktorych/ o Confefsiey Sędo-

5: mierfkiey tegoroczney.

6: W ktorym fie fáłze y błędy teyto Con-

7: fefsiey poproftu pokázuią; á prawdá

8: iednego práwego Powfzechnego

9: Kościoła Rzymfkie^{go} lámá

10: fie broni.

11: O Tytule.

12: CONFESSIONISTE.

13: CONFESSIA Wyznánie wiá-

14: ry Powfzechney Kościołow Krześcián-

15: fkich Polfkich krotko á proftemi fłowy

16: zámknione.

17: CATHOLICI.(*margin*) Wiára Powfzechna ktora? Vincen : Lyrineñ (-)

18: Wiára Powfzechna tá ieft: ktora nie

19: dziś/ nie wczorą/ nie ná tym álbo owym

20: mieścu vroflá: ále ktora wżędzie/ kto-

21: ra zówże káзде^{go} wieku/ ktora od wżyt-

strona: 1v

1: kich trzymaná bylá: co nam y fámo to

2: słowko **Catholieñ** álbo Powżzechne po-

3: kázuie.(*marg*) **Augu, coñ Gaudent. Donatift. lib.3.** (–) A gdyż tá wáżzá wiára od ie-

4: dnego człowieká Marcína Lutrá/ ná

5: pewnym mieścu w Wytemberku/ y

6: niedáwne^{go} cżáfu od cżterdzieści lat ná-

7: ftálá: á nie zówždy/ áni wżędzie/ áni od

8: wżyftkich narodow ieft trzymána; pe-

9: wna rzecz/ że nie Powżzechna/ ále ícże-

10: gulna y pokątna ieft.

11: **Confefs.**

Wedle podánia Apostol-

12: fkiego y ftórych Doktorow.

13: **Cathol.**

Iefli to ták ieft/ pokaże fie

14: ná fwych mieścách: á wżák podánie A-

15: poftolfskie y ftórych Doktorow nízey od-

16: rzucaćie.(*marg*) **Articul. 2.** (–)

17: **Confefs.**

Ktore^{go} fie zgodnie trzymáią.

18: **Cathol.**

Iáka to zgodá wáżzá/ wie to

19: iuż świat wżyftek: y Synody wáże ia-

20: wnie to pokázuią/ iáko y ten Sędomir

21: fki przefzły.(*marg*) **Zgodá Luteranow.** (–)

22: Confefs.

Ludzie Krześciańscy Rze-

23: łzey Niemieckiey mało nie wżędzie/

24: w Helwecey.

25: Cathol.

A mać ielzczę y będzie miał

26: Pan Bog y w Niemcách/(*marg*) Wiára prawdziwa y w [Ni]emcach / (-)y w Helwe

27: cyey/ we Fráncyey/ w Szkocyey/ w Dá-

strona: 2

(*marg*) y gdzie indzie niewtála (-)

1: niey/ w Niderlancie/ niezliczone lu-

2: dzi; ktorzy prawdziwą á Powłzechną

3: wiaré Rzymfką mocnie trzymáią/ á wá

4: łzym zabobonom y bontownym wyná-

5: lázkom vwodźić łie nie dáią; mimo te/

6: ktorzy wálznych błędow odstąpiwłzy; co

7: dzien/ do iednego práwego Kościoła

8: łie wrócáią. Ale wždy dobrze/ iż znaćie

9: w Rzełzy Niemieckiey nie wżędzie tę

10: zarazę być rołtrzęsioną. Bo łąd znác/

11: iż tá Confellia/ żadnym obyczáiem nie

12: ćierpi tego napifu; Powłzechna.

13: Confefs.

W Angliey.

14: Cathol.

Znác że nie wiećie/ co łie dziś

15: w Angliey dzieie.(*marg*) Anglia. (-) Ey niezápomnić P.

16: Bog do końca Kościoła łwego: á wie-

17: rzę/ że krew oná łwiętych Męczeni-

18: kow Angielłkich otrzyma wrychle Oy-

- 19: czyżnie swoiey wybáwienie y wyfwo-
 20: dzenie/ od tych Sekt y hániebnych błę-
 21: dow. Amen.

22: **Confefs.**

W Czechách/ w Węgrzech.

23: **Cathol.**

Dármo fie szeryście. Wfzák

- 24: áni Węgrzy/ áni Czechowie z wámi
 25: trzymáią.(*marg*) Czechowie j Węgrzy z Confessioniftámi nie trzymáią. (-)
 26: Bo Węgry po wielkiej czę-
 27: ści Blándrátá z Trideitámi bezbożne-
 28: mi iuż posiadł: á Czechowie nie včzy-

strona: 2v

- 1: nią tego/ áby fie Hufá fwego puścić/ á
 2: z wámi fie ná wfzytkim zgádzác mieli/
 3: ktorzyście iuż dáley zábrnęli.

4: **Confefs.**

Y po wfzytkich ftronách

- 5: swiátá.

6: **Cathol.**

Dobrze. owa nie da wam

- 7: Pan Bog tey poćiechy/ áby tá wiárá
 8: wáfzá Pułnocne gránice (fkąd wfzyft-
 9: ko złe/ wedle Pifmá pochodzi) prze-
 10: niść kiedy miálá: y widzim że tám nie-
 11: dochodzi/ gdzie Pan Bog nowá swiá-
 12: tłość Ewángeliey Pogánom z miłosier
 13: dzia fwego pošyła; ále tám tylko/ gdzie
 14: prze niewdzięczność y nieposłufzeńftwo
 15: Ewángeliey swiętey raz przyiętey/ zá

16: gniewem łwym rozmaitych ciemności

17: błędow y kácerftw łprawiedliwym łą-

18: dem dopułzcza. (marg) Wiára Confessionistów pułnocnych gránic nieprzechodzi. Ierem.1.

(-)

19: **Confefs.**

Wydána dla tego/ áby w-

20: łzem wiadomo było/ że nie nową áni o-

21: błędlwą wiárę trzymamy/ ále łtárá-

22: dawną Apołtołłką/ Powłzechną.

23: **Cathol.**

Iełli nie nowa; vkaźcie mi/

24: kto ták przed Lutrem trzymał/ okrom

25: Heretykow bezbożnych/ łądem Kościel

26: nym łprawiedliwie potępionych. (marg) Wiára Confessionistów nowa/ y obłędlwa.

(-)Iełli

27: nieobłędlwa; dam łie ná towarzysze y

strona: 3

1: brácią wálzę Trideity/ y Anábáptyty/

2: **ktorzi** [!] rowno y zgodnie z wámi przeciw

3: Kościolowi niezbożną woynę podnio-

4: włzy/ was przedsię zá odłzczenie o-

5: błędlwe máią. (marg) 2 Theł. 2. (-)

6: Ná Liłt do Krolá

7: Iego Miłości.

8: CONFESIONISTE.

9: GDyż wiemy Naiáńnieyzy Mi-

10: łościwy Krolu/ iż to ielł na-

11: przednieyłza y nazacnieyłza po-

12: winność Krolom włzem od Páná Bo-

13: gá zlecona: ktory ich nietylko ná ták

- 14: wyfoki ńtolec pońtánowił y nád inńze
 15: przełóżył/ ále teź zacnońć/ władzã y
 16: moc ich w obronie á w opátrznóńci
 17: ńwoiey ma. A to dla tego/ áby chwale
 18: iego ńwiętey ńlúżyli/ onę rozmnażáli/ á
 19: o budowániu Końciołá iego pieczã mie
 20: li: zdáło ńie nam zã rzecz potrzebnã/ á-
 21: byńmy ńprãwy nãłze wńzyńtki/ z ńtrony
 22: tey to chwały Pãńńkiey/(*marg*) [Deut. 17.](#)

¶ [Pńalm. 2.](#)

¶ [Eńaie 49.](#)

¶ [Eccle. 49.](#) (–) przed Wãłzã

- 23: Krol M. Pãnem nãłzym przełóżyli/ á
 24: Wãłzey K.M. prońili/ ábyń raczył pil-
 25: nie w nie weyźrzeć/ y dla tey powinno-

strona: 3v

- 1: ńci ńwey od Pãná Boga rońkazãney.
 2: CATHOLICI. Nie iefńci rzecz
 3: áni powinnońć żadna Krolá Iego M.
 4: te wãłze Confesii rońbierãć/ y ńedźińć o
 5: wierze co bład co prawdã: (*marg*) Powinnońć Krolá I.M. (–) Bo y ńãmi
 6: wyznawãcie niżej/ że vrząd napřed-
 7: nieyńzy zwierzchnóńci ten iefń; ńtãrãć ńie
 8: o zãchowanie pońpolitego pokoiu/ y o
 9: beńpieczne wńzem obywãtelom mieńzkã-
 10: nie.(*marg*) [Artio. 30. infra.](#) (–) Y P. Bog to nie Krolom ále Ko-
 11: ńciołowi ńwemu/ to iefń/ Pãńterzom y
 12: Przełóżonym iego y Conciliã poru-
 13: czył.(*marg*) [Deut. 12.](#)

¶ [Malach. 2](#)

10: Lucę 10.

11: Math. 23.

12: Math. 18. (–) Ktorzy gdyż iuż y przedtym daw-

14: no/ y teraz w Tridenćie niedawno/ tę

15: náukę wáfzę ofádzili y potepili: niemo

16: żećie łie niczego inźzego v Krolá I.M.

17: vpomináć/ iedno Exequucyey.

18: **Confefs.**

y dla tego też/ ponieważ P.

19: Bog wńzechmogący vźyczyć nam ra-

20: czył łwey łáłki łwiętey wedle obietnice

21: łwey czałow tych ofáttecznych.(*marg*) Math. 24

22: 2 Thef. 2

23: Apoc. 18.

24: 2 Petr. 2. (–)

25: **Cathol.**

Co to zá obietnicá niezrozu-

26: miem: wyiáwłzyby oná/ ktorą Pan ná

27: tymże mieřcu/ ktoreřćie náznáczyli v

28: Mátheulzá łwiętego vczynić raczył:

29: Wiele/ powieda/ fáłzywych Prorokow

30: powłtána/ á wiele ludźi zwiodá.(*marg*) Math. 24 (–) Ná

strona: 4

1: ton cźás iefli wam kto rzecze: owo łám

2: áłbo ondźie iefł Chrifłus/ nie wierźćie

3: mu. Inźze obietnice iuż nam dawno

4: Pan Bog łpełnić raczył/ zełławłzy A-

5: pořtołom Duchá łwego łwiętego.

6: **Confefs.**

Ták iż wiele ludźi y łtanow

7: poddanych Wálzey Kr. M. iáko w zac-
 8: nych infzych Kroleftwách j Księftwách
 9: ták teź pod łzczęśliwym pánowaniem
 10: Wálzey Kro. M. do znáiomóści praw-
 11: dy Bożey przyźzło. (*marg*) Confessionifte dopiro prawdę poználi. (-)

12: **Cathol.**

O niedopieroć Pan Bog

13: prawdę swoię światu oznáymić raczył/
 14: przez Doktory wálze: ále w nowym Te-
 15: ftámenćie náprzod przez iedynego Sy-
 16: ná łwego/ á **potym** przez Apoštoły świę-
 17: te/ y ich namiáftki á potomki:(*marg*) **Ioan. I.**

18: **Pfal. 18.** (-) ták; że

19: ná wżyftek świat rozłzedł fie głos ich/
 20: y ná gránice światá łłowá ich. że iuź
 21: znáioime á wielkie iest imię Páńfkie v
 22: wízech narodow. Przeto fie wy z wá-
 23: łzą tą nową prawdą/ á piątą Ewán-
 24: gelią/ niemaćie prze co chlubić.

25: **Confefs.**

Ktora była wymyśły ludz-

26: kiemi zátłumioná.

27: **Cathol.**

Niełpráwiedliwie ták zo-

28: wiećie chwálebne á porządne/(*marg*) Confessionifte podanie Apoštołk. y święte (-) y
 przy-

strona: 4v

(*marg*) wítawy Kościelne/ ludzkimi wymyśły zową. (-)

1: łtoyne Páfterzow j Doktorow świętych

2: Kościołowi od Páná Chriřtułá dánych

3: wftawy: ktore nietylko wiary prawdzi-

4: wey/ y chwały Bofkiew niwczym niená-

5: rufzáią: ále owlzem oną zdoią y roz-

6: mnázáią. iáko lie to niżey pokáże.

7: **Confefs.**

Co widząc Szátan nieprzy

8: iaćiel národu ludzkie⁸⁰ / ze włzech ftron

9: ftárał lie/ áby hydźił tę prawdę Bożą.

10: A iefli czym to ohydzenie czyni/ tedy te-

11: mi Sektámi á Kácerftwy/ ktore iáko

12: Apoftoł świadczy/ mułzą być częścią

13: dla doznánia wiernych/(*marg*) 1 Cor. 11 (-) częścią też dla

14: vpornych j niewdzięcznych prawdy Bo

15: żey/ ktorzy łzukáią wymowek y przyczyn

16: áby prawdzié Bożey mieścá v siebie

17: niedáli/ tym iáko niewdzięcznym Pan

18: Chriftus sftawa lie kámieniem obrá-

19: żenia/ przepuľczáiąc takie Sektarze. (*marg*) 1 Petr. 2.

: Efaię 8.

: Pál. 117. (-)

20: **Cathol.**

Prawdá/ żeć to Szátan (kto-

21: rego pokoy y powlzechna zgodá w Ko-

22: ściele Bożym wielce boláá) przez was

23: łwe Miniľtry broi; ále z łpráwiedliwe-

24: go dopuľczenia á łkarániá Bożego/

25: ktory wálze gorne rozумы y ięzyki zámie

26: łzał:(*marg*) Niezgodá Nowowiernikow iáwne iefť łkaránie Bofkie. (-) áby ftąd káždy y

naproftłzy rozu-

27: miał/ że tá wiárá wálzá z Bogá nie iefť/

strona: 5

1: ktory Bogiem pokoju y iedności chce
 2: być názwany; ále rychley z onego/ kto-
 3: ry fie w rofterkach á niezgodach ko-
 4: cha/ ktory był mężoboycą fkoro z począ-
 5: tku.(*marg*) Rom. 16.
 : 1 Cor. 14.
 : 2 Cor. 13.
 : Philip. 4.
 : Hebr. 13.
 : Ioan. 8. (-) A ták mużąc być Sekty y zgorfze-
 6: nia/ ale biádá tym przez ktore to zgor-
 7: fzenie pochodzi.

8: **Confefs.**

A dla tego tedy poczęły fie

9: ziąwiác rozliczne y rozmaíte záburze-
 10: nia/ miedzy Kościoły á zebraniem Bo
 11: żym/ ták iż iedni nowe poftánowienia
 12: w Kościele Powfzeczny.

13: **Cathol.**

A iákoż to nowe/ ktore przed

14: wáżym Lutrem ná tyśiác y kilká fet lat
 15: były/ iáko fie z Doktorow ftórych po-
 16: każe. To rzecz pewna/ że Polfka od fze-
 17: ści fet lat iáko fie okrzciłá/ nigdy iná-
 18: czey nietrzymála. Owa wy wżyfłtko o-
 19: pák/ ftórym nowe á ftóre nowym ná-
 20: zywaćie.(*marg*) Confefsionifte wżyfłtko opákuia. (-)

21: **Confefs.**

Obłądliwości ludzkie/ ná-

22: uki Bogu przeciwne/ Piśmá święte-

23: go zaniechawłzy.

24: **Cathol.**

Y to fie ináčzey naydzie/ gdy

25: do rzeczy przydziemy. Aleć Luterowá

26: y Kálwinowá náuká y wykład piśmá/(*marg*) Obł[ę]dliwość ludzk[a]. (–)

27: obłądliwością ludzką ma być przyftoy-

strona: 5v

1: nie názwany. Bo oni ludźmi bywłzy/ á

2: od trzody powfzechnych Doktorow fie

3: odłączywłzy/ pokątná á iádowitá náu-

4: ką ludzie pozaráżáli.

5: **Confefs.**

Dla pánowánia fwego y

6: dla pożytkow fwych.

7: **Cathol.**

A iákoż wy wiećie/ ktorym

8: to oni vmyłłem czynią/ że ták bełpie-

9: cznie sługi Boże sądzićie? (*marg*) Confessionište Kátholiki potwarzáią. (–) Nie widzi-

10: ćie/ iáko wiele ludzi w Kościele Pow-

11: fzechnym (czego iednák v was nienay-

12: dzie) opuściwłzy imioná/ dignitárftwá

13: y dochody/ ktore álbo mieli álbo mieć

14: mogli/ w vbołtwie á w czyłtości pod

15: posłufzeństwem zakonu służą pánu Bo-

16: gu/ w teyże wierze Powfzechney á pra-

17: wdziwey? A więc y ci dla pánowánia

18: fwego tey wiáry bronią?

19: **Confefs.**

Przekłádáią nád vftáwy

20: Boſkie.

21: **Cathol.**

Toć wálze łą zmyślone wy-

22: kręty/ á nigdy tego prawdą niedowie-

23: dziećie.

24: **Confefs.**

Y bez wízelákiego práwá

25: gwáltownie łobie wíurpuią zwierzch-

26: ność nád owczárnią Páńlką.

27: **Cathol.**

Y owfzem zá wielkim prá-

strona: 6

1: wem. Bo nie inſzemu iedno Piotrowi

2: á namiestnikom ie⁸⁰ rzeczono ieft: To-

3: bie dam klucze Kroleſtwá Niebieſkie-

4: go. Pás owieczki moie. (*marg*) Ktorem práwem Rzymſki Biſkup á potym inſzy Biſku.
zwierzchność nád owczárnią Páńlką maią.

: †Mat. 16

: Ioan. 20.

: Lucę 22.

: Math. 16. (-)Zá cięm fie ia

5: modlił Pietrze/ áby nie wítała wiára

6: twoiá. Tyś ieft Piotr álbo opoká/ á ná

7: tey opoce zbuduię Koſćioł moy.

8: **Confefs.**

Poddánym W.K.M. wie-

9: le wierzyć rofkázuią/ czego áni Chri-

10: ſtus Pan/ áni Apoſtołowie ie⁸⁰ głoſili.

11: **Cathol.**

Nie więcej/ iedno co im od

- 12: Apoštołow y od ich potomnych namie-
 13: łtnikow wiernie y prawdziwie w Ko-
 14: ściele/ przez słowną albo piśaną naukę
 15: ieft podano.

16: **Confefs.**

Drudzy zaś oderwawłszy sie

- 17: od świętego z poſpolitym Kościołem
 18: obcowania/ woynę z nim o Synu Bo-
 19: żym á Duchu ś. zącżeli/ nowe iákies o
 20: tym mniemanie wymyśliwłszy/ á proftą
 21: łczyrą y prawdziwą wiarę iuż wzgár-
 22: dziwłszy/ ktora zówždy y wżędy gdzie-
 23: kolwiek w Hiſtorye weyźrzył/ y ná ten
 24: świat miedzy Kościoły Boże poźrzyś/
 25: wzięta od wżyłtkich była y ieft.

26: **Cathol.**

A czyiálz to winá/ iedno wá-

- 27: łzá?(*marg*) Troybczanie łkąd vrofli. (-)azaż oni nie w iednym wfie wżyko-

strona: 6v

- 1: wawłszy sie łpołu z wami przeciw Ko-
 2: ściołowi świętemu/ nie z tychże fun-
 3: dámentow wiary łwoiey obłędiwey
 4: łzance wywiedli y zbudowali/ z ktorych
 5: y wy? Od was sie náuczyl/ Doktory/
 6: Oyce/ Stárożytność/ Concilia odrzu-
 7: cáć/ zezwolenie wżyłtkiego Kościoła
 8: zá nic łobie niemiec/ żadney zwierzch-
 9: ności nie znác więcey łwemu włafne-
 10: mu niż wżyłtkiego świata rozłádkowi
 11: wierzyć:(*marg*) Fundámenty Luterłkiew Theologiey. (-) á nic nieprzyimowác/ czego

- 12: iáśnie w Piśmie niemáź. Zá **ktorym** fun-
 13: dámentem iuż do tego przyfzli/ że bez-
 14: bożnie á zufále śmieią mowić iuż nie
 15: tylko w fercu swoim/ ále y iáśnie przed
 16: ludźmi; Ze Chrifus Bogiem nie ieft/
 17: że Duch święty Bogiem nie ieft.

18: **Confefs.**

Ci ludzie zá tym mniemá-

- 19: niem iákoby w tym Kościele w którym
 20: byli wzrośli/ ktorego fie zá naywyższe-
 21: go fprawcę Biskup Rzymłki wydawa.

22: **Cathol.**

Ale fufznie y fprawiedliwie/

- 23: iáko fie wyżzey pokazało: gdyż ieft Wi-
 24: kárium Chriftułowym/ á namiátkiem
 25: Piotrowym.

26: **Confefs.**

Niemáło było w wierze

- 27: nápfowano.

strona: 7

1: **Cathol.**

Tego zda mi fie nie dowie-

- 2: dziecie. Mogłyć być powfzechnikow nie
 3: ktorych vczynki złe/ ále wiárá Piotro-
 4: wá/ to ieft Rzymłka (wedle obietnice
 5: Páńfkiey) nigdy niewftála. Bo ieśli fun-
 6: dáment v nas dobry/ iáko to fami zna-
 7: cie/ tedyć y wiárá dobra. Bo tę Ko-
 8: ściół y Doktorowie święci zgodnie fun
 9: dámentem zową. (*marg*) **Wiárá Powfzechna** nigdy áni ieft áni może być nápfowana.

Lucę 22. (–)

10: **Confefs.**

A tak po onych sługách

11: Bożych Hušie/ Luterze/ Zwingliušie/

12: Kálwinie.

13: **Cathol.**

My ich zá takie niemamy:

14: poniważ fądem Kościoła Powfzech-

15: nego/ iáwnie á sřprawiedliwie zá Here-

16: tyki fą ořadzeni y potępieni. (marg) Luter iefli Boży sługá.

In libello de Miřfa angulati. (–) Wřzák y

17: řam Luter wyznawa/ że mu Dyabeł

18: wywodow y árgumentow dodał/ kto-

19: rymiby on y Káplánřtwo y Ofiárę wy-

20: wroćić miał. Ořadźćiesz komu ten řlu-

21: żył. Erářmus takież piřze/ iż dořzedł te-

22: go z iego piřmá wřalnego: że był náder

23: złořliwym á przewrotnym człowiekiem.(marg) In Epřsto. ad Coclenium. (–)

24: O Zwingliušie nic inřzego nie mowię:

25: iedno że go Luter zá Heretyká ořadźił/

26: iáko y on Lutrá.(marg) Zwinglius. (–) Ieden tedy przyna-

27: mniey muři być řługą Bożym/ á drugi

strona: 7v

1: řługą Szátańřkim. O Hušie przeřtá-

2: iem ná řwiádectwie y řentencyey Con-

3: řtánřkiego Concilium/ że řprawiedli-

4: wie zá Heretyká był ořadzon/ y řpalon.(marg) Hus. (–)

5: A o Kálwinowym żywoćie řwiętyym á

6: pobożnym niřey powiemy.(marg) Kálwin. (–)

Ktorzy niektóre sprofności

8: y zbytki w Rzymfkim Kościele obaczyli.

9: **Cathol.**

W obyczaioch niektore mo-

10: gły być/ **nieprzymy** [!] tego. Bo zawnze ką-

11: kol miedzy pżenicą być musi/ ale nie w

12: wierze. Przetosićie ich słuchac byli po-

13: winni: wedle rofkazania Pána Chri-

14: stufowego: Cokolwiek wam powiedzą

15: albo rofkazą/ to czynicie: ale wedle ich

16: vczynkow fie nie sprawuycie.(*marg*) **Math. 23.** (-) Boć oni

17: mowią/ ale nieczynią.

18: **Confes.**

To też o sobie rozumieć po-

19: częli/ iakoby im też rzekomo Pan Bog

20: grunt wiary Powżzechney z wielkiego

21: zawniedżenia Antykryftowe⁸⁰ oczyścić

22: y obiásnić zoftawil.

23: **Cathol.**

Z iakiey wy miłości/ á iako

24: sprawniedliwie y mądrze Papieża Rzym-

25: fkiego Antykryftem zowiecie/ ofadzcie

26: to łami.(*marg*) **Confessioniste Papieża Antykryftem zową.** (-) Dawno iscie ten Antykryft w

27: Rzymie siedzi/ iakoż od Piotra świę-

strona: 8

1: tego/ á iefzcze ładny dzień wie Bog ia-

2: ko daleko. Wszyfcy Sektarze y Kacerze

3: na tego Antykryfta zawnze bili/ ale nic

4: **niewygrali** [!] : y owfzem o tę opokę łby so-

5: bie łzalone potłuki; wedle obietnice

6: Páńfkiey: Vliczki Piekielne nieprzemo [!]

7: gą Kościoła tego.(*marg*) Kolćioł Rzymłki niezwyćięzony.

: Math. 16. (-)

8: **Confefs.**

W czym iáko fie mylą/ áby

9: fundáment wiáry o Bogu Oycu/ Sy-

10: nu y Duchu S. Kościoła Powřzechne-

11: go był áż do tego ich czáfu nákázon/ to

12: iuż wiele ludzi vczonych/ ták pořtron-

13: nych iáko nářnych dowodnie pokazáło.(*marg*) Fundáment wiáry Rzymłkiey dobry. (-)

14: Ale iednák Náiáfnieyřzy Miło. Krolu/

15: w tákowym roznym záburzeniu dáł W.

16: K.M. Pan Bog poddáne wierne/ po-

17: řluzne/ powolne.

18: **Cathol.**

Day to Pánie Boże: iedno

19: fie bać trzebá/ że kto Pánu Bogu y Ko

20: řćiołowi iego wiáry nie chowa/ áby iá

21: ludźiem chowáć mogł.

22: **Confefs.**

Prawdźiwe chwalce Bo-

23: że/ ktorzy nic inřzego nie czyniá áni wie

24: rzą/ iedno to co náleży w řwiętych zwy

25: czáioch onych pierwfłzych Kořćiołow

26: przez łámega Pána Chriřtułá fundo-

27: wánych/ przez Apořtoły iego pořtáno-

strona: 8v

1: wionych/ przez piřmá řwięte mocnie

2: vtwierdzonych/ ktore przez wiele czá-

3: łow przez wierne á řwięte ludźie bez

4: wżey odmiány á bez wżech wymyśłow

5: były fprawowane.

6: **Cathol.**

Ielli to prawdá/ obaczym

7: potym. Alećby vkázác potrzebá/ ielli

8: fie nienáyduie w wierze y w fprawách

9: wáfzych wielka y częfta odmiáná/ ták

10: iáko tu twierdźicie.(*marg*) Odmiáná wiary v Kácerzow. (–)

11: **Confefs.**

Tych fie my trzymamy/ pá-

12: mietáiąc ná onę groźbę ftráfzliwą y ná

13: Dekret Páńki ktory wydał wże^v świá-

14: tu przez rozmáite vftá Prorockie/ y

15: przez vftá fwe wáfne/ przeklináiąc ká-

16: źdego ktoby namniey vftąpił álbo ná

17: lewo álbo ná práwo/ od woley á od ś-

18: świętego poftánowienia iego. (*marg*) Deut. 12 et 28. Leuit. 19 et 26. Pfal. 29. Galat. I (–)

19: **Cathol.**

Niemoże [!] dáley vftąpić/ iáko

20: gdy kto/ opuściwży prawy Kościoł

21: Boży Powżezchny/ ktory ieft słup y v-

22: twierdzenie prawdy/ błędow sie od-

23: fzczepieńskich chwyći.(*marg*) 1. Tim. 3. (–)

24: **Confefs.**

Zákázuiąc nam frodze/ iż

25: by też y Angioł z niebá zftąpił á opo-

26: wiedał nam co inźzego nád to poftáno-

27: wienie ie^{go} święte/ iż to ma być wżyftko

strona: 9

1: v nas zá przekłęcie rozumiano. <http://rcin.org.pl>

2: Cathol.

A czemuż wy tedy lada czy-

3: im wymyślom tak lekkomyślnie wie-

4: rzyście?

5: Confefs.

Przykłady też nam strážli-

6: we są zostawione/ co sie działo inżym

7: Przodkom naszym/ ktorzy sobie ine sprá

8: wy y ine nabożeńtwá wymyśláli nád

9: rofkazanie Pánfkie. Iáko Saul on wiel

10: ki Krol/ ktory sie sam zábił/ iż wymy-

11: ślał sobie ofiáry oprócz rofkazania Pán

12: fkiego/ Dátan/ Abiron y z drugimi to-

13: wárzyfzmi z wielkim pocżtem ludzi w

14: ziemię wpádli/ (*marg*) 1 Reg. 15

15: Num. 18 (-)y ogień ie popalił/ Pro-

16: roká lew rozdrápał/ drugi on Azá na-

17: gle zdechl gdy chciał podnieść Archę

18: Pánfką/ gdy ná ziemię z wozem vpaść

19: miála. (*marg*) 3 Reg. 13

20: 2 Reg. 6. (-) A to wżyftko chocia dobrze czy-

21: nili/ y w dobry obyczay czynili/ iedno iż

22: czynili nád wolą y nád rofkazanie Pán-

23: fkie/ nigdy tego żadnemu Pan ćierpieć

24: áni przepuścić nie raczył.

23: Cathol.

Sámi sie tu z Saulem y

25: z Dáthánem/ Kore y Abironem sądzi-

26: cie/ y strážliwą fkaźń przeciw sobie czy-

27: nićie. (*marg*) Confefsionifte Saulowi/ Dáthánowi rc. podobni

1 Reg. 15. (–) Bo iáko Saul nie czekaíac Sá-

27: muelá/ **przywłafzczył [!]** íobie vrząd ofiáry/

strona: 9v

1: á owi zász zbuntowawfzy y **podniowfzy [!]**

2: íie/ przeciw Moyzełzowi y Aáronowi/

3: ítrofuiác íe/ íż íie nád ludem podnoíi-

4: li/ írogą kaźń ná íobie odnieíli:(*marg*) Num. 16 (–) ták wy

5: teź wzgárdziwízy Kościoł y Kápłaná/

6: íámi íobie y lekkomyślnym rozumom

7: íwym wízyftko przywłafzczaćie/ ná cu-

8: dzy vrząd/ bez porządnego powołánia

9: íwowlonie íie rzucaćie/ á óobne od Ko

10: íciołá Powłzechnego Ołtarze y ofiáry

11: wymyślaćie. Przeto íie lękaćie tych

12: ítráfzliwych przykłádow íámi.

13: **Confefs.**

A iáko zásię tym Pan bło-

14: gośłáwić raczył/ ktorzy wymyśly ludz-

15: kie káźili/ nízczyli/ ony węże miedziá-

16: ne łamáli/ one láfy/ ony ołtarze wymy-

17: ślne/ ony bálwany tłukli/ rąbáli/ pali-

18: li/ teź o tym pílmá wiele y dowodow

19: wiele pewnych nápińanych mamy.(*marg*) 4 Re. 18.

2 Par. 14.

4 Re. 10

et 22, 23.

2 Par. 34. (–)

20: **Cathol.**

Dła tego íie teź wam widzi

21: że wdzięczną Bogu pośługę czyniće/

22: kiedy obrázy męki Páńfkiey po drogách
 23: łupicie/ tłuczećie y rąbaćie/ á pámiąt-
 24: kę iego z łerc ludzkich z onym Iulia-
 25: nem Apoštátą niezbożnym zgładzić ch-
 26: cećie.(*marg*) Confessioniste obrázy męki Páńfkiey po drogách łupią. (–) Ale dáleko
 obrázy Chriřtułowe

27: rozne są od bálwánow: y nie ták łpro-

strona: 10

1: łni są áni ták grubi Krześcijanie/ iáko
 2: ná on czás Zydzi/ áby obrázy zá Bogá
 3: chwálić mieli.

4: **Confefs.**

A gdyżechmy my z pílmá

5: pewnego Bożego obaczyli y vználi tę
 6: łzczyrą prawdę Bożą y poštánowienie
 7: to mocne od Páná Iezu Chriřtá y od
 8: Apoštołow iego/ záczeńiřmy iáłnie wy-
 9: znáwác w tey łławney oyczyźnie náłzey
 10: á w Kroleřtwie y w Páńřtwách Wálzey
 11: Krolewfkiey Miłości.(*marg*) Confessioniste dopiro prawdę poználi. (–)

12: **Cathol.**

Pánie Boże day/ ábyřcie łie

13: kiedy łepiey obaczyli/ y łzczyrą prawdę
 14: poználi: ktora nie iest tylko iedná. A
 15: ták prošimy ráczćie to obáczyć/ żeć to
 16: nowa prawdá á w Polřzce niełtychá-
 17: na: ktorąřcie teraz dopiero záczeńi wy-
 18: znáwác.(*marg*) Nowa prawdá. (–)

19: **Confefs.**

Nie mogli nas nieprzyia-

- 20: ciełe słowá Bożego/ y obronicięle tych
 21: to błędow obiáwionych/ broniąc stolicy
 22: Rzymskiej á strzegąc chwały swoiey y
 23: stánow swych wyniośliych ćierpieć ani
 24: znośić.

25: **Cathol.**

Te słowá wywrotne wálze

- 26: okázuią/ y niewinność stánu ludzi Ko
 27: ścióła Powłzechnego/ y sprostną niez-

strona: 10v

- 1: bożność wálzę. Bo zowiećie nieprzyia-
 2: cióły słowá Bożego tych/ ktorzy wzię-
 3: wly tak piáne iáko y przez ręce podá-
 4: ne słowo od Pána Krytuśa y od Apo-
 5: stólow/ áż do nászego wieku/ w cále z
 6: wielką pilnością záchowáli. Albo wy
 7: pokażćie/ ielli skąd inąd á nie z Kościo-
 8: ła tego świętego/ to písmo Boże wy-
 9: kręcił on wálz pierwszy wywodnik tey
 10: nowej wiary Luter.(*marg*) Nieprzyiaciele słowá Bożego Catholici **byc** [!] nie mogą. (-)

11: **Confes.**

Ale naprzod rozliczne sądy

- 12: á przymowki ná nas kładli/ iákobyśmy
 13: pod zákryćiem tey świętey prawdy mie
 14: li sobie iákie bunty/ iákie nowe wolno-
 15: ści wymyśláć/ Kościoły y dochody ich
 16: płowác/ práwá niektore sobie lekce wa
 17: żyć/ zwierzchność stárádawną Kościel
 18: nych przełożonych y inych stánow zá
 19: nic sobie przekładác.

20: Cathol.

Wszak to łama rzecz poká-

21: zuie/ iefli nie ieft prawdá.

22: Confefs.

Potym ięli zás zádawác

23: nam/ ktorzy przy iedney á lzczyrey pra-

24: wdzie łtoimy/ iákobyłmy miedzy łobą

25: byli niezgodni.

26: Cathol.

A załz to nie prawdá: wżák

27: to wżyłcy wiedzą/(*marg*) Zgodá Confefsionistow (-) y świat książek wá-

strona: 11

1: łzych przeciwnych y rołterkow pełen: á

2: iákoż to śmiećie pokrywác/ coście iuż

3: dawno łami wżemu światu odkryli/ y

4: pokazáli?

5: Confefs.

Miedzy ktorymi ieden Ká-

6: tholik o tych niezgodách wydał Książ-

7: ki/ y Wáfzey Kr.M. ie przypifał/ gdzie

8: okázuie dołyc niezbożnie wrzczy niez-

9: gody Luterá z Zwingliuszem.

10: Cathol.

A to gdzie chcećie podzieć/

11: że Luter trochę przed śmierćią przeciw

12: Zwinglianom książki nápiłał/ gdzie

13: ich hániebnie fuka y gromi/ ktorym Mi-

14: niftrowie Tygurfcy zásię wnet odpo-

15: wiedzieli.(*marg*) Luter iáko fie z Zwingliuszem zgadzał. (-) O czym y Nicolaus Amsdor

16: fius ták nápiłał: Stáráią fie/ powieda/

- 17: áby Lutrá miłego z Zwingliuŕzem zie-
 18: dnáli: co ieŕt zgoła rzecz niepodobna.(*marg*) *In publicaConfessione.* (-)
 19: Abowiem kto kiedy ŕłyŕzał: áby Contrá-
 20: dictoria/ to ieŕt rzeczy wŕzelákim oby-
 21: czáiem łobie przeciwnie miály być zgo-
 22: dzone? Toć nie my/ ále ieden z Apoŕto-
 23: łow wálznych.

24: **Confefs.**

Confessionistów z Helwe-

- 25: támi/ gdzie teŕ y Wáldeńes przypo-
 26: mina.

27: **Cathol.**

Wŕzák Confessioniste potom-

strona: 11v

- 1: kowie łą Luterowi/ iáko Helwetowie
 2: Zwingliuŕzowi y Kálwinowi: przetoŕ
 3: tákaŕ miedzy nimi zgodá (chćáli być
 4: ŕtateczni) iáka miedzy Lutrem á Zwin-
 5: gliuŕzem byłá. (*marg*) *Iáko fie Confessioniste z łákrámentarzmi zgodzáią.* (-)Wy záŕię-
 áć nowym for-
 6: telem dla zgody wiele im pozwaláć/
 7: iednáć fie przedŕię nigdy z práwymi
 8: Confessionistámi nie zgodzićie.

9: **Confefs.**

A przy tym Sektarze Káce-

- 10: rze wiáry Krzeŕciańŕkiej z námi bez w-
 11: ŕzey boiáŕni Boŕey złáćza.

12: **Cathol.**

Y owłzem ŕłuznie. Boŕcie

- 13: ich ŕtáre błędy włkrzeŕŕli máło nie w-

14: Iżyłtkie: iáko lie niżey pokaże.

15: **Confefs.**

Papieżá fwego zálecaíac/

16: y zgodę ktorą z sobą w tym Papieństwie

17: máia/ ále ku wżemu złemu/ chwałac.

18: **Cathol.**

Sámi to znác y lękáć lie te-

19: go Kościoła mušicie/ ktorý iełt wżyft-

20: kim Heretykom strážliwy/ á iáko nay-

21: lepfze woýłko porządnie wżykwány.(*marg*) Cant. 6. (-) Iełt zgodá i rząd w Papieństwie

ktore⁸⁰ v Heretykow niemáľz.

22: Prošimy tedy chćieyćie to pámiętać co

23: tu fámi wyznawacie: że iełt zgodá w

24: Papieństwie/ ktorey v was niemáľz.

25: **Confefs.**

A roznošci y niezgody kto-

26: rych w ich náuce y w Dekretach łtokroć

27: więcey iełt niź v nas/ zákrywáiac: á tym

strona: 12

1: ludzie od prawdy bożey odrázić wšłuie.

2: **Cathol.**

Tegoby dowiešć/ á nie ták

3: zgoła mowić/ potrzebá. Ale choćby lie

4: teź niezgody iákie w Dekretach okaza-

5: ły: przedšię Duch šwiety chwálebny

6: iełł [!] / który tę gromádę/ ktorey Dekretá

7: zwierzone fá/ we zgodzie nienárušzoney

8: trzyma/ y rwać lie iey niedopuľzcza. Co

9: lie z wámi dzieie/ choć słowie w iednym

10: piłmie wżyfcy brodźicie.

11: Confefs.

Przetoż nam ktorzy iedney

12: wiary Krześciańkicy iednego gruntu

13: zbawiennego vzywamy.

14: Cathol.

Ná gruncie nie dofyć: kiedy

15: ináčzey ná nim buduiecie. Bo kto w ie-

16: dney rzeczy zablądzi/ ten iuz wiary zu-

17: pełney mieć niemoże: ktora iest iako

18: dzwon; ktorego skoro sie namniemy ná-

19: rufzy/ niepożyteczny sie stawa.(*marg*) Wiara iako dzwon. (-)

20: Confefs.

Ktore oto ten Katholik

21: zowie przed Wafzą K.M. Luteryany/

22: Kálwiniany/ Wáldenfes.

23: Cathol.

A wżak to wafzy przodkowie

24: y Oycowie: czyli sie ich iuz wftydzicie.

25: Confefs.

Należy (gdyż sie tu nie

26: mowi o tych ktorzy wiarę o Pánu Bo-

27: gu w Troycy **iedinym** odmienili/ y wżytki

arty-

strona: 12v

1: ártikuły iey zniřczyć chcą) ábyřmy mie-

2: dzy sobą y miłość záchowáli/ y

3: řwiátu okazáli/ ile z nas być może/ co-

4: řmy w tym řlawnym Kroleřtwie W.

5: K.M. vználi záwiodźienie w rozlicz-

6: ne báłwochwáľtwá/ ktore Rzymřki Ko

7: ścioł ma łobie zá chwałę Bożą.

8: **Cathol.**

Iefli to ták ieft/ obaczym

9: po tym.

10: **Confefs.**

A iżebyłmy to z łtrony łwey

11: pokazáli/ otołmy tę Confesłią álbo to

12: łpołeczne wyznánie Kołciołow łwię-

13: tych/ ná prawdźiwym łłowie Páńłkim

14: fundowánym/ ktorechmy iuz zgodne-

15: mi á iednołtáynemi myłłami przyięli/

16: á mocnie przy nich łtáneli. (*margin*) Zgodá Confesłionistow Sędomirłkich. (–)

17: **Cathol.**

A ktoż tego niewie/ iákołcie

18: łie z Sędomierzá roziácháli?

19: **Confefs.**

Ták w innych połtronnych

20: Krolełtwách y Páńłtwách/ iáko y w

21: Krolełtwie y w Páńłtwach W.K.M.

22: krotkochmy wypifáli/ y to W.K.M.

23: y włzem wiernym Páńłkim/ ktorzy pu-

24: łciwłzy pochlebłtwo łwiátá tego/ będą

25: chcieli łtánać przy łzczerey prawdźie/

26: w ręce podawamy/ tym łpołobem/ że

27: Confesłiey Augłpurłkiey/ Confesłiey

strona: 13

1: Kołciołow Sáłkich ná Tridentłkie Con-

2: cilium ofiárowáney Anno 1551. nie

3: gánimy/ y owłzem ná znak wietłzey zgo

4: dy i miłółci/ przypifáliłmy z teyże Con-

5: felsiey Artykuł cały o wieczerzy Páńfk.

6: **Cathol.**

Gdzie ieft práwa zgodá w

7: wierze; nie baczę dla czego ták wiele

8: roznych Confesiy potrzebá. Wydáie

9: fwą Philip Melánchton/ fwą Bren-

10: cyus/ fwą Váldeńes/ Tyguryni fwą/

11: náoftátek káždy fwą: czemuż iefli fie

12: zgadzáią/ ná iedney nieprzeftáią?(*marg*) Rozne Confesie niezgodę odźzcepieńcow okázuią. (–)

13: **Confes.**

A przy tym y obyczáy vgo-

14: dy w tey roznicy około Sákrámentu

15: Ciála Páńfkiego przydálifmy.

16: **Cathol.**

Gdzie zgodá ieft/ tám vgo-

17: dy niepotrzebá. Przeto znác że v was

18: zgody niemáż/ ktorzy obyczáiw vgo-

19: dy fżukaćie.(*marg*) Obyczáy vgody niezgodę odźzcepieńcow wydaie. (–)

20: **Confes.**

Ktora ieft fpiána od za-

21: cnych mężow á fług Bożych/ Ianá

22: Kálwiná y Theodorá Bezy.

23: **Cathol.**

Tákże cí fą fłudzy Boży/ iá-

24: ko y oni pierwłzy ktoreście przed tym

25: wyliczyli Alboście nie czytáli co o ich

26: świętym żywoćie Claudius Sáinctes/

27: Heshufius/ Ioannes Vetus pińzą?

- 1: Kálwiná dla íproftności á łotroftwá
 2: íwego z iegoż oyczyzny wygnano. Kál-
 3: win (iáko píŕze Lindanus) chcąc w-
 4: íkrześć vmárłego/ żywego człowieká
 5: vmorzył.(*marg*) Kálwin Apoštoł Confessiońftow. (-) Kálwina/ iáko tenże świad-
 6: czy/ náoftátek iako Herodá wízy ziadły.
 7: Bezá wízelákiemi zbytki y cíelefnością
 8: íplugáwiony/ zádłużywízy fie y przeda-
 9: wízy beneficya/ ze Fráncyey **vćieć** [!] mu-
 10: śiał/ á ták Ewángelikiem zoštał/ á (że
 11: iníŕze iego niecnoty opuŕzczę) przenáią-
 12: wízy Połtroce^{go} Książę ono zacne Gwi-
 13: zánłkie zdrádlíwie zámordował/ iáko
 14: mu to Klaudius iáwnie wymawia/ że
 15: go Połtrocy ná męce powołał.(*marg*) BEZA (-) Táko-
 16: wić byli cí mili Ewángelíftowie wáfzy.

17: **Confes.**

A ftąd káždy vzna bogo-

- 18: boyny człowiek/ że ile z nas íeft zgodę/
 19: miłuiemy. Acz to podomno niektórym
 20: **niefpokoynym** głowam **niepomóże** [!] / kto-
 21: rzy wíęcey warchoły y chwałę íwoię
 22: miłuią niż chwałę Bożą.

23: **Cathol.**

Nie bez przyczyny to íobie

- 24: oftrzegácie. Bo czúiećie że miedzy wá-
 25: mi lámemi íą y będą: ktorzy przeciw
 26: tey wáfzey vgodźie ízturmowác nieprze
 27: ítáną.

1: Confefs.

A iż brácia Wielkiey Pol-

2: fki wydáli przed kilkiem lat Confefsia/

3: y onę W.Kr.M. ofiárowáli/ y teraz

4: znowu ku tey Confefsiey zá przyczyną

5: im dáną/ Apologią wydáli/ y także W.

6: Kr.M. ofiárowáli: którą Confefsia y

7: z tą Apologią álbo odpowiedzią/ nie

8: tylko wyznawamy być prawdziwą/

9: ízczyrą/ ná náuce Apóstolſkiey fundo-

10: waną.

11: Cathol.

Tákże iáko y tá terážnieyſza

12: Confefsia wáfzá. Ale czemuſz ná oney

13: Ítárfzey Confefsiey nieprzeftáicie/ ále

14: co rok to nową kuiecie?

15: Confefs.

Ale teſz onę zá fwoię wedle

16: Ípolnego ziednoczenia z nimi pierwey

17: vczynionego wyſwiadcżamy/ przyym [!]

18: iemy/ j [!] pod nię fie podpifuiemy wżyſcy.

19: Cathol.

Niewiem [!] ktorzy wżyſcy: bo

20: y Apoſtołow iedno dwánaſcie było/ o

21: ktorych nápiſano; że pili wżyſcy.

22: Confefs.

A co fie dotyczy Ceremoniy

23: Koſcielných á zwłáſzczá przy vzywaniu

24: Wieczery Páńſkiey/ íámá Confefsia

25: Sáſka y Augſpurſka ſwiadczą/ że te ía

26: naylepiej Ceremonie/ ktore od Páná

27: Kryftuía fą podáne/ y w onym Kościele

strona: 14v

1: pierwszym zachowane były/ ktore zá po

2: mocą Pánfką y łáfką iego fą do Zborow

3: náfzych prawdziwie bez przyfády wwie-

4: dzione.

5: **Cathol.**

Tych wy nigdzie indzie iedno

6: w Powfzechnym Kościele Rzymfkim

7: nienaydziecie. (*margin*) Ceremonie prawdziwe kędy. (-) Boście wy do Zborow

8: fwych nie Ceremonie Chriftofowe/ ále

9: wáfze **wynáláfki** [!] y wymyły wwiedli.

10: **Confefs.**

Wfzákże roznice w Ceremo

11: niach y w porządku/iáko záwfze wedle

12: miefcá y czáfu ácz rozne bywály/ iáko

13: świadczą Hiftorye y Doktorowie świę

14: cí/ á przedsię tym iedność wiary y mi-

15: łość **niebyła** [!] táfána/ także też teraz to

16: wyznawamy y trzymamy.

17: **Cathol.**

Iedno fie trzeba ftrzedz/ á-

18: byście Ceremoniámi nie zwáli rzeczy

19: gruntownych. Bo około Sákrámentu

20: Ciálá Bożego/ álbo iáko wy zowiecie

21: Wieczery Pánfkiey/ nigdy fie práwi

22: Luterani/ ktorzy Confef Augfpur-

23: fką trzymáią/ z Helwetámi y z Hugo-

24: notámi **niezgodzą** [!] : Gdyż wierzą prá-

25: wą bytność Ciąłá y Krwie Páńfką w

26: Sákrámenćie/ czego Sákrámentarze

27: Zwinglianow nigdy **niepozwolą**. [!]

strona: 15

1: **Confefs.**

Tę tedy Confefsią álbo wy-

2: znánie wiáry y náuki Krześcijáńfkiey

3: W.K.M. Pánu náfzemu Miłóściwe-

4: mu ofiárujemy y podawamy/ naprzod

5: okázuiąc/ że przy nas żadnego Kácer-

6: ftwá áni báłwochwálftwá niemáfz/ á

7: iż **nieodłączyliſmy** [!] fie áni fie odłączamy

8: od wiáry Krześciáńfkiey/ ále od wymy-

9: łłow ludzkich.

10: **Cathol.**

Y to zda mi fie nie **Angieli** [!]

11: byli/ ktorzy te wiáry wáfze rozne nieda

12: wno wymyślili. Pátrzciefz ieſliście ftrze

13: gąc fie wymyłłow ludzkich/ to ieſt ſwię

14: tych vftaw Kościelnych/ w práwe wy-

15: myłły ludzi lekkich **niewpádli**. [!] (*marg*) **Wymysły** [!] ludzkie. (-)

16: **Confefs.**

Prze ktore chwałá Boża y

17: prawdá Boża niemoże mieć mieścá w

18: Kościele Rzymſkim.

19: **Cathol.**

Miáłá záfwe prawdá y ma

20: w Kościele Rzymſkim mieſće. Bo gi

21: Duch wſzelákiey prawdy/ wedle obie-

22: tnice Páńfkiey/ ſpráwuie y rządzi: ták

- 23: dálece/ że Apoštoł święty dáie mu ten
 24: dánk: iż iego wiára fłynie y bywa opo-
 25: wiedzaná po wżytkim **swiećie** [!] . (*marg*) Ioan. 15. (–) A świę-
 26: ty Cypryan świadczy/ że do niego przy-
 27: łtępku nigdy nie miało wiary zfałzco-
 28: wanie.

strona: 15v

1: **Confefs.**

Potym ábyś W.K.M. z-

- 2: rozumiawłzy to y z Pány Rádami łwe
 3: mi/ nas przed łobą iáko wiernych á po
 4: wolnych poddánych łwoich więcey hy-
 5: dźić á oskárżać nie dał/ nam rádłzey
 6: w tym **milościwym** [!] Pánem á obrońcą
 7: y miłovníkiem tey prawdy Bożey wedle
 8: roskazánia Bożego być raczył. (*marg*) Nowá prawdá (–)

9: **Cathol.**

Snadź znác dawaćie/ áby

- 10: do tych czáłow Krol I.M. Pan náłz
 11: Miłostíwy miał być obrońcą y miłovní
 12: kiem nieprawdy. Byłác zá łáłką Bożą
 13: prawdá w Polłzce przed tą wáłzą no-
 14: wá prawdą/ ktorąście teraz wyzná-
 15: wác poczęli. Iáko tedy winien iest
 16: Krol I.M. náuki prawdziwey Ko-
 17: łcioła Powłzechnego/ wedle przyśięgi
 18: łwey bronić: ták teź winien przeciwne
 19: náuki/ y te wáłze prawdy hánować y
 20: karác. Aby prawdziwego błogółławień
 21: łtwá doftác/ á przed Sądem Pánłłkim

22: łązną liczbę wrzędu łwego dąć mogli.

23: **Confefs.**

Wípomniawłzy łobie ná

24: błogofławieńftwá one/ co nád tákiemi

25: Krolmi á Przełozonemi Pan zówzdy

26: wziáwiác á okázowác raczył/ ktorzy zo-

27: łtawáli przy łwiętey prawdzie iego/ á

strona: 16

1: przy łwiętym poftánowieniu iego/ á

2: gwałćili wymyłły łwiátá tego/ przeci-

3: wne woli iego łwiętey. Abowiem łtąd

4: y łtan W.K.M. y nas dali Bog wier-

5: ne á cnotliwe poddáne W.K.M. Pan

6: Bog ták vbłogofławić będzie raczył/ iż

7: łie włzyłtki błogofławieńftwá iego ro-

8: łciągác będą nád tym łławnym Kro-

9: lełtwem twym.

10: **Cathol.**

Pánie Boże vchowayże nas

11: tákiego błogofławieńftwá/ iákie te Se-

12: kty Krolom y Krolełtwam/ y włzytkiey

13: zwierzchnoóci przynofzą. (*marg*) Iákie błogofławieńftwá krolełtwam łekty przynofzą.

(-)Azálz nie wi-

14: dźicie iákiego błogofławieńftwá Frán-

15: cya/ Anglia/ Iflánty/ Flándrya/ á

16: przedtym wielka część Niemieckiey źie-

17: mie prze tę Náukę dołtála? Tákci Pan

18: Bog tym Krolełtwam błogofławi: kto

19: re o chwałę iego máło dbáiąc/ odłzcze-

20: pieńftwá wczas nie hámuią.

21: Confefs.

Bowiem y fławá W.Kr.

22: M. po wżech narodziech ludzkich roz-

23: fzerzać fie będzie.

24: Cathol.

Nie tymcí ftárzy oni Mo-

25: nárchowie/ Cefárze/ y Krolowie/ Con-

26: ftántinus/ Válenínianus/(*marg*) Czym flawy [!] dobrzy Krolowie doftáią. (-)Theodofi-

27: us/ Arcádíus/ Honoríus/ Martíanus/

strona: 16v

1: y niedawno Kárzeł piąty/ Władysław

2: Iágiełło/ á ofobliwie Sygmunt on pir

3: wży świętey á nieśmiertelney pámięci

4: Oćiec Iego Krolewfkiey Miłości/ fła-

5: wy v wżego światá nábywáli: áby od-

6: ftąpiwży ftárożytnego Kościoła Pow-

7: fzechnego/ nowych Kácerftw y obłudli-

8: wości fwowolnych ludzi bronić mieli:

9: ále owżem przeciwnym obyczáiem/ błę

10: dom y Kácerftwom ząbiegáiąc/ hámu-

11: iąc y karząc ie wedle przyśięgi fwoiey/

12: broniąc Kościoła Bożego/ przeciwko

13: wżelákim nieprzyaciędom iego/ y tey

14: prawdy (ktorą wy teraz borzycie) y Ko

15: scioła Bożego. Skąd y one Káptury y

16: Przywileie/ y Confoederácię ftárlżych

17: nálżych przeciw Kácerzom vroftly.(*marg*) Kácerftwy Krolowie y páńftwá giną. (-) A cí/

18: ząsię/ ktorzy álbo Kácerftwá bronili/

19: álbo mu wczás niezábiegáli/ ále go prze

20: głądáli/ fámi z nim wrychle poginęli/

21: iáko Greccy Cefárze/ Waclaw Krol

22: Czeńki zá Hufá/ y Henryk ofmy Krol

23: Angielłki/ y niektorzy infzy.

24: **Confefs.**

Y záchowalż W.Kr.M.

25: tym powinność fwą **poddánym** swoim/

26: gdyż nie w fregości ále záwždy w łálce

27: á w miłóšierdziu/ ták iáko przodkowie

strona: 17

1: Wáfzey Kr.M. łálkáwie á miłóšciwie

2: nam pánowác á rofkázowác będziefz

3: raczył.

4: **Cathol.**

Zá przodkow Krolá Iego

5: Miłóšci tákiego odźczepieńftwá nieby-

6: wáło: przeto fregości vzywác było nie-

7: potrzebá. Przeto y wy iefli łálki y miłó-

8: šierdzia przodkow Krolá Ie^{go} M. żá-

9: daćie/ bądźciefz też tákimi/ iácy wáfzy

10: Itárfzy przeciw Košćiołowi Powszech-

11: nemu/ y przeciw Krolom swoim byli.

12: Boć Krol Ie^{go} Mił. iáko powinien iefť

13: wierne á pošłufzne poddáne miłowác y

14: bronić; tak też powinien z drugiey fťro

15: ny Kácerze/ niewierne/ á **niepošłufze** [!]

16: hánowác y kárác. Abowiem iefť Boży

17: ťługá/ czyniácy pomšťę w gniewie nád

18: temi ktorzy źle czyniá.(*marg*) **Rom. 13.** (-)

19: **Confefs.**

Zá czym nieprzyiáciel zá-

- 20: den nigdy nie będzie sie śmiał ná łtan
 21: W.K.M. y ná tę ławną Koronę tár-
 22: gnać: ále owłzem łami w ręce tobie bę-
 23: dą wpáádác nieprzyaáciele twoi/ á zw-
 24: łáfczca gdy iefzcie będziefz chodźil wedle
 25: woley á wedle połtánowienia Páná
 26: łwego.

27: **Cathol.**

Toć łą fáłeczne á zdrádlife

strona: 17v

- 1: obietnice wálze. Nieználic tey Ewán-
 2: geliey wálzy Przodkowie Krolá I.M.
 3: á byli zá łáfką Bożą we włyłtkich łprá
 4: wách łwych fortunni/ y frodzy nieprzy-
 5: iaácielom łwoim. Lecź zá tákowym/ iá-
 6: kieście wy vcżynili od Kościoła Rzym-
 7: łkiego/ odtárgnieniem/ nic inłzego nie
 8: idźie/ iedno zginienie y vpadek pewny/
 9: iáko D. łwięty powiedźiał: Rozdźie
 10: lone iefł ferce ich/ teraz zginą (*marg*) **Hof. 10.** (-)Co łie
 11: ná Grecyey/ y ná inłzych Pánłtwách
 12: wypełniło.

13: **Confefs.**

A ktemu gdy iefzcie będziefz

- 14: łzczepił á rozmnażał tę to łwięta win-
 15: nicę iego/ gdyź cię Pan połtánowić w
 16: niey raczył/ iáko łam powieda/ łtrożem
 17: ná wieży/ ábyś iey nie dał płowác y roz-
 18: kopywác źwierzowi dźikiemu/ áby **zrąk** [!]
 19: twoich potym niepátrzył tey wielkicy

20: krzywdy łwey/ ták iáko to łzerzey przez

21: Proroká opowiedáć raczył.

22: **Cathol.**

Swiętą á łtárożytną win-

23: nicę Páńfką Krol Ie^{go} M. powinien

24: iełt rozmnáżáć/ nie łtolice Kácerłkie zá

25: rážone/ z ktoremi nic niema mieć łpol-

26: nego/ iełli chce áby mu Pan Bog bło-

27: gołłáwił;(marg) Pál. 1. (-) iáko w pierwłzym Pálmie

strona: 18

1: nápiłano: Ale Kácerze iáko dżikie źwie

2: rze/ ktorzy iá płuia y rołkopywáia

3: od niey odgániáć/ y káráć ma/ á tey

4: wielkiey krzywdy Bożey mimo łie nie-

5: pułzczáć.

6: **Confefs.**

Prziymiłz tedy W.K.M.

7: pokornie prółimy od nas iáko Miłóści

8: wy Pan/ to wyznánie náłze/ y tę po-

9: winność náłzę tu krotce nápiłaná/ kto-

10: rá tu wyznawamy/ przodkiem Pánu

11: Bogu łwemu/ potym tobie iáko od

12: niego przełozonemu Pánu á iáko Kro-

13: lowi łwemu y wśzyłtkim inłzym łtanom

14: według powinności kádego: á nas

15: ták rzędzić á łprawowáć y miłowáć

16: rácz/ iáko wierne poddáne łwoie/ kto-

17: rzy opuściwłzy márnny wymyłł łwiátá

18: tego/ to co Bogu/ Bogu á co Cefárzo-

19: wi to Cefárzowi wedle rołkazánia Páń

20: ĩkiego zwzdy zchować chc/ y zácho-

21: wui.

22: **Cathol.**

Pánie Boże nas tey wier-

23: ności vchoway. Azż nie wiemy/ iáko

24: włzy brcifzkowie we Fráncyey y we

25: Flndryey Krolom y Pánom swoim

26: wir y posłufzeństwo chowi?(*marg*) Wierność Kácerfka. (-)Aza

27: nie słyhamy/ iáko to co Bogu/ Bo-

strona: 18v

1: gu/  co Cefrzeni to Cefrzeni od-

2: di?

3: **Confefs.**

A Pan Bog gdy pozna t

4: Chrześcink chuc t ku prawdzie

5: swoiey/  ku sprwie pobożney tey swię

6: tey winnice swoiey/ zwzdy tobie bło-

7: gołwić będzie/  łw imieni twe-

8: go/ pmitk twoiey/ zwzdy rozłzerć [!] /

9: rozmnżć będzie raczył.

10: **Cathol.**

Myć Pánu nłzemu Miło-

11: ściwemu Krolowi Ie⁸⁰ M. tego y w-

12: łzelkiego bogosłwiestw od P. Bo-

13: g życzymy y prosimy. Aleć to pewna/

14: żęc go nie t drog ktor wy pokázuie-

15: cie/ to iełt przez obron Kcerstw/ le

16: ráczey przeciwn drog dołtąpić ma.

17: **Confefs.**

Ták iż nam owieczk two-

18: im/ tobie od Pána poruczonym/ gdy bę-

19: dziełz szukał świętego głofu iego/ przy

20: tobie także zawnždy błogofławić będzie

21: raczył.

22: **Cathol.**

Prawdác ieft/ że y Krole pi-

23: łmo Boże Pálterzami zowie. Aleć ie-

24: dne te są prawdziwe owieczki Boże/

25: ktore iednego Pálterzá Rzymfkie^{go} flu-

26: cháią/ ktoremu w Pietrze rzezono:

27: Pás owieczki moie. [Ioan. 21.\(marg\)](#) Krolowie Pálterze.

: [Ifaiae 34.](#)

: [Ezech. 34](#)

: Owieczki BOże prawdziwe. (-)

strona: 19

1: **Confefs.**

A ogrodzi i okopa tę win-

2: nicę swoię wedle obietnic śwych tak

3: mocnym murem/ iż żadny dziki żwierz

4: ani żadny nieprzyaciel o nię sie nigdy

5: nie będzie śmiał pokuścić/ tak iż wiecz-

6: na chwałá á cześć iemu zawnždy z niey

7: sie będzie wftawicznie działá y rozmna-

8: żálá. Co rácz dáć wŕzechmogący Pánie

9: w Troycy iedyny/ áby sie to rozmnáżác

10: poczęło zá sławnego á szczęśliwego pá-

11: nowánia twego/ áby z tego było błogo-

12: sławione y chwalebne święte Imię Pá-

13: ná náfzego ná wieki wiekow. Amen.

14: **Cathol.**
<http://rcin.org.pl>

Rączże nas tego miły Pánie

- 15: vchowác/ áby fie te hániebne błędy y nie
 16: znośne Kácerftwá w Oyczyźnie tey ná-
 17: fzey miłey fzerzey rozmnáżác [!] y zámágác
 18: miály/ ktore y Krolowi y Koronie w-
 19: fzyftkiey/ iefli ich sám Pan Bog nie po-
 20: hámuie/ pewne zátráčenje przynieść
 21: máią. Czego nas vbroń Boże Oycze
 22: Niebiefki/ przez Iezufá Chri-
 23: ftufá iedyne^{go} Syná twe-
 24: go. Amen.

Confefs.

strona: 19v

- 1: CONFSSIONISTE
 2: EDIctum IMPeratorium
 3: opifuiące Heretyká.
 4: ACżkolwiek my ná ludzkich prá-
 5: wiech y vftáwách wiáry fwoiey
 6: niezáfádzamy/ iedno ná fámym
 7: fundámenćie Prorockim y Apoftolſkim/
 8: to ieft ná Kriftuſie Pánie y náuce iego
 9: w piſmie Apoſtolſkim doſtátecźnie o-
 10: znáymioneý/ iednák ábyfmy y tu ná po
 11: czątku wielką niemiłość Pánow Du-
 12: chownych Rzymſkich przeciw fobie oka
 13: záli/ ktorzy nas j [!] przeciwko włáfnym fwo
 14: im práwom nieſłufźnie Heretykámí po
 15: fádzáią/ położył fie tu czytelniku miły
 16: Dekret Cefárzow Rzymſkich ftárych/

17: z ktore^{go} sie sprawić będzie mógł inąd-

18: nie/ kogo ná on czás zá Heretiká miano.

19: CATHOLICI.

20: S tego Edyktu/ sprawić sie doftá-

21: tecznie niemoże. Bo tu nie zgoła wŹy-

22: łtki Heretyki opifuie/ ále tylko te kto-

23: rzy ná on czás płużyli/ to ielt Arryany/

24: Mácedoniany/ Photiniany/ y Sábel-

25: liany. Przeto im dofyć było opifać tá-

strona: 20

1: kowe. Bo iefli to dobre opifańie Here-

2: tyká/ czemuŹ wy Nowokrzceńce zá He

3: retyki maćie: poniewaź y oni wierzą

4: Troycę świętą/ y krzczą sie w imię Oy-

5: cá y Syná y Duchá świętego? Ale iefli

6: niewiećie/ opifze wam AuguŹtyn świę-

7: ty doftátecznie Heretyká.

8: AVGVSTINVS Lib. 18.

9: Cap. 51. De Ciuitate DEI.

10: Ci fą Heretycy/ ktorzy w Kościele

11: Bożym co wrzedliwego á fáłŹywego

12: trzymáią/ iefliŹe vpomnieni áby zdro-

13: wą á prawdziwą náukę trzymáli/ v-

14: pornie sie sprzećiwiáią/ á Źwoich zá-

15: ráŹliwych y zábijájących náuk poprá-

16: wić niechcą/ ále ich przedŹię bronią.(*marg*) Doftáteczne opifańie heretyká. (-)

17: Heretyk ten ielt; ktory sie Kościo-

18: łowi PowŹzechnemu vpornie sprzeći-

19: wia/ y Źmie vczyć rzeczy temu Kościo-

20: łowi przeciwnych.(*marg*) *Idem de Fide ad Petrum.* (-)

- 21: Heretyk ten iest; ktory dla iákiego
 22: docześnie^{go} pożytku/ á nawięcey dla części
 23: y zwierzchności íwey/ fáłszywe y nowe
 24: opinie wymyśla/ álbo ich násláduie.(*marg*) [Idem de Definit.](#) (–)
 25: Heretyk ten iest; ktory poięty nowe-
 26: go błędu niewiáry vpornie broni.(*marg*) [Idem de Defini.](#) (–)

Hie

strona: 20v

- 1: HIERONYMVS.
 2: Heretyk ten iest; ktory z Papieżem
 3: nie trzyma. Bo ták Hieronym S. do
 4: Dámáfá Papieżá piíze: Ia błogoflá
 5: wionosci twoiey/ to iest Stolicy Pio-
 6: trowey/ obcowánien iestem przyłą-
 7: czony: Ná oney opoce wiem że Kościoł
 8: iest zbudowány. Ktokolwiek nie w tym
 9: domu Báránká pożywa/ Heretykiem
 10: iest. Y dáley trochę przydáie: Ktokol-
 11: wiek z tobą Papieżu nie zgromádfa/
 12: ten rósprafza: kto Chrifufow nie iest/
 13: Antychryftow iest.
 14: CYPRIANVS.
 15: Heretyk iest/ ktory Papieżá nie fłu-
 16: cha/ y iednego w Kościele Káplaná do
 17: czáfu/ y do czáfu Sędzięo miáfto Pá-
 18: ná Chrifufá nieprzyimuie: ále ięgo ná
 19: uki fędzim fie czyni. Bo nie fład inąd/
 20: mowi Cyprian S. wfczęły fie odfczē-
 21: pieńftwá/ iedno ftąd/ że Káplaná Bo-
 22: żęgo niefłucháią. etc.(*marg*) [Lib. 1.](#)

¶ Epi. 3. (–)

23: AMBRofius ad Tit.3.

24: Heretycy ci są/ którzy słowem Bo-

25: żym przeciw słowu Bożemu walczą:

26: bo swoje wymyśliły słowu Bożemu przy

strona: 21

1: piśnią/ aby nieprawości myśli swojej

2: poważnością słowa Bożego zalećili.

3: Kátechizm Trydentki.

4: Heretyk ten jest/ który zaniedbaw

5: ży zwierzchności Kościoła Powżeczne-

6: go/ niezbożnych wymyślow swych v-

7: pomną myślą broni.

8: Toć jest właściwe á prawdziwe o-

9: piśanie nie ktorego jednego/ ále wobec

10: káżdego Heretyká: ktore jeśli wam nie

11: przyśtoi/ á jeśli was nieśłuznie á nie z

12: miłości Pánowie Duchowni Rzymscy/

13: iáko piśzećie/ Heretykámí zową/ niech

14: to káżdy ośádzi.

15: CONFESSIONISTE.

16: [Ex codice Iustiniani Imp. et tripar-](#)

17: [ti. historia Lib.9. Cap.7.](#)

18: [IMperator Gratianus Valentinianus et](#)

19: [Theodofius Auguft.](#) Pośpolśtwu miá-

20: śtá Konśtántinopolśkiego wśzyśtkiemu.

21: Jest to wola náfzá/ aby wśzyścy poddá-

22: ni náfzy/ nie ináczey Páná Bogá chwa-

23: lili/ iedno tą drogą którą Piotr świąty

24: Apofśoś Rzymiánom podá/ y którą

strona: 21v

- 1: Dámáfus Bifkup y Piotr Alexándriy-
2: fki Páfterz mąż świętobliwością Apo-
3: ftołfką przyozdobiony trzymáią.
4: CATHOLICI.
5: Przypátrrze fie iedno pilnie/ iáko cí
6: bogoboyni Cefárze mądrze opifuią/ kto
7: rą wiarę wftyfcy trzymác máią: to iest
8: Rzymfką/ ktorą Piotr święty Apofoł
9: Rzymiánom podał: y ktorą Dámáfus
10: ná on czás namieftnik y potomek Pio-
11: trá świętego z infzemi Bifkupy/ á dziś
12: iego potomek PIVS V. trzyma.

Ktorą wiarę wftyfcy trzymác máią.

A

- 13: ták nie Witęberfką/ nie Tygurfką/ nie
14: tę ktorą Luter álbo Kálwin podał.
15: Tákżec y dziś Cefarz y Krolowie Krze-
16: ściáńfcy/ y fámi przy teyże Stolicy Itá-
17: tecznie ftoią/ ná ktorey był S. Piotr y
18: Dámáfus/ á dziś iest PIVS V. y
19: poddánym fwym rofkázią/ áby iey fłu-
20: cháli/ y tego kogo Pan Bog chce mieć
21: ná niey: A nie Witemberczan/ Aufzpur
22: czan/ Hugonotow. A nie prze co infze-
23: go fie ftráfzliwe záburzenia y rofter-
24: ki miedzy Pány á złemi obywatelmi zá
25: częły/ ktorych y nas racz Pánie Boże
26: vchowác. Amen.

To iest/ ábyłmy wedle Apo-

strona: 22

1: łtolskiego podania y náuki Ewángeliey

2: ś. iedno Bořtwo/ Oycá y Syná y Du-

3: chá święte^{go} w iednym á rownym Má-

4: geřtaćie wyznawáli/ á trzy perfony ál-

5: bo ofoby wiecznie żywiące być w iedno-

6: ści Bořtwá wiecznego świętobliwie

7: wierzyli. (*marg*) Wedle podania Apoftolskiego wierzyć mamy. (-)Tákowe wřzyřtki ludzie ktorzy

8: ták o Bogu rozumieią/ Kátholikámi

9: Krzeřćijánřkiemi názywamy/ á przeci-

10: wne temu wřzyřtki mamy zá głupie y

11: řzalone/ y Heretykámi ie być řkázuiemy/

12: oddawáiąc ie naprzod zemřzczeniu Bo

13: řkiemu/ á potym teř karaniu řwieckie-

14: mu/ wedle tego iáko Pan Bog vmyřł

15: nář do te^{go} náklonić będzie raczył. Da-

16: [tum 3. Calend. Mart.](#) z Theřřáloniki

17: [Grat. Valent. et Theod. Aug.](#)

18: **Cathol.**

Widźiř że y wedle Apoftol-

19: řkiego podania álbo Trádycyey/ nietyl-

20: ko wedle Piřmá wierzyć mamy/ á wy

21: Trádycyey Apoftolskie niřey odrzucaćie.

22: Ale řłuchayćie/ co tenże Iuřtynianus

23: ná drugim miescu nápiřał: Godři fie

24: nam/ mowi/ powiedźieć y řkázáć: Ze ći

25: wřzyřcy/ ktorzy Papieřá zá Głowę mieć

26: niechcą/ nie řá Káplani Bořy/ áni wier

27: ni łudzy iego.

strona: 22v

1: Confefs.

Przypátrzywłzy łie temu

2: pilnie z Hiftoryey Ewángeliłtow łwie

3: tych y z Pilmá Apostolłkiego y z wła-

4: łnych łiłtow Piotrá S. iáką náukę ten

5: Apołtoł Boży/ nietylko Rzymowi ále

6: ná włzyłtki łtrony łwiátá/ włzyłtkiemu

7: Kołłiołowi Powłzechnemu po łobie

8: welpółek z łnzemi Apołtoły zolłáwił.

9: A co łie dotycze Dámázulá Bilkupá/ to

10: ielł włálne iego Kredó.

11: Cathol.

Nie trzebá dáleko chodzić:

12: Bo tu bogoboyni Cefárze dobrze iá o-

13: pifuiá/ że tá ielł náuká Piotrá łwięte-

14: go/ ktorą Rzymiánom podał/ ktorą

15: ná on czás Dámál/ á dżił PIVS V.

16: z łnzemi Powłzechnego Kołłiołá Bi-

17: łkupy trzymáią.(*marg*) Ktorá ielł náuká Piotrá S. (-)

18: CONFESSIONISTE.

19: Symbolum Damałi ex 2 Tomo

20: operum S. Hieronymi.

21: Wierzimy w iedne^{go} Bogá Oy-

22: cá włzechmogącego/ y w ie-

23: dnego Páná náłzego IEzulá

24: Kryłtułá Syná Bożego y w Duchá ł.

25: Bogá/ nie trzech Bogow/ ále Oycá

strona: 23

1: Syná y Duchá S. iednym Bogiem być
2: wyznawamy y chwalimy. Nie ták ie-
3: dnego Bogá iákoby sam tylko był bez
4: Syná y Duchá S. áni tákowego kto-
5: ryby sam sobie był Oycem/ y zásię Sy-
6: nem/ ále Oycá wierzymy być tego kto-
7: ry ípłodził z siebie Syná/ á Syná być
8: tego ktory vrodzon ieft z Oycá/ á Du-
9: chá s. áni vrodzonego/ áni niewrodzo-
10: nego/ áni ítworzonego/ áni vczynione-
11: go/ ále z Oycá y z Syná pochodzącego/
12: z Oycem y z Synem ípołwiecznego y
13: ípołrowne^{go} / j ípolnie z nimi ípráwuia-
14: cego. Abowiem nápisano ieft: Słowem |
15: Páńńkim niebiofá vtwierdzone íá tho
16: ieft od Syná Bożego/ á duchem vft ie-
17: go ieft wízyftká moc ich. Y ná íńszym
18: miefcu: Wypuść ducha twoiego y bę-
19: dą rzeczy ítworzone/ y odnowiź kftáft
20: íziemie. Przetoż w Imieniu Oycá Sy-
21: ná y Duchá S. iednego wyznawamy
22: Bogá/ ktore imię BOG/ należy do
23: możności nie do włafności. Włafne
24: Imię Oycá ieft **Oćieć** [!] / y włafne Imię
25: Synowi ieft Syn/ włafne imię Ducho-
26: wi świętemu Duch S. W tych trzech
27: imionách iednego BOGá chwalimy

strona: 23v

1: ábowiem co ieft z iedne^{go} Oycá/ iedney
2: náтуры ieft z Oycem/ iedney íftności/ y

3: iedney możności/ á Oćieć [!] Ípłodził Sy-
4: ná nie z woley áni z mużenia ále z przy
5: rodzenia. Syn oštátnich czáfow ku zbá
6: wieniu nászemu y ku wypełnieniu Pi-
7: ímá s'tąpił od Oycá/ ktory nie prze-
8: ítał nigdy być z Oycem/ y począł íe z
9: Duchá S. y národził íe z Pánny/ íiá-
10: ło y dużę y zmyłły/ to íeft/ dołkonálego
11: przyiáł ná íe Człowieká/ y nie vtrácił
12: tego czym był/ ále począł być to czym íe-
13: ízcze nie był/ wízákże tym ípołobem/ že-
14: by w fwoim wláfnym przyrodzeniu (to
15: íeft w Boskim) dołkonáły zoítał/ á íżby
16: prawdziwie był w nászym (to íeft Czło
17: wiek.) Abowiem ten co był Bogiem/
18: národził íe Człowiekiem/ á ten co íe
19: Człowiekiem národził/ ípráwuie y czy-
20: ni íáko Bog/ á ten co ípráwuie íáko
21: Bog/ vmárł íáko Człowiek/ á ten co
22: vmárł íáko człowiek/ wítał zmartwych
23: íáko Bog/ ktory zwyciężywłzy rofkázo-
24: wánie śmierci/ z tym íiálem ktorym
25: íe vrodził/ ktorym cierpiáł y vmárł y
26: powítał zmartwych wítał do Oycá/
27: y íiedzi ná práwicy íego wchwale/ kto-

strona: 24

1: rá záfwe miał y ma. W tegoż to śmier
2: íi y krwi wierzymy íżełmy oczysćieni/ y
3: że mamy być od niego wíkrzełzeni dniá
4: oštátecznego/ w tymże íiele w ktorym

- 5: dziś żywiemy/ y mamy nadzieię że we-
- 6: źmiemy zapłatę dobrej załugi/ álbo
- 7: karanie wieczne zá grzechy. To czytay/
- 8: to wierz/ to záchoway/ tey wierze du-
- 9: łzę twoię poddaway/ á żywotá dołtą-
- 10: piłz y zapłaty od Kryftá.(*margin*) Toć wierzyć potrzebá/ ále nie dofyć ná tym. (-)Tákże wie-
- 11: rzył y vczył Piotr AlexándriyŃki Biskup
- 12: wełpoł z Dámáfem y z Athánázyufzem/
- 13: iáko sie to pokázuie z Kroniki Kościel-
- 14: ney. Trip: lib. vij. ca. xxxvij. et lib.
- 15: viij. cap. xiiij.
- 16: CATHOLICI.
- 17: Zá Dámálá Papieżá był S. Hiero-
- 18: nim/ ktory Kácerstwo Iowinianowe
- 19: przeciw Pánieństwu/ y Wigiláncyu-
- 20: łowe przeciw wzywániu y czći Świę-
- 21: tych/ y ich Reliquiy/ ktoreście wy zno-
- 22: wili/ zconfutował. Lecż Dámáfus prze-
- 23: ćiw Kácerstwu Arryáńskiemu/ około
- 24: Bołtwá y równości Syná Bożego z
- 25: Oycem/ ktore ná ten czás nawięcey
- 26: płużyło/ to Symbolum złożył: Ale dziś
- 27: w tych rozmaitych błędziech/ trzebá do-

strona: 24v

- 1: Itátecznieyżego Wyznánia/ iákie nam
- 2: Concilium TrydentŃkie/ y PIVS III
- 3: Papież namiestnik Dámáfów opifał:
- 4: ktore niżej przypiszemy.

5: **Confefs.**

- 6: rę á nie inřzą wyznawamy/ y tegoż iedy
 7: nego Bogá chwalimy: Rozumiemy to
 8: o wřitkich wiernych á vprzeimych Krze
 9: śćíanách že nas nád włáfné nářze wy-
 10: znánie pořadzić niebęďą Heretykami/
 11: ále ták iáko w prawdzie ieft/ že nas
 12: mieć będą zá prawdziwe Krzeřćíany/
 13: Kořćiołá Powřzechne^g řpolne członki.

14: **Cathol.**

W tym Artykule prawdá

- 15: ieft/ že fie z Dámáfem Papieřem y z ná
 16: mi zgadzaćie/ ále w inřzych wielu by
 17: namniey. Przeto řłuchayćie iáko wie-
 18: rzyć maćie/ iefli prawymi Kátholiká-
 19: mi być chcećie. Tákn iáko PIVS III,
 20: á dźiř PIVS V. Rzymřki Papieř y
 21: wřyřcy Kátholikowie trzymáią y wy-
 22: znawáią. Bo kto w iednym Artkule
 23: zábłędzi/ temu inřze nic niepomogá.(*marg*) Confessionifte fie z Dámáfem Papieřem
 niezgadzáią. (-)

strona: 25

- 1: Wyznánie Wiáry Kořćio
 2: łá Powszechnego Rzymřkiego/
 3: od Piurá IIII wedle vřtáwy
 4: Concilium Trydentřkie-
 5: go wydáne.
 6: MOcną wiářą wierzę y wyzna-
 7: wam wřyřtko wobec y káźde z-
 8: ořobná/ cokolwiek fie w Kre-
 9: dźie/ ktorego řwięty Kořćioł Rzymřki

- 10: vżywa/ zamyka: to iest Wierzę w ie-
 11: dnego Bogá/ Oycá wżechmogącego/
 12: łtworzycielá niebá y zięmie/ wżyłtkich
 13: widomych y niewidomych rzeczy.(*marg*) Wiára o Troycy ł. Symbolum Niceńkie/ y
 Conftántynopolńkie. (–) Y w ie
 14: dnego Páná náłzego Iezulá Kryłtułá/
 15: Syná Bożego iedynego/ y z Oycá náro-
 16: dzonego przede wżemi wieki: Bogá z
 17: Bogá/ świałtość z świałtości/ Bogá
 18: prawdziwego z Bogá prawdziwego:
 19: národzonego nie vczynionego/ iedney
 20: íłtności z Oycem/ przez ktorego wżyzt-
 21: ko iest łtworzono. Ktory dla nas ludzi/
 22: y dla náłzego zbáwienia złtąpił z nie-
 23: bios. Y wćielon iest z Duchá świętego/
 24: z Máriej dziewice/ y słał łie Człowie-

strona: 25v

- 1: kiem. **Vkrzyzowan** [!] też iest zá nas pod
 2: Pońłkim Piłatem/ vmęczon/ y pogrze-
 3: bion iest. Y zmartwychwłtał trzeciego
 4: dnia wedle píłmá. Y włtąpił do niebá:
 5: siedzi ná práwicy Oycowłkiey. Y zásię
 6: ma przyść z wielmożnością łędzić żywe
 7: y vmárłe/ ktorego krolełtwá końcá nie
 8: będzie.
 9: Y w Duchá świętego/ Páná/ á oży-
 10: wiáiącego/ ktory z Oycá y z Syná po-
 11: chodzi/ ktory z Oycem y z Synem łpo-
 12: łecznie iest chwalon y wielbion: ktory
 13: mówił przez Proroki. Y ieden Święty

- 14: Powfzechny y Apołtolfki Kościoł. Wy-
 15: znawam ieden Krzeft ná odpufzczenie
 16: grzechow/ y czekam zmártwychwítá-
 17: nia vmárłych/ y żywotá przyfzłego wie-
 18: ku. Amen.
 19: Apołtolfkie y Kościelne Trádycye/ y
 20: infze tegoż Kościołá obyczáie y vftáwy
 21: mocno przypufzczam y trzymam. (*marg*) O Trádycyach. (-)
 22: Item. Pímo święte wedle tego wy-
 23: rozumienia/ ktore trzymał y trzyma
 24: święta Mátká Kościoł/ ktorego vřząd
 25: ieft rozładzác prawdziwe wyrozumie-
 26: nie y wykład Píma świętego/ przypu-
 27: fzczam: áni go nigdy ináčzey/(*marg*) O Pímie S. y wykładzie ie^{go}. (-)iedno we-

strona: 26

- 1: dług iednoftáyneho zezwolenia Oycow
 2: będę rozumiał/ y wykłádał.
 3: Wyznawam teź/ że ieft siedm pra-
 4: wdziwie á włafnie Sákrámentow no-
 5: wego Zakonu od Iezufá Chríftufá Pá
 6: ná náfzego vftáwionych/ á ku zbáwie-
 7: niu rodzáiu ludzkiego (áč nie káзде^{mv}
 8: wřzyftkie) potrzebne: to ieft: Krzeft/
 9: Bierzmowanie/ Ciáło Páńskie/ Poku-
 10: tę/ Oftátne pomázanie/ Kápláńftwo/
 11: y Máleńftwo: á że te Swiętości káłkę
 12: Bożą dáią: z ktorych Krzeft/ Bierz-
 13: mowanie/ á Kápláńftwo/ bez grzechu
 14: niemogą być powtorzone.(*marg*) O fiedmi Sákrámentach. (-)
 15: Teź zwykłe á przyjęte Kościołá Po-

- 16: wżechnego zwyczáie álbo Ceremonie
- 17: przy podawániu tychto wżyftkich Sá-
- 18: krámentow przyjmuię j przypufzczám.(*marg*) O Ceremoniach. (–)
- 19: Wżyftko wobec y kázde z olobná/ co ie-
- 20: dno ná świętym Trydentfkim Concili-
- 21: um o Grzechu pierworodnym y o V-
- 22: Ípráwiedliwieniu poftánowiono y ob-
- 23: iáśniono/ przyjmuię.(*marg*) O grzechu pierworodnym.
- : O VÍpráwiedliwieniu. (–)
- 24: Wyznam też/ że ná Mfzy bywa
- 25: ofiárowána Bogu prawdziwa/ wła-
- 26: Ina/ á vbłágáiąca Ofiárá zá żywe y zá
- 27: vmárłe/(*marg*) O Mfzej y o Ciele Páńfk. (–)y że w przenaświętfzym Ciálá

strona: 26v

- 1: Bożego Sákrámenćie ieft prawdziwie
- 2: **iftnotnie** [!] á lámą rzeczą Ciáło y Krew
- 3: wefpółek z dużą y z Boftwem Páná ná
- 4: łzego Iezufá Chriftuá/ á że bywa prze
- 5: mienienie wżyftkiey iftnoćci chlebá w
- 6: ciáło/ á wżyftkiey iftnoćci winá w krew
- 7: ktore przemienienie Kościoł Powżech-
- 8: ny Tránfubftánciácyą zowie. Wyzna-
- 9: wam też/ że y pod iedną lámą ofobą/
- 10: wżyftek á zupełny Pan Chriftus y pra
- 11: wdźiwy Sákráment bywa przymo-
- 12: wány.
- 13: Mocnie trzymam że Czyśćiec ieft/ y
- 14: że duże tám zátrzymáne/ modlitwámi
- 15: wiernych ludzi bywáią wfpomagáne.(*marg*) O Czyścu. (–)
- 16: Takież że Święći z Pánem Chriftu-

- 17: Iem kroluiący/ máią być czceni y wzy-
 18: wáni/ á że oni modlitwy Bogu zá nas
 19: ofiáruią/ á że ich Reliquie mamy mieć
 20: w vczćiwości. (*marg*) O wzywaniu Świętych.
 : O Reliquiach. (-)
 21: Mocnie wyznawam/ że Obrázy
 22: Chrístufowe/ Mátki Bożey/ y inźnych
 23: Świętych máią być záchowane/ y że im
 24: powinna cześć ma być wyrządzaná. (*marg*) O Obrázich. (-) (*marg*) O Odpułćiech. (-)
 25: Item. Ze Pan Chrístus moc rozda-
 26: wania Odpułtow w Kościele zoftá-
 27: wił/ á że ich vzywanie ludu Chrześci-

strona: 27

- 1: áńskie^{mv} ieft bárzo pożyteczne/ twierdę.
 2: Święty Powfzechny y Apoftolſki Ko-
 3: ściół Rzymſki /wſzytkich Kościołow má-
 4: tką y miſtrzynią być wyznawam: y Rzym
 5: ſkiemu Biſkupowi/ ś. Piotrá Kſiążę-
 6: ciá Apoftolſkiego potomkowi/ á Iezu
 7: Chrístufowemu namiętnikowi/ pra-
 8: wdziwe poſłużeńſtwo obiecuję. (*marg*) O Kościele Powfzechnym. (-) Inſze
 9: też wſzyſtkie rzeczy/ przez ſwięte vftá-
 10: wy/ Powfzechne Concilia/ á ná imię
 11: od powfzechnego Synodu Trydentſkie^{go}
 12: podáne/ vftáwione/ y obiáſnione/ bez
 13: wątpienia przyjmuję y wyznawam/ á
 14: zaráz wſzyſtkie tym przeciwné błędy y od
 15: ſzczepieńſtwá iákieżkolwiek od Kościo-
 16: ła potępione y odrzucone/ y przekłęte/
 17: ia takież potępiam / odrzucam / y przeklinam

- 18: Tę prawdziwą Powfzechną wiarę/ o-
19: procz ktorey żaden zbawion być nie mo
20: że/ którą ná ten czás dobrowolnie wy-
21: znawam/ y prawdziwie trzymam/ też
22: też zupełną y niepokalaną/ aż do śmier
23: ci Itatecznie á mocnie zá Bożą pomocą
24: trzymać y wyznáwác będę: y od moich
25: poddanych/ álbo tych o ktorých sie będę
26: powinien z vrzędu me^{go} Itarác: áby trzy
27: maná/ vczoná y kazoná była/ o to sie pil
28: nie/ ile będę mogł/ poftáram.

strona: 27v

- 1: O Piłmie świę-
2: tym o prawdziwym
3: Słowie Bożym.
4: I.
5: CONFSSIONISTE.
6: Wierzymy y wyznawamy wży-
7: Itki Piłmá święte Prorockie y
8: Apoštołskie oboiego **Teftáman-**
9: tu/ o ktorých w Kościele Powfzechnym
10: nigdy wątpienia niebyło (iż od Proro
11: kow y Apoštołow pozły.) że Ią praw-
12: dziwym słowem Bożym/ á iż poważ-
13: ność y pewność swoię nie od ludzi bio-
14: rą/ ále Iámę w łobie **doftáteczenie** [!] máią.
15: CATHOLICI.
16: Nie tylko te przyimowác Piłmá po-
17: trzebá/ o ktorých nigdy wątpienia nie

18: było:(*marg*) Ktore piśmá przyjmować mamy zá prawdziwe słowo Boże. (-) (ponieważ żadnych Książ nie-

19: máłz w Biblii/ o którychby nigdy wą-

20: tpienia/ zwłázczá miedzy Heretyki nie

21: było) ále wżyfłkie ktore od Kościoła

22: ná *Conciliach* dawnych/ y ná tym prze-

strona: 28

1: fzyłm Trydentłkim fą podáne y deklá-

2: rowáne zá prawdziwe słowo BOże.

3: Siłác przed tym w Kościele Powfzech-

4: nym rzeczy wątpliwych było/ o których

5: teraz żadne^{go} wątpienia niemáłz. Czyli

6: niechcećie áby fie kiedy rzeczy wąpli-

7: we kończyły w Kościele/ ále co było kie-

8: dy wątpliwym/ áby záfwe wątpliwym

9: zoftáło? Auguřyn ś. powieda/ żeby E-

10: wángeliey nie wierzył/ gdyby go do te-

11: go poważność y świadectwo Kościoła

12: Bożego nieprzywodło. (*marg*) *Librorum Canonicorum Catalogum* uide apud Auguřt. de doctri. Chri. li.2. ca.8. et Conci. Cart. 3. Can.47. cui inter fuit Auguřtinus. (-) Tenże Augu-

13: řtyn ś. dwoie księgi Máchábeyłkie/ liřt

14: Iákubá ś. liřt do Zydow/ dwa liřty Pio

15: trá ś. trzy Iáná świętego/ ieden ś. Iu-

16: dy miedzy przyiętymi od Kościoła księ-

17: gámi poczyta: przeto ich y wy nieod-

18: rzucayćie.

19: **Confefs.**

Abowiem Pan Bog łam

20: mowił Pátryárchom/ Prorokom/ y A-

21: pořtołom/ y iefzcze po dżiř dżieñ mowi

- 22: zówfze do nas przez Piśmo łwoie świę
 23: te. Wierzymy też y to/ że w tym Pi-
 24: śmie Bożym ma Kościół Powfzechny
 25: zupełnie wżytki rzeczy oznáymione kto
 26: rychkolwiek potrzebá iest/ y do wiary
 27: zbáwienney/ y do odrodzenia żywotá
 28: nowego á pobożnego.

strona: 28v

1: Cathol.

Widzę ná co godźicie/ áby-

- 2: ście tym łpořobem Trádycye y podá-
 3: nia Apoftolfskie/ ktore nie fą w Bibliey
 4: opifáne/ odrzucili. Ale ťluchayćie co o
 5: nich Páweł ś. mowi: Brácia łtoyćie á
 6: trzymayćie Trádycye/ ktorych náuczý-
 7: liście fie/ álbo z Kazánia/ álbo z piśá-
 8: nia náłzego. (*marg*) 2 Tef. 2.

: Nietylko słowo Boże piśáne/ ále y podáne/ to iest Trádicie przimowác mamy.

: Here. 61.

: 1. Cor. 11. et 10. (-) A Epiphánius zásię ták

- 9: piśze: Muśim/ powieda/ y Trádyciy ál-
 10: bo podánia vzywác. Bo nie wżyřtkie-
 11: go z piśmá Bożego wźiác mořemy. A-
 12: bowiem iedne rzeczy ná piřmie/ á dru-
 13: gie w Trádycyach álbo w podánium ál-
 14: bo w vřtáwie nam święci Apoftołowie
 15: podáli. Iáko ś. Páweł mowi: Iákom
 16: wam podał. Y ná inřzym mieřcu: Ták
 17: vczę/ mowi/ y tákem podał álbo vřtá-
 18: wił w Kořcielech. Y zásię: Ieřliže pá-

- 19: miętaćcie: chyba żebyście prozno wwie-
 20: rzyli. Toż Origenes/ Báfilius/ Athá-
 21: nálius/ Cyprianus/ Ignácýus/ Hie-
 22: ronymus/ y wżyfcy Doktorowie Ko-
 23: ściółá Powżzechne⁸⁰ o Trádycyach trzy-
 24: máią. Vincentius zásię Lyrineń po-
 25: wieda/ że áczci Piśmo Boże w łobie do-
 26: łtátecznie iełt/ iednák przedsię potrzebá
 27: do niego przydáć poważność wykłádu

strona: 29

- 1: Kościołá Powżzechnego: á to dla tego/
 2: iż Piśmo święte ináčzey Arrýus/ iná-
 3: czey Nowácýanus/ ináčzey Photinus/
 4: etć. ináčzey káždy Heretyk rozumie.(*margin*) Czemu wykłádu Kościelneǵ do piśmá potrzebá.

(-) A

- 5: przeto bárzo tego/ mowi/ potrzebá/ á-
 6: bychmy piśmá Prorockie y Apóstołskie
 7: według próby Kościelnego á powżze-
 8: chnego wyrozumienia y wykłádu rozu
 9: mieli y wykłádáli. Widźiż że nie tak
 10: wżyftko iełt w Piśmie/ cokolwiek nam
 11: ku zbáwieniu iełt potrzebne⁸⁰ / żeby nád
 12: Piśmo niczego inśzego niebyło potrze-
 13: bá o czym niżej.

14: **Confes.**

O co Pan Bog miánowi-

- 15: cie y frodze przykazał/ áby ludzie do te-
 16: go piśmá nic łwego nie przydawáli/
 17: áni vmnieyřzáli.

Słufznie fie tedy wy bać ma-

19: cie/ ktorzy w Księgách Piśmá święte-

20: go przebieracie/ á ktore fie wam po-

21: doba odcinać: á tym sposóbem go v-

22: mnieyźacie. Przydawacie zaś wykła

23: dy y Confessie łwe rozliczne/ ktore ch-

24: cećie żeby nie inaczey iedno iako słowo

25: Boże wżycy trzymáli.(*marg*) Heretici piśmo boże obcináią/ y do nie⁸⁰ łwe fáłże przydawáią. (-) My ácz wyzna-

26: wamy/ że Ewángelia álbo słowo Bo-

27: że nietylko fie w Piśmie/ ále też y w Trá

strona: 29v

1: dycyach álbo Podaniu Apóstolńkim zá-

2: myka (ponieważ tenże Duch ś. przez

3: Apóstoły mowił/ kiedy słownie co po-

4: dawáli/ iáko y kiedy piśáli) iednák

5: przedsię Piśmu nic nieprzydawamy/

6: ále ie według zgodnego wykłádu Oy-

7: cow ś. á nie inaczey rozumieć chcemy. (*marg*) Słowo Boże nie iedno w Piśmie/ ále y w Trádycyach należy. (-)

8: Confefs.

Przetoż ták rozumiemy/ że

9: z tego piśmá dochodzić muśimy praw-

10: dżiwey mądrości y pobożności.(*marg*) Z Piśmá ále zdrowym obyczáiem zrozumianego/ á nie sfáłżowanego wżelkiej prawdy dochodzić mamy. (-) S tego

11: piśmá Kościół Powfzechny powinien

12: fie w obyczáioch y w rządzie dobrym po

13: mnázać/ wedle tego piśmá iáko wedle

14: łznuru niepochybnego/ wżyftkich ro-

15: znic w wierze y náuki doświádczać á

- 16: probować/ y z tego Piśmá przeciwne
 17: błędy y fekty pokázować y przewyćię-
 18: źać. S tego nápomínánie wízelákíe y
 19: przełtrogi bráć/ wedle onych słów A-
 20: poštołńkich: Wízelákíe písmo od Bogá
 21: náchníone/ póżyteczne íeśt ku náuce/
 22: ku wyłtrzeżeniu etć. y zász teź píże (mo-
 23: wi Apoštoł do Tymoteufzá) Abyś wie-
 24: dział íáko íe máłz ípráwować w domu
 25: Bożym.(*marg*) 2 Tim. 3.
 ¶ 1 Tim. 3. (-) Ítem do Tessáloníkow píżąc: (*marg*) 1Thef. 2. (-)

- 26: Gdyście słowá náłze od nas przyięli/
 27: przyięliście nie słowá ludzkie/ ále pra-

strona: 30

- 1: wdziwe będące słowo Boże. Abowiem
 2: íam Pan Chrístus w Ewángelíey po-
 3: wiedzieć raczył do Apoštołow: Nie wy
 4: íełteście ktorzy mowicie/ ále Duch Oy-
 5: cá moiego mowi w was.(*marg*) Math. 10. Luc. 10.

¶ Ioan. 13. (-) Przetoż kto

- 6: was słucha/ mnie słucha: á kto wámi
 7: gárdzi/ mną gárdzi.(*marg*) Duch í. w Apoštolech y ich namíeśtníkach mowi/ á kto imi
 gárdzi/ íámemBogiem gárdzi. (-)

8: **Cathol.**

Tá Páńńká íkázń zá Apošto-

- 9: ły wydána/ gdzie ich mowę Duchá ś.
 10: mową zowie/ nie o píńým słowie/ ále
 11: o Trádycyach muśi być rozumíaná. **bo** [!]
 12: íe Trádycye ná íámym mownem po-
 13: dáníu gruntuíą: á tu nie mowi; Duch

14: Oycá moiego piŕze; ále/ mowi w was.

15: **Confels.**

Gdy tedy to ŕowo Boŕe

16: przez Páŕterze porządnie ná to powo-

17: łáne w Koŕciele bywa opowiedáne/

18: wierzymy zá pewne/ iż tám ieŕt praw-

19: dŕiwe ŕowo Boŕe.

20: **Cathol.**

Dobrzeŕcie to przydáli/ ále

21: przeciw ŕobie. Bo wáŕzy Miniŕtrowie

22: porządnie powołáni być niemoga/ kto-

23: rzy od żadnego Biŕkupá Koŕciołá Po-

24: wŕzechnego nie ŕá ná ten vrząd wyłá-

25: dzeni.(*marg*) Miniŕtrowie nie ŕá páŕterze porządnie powołáni. bo im PIOtr nieotworzył do Owczárnicy. (-) Porządek ná tym ieŕt/ áby ci kto-

26: rzy porządnie powołáni ŕá mogli po-

27: kázác/ ŕe álbo od Bogá łámega/ álbo

strona: 30v

1: od Apoŕtołow/ álbo od namieŕtnikow

2: ich ŕá powołáni: iáko Timotheuŕz od

3: Páwłá ŕwięte⁸⁰ / náŕzy Kápłani od Bi-

4: ŕkupow ŕwoich/ Biŕkupi od naywyŕŕze-

5: go Páŕterzá Rzymŕkiego. Zaden tedy

6: vrzędny Páŕterz áni Kápłan w Ow-

7: czárni Páńŕkiey nie ieŕt/ ktoryby nie w-

8: ŕzedł przez drzwi iemu kluczem otwo-

9: rzone przez Piotrá/ ktoremu tá Ow-

10: czárnia zwierzona: á tego wáŕzy o ŕobie

11: żadnym obyczáiem nie pokaŕá. Abo-

12: wiem od tych bywáią powołáni/ ktorzy

13: mocy powoływania niemają. A pogoto

14: wiu czego nie mają/ innym dać niemogą.

15: **Confefs.**

Ktore każdy wierny powi-

16: nien przyjmować/ nie czekając inżzego

17: obiówienia z niebá/ áni łobie náchnie-

18: nia iákiego wewnętrznego zmyślając/ o-

19: procz słuchania y náuki tego słowá Bo

20: żego/ ktore fáme dla siebie/ powinni-

21: śmy vcźciwie przyjmować/ nie wzglę-

22: dem ołoby Páłterfkiey: bo choćiaby ten

23: był zły y grzeźny/ tedy iednák słowo

24: Páńskie prawdziwe y dobre zówfze zo-

25: łtawa.(*marg*) **Złóć** [!] páłterzow **słowá** [!] Bożego áni Sákrámentow nie płuie. (-)

26: **Cathol.**

Przetoście wy od Kościoła

27: Powfzechnego dla złości Przełożonych

strona: 31

1: Duchownych/ ná ktore częfsto wołacie

2: odłtępować **niemieli** [!] .

3: **Confefs.**

Nie rozumiemy też tego/

4: áby pozwierzchne poślugowanie słó-

5: wá Bożego/ dla tego miało być niepo-

6: trzebne/ iż prawdziwe nabożeńfstwo od

7: wnątrznego oświecenia Duchá świę-

8: tego pochodzi.

9: **Cathol.**

Toć nie źle przeciw Nowo-

10: krzczeńcom.

11: Confes.

Przetoż brzydźimy fie w-

12: ſzyfłtkiem i Sektami y błędy Artemoná/

13: Mánicheufzow/ Wálentinianow/ Cer

14: doná/ y Márcyanitow/ ktorzy nie wie-

15: rzyli temu/ áby Piſmo ſwięte z Duchá

16: Bożego być miało/ y część tylko przy-

17: mowáli/ niektore pomieſzowáli/ nie-

18: ktore pofálżowáli.(*marg*) Sekty y Kacerftwá przeciw Piſmu Bożemu. (–)

19: Cathol.

Przydaycie ktym y one Kár-

20: pokrátelá y Sewerá/ ktorzy wſzyfłek

21: Itáry Teftáment odrzucáli: iáko ſ. Au-

22: guftyn ſwiadczy: Ebioná/ ktory E-

23: wángeliá ſ. Mátheufzá: Tacyaná j [!] El-

24: ceſáity/ ktorzy wſzytkie Liſty Páwłá ſ.

25: Báfilidá/ ktory liſt do Zydow odrzucá-

26: li.(*marg*) Luter piſmo boże ſzácuię y odrzuca.

: In fermo.

: de Moſe et Lege. (–) Lutrá wálże⁸⁰ / ktory kſięgi Máchá-

27: beyſkie/ y owfzem y Moyzeſzá [!] íamego

strona: 31v

1: odrzuca: y liſt Iákubá ſ. że ieft iálnie

2: przeciw błędom ie⁸⁰ /Słomiánym zowie

3: Confes.

Iednák niehcemy tego zá-

4: milczec/ iż niektore Kſięgi Itárego Te-

5: ftámentu od Itárych Doktorow íą ná-

6: zwáne Apokryfá/ to ieft niepewne á

7: íkryte/ o ktorých w Koſciele Bożym pe

8: wnego świadectwá y pámieći ludzkiej

9: niebyło. (*marg*) Apokryphá Xięgi ktorých **Końcioł [!]** nie przyjmuie. (–)

10: **Cathol.**

Iedno tego pátrzcie ábyście

11: **Apokriphámi [!]** / to iest niepewnymi tych

12: **niezwáli [!]** / o ktorých w Końściele żadne^{go}

13: iuż wątpienia niemáfz: y ktorých Do-

14: ktorowie iáwnie á nie skryćie vżywáią.

15: **Confefs.**

Tákowe Piśmá niektorzy

16: Doktorowie zwáli Końścielnemi/ z tey

17: przyczyny/ iż choćia ich w Końściele czy-

18: táć dopuńczczono/ wńzákże ku potwier-

19: dzeniu Artykułow wiary świadectwá

20: żadnego z nich nie vżywano. O czym

21: Auguńtyn ś. **in libro de Ciuitate Dei 18.**

22: **cap. 38.** przypomina/ że w Kńięgách

23: dzieiow Krolewńkich miánowane by-

24: wáią niektorých Prorokow imioná y

25: kńięgi/ ále niemáfz ich in Canone/ (*marg*) To iest/ **Końcioł [!]** ich nie prziią[!]^ł zá (–)to

26: iest/ że pámieći o nich żadney áni wiá-

27: domońci pewney w Końściele Bożym

strona: 32

(*marg*) Piśmo Boże. (–)

1: miedzy wiernymi nie było. A iż dofyć

2: mamy ná tych Kńięgách ku pobożno-

3: ści wńzelákiey/ ktore fą zdawná zgo-

4: dne od potomkow Apońtolńkich w Ko-

5: ściele Powńzechnym wyświadczone.

Dziwnać to wždy rzecz/ iż

7: przyznawacie tę **władzę** [!] Kościołowi/
 8: iż mu było wolno Proroki niektore y
 9: ich Księgi Apokryphy zwąc y nieprzy-
 10: mówać ich: á teraz Kościołowi temuż
 11: Chrystufowemu/ z którym sioe on obie-
 12: cał być do skończenia światá/ pozwolić
 13: tego **niechcecie** [!] / iżby mu było wolno po
 14: kątnemi náukámi/ y písmy od ludzi fá-
 15: łefznych wydánemi brákowác/ y one od
 16: wierney gromády Páńfkiey iáko złe wy
 17: miátác: y **niewiem** [!] czemu ták zenglo-
 18: ną moc y síłę Kościołowi Bogá żywe-
 19: go oštáwuiecie/ ktory filarem y moc-
 20: nym gruntem Páweł święty zowie.(*marg*) T[ę]ż władzą teraz którą y przedtim ma **Kościoł**
 [!] Boży.

: Math. 28.

: 1 Tim. 2. (-)

21: O Wykładaniu Piśmá

22: świętego/ o Doktorach Kościel-

23: nych/ o Conciliach/ y o Trá-

24: dycyach. II.

Confess.

strona: 32v

1: CONFSSIONISTE.

2: NApisał Piotr święty/ że Proro-

3: ctwá wżelákie piśmá Bożego/

4: **niemogą** [!] być z ludzkiego rozu-

5: mu włáfnego wykłádáne/ ále z dáru

6: Duchá świętego.

7: CATHOLICI.

8: Prawdą iest/ ále tego Piotr ś. nie

9: nápił/ bo łłowá Piotrá świętego te

10: łą: że nie z rozumu włálnego proroc-

11: twá łą vczynione álbo wymyślone.(*marg*) 2 Petr. 1. (-) (*marg*) Confesioniste źle Piotrá ł. przywodzą. (-)A-

12: bowiem nie wedle woli ludzkiej przy-

13: niešione iest kiedy Proroctwo/ ále Du-

14: chem *świętym* nátnieni mowili świę-

15: ći ludzie łudzy Boży. Nic tu tedy nie

16: macie o wykładaniu Piśmá: ále o fá-

17: mym piśmie/ że od Bogá iest podáne/

18: á nie od ludzi wymyślone.

19: **Confes.**

Przetoż nie chwalimy áni

20: przyjmujemy ledá iákich wykładów

21: ludzkich.

22: **Cathol.**

Pánie Boże day to/ ábyście

23: ładá iákich ludzkich wykładów nieprzy

24: mowáli.(*marg*) Confesioniste wykłady Kofćielnemi y ł. doktorow (-) Czyli Kálwin/ Bezá/ y wálzy

25: Miniřtrowie Angiołowie á nie ludzie/

26: y owłzem czyli Bogowie łą/ á nie lu-

strona: 33

(*marg*) gárdzą/ á wykłady y wymysły nikczemnych Kácerzow przyjmują. (-)

1: dzie? ponieważ y ná Angielskim wykła-

2: dzie przestáć niechcećie. Azáż niełufz-

3: niey wierzyć wykładom onych ludzi ś-

4: więtych Duchá ś. pełnych/ ktorých y

5: żywot świętobliwy y známienita náu-

6: ká po wżytkim Kościele Powfzechnym

7: ślynie: Auguſtyná/ Hieronymá/ Am-

8: brożego/ Grzegorzá/ Cypryaná/ Athá-

9: náfiufzá/ Báfiliufzá/ Chriſtoftomá etc.

10: niżli wáľzym wártogłowom/ ktorzy ná

11: iednym ſłowie Bożym ták rozne á roz-

12: liczne wykłady íádzą y wiefzáią? Azáfz

13: iednoftáynie te iedne trzy ſłowká wy-

14: kładáią: To ieſt Ciáło moie? Luter przy

15: wodźi ná te ſłowá ośm roznych á prze-

16: ćiwnych wykładow/ ktore powiáda być

17: miedzy Zwingliany: á Luterani ácz

18: wierzą pod oľobą chlebá prawdziwą

19: bytność Chriſtuſowę: á wźákże iedni

20: wykładáią że w chlebie/ drudzy że pod

21: chlebem/ trzeći że z chlebem etc. ieſt **ćią- [!]**

22: **ko [!]** Boże?(*marg*) **In breuiConfesioneſua.** (-) (*marg*) Wykládi odźczepieńskie rozne á ľobie przeciľwne. (-)A więc to nie ludzkie/ álbo

23: lepiej rzekę/ nie Dyabelńkie wymyſły y

24: wykłady?

25: **Confes.**

Ani teź wykładow pochleb-

26: cow Rzymńkich.

27: **Cathol.**

Ták wy Doktory Kościelne

strona: 33v

1: **poważne [!]** y święte ludzie pewnie nie z

2: miłości Chrześciánńkiey zowiećie/ v kto

3: rych widźicie w iákiey wáźności thá

4: Rzymfka Stolicá ząwždy słuźnie byłá?

5: ná ktorą wy ácz wśyfy biejcie/ ále ie-

6: dnák żadney korzyści nieweźmiecie/ ále

7: łobie o tę sńkálę łby potłuczećie.

8: **Confes.**

Ktorzy Papielkie głofy y

9: Dekretały wśyftkiemu wobec Kościo-

10: łowi Powśzechnemu bez rozśádku y pro

11: by wśelákiesy przymowác rośkázuią.

12: **Cathol.**

Tegoby dowieść potrzebá:

13: ieśli kiedy w Kościele czego z Dekreta-

14: łow vcżono/ coby było práwey wierze

15: álbo dobrym obyczáiom przeciwno. (*margin*) Dekretały niemáią [!] nic práwey wierze y obyczáiom dobrym przeciwnego. (-)

16: Czego sie ná Zwingliufzowę/ y ná inych

17: bontownych miśtrzew náukę łácno do

18: wieść może/ ktorzy fámi siebie y z łwe-

19: mi nowowiernemi náśládowniki há-

20: niebnie potráćili.

21: **Confes.**

Ale tákowy zmyśł y wykłá-

22: dáníe písmá s. znamy być prawdziwe

23: y sńározytne/ ktore sie wedle fámeğoz

24: písmá Bożego czyni/ á z iáńnym opi-

25: fáńniem wiáry zbáwienney ze wśyftkich

26: sńron zgadza/ (*margin*) Confesioniśte ták Písmo wedle łwey głowy chcą wykłádác/ sńóre [á] pewne (-) do czego y włáśność ie-

27: zyká/ ktorým Prorocy y Apośtołowie

(*marg*) wykłady Kościoła Powżezchnego odrzućiwfzy. (–)

- 1: piáli/ y pilne vważenie **mieśc** [!] piłmá
 2: roznych álbo łobie podobnych potrze-
 3: bnie należy/ ábyłmy trudnieyfze mieścá
 4: tymi wykłádáli/ ktore w łobie żadney
 5: **wątpliwości** [!] łłow **niemáią** [!] / á wykłád
 6: náłz áby do prawdziwey chwały Bożey
 7: y wiary zbáwienney co nabliżey przy-
 8: łtępowáł.

9: **Cathol.**

To iełt prawdziwy á łtaro-

- 10: żytny zmyłł y wykłádanie Piłma Bo-
 11: żego/ ktory nie dziś nie wczorá w Ge-
 12: newie álbo w **Witęberku** [!] náłtał/ ále
 13: ktory záwłze y włzędy przyięty y vchwa
 14: łony iełt. (*marg*) **Prawdziwy** [!] zmyłł y wykłád Piłmá Bożego ktory? Nie iedno Piłmá/
 ále y kościoła słucháć potrzebá. (–) Bo piłmo piłmem wykłádáć
 15: nie záwłze możemy: á kto okrom piłmá
 16: nic inłzego niechce łłucháć áni przyimo
 17: wáć/ ten łie łámego Piłmá przy/ ktore
 18: Kościołowi władzá y zwierzchność dá
 19: ie/ ábychmy iego wykłádu y przykazá-
 20: nia łłucháli. Y owłzem Duchá łwięte-
 21: go odeymuie/ ktory w Kościele záwždy
 22: przebywa y łpráwuie gi. (*marg*) Luc. 10.
 : Math. 10.
 : Ioan. 13.
 : Confesioniłte**wykłádi** [!] Doktorow łtárych **łłowie** [!] przyjmuią. (–)

23: **Confefs.**

Włzákże nieodrzućamy ná

24: łtronę Doktorow **świętich** [!] łtórych/ Gre

25: ckich y Łácińfkich wykłádow/ y dyłpu-

26: tácey á dowody ich przymuiemy włzę-

27: dzie.

strona: 34v

1: **Cathol.**

By to prawdá byłá/ wy by-

2: ście Heretykámí być niemogli: ále ie

3: przymuiécie poki fie z wámí zgadzáią:

4: á gdzie łą przeciw wam/ tám mowicie

5: że ludzie byli: iákobyście wy Angioły by

6: li/ álbo onych celowác mogli dowci-

7: pem/ rozumem/ łtátecznością/ święto-

8: ścią/ cudámí. etc.

9: **Confels.**

Poki fie iáwnie pímu A-

10: połtołskiemu **niełprzeciwiáią** [!] . Ale gdzie

11: łie ich píma połpołu z Apołtołskiemí

12: zgodzić niemogą/ tám vćíwie bez krzy

13: wdy y przygány ich odłtępuiemy.(*marg*) Azałz fie Doktorowie ś. pímu iáwnemu gdzie

łprzeciwiáią. (-)

14: **Cathol.**

Owa wy chcecie być łędziá-

15: mi nie łpráwiedliwymí onych świętych

16: Oycow/ ktorzy od włzyłtkiego światá

17: przez ták wiele wiekow/ dobrze doświa

18: dczeni/ przyięci/ vchwaleni/ žadnemu

19: nigdy naprzod nie dádzą. (*marg*) Confelsioníte Doktory Kołćielne niełpráwiedliwie

połádzáią. (-) Owa wy le-

20: piey widźicie niż oni? Owa oni błádzí-

- 21: li/ á wyście prawdziwi? A więc to nie
 22: piekielna á nieznośna hárdóść y py-
 23: chá: Doktory święte ktore Kościół zá-
 24: wśze nietylko przyjmował/ ále y czcił/ y
 25: ważył/ y święcił/ potępić; á fwe war-
 26: choły y łny niezdrowey głowy swoiey
 27: nád ich zdrowe wykłady przekłádác?

strona: 35

- 1: Porownaycie sie iedno málucżko z ni-
 2: mi/ á poznamy ktorych piłmu y wykła-
 3: dom wierzyć godniey: á iefli wy ich łę-
 4: dżiami być możecie. *(marg)* Komu **słufzniey** [!] wierzyć/ I. iefli łtórym Doktorom
 Kościelnym/ czyli dżifieyłzym Ewángelikom. (–) Oni byli blifcy
 5: światłości ktora przyfzłá ná świat/ y
 6: czáfow Apóstołfkich/ á niektorzy z nich
 7: y Apóstoły widźieli/ y od nich sie wczý-
 8: li/ iáko Dionyfius Aeropágita/ Igná-
 9: cyus/ Irenaeus/ Clemens/ y infzy: á ták
 10: bez pochyby lepiej prawdę widźieli y
 11: wiedźieli/ niżli wy/ ktorzyście sie ták
 12: dáleko od nich odłtrzelili. O święto-
 13: bliwości onych Pan Bog y Kościół
 14: Powfzechny przez ták wiele czáfow pe-
 15: wne świadectwo wydał: Wy żadnego
 16: świadectwá áni od Bogá/ áni od lu-
 17: dži/ áni od czáfow niemaćie. Oni zá-
 18: dnego áffektu złego/ áni gniewu/ áni
 19: nienáwiści przeciw nikomu/ áni przy-
 20: iáźni niemieli: *(marg)* II.
 III. (–) ále bez wśzelákiey przy-

- 21: íády co prawdá/ a co im Duch ś. nát-
 22: chnął/ to piáli: Wy gniewem y niena-
 23: wiścią przeciw Kościołowi Rzymkie-
 24: mu y iednemu Páterzowi/ á nieporzą-
 25: dną miłością fwych wymyśłow ieste-
 26: ście zápaleni.(*marg*) III. (-) Oni/ iáko Auguſtyn/
 27: Hieronym/ y infzy tákiey náuki byli/ że

strona: 35v

- 1: wſzyſtkie Kácerſtwá ſnádnie zborzyli:
 2: Wy iuż z Trideitámi á z Nowokrzczeń
 3: cámi niewiećie co czynić/ á gdybyſćie
 4: ſie od Oycow ſwiętych (ktoreſćie iuż
 5: byli porzucili) záſię nieuczýli/ nicby-
 6: ſcie poczác nieumieli. Ofádzćiefz te-
 7: dy íámi/ iefli wáſzemu rozłádkowi/ gdy
 8: ich piſmem wedle rozumienia ſwego
 9: brákuiećie/ wierzyć wiécy mamy.
 10: Lecż o piſmach Doktorow ś. Koſćioł
 11: Powſzechny/ ktoremu Duch ſwięty ieſt
 12: obiecan/ dawno dał rozłádek: y co álbo
 13: niepewnego/ álbo podrzuconego było/
 14: to okazał. Wedle tego rozłádku/ nie
 15: wedle tych/ ktorzy ſwego Duchá ná-
 16: ſláduiá/ íprawowác ſie mamy.

17: **Confefs.**

Słucháiąc w tym onych íá-

- 18: mych/ ktorzy nam to roſkazáli/ ábyfmy
 19: ich piſmá wedle íznuru Apoſtołſkiego
 20: doſwiadczáli/ á dáley im nic niewierzy
 21: li/ iedno poki ſie z oryginałem zgadzáia.

22: **Cathol.**

Zgodę Doktorow świętych

23: iáko oni fie około wykłádu tego origi-

24: nału zgadzáli/ obwołał wżyztek swiá-

25: tá Chrześciánfkiego okrąg. Bo choć ro

26: znych czáfow y dáleko ná roznych mie-

27: ścách od siebie byli/(*marg*) Doktorow Chrześciánfkich náuká zgodna. (-)przedsię Duch S.

strona: 36

1: przez zgodny ich wykład y iednoftáyne

2: zwolenie/ íprawę **fwą** [!] w ich písmach

3: pokazał: iáko zásię wáfznych Miítrzew

4: wftáwiczna niezgodá pokázuie/ iż fie

5: oni niezbożnie tego orygínału/ ktory im

6: Syn Boży zámknął/ wártogłównymi

7: rozumy chwytaią.(*marg*) Kácerfka náuká niezgodna. (-)Prawdác ieft/ żeć

8: oni ftárzy Doktorowie chcą/ ábyśmy

9: nád ich wykłády Písmo y pewne á nie-

10: omylne dowody przekládáli: ále wy

11: nád nie fie przekládáćie.(*marg*) Confefsionifte chcą być fędziámi Doktorow S. (-)

Słuchay co

12: Augústyn mowi: Niechcę ábyś memu

13: písmu/ ták iáko słowu Bożemu wie-

14: rzył: ále teź niechcę ábyś moje pífanie

15: wedle twego mniemánia álbo wymy-

16: fłu/ álbo z vporu/ ále z Písmá Bożego

17: á z niepochybnego dowodu ítrofował

18: álbo probował.(*marg*) 3 de Trinitate. (-) A więc to nieprzekłę-

19: ta pychá wáfzá/ że wy według swoiey du

20: my/ bez pewnego á niezbytego wywo-

21: du/ świętych Oycow Piśmá chcećie po

22: prawować? á one iáko obłądliwe po-

23: tępiać?

24: **Confefs.**

Gdyż tymże łpołobem oni

25: łtárznych łwoich Księgi przyjmowali/

26: odrzucáiąc rzeczy Piśmu ś. **prześiwne** [!]/

27: á zgodne **pochwaláiąc** [!].

ConfesionifteDoktorom ś. nic naprzod nie dáio.

strona: 36v

1: **Cathol.**

O nigdyć tá hárdóć w nich

2: nie byłá/ ktora w was iełt: á náuká y

3: świętobliwość wielka byłá: przeto nie

4: wśyftko to wam wolno/ co onym wol-

5: no było.

6: **Confefs.**

O czym wśyfcy Doktoro-

7: wie łtárzy iednołtáynie piśzą/ á zwła-

8: łzczá Augułtyn ś. tymi łłowy: Dla tego

9: iełt pewny Regeltr Księg Prorockich

10: y Apołtołskich w Kościele Bożym po-

11: łtánowiony/ ábyłmy wedle tych inłze

12: wśyftki Piśmá ludzkie wiernych y nie-

13: wiernych dobrowolnie poładzáli.

14: **Cathol.**

Od tego łą zebránia Páfte-

15: rzow y Doktorow/ ktore Pan Chriłtus

16: w Kościele łwym połtáwił/ nie ktore-

17: kolwiek niełpokoyne głowy. (*marg*) Ephel. 4. (-)

18: Confess.

W tymże porządku y wtey-

19: że ważności Concilia wżytki y Kano-

20: ny położone są od nich.

21: Cathol.

Toć iuż wielki á iáwny fáłz/

22: Ewángeliy mili. Abowiem wiedzą to

23: wżytcy w Kościele/ że nie iednáka iest

24: ważność iednego álbo drugiego Dokto

25: rá gdy piŕze/ á Conciliy przyŕtoynie á

26: porządnie zgromádzonych.(*marg*) Confessioniste nárábiáią. (-) Bo ieden

27: álbo kilá Doktorow/ nie niešie ná fo-

strona: 37

1: bie ofoby wżytkiego Kościoła Powŕze-

2: chnego/ przetoż y zbłądzić iáko człowiek

3: może. Ale Concilium z Biŕkupow y Pá

4: ŕterzow y Doktorow Kościoła Powŕze-

5: chnego porządnie od naywyższego Pá-

6: ŕterzá namiestniká Páná Chriŕtuŕowe-

7: go zgromádzone/ ma w sobie wagę y

8: władzą Kościoła Powŕzechnego: po-

9: nieważ ie Duch ś. poŕtánowił ku ŕprá-

10: wie Kościoła Bożego.(*marg*) *Acto. 20.* (-) A ták zówždy

11: iest przy tákowym zebraniu/ dla ŕtá-

12: nowienia Wiáry zgromádzonym: y o-

13: no ŕpráwuie/ y żadnego błędu w nim

14: niedopuszcza. Y owłzem nigdzie nie-

15: máłz ofátteczney Refolucyey álbo roz-

16: ŕádku około rozności Wiáry/ iedno ná

17: tákowym Páŕterzow y Doktorow ze-

18: braniu: (iako nas nauczył Apostoł ś.)(*marg*) Ephes. 4. (-)

19: aby był kiedy koniec: a żebyśmy nie

20: chwiali zawnždy iako dzieci/ káždym wiá-

21: trem náuki.

22: **Confefs.**

Przetoż gdy roznicá iáka

23: ieft o rzeczách zbáwiennych/ nie prze-

24: ftawamy ná fámych gołych sentency-

25: ach Doktorowfkich y dowodźcieh Con-

26: ciliow/ ieśli słowem Bożym wtwier-

27: dzone nie bywáią.

strona: 37v

1: **Cathol.**

Ale ná fámych gołych wykłá-

2: dziech Miłtrzew wálznych przestawa-

3: cie/ y one zá słowo Boże macie? Vkaż-

4: cie mi ktore Concilium/ álbo w Ko-

5: ściele Doktorá przyiętego/ ktoryby fen-

6: tencyey swoiey słowem Bożym niedo-

7: wodził. Czyli mnimacie/ że Doktoro-

8: wie y Concilia sny y wymyły swoie w

9: piśmie swoim ludziom (iakoście wy

10: zwykli) podawáli: a nie to coby nie z

11: słowem Bożym ná wżem zgodzáło?

12: Ná sentencyey tedy iednego Doktorá

13: nie zaráz przestáwác możemy/ ieśli skąd

14: inąd co o tym pewnieyżego mamy: ále

15: ná zezwoleniu y zgodźcie Conciliy po-

16: rządnie zgromádzonych nieprzestáwác

17: a swe fántázye wláfne nád ich Senten

18: cye przekłádác/ toć iuż Heretycki vpor/

19: á Dyabelfka pychá.(*marg*) Iáko ná Sentencyach Doktorowfkich przeštáwác mamy. (–)

20: **Confefs.**

Dáleko mniefy żadnym fpo-

21: lobem zwyczáy ftáry.

22: **Cathol.**

Słufznie ftáry zwyczáy prze-

23: ćiwko nowośći wáfzey ma mieć mieśce.

24: Bo ták dopiro Kátholikámi álbo Po-

25: wífzechnikámi będziemy: (mowi Vin-

26: centius Lyrineń przed 1200 lat)(*marg*) Kto ieft Kátholikiem.

27: **Pro uetuštate Catho. Fidei.** (–)iefli

27: będziem náśládowác Powífzechnośći y

strona: 38

1: Stárożytnośći á Zezwolenia. Powífze-

2: chnośći ták náśládowác będziem: iefli

3: tę iednę wiárę zá prawdziwą mieć bę-

4: dziemy/ ktorą wífzyftek po świefcie Ko-

5: ścioł wyznawa.(*marg*) I. (–)Stárożytnośći ták;

6: iefli od tych wykłádow álbo wyrozu-

7: mienia pífmá żadną miárą nieodftá-

8: piemy/ ktore świefći náfzy ftárfzy y Oy-

9: cowie podáli álbo we zwyczáiu mieli.(*marg*) II. (–)

10: A Zezwolenia tym obyczáiem; iefliże

11: w oney Stárożytnośći/ wífzyftekich álbo

12: niemal wífzyftekich Bífkupow y Dokto-

13: row wykłádow y sentency fie trzymác

14: będziemy.(*marg*) III. (–)

15: **Confefs.**

Albo wielka liczbá ludźi

16: niewiadomie łobie przyzwalających.

17: **Cathol.**

Teńci zawnze zwyczaj Here-

18: tycy mieli/ że sie małością swoich zale-

19: cąc chcieli. Bo Pan Bog nigdy tego

20: niedopuscił/ aby sie błędy tak dalece sze

21: rzyć miały/ iako sie szerzy Powłzechny

22: Kościół iego.(*marg*) Heretycy licha trzoda.

: **AVGuftinus.** (-) Wiedzcież tedy żeć Kro-

23: lestwo Pána CHriśtułowe ciálne nie

24: ieft.(*marg*) Nie lichy ale szeroki ieft Kościół P. Chriśtułow.

: **Ps. 2.** (-)Bo mu Bog Oćiec dał narody za

25: dziedzictwo iego/ y za dzierzawy iego

26: gránice światá. Słuzniey tedy wie-

27: rzyć tak wielkicy liczbie nie ledá ludzi/

strona: 38v

1: á niżli wálzey lichey y márníe rozerwá-

2: ney trzodzie.

3: **Confefs.**

Albo dawność czáfu dłu-

4: giego/ wiary Chrześciánłkicy ftánowić

5: niemogą.

6: **Cathol.**

Owa czuiećie/ że wálzá E-

7: wángelia dawnością sie zalecąc nie-

8: może: ktora wczorá albo dziś trzeći

9: dzień sie poczęłá. (*marg*) Confesioniftow Ewángelia nie dawna. (-)

10: **Confefs.**

Abowiem sam tylko Pan

11: Bog ieft prawdziwy sędzia y dołkoná-

12: ły/ o rzeczách niebieskich zbáwiennych.(*marg*) A czemuż wy tedy o nich sądzicie. (–)

13: **Cathol.**

Prawdá/ ále tenże przeby-

14: wáiąc w Kościele swoim aż do końca

15: światá/ sądzi y wykłada wżytkie rzeczy

16: niebieskie zbáwienie: Przeto kto Ko-

17: ścioła nie słucha/ áamego BOgá nie

18: słucha.(*marg*) *Luc. 10.* (–)

19: **Confes.**

Ktory wolá swoię/ przez

20: Piśmo święte y podziśdzień Kościoło-

21: wi swojemu opowiada po zmierzchu

22: przez sługi swe/ á we wnętrz przez Du

23: chá ś. ten rozładek swoy spráwuiąc w

24: ludzkich sumnieniach/ okázuiąc doftá-

25: tecznie káżdemu/ co prawdá á co błąd/

26: czego náśládowác/ á czego sie wyfrze-

27: gác mamy.(*marg*) Owa to prawdá/ co sie tobie widzi? (–)

strona: 39

1: **Cathol.**

Iedno tego doźrzeć potrze-

2: bá/ áby ten rozładek z dumy włáfney/

3: á nie z Duchá świętego niepochodził.

4: Boć y Anábaptyftowie Plemiennicy

5: walzy powiádaia/ że Duch święty ta-

6: kież w śercách ich świadectwo dáie/ że

7: ich wiára práwa iest/ á wálzá fáłszywa:

8: komuż tu wierzyć/ wam czyli onym?

9: czyli ráczey/ áni wam áni onym?

10: **Confes.**
<http://rcin.org.pl>

Przetoż rozsądkowi słuź-

11: nemu w Kościele Powfzechnym miey-

12: łce dawamy/ ludzi tákowych/ ktorzy

13: máiąc dary Duchá ś. nie wedle rozu-

14: mu ludzkiego/ ále wedle zupełnego á

15: całego písmá Apoštołskiego náuki zbá-

16: wienne powiádaią.

17: **Cathol.**

A skądże to wiećie/ że ci wá-

18: łzy Miłtrzowie máią dary Duchá świę

19: tego ku wykłádaniu Písmá? kto wam

20: to obiáwił? kto was w tym vpewnił?

21: A czemu ráczey tym mieścá niedawa-

22: ćie/ ktorych Písmá Kościoł święty od

23: dawnych czálów przyiął y potwierdził:

24: ktore wedle Písmá Duch święty poštá-

25: nowił ku íprawie Kościoła Bożego.(*marg*) Act. 20. (-)

26: A gdyż ie poštánowił/ tedyć ich vrzędu

27: nigdy nieopuścza. Ponieważ sá dołko-

strona: 39v

1: nále vczynki Boże/ á dary y powołania

2: Bołkie záłości y odmiány w łobie nie

3: máią.(*marg*) Deut. 32.

4: Rom. 11. (-)

4: **Confefs.**

Widźimy to y w onym pir-

5: wżym stárego Teštámentu Kościele/

6: iáko Ieremiałz y wżycy inży Prorocy

7: onych stárszych łwoich Káplánow vřtá

8: wy y Dekretá zakonowi Bożemu prze-

9: ciwne wżędzie strofowali/ pilnie lud
 10: Boży ostrzegając/ aby drogami Oy-
 11: cow swoich a wymyśli ludzkiemi nie
 12: chodzili/ bo tym sposobem ludzie od za
 13: konu Bożego narychley odwiedzeni
 14: bywają.

15: **Cathol.**

Iefli to sobie przypisacie/

16: na co Pan Bog Prorokom dary da-
 17: wał/ musicie tez to pokazac/ zeście y
 18: wy są Prorocy.(*marg*) Confesioniste czynią sie Proroki. (-)Czego [!] boię sie że nie o-
 19: kazećcie. Bo nie iesteście Proroki/ ani
 20: synowie Prorokow/ niżli żeby onych o
 21: ktorzych napisano: Biada Prorokom
 22: szalonym/ ktorzy nasładuią ducha swe-
 23: go/ a nie widzą.(*marg*) Ezech. 13. (-) Y na drugim miejscu:
 24: Nie **flalem** [!] Prorokow/ a oni biegli: nie
 25: mowilem do nich/ a oni prorokowali.(*marg*) Iere. 14. (-)
 26: Iefli tedy Prorocy oni prawdziwi za-
 27: kazowali ludu Zydowskiemu/ aby nie

strona: 40

1: chodzili drogami Oycow swoich/ tedy
 2: to rozumeli o bawochwalcach.(*marg*) Iakich Oycow drogami Prorocy zakazuia chodzic.
 (-)Tak-
 3: ze y my niechodzimy z laki Bozey dro-
 4: gami Oycow naszych/ ktorzy przed sze-
 5: scia set lat bawany chwalili. Ale na
 6: inszych miejscach Pismo rokazuie/ aby-
 7: chmy granic Oycow swietych nieprze-
 8: ftępowali/ y owzem od nich sie drog

9: Bożych wywiadowali. (marg) Prou. 22.

10: Deut. 32. (-)

10: Confes.

Tymże łpofobem wżyftkie

11: Trádycye ludzkie około wiary y chwa-

12: ły Bożey precz zámíatamy. (marg) Confesionifte Trádycye wżyftkie precz zámíatáią. (-)

13: Cathol.

Przeto my was łłufznie á

14: łprawiedliwie zá Heretyki mamy. Bo

15: ták Origenes mowi: Ze choćby kto wy-

16: znawał wiarę Chrístułowę/ lecz iefli co

17: infzego o prawdzie wiary Chrześcián-

18: łkiey trzyma/ niź to co ma w łobie po-

19: łtánowanie Trádycyey Kościelney/ te-

20: go Heretykiem śmieie názwać możefz. (marg) ORigenes I. ad Tit.

11: Kto iefł Heretykiem. (-)

21: Y ná śiodm Synodzie Powłzechnym

22: ták mamy: (marg) Conc. Nicaen. 2. Act. 7. (-) Iefłliby kto ná Trádicyą Ko

23: ścielną/ ktora álbo piłaniem álbo zwy

24: czáiem moc wzięłá/ nic nie dbał: áná-

25: themá; to iefł/ ten Heretykiem prze-

26: klętym od Kościołá odrzuconym nie-

27: chay będzie. (marg) ważność [!] trádicyey (-) Abowiem nie mniefzzey wa-

strona: 40v

1: żności iefł (mowi Cypryan święty) co

2: z Duchá świętego Apoštołowie podá-

3: li/ iedno iáko y to co łam Pan Chri-

4: łtus podał. (marg) Cypri. in fermo. de Ablutione pedum. (-) Bo ták łam PAN Chri-

5: łtus powiedzieć raczył: Kto was łłu-

6: cha/ mnie łłucha: á kto was wzgardza/

7: mnie wzgardza.(*marg*) [Luc. 10.](#) (-) A v Mátheuřá: Ieřli

8: Kořciołá nie řłucha/ miey go zá pogá-

9: niná y celniká.(*marg*) [Math. 18.](#) (-)

10: Confefs.

Abowiem chořia ie nam ty-

11: tuřem Apořtolřkim Pánowie Duchow-

12: ni nadobnie przyobleki [!] / powiádáiąc

13: iż żywym głořem od Apořtořow potom-

14: kom řá podáne/ á przez ręce do rąk

15: miedzy Biřkupy áż do wieku nářzego w

16: Kořciole záchowáne.

17: Cathol.

Wielka řmiářoř á niewřty-

18: dliwoř wářzá/ że Apořtolřkic [!] Trády-

19: cye porzucáć řmiećie. (*marg*) Confefsionifte Trádyce odrzućáią. [!] (-) Ale řtąd wybr-

20: náć nie będziećie mogli. Bo Piřmo S.

21: Trádyce řtářřzych y Apořtoř Trádyce[e]

22: řwoie częřto przypomina: á iářna rzec[ż]

23: ieřt/ iż Piřmo Trádycyámi á Trádyce

24: Piřmem nářwáne być niemogą.(*marg*) [Deut. 32.](#)

: [2 Theř. 2.](#)

: [2 Cor. 11.](#) (-) Bo

25: Piřmo inkauřtem ná kářcie ieřt nápi-

26: řáne/ á Tradycye żywym głořem y náu-

27: ká przez ręce řá podáne. Ieřli tedy

strona: 41

1: Apořtoř záleca Trádyce/ ktore řá inřze

2: oprocř Piřmá/ záprzeć ich niemořećie.

3: Vkařćieřz ie tedy/ ktore řá/ okrom tych/

4: ktore Kořćioř [!] Powřzechny tákowemi.

- 5: być mieni. A jeśli innych pokazać nie-
- 6: możecie/ wierzyć że te są/ które w Ko-
- 7: ściele zachowane/ y świadectwem pi-
- 8: łanym ludzi świętych od kilkanaście
- 9: let lat wtwierdzone. Iako y Augustyn
- 10: ś. o nich mowi: Te Tradycje które w-
- 11: łyżtek po świecie Kościoł zachowuje/
- 12: znać że albo od Apostołów/ albo od Po-
- 13: wżecznych Concilij/ których w Kościele
- 14: jest bardzo pożyteczna ważność (patrz
- 15: iako Augustyn ś. Concilia sobie waży)
- 16: zleczone y postanowione były: iako to
- 17: że Panką Mękę/ Zmartwychwstanie/
- 18: y w Niebowstąpieniu/ y Świętki/ vro-
- 19: czytami Święty obchodzimy. (marg) [AVGuft. dift.12](#)
- : Tradicje Powżeczne nie są wymyśły ludzkie.
- : O Conciliach co Augustyn ś. rozumie. (-)A Ire-
- 20: naeus o Tradycjach tak pisze: Coż gdy-
- 21: by nie o ktorej rzeczy spor stał iaki/ iza-
- 22: libychmy nie do najtęższych Kościołów
- 23: odzywać niemieli/ w których Aposto-
- 24: łowie obcowali/ y z nich o oney rzeczy o
- 25: ktorej wąpiemy wziąć co pewnego y
- 26: iáfnego jest:(marg) [Li. 3. ca. 4. aduersus Haeref.](#) (-) Coż/ gdyby nam byli ani
- 27: Apostołowie pismá niezostawili/ izali

strona: 41v

- 1: bychmy byli niemuśieli naśladować po
- 2: rządku Tradyciey/ którą podali tym
- 3: ktorym poruczali Kościoły? ktorego po
- 4: rządku wiele narodow/ powiada/ bez

5: Piśmá násláduią.

6: **Confes.**

Iednák gdy do piśmá Apo-

7: stółskiego/ o którym wątpienia żadne-

8: go niemálfz/ przyłożone będą/ wielka fie

9: w nich przeciwność náuce Apoštołskiej

10: znáyduie.

11: **Cathol.**

Nietylko nie są przeciwne

12: náuce Apoštołskiej Kościelne Trády-

13: cye; ále też ni dla czego inźzego nie są

14: wítawione/ iedno ábychmy przez nie ku

15: rozmyślániu dobrodzieyftw Boskich/

16: ktore nam Piśmo przekláda/ łatwiey

17: byli pobudzeni: á żebychmy fie tego Pá

18: ná á dobrodzieiá náźzego rychley rozmi

19: łowáli. Dla tego poft w Piątek y So-

20: botę/ dla tego Świętá rozmáite/ fcha-

21: dzki ludźi wiernych do Kościoła/ śpie-

22: wanie Kościelne/ vbiory Kápláńskie/

23: bezzeńftwo Káplánow/ y niektore v-

24: ftawy Zakonnicze są poftánowione/

25: áby ludźie wolniey mogli lámemu Pá-

26: nu Bogu służyć.(*margin*) Trádicie iáko fie z Piśmem zgadzáią. (—)

27: **Confes.**

Y Kroniki Kościelne ich

strona: 42

1: włafne iáwny fálfz wiela Trádyey (co

2: ie Apoštołom w Rzymie przywłafzczác

3: zwykli) pokázuią.

4: Cathol.

Tegoć było dowieść potrze-

- 5: bá. Ia tobie krotko okażę/ iáko sie Trá
 6: dycye z Piímem nadobnie zgadzáią.(*marg*) Trádicie z piímem sie zgadzáią. (–)
 7: S Piímáchmy sie náuczyl/ że P. Chri-
 8: ftus wydany iest dla grzechow náfzych/
 9: á zmartwychwítał dla wípráwiedliwie
 10: nia náfzego.(*marg*) Rom. 4. (–) Pierwíza rzecz nam zá-
 11: łość/ á druga wefele przynośi. Pátrz-
 12: że iáko to Trádycyą y Ceremonią nie-
 13: iáką pięknie wyráżono/ áby tym lepiey
 14: pámięć **tich** [!] dobrodźieyftw w vmyslech
 15: ludzkich przebywáá. Poniewáż w Pią
 16: tek vmęczon iest Pan Chríftus/ á w
 17: Niedzielę zmartwychwítał/ wítał
 18: Kościoł ábychmy w Piątek pościli/ y
 19: trapili ciáło náfze/ iákoby welpólek cier
 20: piąc z Pánem Chríftufem/ ná wdzię-
 21: czną pámiątkę męki iego. A zásię że sie
 22: w Niedzielę wádowali Apoštołowie
 23: oglądawfzy Páná/ wítał Kościoł/ á-
 24: by tenże dzień był wesoły y święty/ kto-
 25: rego fwobody wíętfzey y myśli wesoły
 26: wzywamy/ ná pámiątkę wesołego Pán-
 27: fkiego Zmartwychwítańia.

strona: 42v

1: Confefs.

Abowiem iáko Apoštoł-

- 2: wie miedzy sobą zgodną náukę wízyfcy
 3: záchowáli/ ták też potomkowie ich nie

- 4: mogli nic roznego álbo przeciwnego
- 5: piśmu ich Kościołowi podawać álbo
- 6: trádować/ y owłzem niepobożna to ieft
- 7: á niewłtydliwa śmiałość twierdzić/ á-
- 8: by Apołtołowie Páńscy inákłze rzeczy
- 9: piśać mieli/ inákłzych głólem żywym náu
- 10: cząć.(*marg*) Iákoby Trádicie Piśmu przeciwnie być miály. (–) Gdyż Páweł ś. powiáda iáwnie/
- 11: że we wśyłtkich Kościelech iednáko ná
- 12: uczał/ y mowi ták do Koryntow: Nie
- 13: inłze rzeczy piśzemy wam/ iedno ktore
- 14: czytaćie/ álbo ktore Inádnie poznać mo
- 15: żećie.(*marg*) 1. Cor. 4.
- 16: 2. Cor. 1. (–)A ná inłzym mieścu wyświadcza
- 17: łam śiebie/ y od śiebie połtanowione
- 18: vcźnie/ że iednáką drogą chodzą/ y ie-
- 19: dnym duchem wśyłtko łpolnie czynią(*marg*) 2. Cor. 12. (–)

19: **Cathol.**

A ktoż to z nas twierdzi/ áby

- 20: Trádycye Piśmu przeciwnie być miály.
- 21: Nie łąc inákłze Trádycye á inákłze Pi-
- 22: łmo/ iákomći iuż pokazał/ ále owłzem
- 23: łłużą Piśmu/ y z nim łie dziwnie zga-
- 24: dzaią.(*marg*) Trádicie nie łą piśmu przeciwnie. (–)

25: **Confes.**

Miełić teź y Zydowie łwo-

- 26: ich łtárlzych Trádycye dla ktorych piśá
- 27: ny zakon opułzczałi/
- 28: ále ie łrodze Pan

1: Kriřtus gánił zówfze/ okázuiąc im to/
 2: że pořpołu z zakonem Bożym trzymá-
 3: ne być niemogą/ á iż prozno wřtáwámi
 4: ludzkimi Bog bywa chwalon.(*marg*) [Math: 15.](#)
 5: [Mar. 7.](#) (-)

5: **Cathol.**

Coż wy Trádycie Zydowřkie

6: řprořne/ á iařnie woley á Przykazániu
 7: Bożemu przeciřwne/ Trádycyam řwię-
 8: tym Kořcielnym przyrownywaćie? By-
 9: ły Zydowřkie Trádycye złe/ řá Kořciel-
 10: ne dobre: iáko onych niechwalimy/ ták
 11: tych gánić my Cátholicy niemożemy.(*marg*) [Trádycie złe y dobre.](#) (-)
 12: A teź nie wřzyřkich Trádyciy (chocia w
 13: Zakonie Zydowřkim nie były opiřáne)
 14: Pan Bog raczył gánić: y owřzem po-
 15: chwalił Rechábity/ y błogofłáwił im/
 16: ktorzy Trádycyą Oycá řwego około nie
 17: pijánia winá/ y nie iedzenia mięřá zá-
 18: chowywáli.(*marg*) [REchabitaę.](#)
 19: [Ierem. 35.](#) (-) Skąd řie pokázuię/ że Pan
 20: Bog wřzyřřkim Trádycyam mieřcá nie
 21: zágrořził. Náđ to/ my nie braniemy
 22: Trádyciy Zydowřkich/ ále Trádyciy A-
 23: pořtořkich y Kořcielnych/ ktore řá ř-
 24: więte y chwálebne. A zaź to źle/ że ná
 25: pámiątkę przednieyřzych řpraw Páń-
 26: řkich ná tym řwiećie dla zbáwienia ná
 27: řzego/ dni pewne przez rok porządnie
 28: obchodźimy?(*marg*) [Trádycie Apořtořkie nie ktore.](#) (-) że dźiatki nowo národzo-

strona: 43v

- 1: ne krzćiemy? że wżyftkie Sákrámenty
2: przez znák Krzyża ś. Íprawuiemy? że
3: Niedzielę á nie Sobotę ná pámiątkę
4: Zmartwychwftánia/ y Duchá ś. zeflá-
5: nia święćimy? że Piątek ná pámiątkę
6: Męki Páńfkiey pościmy? że dla tego
7: známieniem Krzyża świętego fie zná-
8: mionuiemy? że fie ku Słońcá wřchodu
9: modlimy/ wřpominájąc ná Páná Ch-
10: riftuá słońce Íspráwiedliwoścí/ który
11: teź wřchodem ieft w Písmie názwany?
12: etć. Náoftátek iefti Trádycye odrzu-
13: cáćie/ tedy y Ewángelią vtráćicie: á-
14: **bowiem** ni Íkąd inąd iedno z Trádyciey á
15: z podánia Kościelne^{go} wiedzieć moźećie
16: że to á nie inřze ieft práwe słowo Boże.(*marg*) Kto Trádycye odrzuca/ ten Ewángelią
tráći. (-)
17: O Bogu y iednoścí Bo-
18: Ítwá iego/ y o trzech Perřonach
19: álbo Ořobach. III.
20: CATHOLICI.
21: TEN Artykuł przetochmy w-
22: řzyftek opuścili/ że w nim nic
23: nowego niemáią/ iedno to/ co
24: dáleko lepiej y dołóżniey Kościół Po-
25: wřzechny wypifał y wyznawał záfwsze:

strona: 44

- 1: w czym gdyby fie oni z Kościółem nie
2: zgadzáli/ á od nas niebráli/ słowkáby

- 3: iednego Trydeitom odpowiedzieć nie
 4: umieli. Przeto fie lepiej ták o tym Ar-
 5: tykule/ iáko y o infzych wízyftkich/ od
 6: Kościoła Powízechnego y od ftórych
 7: Doktorow/ á niżli z tych obłądliwych
 8: Confesiy vczyć. A też dla krotkości w-
 9: ízyftkiego tu wípominać niepotrzebá.
 10: Ale niech obaczá/ żeć te^{g^o} łowká Troy-
 11: ce świętey/ y dekláracyey teyto táiem-
 12: nice nie z Piśmá wzięli/ ná którym fie
 13: ták dálece łwe rzeczy gruntowác oká-
 14: zuią/ gdy fie ná nie niewstydliwie od
 15: zywáią/ ále więcey z Podánia Kościo-
 16: ła świętego álbo z Trádyciy/ ná ktore
 17: dopieruczko ízturmowáli.(*marg*) Słowo Troyce í. nie z Piśmá ále z Trádycyey. (-)
 18: O bálwániech álbo o O-
 19: bráziech/ Bogu Pánu Kryftu-
 20: łowi y Świętym przypo-
 21: dobánych. IIII.
 22: CONFESSIONISTE.(*marg*) NAturá BOłska nieogárniona/ obrazem (-)
 23: Iz Bog iedyny á prawdziwy íeft
 24: Duch niewidziány/ y w íftno-

strona: 44v

(*marg*) niemoże być wyrażona. (-)

- 1: ści swoiey nieogárniony/ przetoż nie
 2: może być żadnym obyczáiem/ áni obrá-
 3: zem łobie podobnym wyrażony.
 4: CATHOLICI.
 5: Może być Pan Bog málowány y wy
 6: ráżony ták/ iáko fie nam w Piśmie íam

- 7: pod figurami pokazać raczył: iako gdy
 8: go z Dánielá máluią/ iako ftarcá iá-
 9: kiego ná łtolcu siedzącego/ á przed nim
 10: księgi otworzone: przez co łie nam wie
 11: czność Bołka rozumie/ y nieskończona
 12: mądrość/ ktorą on ná włzyftkie myśli
 13: y łprawy ludzkie pátrzy/ áby ie oładził. (marg) DAMałc. et Concil.

: Nicaen. 2. et Catechi

: Triden

: DAN. 7. (-)Iako bogá málowác y wyrázác możemy.

- 14: Tákze Duchá ł. máluią w gołębicy/ ál-
 15: bo w ięzykach w ktorých łie pokázác ra
 16: czył: á Syná Bożego w łwoim człowie-
 17: czeńłwie/ ponieważ z niewidziánego/
 18: słał łie nam widziánym.(marg) Ioan. 1.

: Acto. 2. (-)

19: Confefs.

Skąd bełpiecznie wedle pi-

- 20: łmá ł. włzyftki tákowe Bołkie obrázy y
 21: podobieńłtwá názywamy kłamłtwem
 22: y bálwany nietylko Pogánłkie bożki/ á-
 23: le y Krzełcijánłkie obrázy w iedney li-
 24: czbie zámykáiąc.

25: Cathol.

Przeto was łłufłnie zá He-

- 26: retiki mamy.(marg) Conc. Nicaen. 2. (-) Bo ták ná łiodmym y ná
 27: olmym Powłzechnym Synodzie (gdzie

strona: 45

1: obrazow wzywanie iawnie potwierdzo

2: no) dekret wydano: ktorzy chwalebne

3: obrázy bálwánámi náywáią/ Herety-

4: kowie fą/ przekłęci/ á od Kościoła wy-

5: rzuceni.(*marg*) Ktorzy Obrázy Chrześciańskie bálwánámi zową/ odfzczepieńcy fą/ przed 800 lat potępieni. (-)

6: Confefs.

Abowiem choćia P. Chri-

7: ftus człowięczą náturę ná się przyiął/

8: á wżákże będąc w iedney ołobie Bo-

9: giem prawdźiwym y Człowiekiem/ ża-

10: dną miarą wymáłowau [!] áni wyrzezan

11: być niemoże.

12: Cathol.

Tuście więc wálżę wżyftkę

13: Theologią/ iáka iest/ pokazáli.(*marg*) Theologia Confefsioniftow. (-) A ktofz

14: was tákiego wywodu álbo Argumen-

15: tu náuczył? iż Człowieczeństwo Páń-

16: fkie z Boftwem w iednę perfonę iest złą

17: czone/ przeto málowáne być niemoże.

18: O głupi rozumie Miłtrzew wálżych.

19: Toć tedy też/ iż Człowieczeństwo Páń-

20: fkie z Boftwem było złączone/ nie mo-

21: gło ćierpieć/ niemogło być iáko y Bo-

22: ftwo widziáne? Toć fie tedy Człowie-

23: czeństwo Chriřtuřowe w Boftwo iego

24: przemieniło: y sftáło fie w nim dwu ná

25: tur pomieřzanie. A ták z Monethelitá-

26: mi/ z Eutychetem y z Monophizyká-

27: mi w Chriřtuřie Pánie wáľnoć przy-

strona: 45v

1: rodzenia ludzkiego zágubićie.(*marg*) Confefsionifte fámi łobie przeciwni. (-) Tákże

- 2: fie niepomniacie/ że te niżej przeklina-
- 3: cie? Aleć to v was nie nowiną/ nietyl-
- 4: ko infzym/ ále y lámym sobie fie sprze-
- 5: ciwiác/ iáko y wáfz Doktor Luter.
- 6: Acżkolwiek tedy PAN Chrifus z tey
- 7: ftrony z ktorey ieft Bogiem/ wymálo-
- 8: wan być niemoże: ále z drugiey ftrony
- 9: że ieft prawdziwym Człowiekiem/ cze-
- 10: mu nie ma być widzian y málowan? (*marg*) P. Chrifus wedle Człowieczeństwa może być málowan. (-)
- 11: Y owfzem przeciwnym obyczáiem/ iż
- 12: Boftwo z Człowieczeństwem było złą-
- 13: czone/ Prorok o Bogu powiedział: Ze
- 14: potym ná ziemi był widzian/ y z ludź-
- 15: mi obcował?(*marg*) *Baruch 3.* (-) A iáko wedle Człowieczeń-
- 16: ftwá był widzian/ ták też był y bywa y
- 17: ma być málowan: zwłafzczá gdy fie dla
- 18: tego sftał Człowiekiem/ ábycimy go fie
- 19: nápatrzyć y námiłowác mogli. A iż
- 20: ieft Pan Chrifus iedná perfoná w o-
- 21: budwu náturach/ tedy tu wlfytká cześć
- 22: ktora fie iego Człowieczeńftwu dzieie/
- 23: ściąga fie y ná Boftwo iego. (*marg*) Cześć ktora fie P. Chrifufowe^{mv}człowieczeńftwu dzieie/ *fciągá* [!] fie y ná Boftwo iego.
- ⋮ *Obrázy y zá cáfow* [!] *Apoftolfkich* były. (-)Azaś nie
- 24: czytał/ że íam Pan Chrifus (iáko Dá-
- 25: máfcenus y Kościelna Hiftorya świa-
- 26: dczy) poíłał obraz Twarzy íwoiey A-
- 27: bágárowi Edelíeńskiemu Krolowi.

- 1: Oná niewiáftá ktora od czerwoney nie
 2: mocy vzdrowioná bylá/ obraz Pána
 3: Chriřtuřow w Celáryey mieřcie z mie-
 4: dži vlač dála: do ktorego podołku fko-
 5: ro źiołko iákies nieznaíome/ ktore pod
 6: nim rořło/ dořtało/ y onego řie dotkne-
 7: ło/ wřzeláką niemoc vzdrawiało. Świę
 8: ty Lukafz Ewángeliřtá obrázy Pánny
 9: Máryey/ y řwiętego Piotrá y Páwła
 10: málował/ iáko piřze Nicephorus. (marg) [Eufeb. li. 2.](#)
 : [Eccle. hiřt.](#)
 : [Eufeb. lib. 7. cap. 14.](#)
 : [Eccle. hiřt.](#)
 : [NICepho. li. 6. ca. 15.](#)
 : [Sozomen. li. 5. ca. 20](#)
 : [li. 2. ca. 43](#)
 : [li. 6. ca. 16](#) (-) Y A-
 11: thánařius opiřuie cudo/ ktore řie řtá-
 12: ło z obrázem Crucifixá w Beryćie mie-
 13: řcie. Eufebius piřze o obráziech řwięte
 14: go Piotrá y Páwła/ y wřpomina obraz
 15: Pána Chriřtuřow/ ktory cudá czynił.(marg) [Lib. 7. \(-\)](#)
 16: Skąd znać/ že zá czałow Apořtolřkich
 17: były obrázy w Kořćiele.(marg) [TRipart. hiřt. lib. 6. \(-\)](#)

18: Confefs.

A teź řam iáwnie powie-

- 19: dzieć raczył/ že nieprzyřzedł ku řkáženin [!]
 20: onego wiecznego zakonu pálcem Bo-
 21: żym nápiřánego/ w ktorym Przykazá-
 22: nie wtore znaćomicie á řrodze obra-

23: zow wżelákich zákázuie.(*marg*) [Math. 5.](#)

: [Deut. 4.](#)

: [Ifa. 40.](#) (–)

24: **Cathol.**

Pierwżez Przykazánie (bo

25: ie ták wolim z Kościołem dzielić) obrá

26: zow tákich Chrześciánfkich niezákázu-

27: ie/ (*marg*) [Auguřtin.](#)

: Pierwżez Przykazánie nie zgołá Obrázow/ (–) ále iáko zákázáło cudzych Bogow

strona: 46v

(*marg*) ále báłwánow czynić y ftáwiác zákázuie. (–)

1: chwálić/ ták też zákázuie ich obrázy czy-

2: nić: to ieřt/ áby ie zá Bogi chwálić mia

3: no. Bo ták Pan mowi: Nie czynń łobie

4: obrázu żadnego/ ábyř gi miał chwálić:

5: to ieřt/ nie czynń go tym vmyřłem/ áni go

6: prze to ftáwiay/ ábyř go zá Bogá ch-

7: wálić/ y czeřć mnie łámemu powinńá

8: iemu wyrządżác miał.(*marg*) [DAnařc. Concil. Nicaen. Tertulia. lib. 2. aduerřus](#)

: [MArcion. Catech. Trident.](#) (–) Nic to tedy

9: przeciwko nam/ ktorzy nie obrázy zá

10: Bogi mamy/ ále przez nie vpomnieni

11: Bogu łámemu/ álbo Świętym iego

12: czeřć wyrządżamy. Iáko nas tego Ni-

13: ceńfkie Concilium náuczyło: z ktorego

14: te wierřyki mamy:

15: Obraz Bogá řkázuie/ lecz łam nie ieřt [Bogiem](#) /

16: Ná [iem](#) pátrżác/ chwal Bogá řercem nieubogiem.

17: Bo iáko ř. Athánářius piřze: O-

18: braz Krolewfki/ á łam Krol/ iedno łá:

19: kto tedy czci obraz iego/ íamego Krolá

20: w nim czći; ponieważ obraz nic inżego

21: nie ieft/ iedno figurá/ kłztałt/ y wyraże-

22: nie Krolá.(*marg*) [Atha. fer. 4. contra Arrianos.](#)

: Obraz z tą rzeczą którą wyraża/ iedno ieft. (–) Bo iefli to prawdá/ że tu

23: Pan Bog wízelákich obrázow zákázu-

24: ie: powiedzże mi czemu íam Pan Bog

25: przeciwko Przykazaniu íwemu kazał

26: vczyńić obrázy Cherubinow nád íkrzy-

27: nią/ y obraz Wężá miedziánego?(*marg*) P. Bog Obrázy czynić każe.

: [Exo. 25](#)

: [Num. 21.](#) (–) Iefli

strona: 47

1: to ieft rofkazanie Boże/ toć tedy zgrze-

2: ízył Sálomon/ ktory w onym ílawnym

3: Kościele ták wiele obrázow y rytych y

4: málowánych nádziáć kazał: **iákodwá** [!]

5: naście Lewkow ná Stolcu íwym/ wo-

6: íy pod oną kádźią laną: y Lwy/ y Wo-

7: íy y Cherubiny ná odziemkach íłupow

8: miedziánych. etc.(*marg*) Sálomon wiele obrázow w Kościele ípráwił.

: [2 Para. 9. 3 Reg. 7.](#) (–)

9: **Confefs.**

Nietylko chwálic/ ále áni

10: czynić.

11: **Cathol.**

Iefli to prawdá/ iáko wy

12: tedy ímiećie czynić obrázy Lutrá/ Me-

13: lánchtoná/ y inżych Apoštołow wá-

14: ízych/ ktorych wízędzie pełno/ y owízem

- 15: íámi siebie y żony wálze bárzo rádźi má
- 16: lować kazećie/ á tymi obrázy miáfto
- 17: Chriřtuřowych y Świętych iego (iáko
- 18: Iulianus Apořtátá/ y Symon Czárno
- 19: księżnik z fwoią [!] poboczną Heleną czy
- 20: nił) gmáchy fwoie ozdobiaćie? (*marg*) Confefsionifte Świętych Obrazow cynić [!] nie
kaza/ ále fwe ná to miefće z Iulianem Apořtátą Itáwiáią. (-)Czyli
- 21: tego Chriřtus/ Piotr/ Páweł niego-
- 22: dzień/ czego Luter/ Philip/ Kálwin
- 23: godźien?

24: Confefs.

Opowiedźiał też iáwnie/ że

- 25: iego ćielefne z námi mieřzkánie/ Kořćio
- 26: łowi iego ná potomne czáfy potrzebne
- 27: być nie miáło. (*marg*) Ioan. 16.
- 2: 2 Cor. 5. (-)Lecz przez Duchá fwego.

strona: 47v

- 1: świętego obiecał zawfze przebywáć mie
- 2: dzy wiernymi fwoimi/ áż do łkończenia
- 3: światá tego.

4: Cathol.

Prawdá/ ále iednák chce

- 5: tego/ ábychmy ná dobrodźieyřtwá iego
- 6: á zwálzczá ná Mękę częřto wřpominá-
- 7: li. Bo nam dla tego y w Sákrámen-
- 8: ćie Ciáłá fwego iftotnie y ćielefnie řam
- 9: siebie zořtáwił. Do tego nam tedy O-
- 10: brázy bárzo pomagáią.

11: Confefs.

Prozna tedy á omyřna ieřt

12: wiará o obráziech/ iákoby pożytek iáki

13: Kościołowi Bożemu czynić miály.

14: **Cathol.**

Nie wierzymyć my w obrá-

15: zy/ ále ie przeto mamy/ że Kościołowi

16: Bożemu wielki pożytek czynią.(*marg*) Pożytki obrazów w Kościele. (–) Bo na

17: przod proſtym ludziom ľą zá náukę/ á

18: vczonym rzeczy Boſkie ná pámięć przy-

19: wodzą/ á wľyſtkich náoſtátek ku chwa

20: le Bożey y ku nábożeńſtwu wzbudzáią.

21: Bo y ſ. Grzegorz Názyánzenus ſtáry

22: á zacny Theolog o ſobie powiáda/ że

23: plákáć muſiał/ gdy poźrzaľ ná obraz

24: ofiárowánia Izákowe⁸⁰ od Abráhámá. (*marg*) Obrázy ku nábożeńſtwu nas wzbudzáią. (–)

25: **Confefs.**

Gdyż żywy **Chriftus** [!] mie-

26: ľzka w ludziach Chrzeſciánńkich vľtá-

27: wicznie przez Duchá ſwoiego. (*marg*) 1. Cor. 3.

2. Cor. 6. (–)

strona: 48

1: **Cathol.**

Ale tylko **wtych** [!] ktorzy go mi-

2: ľuią á Przykazánie iego chowáią: dla

3: tego tedy áby w nas mieľzkaľ/ á ľáľki ie- [!]

4: **gá** [!] ábyľmy nietráćili/ ktorą vtracamy

5: przez grzech/ pámiátkę iego tymi obrá-

6: zy vľtáwicznie ſobie wznawiamy/ y

7: miľością iego ſie rozpalamy.(*marg*) W kim P. Chriftus mieľzka. (–) A tego

8: nam potrebá/ zwáľzczá zechmy lu-

9: dzie ku ziemńkim rzeczám bárzo ſkľon-

10: ni/ á ku niebiełkim wielmi trudni.

Obrázy pámięć náfżę ku niebiełkim rzeczám wzbudzáią.

11: **Confes.**

Y ieftełmy Kościołem ży-

12: wym Bogá żywego/ wedle łłow Apo-

13: łtolłkich: lecz żadne^g łpołku rzeczy żywią

14: ce z **martwewi** [!] obrázy mieć niemogą.

15: **Cathol.**

A czemu niemogą? ázałz o-

16: braz choćia martwy/ podobieńtwá rze

17: czy żywey ná łobie nie nośi? á iáko S.

18: Athánáfius powiáda/ Krol y obraz

19: Krolewfki iedno łą.

20: **Confes.**

Nád to oni wżyłcy święci

21: ludźie poki tu ná źiemii przebywali/ ni-

22: gdy nieprzyimowáli od ludźi chwały iá

23: kiey/ áni pokłonu/ y owłzem łrodze prze

24: ćiw temu y przeciw bálwánom wżelá-

25: kim mawiáli. (*marg*) [Act. 3. 19](#)

: [Apoc. 14. et 22.](#) (-)

26: **Cathol.**

Toć oni łłuznie z pokory czy-

27: nili/ (*marg*) Cze^{mv} łwięci ná źiemii łtrze- (-)poki iefzcze byli ludźmi łmiertel-

strona: 48v

(*marg*) gli łie ludzkiey chwały. (-)

1: nymi/ á grzechu takiefz poddánemi:

2: áby lud Pogánłki od bálwochwálłtwá

3: tym pilniey odwiedli. Ale teraz izaż

4: nie łą godni przynamniey tey czći/ kto-

5: rą Krolom álbo Biskupom wyrządza-

6: my? tho iest zięcia czapki/ y pokłonu:

7: Gdyż y Páweł ś. mowi: Cześć y chwa-

8: łá ma być wyrządzaná káždemu dobrze

9: czyniącemu?(*marg*) Rom. 2. (-)

10: **Confes.**

Przetoż to bárzo łprofna

11: dumá/ rozumieć o **Swietych** [!] onych lu-

12: dziech/ żeby fie im to po śmierci podo-

13: bąc miáło/ czego zá żywotá łwego łro-

14: dze zákázowáli.(*marg*) Vide Augušt. li. 22. ca. 8. de ciuitate dei. (-)

15: **Catho.**

Ze fie tym nie brzydzą/ oká-

16: zuią to cudá rozmáite/ ktore Pan Bog

17: przy ich Grobiech y Obráziech y po

18: dziś dzień czynić raczy. (*marg*) AMBrof. et caet.

19: CVdá przy grobiech ś. ludzi. (-)

19: **Confes.**

Gdyż y dziś káždy człowiek

20: wierny/ ktory iedno vprzeymie chwałę

21: Bożą miłue/ trudno tego ścierpieć

22: ma/ kiedy fie nietylko lud prófty/ ále fá-

23: mi Księża przed drewnem á kámieniem

24: y słupy niememi kłaniáią/ kádząc przed

25: nimi/ śpiewáiąc/ y poczciwość włzelá-

26: ką wyrządzáiąc.

27: **Cathol.**

Nie drewnuć áni słupowi

strona: 49

1: áni kámieniowi fie oni kłaniáią/ ále

- 2: przed drzewem álbo kámięniem temu/
 3: ktorego ono drewno álbo kámięń zná-
 4: mionuie.(*marg*) Nie drewnu fie Krześciánie kłániáią. (–) Także też gdy Znákwowi Krzy
 5: zá S. cześć czyniemy/ nie drzewu/ áni
 6: śrzebru/ áni złotu (ktorebychmy okrom
 7: znáku deptáli) ále Pánu/ ktorego zwy-
 8: ciętwá ten iest znák/ cześć wyrządza-
 9: my. A iefli fie z tego śmieiećie/ pátrzcie
 10: co Dámálcenus o Agáreniech mowi:
 11: Násmiewáią fie z nas iáko z báltwoch-
 12: wálcow/ że Krzyżowi ś. pokłon y cześć
 13: czyniemy/ *ktorym* fie oni brzydzą. Strzeż-
 14: ćiefz fie tedy/ ábyście y wy od Turkow
 15: Náuki y Duchá nie wzięli.(*marg*) *Damał. decentumhaerefib.* (–)

16: Confes.

A iż połpolicie mowią Rzym-

- 17: ścy Theologowie/ obrázy íą księgámi
 18: proſtych ludźi/ íami fie w tym wyda-
 19: wáią/ że głófu żywego Kriſtuſowey ná-
 20: uki zániecháli/ y ten ſwoy vrząd ná
 21: martwe obrázy włożyli.

22: Cathol.

Toć ſzczera potwarz. Ni-

- 23: gdyć w Kościele Powſzechnym náuki
 24: Páná Chriſtuſowey niezániechano;(*marg*) Czemu Obrázy ku ſłowu Bożemu przidano.
 (–)ále
 25: áby íą ludzie lepiej pámiętáli/ rozmá-
 26: itymi íą znáki/ figurámi/ y obrázami
 27: przed oczy ludźi proſtych przekládano:

- 1: áby nietylko  lucháiac/ ále y ná mury
 2: Kościelne pátrzáiac/ rzeczy zbáwien-
 3: ne przyjmowáli. Przeto teź obrázy nie-
 4: tylko Rzymfcy Theologowie/ ále y Dá-
 5: málcenus/ y Gregorius/ y infzy księgá-
 6: mi proftych ludzi zowá. (marg) Obrázy Xięgi ludzi prostych.
 : Lib. 4. ca. 17. ortho. fidei. (–)

7: Confefs.

Lecz Pan Chrístus rofka-

- 8: zał Zwolennikom swoim/ áby náuczá-
 9: li y opowiedáli Ewángeliá po wzyft-
 10: kim świećie/ pozwierzchne Sákramen
 11: tá do tego przyłóżywzy/ dla nápomnie
 12: nia náfzego. Apoštołowie tákże potom
 13: kom swoim vczyć/ nápominác/ wyftrze
 14: gác/ y ftrófowác kazáli lud pofpolity/
 15: nieftáwiáli dla tey przyczyny obrázow
 16: iákich áni im tego poruczyli.(marg) Ioan. 16. (–)

17: Cathol.

Iużemci wyżfzey pokazał/

- 18: że y zá czáfow Apoštołfkich obrázy były.
 19: A ty mnie vkaż/ gdzieby Pan Chrístus
 20: ábo Apoštołowie obrázow zákázowáli.

21: Confefs.

Iefzcze gdzieklowiek fie ie-

- 22: dno obroćim po fzerokości swiátá/ ze
 23: wźąd pełno żywych rzeczy od Bogá
 24: ftworzonych przed oczy náfze przypa-
 25: da/ ktore nas prawdziwie o Bogu/ y o
 26: wfzechmocności á dobroći iego vpomi-

27: nác mogą/ z wiewtńzym pożytkiem/ á ni-

strona: 50

1: źli wńyftki obrázy y łłupy ludźiom przy

2: podobáne/ nikczemne y martwe.

3: **Cathol.**

Prawdác ieft/ żeć y przez te

4: rzeczy łtworzone możem poniekąd do-

5: broć y mądrość miłego Bogá obáczyć/

6: ále nie ták doftátecznie iáko przez figu-

7: ry y obrázy/ á teź nie káždy ieft ták bie-

8: gły/ áby ztych rzeczy łtworzonych Stwo

9: rzycielá mogł poznác.(*marg*) **Rom. 1.**

10: **Z rzeczy łtworzonych nie káždy Bogá poznác może. (-) Sámym to tyl-**

11: ko Philozophom y ludźiom Pogánńkim

12: przyłtoi/ o ktorich támże do Rzymiá-

13: now Páweł ś. mowi. Nád tho iefzće

14: przykłádown cnot/ śwíatobliwości/ mi-

15: łosci Bożey/ y męczeńtwa z rzeczy nie-

16: mych á nierozumnych/ chocia żywych/

17: mieć niemożemy.(*marg*) **Rom. 1.** (-) Lecź dla tego pámiá

18: tki y málowánia Swiętych mamy/ áby

19: chmy cnot y żywotá ich náśláduiác/ w

20: nich Páná Bogá chwalili/ iáko w o-

21: bráziech y przybytkach iego: co ieft dá-

22: leko Pánu Bogu przyiemniey/ niźliby-

23: chmy w bydlętach álbo w źiołach one-

24: go łzukác y chwálić mieli.

25: **Confes.**

O ktorich Prorok łpráwie-

26: dliwie powiedźiáł: Oczy máiá á nic nie

26: widzą. etc.(*marg*) Pfal. 115. (–)

27: **Cathol.**

Toć o Pogánfkich Báltwá-

strona: 50v

1: nách powiedział. Przeto słuchaycie De

2: kretu śiodmego y ómego Synodu Po-

3: wżechnego: Ktorzykolwiek te senten-

4: cye Piřmá świętego ktore o báltwániech

5: mowią/ przeciw chwálebnym obrazom

6: przywodzą/ Anathemá/ to ieřt Here-

7: tycy řą/ przekłęci řą/ od Kořciołá wy-

8: rzuceni řą.(*marg*) **ConciliumNicaen. 2.**

9: **ConciliumConřtantiem** (–)(*marg*) Kto Piřmo o báltwániech przeciw obrazom przywodži/ ten ieřt przekłęty. (–)

9: **Confefs.**

Przetoż zgadzamy řie z oną

10: sentencyą řtárego Doktorá Láktánciu

11: řá/ ktory ták nápiřał: Wątpienia o tym

12: żadnego nietrzebá/ iż tám nabożeń-

13: řtwá prawdziwego niemářz/ gdzie řą o-

14: brázy álbo báltwány.(*marg*) **Lactantius.** (–)

15: **Cathol.**

Toć Láktáncyus nie prze-

16: ćiw nářzym obrazom/ ále przeciw Po-

17: gánřkim báltwánom nápiřał: ktory ná

18: drugim mieřcu przypomina; Abyřmy

19: weřrzawřzy ná obraz/ myřł do Páná

20: Bogá obracáli.

21: **Confefs.**

Też pochwalamy vczynek

22: Epiphaniuszá ś. Biskupá/ który gdy
 23: wżrzał nádedrzwiami Kościelnemi kor
 24: tynę málowáną/ ná kftał wyobráże-
 25: nia Páná Chriftułowego/ álbo iákie-
 26: goś człowieká świętego/ ftárgnął ią y
 27: zdrápał/(*marg*) Confesjioniste z lámym Epiphaniusem niż ze wżytkimi Doktormi
 trzymać wołą. (-) dla tego (iáko łam piłze) iż

strona: 51

1: przeciwko Piłmu ś. w Kościele Krze-
 2: ściáńfkim obrázow ćierpieć fie nie go-
 3: dźi. Dokłádáiąc tego/ áby nápotym tá-
 4: kowe málowánia w Kościele Kriřtu-
 5: łowym niebywály/ iáko przeciwné Krze-
 6: ściáńfkicy wierze/ y niegodne mieyćá
 7: tego/ á ku wátpieniu tylko y rozerwá-
 8: niu ftáteczney wiáry łłużące.

9: **Cathol.**

Ale tego vczynku Powłzech-

10: ny Synod śiodmy/ to iest Niceńłki w-
 11: tory niechwali: y tego listu zá Epiphá-
 12: niułow nieprzyimuie/ ktorego iednáł
 13: miedzy księgámi iego nienaydzieřz.(*marg*) Epiphaniułowego drápánia obrázow
 Concilium nie chwali. (-) Bo
 14: poniewáž/ mowi/ Epiphanius wydał
 15: księgi przeciwko óśmńdzieřiął Kácer-
 16: łtwom álbo odłzczepienřtwom/ w kto-
 17: rych y Zydowłkie y po Chriftuřie wży-
 18: łtkie błędy Kácerłkie zbił/ y potępił: bez
 19: pochyby y tegoby był o obráziach nieo-
 20: puřcił/ kiedyby ie był rozumiał wierze

21: nálezey być przeciwnym. A ták tych kśią
 22: żek nieprzyimuiemy: lecz fámego Epi-
 23: phániufá zá Doktorá Kościoła świę-
 24: tego mamy. To fą fłowá Synodu Ni-
 25: ceńńkiego. A też nie ieden był Epiphá-
 26: nius. Bo wiemy dobrze/ że był ieden E-
 27: piphánus Biskup Selibrijki/ álbo

strona: 51v

1: Olybrijki/ ktory przeciw Obrázokáz-
 2: com Księgi bárzo pożyteczne wydał/
 3: iáko Swidás o tym świadczy.
 4: A náoftátek/ choćby to on ś. Biskup E-
 5: piphánus vczynił y nápisał: przedsię
 6: my w tey mierze rádłzy z *świętym* Báfi-
 7: liufem/ Grzegorzem Niffeńńkim/ Grze-
 8: gorzem Názyáńńkim/ Chrysoftomem/
 9: Athánáfiuszem/ Cyrillufem/ Apáftáfi-
 10: ufem/ á náoftátek ze wśyftkimi Oycy
 11: świętymi (bo wśyfcy Oycowie świę-
 12: ci/ mowi Concilium Niceńńkie/ obrá-
 13: zy przyięli) niżli z fámym Epipháni-
 14: ufem/ trzymác mamy. (*marg*) Wśyftek fwiát obrázy prziiął.
 : *Act. 6.* (–)

15: **Confefs.**

Iefzcze w tey rzeczy fenten-
 16: cyą Auguśtyná ś. przyjmuiemy/ ktorą
 17: nápisał o prawdziwey chwale Bożey
 18: tymi fłowy. Niemieymy tákowego na-
 19: bożeńśtwá w łobie/ ábyfmy ludzką robo
 20: tę chwálic mieli/ ábowiem lepszy fą rze.

21: mieflnicy íami co tákowe obrázy czy-

22: nią/ ktorých fie nam iednák chwálić

23: niegodzi. Cap. Lv.

24: **Cathol.**

Y to nieprzećiwko nam. Bo

25: Auguřtyn ś. o bálwániech Pogánńkich

26: mowi/ ktorých ná on čás w Africe wie

27: le było/ íako fie z iego Piřmá okázuie.

strona: 52

1: A teź íi my obrázow nie chwalimy/ ále

2: im poćciwość/ dla onych ktore znaczą/

3: wyrządzamy. Słuchayże co Auguřtyn

4: święty o obráziech piřze: Wierzę/ po-

5: wiáda/ że Pogáni ná wielu mieyfcách

6: Chriřtuřá/ Piotrá y Páwłá welfołek

7: málowáne widzieli: bo zařługi Piotrá

8: y Páwłá/ dla tego że iednego dnia mę-

9: kę podięli/ vroczyřtym obyczáiem w Rzy-

10: mie święcą.(*marg*) AVGuřtinus.

11: ś. Auguřtin co o Obráziech rozumie. (-) Widziř że obrázy zá Au-

12: guřtiná ná wielu mieřcách były/ y świę

13: te Piotrá y Páwłá ś. zá niego święco-

14: no. Y ná infzym mieřcu: Máią/ mo-

15: wi/ Chreřćiánie onego Krzyřá Pań-

16: řkiego chwálebną pámiątkę/ ktore dla

17: obrázu y podobieńřtwá Krzyřá Pań-

18: řkiego/ Krzyřem zową: ktory y my wy-

19: znawamy że ieft cźci nagodnieyřzy/ y ná

20: pámiątkę vkrzyřowánego pocźciwość

21: mu wyrządzamy. (*marg*) De uifita.infirmarumli. 12. ca. 3.

⌚ Krzyż w wczciwości ma być. (-)Y zaśię: Ták fie iście

21: Krzyżá nie wftydam/ że nie ná fkrytym

22: mieyfcu chowam figurę álbo znamię

23: Krzyżá świętego/ ále bych gi rad nośił

24: y ná czele.(*marg*) Pfal. 141.

⌚ ś. Auguřtyn Krzyżá fie nie wftyda. (-) A święty Bázylus do Iu-

25: lianá Apořtáty ták piřze.(*marg*) BASIL (-)Wyznawam

26: teř wćielenie Páńkie/ potym świętą

27: Máryą/ ktora Páná wedle ćiałá poro-

strona: 52v

1: dźiłá/ Bożą rodźicielką. Przyamię teř

2: święte Apořtoły/ Proroki y Męczeni-

3: ki/ ktorzy zá mię Páná Bogá prořzą/

4: áby mi przez ich pořrzednictwo był mi

5: łościw Pan Bog nář miłosiernieyřzy/

6: á mnie z łáki grzechow odpuřczenie

7: dáć raczył: Dla tego/ y hiřtorye ich O-

8: brázow mam w wczciwości/ y iáwnie ie

9: cęc.(*marg*) Święci łą pořrzednikámi nářzymi. (-) (*marg*) Báfilius Obrazy Świętych ma w wczciwořci. (-)Abowiem tego co nam podáli ř-

10: więci Apořtołowie/ żaden nam záb-ro-

11: nić nie ma/ ále we wřzyřtkich nářzych

12: Kořćielech ich hiřtorye przekłádamy.

13: Ale o Obráźiech dořyc. Bo gdybym

14: chćiał wřzyřtkich Oycow řentencye przy

15: wodźić/ ktorzy fie tu dźiwnie zgadzá-

16: ią/ końcáby nie było.(*marg*) Obrázy od Apořtołow Kořćiołom podáne. (-) Ale pytam ia was

17: Ewáńgelikowie mili/ czemuřcie w tym

18: Ewáńgelisťy Doktorá wářzego Lutrá

19: odstąpili/ ktory nietylko obrázy zácho-
 20: wác kazał/ ále ich mocnie przeciw Ká-
 21: rolstádowi bronił: y nápił dwoie kšia
 22: žki przeciw niebiełkim Prorokom/ gđzie
 23: w iednych nápomina: áby Káznodzie-
 24: ie tákowe/ ktorzy obrázy wyrzucác po-
 25: łpolłtwu każą/ z miałt wyświecáli/ ál-
 26: bo ták łkaráli/ žeby tego więcey nieczy-
 27: nili: (*marg*) Luter obrázy trzymał/ y mocnie ich bronił. (–)Bo/ práwi/ od kázenia
 obrazow/

strona: 53

1: przychodzi do bitwy. Mili Pánowie/
 2: powiáda/ nie tuć Dyábeł chce iuż prze-
 3: łtác/ áby Obrázy wyrzucano: ále chce
 4: áby mu džiurę vczyniono/ przez ktorą-
 5: by on krew przelać mogł/ y zábijanie á
 6: morderłtwá wzbudzić ná świecie. etc.
 7: Toć wálz Doktor/ ktorego wy zá łlugę
 8: Bożego maćie/ mowi/ y do śmierći ták
 9: trzymał/ iáko y iefzcze po dziś dzień Con-
 10: fefsionifte Augłpurłcy/ y Sáłkich Ko-
 11: ściołow/ to iefł práwi Luterani trzy-
 12: máią. Czemułz łie wy im tedy popifu-
 13: iećie/ gdy on was łam potępia/ y zá
 14: Heretyki poczyta?(*marg*) Confefsionifte łą przeciw Luterowi/ y Confefsiey Augłpurłskiej.
 (–)
 15: O chwale/ czći/ y modli-
 16: twie ktora łie czyni Bogu przez
 17: iedynego Pośrzedniká Kry-
 18: łtułá Páná. V.

19: CONFESIONISTE.

20: WSzyłcy zgodnie to wyznawa-

21: my/ áby káždy człowiek fáme-

22: go tylko Páná Bogá chwalił/

23: y iemu fie fámemu modlił/ á tákowey

24: czći fámemu Bogu należącey/ áby ni-

25: komu nieoddawał infzemu.

Ca

strona: 53v

1: CATHOLICI.

2: Y my fie w tym z wámi/ álbo ráczey

3: wy fie z námi tu zgadzacie. Boć y my

4: niehcemy/ áby chwałá y modlá y czeńć

5: fámemu Bogu powinna/ komu infze-

6: mu miáá być wyrządzaná.(*marg*) Czeńć Boska nie ma być żadnemu stworzeniu wyrządzaná.

(-)

7: **Confefs.**

Wedle przykazania Pán-

8: łkiego/ gdzie mowi: Páná Bogá fáme-

9: go będziełz chwalił/ á iemu fámemu bę

10: dziełz służył.(*marg*) **Math. 4.** (-)

11: **Cathol.**

Tu iuz fáłzuięcie Písmo Bo-

12: że/ przydawáiąc to słowko Sámeego/

13: ktorego w texcie niemáłz: á nieboicie fie

14: one^{go} przekłętwa/ ktore ná takie Duch

15: święty wydawa.(*marg*) **Confesjionifte fáłzuią Písmo Boże.** (-) **Ták tám ftoi: Páná**

16: Bogá twego będziełz chwalił/ á iemu

17: fámemu będziełz służył. Nie każe tu

18: Pan siebie fámeego chwálić: Bo też y

- 19: káždego człowieká dobrego chwałą ie-
- 20: mu przyftoyną/ mamy chwálić: iáko ś.
- 21: Páweł mowi: Chwałá y czeńć kážde-
- 22: mu ktory dobrze czyni/ Zydowi naprzod
- 23: á potym Grekowi. Ale każe łobie fáme-
- 24: mu służyć: Nie ládá iáką słuźbą/ ále o-
- 25: ną ktora iemu powinna ieft. (*marg*) Chwalimy nietylko fáme⁸⁰ Bogá.

: **Rom. 2.** (-) Bo iefli

- 26: łie gołych słow będziefz trzymał/ muśifz
- 27: potępić wżyfłkie/(*marg*) Bo po Grecku łtoi: λδτρειυεις (-) ktorzy teź ludźiem y

strona: 54

- 1: docześnym Pánom/ á nietylko fámemu
- 2: Bogu słuźą.

3: **Confefs.**

O co wżyfłcy Prorocy ob-

- 4: ciężliwie ná on lud Zydowłki wołáli/
- 5: iż przy Bogu iednym záfłze mieli łwe
- 6: obrázy/ y ołtarze inłze ku pomnożeniu
- 7: chwały Bofkiew (iáko oni rozumieli.)

8: **Catho.**

Toć Prorocy słuźnie Zydom

- 9: czynili/ ktorzy nie ku pomnożeniu ch-
- 10: wály Bofkiew (iáko wy wymyśłacie)
- 11: ále owłzem ku słkázeniu y zepłówniu/ á
- 12: ku bálwochwálłtwu łwemu obrázy ło-
- 13: bie czynili: Bo ták do vłanego Cielcá
- 14: mowili: Ci łą Bogowie twoi/ ktorzy
- 15: ćię wywiedli z Egiptu.(*marg*) Confcsionifte fáłłzywie rzeczi wykłádáią:

: **Exod. 32.** (-)

A Páná Bogá chwálić y

17: cźćić tym Ńpofobem mamy/ iáko on nas

18: Ńam náuczył/ to iest w Duchu á w pra-

19: wdźie/ bez wńzelákich zabobonow y do-

20: myŃłow ludzkich/ w Ńzczyrości Ńercá y

21: vmyŃłu. (marg) Ioan. 4 (-)

22: **Catho.**

Prawdá iest/ ták Páná Bo-

23: gá ofobliwie chwálić mamy/ ále izech-

24: my ćieleŃni ludźie/ á nie Ńzczerzy ducho-

25: wie iáko Angieli/ przeto go teź y ćiele-

26: Ńnym pokłónem/ klękániem/(marg) Confesjionifte rzekomo chwálce duchowni chwałę
pозwierznią odrzucáią. (-) y infzemi

27: ćieleŃnemi Ńpráwámi cźćić y chwálić

strona: 54v

1: mamy/ y obrázy dla tego Ńtáwiamy/ á-

2: bychmy duchá náŃzego ku nabożeńŃtwu

3: wzbudzić/ á Páná tym doŃtáteczniey

4: chwálić y cźćić mogli.(marg) Obrázy chwale duchowney nietylko nic niewádzá/ ále y
pomagáią. (-) Abowiem Du-

5: chowi rzeczy zwierzchnie á widome/ nie

6: tylko nic niewádzá/ ále teź y bárzo po-

7: magáią. Przetoć i Pan Chrifus Sá-

8: krámentá Ńwoie w rzeczách widomych

9: vŃtáwić raczył: áby przez zwierzchnie

10: znáki/ duch náŃz ku wewnętrznym nie-

11: widziálnym niebieŃkim wzbudzić Ńie

12: mógł.

13: **Confes.**

14: rockich fłow kiedy nie rzekł Pan Bog:

15: Y ktoż kiedy tego potrzebował z rąk

16: wálznych? Abowiem y Páweł ś. ták ná-

17: piwał: Bog niebywa czćion rękomá lu-

18: dzkiemi/ iákoby czego od nas potrze-

19: bować miał.(*margin*) [Iła. 66.](#)

: [Ierem. 7.](#)

: [Act. 17.](#) (-)

20: [Cathol.](#)

Y tho pińmo nic przeciwko

21: nam/ ktore ś. Páweł w Atheniech iá-

22: wnie przeciw bálwánom Pogáńfkim

23: przywiodł. Niepotrzebuie tedy żadney

24: rzeczy Pan Bog/ iáko bálwány potrze-

25: buią/ áby ich ítrzeżono/ áni bywa ręko-

26: má ludzkimi chwalon/ gdyż ieft duch

27: á nie ciáło. Ale to nic przeciw [obrazem.](#)

strona: 55

1: [Confefs.](#)

Tego tedy íamego iednego

2: Bogá wzywamy we wízyftkich potrze-

3: bách y doległóściách náłznych/ przez przy

4: czynę y załługę iedynego Pośrzedniká

5: Páná náłzego Iezufá Krytuńá.

6: [Cathol.](#)

Y my nie ináčzey czyniemy/

7: y czynił Kościoł zówfze: íamego Páná

8: Bogá wzywamy/ przez załlugi iedy-

9: nego Syná Bożego/ przeto też Ko-

10: ściół wízytkie íwoie Modlitwy y próś-

- 11: by tym sposobem zawiera: Przez Páná
- 12: nášzego Iezufá **Chriftná** [!] etc. Wzywa-
- 13: my tedy Páná Bogá/ iáko iedynego da
- 14: wce wźzego dobrego/ y zbáwicielá ode
- 15: wźzego złego. (marg) **Wzywánie Bogá fáme**go iákie. (-) Ale też y Świętych z po-
- 16: kory wzywác nie opuźczamy/ nie iáko
- 17: dawcow áby oni nam co dáć mieli/ ále
- 18: áby nam swoią przyczyną v Bogá to
- 19: o co prósimy/ otrzymáli. (marg) **Wzywánie świętych iákie.** (-) Iáko Ory-
- 20: genes czynił/ ktory ták mowił: Pádnę
- 21: ná koláná swoie/ á będę wzywał wzy-
- 22: łtkich Świętych/ áby mnie ktory nie
- 23: śmiem Páná Bogá prośić dla wielko
- 24: ści złości moich/ modlitwą swoią w-
- 25: spomogli. (marg) **Origen. in Lament. ORigenes wzywał fwiętych.** (-)

26: **Confes.**

Gdyż iáwne rofkazánie

- 27: iest: Wzyway mię (marg) **Pfal. 50.** (-) w dzień vtrapienia

strona: 55v

- 1: twoiego/ wybáwię cię/ á ty mię będźielz
- 2: chwalił.

3: **Cathol.**

Nie iuźci przeto wzywác

- 4: Świętych zákazał/ że sam siebie wzy-
- 5: wác rofkazał. (marg) **Nie dobry** [!] to wywod: Bogá wzywác mamy/ á przeto Świętych
- nie mamy. (-) Boć też gdzie indźie ro-
- 6: kázuie/ ábychmy iego/ nie Piotrá/ nie
- 7: Páwłá náśladowáli: á wźdy y Páweł
- 8: mowi: Bąźćcie náśladowcy moiemi. (marg) **1. Cor. 4.** (-)
- 9: Tákże y o wzywánium rozumiey/ zwłáź-

- 10: cza gdy daleko inlyzym spofobem Swię-
 11: tych/ nizli famego Boga wzywamy/
 12: tego iako dawce wlyztkiego dobra/ o-
 13: nych tylko iako przyczyncow y patro-
 14: now: iako tez y zywych wzywamy/ y
 15: prosimy aby fie za nami modlili.

16: Confess.

Ktemu hoyną obietnicę

- 17: Pan Kryftus o tym Kościołowi swo-
 18: iemu dac raczył mowiąc: O cożkolwiek
 19: prośic będziecie Oycą moiego w imię
 20: moie/ da wam.

Ioan. 16.**21: Cathol.**

Takci iest: ale (iako Augu-

- 22: ltyń S. powiada) Pan Bog sila rze-
 23: czy nam nie da/ ani prośby nalezey wy-
 24: slucha/ ieflize fie za nami kto nie przy-
 25: czyni Iako mamy iafne przyklady w
 26: Abimelechu/ y w Iobowych przyacio-
 27: loch/(marg) P. Bog sila rzeczy bez przyczyny Swiętich nam nie daie.

: Gen. 20.

: Iob 42. (-)ktorym Pan Bog inaczey/ iedno

strona: 56

- 1: za przyczyną Abráhámową á Iobową
 2: grzechow nie odpuścił. Thakze sila
 3: nam daie/ kiedy go przez przyczynę
 4: Swiętych (aczkolwiek zawlze w imię
 5: Pána Chrifułowe) prosimy/ czegoby
 6: nam byl inaczey nie dał.

7: Confesj.

Item: Podźcie do mnie

8: wżycy ktorzy obciążeni iesteście/ á prá

9: cuiecie/ á ia was ochłodzę.(*marg*) Math. 11. (-)

10: Cathol.

A do kogoż sie iedno do Pá-

11: ná Chriftuá vćiekamy/ kiedy przyczyny

12: Świętych w imię iego prośimy?(*marg*) Nievćiekáiąc od Chriftuá/ ktorzy sie w Imię iego o przyczynę do Świętych vćiekáią. (-)A zaż

13: Święci nie są żywymi członkami Chri-

14: ftułowemi? y prawie iednym ciałem/ y

15: iedną rzeczą z nim? A tak słufznie w-

16: słzytká tá cześć/ ktora sie Świętym wy-

17: rządzi námemu Chriftułowi przynale-

18: ży/ od ktorego y przez ktorego Święci

19: wżycytko máią. Lecz sie wy niebaczyście/

20: takowe piłmá przywodząc/ ktore nie-

21: tylko przyczynę świętych w niebie kro-

22: luiących/ ále y ludzi wiernych tu iefcze

23: ná świecie żywiących (iefli ie tak zgo-

24: łá rozumieć chcecie) precz odrzucáią. (*marg*) Cześć ktora Świętym wyrządzamy/ Chriftułowa ieft.

: Confesjioniste sie nie baczą. (-)

25: Bo iefli tymi słowy: Wzyway mię/

26: podźcie do mnie/ proście w imię moie/

27: Pan Chriftus zákázuie/ ábychmy ni-

strona: 56v

1: kogo infze^{go} niewzywáli/ ni do kogo nie-

2: chodzili iedno do niego/ toć tedy y ży-

3: wych wzywác y prośic nie mamy/ áby

4: fie zá námi modlili/ á do Bogá przyczy
 5: niáli? Toć tedy zgrzełzył Páweł ś. kto-
 6: ry fie nie prófto do fámego Páná Chri-
 7: ftufá vćiekał/ ále teź bráćiey prośił/ áby
 8: fie zá nim do Páná Bogá modlili? Wi
 9: dźicie ku czemu was błędy wálze przy-
 10: wodzą? Ale mi rzeczełz/ że on żywych w-
 11: zywał/ á ty vmárłych? Pewnie nie v-
 12: márłych/ **Bo [!]** ktorzy fámie nie fą żywi/
 13: zá inřzými fie modlić **niemogą. [!]** A coź
 14: mniemałz że ći nie fą żywi/ ktorzy z Pá-
 15: nem Chriřtuřem żywią y kroluią w nie-
 16: bie? Nie ieřći Bog Bogiem vmárłych
 17: ále żywiących: y owłzem ten żywot nářz
 18: śmierćią ieřt/ z onym żywotem przyro-
 19: wnány.(*marg*) Nie vmárłych ále żywych wzywamy. (-)Ieřli tedy ludźi z námi żywią-
 20: cych bez zgwałćenia tych řłow Pán-
 21: řkich wzywáć moźemy/ iáko y wy fámie
 22: znáć muřćie/ tedy dáleko więcey o-
 23: nych/ ktorzy z Pánem Chriřtuřem wie-
 24: cznie żyć będą w niebie.

25: **Confefs.**

A iż nápiřfano ieřt/ iákoź bę-

26: dą wzywáć tego w ktorego nie wwie-

27: rzyli?(*marg*) **Rom. 10.**

⌋ Confefsionifte Piřmo S. (-)rzecź pewna/ iż niemoźemy fie

strona: 57

(*marg*) opácznie przywodzą. (-)

1: modlić nikomu inřzemu/ gdyź iedno w

2: fámego Bogá wierzyć mamy.

3: **Cathol.**

Y to pifmo nie krzeczy przy-

4: wodźicie/ y owfzem ie/ iakoście zwykli/

5: wykrącaćie/ opakuiećie/ y fzpoćicie.

6: Ták fie tedy ma rozumieć: Ze wiára

7: muśi vprzedzać wzywianie: ábowiem

8: żaden thego zá BOGA wzywác w

9: potrzebách fwoich niemoże/ ktorego

10: zá Bogá nie ma/ álbo w ktorego nie

11: wierzy. Rozumiey wzywác/ iako Bo-

12: gá/ iako dawcę wżego dobrá. Bo iá-

13: ko przyczynće/ wzywác może nietylko

14: świętego Piotrá álbo Páwłá/ ále też

15: ledá Chrześciániná/ áby fię zá nim mo

16: dlił. Ale co rzeczeńfz/ ieflić okażę że y w

17: Święte wierzyć możemy/ áczkolwiek

18: dáleko infzym obyczáiem niż wierzymy

19: w Bogá.(*marg*) Wierzymy y w Święte/ áczkolwiek dáleko ináczey niż w Bogá. (–) Azáfz

Páweł nie piŕze do Phi-

20: lemoná: Wiaré ktorą maŕz w Pánie

21: Chriŕtuśie/ y we wżyŕfłkich Świętych/

22: álbo ku wżyŕfłkim Świętym. S ktore-

23: go mieścá ś. Hieronym y Chryŕfoftom

24: dowodzą/ że możemy dobrze mowić w

25: Kredzie: Wierzę w święty Kościół Po

26: wżechny. Y Orygenes ták mowi: Wiá-

27: rá náŕzá iefł naprzod w Páná Chriŕtu-

strona: 57v

1: íá/ á potym też y we wżyŕfłkie święte

2: Pátryárchy y Apoŕtoły iego. Iefli tedy

3: dobrze wierzymy w Święte/ dobrze ich

4: też y wzywamy. Ale iáko ináczey w nie

5: á niż w Bogá wierzymy/ ták też iná-

6: czey ich niżli íamego Bogá wzywamy.

7: **Confefs.**

Nie może też być iedno ie-

8: denże Pośrzednik/ iáko Páweł ś. ná-

9: piśał: iedenże íeft Bog/ y ieden Pośrze

10: dnik/ miedzy Bogiem á ludźmi Kri-

11: ítus Iefus.(*marg*) 1. Tim. 2. (-)

12: **Cathol.**

Prawdá/ ieden tylko íeft

13: Pośrzednik zbáwienia y odkupienia

14: náźego/ ále nie ieden przyczyniánia y

15: **modłenia [!]** . Sam Pan Chrístus nas od

16: kupił z Bogiem Oycem przeiednął y

17: zbáwił/ ále ich wiele íeft co íie zá námi

18: modlą do Páná Bogá/ ták cí co íą w

19: niebie/ iáko y cí co íą ná źiemi/ ktorzy

20: też íą pośrzednikámi náźymi/ ponie-

21: waź nam przyczyną íwoią íáfkę v Pá-

22: ná Boga iednáią. (*marg*) Pośrzednik dwoiáki.

: **Bafilius.**

: **Bern. in ferm. de S. Victore. et fer. 1. de S. Petro et Paulo.**

: 1. Ioan. 2. (-)

23: **Confefs.**

Item: Ieśli kto zgrześzy/ zá-

24: ítępcę mamy v Bogá Oycá IEzufa

25: Chrístufa ípráwiedliwego

Gdyż nie tedy za nami y łam

27: Pan Chrystus według człowieczeństwa

strona: 58

1: do Boga Ojca przyczynia/ iakoż nie

2: Święci przyczyniać niemają/ którzy są

3: daleko podleży/ a z Panem y z głową

4: swoją nie we wszystkim zgadzają?

5: **Confess.**

Nie wzywamy tedy Świę-

6: tych/ ani im nabożeństwa czynimy/ ani

7: ich za przyczynę swoje przed Bogiem

8: mamy.

9: **Cathol.**

A przetoście nie łami łkaz-

10: li być Heretyki. (*marg*) Confessioniste których Heretyków naśladowią. (-)Tacy też trzymał

Eu-

11: łtachus na Concilium Gangreńskim

12: potępiony: ktorego potem naślado-

13: wał Wigilancius od ł. Hieronyma i-

14: ko obłędliwy Piłmem przekonany y z-

15: wyciężony. Tak trzymał Hus y Luter/

16: on na Konstancyńskim/ a ten na Try-

17: dentńskim Concilium zwyciężony y zni-

18: łzczony.

19: **Confess.**

Abowiem przedstawamy na

20: łamym Bogu y Pośredniku iednym

21: Chrystu łe Panie.

22: **Cathol.**

Nie zayrzyć on tey poczci-

23: wości Świętym swoim/ którą y nalifz-

24: lzemu Chrześcíaninowi z pokory y z v-

25: niżenia Chrześcíańkiego wyrządzamy:

26: gdy mowimy: Modl sie zá mną: pros

27: Páná Bogá zá mną Pietrze/ álbo Stá

strona: 58v

1: niłáwie: A czemuż także **tymyíz** [!] łowy

2: rzec niemożemy: święty Pietrze/ świę-

3: ty Páwle/ modl sie zá mną. etc.

4: **Confefs.**

Przetoż czci iego własney

5: z ludźmi świętymi w rozdział fpolny

6: nie kładziemy.

7: **Cathol.**

Infza iest cześć włafna Bo-

8: za/ ktorey my też Świętym żadną miá-

9: rá niwyrządzamy. A tá należy w Wie

10: trze/ w Nádźiei/ y w Miłości/ w O-

11: fierze. (*marg*) **Czełc** [!] Boża włafna czym należy. (-)Przeto w łáwego Páná Bogá

12: wierzymy/ w nim łáwym nádźieię zbá-

13: wienia náłzego pokładamy: onego łá-

14: mego nádewłzytko miłuiemy: iemu łá-

15: memu ofiáry czynimy/ ołtarze y Kościo

16: ły łtáwiamy. Ale wzywánie nie ták łá-

17: memu Bogu należy/ ábychmy go też

18: do inłzych obráćć nie mieli.

19: **Confefs.**

Gdyż to Bog iáwnie opo-

20: wiedział: Chwały moiey inłzemu nie

21: dam. (*marg*) **Iłá. 42.** (-)

22: Cathol.

Tey tedy chwały swoiey w-

23: łafney Pan Bog niechce vzyćać niko-

24: mu/ ktora w onych trzech cnotach na-

25: leży:(*marg*) Ktorey chwały P. Bog infzemu nie dáie.

: Pfal. 138. (-) Bo infzey wżelákiesy chwały dofyć

26: y názbyt Świętym vzyća/ iáko Pro-

27: rok mowi: Bárzo wielce łą vczeni

28: przyaáciele twoi/ o Boże.

strona: 59

1: Confefs.

A Piotr ś. oświadcza/ że

2: nie iest żadne infze imię ludziom vpá-

3: dłym łpofobione/ w ktorymby fie po-

4: rátować mogli ku zbáwieniu/ oprócz

5: Imieniá tego Kryftus Iefus. Co fná-

6: dne káзде wierne ferce wfobie ználeść

7: może/ iáko nic infzego w trwogách fu-

8: mnienia swoiego nie łzuka ku poćiefze-

9: niu/ oprócz Kryftuła fámeo.

10: Cathol.

A ktoż tego nie wie. Prze-

11: toć y my zbáwienia v fámeo Bogá/ á

12: przyczyny tylko v Świętych żądamy:

13: ktora ich przyczyná przeto nam też do

14: łáfki Bożey pomaga/ że ich w imię Pa-

15: ná Chriftuła wzywamy/ á w nich iest

16: imię Chriftá Páná: y owłzem iż on iest

17: ich głową/ á oni łą członkámí iego/ á

18: cokolwiek dla ich przyczyny Bog Oćiec.

19: czyni/ to wszystko dla syna swego/ ktore-
 20: go oni są członkami/ czynić raczy: aby
 21: y w Świętych swoich zaślugę Syna
 22: swego (ktora nie tak dalece rościąga/
 23: że y przez członki wybrane skutek swoy
 24: pokazuje) tym więcej przed ludźmi v-
 25: wielbił y wyślawił.

26: **Confefs.**

A wszakże Świętych ani

27: hanbimi/ ani gardzimy imi/ gdyż ie

strona: 59v

1: znamy być żywemi członkami Krystu-
 2: są Pana/ y przyiaciołmi Bożymi/ ani
 3: lekce o nich mowimy/ ktorzy ciało y ś-
 4: wiat sławnie zwyciężyli.

5: **Cathol.**

Boże day to: Ale siła takich

6: między wami/ ktorzy sami siebie y ná-
 7: ukę swoię nád święte y ich naukę prze-
 8: kładają: onym włączając/ y hanbiąc ich.

9: **Confefs.**

Przetoż ie miłuiemy iako

10: bracią/ y w wczciwości przyftoyney ma-
 11: my/ ale nie modlą ani czcią nabożną
 12: (co samemu Bogu należy.)

13: **Cathol.**

lużemci wyższy okazał/ że

14: nie Boga prosić o przyczynę przyftoi
 15: (bo Bog nie ma na się nikogo wyższe-
 16: go/ do ktoregoby nie za nami przyczy-

17: niąc miał) ále więcey Świętych iego/

18: y ludzi tu ná świecie z námi iefzcze ży-

19: wiących. (marg) Bogá o przyczynę profić fie niegodzi iáko Świętych. (-)A což ieft inſzego modlić fie

20: ktoremu Świętemu/ iedno onego o

21: przyczynę prosić.

22: Confefs.

Iáko Auguſtyn ś. nápiſał

23: o prawdziwym nabożeńtwei te ſłowá:

24: Nie bierzmy nabożeńtwa tákowego

25: przed się/ ábychmy ludzie zmárłe chwá

26: lić mieli.(marg) Confefsionifte Auguſtiná ſ. opácznie przywodzą. (-) Abowiem iefli pobożnie żyli/

27: nieprágną tákowej czći/ ále chcą żeby-

strona: 60

1: ſmy tego chwalili/ zá ktorego oſwiecę-

2: niem weſelą fie z nas iáko z ſpolnych

3: towarzyszwow zaſług ſwoich. Przetoż po

4: winniſmy ie w vcźciwoſci mieć/ dla ná

5: ſłádownia/ nie chwálić áni czćić dla

6: nabożeńtwa.

7: Cathol.

Támci Auguſtyn ś. nie w-

8: zywania Świętych/ ále bálwochwál-

9: ſtwa zákázuie: ábyſmy Swietych zmár

10: łych zá Bogi niechwalili:(marg) De ueraReligione. (-) Bo támże

11: ná końcu tego Cápitulum y tych Kſią

12: żek ták piſze: Iednego Bogá chwaleć/

13: ieden początek wſzyſtkich rzeczy: ktory-

14: kolwiek w nim przebywa/ á może ludz-

- 15: kie próby łyfzeć w nim/ ten mnie wy-
- 16: łyfchywa/ ktokolwiek ma onego/ dobro
- 17: ływoie w nim mię wlpomaga. (*marg*) Święci w Bogu przebywający nas wysłuchują y wlpomagają. (-)Widziż
- 18: że Augnftyn [!] iálne wyznawa/ że nas y
- 19: wysłuchają y wlpomagają Święci/ kto
- 20: rzy z Bogiem y w Bogu przebywają.
- 21: Y przeciw Fauftowi: Lud/ powiada/
- 22: Chrześciánki/ pamiątkę Męczenni-
- 23: kow nabożnym święceniem obchodzi:
- 24: Náprzod áby fie wzbudził ku náślado-
- 25: waniu ich: potym áby był vczestnikiem
- 26: ich załug: więc áby fie ich modlitwá-
- 27: mi wlpomogł. (*marg*)

: Lib. 20.

: Cap. 21.

: Dla czego świętá Męcennikow obchodźimy. (-) A wżákoż nie żadnemu

strona: 60v

- 1: Męczennikowi/ ále íamemu BOgu
- 2: Męczennikow Ołtarze ítawiamy.

3: **Confels.**

A íełcze dáleko mniey ro-

- 4: zumiemy o tym/ żeby kości Świętych
- 5: miały być nabożnie czczone i [!] chwalone. (*marg*) Reliquie (-)

6: **Cathol.**

A czemu niemają być vcz-

- 7: ciwości/ gdyż były żywemi członkami
- 8: Páná Chrístułowemi/ y przybytkiem
- 9: Duchá świętego: ktore potym od nie-
- 10: go ku wiecznemu żywotowi wkrzeszone

11: y vwielbione być máią?(*marg*) Reliquie máią być w **wczęiwołci**. [!] (–) Przez ktore P.

12: Bog wiele dobrego czyni/ przed który-

13: mi Dyábli ryczą/ y cudá fie rozmáite

14: mocą Bożą dzieią. (*marg*) Hierony. *contra Vigilantium* Dama. li. 4. ca. 16. de Ortho.

Fide. (–) Lecż wy wolićie z

15: Wigilancyufem Heretykiem w tey mie

16: rze/ niżli z Hieronymem świętym (kto-

17: ry przeciw niemu o tym łzyroko pił)

18: y z Kościołem Powłzechnym trzymać.

19: Bo tákie Synod Niceńłki wtory y Gán

20: greńłki dawno/ y teraz Trydentłki no-

21: wo potępił. Ambroży święty z Boże-

22: go obiáwienia/ **náłazł** [!] **ćiałá** świętych

23: Męczennikow Gerwázego y Protáze-

24: go/ ktorzy czáfu Neroná Cefárzá vmę-

25: czeni byli.(*marg*) Reliquie Gerwázego y Protázego Ambroży S. **przeniosł** [!]

: **Ambrofio**

: **Epift. 85.** (–) Gdy the **ćiałá** przenořzono/

26: śłepy był vzdrowion/ bárzo wiele od

27: Dyabłow opętánych wybáwiono było/

strona: 61

1: śilá ich łkoro fie łzáty Świętych dotknę

2: li/ od rozmaitych niemocy vzdrowieni

3: byli.(*marg*) Augu. *de Ciuit. Dei* li. 22. ca. 8 (–) Tám ludzie hurmem paćiorki y

4: chufty miotáli ná one święte Reliquie/

5: áby łámym dotknieniem vzdrawiáią-

6: cemi fie stáły: włzyłcy fie łtáráli/ áby

7: namniey cze^{go} z nich dotknąć fie byli mo

8: gli: á ktokolwiek fie dotknął/ był vzdro

9: wion. Końcáby niebyło/gdybym **chćiał**

10: inſze tákowe Hiſtorye przywodzić.

11: **Confefs.**

Gdyż oni ftarzy ſwięci lu-

12: dzie/ doſyc doſtateczną vcźciwość w tym

13: pokładáli/ kiedy przystoynie/ á poćciwie

14: ciááá ſwięte do ziemię pochowane były

15: po ſmierci. A nazacnieyſze tho były v

16: nich reliquie/ cnoty ſwiątobliwe/ wiá-

17: rę y náukę zmártych ludzi nietylko in-

18: ſzym zálecác/ ále teſz y ſwym przyklá-

19: dem ku náſládowniu podawác.

20: **Cathol.**

Doſyci vcźciwie te ciááá Ger

21: wázego y Protázego S. pochowane by-

22: ły/ á wždy ie chciáá Pan Bog z nowu

23: obiáwić/ áby były przenieſione/(*marg*) Czemu Reliquie Swiętych Pau [!] Bog obiáwić
raczy. (-) (*marg*) *Vide Alanum in Dialogis.* (-) y od

24: ludzi w vcźciwości miáne: iáko y ciááá

25: S. Bábyle/ Melecyufá/ Neſlábiego/

26: Zenoná/ Hilároná/ Zácháryafzá/ Sá-

27: muelá/ y Micheafzá Prorokow/ Bár-

strona: 61v

1: nábaſzá/ Wáwrzyńcá/ Szczepaná/ I-

2: gnácyufá/ Agnieſzki/ Chryſoftomá/ Flá-

3: wianá/ Euftáchiufzá/ czterdzieści Mę-

4: czennikow/ y inſzych niezliczonych/ iá-

5: ko Ianá Krzćicielá do Alexándryey/

6: dwudzieftu Męczennikow do Afryki/

7: Andrzejá/ Lukafzá/ y **Timothenfzá** [!] do

8: Conſtántynopolim/ od Conſtántyná

9: Cefárzá z wielką wczciwością przenie-

10: sione.(*marg*) Ruffi. li. 2. cap. 28.

: Iulian. hift: Augu. de Ciuit. dei li. 22. c. 8.

: Hier. coñ Vigilant. (-)

11: **Confefs.**

Nie czynili też przysięgi y

12: ślubow iedno przez iedynego Bogá

13: Imię/ wedle Przykazania Pánfkiego.(*marg*) Przyfięgi. (-)

14: Abowiem iáko w Zakonie Pánfkim zá-

15: broniono przez imioná bogow obcych

16: przysięgáć/ ták my Krześcíanie niema

17: my przez żadne stworzenie wedle słow

18: Kriřtułowych/ áni przez wřzyřtki Świę

19: te ślubow álbo przysięg czynić.

20: **Cathol.**

Y nářzy niewiem áby kiedy

21: przez wřzyřtki Święte przysięgáli. Przy

22: dawáią tę Claululę pořpolicie w przy-

23: siędze: Ták mi Pan Bog pomoř/ y w-

24: řzyřcy Święci. Co nie iest przysięgáć

25: przez Święte/ ále Bogá y Święte ř-

26: wiádkámi czynić:(*marg*) Przyfięgi Krześcíańskie iákie. (-) á iestliby fáłřzywie przy

27: sięgł/ przeklina řie řam/ y odeymuie

strona: 62

1: řobie wřpomořenie Boskie/ y przyczynę

2: Świętych. Podczas theř przez rzeczzy

3: řtworzone/ iáko przez ř. Ewángeliá/

4: przez Krzyř/ przez Reliquie/ przez I-

5: mię Boże álbo Świętych Chrześcíanie

6: przysięgáią/ ře řie w tych rzeczách moc

- 7: y Mągełtat Boży okázuie. (*marg*) Catechif. ROman. (–) Przeto kto
 8: przez Ewángelią przysięga/ przez fá-
 9: mego Bogá przysięgá/ ktorego praw-
 10: dá w Ewángeliey nam ieft oznáymio-
 11: ná: tákże o Krzyżu/ y o inłych rzeczách
 12: świętych rozumiey.

13: Confefs.

Przetoż w tym wżyftkim

- 14: odrzucamy ná łtronę wżyftkie Rzym-
 15: łkie wftawy/ wierze Krześciánłkiey prze
 16: ćiwne/ w ktorych więcey niż Bog do-
 17: pułzcza/ Świętym zmarłym/ chwały y
 18: pokłonu wyrządzą. (*marg*) Confefsionifte chwały Świętym zayźrzą. (–) Lecz włąłną [!]
 ich
 19: czeńć y dołtoyność/ w łpołeczny m obco-
 20: wánium świętobliwie y wczćiwie miedzy
 21: łobą/ wedle Kredá záchowuiemy/ y wy-
 22: znawamy.

23: Całtol.

Nigdy my ich ták wczćić nie

- 24: możemy/ iáko ie łam Pan Bog czći y
 25: waży. Nie dármo ono powiedział: Ze
 26: kto weń wierzy prawdźiwie/ więłtze
 27: miał cudá czynić/ á niżli on łam czynił.

strona: 62v

- 1: O Opátrznosci
 2: Bożey. VI.
 3: CATHOLICI.
 4: Y Ten Artykuł/ poniewáz wżyftek od
 5: nas wzięty ieft/ y w Kościele tego

- 6: lepiej y doftáteczniey vczá/ opuścili-
7: chmy dla krotkości. Bo przeciw pra-
8: wdzie Kościoła Powfzechnego nic mo-
9: wić niehcemy.
10: O ftworzeniu wżyftkich
11: rzeczy/ o Angielech/ Dyablech/
12: y Człowieku. VIII.
13: CATHOLICI.
14: Y W tym Artykule niemálfz nic no-
15: wego. Bo to y dżiatki wiedzą/ iż
16: Pan Bog ieft ftworzyciel wżytkich rze
17: czy.(*marg*) Ioan. 8. (-) A wżákże tám gdzie ták pifzą: A o
18: Dyable fam Pan Chriftus powiedżiec
19: raczył/ że on był mężoboycą z początku/
20: nie ták rozumiey/ żeby Dyabel zpocząt-
21: ku zły był od Bogá ftworzony/ ále że od
22: nie^{go} fkoro z początku odstąpił/ á w pra-

strona: 63

- 1: wdzie nietrwał/ ále fie sftał mężoboy-
2: cą wżyftkiego rodzáiu ludzkiego/ który
3: zdráďą fwą zátrácił.
4: O vpadku Człowieczym/
5: o Grzechu/ y przyczynie
6: Grzechu. VIII.
7: CONFSSIONISTE.
8: GRzech thedy być rozumiey/
9: przirodzoną włáfną fkázę y ze
10: płowanie wżyftkiego człowie-
11: ká/ który z pierwżych onych rodzicow
12: nálfzych z námi pośpołu rodzi fie/ y w

- 13: ćiele nálezym dziedźczy/ żełmy iuż wfy-
- 14: łcy z rodźaiu fwego/ odwroceni łą od
- 15: dobrego/ á pochopni y łkłonni ku zło-
- 16: ści/ požądliwością przewrotną zwią-
- 17: záni/ będąc pełni niezbożności wżelá-
- 18: kiej/ y niedowiárftwá/ nołząc w łobie
- 19: wzgárdę/ y nieprzyiaźń á gniew/ prze-
- 20: ćiwko Bogu łtworzyćielowi fwemu.
- 21: CATHOLICI.
- 22: To opifánie grzechu/ pierworodne-
- 23: mu tylko grzechowi przyłtoi. Inaczezy
- 24: Grzech wżytek wobec Augułtyn ł. opi-

strona: 63v

- 1: łuie: Grzech/ powiáda/ iełt wola álbo
- 2: चुć zátřimánia álbo dołtąpiania tey
- 3: rzeczy/ ktorey łpráwiedliwość zákázu-
- 4: ie/ á od ktorey łie nam wolno włtrzy-
- 5: máć.(*marg*) Co iełt Grzech.
- : [Lib. de duab. anim. coñ Manich.](#)
- : [Coñ duas Epiłt. Pelagian. R Cap. 13. Lib.1 Retractat.](#) (-) Y ná inłzym miełcu: Grzech iełt/
- 6: powiáda/ to co z łpráwiedliwości ćie-
- 7: lełney álbo niewiádomośći przeciw Za
- 8: konowi Bożemu czynimy/ mowimy/ ál-
- 9: bo myłłymy. Gdzie Augułtyn S. iáko
- 10: łam piłze/ to tylko opifuie/ co włafnie
- 11: grzechem iełt: á nie to/ co teź iełt łkará-
- 12: niem grzechu/ iáko grzech Pierworo-
- 13: dny. A łwięty Ambroży ták: Grzech
- 14: nic nie iełt inłzego/ iedno przełtąpie-
- 15: nie Zakonu Bożego/ á niepołłużeń-

16: Itwo Przykazania iego.(*marg*) Lib. de Paradiso cap. 8. Aug li. 2. de con. Euangel. (-)

17: **Confess.**

Skąd nic dobre^{go} łami z sie-

18: bie vczynić ani myślić niemożemy. Y o-

19: wżem gdy látá dorofłe przytąpią/ po-

20: kázuiemy iáwnie złego drzewá niesłá-

21: chetne owoce w myśli/ w mowie/ y w

22: vczynkách náleznych/ przeciwko Zakono-

23: wi Boże^{mv} przełpiecznie grzełząc. Prze-

24: toż z tey przyczyny podlełifmy łpráwie

25: dliwie wiecznemu potępieniu y gnie-

26: wu Bożemu. Y rzecz pewna/ żebyłmy

27: wżyfcy mułieli być od Bogá wiecznie

zá-

strona: 64

1: zarzuceni/ gdyby nas był Pan Kryłtus

2: Zbáwiciel nález do Bogá zásię nieprzy-

3: wrocił.

4: **Cathol.**

A což rzeczeńz o Sokrátešie/

5: Aryłtydzie/ Catonie/ y inłzych ludziach

6: Pogáńłkich cnotliwych/ ktore prze ich

7: rołtropność/ włtrzymieźliwość [!] / łprá-

8: wiedliwość/ y inłze cnoty/ zá łpráwie-

9: dliwe miano? (*marg*) Niewierni ludzie mogą co dobrego łami złiebie czynić. (-)Prawdác

iełt/ że ich v-

10: czynki dobre w niewierze vczynione/ nie

11: były im płatne ku zbáwieniu/ ále oni

12: iednák co dobrego z przyrodzonego za-

- 13: konu/ wedle rozumu sie sprawniujac czy-
 14: nic/ a tak dobra doczesne sobie zaluzyc
 15: mogli. Iako Augustyn s. o Rzymia-
 16: nach powiada: Ze oni prze sprawni-
 17: dliwosc/ y prze infze cnotliwe vczynki
 18: swoie/ tak wielkiego fzczenia y zacno-
 19: sci na swiecie dostali.(*marg*) [De Ciuit.](#)
 : [Dei li. 5.](#) (-)

20: Confes.

Znamy tez infze wzyftkie

- 21: grzechy ktore stąd pochodzą/ być pra-
 22: wdziwemi grzechami iakozkolwiek ie
 23: kto nazowie/ albo smiertelnemi albo
 24: odpuszczonemi.

25: Cathol.

Teć v nas Powzedniemi zo-

- 26: wą. (*marg*) [Grzechy Powzednie.](#) (-)Boć y te przedsię grzechy są/ y od-
 27: puszczenia potrzebią. Prze ktore y na-

strona: 64v

- 1: sprawniwlwzy czlowiek musi mowic:
 2: Odpuść nam nalze winy.

3: Confes.

Odrzucamy Floryana y Blá

- 4: stufá Heretyki/ przeciwko ktorým I-
 5: reneus pial/ y wzyftki takowe/ ktorzy
 6: pokladaią Bogá byc przyczyną grze-
 7: chow/ gdyż iafnie napifano iest: Ześ ty
 8: Pánie iest Bog ktory niechcesz zlosci
 9: zadney/ w nienawisci maż wzyftki nie
 10: zbozne/ zatracisz te ktorzy mowia nie-

11: prawdę. Item(marg) Pfal. 5. (-) Gdy Dyabeł mowi kłam-

12: łtwo/ z łwego włafnego mowi/ bo ieft

13: kłamcą y oćiec iego.(marg) Bog nie ieft przyczyną grzechow.

: Ioan. 8. (-)

14: **Cathol.**

To też y Lutrą łługę Boże-

15: go/ á Proroká y miłtrzá wálzego miłe-

16: go/ y Melánchtoná vcźniá iego/ nie do

17: końcá wiernego/ y Kálwiná odrzucić

18: muście. Bo y Luter Bogá przyczyną

19: grzechow y przypędźicielem do Grze-

20: chow plugawą gębą fwoią śmiał ná-

21: zwąć: y Kálwin vcźy/ że Bog złości lu-

22: dzkich nietylko dopułzcza/ ále ie też łku-

23: tecźnie łpráwuie: y Philip Melánch-

24: ton bluźniąc nápił/ że niemniey w-

25: łafna łpráwá Boża ieft/zdrádá Iuda-

26: łzowá/ iedno iáko y wezwánie Páwło-

27: we. (marg) LVter/ Melánchton / Kálwin Bogá przyczyną grzechow być bluźnią.

: In refolu. art. 36. et inaffer. et in lib. de feruo arbitr.

: In Annot. ad. Rom. (-) Ale dobrzeście vcźynili/ że łie ták

strona: 65

1: hániebneho bluźnierłtwá miłtrzew wá

2: łzych włtydácie/ á z nimi w tym trzy-

3: máć niechcećie Day Boże/ ábyście ta-

4: kieź infze ich błędy poználi/ y odrzucili. (marg) Confefsionifte Miłtrzew łwych odłtępuią.

(-)

5: **Confefs.**

A też znaydźie w łobie káždy

6: z nas dołtátek włzelaki złości y łkázy/

7: ták iż nie potrzebá Pánu Bogu nam

8: wjętfzey niepráwości przydáwác.

9: **Cathol.**

Coż to mowicie: Iákoby P.

10: Bog miał iáką nieprawość w łobie/

11: niekażecie mu wjętfzey niepráwości

12: przydáwác? Albo łie z Miłtrzámi zafię

13: vgodzić chcecie: álbo łie Impreffor o-

14: mylił/ á wydrukował wjętfzey/ miásto

15: wjęcey.(*marg*) Confefsionifte Bogu **niepráwość** [!] przypifuią. (–)

16: **Confefs.**

Y muśi to káždy człowiek

17: zeznáć/ gdy źle czyni/ że to z vmýłfu á z

18: woley łwoiey czyni/ przymufzenia żad-

19: nego áni gwałtu od Bogá w łobie nie-

20: czuiąc.

21: **Catho.**

Dobrze mowicie: Ale nie ták

22: Luter/ Kálwin/ Melánchton trzymáią.(*marg*) Loci 6. *supra. cit.* (–)

23: **Confefs.**

O czym Auguřtyn S. [in](#)

24: **Enchricidio** tymi łłowy piřze: Dźiwnym

25: á niewymownym kłtałtem/ nie dzieie

26: łie nic ná łwiećie mimo wolą Bożą/

27: chocia łie teź co dzieie przeciwko woley

strona: 65v

1: iego. Abowiem muśiáłoby łie nie słtác

2: kiedyby on niedopusćił/ y niechcąc **dopu-** [!]

3: **cza** [!] / nie łprzymufzenia áni nád wolą

4: łwoię. Y rzecz pewna/ żeby dobry Pan

5: Bog niedopuszczał złych rzeczy/ kiedyby

6: iako wśzechmogący niemógł ze złego v-

7: czynić dobrze.

8: **Cathol.**

Pátrz iako rádźi Auguſtina

9: S. y inſze Doktory przywodzą/ gdzie ſie

10: **lnámi** [!] zgodzaią: Owa przedźieki znać

11: muſzą Oycow Świętych poważność/

12: á że ich dowody y ſentencye ſłuſznie w-

13: ſzędy mieſce mieć máią. (*marg*) Confesjoniſte rádźi Doktory s. przywodzą/ gdzie ſie z nimi zgodzaią. (-) Ale czemuſz ich

14: w inſzych rzeczách nieprzyymuią? czyli

15: im iuz ták wolno y Miſtrzami ſwemi/

16: y Doktory ſwiętymi po ſwey woley brá

17: kowác/ á ná ſwey właſney dumie prze-

18: ſtawác? ále day Boże/ áby wſzeteczne

19: Miſtrze opuſciwſzy/ do Doktorow

20: ſwiętych w cale ſie ná kierowali.

21: O Dobrowolności y o

22: ſiłách á mocy człowieká

23: káźdego. IX.

Con

strona: 66

1: CONFSSIONISTE.

2: IZ tá rzecz w koſciele Powſzech-

3: nym wielkie záwſze czyniła mie-

4: dzy doktory niezgodj y gadania

5: CATHOLICI.

6: Niewiem coby zá niezgody miedzy

7: Doktory o tym być miály. Bo wſzyſcy

8: tę fwobodę y dobrowolność z Piłmá

9: Bożego wyznawali: á záfwe Hereti-

10: kámi być muśieli/ ktorzy tego przeli.

11: **Confefs.**

Ze iuż człowiek nie ma tey

12: władzey dofkonałey y możności w fo-

13: bie/ iáką miał Adam oćiec nász przed

14: vpadkiem/ ábowiem rozum przyrodzo-

15: ny ieft zácimion/ y wola ludzka z wol-

16: ney **sftála** [!] fie niewolnicą.

17: **Cathol.**

Nie ták niewolnicą/ áby

18: iuż nic infze⁸⁰ iedno grzechu chćiec nie-

19: miałá. Bo dobrowolność/ aczći ieft ná

20: kázoná/ ále do końca skázoná nie ieft.

21: Może y Pogánin przyiąć álbo nieprzy-

22: iąc Ewángelią/ y nátnienie Duchá

23: świętego álbo wypełnić/ álbo ie od-

24: rzucić: y vznáney prawdy álbo násłá-

25: dowác álbo nie.(*marg*) **Dobrowolnoć** [!] nászá nie do końca skázoná. (-)

26: **Confefs.**

Przetoż człowiek káždy po-

27: ki fie nie odrodzi z nowu z Duchá Bo-

strona: 66v

1: zego/ niema w łobie tey dobrowolności

2: áby włáfnemi síłami mógł dobrze czy-

3: nić/ y Bogu fie podobác.

4: **Cathol.**

Nie może tych vczynekow do

5: brych czynić/ ktoreby mu służyły ku zbá-

6: wieniu: ále dobrze czynić może/ iáko

7: wiele Pogánfkich ludzi/ y Kornelius

8: Rotmítrz pierwey niżli fie náwrocił/

9: wiele dobrego czynili: co im iednák do

10: przyjęcia łáki bożey niemáło pomagáło(*marg*) Co może á czego niemoże człowiek nie okrzczony.

: Act. 10. (–)

11: Confefs.

W odrodzeniu thedy na-

12: przod bywa oświecony rozum przez

13: Duchá S. áby y táiemnicę y wolá Bo-

14: żá zrozumieć mogł. Potym wola nie-

15: tylko bywa odmienioná przez Duchá

16: świętego: ále też bierze z niego podpo-

17: możenie/ że iuż y chce y może dobrze czy

18: nić. Abowiem iefliby kto niechciał po-

19: zwolić tego/ tenby wolność Chrześci-

20: áńfká gubił/ á niewolá zakonu znowu

21: ná lud Chrześciańki przywodził.

22: Cathol.

A toli wáłzy Doktorowie

23: przednieyły tego nie pozwaláią. Zga-

24: dzayciefz fie z nimi/ iefli śmiećie. A ie-

25: łli znaćie że w tym zbłądzili/ znayćiefz

26: że y w wielu infzych rzeczách zbłądzić

27: mogli/ iákoż y zbłądzili.(*marg*) Místrzowie Confefsioníftow nie pewni. (–)

28: Confefs.

A tu w tey náuce dwie rze-

29: czy napilniey potrzebá obáczyć. Na-

30: przod iż ludzie odrodzeni w przedsię-

- 31: wsięćiu y ípráwówániu dobrych vczyn
 32: kow/ nie tylko porużenie Duchá Bo-
 33: żego ćierpią w łobie mimo włáfną wo-
 34: lą śwą/ ále też y łámi iuż máią chęć v-
 35: przeymą ku dobremu/ y czynią dobrze.
 36: Abowiem ćiągnieni y prowadzeni by-
 37: wáią od Bogá ku temu/ áby też y łámi
 38: czynili to co czynią zá ípráwą iego.

39: **Cathol.**

Ale ćiągnieniem miłófnym/

- 40: nie przymużonym ták iáko rożczká źie
 41: lona owcę/ orzechy áłbo iábłká vkazá-
 42: ne/ dzieći przyćiągáią/ iáko S. Augu-
 43: łtyn piżze.(*marg*) Iáko nas pan Bog do siebie ćiągnie. (-)

44: **Confes.**

W czym bárzo błádzili Má-

- 45: nicheużowie/ ktorzy odeymowáli czło-
 46: wiewi w tym wśeláki pośtępek/ á iá-
 47: koby kámień áłbo drewno z nie^{g^o} czynili.

48: **Cathol.**

A swoich Miśtrzew ktorzy

- 49: z Mánicheużámi błádzą nie wśpomi-
 50: nácie/ Lutrá/ Kálwiná/ Melánchto-
 51: ná: Czemuż ich błędy okrywacie/ iefli
 52: práwi Spowiednicy á Confesjioniste
 53: być chcecie. (*marg*) Luter/ Kálwin Melánchton/ Mánicheużowie. (-)

54: **Confes.**

A ták bárzo mdła iefł náfzá

strona: 67v

- 1: dobrowolność w tey mierze/ dla pozo-

2: Ítálego w nas Ítárego Adámá áż do ś-

3: mierći/ y dla przyrodzoney Íkázy.

4: **Cathol.**

Iuż nie ieft mdła/ kiedy ieft

5: Duchem Bożym/ á Íáfką iego poşilona.

6: Bo ták S. Páweł mowi: że może w-

7: Ízyftko w tym ktory go poşila. (*marg*) Dobrowolnośc Íáfką bożą poşiloná wÍzyftko może.

8: **Philip.4.** (-)

9: **Confefs.**

Przetoż odrzucamy Máni-

10: cheuÍze w tey rzeczy/ ktorzy niewyzna-

11: wáią/ áby człówek był z początku od

12: Bogá dobrym Ítworzony/ á iż dobro-

13: wolnie obrocił Íie do złego.

14: **Cathol.**

Przydaycie knim Lutrá/

15: Kálwiná/ Melánchtoná. (*marg*) Lut: deferuo arb. Calu. c 2.li. 2. sect. 1 Phil. in Annot. ad Rom. (-)

16: O przeyrzenie Bożym

17: y o wybierániu Świętych

18: od niego. X

19: CONFESSIONISTE.

20: ACżkolwiek thedy nie względem

21: godności y zaÍług ludzkich/ ále

22: z woley Bożey á z Íáfkí Ízczerey/

23: to przeyrzenie álbo náznáczenie Íwię-

24: tych Íítáwa Íie/ iednák kÍtaÍt y Írzodek

25:

strona: 68

1: tego **przerzenia** [!] táiemnego/ daÍ nam

2: Pan Bog iálny y widomy.

3: CATHOLICI.

4: Niewiem iáko kto widzieć iáfnie/

5: y widomie poznać może/ iefli kto ieft w

6: Pánie Chriřtufie przeyrzánym ábo nie.(*marg*) Przeyrzenia řwego żaden wiedzyć bez obíawienia Bożego nie może.

7: Eccl: 9. (-)

8: Bo řilá ich ieft w Kořćiele/ ktorzy fie

9: Krzeřćiány zową/ ktorzy przedřię nie

10: řą przeřrzáni. A żaden niewie/ iefli řáłki

11: áłbo nieřáłki Bożey godźien.

12: **Confefs.**

Przetoż ktorzy řą wřczępie

13: ni w Páná Chriřtuřá przez wiáre/ ći řą

14: iuż wybráni.

15: **Cathol.**

A gdźiefz to podźieiefz/ co P.

16: Chriřtus mowi/ wiele ich wezwánych

17: ále máło wybránych.(*marg*) Nie wřzyřcy ktorzy wierzą/ řą wybrányi. (-) Azař niewierzyřz/

18: że bárzo wiele tych ktorzy okrczeni řą/

19: á ták w Páná Chryřtuřá przez wiáre

20: wřczępieni/ iefliże owocu dobrych v-

21: czynkow z řiebie nie dawáią/ że będą

22: wycięći y w ogień wieczny wrzuceni?(*marg*) Ioan. 15. (-)

23: Nie mařz tedy goley wierze tego przy-

24: pifowác.

25: **Confefs.**

A choćiáż Pan Bog tylko

26: wie y zna fwoie wierne/ y máła liczbá

26: wybranych kładźiona bywa/ iednák do-

27: brą nádzieię o włyżtkich mieć mamy/

strona: 68v

1: y nie potępiác nikogo lekkomyślnie.

2: **Cathol.**

Ale fámi o łobie śmieie ká-

3: zác niemamy/ iákobyłmy iuż pewni zbá

4: wienia być mieli: poniewáfz niewie

5: człowiek iesli nieprzyiáźni álbo łáfki

6: godźien. (marg) Zbytnie vfanie. (-)

7: **Confefs.**

Y ktokolwiek wierzy á w

8: Chryśtuśie Pánie mieśzka/ iuż przeyrzá

9: ny ieft y wybrány do żywotá wiecznego.

10: Gdyż Bog Oćiec te swoie wieczne de-

11: kretá y przeyrzenie około zbáwienia

12: ludzkiego/ w łynu swoim miłym włożył

13: y deklárował/ wedle łłow Apóstółskich.(marg) Confefsionifte mowią przeciw iáwney Euangeliey. (-)

14: **Cathol.**

To ieft przeciw Ewángeli-

15: ey. Gdzie Pan Chryśtus mowi: Ia ie-

16: łtem winna maćicá/ á moy Oćiec ieft

17: ogrodnikiem/ włzelką gáłáfką/ ktora

18: we mnie pożytku nie przynośi/ wyrzu-

19: ci iá etć.(marg) Ioan: 15.

20: Nie káždy/ ktory w Chryśtuśie pánie mieśzka przez wiaré/ iuż wybrány ieft. (-)Widźifz że nie káždy co wierzy

21: á w Pánie Chryśtuśie mieśzka/ iuż

22: przeyrzány ieft y wybrány. Bo iesliże

- 22: owocu dobrych vczynekow nie przynie-
 23: sie zginie/ y od zbawienia odpádnie.
 24: Czemuż fie wy tedy ná tey goley wierze
 25: á dufności tak bárzo ładźicie.

26: **Confefs.**

Tak Bog vmiłował świat/

- 27: że iednorodzonego Syná dał zań/(*marg*) Ioan. 3. (-) áby

strona: 69

- 1: káždy ktory wierzy weń nie zginąłby/
 2: ále miał żywot wieczny.

3: **Cathol.**

Wierzy/ rozumiey oną wiá-

- 4: rą/ ktora przez miłość dobrze czyni. Bo
 5: nie káždy ktory mowi/ Pánie Pánie/
 6: wnidzie do Krolestwá niebieskiego/ ále
 7: ktory czyni wolą iego.(*marg*) Mat: 7. (-)

8: **Confefs.**

Ten tedy Chrifthus Pan á

- 9: Zbawiciel nálz niech nam będzie iáko
 10: zwierciádło/ w którym bołkie przeyrze-
 11: nie o łobie iálnie widzieć możemy.(*marg*) Confesionifte przeyrzenie fwe iálnie widzą/
 ktorego żywy człowiek wiedzieć niemoże. (-)

12: **Cathol.**

Nie widzę iáko w Pánie

- 13: Chriftušie kto może przeyrzenie fwe/
 14: iáko w zwierciadle iálnie widzieć: gdyż
 15: wiedzieć doftátecznie niemoże/ iefli w
 16: nim mieszka przez prawdziwą wiárę y
 17: miłość álbo nie.

18: **Confefs.**

Dostateczne będzim mieć

19: świadectwo y v pewnienie ftąd/ żefmy

20: w kfięgi żywotá od wieczności nápiłá-

21: ni/ iefli z Chryftufem Pánem fpołącz-

22: ności vzywamy/ to iefli/ iefli przez v-

23: przeymą wiárę czuiemy to w łobie że

24: on iefli náłz/ á my iego.(*marg*) Confefsionifte mnimáią/ że iuz niebo máią w gárłci. (-)

25: **Cathol.**

Ba y tu fie trzebá bać/ áby

26: vfność prozna niebyłá. Iákoż ty to mo

27: żefz poznác/ co tylko łam Bog wiedzieć

strona: 69v

1: może? Przeto nádzieię dobrą máiąc/

2: iednák przedsię z boiáźnią y z ftráchem

3: fprawowác mamy zbáwienie náłze/ á

4: tey śmiáley y hárdey vfności zániechác.

5: O Pánu Iezuście Kry-

6: ftuście prawdziwym Bogu y

7: Człowieku/ iedynym zbá-

8: wicielu światá. XI.

9: CONFESIONISTE.

10: PRzetoż fie brzydźimy náuką nie

11: zbożną Aryáńką/ y w fzyftkich

12: tákowych/ ktorzy przeciwko Sy

13: nowi Bożemu powftáli. Iáko tych czá

14: łow Micháel Serwet Hiłzpan/ y infzy/

15: przez ktore łzátan bluźnierftwá niezno

16: sne z pieklá wyczerpnąwfzy przeciw P.

17: Kriřtufowi/ po w fzyftkim świecie nie-

18: wftydliwie á niezbożnie rozśiewa.(*marg*) Troybożanie. (-)

19: CATHOLICI.

20: Toć fą owoce Ewángeliey wálzey.

21: **Confes.**

Przetoż niewierzymy te-

22: mu/ że by Pan Kryštus wedle Bołtwá

23: łwego ćierpieć mógł/ á wedle człowie-

strona: 70

1: czeńftwá/ żeby tu ná ziemi ćielefnie być

2: miał.

3: **Cathol.**

Prawdá że PAN Kryštus/

4: nie iełt ćielefnie ná ziemi wźędzie (iá-

5: ko wálzy Luteranowie niektorzy po-

6: wiadáią) ále iełt ćielefnie prawdziwie

7: tám gdzie raczy/ iáko w tym chwále-

8: bnym Sákramenćie:(*marg*) P.Kryštus wedle ćiałá nie iełt wźędzie. (-)o którym powie-

9: dział/ że to iełt Ciáło moie. Acz nie iełt

10: ná ziemi ćielefnym onym á widowym

11: obyczáiem/ iáko był przed tym/ gdy mie

12: dzy ludźmi ielzche w ćiele fkázitelnym

13: obcował/ ále obyczáiem dziwnym/ nie-

14: dośćigłym/ á niwidowym. O co iemu

15: nietrudno: poniewaź włyżytko co ra-

16: czył/ to vczynił/ y niemáź v niego za-

17: dney rzeczy niepodobney.(*marg*) P. Kryštus ćielefnie widomie iełt w niebie á ćielefnie ále niewidomie w Sácrámenćie.

⋮ Pfal. 134.

⋮ Luc. 1. (-)

18: **Confes.**

Abowiem prawdziwa ifto-

19: tá ciáá Pána Krytułowego nie zgi-
 20: nęła po zmartwychwstaniu y w wielbie
 21: niu iego/ áni sie też przemieniła w Bo-
 22: łtwo/ lecz iáko w prawdziwym człowie-
 23: ku zostały własności duze y ciáá/ we-
 24: dle przyrodzenia należące/ chociaż zá-
 25: wże ieden Krytus/ ktory wżechmoc-
 26: nością Bołtwá swego iest wżędzie obe-
 27: cny/ (*marg*) **Naturá lucka [.]** w p. Kristušie nie przemieniła sie w Bołtwo. (-)á wedle
 człowieczeństwa swego w-

strona: 70v

1: łąpił ná niebioá/ siedzi ná prawicy
 2: Oycowłkiey.

3: **Cathol.**

Y což rozumiecie/ że tak w-

4: łąpił/ y tak siedzi ná prawicy/ iáko
 5: my wstępuiem y siedzim? iákoby miał
 6: pewne miejsce/ z ktorego mu sie rużyć
 7: niegodzi? Albo iákoby Oćiec iego miał
 8: prawicę y lewicę/ ponieważ Bog iest?
 9: A iákoż sie vkazał Páwłowi iádacemu
 10: do Dámáłzku? iákoż go S. Szczepan
 11: łtoiącego ná prawicy widział?(*marg*) **siedzieć ná prawicy bołkiey nie rozumie sie to**
ćielefne náfze fiedzenie.

: **Act. 9.**

: **Act. 7.** (-) Ey do-

12: brzeby granic niezámierzać Bogu/ y
 13: wżechmocności iego. Czyli tho Pánu
 14: wedle łłowá iego vczynić trudno/ co sie
 15: nam zda wedle przyrodzenia niepodo-

- 16: bno? Bo áćzi íftotá ciáá Pána Chri-
 17: ítułowego po zmartwychwstaniu y v-
 18: wielbieniu iego niezginęła/ áni íe prze
 19: mieniła w Boftwo/ íeednák włafności
 20: przyrodzonych ciáá proftego íuż nie
 21: ma. (*marg*) Ciáło P. Chriřtułowe po Zmartwywstaniu dáleko ínákłze.

1: 1. Cor. 15. (-) O czym nie náłzych wymyřłow ále

- 22: Páwła ś. náuki řłucháycie: Bywa/ po-
 23: wieda/ **ciáło [!]** wřiano řkázitelne/ á po-
 24: wřtanie w nieřkázitelności: Bywa w-
 25: řiano w nievcźciwořci/ powřtanie w
 26: chwale: Bywa řiano w niemocy/ po-
 27: wřtanie w mocy: Bywa řiano ciieleřne/

strona: 71

- 1: á powřtanie ciáło duchowne. Widźiřz/
 2: íáko dáleko ínákłze ciáá náłze po zmar-
 3: twychwřtaniu będą? A což o Kriřtuło-
 4: wym rozumieřz/ ktore vwielbienie ciáł
 5: náłzych dáleko przechodźi? Czyli włá-
 6: řności przyrodzone ciáło Chriřtułowe
 7: miáło/ kiedy íeřcze řkázonořci poddáne
 8: będąc/ przez záwárty řywot Pánieńřki
 9: íe národźiło? áłbo kiedy po wodźie cho
 10: dźiło? á potym kiedy z grobu zápieczę-
 11: towáne^{go} **zmartwichwřtáło [!]** ? kiedy przez
 12: zámknione vliczki do Apořtołow przy-
 13: chodźiło? kiedy íe gdzie chćiáło/ y íáko
 14: chćiáło pokazowáło?

15: **Confefs.**

- 16: wierzymy iż Pan Kryftus wftąpił nád
 17: wżyftki niebiofá widomie/ do onego
 18: niebá naywyżfzego do Stolicy Máge- [!]
 19: ftatu [!] Boskiego ná práwicę Oycowfką/
 20: ktora to práwicá/ áczkolwiek fpólną
 21: cześć chwały y włzechmocności Boskiej
 22: známionuie/ iednák y mieśce pewne
 23: w łobie zámyká/ o kltorym łam P Kri-
 24: ftus powiedzieć raczył/ że tám wftępic
 25: miał/ á łwoim wiernym mieśce zgoto-
 26: wác. Tákże o tym Piotr ł. nápifał: Po-
 27: trzeba ieft áby Kriřtus niebo ośięgnął/

strona: 71v

- 1: aż do czáfu nápráwienia wżyftkich rze
 2: czy/ á z niebá tenże zásię przyść ma ná
 3: łąd ołtátnich czáłow.(*marg*) Confefsionifte Ciało P. kryřtułowe do iednego pewnego [!]
 mieyfcá przywięzuią. (–)

4: **Cathol.**

Choćby ták było; á więc ták

- 5: do tego mieścá ma być przywiązan/ że-
 6: by zaráz ná inłzych miełcách nie w oney
 7: włáfney ołobie/ iáko ieft w niebie ále
 8: pod ołobą chlebá cieiefnie dziwnym á
 9: nieogárnionym obyczaiem być niemiał?
 10: Czyli Páná Chriřtułá niepráwdźiwym
 11: vczynicie/ ktory iáłnie mowi: To ieft
 12: Ciało moie? Nie trudnoć to tedy Pá-
 13: nu Chriřtułowi vczynić/ że będąc w nie
 14: bie/ pod włáfną ołobą/ ieft zaráz pra-
 15: wdźiwie w tym Sákrámenćie pod oło-

- 16: bą chlebá: áczći to náłz rozum przecho-
 17: dži. Iáko ś. Chryfołtom mowi: O dži-
 18: wie/ powiáda/ o Bołka dobroći/ który
 19: z Oycem wzgorę siedzi ná niebie/ one-
 20: gołz práwie czáfu iest piáltowan ręko-
 21: má wżyftkich Kápłanow ná ziemi. (marg) [Chrisos lib 3. de dign facer.](#) (-) Y
 22: Dámáscenus: Chleb y wino z wodą/
 23: powiáda/ vczyńił ciálem y krwią swo-
 24: ią: Nie iżeby ono ciáło przyięte z niebá
 25: złępowác miáło/ ále że łam chleb y wi-
 26: no przemienia fie w ciáło y krew Bożą.(marg) P. Kryftus który siedzi ná niebie tegoż
 czáfu iest w rękách kápłáńskich ná Ziemi.
 : [lib 4 c. 15 de fide orthod.](#) (-)

27: **Confes.**

A tám wżyfcy wierni poch-

wyceni.

strona: 72

- 1: pochwyceni będą przeciwko pánu swe-
 2: mu ná obłoki/ áby tám łtąd z nim we-
 3: łzli do wiecznych á błogofłáwionych
 4: przybytkow: Niewierni lepák á nie-
 5: zbożni ludzie poydą nádol z Dyabły do
 6: Piekłá ná wieczny ogień niełkoń
 7: czone.

8: **Cathol.**

Ba nietylko niewierni/ ále

- 9: y źli Krześcíanie/ á nayciężey Herety-
 10: kowie.

11: **Confes.**

Abowiem iuż infzey nádzie

12: ie niemáľz/ Kryřtuľowi ľámemu tę ch-

13: waľę muřimy oddáwáć weń wierzyć/

14: y ná nim ľámy m przetáwáć inľze po-

15: mocniki y pořrzedniki opuřciwľzy.

16: **Cathol.**

Tym wam gorzey. Bo y Pá

17: ná Kryřtuľá zátym vtráćicie/ ieflićie

18: iuź nie vtráćili. Bo ták Pan mowi:

19: Kto was wżgardza mnie wżgárdza. A

20: iefli ie ták vcźcił ná źiemi/ coź mnimaľz

21: źe im chwały wymuie w niebie? Acźci

22: to nie wielka pocźciwoć/ źe ich o przy-

23: cźnyę prořimy/ gďź tákowá naliźľzemu

24: krzeřćianinowi godźi lie wyrządźáć(*marg*) kto řwięte odrzuca/ ľámeo páná Kryřtuľá odrzuca.

¶ **Luc. 10.** (–)

25: **Confes.**

Gdyź od ľáľki Boźey odpa-

26: dáia/ y Chriřtuľowemi vcześtnikámi

27: być niemoga/ wľzyľcy ktorzy w cźym in-

strona: 72v

1: ľzym oprocź ľámeo Chryřtuľá zbáwie-

2: nia ľzukáia.

3: **Cathol.**

Nigdy Kořćioľ Powľzech-

4: ny zbáwienia w inľzym áni przez inego

5: nieľzukaľ/ iedno w Pánie Chryřtuřie y

6: przez Chriřtuľá. Poniewaľź řwiętych

7: nie iáko zbáwićielow/ ále iáko przycźyń

8: cow náľzych wzywamy. (*marg*) Zbáwienia v ľámeo Bogá ľzukamy. (–)

9: Confes.

Trzymamy też Symbolá ál

10: bo wyznánia wiáry/ ná onych czterzech

11: przednieyfzych Conciliách/ Niceńskim/

12: Konftánthynopolńkim/ Epheńkim/ y

13: Kálcedońskim vczynione. (*marg*) ConfefsionifteConciliámibrákuią/ y łędziámi fie nád nimi czynią. (-) Y Symbolum

14: Athánáfii/ o ktorych wżyfłkich to rozu

15: miemy/ że fie w tey rzeczy z pímmem

16: świętym wybornie zgadzaią/ dekláru-

17: iąc y obiásniáiąc Wiárę Powfzechną

18: Krześciánńką/ z pośrzodku od Apošto-

19: łow podána.

20: Cathol.

Iákoby iedno ty Concilia

21: były ktore fie w tey rzeczy z pímmem świę

22: tym wybornie zgadzaią? (*marg*) Wżyfłki Concilia iednáko przyjmowane być máią/ poniewáfz z iednego ducha s. pochodzą. (-)Ale vkaźcie

23: nam kto tu was ták niedawnemi Cen

24: łory álbo Sędziámi vftawił y łkad tę

25: moc mácie/ iż łpráwy nie ludzkie ále

26: Duchá Świętego poładzacie/ iákoby

27: on odpráwiwłzy ony czworo Concilia/

strona: 73

1: ktore dobrze przedtym były rząd łwoy

2: wżyfłtek połóżywłzy przy drugich ktore

3: potym Concilia były w kościele Bożym

4: Powfzechnym/ więcey być niechciał.

5: Gdyż Pan Chriřtus obiecał fie z Ko-

6: ściólem łwym przez Duchá łwego do

7: łkonania światá być.(*marg*) *Matt. 28.* (–) Okázác że tu by-
 8: ło/ gdzie fie drugie Concilia nie ták wy
 9: bornie z Píłmem świętym zgadzaią/
 10: álbo opowiedzieć dla czego y gdzie fie
 11: był Duch święty z Kościoła Bożego
 12: przenioł. Aleć bez wątpienia y tę moc
 13: y Cenfurę nád tymi Conciliámi/ kto-
 14: rych nieprzyimuiecie stądze maćie/ łkąd
 15: y *Trideyte* [!] y Anábaptiřtowie y ini Ká-
 16: cerze máią: ktorzy y ty czterzy/ ktorych
 17: fie wy nieporządnie chwytaćie wzgár-
 18: dziwłzy/ wżyřtki Symbolá á miá-
 19: nowicie świętego Athánásęgo niezbo-
 20: źnie bluźnią: y ielibyřcie fie łami řprá-
 21: wiedliwie řędzić chćieli/ tedybyřcie ná-
 22: leźli to/ iż wy niemnieyřzą krzywdę/ iá-
 23: ko y Anábaptiřtowie y *Trideite* [!] Du-
 24: chowi świętemu czynicie/ vćináiac y
 25: vblizaiac mu przez ták długi czás włá-
 26: dze w Kościele świętym. (*marg*) Confesionifte krzywdę Duchowi Bożemu czynią.

(–)Przeto was/

27: pytamy/ iefli te Concilia były Duchem

strona: 73v

1: świętym zgromádzone álbo nie? Iefli

2: nie były/ czemuřz ie przyimuiecie? A iefli

3: były/ czemuřz im ná wżyřtkim/ a [!] nietyl-

4: ko w tey rzeczy wierzyćie?(*marg*) Confesionifte nie we wżyřtkim czterzech przednieyřzych
 Concilia przyimuią. (–) Wyznaway

5: ćiefz tedy/ że Kápłani máią moc ofiá-

6: rowania Ciála Chriřtuřowego: iáko

- 7: Concilium Niceńskie iáśnie wyznawa:
 8: takież y Biskupi Ephelkiego Concili-
 9: um do Nestoriulá Wyznawayćiesz Iná
 10: mi/ że **Papież** [!] iest głową Kościoła Bo
 11: żego ná ziemi/ co Concilium Chálce-
 12: dońskie iáwnie wyznawa. (*margin*) **Can. 14.**
 : **Act. 7.**
 : **Act. 3.**
 : **in relatione Syno[d]i ad Leonem. (-)**

13: Confess.

Od ktorey fie my namniey

- 14: odchylić niehcemy/ y owłzem wżyŃtki
 15: błędy y sekty temu przeciwnie przecż od-
 16: rzucamy y łtrofuiemy.

17: Cathol.

Iużeście fie ták dáleko od-

- 18: chylili/ że iedno vpásć/ á łzyię złomić.
 19: Day wam Pánie Boże vpámiętánie.
 20: O Zakonie Bożym.
 21: XII.
 22: CONFSSIONISTE.
 23: Wierzymy y wyznawamy iż P.
 24: Bog oznaymił nam dołtátecz
 25: nie wolą łwoię/ co po nas

strona: 74

- 1: mieć chce/ y co mu fie do nas niepodo-
 2: ba. Tám łtąd poznáwác muśimy/ co
 3: iest dobroć y łpráwiedliwość/ á co złość
 4: y niepobożność.
 5: CATHOLICI.

6: O tymefmy iuż wyżłzey powiedźieli/
 7: że dla tego świętych wstaw kościelnych
 8: y Trádicij Apoštołfkich odrzucáć nie
 9: potrzebá.

10: **Confefs.**

Przetoż wyznawamy być

11: zakon dobry y święty/ ktory Pan Bog
 12: pálcem swoim/ nie tylko w fercách lu-
 13: dzkich nápiśał/ á zowiemy gi zakonem
 14: przyrodzonym/ ále też y ná Tablicách
 15: dwu kámiennych nápiśány przez Moi-
 16: zefzá ludowi swemu podał/ á ten dla
 17: lepszego wyrozumienia zowiemy (Mo
 18: ralem) to iest/ wśzyftki w obec narody
 19: ludzkie w íprawách y obyczáiiách ich
 20: obowięzuiący.

21: **Cathol.**

Nie infzyć iest zakon Boży

22: á infzy przyrodzony. Ale on przyrodzo-
 23: ny/ ktory iuż był złością ludzką práwie
 24: zácimiony/ odnowić y deklárowác Pan
 25: Bog raczył/ nápiśawfzy go ná dwu ta-
 26: blicách.(*marg*) **Cat: Tri.**

⌚ Zakon Boży á Zakon przyrodzony ieden iest. (–)

27: **Confefs.**

Wierzimy tedy iż w tym *za- [!]*

konie

strona: 74v

1: zakonie Páńfkim wśzyftká wola iego y
 2: *wśzyfhki [!]* przykazánia żywotowi ludz-

3: kiemu potrzebne zupełnie łą podáne.

4: **Cathol.**

Iełli przeto przykazanie ko-

5: ścielne odrzucąc chćećie/ bárzo błądzi-

6: ćie/ co z tego przykłádu obáczyć może-

7: ćie: Ze Pan Bog rofkazał/ ábychmy

8: dzień Sobotny święćili. (*marg*) Wiele rzeczy kościoł łtánowi y dekláruie/ czego pímo iáfnie nie wyráziło. (-)A kościoł/ kto-

9: re świętá y iáko mamy święćić okázu-

10: iąc/ rofkázuie: Dni Święte od kościo-

11: łá vftáwione święć: Mfzey świętey w

12: kázde święto naboźnie słuchay. Skąd

13: baczyłz/ że Pan Bog nie wzyłtkiego w

14: przykazaniu swoim dołożył/ ále kościo

15: łowi niemáło deklárować y łtánowić

16: zołtáwił.

17: **Confefs.**

Bo gđzieby to niebyło/ ni-

18: gdyby był Pan Bog niezákázował ták

19: łrodze/ żeby áni przydawano namniey

20: áni vmnieyłzano/ w tym to Práwie ie-

21: go/ wedle ktorego próftá drogá łprá-

22: wować łie przykazał/ nieodchyláiąc á-

23: ni ná práwá áni ná lewą łtronę.

24: **Cathol.**

Te słowá iełli ták rozumie-

25: ćie/ że pímo ták zupełne y dołtáteczne

26: iełt/ że mu żadnego wykłádu przydá-

27: wác nie potrzebá:(*marg*) Iáko zakonowi áłbo słowu Bożemu nic (-) tedy was pytamy/

(*marg*) nieprzydawać [!] ani go vmnieyszać niemamy.

⌚ Ephe: 4. (–)

1: czemu Pan Chrystus wstąpiwszy do
 2: niebá/ między inżemi dary/ ktore lu-
 3: dziom rozdał/ okrom Apoštołow/ Pro-
 4: rokow/ Ewángeliſtow/ dał też kościo-
 5: łowi fwemu Páterze y Doktory? á zaż
 6: nie dla tego/ áby oni Apoštołskie y Pro-
 7: rockie náuki prawdźiwie á wlaſnie lu-
 8: du poſpolitemu podawali y wykładá-
 9: li? Bo ielli wykłádu Piſmu nie po-
 10: trzebá/ czemuż Pan Chrystus po zmar-
 11: twychwſtaniu ſwoim wſzytko piſmo
 12: wykładáł/ iáko Święty Lukaż piſze?
 13: Czemu Philip onemu Trzebieńcowi
 14: Candaces Krolowej Eſáiałzá wyklá-
 15: dał/ ktorego on bez wykládaczá wyro-
 16: zumieć niemogł?(*marg*) Wykládu potrzebuie piſmo.

⌚ Luc. 24.

⌚ Act. 8. (–) Ielli wykłádow w

17: piſmie nie potrzebá/ radbych wżdy od
 18: was wiedział czemu wy thák wiele
 19: kſiąg bez przeſtanku piſzećie? Czemu
 20: ták wiele roznych Confesiy/ Commen-
 21: tow/ wykłádow/ y glóz rozmaitych/
 22: choć ſproſnych á nikczemnych/ bez miá-
 23: ry/ bez końcá/ wydawać między ludźie
 24: nie przeſtawacie? Bo ielli ſie nic Pi-
 25: ſmu przydawać nie godźi/ tedy pewna
 26: rzecz/ że wſzytkie Luterſkie kſięgi nic

27: inłzego nie łą/ iedno prozną pracą y

strona: 75v

1: łzczerą zdrąđą/ á zwodzeniem nędzne-

2: go połpolitego ludu.(*marg*) Iákie⁸⁰ łie wykłádu Pífmá trzymác mamy. (-) Ale iefłize wykłá-

3: dow pífmu potrzebá/ iákoż potrzebá:

4: á załz nie lepiej iefł wykłádu łtárożyt-

5: nych łwiętych Doktorow/ Duchá S.

6: pełnych (ktore ná to Pan Bog kościo

7: łowi dárowác raczył/ áby pífmo iego

8: wykłádáli/ á tę prawdę krwią łwoią

9: mnodzy zápieczętowáli) przymowác/

10: niżli te niełpełnego wálzega mozgu o-

11: błęđliwe fántázye y wymyłły/ ktore wy

12: łłowem Bożym nadobnie przyobłoczy-

13: ćie/ y zdobicie.

14: Wiedzćielz tedy/ żeć Pan Bog tymi

15: łłowy wykłádow prawdziwych pífmá

16: łwego nie broni/ dla ktorých Doktory

17: w kościele zołtáwił: ále ludu połpoli-

18: temu przez Moizełzá zákazał/ áby łie

19: więcey niedomyłłał/ iedno co mu Pan

20: Bog przez Páłterze łwoie w kościele

21: rołkázue.(*marg*) Wykłádow pífmá pan Bog nie broni. (-) (Abowiem ináczey/ mułieli-

22: by byli Zydzi księgi Krolewłkie y włyzy-

23: tki Proroki ktorzy po Moizełzcu náłtáli

24: odrzućić.) Ná náuce tedy Kościołá

25: Powłzechnego przełtáwác/ á ináklzey

26: łobie chwały Bożej nie wymyłłác/ tu

27: Pan Bog poddanym włyzytkim rołká-

strona: 76

- 1: zuie. Czego że wy nie czynicie/ łufznie
 2: y to łamo piłmo was łkazuie y ołądza.
 3: Boć to iełt włafnie przydawać łowu
 4: Bożemu/ y vmnieyźać go/ á ná lewo
 5: łie odchylać/ fáłzywe wymyłły/ y obłę-
 6: dliwe odłzczepieńłtwá/ iádowite á zá-
 7: ráźliwe náuki łowu Bożemu przeci-
 8: wne/ łowem Bożym okrywać/ y tym
 9: ie názywać.(*marg*) Co iełt przydawać łowu Bożemu/ albo vmnieyźać onego. (-)

10: Confefs.

Wyznawamy teź to/ iż ten

- 11: Zakon niemoże nas żadną miarą v-
 12: łpráwiedliwić przed ładem Boga ży-
 13: wego vczyńkami łwoiemi/ y owłzem z
 14: niego poznawamy mdłóść/ niedołtá-
 15: tek/ grzech y potępienie łwoie.

16: Cathol.

Przez łálki Bożey Zakon/ to

- 17: iełt chowanie Przykazania BOżego/
 18: nas vłpráwiedliwić niemoże/ pierwey
 19: niź łie człowiek okrczi: ále iuź okrczo-
 20: ny/ ktory łie słał łynem Bożym/ przez
 21: chowanie tego Zakonu/ álbo Przyka-
 22: zania Bożego y Kościelnego/ w łprá-
 23: wiedliwołci pomnożony/ á tym więcey
 24: vłpráwiedliwiony bywa.(*marg*) Iáko nas Zakon ábo dobre vczyńki vłpráwiedliwić mogá
 álbo nie mogá. (-) Iáko iełt ná-
 25: piłano: Kto iełt łpráwiedliwy/ niech łie
 26: ielzcze vłpráwiedliwia.(*marg*) **Concil. Triden.**

⌘ Apo. 22.

⌘ Eccle: 18. (-) Y zaśię: Nie o-

27: bawiay sie aż do śmierci wprawni-

strona: 76v

1: wiąc. Y iefzcze: Widźicie że z vczynekow

2: bywa wprawniowiony człowiek/ á nie

3: tylko z wiary?(marg) Iacob. 2. (-)

4: Confefs.

A też niemoże człowiek za-

5: den ani mógł dofyć vczynić Zakonowi

6: Bożemu.

7: Cathol.

Może człowiek wprawni-

8: wiony/ zá lálką miłego Bogá dofyć v-

9: czynić Zakonowi/ to iest Przykazaniu

10: Bożemu.(marg) Człowiek [!] może dofyć vczynić przykazaniu Bożemu.

⌘ Con. Tri. (-) Boć Pan Bog rzeczy niepo-

11: dobných nierokázauie: ále przykázuiąc

12: nápomina nas y czynić co możemy/ y

13: prośić o to czego niemożemy/ y poma-

14: ga ábychmy mogli. Przykazanie iego

15: (mowi Ian ś.) nie iest ciężkie ani tru

16: dne.(marg) 1. Ioan: 5. (-) Iárzmo Pánfkie łodkie iest/ y brze

17: mię lekkie.(marg) Matth. 11. (-) Krzywdę tedy czynicie Pá-

18: nu Bogu/ gdy mu to przyczytaće/ iá-

19: kobychmy zá pomocą iego Zakonu wy-

20: pełnić niemożli.(marg) Confesionifte Bogu krzywdę czynią. (-)Gdyż y Páweł mowi:

21: Ze wzyftko może zá pomocą iego: á Pá

22: nu Bogu wzyftko podobno.(marg) 1.Phil 4.

⌘ Luc. 1. (-) O tym ś.

23: Auguſtyn tak piſze: Iákoż to ſmieſz mo

24: wić/ że nie ieſt podobno człowiekowi

25: miłować/ á miłować ſtworzyćielá tak

26: káńkáwego/ Oycá namileyfzego/ á po-

27: tym ciáło fwoie w bráćiey fwoiey. Lecż

strona: 77

1: kto miłułe [!] / ten iuż Zakon wypełnił.(*marg*) Rom. 13.

: 1 Ioan. 5. (-) A

2: Chryſtoſtom ſ. lepak tak mowi: Tak nic

3: niepodobnego Pan Bog nieprzykazał/

4: iż też wiele ludzi było/ ktorzy z dobrej

5: wolej więcey czynili/ niżli Pan Chri-

6: ſtus przykazał. Bo ácz Pan Bog áni

7: dziewictwá/ áni vboſtwá nigdy niero-

8: ſkazał/ á wſákże ich niemáło naydzie-

9: my/ ktorzy bez roſkazánia oboie przyięli.(*marg*) Nic niepodobnego P. Bog nie przykazał.

(-)

10: **Confes.**

Prze niedoſtátek przyro-

11: dzony.

12: **Cathol.**

Wy tylko ná niedoſtátek

13: przyrodzony pátrzyćie/ á ná káńkę miłe-

14: go Bogá/ ktorą ten niedoſtátek záfte-

15: puie/ pátrzyć niehcąc/ Páná Bogá

16: ſamego bluźnicie. Nie wierząc Apoſto

17: łowi/ ktory mowi/ że nam więcey Pan

18: Chriſtus przynioſł y záſłużył/ niželich-

19: my byli przez grzech vtráćili.(*marg*) Rom. 5. (-)

20: **Confes.**

Y prze grzech który mieżka

21: w cieie nálezym/ aż do oštátniey chwile

22: żywotá nálezego.(*marg*) Po krzćie nie mieżka/ grzech w cieie nálezym/ ále pochop ku grzechowi. (–)

23: **Cathol.**

Po odrodzeniu/ iuż nie mie-

24: żka grzech w cieie nálezym/ ále tylko

25: łkłonność y popędliwość ku grzecho-

26: wi: którą Páweł ś. grzechem podczas zo-

27: wie/ przeto (iáko Auguštyn S. mowi)

strona: 77v

1: że z grzechu vrołłá/ y ciągnie ku grze-

2: chowi tego który ie y przyzwála.

3: **Confefs.**

Abowiem ták o tym nápi-

4: íał Páweł ś.(*marg*) Rom. 5. (–) Cze^{go} zakon vczynić y íprá-

5: wić niemogł prze niemożność y niedo-

6: ítátek ciáálá nálezego/ to Pan Bog íam

7: ípráwił/ pośławízy włáfnego Syná/ w

8: kftáćie ciáálá grzechowi poddánego.

9: **Cathol.**

A což to k rzeczy: álbo co to

10: zá Diálektyká?(*marg*) Confefsionistow Dyalektiká. (–) Zakon nas vśpráwie-

11: dliwić niemogł: Sam Pan Chrištus

12: nas vśpráwiedliwił: á więc przeto íi

13: ktorzy iuż vśpráwiedliwieni íą/ zakonu

14: wypełnić niemogá?

15: **Confefs.**

Przetoż Kryštus íełt dośko-

16: náłość zakonu y wypełnienie zá nas/

- 17: ktory iáko przeklęctwo zakonne z nas
 18: ział/ gdy fie sítał zá nas przeklętym/
 19: ták teź nam vdźiela dołkonáłości fwo-
 20: iey/ gdy wierzymy weń/ y iego ípráwie-
 21: dliwośc zupełna bywa nam poczytá-
 22: na zá náłzą włáfną. (marg) Rom. 10.

: Gal. 3. (-)

23: **Cathol.**

Ale nie ták/ ábyfmy iuź Za-

- 24: konu chowác nie mieli. Bo ták powie-
 25: dzieć raczył: Nie przyfzedłem kázić za-
 26: konu/ ále wypełnić. (marg) P. Chriftus nie fkáził zakonu.

: Matt: 5. (-) Y iefli ípráwie-

27: dliwośc wálzá nie będzie obfitowálá

strona: 78

- 1: nád ípráwiedliwośc Skrybow y Phá-
 2: ryzeufzow/ nie wnidźiecie do kroleftwá [!]
 3: Bożego.

4: **Confefs.**

Nád to wypełnił Pan Kri [!]

- 5: fíus [!] wżyftki zakonne gigury y známio-
 6: nowánia/ dla czego iuź cień vftąpił gdy
 7: rzecz lámá przyfzłá/ bo iuź mamy w kri
 8: ftuście P. wżytkę prawdę y zupełność.

9: **Cathol.**

Przeto teź iuź Ceremonie

- 10: y Sády zakonne vftály. Ale oná część
 11: zakonu/ ktorą Moralem zowicie/ to
 12: ieft/ Dźieięćioro przykazánie/ ponie-
 13: wálz ieft zakonem przyrodzonym/ v-

14: Itać nigdy niemoże/ álechmy gi powin-

15: ni pełnić. Bo tego Pan nie przyzedeł

16: kázić/ ále gi owfzem potwirdził.(*marg*) Częłć Itárego zakonu wftála/ á część nie wftála. (-)

17: **Confefs.**

Wiemy iż písmo zakonne/

18: przez Ewángelią wyłożone y obiáfnio-

19: ne/ pożyteczne iest kościołowi Bożemu

20: á przetoż ie radzi we zborzech czytamy.

21: **Cathol.**

Bá nie tylkoby ie czytác/ ále

22: y chowác potrzebá. Bo nie fluchácze/

23: ále Executorowie flowá Bożego będą

24: wfprowadliwieni.(*marg*) **Rom. 2.**

: **Iac. 1.** (-)

strona: 78v

1: O Ewángeliey Páná

2: Chriřtuřlowey/ o obietnicách/ y o

3: duchu á pozwirzchney li-

4: terze. XIII.

5: CONFSSIONISTE.

6: Euángelium położone iest práwie

7: przeciw zakonowi.

8: CATHOLICI.

9: Auguřtyn S. lepák okázuie/ iáko fie

10: Ewángelia nadobnie z zakonem zga-

11: dza.(*marg*) Ewángelium nie iest zakonowi przeciwne.

: **Quaest. 33. super Num.** (-) Bo w oboiem Testámenćie/ po-

12: wiáda/ iedneřz rzeczy fá: ále w Itárym

13: zácmmione/ á w nowym obiáfnione: iá-

14: ko y wy fámi **znacę** [!] / że y w Itárym za-

- 15: konie ludzie Ewángelią mieli. Acz nie
 16: przemy tego/ że w niektórych rzeczách
 17: Ewángelia iest/ od zakonu rozna. Ale
 18: nie ták áby Ewángelia miała kázić za-
 19: kon/ álbo iemu być przeciwna: y ow-
 20: łzem Ewángelia zakon/ to iest dziefię-
 21: ćioro przykazanie Boże potwirdza/
 22: y doftátieczniey ie chowác każe. Słyfze-
 23: liście powiáda Pan/ że przykazano
 24: łtárszym: Nie zábijay.(*marg*) **Mat. 5.** (-) A ia wam po-
 25: wiadam: że wśzelki/ kthory fie iedno

strona: 79

- 1: gniewa ná brátá łwego/ będzie winien
 2: łądu. etc.

3: **Confels.**

Abowiem zakon łpráwuie

- 4: gniew/ y opowieda przekłęctwo. Lecż
 5: łalkę y błogółáwieństwo Ewángelia
 6: przynośi/ o czym Ian S. nápił: Za-
 7: kon przez Moizełzá iest dan/ á łalká y
 8: prawdá przez I. Chriřtułá sítála fie.

9: **Cathol.**

Prawdá iest/ że zakon łprá-

- 10: wuie gniew/ to iest/ bez żadnego miłó-
 11: śierdzia wyłtępne karze/ y opowiáda/
 12: iáko fie Pan Bog ná grzechy gniewa.
 13: Ale wiedzćie o tym/ co Auguřtyn ś. wy-
 14: wodźi/ żeć w oboim Teřtámenćie iest
 15: y pohámowanie z groźbą y z boiáźnią/
 16: y náuczenie z miłóścią/ áczkolwiek w

17: Itárym zakonie boiáźń/ á w nowym mi-

18: łość przewyżfza. (marg) Rom. 4.

: Zakon iako spráwuie gniew.

: lib. de morib. eccle. cath c.28.

: Iednáka náuká oboiego teftamentu. (-)

19: **Confefs.**

A tu znác to mamy/ iż Pan

20: Bog onym Itárym oycom/ dwoiákie

21: był podał obietnice/ iáko teź y nam w

22: nowym Teftámenćie: Abowiem iedne

23: były o rzeczách ziemfkich y docześnych/

24: iáko o ziemię Chánaán/ o zwycięstwo

25: nád nieprzyiaćioły/ iákie y dziś mamy/

26: o chleb powźzedni/ y wśzyftki potrzeby

27: ciáłu należące. Drugie były y dziś fą

strona: 79v

1: o rzeczách niebiefkich y wiecznych/ to

2: ieft o łálce Bożey przeciwko nam/ o

3: grzechow odpufzczeniu/ y o żywocie

4: wiecznym przez wiárę w Kryftuá Pá-

5: ná. Przetoź mieli oni ludzie/ nie tylko

6: o rzeczy cielefne ále y o niebiefkie á du-

7: chowne podáne łobie obietnice w Kri-

8: ftuśie Iezuśie ktory przyść miał ná

9: świat.

10: **Cathol.**

Obietnice o rzeczách niebie-

11: fkich/ á załáfczá o wiecznym żywocie

12: w Itárym zakonie iáfne niebyły/ ále pod

13: figurą y známieniem tylko: iáko o tym

- 14: y Páweł S. mowi/ że kto pełni przyka-
 15: zanie zakonne/ w nim będzie żył/ to iest
 16: nie vmrze/ iáko przestępcá zakonu.(*marg*) Obietnice stárego zakonu docześne.

: Gal: 3.

: Ieuit. 18.

: Eze: 20.

: Quae: 33. sup. Num

: Rozność stárego y nowego zakonu. (-) Y

17: Auguštyn ś. tę rozność między stárym

18: y nowym zakonem czyni/ że nie tylko

19: Sákrámenty w nich rozne są/ ále też w

20: stárym zakonie są obietnice docześne/

21: przez ktore sie duchowna zaplátá po-

22: táiemnie známionuie. A w nowym le-

23: pák iáwnie y iálnie nam obiecuią rze-

24: czy duchowne y wieczne.(*marg*) Sup. Ioan. 3 (-) Tákże Theo-

25: philáktus: Stáry zakon/ powiáda/

26: tym ktorzy gi chowáli/ długi żywot o-

27: biecował: ále Ewángelia/ niedocześny

strona: 80

1: ále wieczny j nieśmiertelny żywot dáie.

2: Confefs.

Tákże y wżyftkich Apošto-

3: łow náuká ná píśmie zostáwioná/ w

4: ktorey nam opowiedáią tegoż Chryštu

5: íá Syná Bożego y ípráwę nálzego zbá

6: wienia przezeń/ prawdziwie nazywá-

7: na bywa náuką Ewángelium Kriřtu-

8: łowego. Ktorego tytułu ták zacnego y

9: podziś dzień słufznie vzywáią wżyřcy/

10: ktorzy szczerey náuki Apóstolſkiej przy-

11: łtrzegáią.

12: **Cathol.**

Iuż wy vżywaycie tytułow

13: iákich chcecie. Myć poproftu á wła-

14: łnie czterzech Ewángeliſtow księgi E-

15: wángelie zowiemy. A liſty Apóstolſkie/

16: liſtámi Apóstolſkimi. Acz fie o ten ty-

17: tuł z wámi ſprzecáć nie będziemy.

18: **Confefs.**

Abowiem y ná on čás ie-

19: ſzcze zá Apóſtołow Páńſkich iuż byli fáł

20: ſzywi Prorocy/ ktorzy Ewángelium z

21: náuką zakonną pomieſzawſzy/ obłędli-

22: wie náuczáli/ iákoby bez vczyńkow za-

23: konnych Kriſtus sam zbáwić niemogł.

24: **Cathol.**

Toć ieſt/ bez Ceremoniy Itá-

25: rego zakonu/ ktore iuż w nowym iáko

26: ćień vftáły: ále dobre vczynki/ to ieſt/

27: dzieſięćioro przykazánie/ ktore y w Itá-

strona: 80v

1: rym zakonie było/ nigdy nie vftánie. A

2: to dla was częſto przjpomináć potrze-

3: bá/ ktorzy vczynki dobre ſzczypiećie/ y o-

4: nym vwłaczaćie/ iákoby w nowym za-

5: konie mieſćá niemiáły.

6: **Confefs.**

Lecz my wzyſtkie tákowe

7: odrzucamy y gánimy/ záchowuiąc

- 8: łczyrą á nie pofálłzowanąá náukę E-
 9: wángeliy/ y náuczáiác tego/ że przez
 10: zakonne vczynki/ gdyż mu zupełnie do-
 11: łyc vczynić niemożemy/ łprawiedliwo-
 12: ści przed Bogiem nikt dołtąpić nie-
 13: może.

14: **Cathol.**

Sámi z łiebie Zakonowi

- 15: **Bożemn** [!] dołyc vczynić niemożemy/ ále
 16: z łáłką Bożá możemy. Bo zakon ku wy
 17: pełnieniu/ áłłci iest człowiekowi nie po
 18: dołny/ ále Chrześciáninowi podobny.

19: **Confefs.**

Tylko z łámeo miłóšier-

- 20: džia Bożego/ ktory nas w łynu łwoim
 21: miłym zá łprawiedliwe przyjmuie.

22: **Cathol.**

Bá y prawdziwie łpráwie-

- 23: dliwemi czyni.

24: **Confefs.**

Przetoż fromotnie błádzá

- 25: włzyłcy/ y przeciwo bogu mowiá/ á ná
 26: imię ich miłóšć pánowie Rzymłcy du-
 27: chowni/ ktorzy tych czáfow tólz náukę

strona: 81

- 1: Ewángeliy od kriłtułá y od Apołtołow
 2: Kołciółowi Powłzechnemu podána
 3: łmieią názywáć nowá y pokátná/ od
 4: trzydziełci lat zácżetá/ dla tego iż łie
 5: z wltáwámi y wymyłły ich łtárlżych zgo

6: dźić niemoże.

7: **Cathol.**

Prawdá/ Ewángelia ftára

8: ieft w Kościele Powfzechnym náuká:

9: ále tá wálzá Ewángelia/ oney ftárey

10: przeciwna/ którą Luter z ftórych Ká-

11: cerftw wkrześlił/ flufznie nowa y poką-

12: tna ieft názwaná: gdyż ani záfwe była

13: ná świecie/ áni wlfzędzie.(*marg*) ConfefsionifteEwangelią wywroćiwfzy z ftárey nową
vczynili. (-)

14: **Confefs.**

Ale niech pámiętáią/ co o

15: tákowych opowiedział Ezáiafz Pro-

16: rok: Biádá tym/ ktorzy złe náywáią

17: dobrym/ á dobre złym/ ktorzy poklá-

18: dáią ciemność światłem/ á światłość

19: ciemnościami/ flodkie gorzkim/ á gorz-

20: kie flodkim.(*marg*) Ifa. 5. (-)

21: **Cathol.**

My fie takimi być/ z łáfki

22: Bożey nieczuiemy: kto takim ieft/ nie-

23: chay fie czuie.

24: O Pokucie/ y náwroce-

25: niu człowieká ku Bogu.

26: XIII.

strona: 81v

1: CONFSSIONISTE.

2: A fpofof fpowiedzi Krześciáńskiey/

3: wyráził nam Pan Kryftus w onym fy-

4: nu Márnotrátnym y Iáwnogrzefzniku.

5: CATHOLICI.

6: Toć ieft sfofob sfoowiedzi/ ktora przed

7: Pánem Bogiem zawnfze ma być czynio-

8: ná: Ale ieft druga zwierzchnia/ ktorey

9: znać niechcećie.(*marg*) *Luc. 15. et 18.*

: Dwoiáka ieft sfoowieć/ przed bogiem y przed człowiekiem. (–)

10: **Confefs.**

Skąd nie wátpimy że tá-

11: kowi wśzyfcy pewne grzechow odpu-

12: sfczenie y káfkę Bożą odnofzą. Abowiem

13: Ian S. nápifał: Iefli będziem wy-

14: znáwác grzechy náfze/ wierny ieft Bog

15: y sfoprawiedliwy/ że nam odpuści grze-

16: chy/ y oczyści nas od wśzelkiew złości.(*marg*) *1 Ioan. 1.*

: Bez rozgrzeźzenia Kápłánkfiego żaden o odpufzczeniu grzechow pewien być nie może

: *Mat: 16.*

: *Ioan. 20.* (–)

17: **Cathol.**

Y owfzem pewien być nie-

18: możefz/ ieflic Pan Bog grzechy odpu-

19: ścił/ aż od Kápłáná ktoremu Pan B.

20: tę moc dał/ sfoprawnie rozgrzeźzon bę-

21: dziefz. Bo dla tego miedzy infzemi rze-

22: czámi Pan Bog zwirzchnie rozgrze-

23: sfczenie w swym kościele wftáwić raczył/

24: ábychmy odpufzczenia grzechow pewni

25: byli: gdyż to co Kápłan ná ziemi roz-

26: wiąże/ y w niebie ieft rozwiązano.

27: **Confefs.**

Tákową tedy Spowiedź ál-

strona: 82

1: bo wyznánie z vprzeymego á wiernego
 2: fercá pływającą/ wierzymy być przed Pá-
 3: nem Bogiem doftáteczną/ gdykolwiek
 4: álbo sam tylko w fercu swoim/ Bogu
 5: sie złości swoich spráwuie/ álbo spólnie
 6: przy zgromádzieniu infzych w Kościele
 7: przed Pánem Bogiem iáwną Spo-
 8: wiedź czyni/ chociażby potáiemnie flu-
 9: dze kościelnemu grzechow nie wyli-
 10: czał/ áni też od niego przeżegnány był:
 11: Abowiem nie mamy przykłądu Apo-
 12: stolskiego.

13: **Cathol.**

A zażes nie czytał/ co nápi-

14: fano w Dzieiách Apostolskich: Wiele
 15: ludzi wierzących przychodziło do Apo-
 16: stów/ wyznáwać álbo spowiadać sie
 17: y opowiadać vczynki swoie.(*marg*) [Act 19.](#)
 : Spowiedź przed Apostoły. (–) Widziíz że
 18: y przed Apostoły sie spowiedano?

19: **Confefs.**

Ani rofkazania o takowey

20: spowiedzi/ iáką sobie ich Miłość księza
 21: Rzymscy poftánowali.(*marg*) P. Bog **spowieć** [!] przykazał/ gdy pokutować rofkazał.
 : Bo **spowieć** [!] iest część pokuty. (–)

22: **Cathol.**

Azałz nie dofyć przykazał/

23: kiedy Kápłanom dał moc odpuszczá-
 24: nia grzechow: ktorych ináczey zátrzy-

25: mawać albo odpuścić niemogą/ ielli-

26: że im każdy przez pokorną spowiedź

27: sumnienia swego nie otworzy/ iako

strona: 82v

1: *Sędziemu y + Lekarzowi swemu od

2: Boga postanowionemu. Ale słuchaj

3: co o tym Augustyn mowi: Czyńcie po-

4: kutę/ iaką w kościele czynią. (marg) *Augu. li.20. de ciu. D. c 9 Gre ho 26 in Euang.

: Chriř. li 3 de Sacer. et hom. 5 de uerbis Efaiae.

: Hieronim

: *Concil.Lateranenc. 21. Vornat. c. 25. Orig. ho. 1. et 2. in Pl. 37. (-) Zaden fo-

5: bie niech niemowi: czynię potajemnie/

6: czynię przed Bogiem/ zna Pan Bog

7: ktory mi odpuszcza/ że ią z ferca czynię.

8: A więc bez przyczyny rzeczono: Co roz-

9: wiążecie na ziemi/ będzie rozwiązano

10: w niebie? więc prozno dano klucze ko-

11: ściółowi Bożemu? etc. Ioan.20.

12: **Confes.**

Ktorzy do perfony kápłán-

13: Ńkiey abfolucyą mocno przywiązáli/ y

14: wiarę zbawienną odpuszczenia grze-

15: chow/ ktoraby v kázdego wierneho w

16: fercu świećić miałá/ tym Ńpołobem gá-

17: Ńzą y zágubiáią.

18: **Cathol.**

Samci ią Pan Chryřtus do

19: nich tak mocno przywiązał. A iego wo

20: ley kto Ńie sprzećiwi? (marg) Rom. 7.

: Confesioniste Kořcioł potwarzáią. (-)Lecz oni wiary od

21: pułzczenia grzechow nie zágubiáią/ ále

22: wálżę prozną dufność kroczą/ ktora nie

23: iest pewna. Bo wiará w pewnych á

24: nieomylnych rzeczách iest vgruntowá-

25: na/ á tá wálżá prozna dumá síłá ich

26: omylić może: gdy mniamájąc że im P.

27: Bog grzechy odpuścił/ á ná to pewne-

strona: 85

1: go wyvodu niemáiąc wgrzechách leżą.

2: **Confefs.**

Iáwnie fie oświadcza Da-

3: wid w Ípowiedzi swoiey do Bogá mo-

4: wiąc: Grzech moy obiáwiłem tobie/

5: y niepráwości moiey niezákryłem.(*marg*) Pál: 32. (-)

6: **Cathol.**

Dawid sie sámemu Bogu

7: Ípowiádał. Bo ielzche P. Bog był Ká-

8: płanom tey mocy nie dał. A iefli go w

9: tym náfláduiecie/ trzymayćiesz też w-

10: Ízyltek ftáry zakon/ iáko on trzymał.(*marg*) Dawidowá Ípowieć [!] przed bogiem. (-)A-

11: zafz nie widźicie łálki zakonu nowego?

12: Aczći y oná Ípowieź Dawidowá przed

13: Náthánem Prorokiem iáwna była:

14: Zgrzełzyłem Pánu: zá ktorą mu theż

15: Prorok złtrony Bożey rozgrzełzenie dá-

16: iąc mowi: Przeto też Pan Bog prze-

17: nioł álbo odpuścił grzech twoy.(*marg*) Dawidowá Ípowieć [!] przed człowiekiem. (-)

18: **Confefs.**

Rzełłem Ípowiedáć fie będę

19: przeciw łobie niepráwiedliwości mo-

- 20: ie y pánu. A tyś Boże odpuścił złość
 21: grzechu moiego. Tákże y íam Pan Kri
 22: ítus w Paćierzu náuczył nas prawdzi-
 23: wey ípowiedzi/ ábyfmy vftáwicznie do
 24: Oycá niebieskiego woáli: Odpuść
 25: nam Pánie winy náfze/ íako y my od-
 26: pułzczamy.(*marg*) [Mat. 6.](#) (-)

27: **Cathol.**

Ale což to wždy zá Díálekti-

strona: 83v

- 1: ká wáfzá? Mamy íe ípowiedác grze-
 2: chow náfzych Bogu/ tedy niemamy
 3: człowieku? y owfzem mamy Bogu/ y
 4: dla poftánowienia Bożego/ mamy y
 5: człowieku.(*marg*) [Confefsioniftow Dyalektiká.](#) (-)Chcemyli odpułczenia grze
 6: chow doftác/ nie wżgardzaymy tych o-
 7: byczáiw/ które nam íam Pan Bog
 8: zoftáwić raczył. Słuchay co S. Báfili-
 9: us mowi: Potrzebá przed tymi/ ktorým
 10: Pan Bog poruczył ízáfowác Sákrá-
 11: menty íwemi/ grzechow íe ípowiedác.(*marg*) [Quaest. 288. in Regul. breuior.](#)
[Videetiamquaest. 229 et in ep 3 Cano: ad amphilo. can: 73.](#)
 : Spowieć ítára rzecz/ íełzcze przed Báfiliufem S.
 : [Hugo de S. Victore lib. 2. de facr. par. 14. ca. 1.](#) (-)
 12: Bo ták náyduiemy/ że też y oni ktorzy
 13: v przodkow náfzych pokutowáli/ ípo-
 14: wiedáli íe przed Swiętymi grzechow
 15: íwoich.

16: **Confefs.**

A íełliś bliźniemu íwemu

- 17: co winien/ y tego musisz pierwey prze-
 18: iednać/ á spowiedać sie przed nim wy-
 19: stępku swoiego/ chęfzli ábyć Pan Bog
 20: odpuścił. O czym Iákub S. nápiśał:
 21: Spowiedayćie sie sobie społecznie.

22: **Catho.**

Te słowá ieden stáry á zacny

- 23: Doktor ták wykłáda: Co to iest/ spo-
 24: wiedayćie sie ieden drugiemu? y wnet
 25: odpowíada: Nie tylko człowiek Bo-
 26: gu/ ále miedzy wámi ieden drugiemu:
 27: ludzie ludziom/ owce pásterzom/ pod-

strona: 84

- 1: dáni swym Prełatom: ci którzy grze-
 2: chy máią/ tym którzy moc odpuszczá-
 3: nia grzechow máią.(*marg*) co to iest spowiedayćie sie ieden drugiemu. (—)

4: **Confefs.**

Iest ielzczę y trzeći społob

- 5: spowiedzi w Kościele Chrześciańskim/
 6: ácz nie wżysťkim ludziom w obec po-
 7: trzebny/ ále iednák bárzo pożyteczny
 8: dla tych/ którzy sumnienie máiąc zwiá-
 9: záne grzechem/ álbó pokufámi szátáń-
 10: skimi vplećieni będąc/ niemogá sobie
 11: rádzić sámi/ y nieprzeštawáią ná pow-
 12: szechney á iáwney słowá Bożego abfo-
 13: lucyey/ tákowym wżysťkim potrzebá
 14: iest ofobliwey z pásterzem rozmowy y
 15: spowiedzi/ áby iemu wżysťko sumnie-
 16: nie swoie otworzył/ á lekárstwá/ porá-

17: dy y počiechy z łłowá Bożego grunto-

18: wnie dołtąpić mogł.

19: **Cathol.**

To Abólucya od was wy-

20: myślona/ ktorey kościół Boży niezna:

21: Bo nie ná kazaniu wśzytkim ludziom

22: w obec/ ále ná łpowiedzi káżdemu z o-

23: łobná/ zwłáľzczá śmiertelne grzechy

24: Kościół odpufzcza. (marg) Spowiedź Luterłka rozmowá z Miniłtrem. (-)

25: **Confes.**

A ták nie odrzucamy tego

26: zwyczáiu ná łtroneę/ gdyż gi widzimy

27: być wedle náuki Apołtołłkiewy Kościo-

strona: 84v

1: łowi Bożemu počyteczny.

2: **Cathol.**

Iużeście dawno odrzucili/

3: gdyście łpowiedź świętą/ ktora z wiel-

4: kim wśtydem y z żáłością przed Kápłá

5: nem być ma/ iáko przed łámym P. Bo-

6: giem/ w rozmowy łprofne á niewśtydli-

7: we/ y w diłputacye obroćili.

8: **Confes.**

Co łie dotyczye kluczow krolełtwá

9: Bożego Apołtołom od páná podánych.

10: **Cathol.**

Iedno to pámiętay: że łá-

11: memu Piotrowi rzeczono: A tobie

12: dam klucze krolełtwá niebiełłkiego.(marg) Mat: 16. (-)

13: **Confes.**

Iáwnie káždy obáczyc może

14: iáko bezpráwnie y niezbożnie Rzymfcy

15: Bifkupi/ z wielką krzywdą/ y z vblize-

16: niem Kościoła Powfzechnego/ rością-

17: gnęli te klucze nád rofkazanie páńskie.

18: **Cathol.**

Y owfzem wielkim práwem

19: y pobożnie. Poniewáfz Cefárze Chrze-

20: ściáńfcy (bez wáfpienia z bofkiego zrzá-

21: dzenia) od Conftántinufá/ ták vcźčili

22: y vważyli/ y wyniefli ten to Apoftolfski

23: ftolec: ktory Pan Bog pirwey ták vcź-

24: ćil y vważył. *(marg) Władza y potężność Bifkupá Rzymfskiego Heretykom nie miła. (-)*

Słufznie też y fprawiedli-

25: wie Cefarz y wfzyfcy Krolowie Chrze-

26: ściáńfcy zwierzchność Bifkupá Rzym

27: fskiego iáko práwego namiestniká Pá-

strona: 85

1: ná Chriřtuřowego á potomká Piotro-

2: wego/ czcá y wáfz: poniewáfz onego

3: Pan Bog wytáwił głowá w Koście-

4: le řwoim.

5: **Confefs.**

Ze z nich mieczow wrzędu

6: řwieckiego/ řceptrow y kroleřtw řwiá-

7: tá tego/ y koron Cefárfskich řobie nábu-

8: dowáli.

9: **Cathol.**

Owa wam nie miły ten rząd

10: w kořciele: że wfzyfcy do głowy fie v-

- 11: ciekaia: rádźibyście z niego Bábilon/
 12: zámiefzanie/ y nierząd vczynili (iáki v
 13: was być muśi/ poniewaź żadney gło-
 14: wy nie macie) á iedność ináčzey nie
 15: może być záchowaná/ iedno gdy ieden
 16: ieft nád inłze przełożony w Kościele.(*marg*) Iednoć bez iedney głowy zachouaná być niemoże.

⌘ **Cant. 6. (-)**

- 17: Przetóć ten kościół Heretykom y nie-
 18: przyiacielom swoim/ zawnze był ftráfzli-
 19: wym: poniewaź ták ieft wzykowány/
 20: iáko naporządnieyłze woýlko. Ale to
 21: was boli/ iż Pałterz owce swoie sądzi/
 22: á od owiec sądzon być niemoże.

23: **Confels.**

A náoftátek zupełney wła-

- 24: dzey y zwirchności nád wzyftkimi
 25: krolmi/ nád dużými y nád ciály ludu
 26: Chrześciánfkie⁸⁰ hárdzie dofyc wzywaia.

27: **Cathol.**

Biáda temu kto tego hár-

strona: 85v

- 1: dzie wzywa. Ale pátrźcie/ ieftli nie wy rá
 2: czey tey mocy hárdzie wzywaćie/ ktorá
 3: łobie/ bez porządneho powołania/ y po
 4: ruczenia przywłaźczaćie/ że káždemu
 5: Miniłtrowi wzyftkę tę moc/ ktorá ma
 6: Papiełz/ podawaćie.

7: **Confels.**

Lecz my ná prawdzie á pro

8: ńtości łłowá Bożego przeństawáiąc po-
 9: wiedamy/ iż wńzyłcy Páńterze áłbo Bi-
 10: łkupi Końciołá Powńzechnego/ máią
 11: tych kluców Chryńtuńowych iednąką
 12: władzą.

13: **Cathol.**

Przetoć teź miedzy wáńzymi

14: Minińtrámi zgodá być niemoże: gdy
 15: ieden ná drugiego nic dáć niechce/ áni
 16: mu ni wćzym wńtápić.(*marg*) Nie iednąką władza wńzytkich Páńterzow. (-) Bo gdzie
 wńzyłcy
 17: iednąko wńzyłtko mogą/ táń iedność
 18: záchowaná być niemoże. Azáń niewie-
 19: ćie iż Ietro dáł rádę Moizeńzowi/ kto-
 20: ráń potym Pan Bog pochwałił/ áby
 21: nie łam wńzyłtkiego łądził/ ále teź ná
 22: drugie wńożył wrząd łądzenia:(*marg*) **Exo. 8.** (-) Cokol-
 23: wiek **przybędzie [!]** wielkiego/ áłbo ciężkie
 24: go/ to niech odnońzą do ćiebie: á łámi
 25: niechay mnieńłze Caufy łądzą. Tymći
 26: obyczáiem w Końciele Powńzechnym
 27: iest wńtáwiono/ áby ciężńze grzechy Bi-

strona: 86

1: łkupiemu/ á náćięńłze Pápieńkiemu łą-
 2: dowi zońtáwione były. Co dwoiáki po-
 3: źytek przynońi końciołowi.(*marg*) **Cafus referuati.**
 4: **Dwoiáki poźytek **wirzney [!]** władzy.** (-) Abowiem
 4: nietyłko lepiej Bińkup áłbo Pápieź
 5: wielkie rzeczń rozeńńáć/ ońądzić/ y opa-
 6: trzyć może/ niźli prońty Káńłan: ále y

- 7: siła ludzi od tych ciężkich á sprofnych
 8: grzechow/ dla trudniejszego rozgrze-
 9: nia/ hámuia sie y powściągaia. Wszak-
 10: że przy śmierci każdy káplan od wzelá-
 11: kich/ by też y nacięższych grzechow roz-
 12: grzeżyć może.(*marg*) Przy śmierci każdy káplan iest Papieżem. (–) Iáko tedy w iednym
 cie-
 13: le/ nie wzyftkie członki iednaká sprawę
 14: máia: tak też nie iedná iest moc káplán
 15: ska/ Biskupia y Papieška: ále przy Pa-
 16: pieżu iest zupełna moc nád kościołem
 17: Páńskim: inšzy Biskupi tylko są po-
 18: mocnicy iego w tym wrzędzie.(*marg*) GREgo.
 : BERN. (–)

19: **Confes.**

Gdy Ewangelium Páń-

- 20: skie prawdziwie opowiadáia. To iest
 21: gdy lud póspolity sobie zwierzony ná-
 22: uczáia/ nápomináia/ y przywodzą do
 23: prawdziwey pokuty y karności Chrze-
 24: ściáńskiey.

25: **Cathol.**

Znać że niewiećie/ co są klu

- 26: cze Piotrowi oobliwie/ á prze zeń też
 27: inšzym Apoštołom dáne.(*marg*) Klucze káplanom przez **Ałtoły** [!] dáne. (–)

kłucz

Wiemy że

strona: 86v

- 1: klucz iest/ ktorým drzwi otwarzamy y

- 2: zamykamy. Drzwi krolestwa **niebie-** [!]

3: go [!] / przez grzech nam zamknięte by-
 4: wiają: Przez klucze tedy rozumie się
 5: nam moc/ którą to zaporę odeymuią/
 6: to iest/ którą grzechy bywają odpuszczają-
 7: ne. Którą moc ma naprzód sam Pan
 8: Bog w Trojcy iedyńy/ potym y Pan
 9: Chrystus iako człowiek/ a ten ją dał ká-
 10: planom/ przeto: aby załugą śmierci
 11: iego przez pokutę y rozgrzeszenie/ iako
 12: Szafarze Sakramentow iego/ grzechy
 13: odpuszczali.

14: **Confes.**

Otwarżając niebo y odpu

15: szczenie grzechow dawając ná miejscu
 16: Pána Chrystułowym káždemu wiernie
 17: pokutuiącemu y posłuznemu słowá
 18: Bożego/ á zamykając krolestwo niebie-
 19: lskie/ y zwięzując wżyftki niepokutuią-
 20: ce á śwowolne niewierniki.

21: **Cathol.**

Ná kazaniuć nie może nikt

22: dáć grzechow odpuszczenia: ale ma o-
 23: powiadać/ że Pan Bog gotow iest ká-
 24: żdemu wiernie pokutuiącemu/ á grze-
 25: chy swoie wyznawuiącemu one odpu-
 26: ścić: á gdy iuż człowiek pokutuie/ y spo
 27: wiadá się grzechow swoich/ tám dopi-
 28: ro rozgrzeszenie bierze.(*marg*) Inſze iest **przepouiadanie [!]** grzechow odpuszczenia/ á
 inſze grzechow odpuszczenie. (-)

1: Confefs.

Tákowe klucze wżyftkim

2: Apoštołom w obec obiecał Pan Chri-

3: ftus v Máttheufzá S. Cap. xvj. y dał

4: ie potym wżyftkim rowno/ połyłaiąc

5: ie ná wżyftek świát/ áby opowiedáli

6: grzechy ludziom pokutuiącym/ iáko

7: nápiáli Ewángeliſtowie/ Ian ś. we

8: xx. Márek ś. xvj. Lukaſz ś. xxiiij. Cáp.(*marg*) Confefsionifte piſmu Bożemu przydawaią/
czego w nim nie máłz. (–)

9: Cathol.

A czemu fáłzuiecie piſmo

10: Boże? Nie máłz tego v S Máttheu-

11: ſzá w káp. xvj. żeby wżyftkim wobec A-

12: poštołom obiecał Pan Bog klucze dáć

13: ále sámemu tylko Piotrowi obiecał/

14: Tobie dam klucze: Co y ſpełnił po ſwym

15: zmartwywftaniu: gdy mu poruczył po

16: trzy kroć/ paść/ to ieſt rządzić y ſpráwo

17: wác báránki ſwoie/ álbo koſciół ſwoy.(*marg*) Mat. 16.

18: Ioan. 20. (–)

19: Widziſz iáko Piotrá nád inſze wyfádził:

20: y ná nim koſciół ſwoy zbudował/ iáko

21: ná ono mieſce zgodnie wżyſcy Dokto-

22: rowie piſzą.(*marg*) Mat. 16. 2. Cor. 5. (–)

22: Confef[s].

Tákże Páweł S. o tym pi-

23: ſze do Koryntow mowiąc: Dał nam

24: Pan Bog ſłuźebność poiednánia y po

25: rownánia ſwego z ludźmi przez Chri-

26: łtułá/ y włóżył w nas łłowo tego tho

27: ziednánia

Cá-

strona: 87v

1: **Cathol.**

Słowo tego ziednánia w-

2: łóżył ná nas: to ielł poruczył nam ká-

3: zác Ewángelią odpufzczenia grzechow

4: y ziednánia.

5: **Confefs.**

A ták łpráwuiemy pofel-

6: łtwo ná mieřcu Páná Chriřtułowym/

7: nie ináčzey iedno iákoby Bog łam ná-

8: pominał ludzie przez nas. Prořimy

9: was tedy ná mieřcu Páná Chryřtuło-

10: wym iednayćie fie z Bogiem.

11: **Cathol.**

Widziłł że Páweł S. nie zá-

12: raz przepowiadáiąc łłowo Boże/ od-

13: pufzcza grzechy/ iáko wy chcećie: ále v-

14: pomina áby fie przez pokutę ziednáli

15: z bogiem. Boć inřzy ielł vřząd przepo-

16: wiádania łłowá Bożego/ á inřzy odpu-

17: łzczánia grzechow/ ále z obu łtron ká-

18: pláni łą łłóżebnicy tego to poiednánia

19: z bogiem: gdy y ná kazaniu ku poku-

20: ćie przywodzą/ á potym ná łpowiedzi

21: grzechy odpufzczáią. (*marg*) Confefsionifterogrzeřzenie [.] z kázáním mieřzáią (-)

22: **Confefs.**

Z ktorych łłow iáwnie fie

- 23: pokázuie że inákłzych kluców Pan
 24: Chriřtus Apořtołom řwoim nie podał/
 25: iedno náukę o Pokucie y wierze praw-
 26: džiwey.

27: **Cathol.**

Tego wy z tych řłow nigdy

strona: 88

- 1: nie dowiedźciecie.(*marg*) Confesjoniřte záfię Piřmu przydawáią. (–) Bo tu Páweł S. nic
 2: niemowi o klucách/ álbo mocy odpu-
 3: řzczánia grzechow/ iedno tylko o kazá-
 4: niu y przepowiadáni Ewángeliey/ á-
 5: by řie przez nię ludzie náwroćiwřzy ku
 6: pokucie/ z Bogiem poiednáli. Inákřze
 7: klucze im tám dał gdzie mowi: Weź-
 8: mićie Duchá S. ktorých grzechy odpu-
 9: řćicie będą im odpurřczone/ á ktorým
 10: zátrzymacie będą zátrzymáne.(*marg*) Ioan. 20. (–) Czego
 11: oni indźie/ iedno ná řpowiedźi/ czynić
 12: niemogli.

13: **Confes.**

Tákci Apořtołowie y wřzy-

- 14: řcy ich prawdźiwi potomkowie nauki/
 15: iednáli záwřze y podźiřdźień iednáią
 16: lud pořpolity z Bogiem. Tym řpořo-
 17: bem odpurřczáią ludziom grzechy y nie-
 18: biořá otwarzáią/ prowadząc ie przez
 19: wiarę Chryřtuřowę do kroleřtwá Bo-
 20: řego.

21: **Cathol.**

Nie ták/ ále przez pokutę.

- 22: Bo iefli pokutować nie będziecie/ w-
 23: łzytcy záginiećie/ mowi Pan. A wálzy
 24: Miniſtrowie nie więcey mogą odpufz-
 25: czać grzechy/ iedno iáko ktory Szwiec
 26: ábo Kráwiec: poniewafz nie fą kápła-
 27: ni/ porządnie ná ten vrząd powołáni.(*marg*) *Luc: 13.* (–)

strona: 88v

1: **Confefs.**

A ták włyficy prawdziwi

- 2: Biſkupi á Páſterze w Koſćiele Pow-
 3: łzechnym porządnie tych kluczew wzy-
 4: wáią/ y rozgrzeźfzáią ludźie/ gdy Ewán-
 5: gelią Chryſtuſowę y w niey odpufzcze-
 6: nie grzechow wiernym włyfłkim wo-
 7: bec/ y káždemu z ofobná podawáią y
 8: wyſwiadczáią.(*marg*) *Confefsionifte iáko grzechy odpufzczáią.* (–)

9: **Cathol.**

Nowyc to ſpoſob grzechow

- 10: odpufzczánia ná kazánium/ ktorego Ko-
 11: ſcioł niezna/ á wy im proſty lud záwo-
 12: dźicie.

13: **Confefs.**

Y niemałz inſzey abſolucyey

- 14: nád tę ważnieyſzey.

15: **Cathol.**

Ieſt inſza ważnieyſza y pe-

- 16: wniefza ná ſpowiedzi. Bo ná kazánium
 17: tylko Káplan odpufzczenie grzechow
 18: pokutuiącym być w koſćiele gotowe o-
 19: **opwiáda [!]** / ále ná Spowiedzi prawdzi-

20: wie grzechy odpuścza. (marg) Abfolucya. (–)

21: **Confefs.**

Iáko Rzymfcy księza fo-

22: bie to przywłażczáią.

23: **Cathol.**

Nie onić łobie tego przywła-

24: żczáią/ ále im to Pan Bog poruczył/

25: gdy im moc odpuśczenia grzechow dał

26: á Sędziámi ie y Lekárzmi grzechow

27: ludzkich poştánowił.

strona: 89

1: **Confefs.**

Ołobliwfcze⁸⁰ coś swoiey re-

2: gełtrowáney łpowiedzi y potáiemne-

3: mu (niewiedzieć iákiemu) rozgrzełze-

4: niu przypifuiąc.

5: **Cathol.**

Kto zákrywa grzechy swo-

6: ie/ niebędzie nápráwion: Ale kto łie ich

7: wyłpowieda/ miłóšierdzia dołtánie. (marg) Pro. 18. (–)

8: Ale wy Montanow odłzczepieńcow ná

9: łłádownáć wolicie/ ktorzy/ iako S. Hie-

10: roným piłze/ włtydźili łie teź przed ká-

11: płanem grzechow łwoich łpowiedáć. (marg) Confefsionifte Montánifte.

: **AduerfusMontanumhaereticu. Hier.** (–)

12: Lecź iełli łie chory człowiek włtydźi rá-

13: ny swoiey Lekárzowi okázáć/ Lekarż

14: czego nieogłádał vzdrowić nie moźe.

15: Tákźe y kápłan grzechow ktorych nie-

16: wie/ odpuścić ábo zátrzymáć nie moźe.

- 17: To Hieronym Święty. Przeto was
 18: nález Regeftrowána ſpowieź niechay
 19: nie obruźa: vżywaycie wy iáko chcecie
 20: wálzey roftárgáney y rozerwáney/ á o-
 21: bączcie iákie owoce z they wálzey ſpo-
 22: wiedzi pochodzą.
 23: Ieden Luterſki káznodzieiá/ zaráz trzj-
 24: dzieści chłopow ſłuchał ſpowieźi/ (*marg*) Hiſtoria o Luterſkiey ſpowieźi. (-)kto
 25: rym rofkazał áby ſpołem wżyłcy przed
 26: ſobą klęknęli/ á lámemu Bogu grze-
 27: chow ſwoich ſie ſpowiadáli/ á po gro-

strona: 89v

- 1: ſzu ná ołtarz położyli: obiecuiąc im
 2: pewne rozgrzeźenie. (*marg*) [Tilman. Bredenbachisin hiſtoria belli Liuonici.](#) (-) Bo/
 powiáda/
 3: Pokuthá y Doſyćvczynienie/ wymy-
 4: ſły to Papieſkie/ tego nie potrzebá
 5: Był tám miedzy tymi co ſie ſpowiedá-
 6: li ieden proſtaczek/ ktory był pánu ſwe-
 7: mu wołu vkradł. Ten doſtawłzy roz-
 8: grzeźenia/ do domu ſie z rádością w-
 9: rocił/ y ſwoie wefele źenie ſwey opowie
 10: dział: Bałem ſie mowi/ gdym ſzedł do
 11: Plebaná ná ſpowieź/ áby mi niekazał
 12: kráźzonego wołu wroćić/ álbo źeby mi
 13: zá złodźieyftwo Piekłem nie groził: lecz
 14: on zá groźz ieden/ wżyłtki mi grzechy
 15: odpuſcił. Rychło potym tenże chłop
 16: drugiego wołu vkradł/ y poimány ná
 17: złodźieyftwie/ wyznał/ źeby ſie był tego

- 18: więcej niedopuszczył/ by mu był Pleban
 19: tak łatwo grzechow nie przepuścił.
 20: Widźcie do czego tá wálzá nie Rege-
 21: łtrowána łpowieź przywodźi? (*marg*) Owoce Luterłkiey łpowieźi y pokuty. (-)Do-
 22: świadczyli tego y gołpodarze/ ktorzy
 23: wielką zdrądę y niewiárę *wczeladzi* [!] w-
 24: łafney potym poználi/ y łzkodliwe owo
 25: ce tey nowey Spowieźi y Ewángeliey
 26: przeklináli. Iáko táńże dáley pińze w
 27: tey hiłtoriey. (*marg*) Luter. (-) Y łam Luter w łwey wiel

strona: 90

- 1: kiey Połtilli iáwnie to powiáda/ że z
 2: iego Ewángeliey ludzie łie słtáli dále-
 3: ko gorzými/ niź kiedy w Papiestwie by
 4: li. Bo łie ták/ powiáda/ złołci rozrołły
 5: że iuź y Dyablá łámego przechodzą.
 6: Otoź małcie poźytki wálzey tey chwá-
 7: lebney Spowieźi.

8: **Confefs.**

O czym przykład mamy w

- 9: Ewángeliey/ gđzie Pan Kryłtus do o-
 10: nego vzdrowionego Párálityká mowi:
 11: Otoł iuź zdrow/ pátrźze tego ábył wię
 12: cey nie grzełzył/ by co gorłzego ná łię nie
 13: przyłzło. Tákże y do oney Cudzołżnice:
 14: Idź á nie grzełz więcej. Z ktorých łłow
 15: pokázuie łie to/ iź grzech w łiele ná-
 16: łzym zołtawa y po vzdrowieniu páńłkim.

17: **Cathol.**

Toć iáwny fáłłz/ Ewáńge-

18: liku miły. Nie ieltći Pan pártáczkim [!]

19: lekarzem/ áby doftátecznie vzdrowić

20: y zupełnie grzechow odpuścić nie-

21: miał.(marg) Confesionifte záfię Euángelią fzpoczą. [!]

: Deut. 32.

: Grzech po odpufzczeniu nie miezka w ćiele nářym. (-)Abowiem řprawy y vczynki Bo-

22: że řą dořkonále. Nie grzech tedy zořta-

23: wa po odpufzczeniu/ ále řkłonnořć ku

24: grzechowi/ ktorą Piřmo podczas grze-

25: chem zowie/ że y z grzechu pirworod-

26: nego pochodzi/ y do grzechu tego kto

27: iey przyzwala/ przywodzi. Lecř dobrym

strona: 90v

1: nic řzkodzić niemože/ ále owřzem dla

2: dobrego nářzego zořtáie: ábychmy v-

3: řtáwicznie przeciřw teř zřey popędliwo-

4: řći nářzey boiuiąc/ więřzey korony do-

5: řtáli. Przeto řie iey pilnie řprzeciwiác

6: mamy. Poniewařz řořnierřtwo/ ábo v-

7: řtáwiczna woyná ielt/ řywot nářz ná

8: řwiećie.(marg) Iob. 7. (-)

9: Confefs.

Przetoř do Pokuty praw-

10: dřiweř y nagrodá y poiednánie bliřnie

11: go/ potrzebnie naleřą/ tákře miřořier-

12: ne vczynki y iářmuřny.

13: Cathol.

Toćmy dořfyc vczynienim zo

14: wiemy: ále wam řłowá w Kořćiele

15: zwyczáyne nie řmákuiař/ wolićie řwoie

16: zmyślone nowe.

Dofycvczynienie.

17: **Confefs.**

Do czego wżyftkiego wobec

18: nąpominamy lud Chrześciánki słowy

19: Apóftófkimi: Niechayże nie pánuie

20: w ćiele nąlzym grzech śmiertelny/ żeby-

21: ście mu posłufzni być mieli w pożądli-

22: wościách iego. (*marg*) Confefsioníte záfię słowu Bożemu przydawáią.

: Rom. 6. (-)

23: **Cathol.**

Niemálfz tám/ śmiertelny/

24: ále grzech zgoła/ rozumiey oná fklón-

25: ność pirworodna ku grzechowi/ to ieft

26: żądze y namiętności ćielefne w ćiele

27: wálfzym śmiertelnym/ á wy tak śmie-

strona: 91

1: ćie fálfzowác y wywrácác słowo Boże

2: po słwey woley?

3: **Confefs.**

A tak gánimy y odrzuca-

4: my wżyftki niezbożne y wżeteczники/

5: ktorzy opowiedanie łáki Páńkiey dá-

6: remney/ lekkomyślnie vważáiąc zwy-

7: kli mowić: że fnádny ieft do Bogá

8: przyftęp/ że Kryftus Pan nález zá wżyt-

9: ki grzechy dofyc vczynił/ fnádne grze-

10: chow odpufzczenie możemy beśpiecznie

11: grzełfzyć/ á o Pokutę nie bárzo fie fráfo-

12: wác.

13: **Cathol.**

A któż im przyczynę dał do

14: tego/ iedno wáńz Luter/ y wy fámi/ ták

15: bárzo wynofząc wiárę/ á tłumiac y hań

16: biąc dobre vczynki: Ktore Luter śmiał

17: grzechámi názwać: á wiárę ták wyno-

18: sił/ że powiáda/ kto wierzy niemoże być

19: potępion: wierz iedno żeć grzechy fá

20: odpuńczone/ álbo że będziefz zbáwion/

21: tedyć pewnie fá odpuńczone/ y pewnie

22: będziefz zbáwion. (*margin*) Luter vczy/ że dobre vczinki nam szkodzą.

⌋ Eunomianowo Kácerstwo.

⌋ **Luth. de libertate christi. Philip in Ioannem.** (–) Bo powiáda/ nie-

23: máńz inźzego grzechu/ iedno niewierzyć.

24: A kto wierzy/ ten choćby theż y íam

25: chciał/ zginąć niemoże.

26: **Confefs.**

Przetoż gánimy y odrzuca-

27: my Cátáry y Nowácyany wízyftki/ gá-

strona: 91v

1: nimy też Rzymfką náukę o Pokucie/

2: ktora więcey pożytkom Księżym/ á

3: niżli dufzam ludzkim służyłá.

4: **Cathol.**

Y my wáńzey pewnie nie ch-

5: walemy. Ale czemuńz iá gánicie/ gdyż

6: to iáwny fáńz/ co powiedáćie/ żeby oná

7: więcey pożytkom ludzkim/ á niżli du-

8: ízam służyłá. (*margin*) Confefsionifte potwarzáią Kościoł Boży. (–)

9: **Confefs.**

A przeciwko Papielkim pie-

- 10: niężnym Odpułtom/ Miłościwym lá/
 11: tom/ pokázuiemy on Dekret Piotrá ś.
 12: Pieniądze twoie niech zołtáną z tobą
 13: ná zátrocenie/ iześ dáry Bołkie zá pie-
 14: niądze szácował álbo kupowác chciał/
 15: nie małz cząłtki żadney z námi w tey
 16: łpráwie/ ábowiem ferce twoie nie iest
 17: ferce przed Pánem Bogiem.

18: **Cathol.**

Y my tych nie chwalimy/

- 19: ktorzy tákowe rzeczy zá pieniądze prze-
 20: dáią: tych Pan Bog iáko y Symoná/
 21: łądzić będzie: ále nie dla tego/ prze złe
 22: vzywánie niektórych/ dobrych rzeczy od
 23: rzucác mamy. (*marg*) Odpułty ważne w kołście. (-) Słuchaycie o tym De-
 24: kretu Láteránłkiego/ Conłtániełkie-
 25: go/ Viedełłkiego y Trydentłkiego Sy-
 26: nodu. Poniewáłz moc Odpułtow ro-
 27: zdawánia od Páná Chriłtułá Kołcio-

strona: 92

- 1: łowi iest podána: á tey mocy od Bo-
 2: gá łobie zleconey od bárzo dawnych
 3: czáłow Kołcioł vzywał/ Święty Sy-
 4: nod vczy y rołkázuię/ áby w Kołście by
 5: ło záchowáne vzywánie odpułtow/ lu-
 6: du Chrzełciánłkiemu bárzo pożyteczne
 7: y świętych Conciliy świadectwem y
 8: poważnołcią pochwalone: y te włzyłt-
 9: kie zá Heretiki łkázuię/ ktorzy álbo po-

- 10: wiadaia ze fa niepozyteczne/ albo ze
 11: niemalfz w Kosciele mocy ich podawa-
 12: nia.(*marg*) Mat: 16. 1. Cor. 2.
 : 1. Cor.4. 1. Cor. 9. (-) A w fzakoż zlego ich vzywania/ to
 13: ieft pienieznego nie chwali/ y owfzem
 14: go broni.

15: **Confes.**

Ganimy iefzcze Rzymfkie

- 16: Dofyvczynienia za grzechy/ ktorzy fie
 17: Bogu wyplacic chca sprawiedliwo-
 18: scia swoia.

19: **Cathol.**

Y my was przeto nie chwa-

- 20: limy: ze tak dofyc vczynienie Kosciola
 21: Powfzecnego/ nieprzyacielskie wykla-
 22: daacie/ a slowek fie chwytaiac/ lame
 23: rzecz opufzczaacie. (*marg*) Confesjonifte Dofyc vczynienie Koscielne opakuią. (-)Bo my
 Dofyvczynie-
 24: nim nalfzym/ nie wyplacic fie Panu Bo
 25: gu chcemy/ gdyz wiemy dobrze/ ze mu
 26: fie zaden nigdy nie tylko wyplacic/ ale
 27: ani namnieyfzey czastki dobrodzieyftw

strona: 92v

- 1: iego odsluzyc niemoze.(*marg*) Dofyvczynienie co ieft. (-) Wiemy tez/ ze
 2: Pan Christus za nas dostatecznie do-
 3: fyc vczynil/ ale Dofyvczynieniem zo-
 4: wiemy godne owoce Pokuty/ ktore
 5: Ian Krzciel od swych wyciagal: mie
 6: dzy ktorymi fa y Ialmuzny: o ktorych
 7: Daniel mowi: Grzechy twoie Ialmuz-

8: námi odkupuy/ á złości twoie miłofier

9: dżim nád vbogiemi.(*marg*) [Mat. 3.](#)

: [Luc. 3.](#)

: [Act. 26.](#)

: [Dan. 4.](#) (–) O którym także

10: [Ambrozy](#) [!] S. Wielki grzech/ powiáda/

11: wielkiego Dofyćvczynienia potrzebuie.

12: Dwoiákie tedy Dofyć vczynienie zá grze

13: chy Pińmo święte nam przekláda: Ie-

14: dno/ którym nam grzechy y wieczne ka

15: ranie ieft odpufzczone: á to Dofyćvczy-

16: nienie íam Pan Chrifus ípráwić ra-

17: czył.(*marg*) [Ambr. ad uirginemlapfam. c. 8.](#) (–) (*marg*) Dwoiákie Dofyćvczynienie.

(–)Ale drugie ieft/ kiedy my też z náłzey

18: ítrony z porády álbo z rofkazania Ká-

19: pláńkiego/ álbo z íwey dobrej woli/

20: vbłagamy gniew Boży przez Modli-

21: twy/ Pofty/ Iáłmużny: áby nam Pan

22: Bog y docześne karanie/ ktorego nie

23: záfwe ná Spowiedzi przepufzcza/ od-

24: puścić raczył:(*marg*) [2. Reg.12. Gen. 3.](#)

: [Num. 12. et 20. Exo. 32.](#) (–) Dofyć vczynienie tedy

25: zowiemy: gdy ten co kradł/ więcey nie

26: krádnie ále ráczey z roboty rąk íwoich

27: iáłmużny czyni: gdy ten co cudzołożył/

strona: 93

1: co íie zápijał etć/ poítem trapiąc ciało

2: íwoie Pána Boga íobie przeiedna: á

3: iáko przed tym wydawał członki íwoie

4: íłużyć niepráwości/ ták íe záíe wyda-

- 5: wa ná służbę spráwiedliwości y świę-
 6: tobliwości: gdy ten co sie pyłznił/ pokor
 7: ną modlitwą Bogá vbłaga: A iáko tro
 8: iáko Páná Bogá obrażamy/ fercem/
 9: ięzykiem/ y vczynkiem/ ták też troiáko
 10: Bogu zá to nieiáką nagrodę czynimy:
 11: modlitwą/ pořtem y iáłmużną.

12: **Confefs.**

Gdyż łam tylko Pan Kry-

- 13: łtus Bog y człowiek prawdziwy mógł
 14: dořyc vczynić zá grzechy nářze/ y ieřt do-
 15: łtátecznym odkupieniem/ vřpráwiedli-
 16: wienim/ y zbáwieniem nářzym.

17: **Cathol.**

Práwdá/ ále nie iuż przeto

- 18: my też z nářzey łtrony vřtáwác mamy.
 19: Boć on przeto ćirpiał/ áby nam przy-
 20: kład zořtáwił/ żebychmy nářładowáli
 21: tropow iego. (marg) Dořycvczynienie Páná Chriřtuřowe nářzego nie káři.

: 1. Pet. 2.

: Col. 1. (-) Przeto Bogu dořyc vczy-

- 22: nił zá nas/ ábychmy też y my z nářzey
 23: łtrony/ według mořności nářzey Pánu
 24: Bogu zá krzywde dořyc vczynili: iáko
 25: Páweł S. czynił/ ktory mowi: Wypeł-
 26: niam te rzeczy/ ktorych niedořtawa me
 27: kam Chriřtuřowym ná ćiele moim/ zá

strona: 93v

- 1: ćiáło iego/ ktore ieřt kořcioł. To ieřt/ iá-
 2: ko głowá ćierpiałá/ ták ia też członek

3: tey głowy chcę cierpieć.

4: **Confefs.**

A wżákże nie przefławamy

5: nigdy ciála swoiego poddawać pod po

6: łuźeńftwo ducha/ wedle przykazania

7: Bożego.(*marg*) Dofyćvczynienie. (–)

8: **Cathol.**

Toć my Dofyć vczynienim

9: zowiemy.

10: O Prawdziwym ludzi

11: wiernych vřprawiedli

12: wieniu. XV.

13: CONFSSIONISTE.

14: VSprawiedliwić nic inżzego nie-

15: znaczy w Piśmie świętym/ á z-

16: wlaźczá v Páwła S. iedno grze

17: chy odpuźczáć/ od winy y od karania

18: wolnym czynić/ w laźkę przyiąć. (*marg*) Vřprawiedliwienie co iest.

19: **Con. Tri.** (–)

20: CATHOLICI.

21: Vřprawiedliwienie/ iest przeniešie-

22: nie z onego ftanu/ w ktorým fie czło-

23: wiek rodzi fynem pirwżzego Adámá/

24: ná ftan laźki y policzenia miedzy fyny

25: Boże/ przez wtorego Adámá Iezufá

strona: 94

1: Chriřtufá zbáwiciela nážego. **ktore [!]** to

2: przeniešenie/ po obiáwieniu Ewán-

3: geliey beze krztu/ álbo przynamniey bez

4: ślubu iego być niemoże/ iáko iest nápi-

- 5: fano: Ieśli sie kto nie odrodzi z wody
 6: y z Duchá S. niemoże wnidz do krole-
 7: ftwá Bożego.(*marg*) Ioann. 3. (-) To opifanie wípráwie-
 8: dliwienia/ wzięte ieft ze słow Páwła
 9: S. gdzie tak mowi: Dziękuycie záfwe
 10: Bogu Oycu ktory nas godne vczyinił/
 11: ábychmy byli policzeni w cząstkę świę-
 12: tych w światłości/ á wyrwał nas z mo
 13: cy ciemności/ y przenieśł do kroleftwá
 14: Syná fwego miłego/ przez ktore⁸⁰ ma-
 15: my odkupienie j [!] odpufzczenie grzechow.

16: **Confefs.**

Y fprawiedliwym ofądzić.(*marg*) Przyfądzána fprawiedliwofc [!] . (-)

17: **Cathol.**

Nie tylko fprawidliwym

- 18: ofądzić/ ále y vczyinic fprawiedliwym
 19: z niefprawiedliwego/ z nieprzyjaciela
 20: przyjaciélem/ y dziedzicem żywota wie-
 21: cznego. Abowiem dáie nam fprawie-
 22: dliwość w nas trwáiącą/ nie tę wáfzë
 23: wymyfloną/ przyfądzaną [!] ábo przyczytá
 24: ną (*imputatiam*) iáko sie niżey pokaże.

25: **Confefs.**

A iżełmy wżycy bez wát-

- 26: pienia porodzeni fá w grzechu/ y iefte-
 27: łmy winni przed Mágeftatem Bożym

przeftę-

strona: 94v

- 1: przeftęptwá [!] y śmierci/ rzecz pewna że
 2: wípráwiedliwieni bywamy od fędziego

3: naywyższego/ to ieft wolnemi vczynieni

4: od grzechu y od śmierci przez łaskę y za

5: służę Krystufá Páná/ nie względem o-

6: łob álbo zaślug swoich.

7: **Cathol.**

Prawdá/ ále wždy nie bez

8: przygotowania náłzego (mowiąc o do

9: roślych ludziách/ á nie o działkách má-

10: łych)(*marg*) Do V[práwiedliwienia Bożego trzebá przygotowania náłzego.

: **Pro. 16.**

: **Sefs. 6.**

: Iákíe ma być przygotowanie ku v[práwiedliwieniu. (–) Abowiem ná Bogá należy dá-

11: wác łaskę/ á ná człowieká przygotować

12: serce ku przyięciu łáski. Ponieważ iáko

13: Auguřtyn S. mowi: Ktory ciebie łtwo

14: rzył bez ciebie/ nie zbáwi cię bez ciebie.

15: O tym przygotowaniu ták Concilium

16: Tridentfkie piřze: Ze początek V[prá-

17: wiedliwienia w doroslych ludziách/ od

18: vprzedzaiącey łáski Bożey przez Iezu-

19: fá Chrystufá brác mamy: to ieft/ od po-

20: wołania niewiernych ludzi/ ktorým o-

21: ni bez żadnych swoich zaślug vzywáni

22: bywaią: áby oni ktorzy od Bogá przez

23: grzechy odwroceni byli/ przez iego łá-

24: łkę wzbudzaiącą y pomagaiącą/ przy-

25: gotowali łie ku náwroceniu/ y ku V-

26: [práwiedliwieniu łwemu: tey to łáłce

27: dobrowolnie przyzwalaią/ y oney po-

- 1: magáiąc: ták/ áby gdy Pan Bog do-
2: tyka fercá ludzkiego przez óswiecenie
3: Duchá Świętego/ áby y íam człowiek
4: nie do końcá nic nieczyńił/ ále ono nád
5: chnienie przyiął/ ktore też mógł odrzu-
6: ćić y wzgárdzić: áczkolwiek bez łáski
7: íam ku íspráwiedliwóści przed Bo-
8: giem z fwey wolney chući/ poítápić
9: niemoże. Przeto w píímie gdy ták mo-
10: wi: Náwroćcie íie ku mnie/ á ia íie
11: náwrocę do was/ przypomina nam do
12: browolność náíżę.(*marg*) *Zach.1.* (-) A gdy zász odpowíá-
13: damy: Náwroc nas Pánie ku tobie/
14: á náwroćimy íie: wyznawamy że nas
15: Pan Bog łáfká íwą vprzedzác raczy.

Tre. 5. et 3.**16: Confefs.**

Przetoż Pan Bog dla íá-

- 17: mego tylko íednorodzonego Syná íwe-
18: go/ ktory dla nas ćirpiał y zmartwych-
19: wítał/ íeít miłóściwym Sędziem grze-
20: chow náíżych/ áni ich nam przyłáda
21: álbo poczyta/ ále owízem przyłáda
22: nam y przyczyta Spráwiedliwóść Kry
23: ítułowę zá náíżę włáfná/ że íuż nietyl-
24: ko oczýścieni íeítefmy od grzechow/ ále
25: y obdárowáni íspráwiedliwością Kry-
26: ítułowá/ y wolnymi vczynieni a íkazá-
27: ni przez Dekret Páńfki/ od grzechow

- 1: od śmierci y potępienia wiecznego/
 2: á ofądzien być śpráwiedliwemi y dzie-
 3: dżicmi żywotá wiecznego. A ták wedle
 4: właśności łow piśma świętego/ łam
 5: tylko Pan nas wśpráwiedliwia
 6: dla Pána Kryśtuśa/ gdy nam grzechow
 7: náłzych nie przyładza/ á śpráwiedli-
 8: wość iego przyczyta y przywłaźcza.

9: **Cathol.**

Dżiwna rzecz/ że łie ták tey

- 10: nowey wáńzey przyładzáney y poczytá-
 11: ney Spráwiedliwości/ przedtym nigdy
 12: niełycháney trzymaćie: gdyż te piśmá
 13: ktore przywodźicie/ iáńnie mowią/ że
 14: nas Pan Bog wśpráwiedliwia: to ieśt
 15: czyni właśnie á prawdziwie śpráwie-
 16: dliwymi: á nieśpráwiedliwymi poczy-
 17: ta. (*marg*) Confesjionistów śpráwiedliwość nie práwa ále poczytána.

: [Rom.8.](#)

: [Act. 13.](#)

: [Deut. 23.](#)

: [Rom. 5.](#) (-)Iáńneć łá łowá Páwła S. Iáko

18: przez niepośłufzeństwo iednego człowie

19: ká/ wiele łie sťáło grzeźnych: ták teź

20: przez iednego pośłufzeństwo/ śiła łie

21: sťanie śpráwiedliwych. (*marg*) P. Bog nas prawdziwie śpráwiedliwemi czyni.

: [Ioan. 17.](#) (-)Widźiź co A-

22: pośtoł mowi: że łie prawdziwie śprá-

23: wiedliwemi sťáiemy. Pan Christus

24: prośił Oycá/ áby nas poświćił wpra-

25: wdzie: á wy powiádaćie że nas nie w-

26: prawdzie poświęca/ ále tylko świę-

27: tość álbo íprawiedliwość przyfáda.

strona: 96

1: Mowi ná drugim miešcu: IeŃli was

2: Syn wybáwi/ prawdziwie wolnymi bę

3: dziećie.(*marg*) Ioan. 8. (-) A wy powiádaćie/ że nie będą

4: prawdziwie wolni/ ále tym obyczáiem

5: tylko od grzechow wolni będą/ że im

6: iuż nie będą przyczytáne/ álbo przyfá-

7: dzáne. Coż ieŃt/ ieŃli to nie ieŃt być An-

8: tychriŃtem/ náukę ChriŃtuŃowi przeci-

9: wną przywodzić.

10: **Confefs.**

Przetoż zgodnie z ApoŃto-

11: łem wyznawamy/ iż człowiek grzeŃzny

12: vspráwiedliwion bywa lámą wiárą w

13: KryŃtuŃá/ nie z zakonu áni z vczyńkow

14: żadnych.(*marg*) Confefsioniste záŃię piŃmo Boże fáłżuią. (-)

15: **Cathol.**

Tey náuki Košćioł Powrze-

16: chny wam nie pozw la/ y ApoŃtoł te-

17: go nigdziey nie mowi. A Święty Au-

18: guŃtyn iáŃnie fie przeciwko wam ítáwi/

19: ktory ták piŃze: Miłóść tá ieŃt/ ktorą

20: lámą íprawiedliwy ieŃt/ ktokolwiek

21: íprawiedliwym ieŃt. Y záŃię: Miłóść/

22: powiáda/ tá więc naprawdźiwíza/ na-

23: zupełnieyíza/ y nadoŃtátecznieyíza íprá- [!]

24: dliwość [!] ieŃt Tákte y Bernát Święty

- 25: powiada/ Boiáźnią powołańi/ ále mi-
 26: łością wípráwiedliwieni bywamy. Wi-
 27: dźiřz/ że ci ináčzey: á komuż tu wierzyć?

strona: 96v

1: **Confefs.**

Abowiem ták nápiřař Pá-

- 2: weř S. Mamy zá to iř człowiek wiára
 3: bywa wípráwiedliwion bez vczyńkow
 4: zakonu.

5: **Cathol.**

Iednář Páweř S. nie mo-

- 6: wi łámą wiára: iáko wy/ co chcecie
 7: więcey niř Páweř S. rozumieć. Przeto
 8: iego łowá z vcźciwoścía przymuiemy
 9: lecz wářzey glozy niehcemy. A łowá
 10: Páwła S. ták iáko ie Kořćioř Pow-
 11: řzechny záwřdy wykłádář/ rozumiemy. *(marg)* Iáko Wiára bywamy wípráwiedliwieni [!]

(-)

- 12: Przez wiárař tedy bywamy wípráwiedli-
 13: wieni/ mowi S. Páweř/ przeto że bez
 14: wiary wípráwiedliwieni być niemože-
 15: my: że wiárař/ ieřt zbáwienia nářzego
 16: pocźátkiem/ fundámentem/ y korze-
 17: niem wřelkiego wípráwiedliwienia.
 18: Bez wiary bowiem nie ieřt podobna
 19: rzecz Pánu Bogu łie podobáć/ y przyřć
 20: w pocźet řynow iego. *(marg)* **Heb 11.**

! Iáko nie z vczyńkow wípráwiedliwienie. (-)Nád to Páweř ř.

- 21: mowi/ że nie z vczyńkow řtárego zako-
 22: nu/ áni z vczyńkow ktorechmy czynili

23: pierwey nizełmy [!] vwierzyli/ ále dármo

24: bywamy wśpráwiedliwieni. Abowiem

25: áni wiára/ áni vczyńkami/ áni žádną

26: rzeczą/ ktora vprzedza wśpráwiedliwie

27: nie náłze/ nie záłługuiemy łobie łálki v-

strona: 97

1: śpráwiedliwienia. Bo iełli iełt łálká/

2: tedy nie prze vczynki: ábowiem iná-

3: czeby łálká/ iáko tenże Apołtoł mowi/

4: iuż łálką nie byłá.(*marg*) [Rom. 11.](#) (-)

5: **Confefs.**

Item. Iełli Abráhám z v-

6: czyńkow był wśpráwiedliwion/ ma ch-

7: wałę ále nie przed Bogiem. Abowiem

8: Píłmo ták powieda: Vwierzył Abrá-

9: hám Bogu/ y poczytano mu ku śprá-

10: wiedliwości.

11: **Cathol.**

A ono gđzie podzieiełz co Iá

12: kub S. Apołtoł w liłcie łwoim Powłze-

13: chnym nápiłá? A chcełzże wiedzieć o

14: cźłowiecze márný/ że wiára bez vczyn-

15: kow nikczemna iełt?(*marg*) [Iacob. 2.](#) (-) Abráhám Oćiec

16: náłz záłz nie z vczyńkow wśpráwiedli-

17: wion iełt? ofiáruiąc Izááká łyná łwe-

18: go ná ołtarzu? (*marg*) Abráhám wśpráwiedliwiony ełt/ ále nie z vczyńkow zakonnych.

(-)Widziłz że wiára łpoł-

19: robiłá z vczyńkami iego/ y z vczyńkow

20: wiára iełt łkonáná? y wypełnione iełt

21: píłmo ktore mowi: Vwierzył Abrá-

22: hám Bogu/ y poczytane mu było ku
 23: śpráwiedliwości/ y przijaćielem Bo-
 24: żym názwan iest. Widźicie że z vcżyn-
 25: kow bywa wśpráwiedliwion człowiek/
 26: á nietylko z wiary. Toć fą słowá Iáku-
 27: bá Apóstoła S. A ták nie z vczynkow

strona: 97v

1: y Ceremoniy ftárego Zakonu (nie w
 2: obrzezaniu/ ále przed obrzezaniem/ iá-
 3: ko Páweł ś. mowi) ále z vczynkow do-
 4: brych z práwą á żywą wiarą złączo-
 5: nych Abráhám był wśpráwiedliwion/
 6: ták iako y infzy Święci.(*marg*) **Rom. 4.** (-) Ktore mieścá
 7: Páweł ś. nadobnie zgadzaiąc/ ták mo-
 8: wi: W Pánie Iezuśie Chrístuśie/ y o-
 9: brzezanie y nieobrzezanie nic nie wá-
 10: ży/ ále wiará: ktora przez miłość śprá-
 11: wuie.(*marg*) **Galat. 5.** (-) Widźisz o iákiey wierze Páweł ś.
 12: mowi/ gdy iey śpráwiedliwość przypie-
 13: suie. Iáko y do Rzymian piżąc mowi:
 14: Nie słuchacze/ ále śprawcy słowá Bo-
 15: żego/ to iest ktorzy pełnią Przykazanie
 16: Pánkie/ będą wśpráwiedliwieni.(*marg*) **Rom. 2.**
 : **Iac. 1.** (-)

17: **Confes.**

Item. Ktory nie czyni ále

18: wierzy w tego co wśpráwiedliwia grze
 19: źznego/ temu bywa wiará iego przyczy-
 20: taná ku śpráwiedliwości. (*marg*) Confesjonifte Piśmu Bożemu zálię przydawaią.
 : **De spiritu et lit. ad Marcel. ca. x.** (-)

21: Catho.

Nie mowi Páweł ś. Nie czy-

22: ni/ iáko wy głoziąc Piśmo fáłźwiecie:

23: ále to mowi co y Auguśtyn ś. ná wielu

24: mieyfcách powiáda/ że wiárá bez v-

25: przedzájących vczyńkow vřpráviedli-

26: wia: to ieřt: Choćby grzeřzny człowiek

27: przedtym nic dobrego nieczyńił: iednák

strona: 98

1: przedsię iefli vwierzy w Páná Chri-

2: řtuřá/ oná wiárá będzie mu poczzytaná

3: ku řpráviedliwořci/ ktora wiárá przed

4: się bez vczyńkow nie ieřt.

5: Confefs.

Item. Z łáki Bożey ieřte-

6: ście zbáwieni przez wiárę/ nie z was

7: łámych/ dar to Boży ieřt/ nie z vczyń-

8: kow/ áby řie nikt nie chlubił.(*marg*) Ephes. 2. (-)

9: Cathol.

Nie z vczyńkow/ rozumiey

10: przed wiárą vczyńionych. Nie iżeby

11: (iáko Grekowie to mieřce wykłádáią)

12: Pan Bog nas z vczyńkow zbáwić nie

13: chciał/ ále iż żaden z łámych vczyńkow

14: ináčzey iedno przez wiárę/ y z wiárą

15: zbáwion być niemoże.

16: Confefs.

S tey tedy przyczyzny vřprá-

17: wiedliwienie przed Bogiem w wierze by

18: wa przypifano/ iż wiárą á nie czym in-

19: Izym Kriřtuřá nářę řpráwiedliwořć bie
 20: rzemy/ nie dla wiáry nářzey (ktora teř
 21: ieřt vczynkiem) ále dla łámeĝo Kriřtu-
 22: łá nam od Bogá dánego ku řpráwie-
 23: dliwořći y odkupieniu nářzemu.

24: **Cathol.**

Nie z tey przyczyny/ ále że

25: bez wiáry Pána Chriřtuřá przyięć nie
 26: mořemy/ á że wiárá ieřt fundámentem
 27: wřpráwiedliwienia nářzego. (marg) Czemu wřpráuiedliuienie [!] wierze przypięią.
 (-)Obáćże

strona: 98v

1: tu prořę ćię/ że w tym wřzyřtkim piřmie
 2: niemářz/ ábychmy łámá wiárá wřprá-
 3: wiedliwieni być mieli (iáko wy piřmu
 4: řłowá cudze przydáięć wymyřláćie) bo
 5: niemáło inřzych rzeczy potrzebá do przy-
 6: ięćia řpráwiedliwořći.(marg) Obyczay y pořtěpek wřpráwiedliwienia. (-) (marg) **Con.Tri.**
Sefs 6. (-)Abowiem człó-
 7: wiek ktory ma być wřpráwiedliwion/
 8: nářzod z řłuchánia řłowá Bořzego łá-
 9: řká Bořá wzbudzony y wřpomořzony/
 10: wiárę poymuie/ wierząc że to praw-
 11: dá/ co nam Bog obiáwił y obiecał: á
 12: ořobliwie/ że on człowieká złořliwego
 13: wřpráwiedliwia przez łářkę řwoięć/ przez
 14: odkupienie Pána Chriřtuřowe. Więć
 15: iř řie grzeřznym być czuie/ łęka řie řprá-
 16: wiedliwořći Bořey. Lecř w tey boiá-
 17: źni BOřey nie wřtáięć/ obraca řie ku

- 18: miłosierdziu Bożemu/ y nadzieię ma/
 19: że mu Pan Bog dla Paná Chriftuá
 20: będzie miłościw: ktorego iáko ftudni-
 21: cę wżyftkíey fpráwiedliwóści miłowác
 22: pocżyna: fkąd fie zás ná grzechy fwoie
 23: gniewa/ przez fkruchę álbo pokutę/ ál-
 24: bo żáłość zá nie. Ná ofáték vmyśli
 25: Krzeft przyiác/ nowy żywot pocżąc/ y
 26: chowác Bołkie Przykazánie. Widżifz
 27: że nie fámeý wiáry/ ále wiele infzych

strona: 99

- 1: cnot do vpráwiedliwienia potrzebá:
 2: Wiáry/ Boiáźni/ Nádzieie/ Miłóści/
 3: Pokuty/ álbo żáłóści zá grzechy/ Krztu.
 4: A ták nie lámá wiárá vpráwiedliwia:
 5: bez przigotowánia żadnego. (marg) Czeğ do Vpráwiedliwienia potrzebá
 : Przygotowánie do Vpráwiedli. Wiárá.
 : [Hebr. 11.](#)
 : [Nádzieiá](#)
 : [Mar. 9.](#)
 : [Boiaźń.](#)
 : [Eccl. 1.](#)
 : [Pokutá.](#)
 : [Act. 2.](#)
 : [Krzeft.](#)
 : [Luc. 24.](#)
 : [Mar. 28.](#)
 : [Miłóć. \(-\) O ktorym](#)
 6: przigotowánium ku vpráwiedliwieniu
 7: ták ieft nápiáno: O Wierze: Temu

- 8: ktory do Bogá przyştępuie/ potrzebá
 9: wierzyć że ieft Bog/ á że zápláci tym
 10: ktorzy go szukáią. O Nádziei: Miey
 11: nádzieię fynu/ łá tobie grzechy twe od-
 12: pułczone. O Boiázni: Boiaźń Bo-
 13: za/ grzech wypadza. O Pokucie: Czyń-
 14: cie pokutę/ á niechay sie okrzci káždy
 15: z was w imię Páná Iezufá Chriftufá.
 16: O Krzcie y o Miłości: Idźcie á vcźcie
 17: włyŃtkie narody/ krzcząc one w imię
 18: Oycá y Syná y Duchá ś. vcźąc ich cho-
 19: wać to wŃzitko com wam rofkazał. Ná
 20: oŃtátek o przygotowánium: Przygotuy-
 21: cie sercá wáŃze Pánu.(*marg*) 1. Reg. 7. (-)

22: Confes.

A iż wiárą tylko Páná Chri

23: Ńtufá przyjmuiemy.

24: Cathol.

Nie wiárą tylko/ ále y ná-

25: dzieię: á nawięcey miłością.(*marg*) Nietilko wiárą PANA przyjmuiemy.

: Ioan 14. (-)Słuchay

26: co Pan mowi: IeŃli mię kto miłuię/
 27: będzie chował przykazanie moie: y do

strona: 99v

1: niego przydźiemy/ y mieszkanie v niego
 2: vcźniemy. A ták kto Páná chce przy-
 3: iąć/ áby mieszkał w nim: ma chować
 4: przykazanie Boże/ y wierząc dobrze
 5: czynić. Y Ian S. mowi: Ze kto miesz-
 6: ka w miłości w Bogu mieszka/ á Bog

7: w nim.(*marg*) 1. Ioan. 4. (-)

8: **Confefs.**

Sam to Pan dowodnie po

9: kázuie v Ianá S. vj. káp. gdzie fie

10: chlebem niebieskim miánuie/ y powie-

11: dáć raczy/ iż kto go pożywa/ żywot ma

12: wieczny/ á kto wierzy weń/ ten ma ży-

13: wot wieczny/ fkládáiąc w iedno wiarę

14: y pożywanie siebie fámego.

15: **Cathol.**

Ale to zła Dyalektiká: Iefli

16: kto pożywa Páná Chriftułá ma żywot

17: wieczny/ kto wierzy weń ma żywot wie-

18: czny: tedyć wiarą tylko Páná Chriftu-

19: fá przyjmuiemy? (*marg*) Confefsioniftow Dyálektyká. (-)A zařz ia teř przydác

20: niemogę/ kto dobrze czyni ma żywot

21: wieczny/ wedle onych řłow Pánńkich:

22: Iefliř chceř wnidř do żywotá/ choway

23: przykazanie/ to iefł czynń dobrze/ á wiá-

24: ruy fie złego.(*marg*) Math. 19. (-)

25: **Confefs.**

Abowiem iáko iedząc y pi-

26: iąc żywot cíeleřny bierzemy/ ták wie-

27: rząc w Kryřtułá řławamy fie vczęřtni-

strona: 100

1: kámi cíálá iego/ y bierzemy duřzam ná-

2: řzym z niego pokarm żywotá wieczne^{g^o}.

3: **Cathol.**

Nie wřzyřcy ktorzy wierzą řą

4: vczęřtnikámi prawdřiwemi cíálá Pá-

5: ná Chryštułowego. (*marg*) Nie ták przez **viáre** [!] iáko przez **miłólc** [!] ieftechmy práwymi członkámí Páná Chrištułowymi.

: **Io. 15.**

: **1. Ioan. 4.** (–)Abowiem sílá ieft

6: w tey máćicy/ to ieft w Pánie Chrištu-

7: síe látorośli/ ktore owocu dobrych v-

8: czynkow nie przynofzá/ chociaż przez

9: wiáre wfczčepieni fá weń/ przeto będą

10: wyćięci y w ogień wrzuceni. Lecž kto

11: miłúie miefzka w Miłóści/ w Bogu

12: prawdziwie miefzka/ á Bog w nim y

13: prawdziwym członkiem Chrištułowym

14: íie sítawa.

15: **Confefs.**

A ták nie dzielimy tego do

16: brodziefyftwá y tey łálki wfprowadliwie

17: nia fwego ná dwoie/ žebyfmy częśc łá-

18: fce Božey y Kryštułowej zaftudze/ częśc

19: dobrym vczynkom/ y Dołyfcvczynieniu

20: fwemu **pryypifowác** [!] mieli. Ale wżyftko

21: zupełnie miłófierdziu Božemu/ w Kri

22: ftušie nam okazánemu/ przez wiáre

23: przywłafzczamy y oddawamy.

24: **Cathol.**

Y myc nie dzielimy/ á łálce

25: Pánfkiey hoyney y obfitey wżyftko przy

26: pifuiemy. Lecž wy fáme y gołey wierze

27: wfprowadliwienie przypifuiąc/ praw-

strona: 100v

1: dziwy spofob wfprowadliwienia trá-

- 2: ćicie. A onego nie widźicie com wyżłzey
- 3: powiedział/ że infzych rzeczy do tego nie
- 4: mało potrzebá.(*marg*) [Con. Tri. Sefs. 6.](#)
- 5: Przyczyny V[pr]awiedliwienia.
- 6: [Efficiens caufa.](#)
- 7: [Meritoria Instrumentalis.](#)
- 8: [FOrmalis caufa.](#) (–) A ták przyczyná v[pr]á-
- 9: wiedliwienie náfze f[pr]awuiąca/ darmo
- 10: bez żadnych przednich zaślug náfzych
- 11: ieftći Sam Pan Bog: A to v[pr]awie-
- 12: dliwienie Pan Chriflus śmiercią fwą
- 13: nam záśluzył/ gdy zá nas Bogu Oycu
- 14: dofyć vczyńił. Krzeft zásię/ a potym
- 15: Pokutá fą iáko inftrumentá álbo ftát-
- 16: ki á nacźynie/ ktorymi v[pr]awiedliwie-
- 17: ni bywamy. Náoftátek to co nas iftot-
- 18: nie v[pr]awiedliwia/ nie wiárá/ ále f[pr]á
- 19: wiedliwość Boża ieft/ nie tá ktorą on
- 20: íam f[pr]awiedliwy ieft/ ále tá ktorą
- 21: nas czyni f[pr]awiedliwymi: ktorą by-
- 22: wamy odnowieni w Duchu myśli ná-
- 23: fzey: á nie tylko bywamy pocźytáni ál-
- 24: bo ofądzeni f[pr]awiedliwymi/ ále praw
- 25: dźiwie Spráwiedliwymi íe sítawamy/(*marg*) [Co nas włafnie f\[pr\]awiedliwemi czyni.](#) (–)
- 26: przyemuiąc ná się f[pr]awiedliwość/ ká-
- 27: źdy íwoię/ według miáry/ ktorą Duch
- 28: Swięty vdziela káźdemu/ iáko raczy/
- 29: y według przygotowánia y fpołrobie-
- 30: nia káźdego włafnego. A tá f[pr]awie-
- 31: dliwość nic infzego nie ieft/ iedno łáfká

strona: 101

1: albo miłość Boża/ którą Duch S. ro-
 2: źlewa w fercách ludzi v[pr]awiedliwio-
 3: nych: ták że w nich iest włafnie: iáko
 4: y S. Auguſtyn wyżſzey powiedział. (*marg*) Rom 5.

5: Co iest ſ[pr]awiedliwość ná[st]a. (-)Bo

6: ſámá wiárá (ieſli kniey nádźieią y mi-
 7: łość nieprzyſtąpi) áni nas doſtátecznie
 8: iednoczy z Pánem Chriſtuſem/ áni czy-
 9: ni żywym członkiem ciá[ł]a iego. Ktorem
 10: obyczáiem ſzczera ono iest prawdá: Ze
 11: wiárá bez vczynekow vmárła/ y proznu
 12: iáca iest. (*marg*) Sámá wiárá nikkzemna.

13: Iac. 2. (-) A że w Pánie Chriſtuſie nic

14: inſzego nie waży/ iedno wiárá ktora
 15: przez miłość dobrze czyni. (*marg*) Gal. 5. (-)

16: **Confefs.**

Abowiem wſzytki vczynki

17: náſze y naywyżſza ſ[pr]awiedliwość lu-
 18: dzka/ Bogu ſie stáwić niemoże przed
 19: ſádem iego ſ[pr]awiedliwym y doſkonáłym. (*marg*) Vczynki bez wiáry nic nie ważą/ ále z
 20: wiáry czynione wiele ważą. (-)

21: **Cathol.**

Bez łáki Bożey/ bez Chri-

22: ſtuſá/ prawdá iest że vczynki náſze nic
 23: nie ſą przed Pánem Bogiem: ále po v-
 24: ſ[pr]awiedliwieniu náſzym/ poniewaź
 25: od nas iáko od przyiációł y ſynow iego/
 26: z łáki iego y z Duchá ſ. pochodzą/ wa-
 27: żne y wdzięczne ſą przed Mágeſtátem

- 25: iego. A tym obyczáiem ludzie sławízy
 26: lie przyacielmi Bożymi/(*marg*) 2. Cor. 4. (–) odnawiaią fie
 27: dzień podle dnia/ idąc z cnoty wcnotę/

strona: 101v

- 1: martwiąc członki swoie/ á poddaiąc ie
 2: pod posłufzeństwo przykazania Boże-
 3: go y Kościelnego/ á czyniąc ie łtátkami
 4: y naczyniem łpráwiedliwości/ w łprá-
 5: wiedliwości ktorą z łáfki Pána Chri-
 6: łtułowey wzięli/ mnożą fie y barżiey v-
 7: łpráwiedliwieni bywáią: iáko iełt ná-
 8: píano: Kto iełt łpráwiedliwy/ niech
 9: ielzche vłpráwiedliwion będzie.(*marg*) Apo. 22. (–) Y zá-
 10: się: Nie obawiaiy sie/ áż do śmierci v-
 11: łpráwiedliwáić fie.(*marg*) Eccl. 18. (–)Y ná drugim mie-
 12: scu: Widźicie że y z vczynekow bywa v-
 13: łpráwiedliwion człowiek/ á nie z wiá-
 14: ry tylko.(*marg*) Iac. 2. (–)

15: **Confefs.**

Gdyż záwłze zołtawamy

- 16: winni gniewu Bożego.

17: **Cathol.**

To iełt iáłnie przeciw Pá-

- 18: włu S. ktory ták mowi: Ze iuż nie zo-
 19: łtáie nic potępiania w tych ktorzy łą w
 20: Panie Chriłtušie/ ktorzy nie wedle ciá-
 21: łá żyją.(*marg*) Confefsionifte Páwłowi S. przeciwni.
 : Ro. 8. (–) Y zásię: Byliście kiedyś ciem-
 22: nościami/ ále teraz słtáliście fie świá-
 23: łłością w Panie Chriłtušie:(*marg*) 1. Cor. 6. (–) Y záś: Ty

24: miście kiedyś byli/ to ieft złodzieymi/ łá-

25: komymi/ grzełznymi etc. áleście iuż o-

26: myći/ iuż poświęceni/ iuż vřpráwiedli-

27: wieni.(*marg*) Po vřpráwiedliwieniu iużechmy niewinni gniewu boże^{g^o} (-) A iákoż wy śmiećie mowić że zá-

strona: 102

1: wřze/ to ieft y po vřpráwiedliwieniu ná

2: łzym zořtawamy winni gniewu Boże^{g^o}

3: Coż zá řpołeczność może mieć swiá-

4: tłość z ćiemnościami/ Chryřtus z czár-

5: tem álbo z potępieniem?

6: **Confefs.**

Przetoż od grzełznych á nie-

7: řpráwiedliwych ludzi/ niemogá řie/ by

8: też nalepřze vczynki podobáć.

9: **Cathol.**

Ale od řpráwiedliwych/ bár-

10: zo řie Bogu podobáią/ y odpłátę wie-

11: czną máią. Bo káždemu odda y zápłá-

12: ći według vczynkow iego.(*marg*) Ro. 8. 2. (-)

13: **Confefs.**

Muřimy pirwey być řprá-

14: wiedliwemi y dobrymi/ częgo łami z řie-

15: bie żadną miárą mieć niemożemy/ tyl-

16: ko z řczyrey łálki Bożey/ ktory nam

17: grzechy y niedořtátki nářze odpuřcza/

18: á řpráwiedliwoć dořkonáłą Kryřtuřo-

19: wę przez wiárę weń poczyta y przyłá-

20: dza zá nářzę włáfną/ przyemuiác nas

21: zá řpráwiedliwe.

22: Cathol.

Nie iedno przymuiąc/ ále

23: y czyniąc nas włafnie spráwiedliwe/

24: iáko fie wyższy pokazało.

25: Confefs.

Choćia grzech y niedoftá-

26: tek mieřzka w ćiele nářym ář do řmierći. (*marg*) Confefsionifte z Eunomiany y

Cerdoniany trzymáią (-)

27: Cathol.

W řpráwiedliwionych grzech

strona: 102v

1: mieřzkać więcey niemoře/ poki w řprá-

2: wiedliwořći trwáią: iákom wyższy po

3: kazał: áćřkolwiek řkłonnořć ku grze-

4: chowi w nich przebywa/ y pořądliwořć

5: oná/ ktorey fie oni záwřze męřnie prze-

6: ćiwiáiąć/ nie tylko iá nie grzeřzą/ ále

7: y řtátećnie woiiuąc/ zapłátę v Bogá

8: odźierzáią. (*marg*) Grzech nie mieřzka w řpráwiedliwionych. (-)Bo nie będzie koronowan/

9: iedno ktory fie řpráwnie potykał. A tę

10: řkłonnořć ku grzechowi podczas piřmo

11: grzechem zowie/ nie iřeby włafnie grze

12: chem byłá/ ále iř z grzechu pochodzi/ y

13: do grzechu nas ćiągnie y przywodzi/ iá

14: ko Auguřtyn S. powiáda. (*marg*) Czemu **pochob** [!] ku grzechowi/ piřmo grzechem zowie.

(-)

15: Confefs.

Dla cřego theř Páweł S.

16: miłořć przeciw Bogu y bliřniemu po-

- 17: winną z wiary prawdziwej wywodzi
 18: mówiąc: Koniec Przykazania Boże-
 19: go jest miłość z vprzemego serca/ z do
 20: brego sumnienia/ y z wiary niezmyflo-
 21: nej pochodząca.(*marg*) 1. Tim. 1. (-)

22: **Cathol.**

Przetofmy też wyższej wiá-

- 23: rę korzeniem vpráwiedliwienia y po-
 24: czątkiem názwáli: lecz nie ná niey fie
 25: íamey musiem záfádzác.

26: **Confefs.**

Mowimy tedy tu ná tym

- 27: mieúcu nie o wierze martwej álbo o

strona: 103

- 1: mniemaniu próżnym/ ále o prawdzi-
 2: wey y żywey wierze/ która iż Krytuía
 3: obżywiáiącego przyjmuie/ obżywia czło
 4: wieká wiernego y vczynki żywe z siebie
 5: wydawa.

6: **Cathol.**

A což fie tedy z námi íprze-

- 7: czaćie/ gdyż iuż tu wyznawaćie/ że przy
 8: wierze y miłość z vczyrkami być musí?
 9: A iákoż to íamá wiárá będzie? Rozdzie
 10: loneć y rozne cnoty íą Wiárá z Miło-
 11: ícią/ á kto mowi íamą Wiárą/ tedyć
 12: musí Miłość odrzucić/ álbo iefli mi-
 13: łość przypuźcza/ musí rzec że nie íá-
 14: mą wiárą/ ále y miłością.(*marg*) Sáma Wiárá. (-) A ták o tym
 15: wiedzcie/ co też Auguſtyn í. nápiíal:(*marg*) De Fide et Operibus ca. 14. (-)

- 16: Ze zbawienie swoie trącą ci/ ktorzy
 17: trzymáią/ że sámá wiárá dofyć ieft ku
 18: zbawieniu: á vczynki dobre opuľczáią.

19: **Confefs.**

A ták nic fie nam niesprze-

- 20: ciwia Iakub ś. w liście swoim/ ktory
 21: piľze o prozney á martwey wierze ludzi
 22: chlubiwyh/ (*marg*) **Iac. 2.** (-) Kryťtuľá w łobie przez
 23: wiárę żywiącego niemáiących. Prze-
 24: toż tákowym wyťtáwia przed oczy A-
 25: bráhámá Pátriárchy przykľad/ powie-
 26: dáiąc/ że ten z vczynkow był wśpráwie-
 27: dliwion: to ieft iáko fie sam wykľadá

strona: 103v

- 1: iż vczynkámí poboźnemi á poľtulen-
 2: łtwem/ wiárę żywą y wśpráwiedliwiá-
 3: iącą w łobie pokázował.

4: **Cathol.**

Y owłzem bárzo ieft Iákub

- 5: ś. przeciwko wam/ iefli fie ná sámey
 6: wierze łádzicie. Bo sámá wiárá ieft/
 7: gđzie miłości y vczynkow dobrych nie-
 8: máľz/ iáko w Dyableh y we złych Chrze
 9: ściánach bywa. A then błąd o sámey
 10: wierze wśpráwiedliwiáiącey nie dopi-
 11: ro/ ále iefzcze zá Apoštołow náľtaľ/ ze
 12: łłow Páwłá ś. źle rozumiąnych/ iáko
 13: Auguľtyn ś. o tym piľze. Przeto inźnych
 14: Apoštołow Liťty/ iáko Piotrá/ Ianá/
 15: Iákuba/ Iudáfá/ to naywięcey przy-

16: pominąią/ że wiara bez czynków nic

17: niepomaga.(*marg*) *De Fide et Operibus.* ca. 14. (-)

18: **Confes.**

Co y po dziś dzień wszyscy

19: wierni czynić powinni/ aczkolwiek za-

20: dney dumności w tych czynkach przed

21: Bogiem niemają/ tylko w łamey za-

22: słudze a sprawiedliwości Chrystusowej.

23: **Cathol.**

Kto w tych czynkach du-

24: fa/ szalony a pylny iest.(*marg*) Dufać w tych czynkach nie mamy. (-)Abowiem coż

25: ma/ czego by niewziął od Boga? Ale

26: nieprzeto czynki dobre opuścić ma-

27: my (które walczy Luter tak bardzo swia-

strona: 104

1: tu ohydźć chciał/ acz wy już widzę/ nie

2: naśladowiac go w tym/ ciżey o tym mo-

3: wiecie) że w nich dufać niemamy. Lecz

4: według nauki P. Chrystusowej: Gdy

5: wszystko wypełniemy co nam rozkaza-

6: no/ mamy mówić: Słudzy niepożyte-

7: czyni iestechmy/ czynilichmy/ co chmy

8: czynić mieli.(*marg*) *Luc. 17.* (-)

9: O Wierze y o dobrych v-

10: czynkach a zapłacicie ich/ y o za-

11: słudze człowieka wiernego.

12: XVI.

13: CONFESIONISTE.

14: Wiara Krześcianka o ktorej

15: tu mowimy/ nie iestci mnie-

- 16: mánie ludzkie álbo domyśl íá-
 17: ki cíelefny/ ále íeft pewne y gruntow-
 18: ne prawdy Bożey w pífmie ś. wyświa
 19: dczoney y obietnic zbáwiennych o Kry
 20: ítuśie Pánie/ w vmyślech náfznych ogár
 21: nienie y vtwierdzenie.
 22: CATHOLICI.
 23: Wiárá íeft dar Boży/(*marg*) Wiárá co íeft? (-)y świátłość
 24: nieiaka: ktorą óświecony człowiek/ mo-

strona: 104v

- 1: cnie to wízytko przyimuie y wierzy/ co-
 2: kolwiek nam Pan Bog ku wierzeniu
 3: obiáwił.

4: **Confefs.**

Ná czym íie vmyśl człowieká

- 5: wiernego ípokoyne á z rádością ítá-
 6: nowi/ nietylko temu wízyftkiemu przy-
 7: zwałiąc co Bog obiecał/ ále teź pew-
 8: ną dufność czuiąc łálki miłego Bogá
 9: przeciwko íobie.

10: **Cathol.**

Czemu Páweł ś. opífuiąc

- 11: wiárę tey Dufności niewípomina/ ále
 12: miáfto niey Nádzieię kładzie?(*marg*) **Heb. 11.**
 : **Dufność Odfzczepieńfka prozna.** (-) Ale wy
 13: dufność prozną z wáfzym Lutrem ták
 14: częfto przekłádaćie/ áby ludzie mocnie
 15: wierzyli/ że im grzechy íą odpufzczone/
 16: że máią łálkę Bożą/ á że pewnie otrzy-
 17: máią Kroleftwo Niebiefkie: y chcećie

18: áby wŕzyfcy ták trzymáli/ y tho o łobie
 19: bez żadnego wątpienia wierzyli: á kto
 20: ták wierzy/ że mu łie według iego wiá-
 21: ry sftanie. (*marg*) Dufność Luterŕka Piŕmu przeciwna. (–) Lecŕ prozna á łkora du-
 22: fność/ iáwnie iełt Piŕmu Boŕemu prze
 23: cíwna: ktore ácz nam kaŕe w obietni-
 24: cách Boŕych nic niewątpić/ ále z dru-
 25: giej łtrony (dla niegodności náłznych/
 26: á iŕ niewiemy iełli temu/ czego P. Bog
 27: po nas ŕáda/ dołyc czyniemy) kaŕe łie

strona: 105

1: nam przy náđziei łękáć/ á z łtráchem y
 2: z boiáŕnią zbáwienie łwe łprawowác:
 3: poniewáŕ wiedŕieć okrom osobliwego
 4: obiáwienia Boŕego niemoŕemy/ iełli-
 5: ŕechmy łáłki áłbo gniewu Boŕego go-
 6: dni. Przeto nas piŕmo vpomina/ áby-
 7: chmy y po odpulzczeniu grzechow nie
 8: byli bez boiáŕni. (*marg*) [Phil. 2.](#)
 9: [Eccl 9.](#)
 10: [Eccl. 5.](#)
 11: [Eccl. 7.](#) (–) Y zásię: Abychmy łie
 12: łpráwiedliwemi nieczynili przed Bo-
 13: giem: poniewáŕ on zna łerce náłze. A
 14: my go poznác dostátecznie niemoŕemy;
 15: iáko nápiŕfano:(*marg*) [Iere. 17.](#) (–) Przewrotne iełt łerce
 16: ludzkie/ á ku wybaczeniu trudne/ kto
 17: ie pozna? Ia Pan ktory wybacŕam łer
 18: cá/ á dołwiadcŕam wnéłtrności. Y v
 19: Iobá: Włtydałem łie wŕzyłtkich wczyn-

- 17: kow moich/ wiedząc że tj [!] Pánie nieprze
 18: pufzczalz grzełzące^{mv} etc. A ták opuści-
 19: wlyz tę prozną vfność odłzczepieńłką/
 20: ktora ludźie przeciw słowu Boże^{mv} czyni
 21: názbyt bełpieczne: przełtawayćie z Ko-
 22: ściołem ná nádźiei dobrey/ ále z boiáznią
 23: Bożą/ á z pokorą świętą złączoney.(*marg*) Iob 9. (-)

24: **Confefs.**

Ielzche opowiada wiare być

- 25: tylko wybranych Bożych włafną.(*marg*) Confefsionifte słowa Páwła S. wykrącaią. (-)

26: **Cathol.**

Y tákże Páwła ś. rozumie-

- 27: cie/ áby opowiadał wiare być łamych

strona: 105v

- 1: tylko wybranych Bożych włafną: A
 2: iákożby sie z Miłtrzem łwym zgodził
 3: ktorj mowi:(*marg*) Math. 7. (-) Ze niekázdj kto mowi/
 4: Pánie/ Pánie (poniewalfz żaden nie-
 5: może Iezufá Pánem názwać/ iedno w
 6: Duchu Bożym przez wiare) wnidzie
 7: do Krolestwá niebiełkiego?(*marg*) 1. Cor. 12. (-) Muście
 8: tedy Páwła źle rozumieć/ gdzie ták mo/
 9: wi:(*marg*) Tit. 1. (-) Páweł łługá Boży/ á Apoštoł Ie-
 10: zufá Chryłtułá/ dla wiary wybranych
 11: Bożych/ y vznánia prawdy: to ielł (iá-
 12: ko Grekowie wykłádaią) Apoštoł Ie-
 13: zufow ná to obrány/ áby wybráni Bo-
 14: ży wwierzyli/ y prawdę poználi.(*marg*) Κατα την ΠΙΙΙΙΙΙ. (-)Nie
 15: mowi tedy Páweł S. tego/ áby wiára
 16: wybranych Bożych włafną byłá/ ále ze

- 17: on ieft ná to wyfádzon ná Apoftolki
 18: vrząd/ áby wybráni Boży przez iego ka
 19: zánie vwierzyli/ y prawdę poználi. Acz
 20: nie tylko wybráni Páwłowi vwierzyli/
 21: ále y ci ktorzy mieli być potępieni. Bo
 22: wiele ieft wezwánych przez wiárę/ ále
 23: máło wybránych.(*marg*) *Mat. 20.* (-)

24: Confefs.

Táž wiára funnienie vřpa-

- 25: kaia y wolny przyřtęp do Bogá czyni/
 26: że z dufnością do niego przyřtąpić mo-
 27: żemy/ y żądác od niego potrzeb wřzelá-

strona: 106

- 1: kich. Táž wiára nas w powinności ná
 2: řzey przeciw Bogu y bliźniemu zátrzy-
 3: mawa/ tá w rzeczách przeciwnych ciy-
 4: pliwość řtánowi/ y wyznánie řtáteczne
 5: pokázuie. A wřzyřtko krotce zámýkáiąc
 6: wřzyřtki dobre owoce y vczynki z řiebie
 7: wydawa.

8: Cathol.

Godna ieft wiára tey chwa

- 9: řy. Ale wy wiárę wynořicie/ miłości y
 10: dobrych vczynkow nic nie wřpomioná-
 11: iác/ y owřzem ie znieważáiąc y hydząc
 12: przed ludźmi.(*marg*) *Confefsionifte* wiárę wynořząc vczynki dobre znieważáią. (-) Co
 ieft iáwnie przeciw
 13: Páwłowi S. ktory Miłość nád wiárę
 14: y nád nádźieię y nád wřzyřtkie Cnoty
 15: przekłáda/ mowiác: Bych miał wřzyřt-

- 16: ką Wiarę/ ták/ żebych też y gory przeno-
 17: śić mógł/ á miłościbych niemiał/ nic
 18: mi to nie pomoże.(*marg*) 1. Cor. 13. (-) Wiará tedy łwe w-
 19: łzyftko zálecenie ma z owocow łwoich/
 20: to ieft/ z miłości y z dobrych vczynkow.
 21: Poniewałz wiará bez dobrych vczyn-
 22: kow vmárła ieft.(*marg*) Iac: 2. (-)

23: **Confes.**

Abowiem wyznawamy to/

- 24: iż dobre vczynki z wiáry żywey wyra-
 25: łtáią/ przez łprawę Duchá S.

26: **Cathol.**

A przeto wiele ważą przed

- 27: Pánem Bogiem/ y zapłátę máią: cze⁸⁰
 28: wy znác niechcećie.

strona: 106v

1: **Confes.**

Y czynione bywáią od wier-

- 2: nych ludzi wedle zámierzoney reguły
 3: łłowá Bożego.(*marg*) Miłóć Boża nie ieft zámierzona. (-)

4: **Cathol.**

Niewiem co to zá kopce do-

- 5: brym vczynkom zámierzaćie/ ktorých
 6: Piłmo Boże nie zámierza. Bo Páná
 7: Bogá miłowác mamy ná dewłzyftko [!] /
 8: ze włzyftkiego łercá/ ze włzyftkiey dułze/
 9: ze włzyftkich síł y myśli náłzych.(*marg*) Math. 22. Mar. 12.
 : Luc. 10. Deut. 6.
 : BERN. (-)Y Ber
 10: nát S. nápiłal: że miárá miłowánia

11: páná Bogá/ ieft miłowác go bez miáry.

12: **Confefs.**

Abowiem namniey fie Pá-

13: nu Bogu nie podobáią tákowe nabo-

14: żeńftwá y vczynki/ ktore fobie ludzie we

15: dle rozumu fwego/ nád fłowo Boże/

16: wynáyduią.

17: **Cathol.**

Nie rozumiem/ iákie to v-

18: czynki dobre rozumiecie: ktore tu gá-

19: nicie. Bo iefli dobre fą á od Bogá ál-

20: bo od Kościoła iego pochwalone y ro-

21: fkazáne/ gánić ich niemożecie.(*marg*) Confefsionifte vczynki dobre znieważáią. (-) A
iefli

22: Pofty/ Iáłmużny/ á Modlitwy rozu-

23: miecie/ ktore fą w Kościele zwyczáyne/

24: y dobrymi vczynkami názwane/ y teć

25: máią wielkie świádectwá/ vtwirdze-

26: nie/ rofkazánie/ y przykłády w Piśmie/

27: ták ftárego iáko y nowego zakonu.(*marg*) 2. Cor. 6. et 11.

: Tob. 12. Iudit 4.et 6.

: Ioel 1. 2. Dan. 4.

: Math. 17. (-) Ale

strona: 107

1: gdyż miánowicie żadnych vczynkow

2: nie wfpominacie/ my fię ich domyślác

3: nie będziemy. Poniewáfz wfzyftkie do-

4: bre vczynki w Kościele zwyczáyne/ al-

5: bo od Bogá fámeo przez fię/ álbo od

6: tegoż Bogá przez Kościól fwoy poftá-

7: nowione łą y przykazáne.

8: **Confefs.**

O czym iálne świádectwo

9: mamy Páwłá S. y łam Pan Kryřtus

10: powiedźcieć raczył: Prožno mię chwa-

11: łą náuczáiąc rofkazánia y vřtav ludz-

12: kich. Przetoż wřzyřtkie tákowe opáczne

13: nabożeńřtwá/ y nie rofkazáne od Bogá

14: vcżynki/ ná łtronę odrzucamy.

15: **Cathol.**

Myć żadnych vřtav ludz-

16: kich Bożey woley przeciwnych/ o kto-

17: rych tu Pan iálne mowi/ áni trzyma-

18: my/ áni trzymáć chcemy/ ále Kořcio-

19: łá łłucháć muřimy/ ieřze niehcemy

20: być iáko pogánie y iáwnogrzeřzni. Ták-

21: że y Przełożonych Swieckich Mándá-

22: ty/ poki Bożey woley nie łą przeciw-

23: ne/ z vcźciwořcią przyymuiemy: iáko

24: nas vpomina Apořtoł: Bądźcie pořtu

25: řzni Przełożonym wářzym/ ták złym iá-

26: ko y dobrym.(*marg*) Confefsionię vřtawy Kořcielne. pod imieniem vřtav ludzkich odrzucáią.

: **Math. 18. Heb 13.**

: **Col. 3. Rom. 13.** (–) Bo kto łie zwierzchnořci

27: áłbo vrzędowi řprzećiwia/ BOżemu

strona: 107v

1: zrzáдению łie řprzećiwia: Poniewáż

2: niemáłż żadney zwierzchnořci/ iedno

3: od Páná Bogá.

4: Confess.

A pilnie tych przyftrzega-

5: my/ ktore są w słowie Bożym przyka-

6: zane. Y powinniśmy ie czynić nie dla

7: tego/ abyśmy sobie tym zasługowali od

8: pułzczenie grzechow y żywot wieczny.

9: Cathol.

Toć tedy zgrzeżył Dawid/

10: gdy tak mowił: Skłoniłem ferce moie

11: ku pełnieniu przykazania twego/ dla

12: zapłaty/ á zapłaty wieczney/ iáko w Zy

13: dowkim texcie łtoi.(*marg*) Dobremi vczyńkami zasługuiemy sobie grzechow
odpułzczenie y Żywot wieczny. (-) (*marg*) Ps. 118 He.11. (-) Zgrzeżył y Moy-

14: zez/ o którym Apoštoł powiáda/ że sie

15: ogládał ná odpłátę: y owłzem y łam

16: Páweł zgrzeżył/ ktory tak mowi: Bo-

17: iowałem dobry boy/ biegum dokonał/

18: wiárem záchował/ dla czego/ mowi/

19: iełt mi nágotowaná/ álbo záchowaná

20: koroná łpráwiedliwości.(*marg*) 2.Tim. 4.

⌚ Nie grzezi kto dla wieczney zapłaty dobrze czyni. (-) Prawdác iełt

21: iż godzien tego Pan Bog/ áby mu bez

22: względu zapłaty łłuzono: á wízákże y

23: ten niegrzeży/ ktory áby leniłtwo łwo-

24: ie wzbudził/ á łam sie ku dobrym vczyń

25: kom wzrułzył/ przełóżywłzy naprzod

26: chwałę Bożą/ ná wieczną sie też zapłá

27: tę ogláda: iáko sie y wyższey okazało.(*marg*) Conc.Tríd. fes. 6. ca. 8. (-)

strona: 108

1: Takieź dla odpułzczenia dobrze czy-

- 2: nić/ niewiem prze co gánić maćie/ gdyż
- 3: nas do tego łam Pan wiedzie mowiąc:
- 4: Ieśli zły człowiek będzie pokutował zá
- 5: wżyfłtkie grzechy ktore popełnił/ á bę-
- 6: dzie łtrzegł wżyfłtkie⁸⁰ przykazania me-
- 7: go/ á będzie czynił ład y łprawiedli-
- 8: wość/ będzie żył á nie vmrze/ wżyfłtkich
- 9: złości iego więcey nie włpomnię/ w
- 10: łprawiedliwości ktorą czynił żyć bę-
- 11: dzie. (*marg*) Dobrze czynić dla odpufłzczenia [!] grzechow nie zła.
- 12: Ezech. 18. (-) Y zásię: Odpufłzczone iey łą mno-
- 13: gie grzechy/ ábowiem bárzo vmiłowá-
- 14: łá.(*marg*) Luc. 7. (-) Y zásię: Miłość okrywa wielkość
- 15: grzechow.(*marg*) Act. 2. (-)Item: Czyńcie pokutę/ á
- 16: niech łie okrzci káždy z was/ y weźmie-
- 17: cie odpufłzczenie grzechow. Y zásię:
- 18: Czyńcie pokutę á náwroćcie łie/ áby by-
- 19: ły zgłádzone grzechy wálze.(*marg*) Act. 3. (-) Widziłz że
- 20: dla Pokuty/ dla Miłości/ dla dobrych
- 21: vczynkow Pan Bog grzechy odpufłzcza/
- 22: á czemuż ich w ten obyczáy czynić nie
- 23: mamy? Wy iákobyście iuż łwiętymi
- 24: byli/ á oczyścienia żadnego niepotrze-
- 25: bowáli/ dla odpufłzczenia grzechow do
- 26: brze czynić niechcećcie: á iákobyście iuż
- 27: krolełtwo niebieskie wgárłci mieli/ dla
- 28: niego Bogu łłużyć/ áłbo łie go dołłu-

strona: 108v

- 1: gowác włtydaćie. Lecż żaden nie we-
- 2: źmie korony/ kto łie o nię mocnie nie

3: potyka.(*marg*) 2. Tim. 2. (–)

4: **Confefs.**

Gdyż to dar Boży iest/ iá-

5: ko Apóstoł mowi.

6: **Cathol.**

Iest żywot wieczny dar Bo-

7: ży gi nam Pan Bog dáwać raczy

8: z łáiki y z dáru śwego.(*marg*) Żywot wieczny y dárem iest y zaplátą. (–) Ale też iest za-

9: plátą załugam názym: że gi nam ten-

10: że dáć obiecał/ iefliże pobożnie żyć bę-

11: dziemy: Iefli chcefz/ powiáda/ wnidź

12: do żywotá/ choway przykazanie.(*marg*) Math. 5. (–)We-

13: felćie sie y ráduycie sie że zaplátá wáńzá

14: obfita iest w niebie. A do Abráhámá:

15: Iam iest zaplátá twoiá názbyt wiel-

16: ka.(*marg*) Gen. 15. 2. Cor. 4. (–) Y Páweł ś. Ta nálezá docześná á

17: lekka praca/ Ípráwuie nam wielką y

18: wyfoką nád miárę chwały wielkość.

19: **Confefs.**

Przetoż áczkolwiek według

20: píńmá Apóstołskiego wierzymy/ iż czło-

21: wiek grzeźny lámą tylko wiárą w Kry

22: ítuńá bez wńzelákich załug bierze grze-

23: chow odpuźczenie y wńpráwiedliwienie

24: íwoie.

25: **Cathol.**

To sie iuż wyźłzey ináczey o-

26: kazáło. (*marg*) Wńpráwiedliwienie nie z lámey wiáry. (–)Bo ácz pierwźze wńpráwiedli-

27: wienie y grzechom odpuźczenie bez za-

- 1: dnych zaślug náleznych bierzemy/ á w-
 2: ízákże wtorego wípráwiedliwienia y
 3: grzechom odpufzczenia/ przez dobre v-
 4: czynki doftác mamy: y do pierwżzego
 5: Wípráwiedliwienia przedsię z nálezey
 6: ítrony y przygotowania potrzebá o
 7: ktorymechmy wyżfzey powiedzieli.

8: **Confefs.**

Iednák nieodrzucaamy dla

- 9: tego áni lekce wázymy dobrych vcżyn-
 10: kow/ y owfzem pilnie lud póspolity do
 11: wízelákiey pobożności przywodźimy.

12: **Cathol.**

Chwałá Bogu/ żeście y w

- 13: tym Místrzá wáfzego Lutrá odstąpili.(*marg*) Luter dobre vczínki odrzucał.

14: **Luter. de liber. Chriftiana.** (–)

- 14: Bo on nietylko vczínki dobre odrzu-
 15: cał/ íákoby ku doftápieniu zbáwienia
 16: niepotrzebne/ ále ie teź y gáníł/ znie-
 17: ważał/ twierdząc to/ że wízyftkie vczýn
 18: ki káźdego człowieká/ by teź naylepíze/
 19: grzechámi íą/ y więcey ízkodzą niżli po
 20: magáią. A że człowiek ípráwiedliwy w
 21: káźdym dobrym vczýnku grzeży. A że
 22: íámá wiárá bez vczýnkow dofýc íeft ku
 23: doftápieniu wiecznego żywotá.

24: **Confefs.**

A ták gánimy wízyftki kto-

- 25: rzy zárzucáią dobre vczínki/ á wízete-
 26: czną mowá fwoią powiną Krześci-

27: áńlką pobożność znieważią/ iákoby

strona: 109v

1: máło potrzebną ludziom wiernym.

2: **Cathol.**

To tedy y Lutrá y wiernych

3: vczniow iego Fláccyánow nie chwálić

4: ále gánić muście/ ktorzy dobre vczyn-

5: ki zárzucią: y owłzem y fámi siebie tu

6: ofádzacie: ponieważ y wy lżycie y znie-

7: ważacie pobożność Krześciáńlką/ gdy

8: fáme y á gołey wierze vřprawiedliwie-

9: nie żywot wieczny przypifuiecie/ iáko

10: by iuz dobrze czynić niepotrzebá.(*marg*) Confesioniřte Lutrá řwego y wierne vcźnie iego gánią. (–)

11: **Confes.**

A wřákże iákořmy pierwey

12: powiedźieli/ nierozumiemy tego áni

13: trzymamy/ żebyřmy przez dobre vczyn-

14: ki zbáwieni być mieli.

15: **Cathol.**

A gdzieř ono podźieiecie:

16: Ieřli chceř wnidź do Niebá/ choway

17: Przykazánie Boże.(*marg*) Mat: 19. Mat. 25.

: Czym zbáuienia [!] dořtác mamy. (–) Y zářię: Ktorzy do

18: brze czynili/ poydą do żywotá wieczne-

19: go? A ták z łáłki BOżey przez wiáre y

20: dobre vczynki/ á nie ináczey zbáwienia

21: řie řpodźiewác mamy.

22: **Confes.**

Ani tego twierdźimy/ żeby

23: nas Pan Bog bez vczynekow nálezch

24: zbáwić niemogł.(*marg*) Może p. Bog bez vczynekow zbáwić/ ále niechce. (–)

25: **Cathol.**

Prawdá żebyć mogł/ iáko

26: Lotrowi ná Krzyżu vczynił; ále nie-

27: chce: Tego bowiem po nas żáda; áby

strona: 110

1: káždy kto chce zbáwienia doftác/ męż-

2: nie boiuiąc/ á pobożnie żyiąc/ á nie i-

3: náczej tey korony doftał. (*marg*) 2. Tim. 2. (–)

4: **Confefs.**

Abowiem z łáski łzczerey mi-

5: łego Bogá á przez załługę Kryftufo-

6: wę zbáwieni bywamy.

7: **Cathol.**

Prawdá ieft/ z łáski Bożey

8: zbáwieni bywamy/ ále nie bez łpolne-

9: go łtáránia nálezego/ y dobrych vczyn-

10: kow: ktore też nie łkąd inąd/ iedno z łá-

11: łki Bożey wážność łwą máią. Abowiem

12: nie łáfká z załlugi/ ále owłzem załlugá

13: z łáski pochodzi/ iáko Auguřtyn ś. mo-

14: wi.(*marg*) De uerb. Apoft. fermon. 15.

15: Augu. de corrept. et gr. (–) Lecż/ iáko tenże powiáda/ Ten kto-

16: ry cię łtworzył bez ciébie/ nie zbáwi cię

17: bez ciébie. A żywot wieczny przeto łá-

18: łką Bożą ieft nálezwany/ że gi tym załlu

19: gam Pan Bog oddáie/ ktore z łáski v-

20: rołły człowiekowi.

20: **Confefs.**

Lecz vczynki dobre zawnfze

21: mułzą z wiary/ iáko pewny owoc/ wy-

22: ráłtác.

23: **Cathol.**

Nie zawnfze.(*marg*) Nie zawnfze z wiary vczynki dobre pochodzą.

24: Ia. 2. (-) Bo iest iedná

24: martwa á proznuiąca wiará/ ktora

25: nic dobrego nie rodzi.

26: **Confels.**

Przetoż kiedykolwiek vczyn-

27: kom dobrym zbáwienie bywa przypifo-

strona: 110v

1: wano/ nie czyni fie tho względem go-

2: dności ich/ ále względem tego społku/

3: ktory nierozdzielnie dobre vczynki zwiá

4: rá zbáwienną máią.

5: **Cathol.**

Y owfzem co fie Wierze przy-

6: piłuie/ to fie nie czyni względem fámeý

7: gołey wiary/ ktora v Bogá żadney od-

8: pláty nie ma/ ále względem tych owo-

9: cow Nadzieie y Miłości/ ktore z niey

10: pochodzą.(*marg*) Wiará z vczynkow ważność fwą ma. (-) A załz niekołztownieýfzy o-

11: woc niż goły korzeń? Koniec y wypel-

12: nienie Zakonu iest Miłość/ á Wiará

13: tylko początkiem y fundámentem.

14: Pátrzcie iefli tá náuká wálzá nie iest

15: náuce Páwłoweý przeciwna/ ktory iá-

16: wnie Miłość y nád Wiaré y nád Ná-

17: dzieię przekłáda.(*marg*) 1. Cor. 13. (-) Nie Wiará tedy kra-

18: si Miłość/ ále Miłość Wiárę/ ktora
 19: bez Mkłości [/] nic nie ieft. A vczynki do-
 20: bre nie ták z wiary godność fwą má-
 21: ią/ iáko z łáski Bożey/ á z Duchá świę-
 22: tego/ ktory ie wełpołek z námi sprá-
 23: wuie.

24: **Confess.**

Lecz włafnie o rzeczách mo-

25: wiąc/ odkupienie/ wípráwiedliwienie/
 26: y zbáwienie náłze/ w łámey łáfce Bo-
 27: żey/ á w załłudze Kryftułowey należy.

strona: 111

1: **Cathol.**

Włafnie mowiąc: náłze V-

2: ípráwiedliwienie z łáski Bożey/ przez
 3: załługę Chríftułowę/ á przez Sákrá-
 4: mentá nam od Bogá dáne/ w ípráwie
 5: dliwości á w miłości należy/ ktora
 6: Duch ś. rozlewa w łercách náłzych. (marg) W czym Vípráwiedliwienie włafnie należy.

(-)Bo

7: tá ieft **Caufa formalis**, to ieft/ od ktorey
 8: wípráwiedliwionymi nazwáni bywa-
 9: my/ y wípráwiedliwienie prawdziwie
 10: mamy. Lecż Zywort wieczny z łáski ieft/
 11: mowi Auguřtyn ś. nie żeby go P. Bog
 12: załługam náłzym nie dawał/ ále że nam
 13: y łáme załlugi dáć raczył/ ktorym za-
 14: łługam Zywort wieczny dáie. (marg) **Epíft. 105. et de gramet lib. arbitr. cap. 20. et 21.**

(-)Przetoć

15: Zywort wieczny Pímo y łáská y zaplá-

16: tą zowie: ále Wiáry y VÍpráwiedliwie
 17: nia nigdzie zaplátą nie zowie. Bo wie
 18: rze y Ípráwiedliwości zaplátę P. Bog
 19: oddáie/ á Wiárę y Ípráwiedliwość bez
 20: żadnych załług náłznych nam dáie. Toć
 21: Auguštyn święty.

22: **Confefs.**

Co wiárą tylko á nie żadnym

23: inłzym vczynkiem przyimuiemy.

24: **Cathol.**

Nie tylko Wiárą/ ále y Ná-

25: dzieią/ á nawięcey Miłością ku Pánu

26: Bogu: iáko fie wyżłzey pokazało.

27: **Confefs.**

Abowiem známienity de-

strona: 111v

1: kret wydał o tym Apoštoł Boży/ mo-
 2: wiąc/ Iešli przez łáłkę/ iuż nie z vczyn-
 3: kow/ boby iuż tám łáłki niepotrzebá/
 4: gdzie kto co záłłuży. A iešli z vczynkow
 5: bywamy vÍpráwiedliwieni/ tedy iuż nie
 6: z łáłki/ boby tám iuż vczynkow nie by-
 7: ło/ gdzie łáłki á zmiłowánia potrzebá.

8: **Cathol.**

Iáko fie ten Dekret Apo-

9: štołki rozumieć ma/ iużemći wyżłzey
 10: okazał. Abowiem tu Páweł o pierw-
 11: łzym vÍpráwiedliwieniu mowi/ ktorým
 12: człowiek z niewierniká sítawa fie wier
 13: nym/ z nieprzyaciela przyacielem y

14: fynem Bożym przez Krzeft.(*marg*) Iáko przez Iádkę nie z vczynekow wípráwiedliwieni bywamy AVGuft. (-) Tho tedy

15: pierwfze wípráwiedliwienie/ nie prze

16: náfze żadne zařlugi/ áni vczynki ktore-

17: chmy przedtym czynić mogli/ áni prze

18: wiárę Pan Bog nam dáie/ ále z fzcze-

19: rey Iádky fwoiey/ áczkolwiek nie przez v-

20: říłowánia/ przygotowánia/ y woley

21: dobrej náfzey. Lecż wtore wípráwie-

22: dliwienie y pomnożenie wípráwiedli-

23: wienia z vczynekow ieft/ nie z Wiáry

24: tylko. Iáko nápiřano ieft: (*marg*) **Iac. 2.** (-) Widźicie że

25: z vczynekow bywa człowiek wípráwiedli

26: wiony/ á nie z wiáry tylko. Y zářię:(*marg*) **Apoc. 22.**

: **Eccl. 18.** (-)

27: Kto řpráwiedliwy ieft/ niech řie iefzcze

strona: 112

1: tym więcey wípráwiedliwia. O czym y

2: **Augńřtyn** [!] ř. ták piřze: A więc tedy za-

3: dnych niemář zařlug řwiętych ludzi?(*marg*) AVGuft. **Epift.105.**

: Iádká boża zařlugam nářzym nic nie wáđzi.

: **Rom. 3.** (-)

4: Y owřzem Iá/ przeto że oni Iá řpráwie-

5: dliwymi: ále wípráwiedliwienia pier-

6: wřzego żadnemi zařlugámi řobie nie zá

7: řłużyli. Bo dářmo z Iádky iego Iá wíprá

8: wíedliwieni.

9: **Confefs.**

Y řtátecźnie á řrodze gáni-

10: my wřzyřtki niedbáę albo przykryte y

- 11: obłudne Krześciány/ ktorzy mówą tyl-
 12: ko odzywaią sie do słowá Bożego. Lecż
 13: żywotem y íprawámi niezbożnemi fro-
 14: mocą prawdę Bożą.

15: **Cathol.**

To dobrze czynicie: Lecż tá-

- 16: kich ktore tu ganićie miedzy wámi do-
 17: łyc: ktorzy sie tey frogiey á ftáteczney
 18: wálzey przygány nie lękaia.

19: **Confes.**

Abowiem pokazuiemy to/

- 20: iż Pan Bog dobrze czyniącym hoyną
 21: zapłátę dawa/ wedle onych słow Pro-
 22: rockich: Przeftań plákác/ bo będzie za-
 23: plátá pracey twoiey. Iáko to y sam P.
 24: Kryftus obiecác raczył mowiąc: We-
 25: selćie sie y ráduycie sie/ ábowiem zaplá-
 26: tá wálzá obfita iest w niebie. A ktożkol
 27: wiek iednemu z málucżkich moich da

strona: 112v

- 1: kubek wody źimney/ záprawdę powia-
 2: dam wam/ iż nie stráci zapláty swoiej.

3: **Cathol.**

Znaćie że Pan Bog zaplá-

- 4: tę dobrze czyniącym dawa: tedy też
 5: znać muśicie/ że my tę zapłátę dobre-
 6: mi vczyнкámi zářluguiemy łobie w łá-
 7: łce Pána Chriřtuřowey. (*marg*) Gdzie zapłátá tám y zářugá być muři. (-)Boć zapłátá
 8: á zářugá (*correlatiua funt*) łpołem zá-
 9: wždy łtać muřą: ábowiem zářudze za

- 10: plátá/ á zapláćie załugá należy. A w-
- 11: źdy wy niżey mowicie/ że niemáź za-
- 12: dney załugi ludzkiej. A iákofz fie te rze-
- 13: czy łtołuią?

14: **Confefs.**

A wźákże tákową zaplátę/

- 15: którą Pan dawa/ przywłaźczamy nie
- 16: załugam ludzkim/ ále miłóśierźiu y
- 17: dobrotliwości Páńłkiej/ ktory dla o-
- 18: bietnic łwoich łáłkáwycł iści fie nam
- 19: obfićie/ á my bierzemy choćiáłmy nie
- 20: dorobili.

21: **Cathol.**

A my tę zaplátę naprzod

- 22: łáłce Bożey/ á potym załugam náłzym
- 23: z Kościołem Powźzechnym przypifu-
- 24: iemy/ gdyź iedno bez drugiego łtać nie
- 25: może:(*marg*) Żywot wieczny z łáłki bożey przez zasługi náłze.

: **Conc. Trid. Sefs. 6.** (-)ktore zasługi iednáł też z łáłki á

- 26: z miłóśierźia Bożego pochodzą y moc
- 27: máią: poniewáź Pan Bog náłze dobre

strona: 113

- 1: vczynki wedle obietnice łwoiey/ zá za-
- 2: lugi przyimuie: choćiáź y te łą iego
- 3: dáry/ error wczym nie tylko nic łáłce iego nie włá-
- 4: czamy/ ále ią też więcey wynóšimy.
- 5: A wźákże Boże vchoway/ ábychmy dla
- 6: tego łámi w łobie dufáć/ áłbo fie cheł-
- 7: pić mieli/ á nie ráczey w Pánie: z kto-
- 8: rego miłóśierźia/ y łáłkę iego/ y za-

9: ługi dobrych vczyнков mamy. (marg) Math 10. 2. Cor. 4.

: AVGuft. (-)

10: Confefs.

Przetoż ácz wiela niedofta-

11: wa káždemu/ y náyduie fie wiele nie-

12: doftátkow zówlze w fprawách ludzi ś-

13: więtych/ przedsię Pan Bog zaplátę

14: obiecáną fpełná oddawa/ dla tego że

15: iuż ołobę człowieká wierne^{go} przez Kri-

16: ftufá w łáfkę przyiác raczył.

17: Cathol.

Prawdác że tu ná świecie

18: fprawy ludzi świętych niemogą być

19: ták dofkónále/ iáko będą w niebie: ie-

20: dnák przedsię wiele fie ich naydzie fpra

21: wiedliwych/ dofkónálych y zupełnych

22: przed Pánem Bogiem: ácz niłkąd inąd

23: iedno z miłóšierdzia Bożego/ y załtu-

24: gi Páná Chriftofowey. O Iobie nápi-

25: fano/ że był fzczyry y profty/ y bogoboy-

26: ny: á w tym wlytym gdy go Pan Bog

27: dźiwnie dotykał/ nic niegrzełzył. Prze-

strona: 113v

1: to fie wam trzebá ftrzedz onego Lu-

2: terłkiego błędu: Zeby káždy człowiek/

3: choć fpráwiedliwy/ w káżdym vczyнку

4: dobrym grzełzyć miał.(marg) Błáđ Luterłki.

: LVter. in affert. 32.

: artic.

: PHilip. in Apologia

⌘ Confessionis. (–) Acz to iednák z

5: Piłmem wyznawamy/ że zářługi nárže

6: z vczynki wřzyřtkie doczeřne dla Páná

7: Bogá podięte/ bez łálki á miłóřierđzia

8: Bořego/ nie łą godne oney wieczney

9: chwały.

10: Confess.

A ták weřpołek z Auguřty-

11: nem ř. wyznawawy [!] iř gdy zapłátá by-

12: wa od Bogá vczynkom řwięty m da-

13: waná/ że Pan Bog nie nárže vczynki

14: dobre/ ále fwoie włálne dáry w nas ko

15: ronui e y odpłaca.

16: Cathol.

Słowá Auguřtyná ř. te łą:

17: Ieřli tedy dáry Bořemi łą dobre zařłu

18: gi twoie: tedyć iuř Bog niekoronuie zá

19: řług twoich/ iákoby zařługi twoie/ ále

20: iako dáry řwoie. Ale wy y řłowá Augu-

21: řtyná ř. nie řpełná przywodźicie/ y mie-

22: řcá řkąd wźięte łą okázác nie řmiećie.(marg) [Libro de Gramet libero arbi.](#)

⌘ Confessionis te Auguřtyná nie řpełná przywodzą. (–)

23: Coř tu tedy inřzego mowi ř. Auguřtyn

24: iedno że zařługi nárže/ dáry Bořemi łą/

25: iákochmy wyřřzey powiedźieli: á że P.

26: Bog zapłátę zařługam nárřym dáie:

27: ácz nie względem zařług nárřych/ ktore

strona: 114

1: bez łálki iego nic nieważą/ ále wzglę-

2: dem łálki řwoiey/ że dáry iego łą. Ch-

3: ceřz widźcieć z tegoż Auguřtyná/ że Pan
 4: Bog vczynki nářze dobre koronuie/ y
 5: zapłátę im dáie? (*marg*) [Lib. 50. Home. hom.14. DeGramet lib. arbit. 2, Tim. 4.](#)
 : P. Bog vczynki nářze dobre koronuie. (–)Słuchay iáko rozbie-
 6: ra one řłowá Páwłá ř. Odda mi/ prá-
 7: wi/ Pan koronę řpráwiedliwy řędźia.
 8: To iá winien kiedy odda (winien/ ro-
 9: zumiey że iá obiecał/ ácz z gołá niko-
 10: mu nic nie winien.) Odda tedy řprá-
 11: wiedliwy řędźia. Abowiem poźrzaw-
 12: řzy ná vczynek/ nie będzie mogł bronieć
 13: zapłaty ten ktory ná vczynek pátry.
 14: Boiowałem dobry boy; vczynek ieřt:
 15: Biegum dokonał/ vczynek ieřt: Wiá-
 16: řę záchował/ vczynek ieřt: nágoto-
 17: waná mi ieřt koroná řpráwiedliwořci/
 18: toć iuż zapłátá ieřt. Ale w zapłácie ty
 19: człowiecze nic nie czyniřz: á w vczynku
 20: nie řam czyniřz: Koronę mařz od niego/
 21: á vczynek od ćiebie/ ále nie ináczey ie-
 22: dno zá pomocą iego. Toć Auguřtyn ř.

23: Confes.

Bo cokolwiek bierzemy/

24: więcey to ieřt łářką Bożá/ á niźli za-
 25: řługá nářzą. Niemářz zařług żadnych
 26: ludzkich.(*marg*) [Confesioniřte zařlugi nářze odrzucáią.](#) (–)

27: Cathol.

Prawdá że to więcey łářką

strona: 114v

1: niź zařługą (bo y zařlugi nářze dáry ie-

2: go łą) ále nieprzeto nie ieft załugą: iá-

3: komći iuż pokazał. Przetoś nie miał

4: tey głozy przydawać: żeby niebyło za-

5: łług żadnych ludzkich: ktore y Augu-

6: łtyn S. y Kościół Powfzechny z Pi-

7: łmem wyznaw

8: **Confefs.**

O czym Páweł ś. nápiłał

9: tymi łłowy: Y což małz czegoś nie w-

10: ział A iełliś wziął/ czemu łie przech-

11: wałz/ iákoby wziąć niemiał? A dokłá-

12: dáiąc tych łłow Apołtołłkich Cypryan

13: ś. męczennik powiáda/ że łie nie ma-

14: my żadną rzeczą chlubić/ gdyż nic w-

15: łalnego náłzego nie ieft.(*marg*) Ani Páweł S. áni Cypryan nic przeciw załugam. (-)

16: **Cathol.**

Tuć Páweł y Cypryan ś. nie

17: przy załug náłzych/ ktore z łálki Bo-

18: zey łpołecznie z nią prácuiać mieć mo-

19: zemy/ ále vpomina ábychmy łie z nich

20: nie wnošili/ áni przechwałáli: gdyż

21: łą więcey dáry Bożemi/ niź załugá-

22: mi náłzemi.

23: **Confefs.**

Gánimy tedy y odrzuca-

24: my włyłtki tákowe/ ktorzy vczynki lu-

25: dzkie náłzbyt wynořząc/ łálkę Bożą dá-

26: remną w niwecz obráćaią.

27: **Cathol.**

Iełli to o nas rozumiećie:

strona: 115

- 1: tedy wiedźcie żeć Kościoł Powfzechny
2: bárzo dobrze wie/ iáko łáfkę Bożą/ á iá-
3: ko vczynki álbo załługi fwoie ważyć
4: ma. Ale wy tego pátrźcie/ iákobyście
5: łáłki Bożey názbyt niewynofząc/ vczyn-
6: kom dobrym niewwłaczáli á znieważá-
7: li ich/ áni hydźili przed ludźmi: coście
8: póspolicie wedle náuki Miřtrzá wálze-
9: go zwykli czynić. A my lepak vczymy/
10: że wśytko co Pan Bog rofkazał [!] czynić
11: potrzebá/ y wypełniwśy to wśytko ták
12: o łobie rozumieć/ iákobychmy nic nie
13: vczynili: ponieważechmy łą niepożyte-
14: cźni łudzy.(*marg*) [Luc.17.](#) (-)
15: O Świętym Powfzech-
16: nym Kościele/ y o iedney iego
17: Głowie.
: XVII.
18: CONFSSIONISTE.
19: GDyż od początku łtworzenia
20: Pan Bog káźdego wieku lu-
21: dzie do zbáwienia y poznánia
22: prawdj záwśze powoływać raczył/(*marg*) [Záwśze był Kościoł Boży.](#) (-)rzecz
23: pewna iż záwśze był y teraz ieřt y nigdy
24: być nie przełtał Kościoł BOży praw-

strona: 115v

- 1: dźiwy/ to ieřt/ gromádá álbo zebránie
2: ludźi wiernych/ ktore łobie Pan Bog
3: ze wśytkiego świátá zbiera do łpolecz-

4: ności świętych. Miedzy którą gromá-

5: dą wietfza część á znácznieyfza ieft lu-

6: dži tákowych/ ktorzy fie pozwierzchnie

7: tylko do Krištuá odzywáią/ bez ducho-

8: wnego odrodzenia.

9: CATHOLICI.

10: Niemálfz żadnego w Kościele/ kto-

11: ryby był bez duchownego odrodzenia.(*marg*) Niemálfz żadnego w Kościele/ ktorzyby fie nie odrodził

12: Ioan. 3. (-)

13: Bo duchowne odrodzenie/ tho ieft

14: Krzeft/ ieft vliczka którą do Kościoła

15: káždy wchodzi. Iáko Pan mowi: Ie-

16: fli kto fie nieodrodzi z wody á z ducha/

17: niemoże wnidż do krolestwa Bożego.

18: A iefli duchowne odrodzenie rozumie-

19: cie miłość/ y dobre vczynki: mówćielz

20: iáfnie po proftu/ iáko Kościół mowi:

21: Siłá ich w Kościele/ ktorzy Wiągę

22: máią ále Miłości niemáią. Ale wy ták

23: Wiągę wynoście/ ták Miłość y dobre

24: vczynki tępicie: że kiedy o nich mowić

25: przyidzie/ ták mowicie/ áby nierozu-

26: miano iz o nich rzecz maćie.

27: **Confefs.**

A gdyż ieden tylko ieft Bog

28: iedenże Pośrzednik miedzy Bogiem á

strona: 116

1: ludźmi Kryftus Iezus/ iedenże wftyft-

2: kiej trzody Páfterz/ iednálfz tego ciała

3: głowá/ iedenże duch/ iednośz tylko zbá-

4: wienie/ iedná wiárá/ iedno przymie-

5: rze/ poiednánie z Bogiem/ rzecz pew-

6: na że też ieden tylko iest Kościół Boży.(*marg*) Ieden Kościół. (-)

7: **Catho.**

Przeto sie wy słufznie lękać

8: macie.(*marg*) Confesjonište Kościółá iednego sie nie trzimáią (-) Bo gdyż niemoże być iedno ie-

9: den Kościół Boży prawdziwy/ ktory

10: był zówżze/ á v was sie niedawnych czá

11: łow ták wiele roznych y przeciwnych

12: Kościołow námnożyło: tedyć to znak

13: wielki/ że to nie Kościoły Bołkie/ ále

14: Bożnice szátáńskie.

15: **Confes.**

Ktory dla tego Powłzech-

16: nym iest názwan/ iż wżyšteł lud Krze-

17: ściáński zupełnie w łobie zámyka/ y po

18: wżyštełkim świecie iest rozłzerzony/ y do

19: káżdego wieku należący/ żadnym áni

20: czáfem ani mieyłcem ofobliwym ogár-

21: niony.(*marg*) Kościół Powłzechny.

22: **De utilit. cred. ca. 7 (-)**

22: **Cathol.**

Tenci iest Kościół ieden Po

23: włzechny/ mowi Auguštyn święty/ kto-

24: remu rozne odłzczepieńłtwá rozmáite

25: imioná dawáią/ gdyż one fáme/ káżde

26: zołobná łwemi włáfnemi przewyłki/

27: ktorych sie záprzec niemogá/ łá názwá-

strona: 116v

- 1: ne. (iako Luterani/ Kálwiniſtowie/
 2: Fláccyani/ Trydeyte. etc.) Y ná inſzym
 3: mieyfcu/ tenże Auguſtyn ſ. tak piſze:
 4: Iákoſz fie tego Koſcioła trzymać nie-
 5: mamy/ ktory aż do wyznania rodzái u
 6: ludzkiego od Apoſtołſkiej Stolicy/ przez
 7: náſtępowanie porządne iednego Bi-
 8: ſkupá zá drugim (choćia nań prozno
 9: Odfzczepieńcy zewſząd ſzczekáli/ ktorzy
 10: potym rychło/ częścią ſádem ſáme go
 11: ludu poſpolitego/ **częścią [.]** poważnością
 12: Conciliow/ częścią też wielkością cu-
 13: dow byli potępieni) záfwe gorę y przo
 14: dek poważności otrzymał? (*marg*) [De utilit. cred. c. 17](#)
 : Rzymkie⁹⁰ Koſcioła fie trzymać mamy.
 : Succellia.
 : Koſcioł Rzymſki záfwe gorę i przodek otrzymał (-)Kto remu
 15: niechćieć dáć naprzod/ álbo naywyżſza
 16: záprawdę niezbożność ieft/ álbo hánie
 17: bna pychá y hardość.

18: Confefs.

A tak odrzucamy y gánimy

- 19: Donáły/ ktorzy Powſzechność Koſcio
 20: lá do Affryki tylko á do ſwoich kátow
 21: ſcífkáli.

22: Cathol.

To y ſámi ſiebie odrzućić y

- 23: gánieć muſicie: ktorzy takieſz/ iako ná
 24: on czás Donátyłtowie/ mowicie: y nas

25: Chrystus/ w Witęberku/ w Genewie

26: prawdziwa wiara.(*marg*) Luterani Donatyfów nślądnią. (-) W Niemczech Pan

27: Bog naszycz czałow prawdę y swi-

strona: 117

1: tłość Ewangeliey fwoiey wzniećić y o-

2: kazać raczył. *Włzyfey* [!] zablądźili/ my-

3: chmy dopiero przeyrzeli. etc.

4: **Confefs.**

Nieprzyymuiemy też w tey

5: mierze Rzymkich Prełatow/ ktorzy do

6: Rzymu y do iednego Biskupa Rzym-

7: skiego przywiązawłzy fie/ łami fie tylko

8: dofyć hárdźie Kościołem Powżecnym

9: nazywają.

10: **Cathol.**

Słufznie fie nłszy Prełáci

11: Powżecznego Kościoła/ y Papieżá

12: Rzymkiego widomey głowy iego ná

13: świećie trzymáią: ponieważ onemu łá-

14: memu Pan Bog w Pietrze pierwłzym

15: Biskupie Rzymkim/ Powżecznego

16: Kościoła łprawowanie/ y zwirchność

17: łlbo iáko wy zowiećie/ przodkowanie

18: miedzy Apołtoły poruczył: ktorego nie

19: łłuchác łlbo nie trzymác z nim/ nic in-

20: łzego nie iest/ iedno być Heretykiem/ á

21: owcá Pána Chrystufowá nie być. Bo

22: inłzy *fundáment* áni początek włzyłtkich

23: Kácerłtw y Odłzczepiełtw nie iest/ iá-

24: ko *Cyprynn* [!] ł. powiáda/ iedno Kápla-

25: ná Bożego á Páfterzá naywyższego od

26: íamego Páná poštánowionego nieřtu-

27: cháć.(*marg*) Ieden ieřt Powřzechnego Kořćioła páfterz.

: Ioan. 20. (-) (*marg*) Z Papiezem nie trzymáć/ ieřt być Heretykiem.

: CYPRIa. (-)Co dobrze rozumiał Hieronym ś.

strona: 117v

1: gdy ták do Damálá Papiežá piřal: Ia

2: řadnego pierwřzego/ iedno Chriřtuřá

3: nienářláduiáć/ błogořłáwieńřtuwu twe-

4: mu/ to ieřt Stolicy Piotrowey/ řpoře-

5: cznořćią řie przyřáćzam.(*marg*) [HIERon. Epiřt.162.](#) (-) Ná tey opoce

6: wiem/ ře Kořćioł ieřt zbudowány. Kto

7: kolwiek nie w tym domu Báránká bę-

8: dzie pożywał/ ten zmázány ieřt: Ie-

9: řli kto w Korabiu Noego niebędzie/

10: zginie gdy potop przyyďdzie. Toř Ire-

11: neus/ toř Cypryan ś. o zwierzchnořći

12: y przodkowániu Stolicy Rzymřkiewy ro-

13: zumiał.(*marg*) [IREnaeus lib.3. coñ Hereř c.3. Trac. 3 de řimplicit. PraelatoR. AVGVřt.](#)

[Epiřt. 162.](#) (-) A řwięty Auguřtyn:

14: W Rzymřkim/ práwi/ Kořćie-

15: ře záwřze trwałá zwierzchnořć

16: Stolicy Apořtolřkiewy.(*marg*) W Rzymřkim Kořćiele záwřze **trřálá [!]** zwierzchnořć Stolicy Apořtolřkiewy.

: [Con. du. Epiřt. Pelag. lib.1. cap.1. Cyp.lib. 4Epiřt. adPupiam. et lib. 1. ad Corn. Cri. ho 6. řup Math. Aug. con. Epi. Don.](#) (-) Y ná in-

17: řzym mieyřcu: Rzymřki Biřkup

18: náď inřze **ieřł [!]** przełožony/ wyřz-

19: řzym **poruceniem [!]** y zwierzchno

20: řćią vrřędu Páfterřkiego. Ale

- 21: co ia tych przywodzę? Czytay
 22: łobie ś. Cypryaná/ Orygeneńá/ Hiero-
 23: nymá/ Ambrożego/ Auguſtyná/ Chry-
 24: łoftomá/ Leoná/ Grzegorzá/ Cyrillá/
 25: y inſzych/ ktorzy zgodnie Rzymſkiemu
 26: Kościołowi/ dla Piotrá ś. **Książecią** [!]
 27: Apoftoľskiego/ przodek dáią/ y w rze-

strona: 118

- 1: czách wątpliwych do niego fie **vćięká** [!] -
 2: **ią** [!]. A iednák fie dziwowác nie-
 3: potrzeba/ że náſzy Prełáci tak
 4: Rzymſkiemu Kościołowi de-
 5: feruią: gdyż y wy bez Genew-
 6: ſkiego álbo Witęberſkiego być
 7: niemożecie/ y do nich fie w nie-
 8: zgodách wálznych o poráde y o
 9: rozſádek vćiekanie: chociaź v-
 10: kázác niemożecie Originalu
 11: Kościołá Genewſkiego/ iedno
 12: od Kálwiná/ áni Witęberſkie-
 13: go iedno od Lutrá.(*marg*) Confefsionifte wolą Genewſkiemu álbo Witęberſkiemu niż Rzymſkiemu Kościołowi deferowác.
 : Hier. li. 1. con. Pela. et ſuper Math. 16. Ambr. in Serm. 47. Chryſ. ſup Math. Ieo ſer.3. de Anniu. Grego. in Moral. et Regift. ad Mauric. (-) (*marg*) AVGuſt. Cyril. li. 2 cap 12. ſup Ioan. (-)

14: **Confefs.**

Ku wielkiej krzywdzie w-

- 15: ſzyſtkiemu ludu Krzeſćiańſkiemu/ kto-
 16: ry po wſzyſtkiej ſzyrokoſci ſwiátá w ro
 17: zlicznych narodziech y ięzykach Páná

18: Krytułá chwali y zbáwicielem swoim

19: nazywa.

20: **Cathol.**

Wy Kościołowi prawemu

21: Powrzechnemu wielką krzywdę czyni-

22: cie/ ktorzy lichą trzodę wálzę Powrze-

23: chnym Kościołem nazwać śmiecie:

24: przeciw obietnicy Bożey/ ktorą Chry-

25: tułowowi wżyftkie^{go} światá dziedzictwo

26: obiecał. (*marg*) Confesjoniste Kościołowi Powrzechnemu krzywdę czynią.

27: **Pfal. 2.** (-) Damci/ powiada/ narody zá

27: dziedzictwo twoie/ á granice światá

strona: 118v

1: zá imienie twoie. Y ono/ że od słońcá

2: wřchodu áż do zachodu miało być ch-

3: wálebne Imię Páńskie/ y wielkie mie-

4: dzy wźzemi narody. (*marg*) **Mal. 2.** (-) A że Pan Bog Ko

5: sciołá swego nigdy opuścić nie miał. (*marg*) **Ioan. 15.** (-)

6: A wy zásię to lzyrokie imienie Chriftu-

7: łowe/ to iest Kościół iego/ do wálznych

8: kátow scifkacie/ á że wżyftek świat błá

9: dźił pirwey/ nizeście wy powstáli/ twir

10: dźić łie nie wtydźicie.

11: **Confes.**

Iest iefzcze tu ná ziemi w

12: tym iednym Powrzechnym Kościele

13: wielka rozność członkow w náuce y w

14: pobożnych łprawách. **Abowiem** łá iedni

15: fáłszywi á drudzy prawdziwi páłterze.

Niemález w Kościele praw-

17: dziwym miedzy członkami żadney roz-

18: nice w náuce: ále iáko w onym pier-

19: wżym Kościele/ co sie wiary dotyczye/

20: ieft iedno serce/ iedná duřzá/ ieden ięzyk

21: wżyřtkich wiernych/ wżyřcy iednák

22: trzymáią y rozumieią. (*marg*) W Kościele Powřzechnym iedoć náuki.

⌋ Act. 4. (-)A fáłřzywi Pro-

23: rocy nie w kościele/ ále od kořcioła wy-

24: rzuceni ná řtronie być muřzą. Lecř wy

25: co wáłřzych roznic y niezgod okryć nie-

26: mořecie: y fáłřzywe Proroki/ y te ktorzy

27: w náuce od was rozni łą do Zboru wá-

strona: 119

1: łzego gromáđicie/ ábyřcie trzye álbo

2: czterzey łami we Zborze nie zořtáli.

3: Confefs.

Są dobrzy y źli łłucháćze/

4: ieft kákol y přzenicá.

5: Cathol.

Prawdá/ łą w prawdźiwym

6: Kościele y dobrzy y źli łłucháćze/ ále ci

7: iednák choć sie w żywoćie nie zgadzáią

8: przedię łą zgodni w wierze. Boby i-

9: náćzey w kościele być niemogli.

10: Confefs.

Buduią iedni ná fundá [!] /

11: menćie [!] Pánie Kryřtuřie złoto/ řrebro/

12: y drogie kámienie/ á drudzy drwá/ łło-

13: mę/ síáno. Tákze miedzy łłucháćzmi

14: wiele ięft wezwánych/ á máło obránych

15: y z Duchá Páńfkiego odrodzonych krze

16: ściánow.

17: **Cathol.**

Ná te słowá Apoštołfkie Am-

18: broży Święty ták piłze: Inłzego fun-

19: dámentu żaden położyć niemoże.(*marg*) **AMBRof.** (-) Bo

20: ácz łą niektorzy heretykámí/ á wżákże

21: nie vczą iedno pod Páná Chrítułowym

22: imieniem.(*marg*) Heretycy iáko buduią ná fundámenće Chrítułie. (-)Bo ináczey wymyłłu błędow

23: łwoich zálezíc niemogą/ ięlliby pod po

24: krywką imięniá Páná Chrítułowego

25: niekazáli: áby náuki ich przeciwné/ á

26: łprołne/ poważność imięniá P. Chry-

27: łtułowego przyiemnemi vczyniá. A ták

strona: 119v

1: nie zaráz wierzymy włzyłtkim/ ktorzy

2: chwálebne słowá Páná Chryłtułá/

3: wiáry Ewángeliey/ w vćciech máią/

4: á zátym od wiáry y połtułzeńłtwá ko-

5: ścielnego lud wierny odwodzą. Bo nie

6: káždy (mowi Pan Chrítuł) ktory mi

7: mowi Pánie Pánie wnidzie do Krole-

8: łtwá Bożego.(*marg*) **Math. 7.** (-) S ktorých słow poznác

9: możefz/ że ci co słomę y šíáno buduią

10: ná Chrítułie fundámenće/ do prá-

11: wego kościołá nie należą/ ále łą Here-

12: tykámí.

Ten Kościół Boży Świę-

14: ty ieft názwany dom Bogá żywego/

15: zbudowany z żywych y duchownych ká

16: mieni/ ná fíkále nieruchomey/ ná fundá

17: menćie iednym/ oprócz ktorego żadny

18: infzy położony być nie może.

19: **Cathol.**

Nie tego nas w tey mierze

20: Ian ś. Páweł/ y Chrifus náuczył/ kto-

21: rym niżli wam godniey wierzyć.(*marg*) Fundámenty Kofćielne fą Apoštołowie.

: Apoc. 21.

: Pfal. 17. Pfal. 81.

: 2. Reg. 22. (-)Bo

22: Ian ś. widział ono miálto święte/ to

23: ieft Kościół Powłzechny/ ktorego mu-

24: ry miały dwánaście fundámentow/ á

25: ná nich dwánaście imion/ dwánaście

26: Apoštołow báránká. Gdzie włzyfcy Do

27: ktorowie przez te dwánaście fundámen-

strona: 120

1: tow. (Iákoż y Ian S. znác dawa)

2: dwánaście Apoštołow Páná Chryftu-

3: fowych rozumieią.(*marg*) Ephel. 2. (-) Wolemy ielzcze wie

4: rzyć Páwłowi ś. ktory powiáda/ że ko-

5: ściół ieft zbudowany nie tylko ná fun-

6: dámenćie Chriřtuřie/ ále ná fundámen-

7: ćie Apoštołow y Prorokow/ ktore prze-

8: to fundámenty áćz nie pierwłzymi (bo

9: Pan Chriřtus napirwłzym fundámen-

10: tem ieft) názwać możemy.(*marg*) Sam p. Chriřtus przednieyřzym fundámem ieft. (–)

Wolęmy ná

11: ořtátek wierzyć Pánu Chryřtuřowi/

12: ktory do Piotrá mowi: Tyř ieft Piotr

13: álbo Opoká/ á ná tey opoce/ to ieft ná

14: tobie (iáko Doktorowie S. wykłádáią

15: y iáśnie ťie z řłow Páńřkich okázuie)

16: zbuduią kořciól moy.(*marg*) [Math. 16. Hier. li.1.con. Iouin. et lib. 1. con. Pela. Orig. ho. 8. in Ioan Chryř. ho. 55. in Mat. et ho. 87. in Ioan.](#) (–) (*marg*) [Baři. a u. Euno.h. 2 Tertu. do Praeřcrip. Haeret. Grego. in Regift.](#) (–)Widźiřz że oprocž

17: Páná Chriřtuřá řą y drugie fundámen

18: tá/ ácz nie przednieyřze/ ále wtore y po-

19: řlednieyřze.(*marg*) [Ch iřtus \[!\]](#) Apořtoły Káplány/ á Piotrá Opoką [vcyniř \[!\]](#)

: [Ioan. 20.](#)

: [Bař. ho. 29](#) (–) Boć Pan Chriřtus tey czći

20: y chwały řwoiey bárzo rad vřycza y A-

21: pořtołom řwoim: ktore tež zná-

22: mienitemi y řwemi włáfnemi

23: tytuły názywa/ iáko řwiáťlo-

24: řcią řwiáťá/ iáko Pářterzem

25: Piotrá/ á iáko Bářilius ř. mo-

26: wi: Pan Chriřtus opoką ieft/ y

27: opoką czyni: Káplámem ieft/

y Ká-

strona: 120v

1: y káplány czyni: y řwe włáne tytuły dá-

2: ie řługam řwoim.

3: **Confefs.**

A przetož filarem prawdy

4: bywa miánowan/ y zbłádzić niemože/

5: poki ná tey mocney opoce ná Kriřtu-

6: śie Pánie zořtawa/ ná fundámenćie

7: Prorockim y Apořtołřkim.(*marg*) Confesjionisře trzymáią/ że Kořćioł zábłáďzić kiedy może. (-)

8: **Cathol.**

A to kczemu. Azalř řie Ko-

9: řćioł kiedy z tego fundámentu ná inřzy

10: przenieřć może? Ieřli ná inřzym fundá-

11: menćie řtánie/ iuż Kořćiołem Chriřtu-

12: řowym nie ieřt: ále ieřli ná tym řie zálá-

13: dźi/ iákoż řie mocnie záláďził od Pána

14: Chriřtuřá ná Pietrze y namieřtnikach

15: iego/ tedyć řie iuż nigdy z tego fundá-

16: mentu wyrugowáć/ áni go odřtápić

17: niemoże; wedle obietnice Páńřkiew: Ná

18: tey opoce zbuduię/ mowi/ Kořćioł/ kto

19: rego vlicźki Piekielne/ to ieřt řadne od

20: řzczepieńřtwa/ áni grzechy nieprzemo-

21: gá.(*marg*) Kořćioł raz vgruntowány fundámentu odmienić niemoże.

22: **Math. 16.** (-) Y zásię: Iam řie zá ćię modlił Pie-

23: trze/ áby nievřtáłá wiárá twoiá. Co řie

24: iednář iáko widźimy/ w tym Kořćiele

25: Rzymřkim řpeńiło.(*marg*) Kořćiołá Rzymřkiego wiárá nigdy nie vřtáłá. (-)Vřtał

Hierofolim-

26: řki Kořćioł/ ná ktorym był zásiadł Iá-

27: kub řwięty: vřtáłá Acháia/ gdzie An-

28: drzey řwięty: vřtáłá Ařia/ gdzie Ian ř.

strona: 121

1: vřtáłá Indyá/ gdzie Thomář řwięty:

2: vřtáłá Perřka źiemiá/ gdzie Iudás řwię

- 3: ty: vftála Murzyńfka ziemiá/ gdzie Má
- 4: thufz święty: vftála Ph gia/ gdzie
- 5: Philip święty: vftála y Grecya/ gdzie
- 6: był Páweł święty: tylko lám ieden był
- 7: y ieft Kościoł Rzymfki/ do ktorego nie-
- 8: wiára y błędy (iáko ś. Cypryan piŕze)
- 9: nigdy przyŕtępu mieć niemogły: w kto-
- 10: rym záfwe/ iáko Auguŕtyn powiáda/
- 11: przodkowánie álbo zwierzchność Sto-
- 12: lice Apoŕtolŕkiej trwála: ktory ŕtátecz-
- 13: nie ŕtoi/ y ŕtać muŕi áz do ŕkończenia ś-
- 14: wiátá/ ná złoŕć y ná wieczne poháń-
- 15: bienie wŕzyŕtkich Heretykow.(*marg*) [Cyp. li. 1.](#)

⌘ [Epiŕt. 3.](#)

⌘ [AVGVŕt.](#)

⌘ [Epi. 142.](#)

⌘ Rzymfki Kościoł żadnym **błedem** [!] nie pomázány/ y iego przodkowánie. (–)

16: **Confefs.**

Ktorego iefli kto odŕtápi/

17: wnet zábłádzić muŕi/ bo prawdy odŕtę

18: puie y żywotá.

19: **Cathol.**

Inŕzać ieft mowić o iednym

20: człowiecze/ á inŕza o wŕzyŕtkim Koŕcie-

21: le. Kościoł Powŕzechny z fundámen-

22: tu ŕwego wyŕtápić niemoże. Boby iná-

23: czey Kościołem nie był. Lecż człowiek z

24: Koŕciołá wypáŕć y práwego fundá-

25: mentu odŕtápić może. (*marg*) Ieden człowiek álbo kia w koŕciele zbóládzić mogá/ ále

Koŕcioł niemoże. (–)

26: Confess.

A iż głowá nád wżyſtkim

27: ciálem trzyma zwierzchność/ y od gło-

strona: 121v

1: wy bierze ciáło żywot ſwoy/ y duchem

2: iey bywa rządzone/ od głowy wzroſt y

3: pomnozenie wſzelákie idzie/ y iednáſz

4: tylko ieſt głowá iednego ciáła/ máiąc

5: zlobą nierozdzielną ſłużeбноść/ dla te-

6: go Koſciół Powſzechny niemoże mieć

7: inſzey głowy/ oprócz áamego Krytuſá

8: Páná. Abowiem iáko zbor wiernych du

9: chowne ciáło ieſt Krytuſowe/ ták teſz

10: głowá inákſza być niemoże/ y duchem

11: tylko Páná Krytuſowym bywa rzą-

12: dzon y íprawowan Koſciół S.(*marg*) O głowie Koſcioła p. Chriſtuſowego. (-)

13: Cathol.

Twym argumentem wła-

14: ínym pokażęć to/ że oprócz Páná Chri-

15: tuſá/ kthory ieſt duchowną á niewi-

16: działną przednieyſzą głowá/ ma Ko-

17: ſciół y głowę widziálną zwierzchnią á

18: cieieſną.(*marg*) Koſciół ieſt widomy. (-)Abowiem iáko zbor wiernych

19: nietylko ieſt duchowne ciáło P. Chri-

20: tuſowe/ ále teſz ieſt pozwierzchnie a wi

21: działne zgromádzenie ludzi/ ktorzy ie-

22: dnę wiárę trzymáią/ iednych Sákrá-

23: mentow wżywáią/ á nietylko duchem

24: Páná Chriſtuſowym/ ále teſz pozwirz

25: chniem ſłowem/ y Sákrámentámi rzą

26: dzon y ípráwowan bywa: ták teź muí

27: mieć nietylko duchowną á niewidziál-

strona: 122

1: ną głowę Pána Chrifuá/ ále teź po-

2: zwierzchnią y widomą/ przez którą P.

3: Chrístus ten íwoy Kościół rządzić y

4: ípráwować raczy. (*marg*) Widoma głowá Kościoła Chrifuowego. (-)Iáko tedy fundámen-

5: tem íełt Kościoła y był Piotr S. choć

6: Pan Chrístus pierwłzym fundámen-

7: tem íełt/ iáko był Piotr śwíátłością

8: śwíátá/ choć Pan Chrístus tym tytu-

9: łem łam łiebie pierwey názywác raczył:

10: ták teź był głowá Kościoła Bożego/

11: choć Pan Chrístus przednieyfzą á nie-

12: widziálną głowá zołtáie. Znamy to

13: włzyłcy że łam Pan Chrístus íełt Pá-

14: nem náłzym? Íełt Pan Chrístus głó-

15: wą náłzą: prawdá/ ále y Krol íego

16: M. íełt głowá náłzą/ to íełt/ krołéłtwá

17: tego/ w śwíeckich rzeczách. Páweł S.

18: mowi: że mąż íełt głowá niewiálty/ ál-

19: bo żony íwoiey/ że ią rządzi y ípráwuie:

20: á więc iuź przeto Pan Chrístus prze-

21: łtanie być głowá niewiálty? Tákże ácz

22: Pán Chrístus íełt głowá niewidziálną

23: kościoła íwego/ íednák przedsię chce

24: mieć widomą głowę álbo Páłterzá ná

25: śwíecie/ ktoremu poruczył páśc owie-

26: czki łwoie/ przez ktorego rządzi y íprá-

27: wuie Kościół łwoy. Abowiem íż łam

strona: 122v

1: widomie z námi niemiefzka/ raczy nas
 2: przez ludźie spráwować/ y posługi ludz
 3: kiey ku zbáwieniu nászemu wżyczać. O
 4: czym Báfilius ś. tak mowi: Piotr po-
 5: łozon iest ná fundámenćie. Abowiem
 6: rzekł: Tyś iest Chrifus Syn Bogá ży-
 7: wego/ y wślyżał wzaiem/ że też sam był
 8: Opoką.(*marg*) BASIL.

: Hom. 29.

: P. Chrifus sam głową Kościoła będąc Piotrá głową wczynił. (–) Lecz ácz był Opoką/ ále nie
 9: był opoką iáko Chrifus. Bo Chrifus
 10: zgoła nieruchoma opoká/ á Piotr dla
 11: opoki. Abowiem swoich tytułow y czći
 12: Pan Bog inżym wżycza: Opoką iest/ y
 13: Opoką czyni: Káplánem iest/ y Ká-
 14: płany czyni; y co iego iest/ to sługom
 15: swoim dawa.

16: **Confes.**

O czym Páweł ś. nápiśał

17: tymi słowy: Onći iest głową tego ciá-
 18: ła/ to iest Kościoła swoiego/ ktory iest
 19: początek y pirworodny z vmárłych/ áby
 20: on sam we wślytkim przodek trzymał.

21: **Cathol.**

Tegoć probować nie trzebá

22: gdyż wślyscy Páná Chrifufá y głową
 23: y Pánem nászym wyznawamy: ále te-
 24: go było dowodzić/ ielli inśza głową wi-
 25: doma tego kościoła/ oprócz Chrifufá

26: nie ielt/ áni być niemoże.

27: **Confefs.**

Przetoż nie pochwalamy

strona: 123

1: náuki Księżey Rzymfkiey/ ktorzy fwe-
 2: go Papieża vczynili y poftánowali gło-
 3: wą Kościoła Powfzechnego/ y Bifku-
 4: pem Powfzechnym po wŷyftkim ŷwie-
 5: cie/ y Wikáryim Kryftułowym/ przy-
 6: włázczáiac mu zupełną moc y páno-
 7: wanie naywyżŷze nád **wŷyŷzkim [!]** Ko-
 8: ŷciołem.

9: **Cathol.**

Y my nie mamy náuki wá-

10: ŷzey prze co chwálić. Nie Księżác Pa-
 11: pieżá głową Kościoła Powfzechnego
 12: vczynili. Ale ŷam Pan Chriftus/ gdy
 13: mu rzekł w ofobie Piotrowey: Pás bá-
 14: ránki moie: Pás owieczki moie.(*marg*) Papież ŷłuŷnie ielt głową Kościoła powfzechnego.

: Ioan. 20.

: Pŷal. 17. (-) A coż

15: ielt inŷzego Pálterz/ iedno głowá trzo-
 16: dy ŷwoiey/ iáko Dawid mowi: Poftá-
 17: wił mię Pan Bog/ y vczynił głowá na
 18: rodow. Lecż to wálzá náuká y obyczay
 19: że nietylko w Duchownym/ ále áni w
 20: ŷwieckim rządzie głowy mieć niechce-
 21: cie/ ále iákieŷ zámieŷzanie Bábilońskie/
 22: y iáwnną Anárchiá wwodźicie/ gdyż bez
 23: iedney głowy rząd żadną miarą zácho

24: wan być niemoże.(*marg*) Confesjionifte głowy ná fwiećie mieć nie chcą. (–) (*marg*) Bez iedney głowy rząd być niemoże.

: Hier. li. 1.

: con. Iouin (–) Czego ieśli obaczyć/

25: á zacnym Doktorom/ Hieronymowi/

26: Cypryanowi/ Optatowi Milewitáń-

27: Ńkiemu/ BáfiliuŃowi/ Ambrożemu/ y

strona: T123v

1: inŃzym ktorzy tho iáwnie wyznawáią/

2: wierzyć niechcećie/ náuczy was tego y

3: náturá lámá/ y nieme źwierzeta: że i-

4: náczey rząd być niemoże/ ináčzey fie ie-

5: dność y zgodá nie záchowa/ iedno gdy

6: ieft przełożony ieden.(*marg*) Cypr. tra. 3. de fimp Praelat. Optat. li. 2. con. par Don.

: BaŃ. hom. 29. de P enitent. (–)Temu fie w pŃzcze

7: lech/ temu w źorawiách/ y w inŃzych

8: źwierzetách przypátrzyć mozećie. Ze

9: máią iednę głowę/ wodzá iednego/ kto

10: rego náŃláduią. Tákże y w drzewiech

11: widziemy/ że wiele látoroŃli do gáŃzi/

12: wiele gáŃzi do pniá/ wiele pniow do

13: korzeniá iednego fá przywiázanych/ á-

14: by fie ták wŃzyŃtkie ŃtowárzyŃyły/ á wil-

15: gotnoŃci z korzeniá wczestnikámi być

16: mogły. Ale co trzebá wiele mowić/ fá-

17: me niezgody wálze/ was tego obfićie

18: náuczyć mogą/ ktore niŃkąd inąd nie

19: pochodzą/ iedno że głowy żadney nie-

20: macie/ wŃzyŃcyŃcie Ńobie rowni/ ieden

21: drugiemu wŃtápić/ á zdánia Ńwego pu-

22: ścić/ á dáć lie náuczyć niechce.(*marg*) Skąd niezgody między odźczepieńcami. (-) Bo
nie-

23: fkađ inąd/ iáko Cyprian ś. powiáda/

24: rodzą lie odźczepieństwá/ iedno ftađ/

25: że Biskupá Bożego nie słuchaćie/ á ie-

26: dnego do czáfu zá głowę y zá fędźiego/

27: miásto Páná Chriřtuřá/ mieć niechce-

28: ćie. **ctć** [!] . (*marg*) **Lib. 1.**

: **Epift. 3** (-)

strona: 124

1: **Confefs.**

Abowiem wyznawamy we-

2: dle Piřmá ś. iż Pan Kryřtus iest y zo-

3: ftawa ná wieki powřzechnym y nawyř-

4: řzym Biskupem Kořćiořá fwoiego.

5: **Cathol.**

Prawdá iest/ ále nie przeto

6: iuř inřzych Biskupow łobie pddánych

7: mieć niechce.

8: **Confefs.**

Spráwuiać y podřiř dzień

9: ář do řkończenia řwiátá vrřad Pářter-

10: řki dořtátecznie.

11: **Cathol.**

Ná to wřzyřtko nie iá/

12: ále Ambroży řwięty niech ći odpowie; kto-

13: ry ták piřze: ieffi nam to kto záda/ że

14: Kořćioř ná iedney głowie y oblubieńcu

15: przeřtaie/ á inřzego niepotrzebuie: go-

16: tową ná to odpowiedź mamy.(*marg*) **AMBRo.**
<http://rcin.org.pl>

☐ Choć P. Chrystus iest głową Kościoła/ przedię y Piotr y namiestnik iego iest głową. (–)

Bo iá-

17: ko choć Pan Chrystus káždy Sákráment

18: nietylko wítawił/ ále y sam podawa:

19: (ábowiem on iest ktory krzći/ y ktory

20: rozgrzełza) á wżákże też ludzie poz-

21: wierzchniemi sługami Sákrámentow

22: poftánowił ták nád Kościołem/ ktory

23: on sam wnątrznym duchem rządzi/

24: człowieká swey władzey wczęstniká y słu

25: żebniká **poftánowił** [!]. Abowiem gdyż wi

26: domy Kościoł/ widomey też głowy po-

27: trzebuie: thák Zbáwiciel nász Piotrá

strona: 124v

1: wżytkich wiernych głową y Páfterzem

2: poftáwił/ gdy mu owce swoie ku pásie-

3: niu słowu zacnemi á powážnemi poru

4: czył/ że też chciał/ áby namiestnik káž-

5: dy iego tenże wżąd y też moc rządzenia

6: y sřrąwowania wżyřtkiego Kościoła

7: ná łobie nořł. To Ambroży S. (*marg*) Piotr głową y Páfterz nád Kościołem.

☐ Ioan. 20.

☐ Namiestnik Piotrow tenże wżąd co y Piotr ná łobie n ři (–)

8: **Confefs.**

Iest też záwřze przytomnym

9: Kościołowi swoiemu/ iáko to obiecał/

10: y dawa z řiebie żywot członkom swoim.

11: **Cathol.**

Iestći przytomnym álbo o-

12: becnym w kořciele/ ále niewidźiałnym

13: obyczáiem: á Kościoł widomy/ wido-

14: mego też Páfterzá y głowy potrzebuie.

15: **Confefs.**

Przetoż niemoże mieć Wi-

16: kárijego żadnego/ gdyż tám tylko Wi-

17: kárius bywa/ gdzie fámeo Páná y

18: Princypałá niemáľz.

19: **Cathol.**

Przeto dobrze ieľt Vicarius

20: w Kościele/ poniewáľz w nim Páná

21: Chriřtuľá Princypałá widomym oby-

22: czáiem niemáľz. (*marg*) Vikárius **cemu** [!] w Kościele. (-)

23: **Confefs.**

Nád to frodze Pan Chry-

24: řtus Apořtołom y wřzyřtkim řwoim ná-

25: řłádownikom zákázáć raczył przodko-

26: wánia y pánowánia w kościele.

27: **Cathol.**

Pánowánia řwieckiego zá-

strona: 125

1: kazał/ ále przodkowánie řam vřtáwić

2: raczył/ gdyż nie inřzemu Apořtołowi/

3: iedno řámemu Piotrowi/ owiećki řwe

4: zlecił y poruczył. (*marg*) řákiego przodkowánia Pan Chriřtus Apořtołom zákazał.

5: řo. 20. (-)Tákżeć y Biřkupi ná-

6: řzy nie řwieckim obyczáiem/ ále iáko

7: pářterze nád kościołem przodkuią.

8: **Confefs.**

A ták wřzyřcy tákowi/ kto-

9: řzy řie tey iáľney prawdzie řprzećwiá-

9: ią/ á do Kościoła Páńfkiego opáczny

10: Regiment przywodzą y wnoľą/ íami

11: íie wydawáią íáwnie/ íż nie íą potom-

12: kowie Apoštołow Kryštoľowych. Ale

13: do onych przynależą o ktorych Apošto-

14: łowie Páńfcy prorokowáli/ Pet. ij.

15: Act. xx ij. Cor. xj. ij. Tefs. ij. y ná in-

16: ízych mieścách czytay íobie.

17: **Cathol.**

Toć opáczny Regiment/

18: gdzie áni głowy/ áni zgody/ áni rządu

19: niemáíż/ íáko íie v was náyduie. (*marg*) Confesioniíte opáczny Regiment do Kościoła przywodzą. (–)

20: **Confefs.**

Choćiaż tedy Papieżá Rzym-

21: íkiego głową Kościoła Powfzechnego

22: áni Powfzechnym páfterzem nie wy-

23: znawamy/ íednáń przeto porządu ítu

24: íznego w Kościele Kryštoľowym nie

25: pfuiemy áni tárgamy. (*marg*) Kto Papieżá głową Ko- (–)

26: **Cathol.**

Przeto íie też nie powfzech-

27: níkami/ ále odfzczepieńcámi być íami

strona: 125v

(*marg*) ícioła niewyznawa/ Odfzczepieńcem íeft. (–)

1: wydawácie. Bo íie do tego Bífkupá

2: wízyfcy ítárzy Oycowie y Bífkupi íwie

3: íi/ w rzeczách trudnych około wíary/

4: íáko do naywyfższego Páfterza wćiekáli/

5: ze wízyftkich kráíow íwiáta/ íáko S.

6: Hieronim do Dámáfá z Afiey/ S. Au-

7: guftyn z Aphriki do Innocentiufá y

8: Bonifacyufá/ Cyprian do Corneliufá/

9: Athánáfius z Egiptu do Márká y Iu

10: liufá/ Ambrozy ze włoch. etc.

11: **Confefs.**

Abowiem trzymamy fie mo-

12: cnie onego pierwżzego rządu/ który od

13: Apoštołow Kościołowi iest podány y

14: pozostály/ zá ktorých wieku y potym

15: przez kilká set lat po Apoštolech stał

16: Kościoł Powżzechny w doftátecznym

17: porządku/ chociaż ielzczę tey Rzymfkiey

18: głowy y przodkowánia iego nic słychác

19: nie było.

20: **Cathol.**

Nie inżyc był rząd záwżze

21: w kościele/ iedno który iest teraz: y zá-

22: wżze w Rzymie głowá y przodkowánie

23: było. A ták dármo wy nowe odmienne

24: á nieporządne rządy fwoie do kościoła

25: wwodżić myślicie.

26: **Confefs.**

A ták prozno chlebornicy

27: y pártekarze Rzymfkiego Krolestwá

28: tym fie chlubić zwykli.

strona: 126

1: **Cathol.**

Y te tytuły zda mi fie że nie

2: z miłości Chrześciánfkiey/ ále z pychy

3: y z nienawiści pochodzą.

4: **Confefs.**

Iákoby przez tákowey gło-

5: wy porządek być záchowan niemogł.

6: **Cathol.**

Y owfzem słufznie á praw-

7: dziwie to mowią/ iákoć sie iuż wyżfzey

8: pokázáło.

9: **Confefs.**

Abowiem nieopuścił Pan

10: Chrístus Kościoła swoiego/ y niepo-

11: dobna rzecz iest iednemu człowiekowi

12: wżyfłtkiego światá rząd y íprawy opá-

13: trować.

14: **Cathol.**

Przeto że nieopuścił/ Páfte-

15: rze mu záfwe dáie. A choć ieden czło-

16: wiek iest/ iednák nie iest rzecz niepodo-

17: bna/ iemu wżyfłtkiego światá rząd o-

18: pátrować: ponieważ ma záfwe przy

19: sobie ípołrobotniki swoie/ ktorzy część

20: tey pieczy y prace ná sobie nofzą. A tego

21: ináčzey probowác nietrzebá/ iedno ex-

22: perienicyą á doświadczeniem/ że wi-

23: dżimy/ iáko przez iednego człowieka zá-

24: wże Kościoł bárzo dobrze rządzon był

25: y ípráwowan aż do tych czáfow: á iáko

26: gdzie wiele iest roznych mozgow/ co sie

27: v was náyduie/ nic sie státecznego stá-

28: nowić niemoże. (marg) Jednemu człowiekowi wzyśtek Kościoł rządzić czemu ieft podobno. (–)

strona: 126v

1: **Confefs.**

Y widzą to wzyśfcy iáwnie/

2: że ten miły Wikáriy ziemiłki więcey pá-

3: nowánia swoiego niezbożnego prze-

4: ftrzega/ á niżli fkuteczney iákicy mie-

5: dzy ftanem duchownym y w Kościele

6: popráwy álbo reformácyyey.

7: **Cathol.**

Niefprawiedliwie y to w-

8: fzytkim przyczytaćie. Ieſli kto kiedy tá-

9: kim był (iákoż mógł być nie raz/ po-

10: nieważ fą ludzie y Papieże iáko y ini)

11: tego będzie Pan Bog fądził. Ale my

12: znamy ich czáfow náfzych niemáło/ kto

13: rzy niczego inſzego iedno rozmnożenia

14: chwały Bożey/ á pokoiu Kościoła ie-

15: go pilnie przyftrzegáli. Iáko ieft zá f-

16: fką miłego BOgá y ten dżiſieyfzy Pa-

17: pież PIVS V, ktoremu żadney in-

18: ſzey przygány dác niemożećie/ iedno że

19: przedtym był Mnichem/ á teraz ieft

20: Papieżem.(marg) PIVS V. práwy Papież. (–)

21: **Confes.**

A co nam poſpolićie wy-

22: rzucáią ná oczy/ iż miedzy tymi ktorzy

23: fie od Biſkupá Rzymſkiego oddzielili/

24: wielkie niezgody á ſprzećiwieńftwá z-

25: náyduią fie/ przetoż tám Kościół pra-

26: wdziwy być niemoże.

27: **Cathol.**

Toć wam prawdziwie przy-

strona: 127

1: czytáią. Ale profzę was/ załz fie baczy-

2: cie?(*marg*) Gdzie niezgodá w wierze/ tám nie iest Kościół P. Cbriftułow [!] . (-) W

Praefácycyey fkárzyliście fie ná

3: nas/ że o was to mowimy/ iżeście mie-

4: dzy sobą łą niezgodnymi/ y powiádáli-

5: ście iáka miłość y zgodá miedzy wámi

6: żeście też im kwoli/ ná znak wjétfzey mi

7: łości/ ich Artykuł do swoiey Confefsiey

8: przypifáli.(*marg*) Confefsionifte fámi przeciw fobie (-)A tu zaś pozwalacie/ że iest

9: niezgodá miedzy wámi/ á że tá zówłze

10: byłá y musí być w Kościele? Aleć to w-

11: łzyftko wymowki/ áni tędzy áni owędy

12: nie wynidźcie. To mi naprzod wy-

13: znać muście/ że wedle łtárey przypo-

14: wieści: Gdzie zgodá tu Pan Bog á

15: gdzie niezgodá tu Czárt pánuie. Bo

16: Pan Bog nie iest przyczyną rofterkow/

17: ále pokoiu.(*marg*) 1 Cor.14. Ephe ł.4.

: Ioan. 16. Rom.15.

: Rom.5. Act. 4.

: Gen. 11. (-) W Kościele też Powłzecz-

18: nym náfzym/ że iest zgodá/ fámi to wi-

19: dźicie y wyznawacie. V was że iey nie

20: máłz/ fámi fie też tu przyznawacie. O-

21: łtátek co zá tym idzie iuż wy Conclu-

22: duiećie/ á oľadźicie fámi/ álbo iefli nie

23: vmiećie/ oto Argumentá maćie:

24: Gdzie ieft zgodá y iedność w wierze

25: Chriřtuřowey/ tu Pan Bog/ tu praw-

26: dźiwy Kořciol muři być.

27: V nas ieft zgodá w wierze Kryřtuřowey

strona: 127v

1: A ták v nas prawdźiwy Kořciol być

2: muři. Y zásię:

3: Gdzie zgody niemálz w Wierze Chri-

4: řtuřowey/ tám nie Bog ále Szátan pá

5: nuie/ y Kořciol prawdźiwy nie ieft.

6: Lecź v was niezgodá ieft y być muři/

7: iáko fámi znaćie. Przeto v was Ko-

8: řciol prawdźiwy być **nicmoże [!]** .

9: **Confefs.**

Ná to odpwiedamy/ że ká-

10: źdego wieku y w Kořciele Rzymřkim

11: bywály wielkie niezgody miedzy Do-

12: ktormi/ nietylko w Kořcielech/ ále y ná

13: Kátedrách kořcielnych. Czego dořtá-

14: teczny dowod ieft w Piřmie **kořcielnym**.

15: **Cathol.**

Dyřputácyce bywály/ o tych

16: rzeczách/ ktore iefzcze w kořciele nie pe-

17: wne były. Ale po wřtánowieniu v De-

18: kretách ná Concyliách wřzyřcy fie zga-

19: dzáli.(*marg*) Dyřputácyce doktorow niezgodi w kořciele nie czyni[a]. (-)Lecź wy w

rzeczách gruntow-

20: nych około wiáry zgodźić fie niemoże-

- 21: cie/ o których w kościele dawno żadne-
 22: go wątpienia niemáľz. Druga: oni áćz
 23: przeciw łobie dyľputowáli/ ále iednák
 24: łwe rozумы y piľmá łwoie Kościołowi
 25: poddawáli: łámi łie ná łwym rozumie
 26: nie łádzác. Lecź wy ładnemu łie łádzić
 27: nie dáćie.

strona: 126

1: Confefs.

A wľzákźe iáwnnie łie to z pi

- 2: łmá pokázuie/ iż zá czáľow Apołtolľkich
 3: był prawđziwy Kościoł/ w którym
 4: Bog mieľzkał/ chociaź były rołterki y
 5: niezgody w Kościele onym.

6: Cathol.

Nie były rołterki áni niezgo-

- 7: dy miedzy Apołtoły żadne. Bo áćći Pá
 8: weł ł. Piotrá ł. nápominał y łtrofo-
 9: wał z iedney rzeczy/ że to ku zbudowá-
 10: niu wiáry/ to ielt/ ná vrząd Apołtolľki
 11: naleźáło/ w którym był Piotrowi row-
 12: ny: iednák przeto żadnego rołterku á-
 13: ni żadney niezgody miedzy nimi nieby-
 14: ło: á Piotr przedsię Piotrem zołtał/
 15: to ielt z łwoią władzą y zwirzchno-
 16: ścią/ ktorą był wyźłzy nád Páwłá. (marg) Niezgody zá czáľow Apołtolľkich nie były w
 Koćciele o Wierze (-)
 17: Tákźeć y dźiś częłto łie przygadza/ że
 18: Papieźá/ y inľze przełožone/ niźłzy vpo-
 19: mináią y łtrofuią/ á przedsię niemáľz

20: przeto żadney niezgody áni rofterku w

21: Kościele: Y owfzem Luter y wy ftro-

22: fuiecie/ ácz niespráwiedliwie/ wfyfłtkie

23: Prelaty/ choć fz niemaćie nád żadnym

24: z nich zwierzchności. Druga/ Hiero-

25: nym Święty/ y z Doktory Greckiem

26: ták to ftrófowanie Páwłowe wykłáda:

27: że niebyło prawdziwe/ ále że fie Piotr

strona: 128v

1: z Páwłem vmyślnie ná to zmowili:

2: áby byli tym fpořobem oboy lud ták Zy-

3: dowfki iáko y Pogáńfki od fwych Ce-

4: remoniy odwiedli.

5: **Confefs.**

Abowiem iáfnie fie fprzeći-

6: wiał Piotrowi ś. Apořtoł Páweł/ Pá-

7: włowi niechćiał przyzwolić Bárnábafz

8: **Cathol.**

Ze Páwłowi nie przyzwolił

9: Bárnábafz/ toć nie z gniewu álbo ro-

10: fterku żadnego czynił: ále z lutości

11: nád Márkiem/ ktorego chćiał przeciw

12: woley Páwłowej wźiąć z łobą. Lecż w

13: tym żadnego grzechu/ gniewu álbo ro-

14: fterku/ álbo nieprzyiáźni/ áni w Páw-

15: le áni w Bárnábafzu niebyło (iáko ná

16: to mieyfce piřzą Doktorowie.) (*marg*) Miedzy Páwłem y Bárnábafzem żadney niezgodi
w Wierze nie było. (-)Bo Pá-

17: weł ś. bárzo chwali Bárnábafzá w li-

18: śćiech fwoich/ iáko y Márká Colofs. 4.

19: fkaąd znác że fie Márek po tym Páwło-
 20: wym fkaraniu bárzo był popráwil: [!] ále
 21: czynili obá (fnadz z zrzádenia Boskie-
 22: go/ áby fie ták Ewángelia tym więcey
 23: rozfzerzyłá) co fie im naylepiey zdáło.
 24: Lecż wálze rofterki o Wierze nie vko-
 25: ione fą/ pełne zlorzeczeńftwá/ gniewu/
 26: nieprzyiáźni y fwarow. A ták y ten A-
 27: poftolſki przykład namniey wam nie
 28: pomaga.

strona: 129

1: **Confefs.**

A miedzy vcźniámi Apo-
 2: ftolſkimi/ znáydownály fie fekty rozlicz-
 3: ne y błędy.

4: **Cathol.**

Prawdá/ ále ci ktorzy vpor-
 5: nie w błędzie trwáli/ á náuczyć fie nie
 6: dáli/ z Kościołá fą wyrzuceni iáko y
 7: dziś Heretycy.

8: **Confefs.**

Tákże w Kościele onym
 9: Antyocheńſkim wielki był ſpor/ o czym
 10: w Dzieiách Apoſtolſkich nápiſał Lu-
 11: káfz ſ. Cáp. xv. iednák nie zginął był
 12: dla tego miedzy onymi ludźmi Kościoł
 13: prawdziwy Apoſtolſki/ gdyż inſzego za-
 14: dnego niebyło/ iedenże ten był zówſze
 15: od początku/ w ktorým rozmáite zgor-
 16: ſzenia/ niezgody y ſpory bywály/ fą y być

17: nie przełtana.

18: **Cathol.**

W Antyochyey nie ták był

19: Ípor/ iáko dyíputácyá álbo gadká y py-

20: táníe. (Bo po Grecku δυ ητηδ ω ίτοι)

21: około záchowánia niektórych Ceremo-

22: niy Zakonnych: miezdy niektórymi Zy-

23: dy okrzconemi/ á Páwłem S. Przeto

24: wnet wyłłáli po Dekret álbo Wyrok

25: do Hieruzálem: áby więcey o tym wát-

26: pienia niebyło/ ktore też nátychmiałt

27: vítáło. A ták y to wálzym Íporom y ro-

strona: 129v

1: íterkom nic niepomaga. Bo fie wy ni-

2: komu ídźić niedacie/ ále ná wálzych

3: błędziech vpornie przełtawaćie.

4: **Confefs.**

Abowiem ták to przełrzał

5: Pan Bog/ áby przez tákowe niezgody

6: y íprzećiwieńtwa/ tym więcey prawdá

7: fie pokázowála/ á iżby ítáteczności swo-

8: ich wiernych doświadczał y probował.

9: **Cathol.**

Ale biadá temu/ przez kto-

10: rego te zgorłzenia przychodzą.

11: **Confefs.**

A tu iuz pilności wielkiey

12: potrzebá/ iákobyłmy wedle głowy Ko-

13: ścioła Powłzechnego/ ktora iełt Kry-

14: ítus Iezus/ włzyłtkich cząłtek y człon-

15: kow doświadczáli.

16: **Cathol.**

Dobrze mowicie/ że wielkiew

17: pilności do takiego doświadczenia po

18: trzeba. Bo to dziwna/ nowa/ á niełty-

19: chána probá/ od was niedawno wy-

20: myśłona.

21: **Confefs.**

Abowiem máło ná tym/ iż

22: łie kto w tey pozwierzchney powłzech-

23: ności Kościoła Krześciánłkiego zámy-

24: ka/ **będac** [!] wezwánym tylko do onych

25: god wiecznych niebieskich/ iefli Kriftu-

26: íá przez prawdziwą wiárę niepożywa.

27: **Cathol.**

Y ná tym iefzczę máło/ że P.

strona: 130

1: Chriftulá przez wiárę pożywa/ iefłize

2: w nim miełzkáiąc żadnego owocu do-

3: brego z miłości nie wydawa.

4: **Confefs.**

Tákże też nie káždy zbor ál-

5: bo kościół Krześciánłki/ chociaż łie być

6: tym po zwierzchu miánuie/ kościołem

7: przwdziwym bywa znaydowan/ **oproc** [!]

8: tákowych ludzi ktorzy łie z głowá łwo-

9: iá z Kriftulem Pánem przez Duchá ie-

10: go złączáią/ á połufzeńłtwo y wiárę

11: łtátecznie iemu záchowuią.

Alboście [!] zapomnieli/ coście

- 13: wyżzey powiedzieli: że w Kościele zá-
 14: wże musi być kąkol między pżzenicą/
 15: źli y dobrzy łpołem: ktorzy ácz iednę wiá
 16: rę máią/ ále miłością y vczyńkami do-
 17: bremi rozni fą od siebie? A czemuż tu
 18: teraz prawdziwy Kościół tylko od wy-
 19: branych Bożych/ á ludzi pobożnych ści
 20: lkaćcie. Czyli sie w tym chcecie z Lutrem
 21: z Hufem/ y z Donátyłtami zgodzić/ kto
 22: rzy trzymáli że tylko łami dobrzy/ álbo
 23: wybráni do Kościoła należą. Przeci-
 24: wko iáwnemu Pířmu Bożemu: gdzie
 25: Pan Chrístus Kroleřtwo niebieskie po
 26: wiáda być podobne niewodowi/(*marg*) [Math. 13.](#) [Math. 3.](#)[Math. 25.](#) (–) ktory
 27: y złe y dobre ryby záwiera: álbo roley

strona: 130v

- 1: ná ktorey nietylko pżzenicę/ ále y kąkol
 2: śiano: álbo boiowířku/ ná którym zbo-
 3: że y z plewami iest łpołem: álbo dzieřią
 4: ćiam Pánnam/ mądrym y głupim. Co
 5: sie y w onym korabiu Noego pokazá-
 6: ło/ w którym y czyřte y nieczyřte źwie-
 7: rzetá były.(*marg*) [Gen. 7.](#) [1.](#) [Petr.3.](#) (–)

8: **Confefs.**

Przetoż znáki nieomyłne

- 9: Kościoła prawdziwego infze być nie
 10: mogą/ iedno łzczerość náuki łłowá Bo
 11: źego/ nam przez Proroki y Apořtoły ná
 12: pířmie podánego y zoltáwionego/ kto-

13: rzy wżyfy nas do Kryftuá wiodą.(*marg*) O znákach prawdziwych kościoá powfzechnego. (-) A

14: Pan Kryftus sam o tym ták powie-

15: dzieć raczył: Owce moje głofu mego

16: łucháią/ á ia poznawam ie/ y náslá-

17: duią mię/ y żywot wieczny dawam im/

18: zá obcym nie idą/ ále wćiekáią od nie-

19: go/ bo nie znáią głofu obcego.

20: **Cathol.**

Prawdác ieft/ że w práwym

21: Kościele Chriftułowym fzczyrość náu-

22: ki Słowá Bożego záfwe byá y być mu

23: sí. (*marg*) Szczyrość náuki nieomylnym znákem kościoá być niemoże. (-)Boby ináczey

Kościół Kościołem

24: nie był. Ale error t[o] errata tu znákem nie omylnym Ko-

25: ścioá być niemoże. Abowie znák muśi

26: być záfwe znáiomfzy/ niżli tá rzecz kto-

27: rá známionuie/ á którą przezeń poznać

strona: 131

1: chcemy: przez nieznáiomy nic nie po-

2: znawamy. Lecż Kościół sam w łobie dá-

3: leko znáiomfzy ieft/ á niżli to/ gdzie ieft

4: fzczyrość náuki Słowá Bożego. Bo

5: Kościół ieft ono miáfto/ ktore ná gorze

6: wśiádło/ á lámó z siebie w oczy nam

7: wchodzi/ y znác fie dáie/ a zákryć fie

8: niemoże.(*marg*) **Math.5.** (-) Poniewáfz Kościół fwoy Pan

9: Chriftus we Słońcu poftáwić raczył/

10: áby gi iáfny/ znáczny/ y znákomity w-

11: fzyftkim wczynił. (*marg*) **Pfal. 18.** (-)Tego Kościoá flu-

- 12: chác nam kazał/ y do niego wyftępy brá
- 13: tá niewkárneho odnošíc/ czegobychmy
- 14: czyníc niemogli/ gdyby ten Košćioł był
- 15: nieznáiomy.(*marg*) **Math. 18.** (–)Lecz gdzie ieft fzczyre prze
- 16: powiádanie Słowá Božego/ tegoć nie
- 17: ládá kto rozeznác áni ma/ áni może/
- 18: áni vmie: zwłafzczá gdy wšyftkie sekty
- 19: fobie to przywłafzczáia/ že v nich Chri-
- 20: ftus/ v nich fczere Słowo Bože. Toć
- 21: o fobie Luteranowie/ to Sákrámen-
- 22: tarze/ tož Nowokrzczeńcy/ to też Troy-
- 23: božanie y infze rozliczne Sekty powiá-
- 24: dáia. To też prawdziwie Košćioł Po-
- 25: wšechny Rzymłki o fwey náuce trzy-
- 26: ma. Což tu vbogi á prošty człowiek czy-
- 27: nić ma? Nie będzie fzukał infzych zná-

ków

strona: 131v

- 1: kow áni pewnieyfzych Košćiołá Chry-
- 2: ftułowego/ iedno tych/ ktore nam S.
- 3: Apoštołowie w Kredzie fwoim y Con-
- 4: cyla tákže w Kredziech fwych podály:
- 5: ktore fą te czterzy.(*marg*) **Prawdziwe znáki košćiołá Chryftułowego czterzy.** (–) Ze to
- ieft práwy Ko
- 6: šćioł Chryftułow/ ktory ieft Ieden/ kto-
- 7: ry ieft Swięty/ ktory ieft Powšzechny/
- 8: ktory ieft Apoštołfki.
- 9: A že to nie ieft Košćioł Chryftułow/
- 10: ále ráczey Božnicá fzátáńlka/ ktory nie
- 11: ieft Ieden/ w którym zgody/ iednošći

- 12: y miłości łpolney niemá/z/ ále co gło-
13: wá to rozum/ kázdy ináčzey pímo wy-
14: kláda y rozumie.(*marg*) I. Ieden. (-)
15: Ze to nie ieft Kościół Chriřtuřow/
16: ktory nie ieft Święty/ to ieft/ ktory nie-
17: tylko świętořci řwoiey řadnego řwiá-
18: dectwá nie ma/ áni řadnemi cudámi
19: od Bogá ieft potwierdzony: ále teř iá-
20: řnie ludzie od řwiątobliwořci odwo-
21: dži/ á ku řwowlnemu řyćiu/ y ku řwze-
22: lákiemu niewřtydowi y niecnotam przy
23: wodži.(*marg*) II. Święty. (-)
24: Ze to nie ieft Kościół Chriřtuřow/
25: ktory nie ieft Powřzechny/ to ieft/ nie
26: ieft po wřzyřtkim řwiećie rozřzerzony/
27: ále pokátny/(*marg*) III. Powřzechny. (-)to ieft/ ktory řie w káćie

strona: 132

- 1: gdzie záczał/ y niedawno powřtał/ á
2: nie záwřze/ áni po wřzyřtkich řtronách
3: řwiátá był.
4: Ná ořtátek to nie ieft Kościół Chri-
5: řtuřow/ ktory nie ieft Apořtolřki:(*marg*) III. Apořtolřki. (-)to ieft/
6: ktory Oriřinału řwego od ktorego A-
7: pořtołá Chriřtuřowego/ przez řucceřřiá
8: y porřadne po řobie Pářterzow nářte-
9: powánie nieprowódži: o czym iářnie
10: Tertulian mowi:(*marg*) *De praeře. Haeret.* (-) Te znáki ták řá wřa-
11: řćiwe Kořćiołowi Powřzechnemu/ ře
12: ich řobie řadne Kácerřtwo przywřa-
13: řzczyc niemoře. A z nich řnádnie kářdy.

- 14: ofądzić może/ ielli náfz Kościoł/ czyli
- 15: wáfze kościoły fą prawdziwe álbo nie.
- 16: Przypátrrze fie iedno naprzod Ko-
- 17: ściołowi náfzemu Powfzechnemu/ iáka
- 18: w nim wfzędzie iedność/ iáka zgodá
- 19: nietylko tych czáfów náfzych/ ále zaw-
- 20: fze byłá.(*marg*) I. Ze w Rzymfkim kościele iest iedność. (-) Zádziwić fie temu muśifz/
ze do
- 21: ktoregokolwiek Páńftwá Chrześciáń-
- 22: fkiego przyydziefz/ choć do Włoch/ álbo
- 23: do Hiszpániey/ do Fráncyey/ do In-
- 24: dyey/ do Niemiec po wielkicy części/ do
- 25: Węgier/ y do Angliey/ Skocyey/ do Pol-
- 26: fki/ do Ruśi/ do Mázowfz/ do Prus/
- 27: do Litwy. etc. wfzędzie naydziefz ze mie-

strona: 132v

- 1: dzy tymi nietylko żadnego fporu o wie-
- 2: rze niemáfz/ ále y iedne Ceremonie po
- 3: wielkicy części fą v wfzyftkich zácho-
- 4: wáne/ iednym ięzykiem fłużbę Bożą w
- 5: Kościele odprawuią/ iednę Mfzą czy-
- 6: táią/ iedno wfzyfcy wierzą/ iednego czá
- 7: fu Świętá święcá/ modlą fie/ y pofzczą
- 8: wfzyfcy: ze fnádnie káždy obáczyć może/
- 9: iż wierzących iest iedno ferce/ y iedná
- 10: dufzá w Pánie. (*marg*) Act. 4. (-)
- 11: Zás z drugiey ftrony obáczmy iáka
- 12: miedzy Heretyki iedność á zgodá: iákie
- 13: miedzy nędznikámi fporu/ rofterki/ zwá
- 14: dy? gdy káždy fwe wyznánie po fwemu

15: prowadzi/ á cudzego ná wšytkim przyi
16: mować niechce/ iáko fie ná rozliczne
17: fekty fámi rozšiekáli y rozerwáli? z iá-
18: ką zápálczywošcią/ mowią/ każą/ dy-
19: šputuią/ piřzą fámi przeciw šobie? (*marg*) V Heretykow zgody niemářz. (-)Lecz
20: šie temu džiwowác nietrzebá. Bo iáko
21: przez pokorne Apoštoły zgromádzone
22: šą ięzyki/ ták przez te pyřzne á fáłeczne
23: Apoštoły rozdzielone y rozerwane šą ię
24: zyki. A iáko był Duch š. zgromádził ię-
25: zyki w iednošć wiáry; ták teř Duch py-
26: chy rošprořzył ięzyki ná rozmáite wiáry.
27: Przed tym rozmáite ięzyki iednę wiáre

strona: 133

1: w iednošći wyznawály: teraz v Here-
2: tykow ieden ięzyk/ y owřzem iedno miá-
3: šteczko rozmáite wiáry w šobie záwie-
4: ra. A ták miedzy nimi záwřze nowe ná-
5: uki/ y nowe niezgody náštáią/ iáko y tá
6: ich dla czáfu á dla Seymu zmyřlona
7: vgodá/ trwác řadną miářą nie bęđzie.
8: Druga. Košcioł nářz Powřzechny
9: Šwięty ieřt/ nie iřeby w nim wřzyřcy
10: ludzie šwięci byli/ bo miedzy přzenicą
11: kákol záwřze być muři; ále przeto Šwię
12: ty ieřt/ ře miał w šobie y ma záwřze nie-
13: zliczone ludzi práwie šwięte: iáko miał
14: napřzod Apoštoły/ więc Męczenniki y
15: Confessory/ Mnichy y Pánienki šwię-
16: te/ ktorzy wřzyřcy teř wiáre trzymáli co.

17: y my:(*marg*) II. Ze Kościoł Rzymłki Święty iest (–) lud ku świątobliwości/ ku poko-
18: rze/ pośluzenńtwu y dobrym vczyńkom
19: zawnze przywodźili/ á v Páná Bogá w
20: wielkiey łáńce byli. Tegofz Kościołá
21: Swiátość Pan Bog rozmaitymi cu-
22: dámi y przed tym okázował y po dziś
23: dzień okázue ná rozmaitych swiętych
24: mieyfcách/ gdzie ludzie od rozmaitych
25: niemocy bywáią vzdrawiáni. Tenże
26: Kościoł z Láćinłkiego ięzyká Swięty
27: iest/ to iest mocny/ niezwyćiężony/ że

strona: 133v

1: nádeń nic nie iest mocnieyszego/ ktory
2: wřzyftkim Heretykom kázdego wieku
3: ftolfy wytrzymał/ á potępił ie y w ni-
4: wecz obrocił.
5: Z drugiey ftrony Kościoły odřzczę-
6: pieńcow/ nie tylko żadney prawdziwey
7: swiátości po łobie okázác nie mogá/
8: ále y ludzie od swiátości y pobożności
9: odwodzą/ ścieląc im do piekłá przestro-
10: ną drogę: Modlitwy/ pořty y inřze do-
11: bre vczyńki odrzucáią/ álbo ie háńbią
12: y znieważáią/ wřtyd takież wřzyřtek y
13: pánienńtwo gánią/ y owřzem niepodo-
14: bne być ludziom powiádáią.(*marg*) Kořcioły Heretyckie nie łá Swięte. (–) Bo iáko
15: bez pićia y iedzenia/ ták bez męřkiego
16: z niewiáłtą złáczenia powiádáią/ że
17: ludzkie przyrodzenie zetrwác niemoże.(*marg*) Luther. (–)
18: Małżeńńtwo swięte rozmáicie plugá-

19: wią/ gdy po rozwodzie nowożeństwa
20: dopuśczią/ y owfzem iawnego cudzo-
21: łoftwa. Bo tak Luter napisał: Iesli
22: niechce zóna/ niech przyydzie dziewczka.
23: Stądze śluby łamią y wniwecz obrá-
24: cáią. Zakonniki y poddane od posłu-
25: Źeństwa odwodzą/ á ná wolność E-
26: wángelką/ to iest ná Źwá wolą przy-
27: wodzą. Skąd rozmaite burdy/ y bunty

strona: 134

1: á woyny poddanych przeciw Pánom
2: powtály/ iáko przed tym w Niemcách
3: chłopka woyná (gdzie o dwa kroć Źto
4: tyśięcy ludzi pobić/ á iáko sam Luter
5: mowi/ do piekła Źą pogrązeni/ á około
6: trzech Źet Zamkow/ y Kláźtorow w ie-
7: dney Fránconiey zburzono) á teraz
8: nie dawno we Fráncyey y we Flánri-
9: ey hániebne krwie rozłania. Końcáby
10: niebyło bym iedno łamego Lutrá blu-
11: źnierstwa/ á wielką nie świątobliwość
12: chciał okázowác. Teć Źą owoce tey ch-
13: wálebney Luterfkiey świątości. Nufz
14: podźmy do cudow j znákw/ ktoremi o-
15: ni wźdj tę nową Źwá náukę potwirdzác
16: mieli/ chcáli/ ábychmy im wierzyli: Boć
17: náŹá Źtárożytna náuka dosyć iuź iest
18: wtwirdzoná y podźis dzień cudámi ro-
19: zmáitemi/ przeto ich iuź nie potrzebu-
20: ie. Lecź oni z tey Źtrony tak gotowi Źą/

- 21: że áni chromego łzkápy do tych czáľow
22: żaden z nich vzdrowić niemogł/ nie rz-
23: kaç czártá wypędzić álbo vmárľego
24: wľkrześć: o co ácz łie niektorzy z nich
25: kuřili/ ále rychley z żywych vmárľe/ ni-
26: żli z vmárľych żywe poczynili. Náď to
27: ich Kośćioł ták święty/ ták mocny/ ták

strona: 134v

- 1: trwáły łeft/ że zá kılká lat/ ná łnfzy łie
2: fundáment przeność muřiał. Bo ći
3: wřzyľcy co pierwey z Lutrem trzymáli/
4: Lutrá potym odľtápiłi/ á nowe błędy
5: łobie wľkrzeřiwřzy/ nowe Kośćioły
6: przeciw Lutrowemu pořtáwili/ iáko
7: Zwinglius/ Oecolampádus/ Kálwi-
8: nus/ Bezá/ Anábáptiřte/ y owřzem y
9: Melánchton/ y Witemberczykowie: że
10: o nich łedno zacne Křiężę dobrze po-
11: wiedźiáło: Wiem co łąřiedźi moi tego
12: roku wierzą/ ále niewiem co przyřzľego
13: wierzyć będą (poniewáľz co rok wiáry
14: odmieniáią.
15: Trzećia/ Kośćioł náľz łeft Powřzech-
16: ny.(*marg*) III. Kořćioł Rzymłki łeft Powřzechny (-) Abowiem ták záwřze/ y ták wřzędzie
17: gdzie łedno Chřeřćiánie byli/ trzyma-
18: no i wierzono/ iáko dźiř w Kořćiele
19: náľzym wierzą y trzymáią/ á nic łie nie
20: odmieniło/ álbo bárzo máło wedle czá-
21: ľu/ potrzeby y pożytku wřzego. Chře-
22: řćiáńřtwá/ y to zá wolą y ľpráwą prze-

23: łożonych Kościoła Świętego/ ktore

24: Duch święty poftawił ku rządzeniu ie-

25: go/ iako Páweł ś. powiáda. Coby fie

26: nie trudno pokázác mogło/ bych fie

27: przedłużenia nie bał. Wálz zaśię Ko-

strona: 135

1: ścioł od Lutrá począł/ á w Niemcách

2: powftawfzy/ tłucze fie tu po náfzych puł

3: nocnych kąćiech/ ktorych gránic da P.

4: Bog nie przeftąpi.(*marg*) Kościoł Odfzczepieński nie Powfzechny (-) Co też wáfzy ba-

5: cząc/ przed tym fie málą trzodą rádźi

6: zwáli/ náśládując w tym Ewángeliey:

7: ále gdy baczyli/ że fie tey ich lichocíe iá-

8: wnie Ewángelia przeciwiá/ ktora od

9: Słońcá wfchodu y zachodu rozfzerzyć

10: fie miálá: teraz fie też fzerzyć poczyná-

11: ią: á wfzyftkie fekty/ choć fobie przeci-

12: wne/ w fwoy poczet policzáia/ áby iefli

13: nie prawdą/ przynamniey wielkością

14: fwą fie zálęcili. Lecż oni zá káfką Bożą

15: lichą trzodą záfwe zoftác mułzą/ po-

16: niewáfz iedności v nich niemáfz/ ktora

17: bez głowy y rzádu być niemoże.

18: Czwartá á oftáteczná/ Kościoł náfz

19: Apoftolfki ieft/ nie tylko że fie náuki y

20: podánia Apoftolfskiego mocno trzyma;

21: ále też/ że Sukcefsią álbo náftępowá-

22: nie iednego Bifkupá po drugim aż do

23: dźiśieyfszego/ (*marg*) III. Kościoł Rzymfski ieft Apoftolfki.

☐ Sućcefsia wielki znák kościoła práweg, (-)począwfzy od Piotrá po-

- 24: kázuie/ także y w náleznych Kościolech
25: Polńkich/ Gnieźnieńki/ Krákowfki/
26: y infze Kościoły/ aż do tych dźiśieyńzych
27: Biskupow Oryginały fwe porządne

strona: 135v

- 1: wywieść mogą. Tey sukcesiey Oyco-
2: wie święci tak deferuią/ że niema tę
3: łamę znakiem Kościoła prawdziwego
4: być powiedaią. Tertullian do Herety-
5: kow tak mowi: Niech okażą Orygi-
6: nały Kościołow swoich/ niech okażą
7: porządek Biskupow swoich/ tak iedne-
8: go za drugim od początku postępuią-
9: cych/ żeby pierwszy on Biskup/(*marg*) [Tertu. de praefer. Haeret.](#) (-) ktorego
10: z Apostołow albo z Apostołńkich mę-
11: żow (ktoryby iednak z Apostoły trzy-
12: mał) miał przodka albo ordynatorá
13: łwego. Abowiem tym obyczaiem Ko-
14: ścióły Apostołńkie poczty fwe odnořą.
15: Iáko Kościół Smirneńki Polikárpá
16: od świętego Ianá pořadzonego ma:
17: iáko Rzymńki Klimuntá od ś. Piotrá
18: ordynowánego pokázuie: także y infze.
19: A Ireneus zásię tych tylko Biskupow
20: łuchác każe/ ktorzy sukcesią/ to iest
21: porządne postępowanie albo namiest-
22: nictwo) od Apostołow máiá: ktorzy/
23: powiáda/ wespół z sukcesią wzięli
24: pewny dar prawdy: á wřyřtkie infze/
25: ktorzy odstępuiá od przednieyńzey suc-

26: cełsiey/ gdziekolwiek się zgromadzą-

27: ią/ każe ich za podejrzane mieć. (marg) IREnaeus li. 4. c. 63. (-) Także

strona: 136

1: o tej **fuccełsiey** [!] Origenos/ Cyprianus/

2: Hieronymus/ Optatus/ y inzy wszyscy

3: trzymali: że ta jest wielkim znakiem

4: Kościoła Powżecznego. A święty Au

5: gułtyn tak mowi: Liczcie sobie Biskup-

6: py od fámego Piotra/ a w onym **rzę-** [!]

7: **dzię** [!] Oycow/ który za którym nastal o-

8: baczcie. (marg) Hier. li. 1. Epift. 6. ad Dama.

9: **Lib. 2** **conae** **tra** **Donatistas**. (-) Boć ten jest Opoką/ ktorej nie

10: przemogą pyłzne Piekielne brony. Y na

11: inzym miejscu/ wyliczywszy wszystkie

12: Biskupy Rzymkie od Piotra aż do A-

13: nastaliuśa/ tak powiada: W tym rzę-

14: dzie **fuccełsiey**/ albo nastawania ied-

15: nego po drugim/ żadnego Biskupa Do

16: nastiły nienaydziecie. Co y my o nálních

17: słuznie rzecz możemy: Ze żaden Biskup

18: nietylko Rzymki/ ale ani który inzy

19: thák nie trzymał/ iáko dziś Luterani

20: trzymają. Zaden w tych rzędziech ál-

21: bo Regełtrach Biskupich/ ktore Ko-

22: ścióły wyliczyć mogą/ Luteranem nie

23: był. Przeto gdyż oni Originalow/ y

24: przodkow swoich po sobie porządnie

25: od Apóstołow aż do nich poštěpujących

26: **okázac** [!] niemogą/ iáko my okazujemy;

27: znak pewny jest/ że ich kościóły Apóstoł

27: łkie nie łą.

strona: 136v

1: A ták iuż z Auguſtynem ś. ták zámy

2: kamy: Wiele rzeczy ieſt/ ktore nas w ło

3: nie tego Koſcioła ſłufznie trzymáią.(*marg*) *Con. Epiſtołam*Manich ca. 4

4: Co nas w kołćiele Rzymſkim ma zátrzymać. (-) (*marg*) 1. (-)

4: Trzyma nas zgodne zezwolenie roz-

5: máitych narodow:(*marg*) 2. (-)trzyma poważność

6: cudami zácżęta/ nádźieią záchowána/

7: miłością rozmnożona/ dawnoſcią v-

8: gruntowána:(*marg*) 3. (-)Trzyma/ od łámej Sto-

9: lice Piotrowey/ ktoremu Pan BOG

10: owce ſwoie ku páſieniu zlecił/ aż do

11: dźiſieyſzego Biſkupſtwá/ ſukceſſia ál-

12: bo porządne náſtępowanie:(*marg*) 4. (-)Trzyma

13: ná oſtátek łamego Powſzechnego ko-

14: ſcioła przezwiłko/ ktorego łobie żadni

15: Heretycy/ nigdy przywłázczyć nie mo-

16: gli. Widziłz iáko ten Koſcioł Augu-

17: łtyn ś. opiſuie: z iednołáynego zezwo-

18: lenia y zgodney wiáry ták wiele naro-

19: dow po włyłtkiem ſwiećie/ y káżdego

20: wieku/ z poważności tego ſwiętego

21: Koſcioła rozmáitemi cudami/ nádźie-

22: ią y miłością y łtárożytnością vgrun-

23: towánego: á ná oſtátek z tey ſukceſſi-

24: ey/ y porządnego á nie rozerwánego

25: Biſkupow w tym Koſćiele náſtępo-

26: wánia.

Wszystki tedy ludzie y zgro-

strona: 137

- 1: mądzenia w Kościele PowŹzechnym/
 2: ktore Źie ták nie záchowuią wedle tey
 3: proby/ oddalone od prawdziwey Źpo-
 4: łeczności Źwiętey być rozumiey.

5: **Cathol.**

Ale to próbá nie pewna/ kto-

- 6: rey y Anábáptytowie y Troybożanie
 7: przijaciele wálzy vżywáią.(*marg*) Confefsioniftow próbá niepewna. (-)

8: **Confefs.**

Choćiaż pozwirzchny ty-

- 9: tuł/ y **dźiedzicność** [!] Kościoła PowŹzech
 10: nego/ zacność y powołanie imieniá
 11: Chrześciánkiego z dawnością po łobie
 12: pokázuią.

13: **Cathol.**

Owa wy dawności nic dáć

- 14: naprzod nie chcećie. Iákoby Źie Ko-
 15: ścioł Páná Chriřtułow dopiro od was
 16: álbo od Lutrá począć miał. (*marg*) Dawność Kořcioła Chriřtułowego. (-)

17: **Confefs.**

Abowiem Źie nam Źtrzec

- 18: rofkazano obłudney bráćiey y wźelá-
 19: kich zabobonow y bálwochwálřwá.
 20: Rořkazano nam ábyřmy z Bábilonu
 21: vćiekáli/ to ieřt od pomieřzanego nabo-
 22: żeńřwá/ ieřli chcemy gniewu Pánřkie-
 23: go y karániá zbáwieni być.

24: **Cathol.**
<http://rcin.org.pl>

Y owłzem z Bábilonu wćie-

25: kaycie: iefli wam zbáwienie miło.(*marg*) Z Bábilonu wćiekác. (-)A

26: gdziełz wiewćły Bábilon/ wiewćłyże zámie-

27: łzanie y Confulia profzę was/ być mo-

strona: 137v

1: że/ iáko iefł między wámi?

2: **Confefs.**

Ale łpołeczność z prawdzi-

3: wemi człónkami Kościoła Chryłtufo-

4: wego/ ták łobie wielce wázymy/ y to o

5: niey rozumiemy/ że nikt przed Bogiem

6: żyw być niemoże/ áni zbáwienia dołtą-

7: pić/ kto łie od iedności y od prawdy ko-

8: ścioła Bożego odłaczy.

9: **Cathol.**

Wiedźciełz o tym żeście łie

10: łámi od tey łpołeczności łwiętych o-

11: derwáli/ y odłaczyli: przeto zbáwienia

12: dołtąpić niemożećie/ iefli łie zásię do

13: niey nie náwroćicie.

14: **Confefs.**

A wízákże niehcemy o tych

15: znákách ták ściłło á łkápíe rozumieć/

16: żebyłmy od kościoła odgániác mieli y

17: połędzác tákowe/ ktorzy álbo Swięto-

18: ści Pánłkich do czáfu nie wżywáią (má-

19: iác iednáł chęć wprzemýą do tego) ál-

20: bo w ktorých wíará y miłóść powinna

21: ołtydłá/ álbo ktorzy niedołtátki y wpad

22: ki krewkości ludzkiej do czáfu ćierpią.

23: Cathol.

Cierpią mowicie vpadki y

24: grzechy: iefli cierpią/ tedy ich nie czy-

25: nią ktoż ie tedy w nich czynić będzie?(*marg*) Confefsionifte dobrowolności náfzey nieco vymuią. (-)

26: Mowćiefz tedy ialniey/ áby z tych fłow

27: kto nierozumiał/ żeby Pan Bog y grze

strona: 138

1: chy w nas ípráwował/ á my ich nieczy-

2: nili ále cierpieli: ktore bluźnierftwo

3: ieft Lutrá/ Philippá/ y Kálwiná Mi-

4: ítrzew wáfzych.

5: Confefs.

Abowiem widzimy to z Pi-

6: ímá ś. iż Pan Bog miał niektore lu-

7: dzie miłowniki fwoie oprócz zboru I-

8: zráelfkiego. Wiemy dobrze co fie ludo-

9: wi Bożemu działało w więzieniu Bábí-

10: lońfkim/ iż przez całą siedmdzieśiat lat

11: nieczynili ofiar/ od Bogá poftánowio-

12: nych.(*marg*) Oprócz kołciołá zaden zbáwion być niemoże (-)

13: Cathol.

Infza rzecz ná on czás byłá/

14: poki Ewángelia świátu niebyłá obiá-

15: wioná: Lecż teraz/ ktokolwiek nie v-

16: wierzy/ to ieft/ kto w Powłzechnym ko-

17: ściele nie ieft/ wedle Dekretu Páńfkie-

18: go będzie potępion.

19: Confes.

Wiemy iáko Piotr Apóstoł

20: vpadł w záprzenie Páná fwe^go / á przed-

21: się do łáski Páńfkicy przywrocon. Táz

22: krewkość y po dziś dzień wybranym

23: Bożym przypada y przytrefić lie może.

24: **Cathol.**

Ale nie przeto iuż był Piotr

25: ś. z kościoła Chriftułowego wypadł.

26: Abowiem nieprzez iákifzkolwiek grzech

27: ále iedno przez lámę **niewiáre [!]** álbo

strona: 138v

1: Niedowiárftwo z Kościoła Bożego

2: ludzie wypadáią.

3: **Confefs.**

Czego przykład iálny ma-

4: my w onym zborze Koryntłkim y Gá-

5: látłkim zá czałow Apołtolłkich/ miedzy

6: ktoremi łtrofuie Páweł S. wielkie á

7: grube złości/ przedsię pifząc do nich

8: zowie ie świętymi Páná Chriftułá ko-

9: ścioły.(*marg*) Święci ktorzy vwierzyli. (-)

10: **Cathol.**

Zowie ie świętymi/ że vwie-

11: rzyli/ á przez wiáre łą poświęceni/ y

12: **słtáli [!]** lie fynmi Bożymi: lecz ie z tego

13: łtrofuie/ że lie vwieść dáli przewrotnym

14: Apołtołom.

15: **Confefs.**

Z ktorey przyczyny bywa ko-

16: ścioł Boży názwan niewidziálnym/ nie

17: iżby ludzie niewidomi być mieli/ z kto-

18: rych kościoł bywa zbieran/ ále iż wybrá

19: nych Bożych prawdziwych nie zówfze

20: pozwierzchu poznác możemy/ áni cie-

21: lefnym okiem oględác.

22: **Cathol.**

Kościoł Boży niwidziálny

23: być niemoże/ ponieważ ludzie źli y do-

24: brzy/ ktorzy iednák wiárę iednę á prá-

25: wą trzymáią/ widomi zówfze zoftáią. (*marg*) Kościoł Boży widomy ieft. (-)

26: Lecz wybráni Boży okiem zwirzchnim

27: widziáni być mogą/ ále tego wiedzieć

strona: 139

1: niemożemy/ iefli fą wybráni: Bo tho

2: sam Pan Bog wie/ á ten komu on ob-

3: iáwić raczy. Przeto dla tych samych ko-

4: ściół niewidziálny zwan być niemoże.

5: Lecz wy z Lutrem wálfzym w tey mie-

6: rze podobno trzymać/ ktory kościoł

7: prawdziwy chcąc ludziom zákryć áby

8: go nieználi/ powiedział gi być niewi-

9: dziálnym. (*marg*) Luter kościoł niewidomym czyni. (-)

10: **Confefs.**

Iednák tákowi wżyfcy ie-

11: fli wnętrznego w fercu swoim przez

12: Duchá ś. odrodzenia niemáią/ iefli prá

13: wdziwey á żywey wiáry z vprzeymą po

14: kutą ftátecźnie aż do końca niezácho-

15: wuią/ wybranemi Bożymi do żywotá

16: wiecznego być niemogą. o ktorých Ian

17: ś. nápifał mowiąc: Od nas wyfzli/ ále

18: niebyli z nas. Bo gdyby z nas byli/ te-

19: dyby z nami zoftawali.

20: **Cathol.**

Nie o tychci tu Ian ś. mo-

21: wi/ ktorzy ácz żywotá pobożnego do ś-

22: mierci nie wiodą/ lecz przedsie wiary

23: nieodstępuią/ ále w kościele trwają:

24: bo ci z kościoła niewyźli.(*marg*) Ktorzy od nas wychodzą. (-)Ale to Ian ś.

25: o Antychryftach nieprzyaciółach Chri

26: ftułowych/ Heretykach y Odfzczepień-

27: cách mowi: ktorzy z kościoła prawdzi-

strona: 139v

1: wego występuią/ á Powfzechney Wiá-

2: ry odstępuią.

3: **Confels.**

W czym pilnie fie wyftrze-

4: gác mamy/ ábyfmy przed czáfem niko-

5: go niepoładzáli/ ábyfmy nieodrzcáli/

6: álbo nieodcináli z kościoła tych/ kto-

7: rych Pan Bog wyrzucić niechce/ álbo

8: ktorych bez fzkody infzych wiernych/ od

9: łączyc niemożemy.

10: **Cathol.**

Páfterze wprawdzie w tym

11: oftrożni być máią: ponieważ máią obie

12: tnicę Boską/ Co zwiążećie ná ziemi/ to

13: ieft porządnie á z fłużney przyczyny/ to

14: będzie związano y w niebie. Lecz o tych

15: wżyfłtkich ktorzy w kościele nie fą/ iuż

16: dawno fám Pan Dekret wydać raczył.

17: Bo kto niewierzy ten iuż ielt ofądzony.

18: **Confefs.**

A ná ofátku napilniey fie

19: tego przeftrezegamy/ w czym iedność y

20: prawdá kościoła powfzechnego grun-

21: townie położoná ielt/ ábyśmy bez po-

22: trzeby zá ledá przyczyną roftárgnienia

23: między sobą nieczynili.

24: **Cathol.**

Wfzák to fikutki dofyc oká-

25: zuią.

26: **Confefs.**

Zależy tedy tá iedność Po-

27: wfzechna y zgodá Krześciánfkiego lu-

strona: 140

1: du rozmáitego/ nie ná pozwierzchnych

2: Ceremoniach álbo obrzędziech kościel-

3: nych/ áni ná vftáwách álbo Dekreta-

4: lech Biłkupá Rzymfkiego/ ále ná fzczy-

5: rości prawdy y wiary powfzechney ko-

6: ściółowi od Apoftołow podány.(*marg*) Iedność kościoła nie ná **ceremoniach** [!] / ále ná zgodzie należy. (–)

7: **Cathol.**

Y my tego niemowimy/ áby

8: iedność kościoła powfzechnego ná Ce-

9: remoniach álbo ná Dekretalech nale-

10: żeć miála: ále ná tym/ że wfzyfcy iedno-

11: ftáynie á zgodliwie iednę wiarę praw-

12: dziwą/ powfzechną/ ftárożytną/ świę-

13: tą/ Apoftolfką trzymamy/ przyftrezgá-

- 14: iąc pilnie nietylko rzeczj gruntownych
 15: od Apoštołow ábo od ich namiestników
 16: nam podanych/ ále też j pozwirzchnich
 17: Ceremoniy kościelnych/ ktore lud po-
 18: łpolity y w nabożeńftwie zátrzymawá
 19: ią/ y wiele infzych pożytkow przynofzá.

20: **Confefs.**

Ktora nie ná vftáwach Bi-

- 21: łkupich vgruntowána ieft.

22: **Cathol.**

Bá y tych mi ni gań. Bo y

- 23: tákowych Pan Bog łluchác rofkazał
 24: (Cokolwiek wam/ powiáda/ rofkazá/
 25: to czynćie. Y kto niełlucha kościoła ma
 26: być mian zá pogániná) zwłáfczá gdy
 27: nietylko chwale Bożey nic nie wádzá/
 28: ále ią też rozmnażáią.(*margin*) Vftaw Biskupich odrzucác niepotrzebá.

: **Math. 18.** (-)

strona: 140v

1: **Confefs.**

Przetoż tey iedności nie

- 2: tárgáią między Krześciány rozne obrzę
 3: dy y Ceremonie/ w kościele wedle mie-
 4: ścá y czáfu zwyczáyne/ iáko o tym czy-
 5: tamy/ że y między onemi łtáremi Bi-
 6: łkupy łkoro po Apoštolech bywály rozne
 7: około czáłow y Ceremoniy zwyczáie/ cho
 8: ćiaż w iedney wierze y nádźiei zbáwien
 9: ney y zgodnie zołtawáli.

10: **Cathol.**
<http://rcin.org.pl>

Infzać ieft rzecz o máltych

11: niektórych Ceremoniach mowić/ ná

12: ktorých nie wiele należy/ iáko że indzie

13: error frodze errata frodzopófczã/ á indzie niepófczã. etc.(*margin*) Ceremonie rozne wiári
nie tãrgáią: ále rozne wykłády y **odfzczepieftwá** [!].

14: Confefsia Aufzpurfka Mfzã y obrázy trzyma. (–)

15: á infza o rzeczách gruntownych: w kto-

16: rych v was roznic dofyc/ gdy iedni o-

17: brázy wyrzucáią/ iáko Sákrámenta-

18: rze y Anábáptyfte etc. á drudzy ie cho-

19: wáią/ iáko Confefsia Augfzpurfka: ie-

20: dni Mfzã záchowuiã y niemal wfzyft-

21: kie Ceremonie przy niey/ iáko teź Aug-

22: fzpurfka Confefsia o fobie świadczy: á

23: infzy zgołá nic tákowego mieć niehcã;

24: y owfzem w przednieyfzych Artykułach

25: wiáry/ iáko o Sákrámenie Ciálá Pán

26: fkiego/ o Vfpráwiedliwieniu/ y o in-

27: fzych rzeczách roznie trzymáią.

27: **Confefs.**

A ták w náuce prawdziwey

strona: 141

1: y w wierze y w zachowániu wftaw Pá-

2: ná Kryftufowych zależy tá iedność po-

3: wfzeczna.

4: **Cathol.**

Teyci v was niemáfz/ ponie-

5: wãż y w wierze fie niezgadzácie.

6: **Confefs.**

O czym Páweł S. nápifél

- 7: tymi słowy: Ile nas iest doskonałych/
 8: też y iednako wszyscy rozumiemy. A ie-
 9: bli ielzcie wy co inaczey rozumiecie/ y to
 10: wam Pan Bog obiawi. A wżakże do
 11: czegośmy iuż przyfzli w iednokie zrozu-
 12: mienie/ w tym iie zgodnie zachowuemy.

13: **Cathol.**

Toć tedy Pan Bog Nowo-

- 14: krzczeńcom y Troybożanom/ co inaczey
 15: niżli wy rozumieją obiawił: czegoście
 16: iie wy ielzcie doczytać niemogli: iako
 17: oni o was powiedaią.
 18: O Sługách Kościoła
 19: Bożeg^o/ o poştánowieniu ich
 20: y wrzędziech.

: XVIII.

21: CONFSSIONISTE.

- 22: Presbitery byli stárfzy miedzy brácią
 23: ná to obieráni/ áby ráđą dobrą młod-
 24: szym służyli/ y obyczaiow á zachowania
 25: ich doglądáli.

strona: 141v

1: CATHOLICI.

- 2: Presbitery/ to iest stárfzy/ bylic ká-
 3: płani od Biskupow poştánowieni/ kto
 4: re z stárfzych y státecznieyfzych ludzi o-
 5: bierano:(*marg*) Presbitery nie láicy ále Kápłani (-) iakoż o tym y po dziśdzień w
 6: Powŕzechnym kościele/ kápłany pre-
 7: sbiterámi/ to iest stárfzymi zowiemy:
 8: Lecż wy vrząd kápłáńfki ná Láyki w-

9: łożyć chcećie.

10: **Confefs.**

Aczkołwiek przyczynił do

11: tego wiele Papież Rzymłki/ co z żáló-

12: ścią káždy wierny bączyc może/ iáko

13: wiele proznego chlebá w kościele Po-

14: wżeczonym. Są Kárdynałowie/ fą Pá-

15: triárchowie/ fą Arcybifkupi/ Bifkupi/

16: Metropolitanowie/ Sufrágánowie/

17: Archidiakoni/ Kánonicj/ Diakonowie/

18: Subdyakoni/ Akoluty/ Exorcyftowie/

19: Odwirzni etc. Probofzczowie/ Opáto-

20: wie/ Przeorowie/ **ordines minores et**

21: **maiores**. Ale tey wżyftkiey fummy nie

22: doliczáiąc/ máło o tákowe wżyftki v-

23: rzędniki dbamy.

24: **Cathol.**

Owa wam rząd kościoła

25: Powżeznego nie miły. Rádźibyście

26: z niego Bábilon wczynili.(*marg*) Stany Duchowne kościoła Powżezne⁸⁰.

⌚ Kárdynali. (-) Kárdinali

27: nie fąc inſzy/ iedno Presbitery ábo Dia

strona: 142

(*marg*) Pátryárchowie. Arcybifkupi. Metropolitae. Bifkupi. Suffragáni. **Arczdźiakoni**

[!] . Canonicy. Dyakonowie. Subdiakonowie Akoluty. Exorcyftowie. **Odźuierni [!]** .

Probofzczowie. Opátowie. Przeorowie. (-)

1: konowie przednieyfzy kościoła pirwſze-

2: go/ ktorych też vrząd ieft/ rádami ſwe-

3: mi w rządzeniu kościoła Powżezne-

4: go Pápieża wſpomágác. Pátriárcho-

5: wie/ Arcybiskupi albo Metropolit-
6: nowie/ Biskupi/ Sufragánowie/ ci w-
7: szyfcy iednąką moc Biskupią máią/
8: lecz zwirzchnością ieden nád drugim
9: fą przełożeni/ czego potrzebá ku zácho-
10: waniu iedności. Więc Archidyakoni y
11: Kánonicy/ Biskupi fą pomocnicy w v-
12: rzędzie iego Páfterfkim. Dyakonowie
13: także/ Subdiakonowie/ Akoluty/ Exor-
14: cytowie/ Odwierni/ kościołowi służą
15: y potrzebni fą. Takież y Proboszczowie
16: Opátowie/ Przeorowie/ wšyfcy fwe
17: vrzędy máią/ á onych doglądáią. Kto-
18: re ácz wy proznym chlebem nie z mi-
19: łości ále z nienawiści zowiecie/ y máło
20: o nie dbacie. Lecz kościół Chrześcián-
21: Ńki PowŃzechny/ wielce ie łobie waży/
22: iáko służy Boże y Száfárze táiemnic
23: iego/ od fámego Páná ChryŃtuŃá y A-
24: poŃtołow iego/ po wielkiey części poŃtá
25: nowione.(*marg*) *Ad Ephe. cap. 4. et.1. ad Ti. 4.* (-) O czym miedzy infzymi S.
26: Ambroży/ y Concilium Carthágineń-
27: Ńkie czwar świadczy/ ná którym 214

strona: 142v

1: Biskupow było miedzy ktoremi też był
2: AuguŃtyn ś. Przeto kto ie wzgardza/
3: fámego ChriŃtuŃá wzgardza. Ale py-
4: tam ia zásię/ gdzie wálży Mini-
5: Ńtrowie/ gdzie ná on čás byli albo kto
6: ie podał y poŃtánowił?(*marg*) *Luc. 10.* (-)

7: Confefs.

Ktorych áni Pan Chryftus

8: vftáwił/ áni Apoftołowie kościołowi

9: podáli.

10: Cathol.

A załz łam Pan Chryftus

11: Piotrá Papieżem/ Apoftołow Biłku-

12: py/ zwolennikow kápłany nie poczý-

13: nił? A załz Páweł ś. Diakonow nie w-

14: łpomina?(*marg*) [Here. 72.](#) (-)Epiphánius pięć roznych

15: łtanow miedzy łługami kościelnymi

16: wzmiánkę czyni: kápłanow álbo pre-

17: sbiterow/ Diakonow/ Subdiakonow

18: Lektorá y Probofzczá. Tákże y infze v-

19: rzędy y przełożeńftwá w kościele/ dla

20: rzádu łą potrzebne. Lecż v was nie-

21: rzádowni ieden Miniſtránt dofyć vczy-

22: nić może.

23: Confefs.

Y łnadż więcey ſwiátu y bo-

24: gáctwam iego/ á niźli pożytkom y zbu-

25: dowánia kościoła Bożego ten poczet

26: włyſtek poſługuie.

27: Cathol.

Miedzy złymi wiele dobrych

strona: 143

1: náleść możemy/ ktorzy vrzędu łwego

2: pilnuią: á wy co ieſteście/ że łługi cu-

3: dze/ to iełt Boże poładzacie. Przeto nie

4: łładźcie przed czáfem/ áż Pan przydzie

5: á fkrytości fercá otworzy/ y káždemu

6: zápláci wedle zařług iego.

7: **Confefs.**

Przetoż y o Mnichách nic

8: infzego nie rozumiemy/ iedno że więcey

9: záwadzáią niź pomagáią kořciołowi

10: Bożemu.(*marg*) O Mnichach. (–)

11: **Cathol.**

Prawdá že Mniřzy bárzo zá-

12: wadzáią álbo Heretykom/ ktorych prze

13: to bárzo mierzą/ że kořciołá Powřzech-

14: nego przeciwo wřzelákim błędom. bár

15: zo mocnie á gruntownie bronili: á nie

16: tylko náuką ále y řwiátořcią żywotá

17: w kořciele řwiećili.(*marg*) Mniřzy bárzo Heretykom wádzą. (–)

18: **Confefs.**

Bo áni ich Pan Kryřtus

19: pořtánowił/ áni Apořtołowie.

20: **Cathol.**

Mać żywot Mniki y w E-

21: wángeliey y w Pánie Chriřtuřie y w

22: Apořtolech iego iáwne řwiádectwá

23: y przykłády.(*marg*) Stan Mniřki od Páná Chriřtuřá y od Apořtołow wřtáwiony.

(–)Abowiem w tych trzech

24: rzeczách ten żywot należy/ w záchowá-

25: niu dobrowolnego wbořtwá/ czyřtořci

26: y pořluřeńřtwá. A te trzy rzeczy řam

27: Pan Chriřtus naprzod chowác raczył/

strona: 143v

1: y infzym áby ie chowáli porádził: gdy

- 2: mowi: Ieśli chcesz być dołkonáým/ idź
- 3: przeday wŕzyłtko co masz/ á náśláduy
- 4: mię: Y zásię o czyłtości mowiác: Kto
- 5: może poiąć/ niech poymie.(*marg*) [Math. 19. et 16.](#) (–) Y ná infzym
- 6: miešcu: Ieśli kto chce przyść zá mną
- 7: niech záprzy łam siebie/ á niech krzyż
- 8: łwoy poniešie/ á mnie náśláduie.(*marg*) [Mar. 8. Luc. 9.](#) (–) A Pá
- 9: weł ł. Radbych žeby wŕzyłcy tácy byli
- 10: (to iełt/ w czyłtości á w bezzeńłtwie
- 11: Pánu Bogu łłużył iáko ia iełtem.(*marg*) [1. Cor. 7.](#) (–)
- 12: Dobra rzecz iełt Pánnam nie mężá-
- 13: tym y Wdowam/ áby ták zołtály iáko
- 14: y ia. Kto dáie zá muž dziewczkę łwoię/
- 15: dobrze czyni/ á kto nie dáie/ lepiej czy-
- 16: ni. Nułz w łwoim żywoćie [chwálebnym](#)
- 17: załz nam tego łtanu Pan Chriłtus do-
- 18: łyc nie zálecił/ ktory bywłzy bogátym/
- 19: dla nas łie [vbożuchnym](#) národzić z pán-
- 20: ny czyłłtey raczył/ łam żywot przena-
- 21: czyłłłzy ná łwiećie wiodł/ á vniżywłzy
- 22: łam siebie/ łłtał łie połłuznym Bogu
- 23: Oycu áż do łmierći/ á łmierći krzyžo-
- 24: wey.(*marg*) [2. Cor. 8.](#)
- ⋮ [Philip. 2.](#) (–)
- 25: Takiež Apołłołowie załz nie opułłili
- 26: wŕzyłłtkiego/ łomow/ żon/ przijaćioł/
- 27: máięłnołci/(*marg*) [Math. 19.](#) (–) áby Pána Chriłtułá ná-

strona: 144

- 1: łłádovali? Załz im Pan Chriłtus y w-
- 2: łzyłłtkim innym zá to hoyney odpłáty nie

- 3: obiecuie? Wízelki powiáda/ ktory dla
- 4: mnie opuści/ álbo oycá/ álbo mátkę/
- 5: álbo imienie/ álbo role/ łtokroć zá to
- 6: więcey weźmie/ y żywot wieczny mieć
- 7: będzie. (*marg*) *Act. 2. 4. (-)* Zá Apoštołow Chrześcijanie
- 8: nowi/ wízyftko poprzedawfzy á przed
- 9: nogi Apoštołfkie położywfzy/ łpolny ży-
- 10: wot w dobrowolnym vboftwie wiedli.
- 11: Eufebius Cefárienfis y Nicephorus
- 12: w Hístoriey kościelney nápiśál przy-
- 13: wodząc o tym świádectwo Philoná
- 14: Hístorik zacnego/ że Márek ś. vczeń
- 15: Piotrá ś. Mnichom Chrześcijáńfkim
- 16: w Egyptcie y w Alexándrie y Regułę
- 17: łpiśál iáko sie łpráwować mieli/ gdzie
- 18: bárzo wielka moc mężow y niewiaft
- 19: ten żywot przyjmowáło. (*marg*) *Li. 2.c. 15 16. et 17. Li. 2.c. 15.*
- Márek S. Mnichom regułę łpiśál. (-)
- 20: Hieronym ś. Eliafzá/ Helizeufzá y łyny
- 21: Prorockie zowie Mnichámi łtárego
- 22: Zakonu/ tácy teź byli Názarei y Re-
- 23: chábite. Włpomina Dionifius Areo-
- 24: págitá vczeń Páwłá ś. poświęćanie
- 25: álbo profellówanie Mnichow. (*marg*) *Ad Rufticum Monachum.*
- *Num.6. Hier.35. 4.Reg.4. (-)* Chry-
- 26: łoftom ś. Báfilius Hieronymus/ y in-
- 27: łzy nie mogą sie tego żywotá wychwálic.

strona: 144v

- 1: Ten żywot nam dał trzech przedniey-
- 2: łzych Doktorow kościelnych/ Augufty-

- 3: ná/ Grzegorzá/ Hieronymá/ więc Bá-
- 4: filiufá/ Bernátá/ Benediktá/ Fránci-
- 5: szká/ Dominiká/ y infzych niezliczonych
- 6: Oycow Świętych. A wy śmiećie mo-
- 7: wić/ że ich áni Pan Chryftus poftáno-
- 8: wił/ áni Apoštołowie/ ktorých żywot y
- 9: sam przez się/ náuká/ rádámí/ y przy-
- 10: kładem żywotá fwego święte^{go} / y przez
- 11: Apoštoły swoie zálećić/ ftánowić y v-
- 12: twirdzić raczył. Bo Mniki żywot y
- 13: Klafztory dobrze sprowadzane/ nic
- 14: nie są infzego/ iedno szkóły/ w ktorých
- 15: sie ku dofkoności Chrześćianńkiey lu-
- 16: dzie ćwiczą y wprawiają.(*marg*) Mniłki żywot co ieft. (-)

17: **Confefs.**

Y áczkolwiek onych pier-

- 18: wńzych wiekow poki ná pułtyniach mie
- 19: szkiváli/ á pracą swoią żyli/ dobrych
- 20: ludzi Chrześćijánńtich [!] dofyć bywáło
- 21: miedzy nimi/ teraz iuż bárzo z pracą
- 22: dobrego Mnichá znaleść/ gdy sie záś
- 23: do miałt y do rofkofzy światá tego ná-
- 24: wroćili/ á robić sie im niechce/ wołą
- 25: cudzą żywność tráwić.

26: **Cathol.**

Ták sie wam widzi/ lecz sie

- 27: ináčzey náyduie. Wy im zayrzyćie/ á że-

strona: 145

- 1: by nie robili mowićie/ gdyż żaden z

- 2: nich nie proznuie/ ále vrzędy swe sprowadzają

- 3: wuie káždy według możności.(*marg*) Mnifzy nieproznuią. (–) Czyli fie
 4: wam praca nie zda kázác/ vczyć/ fpo-
 5: wiedzi ludzi słuchác/ w Kościele vftá-
 6: wicznie Páná Bogá chwálic/ ciáło
 7: fwoie z námiętnościami iego trapić
 8: y krzyżowác/ á pod posłufzeństwo Du-
 9: chá poddávác/ Lecz wy tych dochodow
 10: ktorých Mnifzy vzywáią fobie więcej
 11: życząc/ im nienawiść y złe imię v ludzi
 12: czynicie.

13: Confefs.

Nád to wynofzą fwoie fłu

- 14: by niepotrzebne y Reguły/ mimo fło-
 15: wo Boże zmyślone/ nád powinność
 16: powfzechną Krześciáńfką/ ktora fie we
 17: dle przykazania Bożego^{go} od wierných lu-
 18: dzi w káždym ftanie y powołaniu czyni.(*marg*) Sluby. (–)

19: Cathol.

O fłubach iuz fie wyfzzy po-

- 20: wiedziáło/ że ie fám Pan rádži/ záleca
 21: y wynosi: tákże y Páweł s. y wfzyftek
 22: Kościół Powfzechny. Ktore ácz nie fą
 23: potrzebne wfzitkim ku zbáwieniu (gdiz
 24: y oprócz nich ludzie zbáwienia doftác
 25: mogą) ále fą potrzebne ku dofkonałe-
 26: mu żywotowi/ ktorego tácy ludzie prá-
 27: gną y fzukáią.

strona: 145v

1: Confefs [!].

2: doskonalfzy w swoim zakonie być mie-
 3: li/ á niżli wżycy infzy wierni w zako-
 4: nie Bożym porządnie/ wedle ftanu
 5: fwego pracuiący.

6: **Cathol.**

Służnieby świętobliwżzy

7: y doskonalfzy być mieli/ niż ludzie po-
 8: fpolicie fprawami światá tego názbyt
 9: zábáwieni: iednák przedšie nád infze
 10: fie niewynofzą/ ále o sobie málo trzy
 11: máiąc/ z pokorą Páná Bogá zá wży-
 12: ftek lud wftáwicznie profzą. (*margin*) Mniżzy fie ku doskonáłości mieć máią. (—)

13: **Confefs.**

Przetoż tákowe nie potrze-

14: bne flugi w on poczet ludzi kładziemy/
 15: o ktorzy Páweł ś. nápifał: Słyżymy
 16: iż niektorzy miedzy wami nierządnie
 17: fie fprawuią/ ktorzy nic czynić niechcą
 18: áni robić/ ále to czynią czego im nie po-
 19: ruczono.

20: **Cathol.**

Toć nic przeciwko **Mnichom** :

21: Bowiem oni y bárzo porządnie fie/
 22: wedle Reguł swoich żyiąc fprawuią/
 23: y nie proznuią ále robią: y to czynią
 24: co im od ftárszych ieft poruczono.

25: **Confefs.**

Dla tego tedy tákowych w

26: zgromádeniách swoich nie ćirpiemy/
 27: y służnie w Kościele Powżezchnym być

28: nie mają.

strona: 146

1: **Cathol.**

Temu nie dziwować nie po-

2: trzeba: boby nie z wami niezgodzili/ ani

3: wy z nimi. Bo wam przeciwne rzeczy

4: plągią: rokołszy cielesne/ dośtatek/ nie-

5: posłuszeństwo.(*marg*) Czemu Heretycy Mnichow nie cierpią. (-)

6: **Confefs.**

Lecz prawdziwey posługi y

7: wrzędow kościelnych nikt ku sobie cią-

8: gnąć nie ma/ ani nie w nie wtrącać z

9: chciwości albo dumy własney/ ani ich

10: przez pieniądze albo służby albo fortele

11: dośtępować/ czekać ma każdy aby go

12: wezwano/ y porządnie w kościele do

13: posługi obrano/ to iest/ aby go pospo-

14: lity człowiek onego zebrania wyświad

15: czył być godnym tego wrzędu/ a iżby od

16: zwierzchności służnie y pobożnie do

17: tego był powołan/ bez vbiegania/ bez

18: tumultow/ bez faworizowania/ bez

19: śwarrow.

20: **Cathol.**

A coż to v was za zwierz-

21: chność? Wiemy że v was na niekto-

22: rych mieyfcach Burmistrz z Ráycami

23: Księżą święcą/ drugdzie nie łami wdzie/

24: ráią/ przez dziwne fortele y faworizo-

25: wania. Ey nie Láikomci daná moc ś-

26: wieścić Kąplany. Czytamy że Timothe

27: us y Titus od Páwła ś. Biskupami po

strona: 146v

1: ftánowieni byli. Tenże Páweł Tytowi

2: rofkázuie/ áby on á nie Vrzęd świecki/

3: áni lud póspolity (error którzy errata ktory) vczyć/ á nie

4: náśládowác go potrzebá) poftánowił

5: w káżdym mieście Kąplany.

6: **Confefs.**

Tákowi po obieraniu vrzę-

7: downym/ bywáią ordynowáni álbo ś-

8: więceni od Stárzzych zboru Krześcián-

9: ſkiego z modlitwami póspolitemi y z

10: kładzieniem rąk.

11: **Cathol.**

Otoż maćie Ordynowanie:

12: y ktoż kogo ma święcić Kąplan Láiki/

13: czyli Láicy Kąplaná? Lecż ináčzey być

14: niemoże/ práwey drogi odstąpiwſzy/

15: mieſzác fie wſzyftko muſi.(*marg*) Ordynowanie Confefsioniftow. (-)

16: **Confefs.**

Przetoż gánimy te wſzyftki

17: którzy bez powołania j **porzadku** [/] do ſtu

18: żby kościelney biegáią/ gdyż ich áni o-

19: brano áni poſłano.

20: **Cathol.**

To y fámi ſiebie gánić mu-

21: ſiecie/ ponieważ bez ſłufznego porzadku

22: y powołania/ moc Kąplánſką ſobie

23: przywłazczacie. Przetoſcie też nie fá

24: Kápłani: Bo Láik Kápłaná święćić

25: niemoże.(*marg*) Confefsionifte fámi fie fądzą. (–)

26: **Confefs.**

Ale fłużebność fłowá Boże-

27: go y Świętości/ pewnym tylko á do

strona: 147

1: tego powołánym oľobam należy/ dla

2: porządku dobrego/ ktorego nam we w-

3: fzyftkim każe przyftrzegáć miedzy ľobą

4: Apoľtoľ Boży.

5: **Cathol.**

Dobrze y w tym Lutrá od-

6: ftepuiećie/ ktory vczył/ że y niewiáfty

7: Kápłany być mogą/ przeciw iáfnemu

8: fłowu Bożemu: Niewieście w Koście

9: le mowić niedopuszczám. (*marg*) Luter y Niewiáfty Kápłanicámi czynił (–)

10: **Confes [!]** .

Odrzucamy dy ná ftronę

11: wízyftko kápłáńftwo Rzymfkie/ chociaż

12: poľługę fłowá Bożego pozwirzchną

13: y fzaľunek Świętości Páńfkich potrze-

14: bnie w Kościele Powfzechnym zoľta-

15: wuiemy.

16: **Cathol.**

A przecoż ie odrzucaćie?

17: **Confefs.**

Abowiem nigdy w Nowym

18: teľtámenćie Pan Kryľtus kápłáńftwá

19: tákowego nie poľtánowił/ iákie było o-

20: no ftárego zakonu kápłáńftwo/ máiać

- 21: w łobie mázanie/ święcenie vbiorow/
 22: ofiary wítawiczne/ y infzych Ceremoniy
 23: bárzo wiele. Co wżyftko wespół z ká-
 24: płańftwem znaczyło y figurowało Pá-
 25: ná Kryftufá naywyższego Kápłaná/
 26: y po przyfzćiu iego á wypełnieniu wży-
 27: tkiego zarázem wítało.

strona: 147v

1: **Cathol.**

Prawdá/ nie kie iest ká-

- 2: płańftwo ftárego zakonu/ iáko iest no-
 3: wego. Bo ono kozły/ bárány/ woły/ á to
 4: nie krwawą á wítawiczną onę ofiarę
 5: **Ciála [!]** y Krwie Pánfkiey ofiaruie.(*marg*) Kápłánftwo nowego zakonu infze niż ftárego.

(-)Ono

- 6: Trąd oględowało/ le to grzechy od-
 7: pułzcza y rozwiązuie etc. Przenieśione
 8: tedy y odmienione iest Kápłánftwo ftá
 9: rego Zakonu/ ále nie zágubione.(*marg*) **Hebr.7.** (-) A co
 10: łie vbiorow dotycze/ teć też Páná Kry-
 11: ftufá nie iáko przyfzłego/ ále iáko tego
 12: ktory iuż przyfzedł/ y mękę iego którą
 13: nas odkupić raczył/ známionuią/ á dla
 14: vcźciwości tak zacney ofiary łą poświę
 15: cone. A tak nie rownayćie Ceremoniy
 16: świętych **kościelnych [!]** z żydowłkiemi.

17: **Confels.**

Abowiem iuż on łam Ká-

- 18: płanem zoftawa ná wieki/ y Sukceřfo-
 19: rá w tym mieć niemoże.(*marg*) Chriftus chce mieć Kapłany w Kořćiele.

⌘ Ioan. 21.

⌘ Luc. 22.

⌘ 1. Cor. 11. (–)

20: **Cathol.**

A což ná to rzeczećie/ co do

21: Apołtołow PAN CHRÍstus mo-

22: wi: Iáko mię zesłał Bog Oćiec/ ták

23: y ia was ślę. Y zásię: To czynćie/ to iest

24: poświęcayćie/ ofiárucyćie/ rozdawayćie

25: (iáko te słowá Kościoł záwłze wykłá-

26: dał y rozumiał/ ná pámiątkę moię.

27: **Confefs [!]** .

A dla tego nie zowiemy

strona: 148

1: swoich Páłterzow y łług Kościelnych

2: Kápłany.

3: **Cathol.**

Dobrze to czynićie. Bo też

4: nie łą kápłani ále prości łáycy/ nie

5: was/ ále łámi siebie dobrze páłacy/ á

6: wilcy drapieżni trzodę Bożą łzárpá-

7: iący/ á dułze wálze zábijájący. Ale cze-

8: mułz Miniłtrow kápłany zwác niech-

9: cećie/ gdyżećie trochę wyżłzey włyłtkie

10: wierne kápłany wedle pílmá názwáli?

11: Czyli dla tego/ iż wálzy Miniłtrowie

12: łą niewierni? (*marg*) **Miniwie [!]** nie łą Kápłani.

⌘ Miniłtrowie niewierni. (–)

13: **Confefs.**

Boby to było z vblizeniem

14: wiecznego Kápłáńtwa Kryftułowego

15: gdyż on sam iest y ofiárą y kápłanem

16: ná wieki.

17: **Cathol.**

O mili nabożnicy/ **prezdła- [!]**

18: dzáiący komorá/ á niedziwiedziá poły-

19: káiący. (*marg*) Confessionistów nabożeństwo. (–)Boicie sie tego ludźiem przy-

20: czytać/ co im sam Pan dáć raczył? Zaśz

21: to nowa v Páná Kryftuła cześć swoię

22: y vrzędy swoie ná ludźie wkłádác?

23: Przywiedlichmy wam wyżłzey o tym

24: słowá Báfiliuśa świętego. Ze P. Bog

25: tytułow y zwirzchności swoiey vżycza

26: infzym/ kápłanem iest/ á kápłany czyni/

27: opoką iest á opokę czyni. światłością

strona: 148v

1: iest/ y infze światłością nazywa y czyni/

2: á co iego włafne iest/ tego vżycza y flu-

3: gom swoim. Czyli wy chcećie być mędr-

4: łzymi y święłzymi/ niż wżycy Dokto-

5: rowie Kościoła Powłzechnego/ ktorzy

6: aż do tych czáfow Kápłany Kápłaná-

7: mi zową/ á tym żadnego vblizenia Ká

8: płáńtwa Chriftułowemu nie czynią?

9: **Confefs.**

Y nie dał tey mocy áni ro-

10: łkazánia sługom swoim Nowego Te-

11: łtámentu/ áby sie ná to święćić mieli/

12: á onego vřtawicźnie zá żywe y zá vmár

13: łe ofiárowác/ ále tylko vczyć słowá swo

- 14: iego rofkazał/ á swiátościami pořtu-
 15: gowác. O czym krotkimi řlowy nápiřař
 16: Páweř ř. mowiác: Ták o nas niechay
 17: rozumie káždy/ řelmy řludzy Kryřtuřo-
 18: wi/ á řzáfárze táiemnic Bořych.

19: **Cathol.**

Pan Chriřtus ná ofřatecz-

- 20: ney Wieczery/ iáko práwy Kářłan/
 21: wedle porřádku Melchifedechowego/
 22: Apořtořy řwoie Kářłany pocřzyniř/ y dař
 23: im moc y rořkazanie/ áby tę ofiárę ná
 24: iego pámiátkę czynili álbo ofiárowáli/
 25: ták mowiác:(*marg*) O Kářłáńřtwie y Ofierze Mřzey ř. (-) To cřynřcie/ to ielř/ nietyl-
 26: ko rozdawayćie/ ále y pořwiácayćie/ y
 27: ofiáruyćie/ á ofiárowawřzy iedcřie ná

strona: 149

- 1: pámiátkę moię. Bo Zydowie tich řłow
 2: cřyniř á ofiárowác/ zá iedno vřzywáię/
 3: iáko mamy [Exo. 20. Leuit. 23. Num. 6.](#)
 4: [Iudic. 6.3. Reg. 8. Luc. 2. Leuit. 9.](#)
 5: A že Pan Chriřtus przez te řłowá tę o-
 6: fiárę w kořćiele przykazař y pořřáno-
 7: wiř: řwiadczy o tym Chryřřtom S.
 8: gđzie ták mowi: Ze Pan Chriřtus dá-
 9: leko dźwińnieyřzę y řpánilřzę ofiárę vřřá-
 10: wiř: odmieniwřzy ofiáry/ á miářto zábi-
 11: iánia bydląt/ řam řiebie ofiárowác ro-
 12: řkazař.(*marg*) [In Epi. ad Heb. hom 17. et in Epi. ad Ephe. ho.3. Li.2. ep 3.](#) (-) Y Cypryan
 ř. Ielřli Chriřtus
 13: Pan y Bog nářz/ řam ielř naywřyřřzym

14: Kápłanem Bogá Oycá/ y ofiárę Bo-
 15: gu Oycu łam naprzod ofiárował/ á
 16: onę ná pámiątkę łwoię czynić rołkazał:
 17: tedyć ten Kápłan iełt prawdziwie ná
 18: mieyfcu Chriftułowym/ ktory to czyni
 19: co Chrifus ná on czás czynił. (to iełt/
 20: ktory tákże ofiáruie/ iáko y on.) Ire-
 21: neus tákże: Nowego/ powiáda/ tełtá-
 22: mentu nowey ofiáry náuczył/ ktorą ko-
 23: ściół wzięwłzy od Apołtołow po włzy-
 24: łtkim świećie Bogu ofiáruie. (*marg*) [Li.4 c.32 et 34. in fine.](#)

· [Eufe. li. 1. demonłt. Euang. ca. 10 Ambro. in orat. prae pa. ad Mił \(-\) Końca-](#)

25: by niebył/ kiedybym włzyłtkich Oy-
 26: cow łentencye o tym przywodzić chciał/
 27: Eufebiuła/ Ambrożego/ Dionyfiuła

strona: 149v

1: Areopágity/ Klimuntá/
 2: Iułtiná Męczenniká/ Le-
 3: oná/ Bernatá/ Hierony-
 4: má/ Grzegorzá Niłs. y in-
 5: łzych niezliczonych/ ktorzy
 6: o tym iáłne świádectwá
 7: dáią. (*marg*) [Dion. Eccle. Hier. ca. 5. par.3. Clem. lib. 8. conłti. Apo. ca. ult. Iułtin in Apol. 2. Leo łer.7. de Pałs. Bern. łer. 2. de Coena Do. Hier. in ca. 27. \(-\) \(*marg*\) Mat. Greg. Niłs. defełto Pałschae Ora.1. Li.17. cap. 20. de Ciui. D. \(-\) Sam Augułtyn S.](#)

8: o tey Ofierze ná wielu mie
 9: ścách ták wiele y ták iáłnie piłze/ że o
 10: tym żaden wátpić niemoże. Ná one łło
 11: wá z Páłmu: Niechćiałeś ofiáry/ áleś
 12: mi ciáło łpráwił; ták piłze: Dla tego to

13: mowi/ że miałto onych wżyfłkich ofiar
14: ciało iego ofiaruią/ y ludziom rozdawá-
15: ią. (marg) Pfal. 38. Lib.17. ca. 20. Ciui. Dei.
: Ciało P.Chriftuowe ofiaruią. (-)Y zaśię mowiąc o ofiarze Melchi-
16: fedechowey: Tám fie/ práwi/ naprzod
17: okazała ofiará/ ktora teraz od Chrze-
18: ściánow Bogu po wżyfłkim świećie
19: bywa ofiarowaná: y pełni fie ono co
20: przez Proroká iešt rzeczono do Chriflu
21: íá; Ty iešteš Kápłan ná wieki/ wedle
22: porządku Melchifedechowego/ to iešt
23: nie wedle Aaronowego/ ktory obrząd
24: miał być odiyty/ gdy fie iuż rzeczy roz-
25: świećiły/ ktore onymi ćieniami były zná
26: mionowane. Inŕze mieścá dla krotko-
27: ści opuŕzczám. Tego iednák záprzeć nie

strona: 150

1: możecie/ że Chriflus był Kápłanem we
2: dle obrzędu Melchifedechowego: V-
3: kaźćielz mi gdzieby indzie tego Kápłán
4: ítwá wżywał/ oprócz ofłátniey Wiecze-
5: rzey/ gdzie obyczáiem Melchifedecho-
6: wym/ iáko práwy kápłan/ Bogu Oycu
7: naprzod ciało y krew ŕwoię pod ofobą
8: chlebá y winá ofiarował/ á potym ie
9: Apoštołom rozdawał. (marg) P.Chriflus był Kápłanem. (-)Bo oná krawá-
10: wa ofiará ktora ná krzyżu vczynił/ nie
11: wedle obyczáiu Melchifedechowego/
12: ktory chleb y wino ofiarował/ ále we-
13: dle Aaronowego była. Abowiem táko-

14: we krwawe ofiary ofiarowali kápłani
 15: z obrzędu Aaronowego. Melchifedech
 16: tedy nic inźzego nie ofiarował/ iedno
 17: chleb y wino/ ále Chrístus ciáło y krew
 18: swoię/ pod ofobámi chlebá y winá. A
 19: iáko ná krzyżu Pan Chrístus ofiarom
 20: Aaronowym koniec vczyńił/ ták ná o-
 21: łtátniey Wieczerzy nowe kápłáństwo/
 22: y nową ofiárę połtánowił/ wedle obrzę-
 23: du Melchifedechowego. O którym da-
 24: wno przedtym y Máláchiaľz/ y Dániel
 25: miedzy infzemi prorocctwy iáńnie prze-
 26: powiedział. Ale o tym dofyć.(*marg*) *Malá. Dan. 8. (-)*

27: Confefs.

Chce Apoštoł ábyfmy o nim

strona: 150v

1: y o infzych iego towarzysźch nie wię-
 2: cey trzymáli/ iedno to że łługámi byli
 3: Kryłtuśá iedynego Krolá y Kápłaná
 4: w kościele swoim. A łługá wźeláki nie
 5: ieltći sukceřforem Páná řwego/ y nie
 6: wedle woley řwey żywie/ ále czynić to
 7: muśi co mu Pan roľkaże.

8: Cathol.

Pan Chryłtus izali nie był

9: prawdziwym Páľterzem? Zaľz Piotrá
 10: łługę řwego nie vczyńił swoim sukce-
 11: řforem: gdy mu rzekł Pás owieczki
 12: moie? Widźicie że łługá sukceřforem
 13: y Wikárijm Páńłkim być może iákoż

14: y ieft prawdziwie.

15: **Confefs.**

Przetoż wżyftki vrzęd y

16: poślugi kościelne/ do poftánowienia y

17: rofkazania Pánłkiego są przywiązane.

18: Co dekláruiąc Páweł ś. powiada/ że

19: są száfármzi táiemnic Bożych.

20: **Cathol.**

Są tedy Száfármzi święto-

21: ści Pána Chriftułowych/ między kto-

22: rymi **naznácnieyfza** [!] ieft świętość Ciá-

23: ła y Krwie Pánłkiej/ którą nie tylko

24: rozdawaią/ ale też y ofiáruią wedle

25: Pánłkiego rofkazania.

26: **Confefs.**

Skąd sie iáwnie pokázuie

27: że inżego vrzędu żadne^{go} słudzy nowe^{go}

strona: 151

1: teftámentu nie máią/ iedno Ewán-

2: geliey Kryftułowey náuczác á poślú-

3: gowác świętościámi.

4: **Cathol.**

A což inżego Kápłani we

5: Mfzy czynią/ iedno tą chwálebną swią

6: tością pośluguią/ ofiáruiąc ią zá żywe

7: y vmárle.

8: **Confefs.**

Zá tym iuz o władzy y zwirz-

9: chności Kościelnych sług krotką íprá-

10: wę položymy. Abowiem iáwnie káždy

- 11: baczyć może/ iáko nie słuźnie tę władzą
 12: Biskup Rzymfki z swoimi násládo-
 13: wniki rościągnął/ podbiwłzy gwałtem
 14: pod moc swoię krolestwá y páńftwá
 15: światá tego/ y wiárę ludu Chrześcíań
 16: fkiego opánowawłzy.

17: **Cathol.**

Nie podbiłci Papież gwał-

- 18: tem żadnego krolestwá pod moc swo-
 19: ię: áni vżywa mocy świeckiey/ áni
 20: gwałtow żadnych nád krolestwý: ále
 21: sie o ich duźne zbáwienie stára/ iáko
 22: práwy Páłterz Kościoła Powłzechn-
 23: go/ ktoremu to stárání o włzyftkich
 24: należy.(*marg*) Confefsioniste Papieżá potwarzái[a]. (-)

25: **Confefs.**

Nád iálne rofkazanie páń-

- 26: fkie/ ktory włzędzie swoim zwolennikom
 27: pánowania y przodkowánia srodze zá-

strona: 151v

- 1: kázował/ á do pokoju przykładem swym
 2: prowadził.

3: **Cathol.**

Ale error nie errata im rofkazał/ áby rzá-

- 4: dźili y sprüfungáli kościół Boży.(*marg*) Ephe. 4. (-)

5: **Confefs.**

Ieft tedy dwoiáka zwirz-

- 6: chność y władza w Kościele Bożym
 7: **absoluta et ministerialis.** to ieft/ iedná
 8: naywyższa y zupełna/ á druga słuźebna

9: y zámierzona.(*marg*) Dwoiáka zwirzchność w kościele. (–)

10: **Cathol.**

Dobrze to mowicie/ ponie-

11: wałz sie w tym z Kościołem zgadzać

12: y terminow iego używać. Day Boże

13: áby tak we wśzystkim. Przeto już łami

14: widźcie/ iáko ono prawdá/ co niżej po-

15: wiedacie/ że sie niegodzi inżnych Termi-

16: now używać/ ktorých w piśmie niemáż.(*marg*) [Art. 21.](#) (–)

17: **Confess.**

Druga władza y zwirzch-

18: ność w kościele Bożym/ iest służebna

19: álbo wrzędowa z pewnym zleceniem/

20: od Páná zwirzchnego podána/ ktora

21: służbie iest podobniejša á niżli iákie-

22: mu pánowaniu.

23: **Cathol.**

Lecz ielźcze tego dołożyć było

24: potrzebá.(*marg*) Dwoiáka władza Kápláńfka.

25: **Cat. Rom.** (–)Ze tá władza y zwirzchność

26: Kápláńfka/ dwoiáka iest: **Ordinis et**

27: **Iurisdictionis, to iest/** Święceniá y Rzą-

28: dzeniá álbo Spráwowaniá Iurisd-

strona: 152

1: cyey. Moc święceniá bywa Kápla-

2: nom daná/ áby mogli Sákráment Ciá

3: lá y Krwie Pánfkiey poświęćć y ofiá-

4: rować/ y ludzie ku przyjęćiu tego Sá-

5: krámentu gotowćć/ przez inżne Sákrá-

6: menty iáko przez Krzełt/ pokutę etc.

7: A Iurisditia lepák/ ściąga fie ná du-
 8: chowne Ciáło Páná Chrístufowe/ to
 9: ieft ná wżyftkie Chrześciány. Ná tę
 10: moc należy lud Chrześciánki rządzić
 11: y fprawować/ y ku wieczney á niebie-
 12: fkiej chwale przywodzić: Ku tey dwo-
 13: iey władzy álbo mocy one pińmá nale-
 14: żą. [Mat. 10.](#) [Ioan. 20.](#)

15: **Confefs.**

Abowiem chociaż im po-

16: ruczono w kościele Bożym rząd y wła-
 17: dżą/ ále ináčzey ich nam słuchác nie ka
 18: zano/ iedno poki fie podług rofkazánia
 19: Bożego fprawuią.

20: **Cathol.**

Ale to nie należy ná owce

21: y poddáne fądzić/ iefli fie Páfterz po-
 22: dług rofkazánia Páńfkiego fprawuie
 23: álbo nie. (*marg*) [Owcá nie ma fądzić Páfterzá](#)
 24: : [Math. 23.](#) (-) [Owcá ma słuchác Páfterzá/](#)
 25: á o vczyńkách iego nie ma fie bádác/
 26: według rofkazánia Páńfkiego: Cokol-
 27: wiek wam rofkażą/ słuchayćie tego/
 28: y czyńćie/ ále według ich vczyńkow nie
 28: fprawuyćie fie.

strona: 152v

1: **Confefs.**

Lecz o Kluczách Kościel-

2: nych mowiło fie przed tym/ y pokazało
 3: fie to/ że wżyftkim Páfterzom iednáka

4: moc y władza w Kościele PowŹzech-

5: nym ieft daná.

6: **Cathol.**

Tám fie teŹ pokazało/ że to

7: ieft ináczey/ á że Biskup RzymŹki/ iáko

8: SukceŹfor Piotrow á namieŹtnik Chri

9: ŹtuŹow/ moc miedzy inŹzemi ApoŹtoły

10: wziął przednieyŹzą. (*marg*) Ioan. 20. Math.16.Luc. 22. Cyp. li.1 Epist.3.AVGvft. Epi.142.

Hierony. ad Dama. et lib.1. con. Rufi.AMBRo. in orat. funeb. de orbitu frat. (-)Bo iemu

Źámemu

11: rzeczone: Pás owce moie. Tobie dam

12: Klucze. Nie wŹtanie wiárá twoia. etć.

13: Tę zwirzchność KoŹcioła y Biskupá

14: RzymŹkiego ználi wŹzyŹcy Doktorowie

15: Cyprianus/ AuguŹtinus/ Hieronimus

16: AmbroŹius etć.

17: **Confefs.**

Co fie z dzieiow ApoŹtoŹkich

18: y z HiŹtoriy naŹtárŹzych koŹcielnych po

19: kázác moŹe. Abowiem po ApoŹtolech

20: Biskupi ábo PáŹterze kázdy ná Źwym

21: mieyŹcu y w Źwey Źiemi Źpráwowáli y

22: rzádzili KoŹcioł PowŹzechny rownym

23: práwem/ ieden ná drugiego zwirzchno

24: Źci nie wŹfurpuiác.

25: **Cathol.**

To iáko zgoła mowicie/ nic

26: nie probuiác/ ták teŹ te o zgoła nie po-

27: zwolić moŹem: poniewáŹ ináczey fie

1: z piśmá y z Doktorow okázuie: ktore-

2: śmy wam przywiedli.

3: **Confefs.**

Acżkolwiek dla dobrego po-

4: rządku ieden we zborze bywał od dru-

5: gich ná to przełożony/ ktoryby wżyft-

6: kim do pośpolitego ziącháńia čás oz-

7: naymił/ y rozmowę śpolną wedle po-

8: trzeby przekłádał/ y pokoiu y zgody mie

9: dzy wżyftkimi prześtrzezał.

10: **Cathol.**

Otoż maćie/ y śami to rádźi

11: nierádźi znác muśiće. Ten przełożo-

12: ny/ od Bogá nie od ludźi/ ieftći v nas

13: Biśkup RzymŃki/ ná ktorego ten vrząd

14: należy.

15: **Confefs.**

Ale iednák przeto żadnego

16: pánowánia ani Iurisdiciey nád inŃze-

17: mi tákowy nie miewał/ żeby mu wolno

18: nád wżyftkich zdánie co śtánowić álbo

19: rofkázowác. (*marg*) Confefsionifte śami iednego Przełożonego w koŃciele potrzebnego

znátą [!] (–)

20: **Cathol.**

Y tegoż łobie Biśkup Rzym

21: Ńki nigdy nie przywłázczał: ále tego

22: przyśtrzezał/ w czym Ńie wżyŃcy zga-

23: dzáli/ okrom Heretykow.

24: **Confefs.**

Cże^{go} przykład mamy y mie-

25: dzy Apoštoły na pirwżym onym ich

26: Concilium iáką zgodę y rowność łpol

27: ną miedzy łobą záchowáli choćiaz

strona: 153v

1: Piotr ś. iáko ftárfzy mowę záczywał.

2: **Cathol.**

Widźicie łami iáko Piotr

3: łwego mieścá nie zápomina/ ále przod

4: kuie miedzy inłzemi/ ze tę moc wźiał od

5: Páná Chrištułá.(*margin*) Piotrowe przodkowánie miedzy Apoštoły. (–)

6: **Confefs.**

Ku czemu Cyprian ś. mę-

7: czennik y Biłkup nadobnie nápił ty-

8: mi łłowy: Tożci byli y inłzy Apoštoł-

9: wie co był Piotr/ iednákie towarzy-

10: łtwo/ iednáką y łpolną cześć/ y rowną

11: władzą włzyłcy mieli/ ále od iednego

12: początek bywa czynion/ áby łie ieden

13: Kościoł być pokazał.(*margin*) Cypr. tra. 3. de łimpl Praelat. (–)

14: **Cathol.**

Y tu nie do końcá włáfnie

15: Cyprianowe łłowá przywodźicie/ kto-

16: ry ták o Pietrze mowi: Ná iednym

17: Pietrze zbudował kościoł. Y áczkol-

18: wiek włzyłtkim Apoštołom po zmar-

19: twymwłtánium łwoim/ iednáką moc ál-

20: bo władzą (nie mowi tám/ iednáką

21: y łpolną cześć) dáie/ y mowi: Iáko

22: mie Oćiec połłał/ y ia was łłę: Weź

23: mićie Duchá S. (*margin*) Confefsionifte iáko łłowá Cyprianá ł. obćináią.

1: Ioan. 21. (–) Wszakże aby iedność

24: pokazał/ tey iedności początek/ od ied-

25: nego łie włączyniący/ mocą łwą poštá-

26: nowił. S. ktorých łłow nic inłzego nie

27: mamy: iedno że Pan Chryłtus włzylt-

strona: 154

1: kie Apołtoły/ kápłany j biskupy poczynił

2: y rowną im moc dał: á włzakże iedne^{g^o}

3: nád inłzými przełožył/ dla záchowania

4: iedności. O czym iálniey Hieronym ł.

5: mowi: Ieden bywa obieran/ aby gło-

6: wę poštánowiłwłzy/ przyczynę odłzyczne-

7: pieńłtwá álbo rołtárgnienia oddalił.(*marg*) [Lib. 1. conIouin.](#) (–)

8: **Confefs.**

Ná tenże kftakt y Hiero-

9: nym S. in comment Epistol. ad Tit.

10: powiáda: Iż poki ielzche w wierze Krze

11: ściánłkiey rołterku Dyabelłkiego y chći-

12: wołci niebyło/ kołcioly włzylłtki łpolną

13: rádą y połługą łtárlłzych bywály rządzo

14: ne. Ale potym gdy káždy mieć chćiał zá

15: łwoie włafne te ktorzy byli od niego po

16: krzczeni á nie Kryłtułowe/ vrádzono

17: z tey potrzeby/ aby ieden nád drugim

18: był przełožon.

19: **Cathol.**

Dármo łie wy ł. Hierony-

20: mem łzczyłcie/ ktorzy iálnie ielłt przełi-

21: wko wam/ iáko łie przed tym okazało (*marg*) [Confefsionłfte Hieronymá ł.](#) nie cále przywodzą.

⌘ Prefbyter/ Káplán. (-)

22: Ná tym tám mieyfcu ś. Hieronym pro

23: buie tego/ że Biskup á Prefbyter álbo

24: Káplán iedná rzecz przed tym była: to

25: iuz przeciwko wam/ ktorzyście wyżfzey

26: Presbytery/ Itárfzými w Kościele zgo-

27: łá/ á nie Káplány áni Biskupy być po-

strona: 154v

1: wiedźieli: Y owfzem nie chcecie zwác

2: swoich fług Kościelnych tych imięniem :

3: co wy okrywaćie/ iż iest iáwnie przeci-

4: wko wam. O czym y Anákletus S. Pa-

5: piez trzeći po Pietrze świętym ták po-

6: wiedział: Ze nie dla ftárości/ ále dla

7: mądrości Kápláni Presbyterámi/ ábo

8: ftárfzými fą názwáni.(*marg*) ANAcle. Ep. 2. (-)

9: **Confefs.**

Ktoryby ná wfzyftki fługi

10: onego zboru miał wzgląd/ dla wwiá-

11: rowánia rofterkow y niezgody.

12: **Cathol.**

Nie ták tám ftoi/ ále ták:

13: Vrádzono po wfzyftkim świećie/ áby

14: ieden z Presbyterow wybrány/ nád dru

15: gim był przełożon/ ktoryby miał ftará-

16: nie o wfzyftkim kościele/ dla wwiáro-

17: wánia rofterkow y niezgody. Y to nie

18: zá wámi. Bo tu Hieronym ś. okázuie/

19: że ináčzey rofterkom y błędom zábieżć

20: fie niemoże/ iedno przełożywfzy iedne-

21: go nád wšytkim Kościołem: czegoście

22: wy niedawno przeli.(*marg*) Art. 17. (-)

23: **Confes.**

A iżby kto nierozumiał żeby

24: ten zwyczaj y dekret od Apoštołow po

25: ſzedł/ dokłáda támże Hieronym ś. tych

26: ſłow: iáko ſtárſzy kościelni ábo Presbi-

27: terowie dobrze wiedzą/ iż podług zwy-

strona: 155

1: czáiu kościelnego/ máią być poſłuſzni

2: przełożonemu ſwemu/ ták też Biſkupi

3: máią to wiedzieć/ iż więſzymi ſą nád

4: Presbytery/ więcey dla zwyczajú á ni-

5: ſli dla prawdziwego poſtánowienia

6: Páńſkiego/ ábowiem ſpólnie máią rzą-

7: dzić kościół Boży.

8: **Cathol.**

Toć Hieronym ś. piſze/ áby

9: y Biſkupi y Presbiterowie álbo Kápła

10: ni wiedzieli/ iáko ſie máią przeciw ſo-

11: bie zachować: áby Kapłani podług

12: zwyczajú kościelnego byli poſłuſzni Bi

13: ſkupowi przełożonemu ſwemu: A Bi-

14: ſkupi záſię żeby nie pánowáli nád ká-

15: płany: ále przykład dobry z ſiebie dá-

16: iąc/ wšyſtkie dobrze ſpráwowáli: pá-

17: miętáiąc ná to: że im kápłani w wielu

18: rzeczách ſą rowni. Ale wy chcecie Hie-

19: ronymá S. Arrianem vczynić: ktory

20: tákże iáko y wy/ miedzy inſzemi błędy

- 21: śwemi/ y ten miał: Zeby Kąplani od
 22: Biskupow nic nie byli roznymi: ále że-
 23: by táż godność y zwirzchność ták w
 24: Kąplanie iáko y w Biskupie byłá: co
 25: ieft nierząd y zámiezfanie w prowadzić
 26: do kościoła.

27: **Confes.**

Skąd iáwnie fie pokázuie/

strona: 155v

- 1: że to przodkowanie iednego Biskupá
 2: nád infzemi od Apoštołow/ áni od Pá-
 3: ná Krystufá niema fwego początku.

4: **Catho.**

Y owfzem fie ftąd pokázuie/

- 5: że to przełożenie iednego nád drugim
 6: y z poftánowienia Páná Chrístufowe-
 7: go/ y Apoštołow iego/ y ze zwyczáiu ko-
 8: ścielnego ma początek. (marg) **ANAele. opi.3.** (-)Bo naprzod
 9: sam Pan Chrístus choć miał y infzych
 10: **zwołennikow** [/] siedmódzieśiát y dwu/ ie-
 11: dnák Apoštoły nád nimi/ iáko Biskupy
 12: nád Kąplány przełożył/ á miedzy nimi
 13: Piotrá náde wsfyftkie wyfádził.(marg) **Ioan. 20.** (-) Táże
 14: Páweł s. Biskupom od siebie poftá-
 15: nowionym/ nád ktorými sam zwirzch-
 16: ności wzywał/ każe pod sobą infze ká-
 17: plány álbo presbitery ordinowác/ y o-
 18: nych rządzić y fprawowác.(marg) **Tit. 1.** (-) Ktorego
 19: rzádyu potym Kościół zawfze dogládał.

20: **Confes.**

A zwyczaj każdy w koście-

21: le od ludzi za cząłem przyjęty/ słufznie

22: ma być do prawdy postanowienia pań

23: lkiego y podania Apóstolkiego przy-

24: wrocony.(*marg*) Zwyczaj Kościelny Powfzechny nie ma być odmienian. (–)

25: **Cathol.**

Zwyczaj takowy który zwy-

26: cząłem y Dekretem wżytkiego świata

27: ieft przyjęty/ lkoro od Apostołow (iako

strona: 156

1: święty Hieronym świadczy) aby ieden

2: zwirzchność y stáranie miał o wżyt-

3: kim kościele/ żadną miarą niema być

4: odmieniony. Gdiż co wżytkiego swiá-

5: tá Kościół postanowi/ to bez pochyby

6: od Duchá świętego poźzło: zwłazczá

7: gdy sie z Páná CHriřtuřowym postá-

8: nowieniem y Apóstolkim podaniem

9: zgadza.(*marg*) AVGuft. (–)

10: **Confes.**

Vrząd y powinność sług

11: kościelnych ácz sie ná wiele części dzie-

12: li/ iednák w tych dwu rzeczách wżyt-

13: ko sie zámyka/ aby głos Ewángeliey

14: Kriřtuřowej prawdziwie do ludzi przy

15: nořili/ y aby świętořciami řzáfowali

16: wedle rořkazania Pánřkiego.

17: **Cathol.**

Przydác to było/ aby sie zá-

18: wždy zá lud pořpolity modlili/ y z Pá-

19: nem Bogiem gi iednáli/ á vřtávicznie

20: ofiárę Ciáá y Krwie Páńfkiey ná pá-

21: miątkę śmierci iego ofiárowáli.(*marg*) Vrząd trzeći Kápłáński zá lud łtę [!] modlić. (–)

Bo to

22: ieřt miedzy infzemi/ włáfný vrząd Ká-

23: płáńłki: o ktorych przeto nápiřano/ że

24: grzechy ludzkie/ to ieřt ofiáry y iáłmu-

25: żny zá grzechy iedzą: z tego nádánie y

26: żywność máią.(*marg*) Hoř. 4. (–) Do tych teź ořobliwie

27: rzeczo; bez przeřtáńku łie modłcie.(*marg*) 1. Tefs. 5. (–)

strona: 156v

1: Confefs.

Powinien modlitwy pořpo-

2: lite y pořty áłbo wřtrzymawánie świę-

3: te czáfu potrzeby ludźiom fkłádac y za-

4: lecáć.

5: Cathol.

Chwałá Bogu/ że y tych

6: z Lutrem wářzym do końcá nieodrzu-

7: caćie.(*marg*) LVTer Modlitwy y pořty odrzuca. (–)

8: Confefs.

Do częgo náleży Diřcipli-

9: ná áłbo kárność kořcielna/ bez ktorey

10: rządz ludu Bożego łtać niemoże.

11: Cathol.

A prawdá że y v was bez

12: Diřcipliny trudno co począć.(*marg*) Diřcipliná. (–)Niemiey-

13: ćieřz tedy zá złe Prełatom nářzym/ że Di

14: řcipliny od Apořtołow y łtářłzych swo-

15: ich kořciołowi podáney przyłtrzegáią;

16: co wy Pánowánien y Przodkowánien

17: zowiećie.

18: **Confefs.**

Iákoż w onym pierwfzym

19: fkoró po Apoftolech kośćiele/ pilnie iey

20: przyftrzegano/ y bywáli na to ludzie

21: pobożni y mądrzy obieráni/ ktorzy mie-

22: dzy wfyfťkiemi wobec rozfádek fłufzny

23: czynili/ y klátw nád niepofofufznemi v-

24: żywáli.

25: **Cathol.**

Bifkupić to záwfze vrząd

26: był z Kápłany/ Diakonámi/ y z infzemi

27: Sługámi Kośćielnymi: nie Láikow

28: wáfzych.

strona: 157

1: **Confefs.**

Gdyż to dobrze wiemy/ że

2: gfofu y rofkazánia Páńfkiego powinni-

3: fmy fłuchác/ nie tylko od cnotliwych á

4: bogoboynh Páfterzow/ ále też y z vft

5: niepobożnych.

6: **Cathol.**

Przetośćie z prawdziwego

7: kośćiołá Powfzecnego dla złego życia

8: Páfterzow/ iefli iákie iefť álbo było/ iá-

9: koż fie ználeść może/ wyftępowác nie

10: mieli.

11: **Confefs.**

Przetoż niedbáli y wyftę-

- 12: puiący od ftárzzych bywáią nápominá-
 13: ni y ftrofowáni/ áby fie do drogi Pán-
 14: fkiey náwracáli. A gźie by więc ktory
 15: był vporny/ á niepořłufzny nápominá-
 16: niu pořpolitemu/ tákie^{g^o} z vrzędu zrzu-
 17: camy/ y od owczárniey Pánfkiey iáko
 18: Wilká odganiamy.

19: **Cathol.**

A czemuřz máią być kogo po

- 20: řłufzni/ gdyście łobie wřzyřtko rowni?
 21: A co Pan Pánu vcźyni? (*marg*) Pořłufeńtvo v Odfzcepińcow [!] być nie moźe. (–)

22: **Confefs.**

Tákze gdjeby w nauce od

- 23: podánia Apořtolřkiego ktory odfřepo-
 24: wař/ řtrzeźemy fie go iáko fářřzywego [!]
 25: Proroká.

26: **Cathol.**

Wřzakeście podánie Apořtol-

- 27: řkie álbo Trádycye dawno łami odrzu-

strona: 157v

- 1: ćili/ iákoście wyźřzey ná fie łami wy-
 2: ználi.

3: **Confefs.**

Chwalimy tedy y záchowy-

- 4: wác gotowifmy **Concilia** wřzelákie Ch-
 5: rześciánřkie/ á zwłářczá powřzechne/
 6: ktore fie przykłádem Apořtolřkim řprá-
 7: wuią/ y wedle řłowá Boźego Dekretá
 8: řwe cźynią/ ku zbudowánium kořciołá
 9: Boźego/ á nie ku potłumieniu prawdy(*marg*) ConfefsionifteConcilią łowie przyimuią. (–)

10: **Cathol.**

A dałby to Pan Bog/ byście

11: tho z fercá mowili/ łatwiebychmy fie

12: zgodźili: Lecż wy Excepcye swoie przy-

13: dawaćie/ á fobie sąd nád Conciliámi

14: zoftáwiaćie.(*marg*) ConfefsionifteConciliami brákuią. (-)Bo widźicie że błędy wá-

15: fze iákmiarz wżytkie ná ftórych Conci-

16: liach są od dawnych czáfow potępio-

17: ne. Przeto iefli prawdźiwie Concilia

18: ftóre przymućiećie/ czemuż tego co ná

19: nich iefł wftáwiono nietrzymaćie? Ná

20: síodnym Powżezchnym Niceńskim Con

21: cilium/ potwierdzono czćenie y wzywá

22: nie Świętych/ takież czćenie Reliquiy

23: y obrazow Świętych/ á wy to wżyftko

24: odrzućiećie.(*marg*) Wzywánie Świętych. (-) Támże zá Heretyki máią

25: te/ ktorzy Trádyciy álbo Podánia ko-

26: ścielnego/ ktore álbo z Pifmá/ álbo ze

27: zwyczáiu moc wźięły/ zá nic niemáią.(*marg*) Trádycye. (-)

strona: 158

1: Ná Niceńskim y Ephelkim Conciliach /

2: ktore iáko Ewángelie kościoł przy-

3: muie/ wfpomináią ofiárę Mfzey świę-

4: tej (ktorą wy odrzućiećie) tymi fłowy: (*marg*) Mfza f. (-)

5: Dořzło to do świętego Concilium/ że w

6: niektórych Mieścíech Dyakoni/ Ká-

7: płanom Sákráment podawáią. Tegoć

8: nam áni wftáwá ani zwyczáy niepoda-

9: wa/ áby (Dyakoni) ktorzy czynienia

10: ofiáry mocy niemáią/ tym ktorzy zwy-

- 11: kli ofiárowác (to iest Kápłanom)
 12: Ciało Páńfkie podáwác mieli. Także
 13: y ná Ephefkim: Wyznawáiąc/ powiá-
 14: dáią/ cíelefną onę śmierć iedynego Sy-
 15: ná Bożego Iefu Chrifá/ y Zmartwych
 16: wftanie iego/ y Wniebowftąpienie we-
 17: Ípołek/ obchodźimy w kościelech nie
 18: krwawą ofiáry poługę. Szofty Po-
 19: wźechny Synod Conftántynopolſki po
 20: wiáda/ że wzywánie Swiętych po w-
 21: ſzyftkim ſwiećie/ iuż ná on czás kościoł/
 22: záchował. (*margin*) Papież głową Kościoła S. (-)Chálcedońkie Concilium
 23: iáwnie wyznáwa/ że Papież iest głową
 24: kościoła Chriftofuwego/ czego wy do-
 25: puścić niechcećie. A wždy ſmiećie mo-
 26: wić/ że Concilia przyimuiećie?

27: **Confefs.**

Ale y to dobrze baczymy/ że

strona: 158v

- 1: Concilia wſzyftki Rzymfkie/ ktore ſie
 2: pod opánowánim Papieſkim gromá-
 3: dżá/ Powźezchnemi y wolnemi Syno-
 4: dámi być żadną miárą niemogá. Abo-
 5: wiem nád iednego Rzymſkiego Biſku-
 6: pá wołá/ nic tám wſzyfcy vznác nie
 7: mogá. Y owfzem iáko przeciw Pánu
 8: zwirzchnemu/ przyſięgami będąc o-
 9: bowiázáni/ nic ſie im poftępowác nie-
 10: godźi. (*margin*) ConfefsionifteConcilia potwarzáią. (-)

Y to nic inżzego nie ielt/ ie-

12: dno łzczera potwarz/ y odpowiedzi nie

13: godna. A załz włyżyftkich Heretykow do

14: Concilium wielekroć nie wzywano?

15: A załz im wolności wżelákiey y gley-

16: tow nie dawano? czemułz łie pokázác

17: nie śmieli? Czyliście łie bali áby was

18: nie potępiono?(*marg*) **Odfzczępieńcy** [!] ná Concilium ftanáć nie mieli. (-) Lecż práwi
wyznawce

19: Chriřtułowi/ y łławę v ludzi vtrácić/

20: y gárdłá dáć dla imięniá Chriřtułowe-

21: go y prawdy iego máią być gotowi.

22: Przeto prozne łą wymowki wálze/

23: mili ćiemni á pokątni Doktorowie.

24: Bo wżelki ktory źle czyni/ mowi Pan/

25: nienawidzi światłóści/ áby łie nie oka-

26: záły fáłżywe y złe vczynki iego.

strona: 159

1: O Swiętościách Ko-

2: ściołá Chriřtułowego

3: XIX.

4: CONFSSIONISTE.

5: A My w Nowym Teřtámenćie ma

6: my ná to mieřce Krzeřt y Teřtá-

7: ment ořtátńiey **Wiecerzey** [!] Páń-

8: łkiey. Acżkolwiek niekthorzy śiedm

9: Swiętości Krzeřćijáńłkich kłáda/ ále

10: dowodu żadnego ná to z piłmá niemá-

11: ia. Abowiem choćiaż Pokutá/ obierá-

12: nie Sług Kořćielnych/ y Małżeńftwo

- 13: Ią rzeczy święte/ y od Bogá poştáno-
- 14: wione/ iednák Swiętościami być nie
- 15: mogą/ bo ich Pan Kriştus ku temu nie
- 16: wyświadczył.(*marg*) Confesjonifte przeciw confessey Aufzpurfskiej tylko dwie Swiętości kładą (-) A co sie dotycze Bierzmo-
- 17: wania y oştátecznego mázania/ to wi-
- 18: dżimy być ludzki fzcżery wymyśl/ ktorich
- 19: Kościół Boży máło potrzebuie/ y prze-
- 20: toż ich nie záchowuiemy.
- 21: CATHOLICI.(*marg*) Ze iest siedm Swiatości [!] w kościele. (-)
- 22: Ze nie dwie tylko Swiętości/ ále ich
- 23: siedm iest w Kościele/ dowieść tego
- 24: możemy z piímá/ z podania Apoştol-
- 25: fkiego/ y z Dekretow álbo wítaw ná Con-

strona: 159v

- 1: ciliách Powfzechnych/ z włafzczá Láto-
- 2: ráneńkiego/ Hiípáleńkiego/ Florent-
- 3: fkiego y Tridentfkiego.
- 4: O Krzćie y o Wieczerzy Páńfkiey pi-
- 5: ímá przywodzić nie potrzebá.(*marg*) Krzeft.
- ⌚: Wieczerza Páńfka. (-)
- 6: O Potwirdzeniu/ ábo Bierzmowá-
- 7: niu mamy w Dżieiách Apoştolfkich/ że
- 8: gdy Sámária przyjęła Słowo Boże/
- 9: poştáli do nich Piotrá y Ianá/ ktorzy
- 10: przyzedfzy modlili sie zá nimi/ áby przy-
- 11: ięli Duchá S. Bo iefcże w żadnego
- 12: z nich był nie przyzedł/ ále tylko byli o-
- 13: krzczeni w Imię Pána Iezufá.(*marg*) Bierzmowanie.
- ⌚: Act. 8. (-) Tedy

- 14: kładli ná nie ręce/ á oni przyjmowali
- 15: Duchá S. Widzifz że Duch S. przez
- 16: włożenie rąk Apoftoľskich w ludzie iuż
- 17: okrczone przyzedł. Tákze y ná dru-
- 18: gim miešcu/ przez włożenie rąk świę-
- 19: thego Páwła ná ludzie okrczone/
- 20: Duch S. sftąpił w nie.(*marg*) [Act. 19.](#) (-) Ktore słowá
- 21: zacni Doktorowie y Święci Bifkupi
- 22: Rzymficy naftárfzy/ o tym Sákrámen-
- 23: cie Birzmowania álbo potwierdzania
- 24: rozumieią/ iáko Dámáfus Papież
- 25: Innocentius/ Leo/ y Clemens Papież
- 26: y Męczennik/ czwarty po S. Pietrze:(*marg*) [Dama. in ep. de Co. Epif Cypri. de ablu. ped. et lib. 1. Epi. 12. Aug li. 5comDonatift. ca 20.](#) (-)
- 27: ktorzy nie tylko ták wykładaią te mie-

strona: 160

- 1: ścá/ ále y ftąd pokázuią/ że łáfká Du-
- 2: chá ś. w przyjmowaniu tego Sákrá-
- 3: mentu bywa daná/ áże fie go infzemu
- 4: nie godzi/ iedno Bifkupowi fprawo-
- 5: wác y podawác. Tákze y Melchiádes.
- 6: Vrbanus/ Dioniflius/ Areopágitá/ Eu-
- 7: febius. etc.
- 8:
- 9: (*marg*) [Conc.Flor. Innocen.in Epi. ad Decent. Eug. Leo in Epi. ad uniuers Germ et Gallia Epifc. ClemensEpift.4. Melchiades. in Epift. ad Epifc. Hisp. Dion Eccle. Hier. ca. 2. Eufe. li.6. hift.Eccl. ca. 43](#) (-)
- 10: O Pokucie záfię że ieft Sákrámen-
- 11: tem/ Inádnie fie ták okázác może:(*marg*) [Pokutá.](#) (-) Ze
- 12: iáko Krzeft Sákráment ieft/ że prze

- 13: zeń grzechy wżyftkie/ á zwłafzczá pir-
 14: worodny/ bywáią odpufzczone: ták teź
 15: Pokutá Sákramentem być muśi/ przez
 16: ktorą grzechy wżyftkie/ po Krzćie po-
 17: pełnione/ bywáią zgłádzzone. Druga/
 18: gdyż Sákráment ieft pozwirchni znák
 19: niewidomy łáłki Bożey: á Pokutá ma
 20: pozwirchnie znáki/ Rozgrzeźzenia/
 21: Spowiedźi/ fkruchy y Dofyćvcźynienia/
 22: ktore známionuią łáłkę grzechow od-
 23: pufzczeniz/ tedy Sákrámentem być mu-
 24: śi. Ná oftátek iáłnie to pokázuią one
 25: fłowá Chriftofowe: Cokolwiek rozwią
 26: zećie ná źiemi/ będźie rozwiązano etć.(*marg*) [Math.14.](#) (-)
 27: Bo rozgrzeźenie od káplaná dáne/ zná

strona: 160v

- 1: mieniem ieft pozwirchnym odpufzcze-
 2: nia grzechow/ ktore ná dufzy fprawuie.(*marg*) [Kápláńftwo.](#) (-)
 3: Takieź Ordynowánie álbo Kápláń-
 4: ftwo że Sákrámentem ieft **prawdźiwym**
 5: poniewáfz przez nie (iáko iáłne świá-
 6: dectwá z piśmá/ y podánie Apofťolťkie/
 7: y zgodne zezwolenie Ńwiętych Dokto-
 8: row o tym mamy) łáłká Boża bywa
 9: daná: co włáłnie Sákrámentom przy-
 10: ftoi.(*marg*) [Aug. li. 2. cont. epi. Parm. ca. 13. Li. 1. de Bapti. cont. Donat. ca.1. 2.Tim.2.](#)
 (-) Bo ták Páweł ś. do Tymotheufzá
 11: piťze: Vpominam ćię/ ábyś wkrześił
 12: w łobie łáłkę/ ktora ieft w tobie przez
 13: włózenie rąk moich. Ktemu/ że to w-

14: Iżyłtko ma co práwy Sákráment mieć
15: ma/ to ieft pozwirzchne známię wło-
16: żenia rąk/ y we wnętrzną á niewido-
17: mą Iádkę/ ktora w tym Sákrámenćie
18: Sługam Kościelnym bywa daná/ żeby
19: vrząd ták zacny/ godnie Ipráwować
20: mogli.
21: Tákże Sákráment oštátniego Po-
22: mázánia/ od Páná ChriřtuIá być po-
23: Itánowiony/ á od Iákubá S. dekláro-
24: wány/ y nákazány/ z onych Iłow káždy
25: obáczyć może:(*marg*) Oštátnie Pomázánię [!]

¶ Iac.5. (-)Ieřli kto powiáda/ cho-

26: ruie miedzy wámi/ niech wzowie Ká-
27: płanow Kościelnych/ á niech fie mo-

strona: 161

1: dlá nád nim/ pomázuiąc go oleiem:
2: á modlitwá z wiáry vzdrowi niemoc-
3: nego/ y vlży mu Pan Bog choroby/
4: á ieřli w grzechách będzie/ będą mu od-
5: puřczone. Tu gdy Apořtoł powiáda/
6: że mu grzechy będą odpuřczone/ w tym
7: znác dawa/ że ieřt włáśnie Sákrámen-
8: tem. Tego teź przykłád mamy w E-
9: wángeliey v Márká ř. gdy Pan Chri-
10: řtus dwu á dwu Zwolennikow pořłał
11: przed sobą/ ktorzy wyřzedřzy/ przepowie
12: dáli/ áby pokutę czynili/ y dyabelřtwá
13: wiele wyrzucáli/ y pomázowáli oleiem
14: wiele niemocnych/ y vzdrawiáli.(*marg*) Mar. 6. (-) Prze-

- 15: to ftárzfy Oycowie náfzy ten Sákráment
- 16: Swiátością pomázania chorych/ y
- 17: Swiátością zchodzących z tego swiá-
- 18: tá/ zową.
- 19: O Máłżeńftwie wátpić nie potrze-
- 20: bá/ gdyż Apoftoł ś. iáfnie Sákrámen-
- 21: tem zowie/ że złączenie mężá y żony ieft
- 22: Sákrámentem/ to ieft/ swiętym zná-
- 23: kiem onego złączenia y Máłżeńftwá
- 24: Páná Chryftufowego z Kościołem.(*marg*) Máłżeńftwo.

⌘ Ephes. 5. (-)

- 25: Iáko to mieśce y Doktorowie swięci
- 26: zgodnie wykłádáiá/ y swięte Trident-
- 27: fkie Concilium deklárowáło.(*marg*) sefs. 24. (-)

strona: 161v

- 1: Idźże iuż teraz/ á śmiey mowić/ że
- 2: my ná to żadnego dowodu z pílmá nie
- 3: mamy/ áże to fą ludzkie wymyflý/ á nie
- 4: wftáwy Boże

⌘ Confefs.

Tákże okupowánie/ y prze-

- 6: dawánie Swiátości w Kościele Rzym
- 7: fkim zwyczajne/ niezbożne á przekłete
- 8: być rozumiemy.(*marg*) Confefsionifte potwarzáiá Kościoł Boży. (-)

⌘ Cathol.

Niewiem co to zá okupowá

- 10: nie rozumiećie/ ia o nim w Kościele
- 11: Powfzechnym nic niewiem. Chybabyście
- 12: rozumieli grofz/ ktory Káplánowi krz-

13: czącemu/ albo Mszą mającemu daia. (*marg*) Przedawania Świętości w Kościele nie mają żadnego. (-)

14: Lecż to nie iest żadne okupowanie Są

15: krámentow/ ále iáłmużná profta/ kto-

16: rą wedle obyczaiu ftárego Káplanom

17: ludzie czynią. Bo żaden ták fproftny

18: nie iest/ áby miał dáry Boże ták zacne/

19: ktore wżyftkiego świata fkarby opłáco

20: ne być nie mogą/ chćieć okupowác. A

21: fłufzna rzecz iest/ áby kto ołtarzowi fłu

22: ży/ z ołtarzá też fwą żywność miał.

23: Lecż wálzy Miniřtrowie nie fą profta-

24: cy/ ktorzy fie gdy krzczą grofzá wftydzą/

25: ále tálar albo czerwony złoty bárzo rá-

26: dži wezmą.

27: Confes.

A tu iuz wiedźieć potrzebá/

strona: 162

1: że tá rzecz duchowna albo máterya y

2: íftotá wżyftkich światości iest Kryřtus

3: Iefus zbáwićiel świata. (*marg*) Confesjionífte P. Chriřtuřá Máterya fákramentow czynią. (-)

4: Cathol.

O mili Theologowie niedo-

5: fzli/ gdzie to w pílmie ftoi/ albo gdzie-

6: ście tho czytáli/ áby kto názwał Páná

7: Chriřtuřá máterya światości? albo że-

8: by máterya y rzecz duchowna świato-

9: ści/ iedná rzecz byłá. Chriřtusći iest

10: wřtawcá y podawcá wewnętrznym w-

11: fzyftkich światości: ktory (iákoście do-

- 12: piro powiedzieli) rzecz duchowną fer-
 13: cu wiernemu podawa/ którą Doktoro-
 14: wie łaską albo skutkiem Sakramentu
 15: zową. Przeto materią Sakramentu
 16: Chrystus żadną miarą być nie może/
 17: gdyż to y z Philozophiey mamy/ że ie-
 18: dney rzeczy niemoże być ieden sprawcą
 19: y materią zaraz. Lecż materia Sakra-
 20: mentow (co y działki náfze w Szkołách
 21: dobrze wiedzą) są pozwierzchne znaki/
 22: ktore też y Elementami zowiemy: iáko
 23: ná Krzćie wodá/ ná Wieczerzy Páń-
 24: skiey chleb y wino/ ná Bierzmowániu
 25: Krzyżmo.(*marg*) Materya Sakramentow.
 : **Cat. Rom.** (-)O tych ś. Auguſtyn ták mo-
 26: wi:(*marg*) **AVGuſt.** (-) Przyday űowo Boże do Elemen-
 27: tu/ albo do Materye/ y sítanie űe Sá-

strona: 162v

- 1: kramentem: przeto też űowá poűwiá-
 2: cánia Sakramentow formá zową.(*marg*) Formá Sakramentow (-)

3: **Confels.**

Wízákże rozność iest w po-

- 4: zwierzchniach znakách y sprawách. Kte
 5: mu zacnieyűze y trwálűze są náfze űwiá-
 6: tości á niź były ony pierwűze.

7: **Cathol.**

Przydác było y to potrzebá/

- 8: co ś. Auguſtyn nápiűał: Ze nie są iedne
 9: Sakramentá áni obietnice űtárego y
 10: nowego zakonu. Bo iedne dáią zbá-

11: wienie/ á drugie Zbáwicielá obiecuią.

12: Nálze dáią zbáwienie/ one obiecowały

13: zbáwicielá.(*marg*) Roznicá między Sákrámenty ftárego y nowego zakonu. (–)

14: **Confefs.**

Też Inádniefze fą nálze/ y

15: Ceremoniámi á obrzędy wielkimi nie

16: zátrodnione.

17: **Cathol.**

Iákoby Ceremonie przyftoy

18: ne co wádziły/ á nie więcey pomagály

19: ku wyrozumieniu/ y vcźciwemu á na-

20: bożnemu fprawowánium y przyimowá-

21: niu Sákrámentow.(*marg*) Ceremonie Sákrámentom nic nie wádzą. (–)

22: **Confefs.**

A iáko ná on čás w ftárym

23: Teftámenćie Sákrámentá ze znákw

24: pozwierzchnich z rzeczy známionowá-

25: nych y z fłowá Bożego fkładáne bywá-

26: ly/ ták y dźis te czątki poľpoľu wízyftki

27: do nich należą.

strona: 163

1: **Cathol.**

Teć to **pozwierzne** [!] znáki fą

2: Elementy álbo Máteryą Sákrámen-

3: tu/ á fłowo Boże ieft Formą: á poży-

4: tek álbo fkutek/ ktory w człowiecze go-

5: dnie przyimuiącym niewidomie fprá-

6: wuią/ łáfką Bożą z Doktory kościel-

7: nymi zowiemy.(*marg*) Máteryą.

Formá.

⌘ Lálká ś. (-)

8: **Confefs.**

Lecz łłowem Bożym bywá-

9: ią poświęcone/ y świętemi wyświad-

10: czone od łámego Páná ktory ie połtá

11: nowić raczył.

12: **Cathol.**

Nietylko wyświadczone/ ále

13: Świętemi vczynione. Bo im P. Bog

14: przez łłowo łwoie moc poświęćania

15: dáie/ áby nas poświęćać/ a łálki iego

16: nam vżyczać mogły.

17: **Confes.**

Iáko we Krzćie widzimy

18: wodę matériálną y obmywanie wi-

19: dome.(*marg*) Wodá nie Chrifus matériá iest Krztu ś.

⌘ Confesioniste Berengárianowie. (-)

20: **Cathol.**

Iełliż iest wodá matérią

21: Krztu ś. iáko tu wyznawacie: toć te-

22: dy nie Pan Chrifus iest matérią Krz-

23: tu świętego/ coście wyżłzey powiádáli.

24: **Confefs.**

Wodá tedy/ chleb y wino

25: wedle przyrodzenia łwego/ nie trácą

26: ifoty łwoiey álbo matériey/ y nic inłze⁸⁰

27: nie łą/ iedno to co widzimy y czuiemy.

strona: 163v

1: **Cathol.**

Y owłzem chleb y wino po

2: poświęceniu iuż więcey chlebem y wi-

3: nem nie zoftáie/ ále iftotę fwą tráci/

4: ktora fie wżyftká fprawą Bošką potá-

5: iemną odmienia w prawdziwe Ciáło

6: y Krew Páná Chriftułową. (marg) Chleb po poświęcániu iftotę fwą tráci. (-)Bo fą iá-

7: fne fłowá Páńskie/ To ieft Ciáło moie.(marg) O tym niżey w Arti. 22. (-)

8: Infze Swiętości iftoty fwey przez po-

9: święcánie nie trácą/ ále to fprawuia/

10: ná co od Bogá fą poftánowione. Ale

11: pátrż iákoć tu zásię chleb y wino má-

12: teryą zową: toć tedy nie Pan Chriftus

13: ieft máteryą tego Sákrámentu/ iáko-

14: ście wyżzey głupie mowili.

15: Confefs.

Ale gdy do nich przyftąpi

16: fłowo Páńskie/ przez ktore tę fprawę

17: Pan poftánowić y poświęcić raczył/ iuż

18: tákowe rzeczy ftawiaią fie świętemi/ y

19: od Kriřtuřá Páná wyřwiadczonemi v-

20: pominkámi/ iř wodá we Krzćie iuż ieft

21: omyćiem odrodzenia/ á chleb y wino ná

22: Wiečerzy Páńskiey iuż ieft ciáło y krew

23: Páńfká.

24: Cathol.

Lecz przedřię wodá we Krz-

25: ćie y po poświęcániu wodą zoftáie/

26: choć ieft pozwirzchnim znákiem omy-

27: ćia odrodzenia: ále ná Wiečerzy Páń-

strona: 164

1: fkiey/ chleb nie zoftáie chlebem/ áni wi-

- 2: no winem/ iedno zwirzchnie ácciden-
 3: cya álbo ofoby/ iáko białość/ wielkość/
 4: okrągłość y ímák chlebá y winá/ bez za
 5: dnego podftáwku (*line subiecto*) zoftá-
 6: ią. O czym niżej. Abowiem iníze Sá-
 7: krámentá w używaniu tylko/ ále Sá-
 8: krament Ciála Páńfkiego w íamym po
 9: świącániu należy.

10: Confes.

Tákże chleb y wino ná fto-

- 11: le Páńfkim/ iuz nie chleb tylko y wino/
 12: ále íeft nam Ciáło y Krew Páńfka.

13: Cathol.

Y owfzem iuz żadną miárą

- 14: chlebem nie íeft/ poniewáz nie ma i-
 15: ftoty chlebowey/ iedno tylko ofoby álbo
 16: accidentia/ ále Ciálem Páńfkim/ to też
 17: o Winie rozumiey. Ale wy fchlebienie
 18: z Luteranami wymyślácie/ iákoby Ciá-
 19: ło Páńfkie z chlebem/ ábo pod chlebem
 20: álbo przy chlebie być miáło.

21: Confes.

Acżkolwiek rzeczy ftworzo-

- 22: ne ktore tám widzimy nie trácą przy-
 23: rodzenia íwego/ boby tym ípořobem iuz
 24: táiemnice żadney przy tym niebyło.
 25: Gdyż to íeft włařnoř káźdego Sákrá-
 26: mentu/ mieć łobie rzeczy pozwirzchne
 27: źiemřkie/ y wnątrzne duchowne/ przez

1: one znaki widome wyświadczone. Iá-

2: ko o tym Ireneus/ Auguſtinus y wſzy-

3: ſcy ſtárfzy Doktorowie opifuią.

4: **Cathol.**

Nie trácą przyrodzenia fwe-

5: go chleb y wino/ ná pozwirzchnich oſo

6: bách/ bo przedſię biały/ okrągły/ y z tym

7: że fmákiem iáko y pirwey Sákráment

8: zoſtáie/ ále trácą iftność fwoię. Bo ſie

9: wſzyftká iftność chlebá mocą ſłowá Bo

10: żego/ á poſtánowienia Chriſtuſowego/

11: odmienia w iftność ciáła. Tákte y o

12: Winie rozumiey. (*marg*) Oſoby chlebá y winá w Sákrámenćie/ ále nie ſam chleb y wino zoſtawa. (-)A ták y táiemnicá

13: przedſię zoſtáie/ y chleb w Sákrámen-

14: ćie nie zoſtáie. O czym y Auguſtyn ſ.

15: y Ireneus y wſzyſcy ſtárfzy Doktorowie

16: ſzyroce piſzą/ iáko ſie niżej okaże.

17: **Confefs.**

Dla tego tedy znaki poz-

18: wirzchne w Swiętoſćiach biorą imio-

19: ná rzeczy fámych/ iż ſą vpominki tá-

20: iemnie onych rzeczy známionowánych

21: z ktoremi obyczáiem poſwiętym ál-

22: bo táiemnym ziednoczone bywáią przez

23: vſtáwę pierwſzą y ſłowá Páńſkie/ kto-

24: remi on wſzeláką Swiętość tym być

25: wyświadczył/ co przez nie wiernym

26: ſwoim prawdźiwie podawa.

Widzę co ochylacie. Trzy

strona: 165

- 1: macie z Lutrem Miłtrzem wálzým/ że
- 2: w Sákrámenće Ciála Páńłkiego nie
- 3: fámo tylko Ciáło Boże/ ále wéłpołek
- 4: z chlebem/ álbo w chlebie/ álbo pod ch-
- 5: lebem zołtaie. Przeto to było trzebá
- 6: iáńniey okázác/ ábychmy wiedzieli/ zá
- 7: iá was przyjmowác mamy: iefli zá
- 8: prołte Luterany/ czyli z Zwingliany/
- 9: Sákrámentarze Kálwiniłty/ álbo Hu
- 10: gono etć.

11: Confes.

Przetoż nie trzymamy z ty-

- 12: mi/ ktorzy zacność y poświęćanie Sá-
- 13: krámentow przywłázcziá kárákerom
- 14: pewnym/ álbo ołobie Kápłáńłkiey y
- 15: przedłiewźiećiu [!] iego/ iákoby przez wy-
- 16: rzeczenie łów/ y żegnánie kápłáńłkie/
- 17: rzeczy pozwirzchne przemienić fie miá-
- 18: ły w świętołci. Abowiem nic tákowe-
- 19: go Pan Chryłtus nam nie przykazał
- 20: áni obiecał/ áni Apołtołowie Kołcio-
- 21: łowi podáli. (marg) O chárákerze álbo piátnie duchownym. (-)

22: Cathol.

Trzyma Kołcioł S. Pow-

- 23: łzechny/ że ná trzech Sákrámenćiech/
- 24: to iefł/ ná Krzćie/ ná Birzmowániu/
- 25: ná Kápłáńłkim święceniú/ Pan Bog
- 26: przez Duchá ł. náznacza y pieczętuie

27: duŕze naŕze nieiákciem znákciem ktory

strona: 165v

1: chárákterem álbo piątmem zową/

2: á przeto lie tych Sákrámentow po-

3: wtárzác nie godzi. O tym pięcżęto [!] -

4: wániu ták Páweł Swięty mowi: Nie

5: záfmucaycie Duchá Swiętego przez

6: ktorego iefteście náznáczeni ábo zápie-

7: czętowáni w dzień odkupienia wálze-

8: go.(*marg*) Ephel. 4. (-)Y zásię: Vwierzywŕzy/ iefteście

9: náznáczeni álbo nápiątnowáni/ Du-

10: chem ś. obiecánym/ ktory ieft vpomin-

11: kiem dziedzictwá wálzego.(*marg*) Ephef. 1. (-) Y ná dru-

12: gim miešcu: Bog ktory nas pomázał

13: y ktory nas nápiętnował/ y dał vpo-

14: minek Duchá w łercá náŕze.(*marg*) 2. Cor.1. (-) S ktorych

15: łłow iálnie lie okázuię/ że ná Krzćie

16: Pan Bog owce łwoie tym piątmem

17: pieczętuie przez Duchá ś. áby ták były

18: od inŕzych niewiernych odłączone/ iáko

19: Hieronym ś. y Athánáŕius y inŕzy Do-

20: ktorowie ná te miešcá piłzą. (*marg*) Ad Ephe. 1. et 4. et Ex. 12. (-) Hiero-

21: nym ták mowi: Piątmo álbo Pieczęć

22: Boża tá ieft/ że iáko pierwŕzy człowiek

23: był łtworzony ná wyobraźenie y podo-

24: bieńłtwo Boże/ ták ná wtorym odro-

25: dzeniu (to ieft ná krzćie) ktokolwiek

26: Duchá ś. doŕtáie/ bywa od niego ná-

27: piątnowan y náznáczon/(*marg*) Piątmo ná Krzćie. (-) á wyobraźe-

strona: 166

- 1: nie Stworzyćielá łwego ná dułzy przyi
2: muie.(*marg*) [Eła. 66.](#) (–)O tym Piątne y Ezáialz mowi/
3: y figurá iego byłá w oney krwi bárán-
4: kowey/ którą podwoie y o drzwi zná-
5: czono/ iáko Hieronym ś. wykłáda: ta-
6: kież y ono Tau v Ezechielá.(*marg*) [Ezech. 9. cap. 2. par 3. Ecl hiłt. InEptłto \[.\] . ad Don.](#)
(–) O tym y
7: Dionifius Areopágitá y Augułtyn ś.
8: iáńnie świadczą. Wy powiáda/ Augu-
9: łtyn ś. piątno Páńłkie ná łobie nośicie:
10: ktoreście w Sákrámenćie przijęli. Ten-
11: że Augułtyn ták zásię piłze: Y Krzełt y
12: Kápłáńłtwo Sákrámentem iełt oboie:
13: przeto łie niegodzi w Kośćiele Chrze-
14: ściáńłkim oboygá powtárzác.(*marg*) [Lib. 6. con. Don. et trac. 5. łuper Ioan.](#) (–) Otoż
15: máćie co o chárákerze álbo o tym pią-
16: tnowániu Páweł ś. co Doktorowie/
17: co Kośćioł Powłzechny trzyma.(*marg*) [Kápłáńłtwo łákrámentem iełt.](#)
: [Połwiácánie łákrámentow nie chárákerom przywłáłzczamy.](#) (–) Lecż
18: my poświáczenia y zacnośći Sákrá-
19: mentow żadną miárą łámemu Chá-
20: rákerowie/ álbo ołobie kápłáńłkiey nie
21: przywłáłzczamy. Wiemy to dobrze/ że
22: ie łám Pan Bog potáiemnie przez po-
23: łługę kápłáńłkú łpráwuie. Ale iednáł
24: táł trzymamy/ że żaden inłzy Ciáłá
25: Páńłkiego/ y inłzych Sákrámentow
26: (okrom Krztu ś. czáłfu potrzeby) po-
27: świácác nie może/ iedno ktory ná to iełt

- 1: wyładzony y nąznączony álbo nápiąt-
 2: nowány/ y ma tę moc od Bogá przez
 3: Sákráment kápłáńftwá dáńą/ áby
 4: Sákrámenty Páńfkiami lzáfował/ á to
 5: ieft kápłan: ktory gdy to przedsię we-
 6: źmie/ áby fpráwował ktory Sákráment /
 7: y fłowá wymowi/ y infze rzeczy do tego
 8: potrzebne przyda/ tedy tám iuż wąpć
 9: niepotrzebá/ że íam Pan Bog niewi-
 10: domie on Sákráment poświąca/ y fprá-
 11: wuie/ áby przezeń człowiek łáłki Bożey
 12: doftáć mogł.

13: **Confefs.**

Gánimy y tych ktorzy rze-

- 14: czy duchowne niebiełkie y łáłkę Bożą
 15: ták ściłło do pozwierzchniego vzywá-
 16: nia tych vpominkow świętych przy-
 17: więzią/ że mniemáią áby káždy prze-
 18: ftepcá vżytelnik Sákrámentu Páńłkie
 19: go/ chociaź bez Pokuty y wiáry praw-
 20: dźiwey tám fład pewne odpufzczenie
 21: grzechow y zbáwienie odnośł.

22: **Cathol.**

To wy Kościołowi Powfze-

- 23: chnemu/ lecz nieprawdźiwie/ przypi-
 24: íuiećie. Bo dla tego do Sákrámentow
 25: ludźi bez Pokuty á Spowiedźi nie przy-
 26: pufzczamy/ áby fie káždy do godnego po-
 27: żywánia Sákrámentow przez Pokutę
 28: y Wiáre prawdźiwą przygotował.

strona: 167

1: O Krzcie Świętym.

2: XX.

3: CONFSSIONISTE.

4: Abowiem we wnątrz odrodza y od-

5: nawia y omywa nas Pan Bog przez

6: Duchá ś. á pozwierzchu tego wżyfłkie⁸⁰

7: pieczęć y vpewnienie bierzemy w wo-

8: dzie Krztu świętego.

9: CATHOLICI.

10: Nietylko po zwierzchu/ ále też y we

11: wnątrz ná duży pieczęć przez Krzeft

12: przyimuiemy/ iákochny trochę przed

13: tym okazáli.(*marg*) Przez Krzeft ná duży pieczęć przyimuiemy. (–)14: **Confefs.**

A kftałt Krztu ś. y fpofofob

15: nalepfzy y dofkonałfzy być rozumiemy

16: ten/ ktorym Pan Chriftus sam ieft od

17: Iáná ś. okrczon/ y iáko wżyfłcy Apo-

18: ftołowie krzcili/ wody tylko vzywáiąc.

19: **Cathol.**

Infzyć był Krzeft Ianow/ á

20: infzy Chriftufow: y ktorzy tylko Iano-

21: wym krztem okrczeni byli/ te znowu

22: Chriftufowym krztem krzćić muřiano.(*marg*) **Kzeft [!]** Ianow rozny od Chriftufowego.

(–)

23: Apořtołowie zářię iáko krzcili/ á iefli

24: żadnych Ceremoniy nieprzydawáli/ te-

25: go pokázác niemożecie. A też ná on čás

strona: 167v

1: [i]nńza rzecz była kiedy ludzie tyśiąćami
 2: [k]rzcżono/ trudno tám Ceremoniy vży-
 3: wác było. Lecż my pokázác możemy/ że
 4: [te] Ceremonie z vřtawy Páńńkiey y z po
 5: dánia Apořtolńkie⁸⁰ pořzły/ iáko o Krzy-
 6: ż[m]ie piřze ś. Fábian Papiież/ ktorý też
 7: t[o] przydáie: że wřzyřtkie Kořćioły/ iáko
 8: Rzymńki/ Antiocheńńki/ Hierořolimńki/
 9: y Epheńki/ w ktorých Kořćielech Apo-
 10: řtołowie řiedźieli/ od cżáłow Apořtol-
 11: Ńkich tego obycżáiu przyřtrzegáli.(*marg*) O Krzyźmie.

: In Epi. adorien.Epifcops. (-)Ta-

12: kież Ambr. ś. Clemens/ Dionifius Are
 13: opágitá iáńnie řwiádcżą.(*marg*) *Cap. 6. et 2. Lib. de Sacram. Cap. 1. li Ecl. Hier*

: Krzizmo przy Krzćie. (-) Dionifius ták

14: mowi: że ten był obycżay zá Apořtołow
 15: że mázano tego który řie krzćił/ y iámę
 16: wodę krzeńńą Krzyźmem polewano/
 17: ktore on oleiem álbo mářćią zowie:
 18: y zářię: że Biřkup tego krzyźmá vży-
 19: wa ná wřzelkim kápláńńkim pořwiá-
 20: cániu.(*marg*) *Cap. 4.*

: Krzizmo przy řwięceniu káplánow. (-) A to pomázowánie Krzyźmem

21: znáćy/ że řie cżłowiek okrcżony řřtawá
 22: práwym cżłónkiem y pomázáńcem Pá
 23: ná Chriřtułowym przez wiáre y przez
 24: Duchá ś. że iuż ku poięćiu rzeczy nie-
 25: bieřkich vřzy duřze iego bywáią otworzo
 26: ne/ y oczy řerdeczne ořwiecone.

Przetoż wżyŃtkie Ceremo-

strona: 168

1: nie y zwyczaie od ludzi ku tey Ńwiętey

2: Íprawie przydane.

3: **Cathol.**

Nie od proŃtych ludzi przy-

4: dane/ ale od Duchá Ń. przez ApoŃtoły y

5: przez ich namieŃtniki áż do nas podane(marg) Skąd Ceremonie przy krzcie poŃzły. (-)

6: **Confefs.**

Ták pokładamy/ że bez nich

7: KrzeŃt doŃkonálny y Ńkutečný być może.

8: Iáko bez ExorcíŃmow/ bez Ńwiece/ bez

9: oleiu y Ńoli etc. y bez Ńwięcenia dorocz-

10: nego wody krzeŃney.

11: **Cathol.**

Cżáfu potrzeby znamy/ że

12: krzeŃt zupełny bez tych Ceremoniy być

13: może: lecz kto ie nie z potrzeb ale ze wz

14: gárdy opuŃzcza/ ábo odmienia/ bez grze

15: chu być nie może/ bo ták Leo Papieź

16: (Serm. 4. et 5.) mowi: Nie tylko Krzy

17: źmo/ ale y inŃze Ceremonie/ Soli/ Ńliny

18: vbiorow/ ktore wżyŃtkie iáwno ieŃt że

19: záfwe w KoŃciele vcźciwie były zácho-

20: wáne/ przymuie KoŃcioł PowŃzechny

21: káźde według waźnoŃci Ńwoiey: á wŃzák

22: że ták/ że kto wŃafná Ńwá wolá co z tych

23: odmieni pewna ieŃt/ że tákowy od ie-

24: dnoŃci koŃciołá odŃtępuie/ y heretikiem

25: zoŃtaie.(marg) KrzeŃt iesli może być oprócz Ceremoniy

: Cat. Trid Deconfec.dift.4 ca. Aquodam.Con. Trid Seś 7 ca. 4. de Bapt Ruffi. Eccle. hift.

li.1. ca. 14 (-) Ale iż wy to wżyfłko pod imię-

26: nim wftaw ludzkich precz wyrzucaćie/

27: vkażę wam ná krotce/ iż o tym przed-

strona: 168v

1: nieyfłzy Doktorowie/ zgodnie pifzã/ że ty

2: Ceremonie w onym przednieyfłzym ko-

3: ściele przy krzćie były/ ktore y dziś w

4: nálfzym fã. (marg) I. (-)

5: Naprzd [!] o dorocznym wody Krzełney

6: święceniũ/ pifze Dionyfius Areopagita

7: cap.2. Eccle Hierar. Clemens lib. 1. Re-

8: cogn. Cyprianus Lib.1. Epifł.12. Bafili-

9: us de Spiritu S. cap.27. Ambrofius li.1

10: de Sacra. cap.5. (marg) II. (-)

11: Ze fie ná Krzćie odprzyśięgano Szã

12: tãná y wżyfłtkich ípraw iego/ świad-

13: czã o tym: Tertullianus de Corona mi-

14: litis, Origenes Hom. 10. in Num. circa

15: finem. Chryfoftomus Hom. I in Epifł.

16: ad Ephel. Ambrofius Lib.1. de Sacra.

17: cap.2. Augufłtinus de Symbolo Lib.3.

18: cap.1. et lib.1. de peccat. meritis cap.19.

19: Hieronymus in 6. cap.Amos. Tegoż

20: poświadcza Confefsia Conftãntynã

21: Wielkiego.(marg) III (-)

22: A że ná Krzćie przydawãno Exorci-

23: zmy/ świadkowie fã: Gregorius Nazi-

24: an. Oratione 5. in lauacrum. Chryfofto-

25: mus Hom. de Adam et Eua. Ambrofi-

26: us lib.1. de Sacram. cap.3. Auguſtinus

27: de nuptiis et concupifc.lib.1.cap.20.

strona: 169

1: et lib.2. cap.18. et 29. y Celeſtynus Pa-

2: pież Epiftoła 2. cap.12./(marg) III. (-)

3: Zásię/ że ná Krzćie Krzyżmem álbo

4: Oleiem poſwięconym ludźie pomázowa

5: no/ o tym piſzą; Dionyſius Areopagita

6: cap.2. Eccl. Hier. Origenes in cap.5.ad

7: Rom. Cyprianus Epift.12.lib.1. Chri-

8: ſoftomus Hom.ad 2. cap.ad Col. Am-

9: broſius de Sacra. lib.1.cap.2. et delis

10: qui initiantur cap.6. Hieronymus Dia-

11: log. coñ Luciferianos Auguſtinus 15. de

12: Trinit. cap.15. Damascens [!] lib.4. cap.

13: 15. Orthod. Fide. Fábian ś. Papież kto-

14: ry był rychło po Apoſtolech przed 1300.

15: lat/ ták o Krzyźmie piſze Ze Pan Ie-

16: ſus po oſtátney Wieczerzy/ vmywſzy

17: nogi Zwolennikom ſwoim/ Krzyźmo

18: ich czynić/ álbo poſwięcąc náuczył: iáko

19: powiáda ći/ co przed námi byli/ od Apo

20: ſtołow wyrozumiawſzy nam podáli.(marg) In Epift. ad Epifc.

: Oriē.

: V. (-)

21: Nád to/ że ná Krzćie bywáło takie

22: pytánie; Odrzekáſz ſie/ Wierzyſz/ Chceſz

23: ſie krzćić: okázuią to/ Hilarius cap.15. in

24: Math. Ambroſius de Spiritu S. lib. 2.

25: cap.11. Cyrillus lib. 12. in. Io. cap.64. (marg) VI. (-)

26: Ze w białą [!] szatę okrzycone^{go} obłoczno-

27: no/ piŕze [Ambroŕius de iis qui intiant](#)

strona: 169v

1: y okázuię ŕie to z Confefsiey Conftán-

2: tyná Wielkiego.(*marg*) VII. (-)

3: Ze czyniono błoto ze śliny/ ktorym

4: dotykano tego co ŕie krzcíl/ mowiąc

5: Ephetá/ piŕze Ambroży ś. [Lib.3. de Sa-](#)

6: [cram. cap.2. et lib.1.cap.1. \(marg\)](#) VIII. (-)

7: Ze ie żegnano známieniem Krzyzá ś.

8: świadczy [Dionyfius Areopagita cap.2.](#)

9: [Eccle. Hier. Chryŕoftomus Hom. 55. in](#)

10: [Matth. Auguŕtinus Tract. 118. in Ioan.](#)

11: [Hom.181. De tempore. Tertullianus lib.](#)

12: [1. de Corona militis.](#)

13: Przeto gdy wy te Ceremonie odrzu-

14: caćie/ doŕyć znać dáiećie/ że nie ieŕtećie

15: z Kośćiołá onego Powŕzechnego/ ktory

16: Trádycye Apoŕtolŕkie iáko ŕam był w-

17: ziął od przodkow ŕwoich/ ták ie nam

18: teŕ w cále oddał/ y do tych czáfow pil-

19: nie ie záchowuie y ŕtrzeże ich.

20: **Confefs.**

Wyznawámy teŕ tho y ták

21: wierzymy/ iż tá Swiętość od niewiáŕt

22: nie ma być ŕpáwowaná/ gdyż Apoŕtoł

23: Boży wrzędow Kośćielnych wŕzyŕtkim

24: wobec niewiáŕtam zákazał. (*marg*) Confefsioniste niewiáŕtam zgołá krzcíc niedopuŕzczáią

25: Y niewiáŕtá [!] y żyd okrzyć w potrzebie moŕe. (-)

Czału potrzeby/ to iest/ gdy-

26: by dzieciątko chore bárzo było/ y niewiá

27: Itá okrzćić może: y owłzem y Zyd/ y nie-

strona: 170

1: wierny/ by tylko miał to przedsięwzię-

2: ćie/ że chce czynić co kościół czyni/ á te

3: słowá mowił: Ia ćiebie krzczę w imię

4: **Oycá** [!] y Syná y Duchá świętego. Ale

5: což o słwym Apoštole Lutrze powiećie/

6: ktorzy wznowiłwzy Pepuzyáńskie Kácer

7: łtwo/ śmiał vczyć/ że y niewiáły słu-

8: łznie á słprawiedliwie ná Kápláńłtwo

9: poświęcone być mogą?(*marg*) LVter y niewiáły Káplánicámi czynił (-) Czyli iuż znaćie

10: że y w tym zábłádził? A iegli ták iest/ á

11: iákoż go zá Proroká maćie?

12: **Confes.**

Gánimy y odrzucamy ták-

13: że Nowokrzczeńce wżyłtki/ ktorzy słwoy

14: Krzełł powtarzáią/ y dziełek máłucz-

15: kich między ludem Bożym krzcćić nie

16: dopułzczáią. Gdyż wedle słamego Pá-

17: ná Chryłtułá świádectwá błogołłá-

18: wienłtwo Boże y krolełtwo niebiełkie

19: nie tylko dorosłłym ludziom/ ále y dzieł-

20: teczám przynależy.

21: **Cathol.**

Iáłnego świádectwá prze-

22: ćiw Nowokrzczeńcom mieć niemożećie

23: iedno zwyczáy zezwolenie Kościółá Po

24: włzechnego y z podáńia Apoštołłkiego/

25: á z nauki Doktorow świętych/ ktorých

26: lie we wŕzyłtkim trzymáiąc nigdy nie-

27: zbłądźicie(*marg*) [AVGuft](#) (-)

strona: 170v

1: O Świętey Wieczerzy

2: Páńfkiey. XXI.

3: CONFSSIONISTE.

4: A Ták odrzucamy ná łtronę w

5: tey mierze nowe Papieżow

6: Rzymłkich dekretały/ zwłázczá

7: Kánonem. [Ego Berengarius de confe.](#)

8: [diłt.2](#). Abowiem nigdziey w piłmie

9: świętym nie máłz tákowych łłow y ter-

10: minow o tey zacney Świętości.

11: CATHOLICI.

12: O mili Dyálektycy. A zá což to árgu-

13: mentum łtoi/ [Ab autoritate negatiue?](#)

14: Lecż wy żadney rzeczy ináczey probó-

15: wác nieumiećie/ iedno tym zgniłym

16: árgumentem/ niemáłz tego w Piłmie.(*marg*) [Confessioniótow Dyálektyká.](#)

: Czemu słowá y terminy nowe o rzeczach w kołciele powłtawáły.

: [BERENGARIus](#). (-)

17: Nie noweć to łą Papielkie Dekretały/

18: ále Dekłáracya potrzebna/ dla błędu y

19: kácerłtwá tego/ ktore ná on czás Beren

20: gáryus Heretyk oćiec y przodek wáłz po

21: czął był do kołciołá wnołć: vcząc/ żeby

22: w tym Sákrámenćie niebyłó prawdzi-

23: we Ciáło y Krew Páńłka/ iedno iáko

24: w znáku áłbo w figurze: ktorego błę-

25: du áczkolwiek rewocowánego y odwo-

strona: 171

1: łanego od Berengaryuła/ á od Kościo

2: łá dawno potępionego/ Zwinglius y

3: Kálwin sie chwyćili z wálzými Sákrá-

4: mentarzmi: ácz wy dla zgody/ iego ná-

5: uki odłtępuiąc/ niewiem co zá łatani-

6: nę y miełzáninę czynicie/ niehcąc áni

7: Luteranow áni Sákrámentarzow roz-

8: gniewać. A tego Kanonu álbo wyzná

9: nia Berengáryułowego znác iześ nie

10: czytał: bo tám tych terminow niemáľz/

11: ktore ty tu wípominaľz: ále rewokuiąc

12: Berengáryus łwo odłzczepieńłtwo/

13: ták wierzy y wyznawa iáko y Papież

14: Nicolaus/ y święte Concilium swiá-

15: dectwy z Ewángeliey y z Apółłłkiey

16: náuki iemu deklárowáli y podáli: tho

17: iełł/ że chleb y wino ná ołtarzu po po-

18: swięćaniu nie tylko iełł Sákrámentem /

19: ále teź prawdziwym Ciálem y Krwią

20: Páná náłzego Iezu Chriłłá/ á że pra-

21: wdźiwie rękámi Kápláńłkiemi piáłto-

22: wáne/ łamáne/ y zębámi wiernych lu-

23: dźi łłárte bywa: gđzie tám włzytkie Sá

24: krámentarze przekłina/ y wiecznego po

25: tępienia być godne wyznawa.(*marg*) Confesjonifłte nie k rzeczy Canon przywodzą. (-)

(*marg*) Wyznánie Berengáriułowe o tym łákrámenćie. (-)Tákieć

26: wam błogółáwiieńłtwo then Oćiec y

27: przodek wáľz po łobie zołłáwił.

strona: 171v

1: Confefs.

Zeby ciełnie y măteryál-

2: nym ípofobem Páná Chriftułá wier-**3:** ni ieść mieli.(*marg*) Vere, realiter, et subftantialiter. (-)**4: Cathol.**

Kościoł święty ták wyzna-

5: wa/ że prawdziwie fámą rzeczą y íftot-**6:** nie/ pod ofobámi chlebá y winá po po-**7:** święcániu ieft zupełny Pan náłz Ie-**8:** zus Chriftus prawdziwy Bog y Czło-**9:** wiek/ w tym cieł w ktorym íe z Pánny**10:** národził/ y zá nas vćierpiawłzy zmar-**11:** twychwłtał/ iuz niefkázitelnym y nie-**12:** śmiertelnym: á ták go nie pod figurą**13:** álbo tylko duchownym íákim obyczá-**14:** iem/ ále włáfnie y ciełnie (áčz nie o-**15:** byczáiem ciełnym áni widomym íáko**16:** Káphárnáitowie rozumieli) ludzie**17:** wierni pożywáią.(*marg*) PANA Kriřtułá wierni pod ofobą chlebá włáfnie y ciełnie máią

y przyimuią. (-)

18: Confefs.

Choćiaz prawdziwie ciáło

19: y krew iego przyimuią.**20: Cathol.**

Iełli Ciáło y Krew iego

21: prawdziwie przyimuią/ y iedzą/ y piją/**22:** íákož fámego Páná Chriftułá ciełnie**23:** nie pożywáią? Czyli wy to dzielićie/**24:** y infzy wam będzie Pan Chriftus/ á in-

25: Iże ciało y krew żywa iego?(*marg*) Kto prawdziwie Ciało p. Chrystusowe przyjmuie/ ten go cielesnie pożywa. (-) Myć wie-

26: rzymy/ że Pan Chrystus po Zmartwych

27: wstaniu już więcej nie vmiera/ ani

strona: 172

1: Ciało iego sie od niego samego odłą-

2: czyć nie może: iakoż sie nigdy nieodłą-

3: czyło/ od przyjęcia iego. Bo ktore raz

4: przyjął/ tego nigdy nie opuścił. Wy ie-

5: śli tu Ciało Chrystusowe bez samego

6: Chrystusa być rozumiecie/ tedy nas flu-

7: sznie nie przyjmiecie: ale wiedzcie żeć

8: to niebędzie ciało ale (co y strach po-

9: myślic) szczyry trup: ani krew/ ale po-

10: soká/ iefli ie od Pana Chrystusa oddzie-

11: licie? Zaśz niewiecie że z przyrodzenia

12: swego gdzie iest żywe ciało/ tam y krew

13: y ten wzyśtek ktorego ciało iest być mu-

14: śi. Ponieważ te wzyśtkie rzeczy spo-

15: łem chodzą/ á rozłączone być niemoga.

16: **Confes.**

O czym Pan Chrystus po-

17: wiedzieć raczył: Chleb ten ktory ia

18: dam iestci ciało moje/ ktore ia wydam

19: dla żywota świata temu.

20: **Cathol.**

Toć nie o duchownym poży-

21: waniu/ iako wy powiedacie/ ale o sakrá

22: mentálnym y istotnym Pan mowi: iako/

23: ná to mieśce Theophilaktus/ Chrysoftom

24: Eutymius y inſzy Doktorowie piſzą.

25: Bo ten chleb tu obiecány/ Pan potym

26: ná oſtáteczney Wieczerzy podał Du-

27: chowne pożywanie Páná Chryſtuſá

strona: 172v

1: (iáko Auguſtyn ſ. piſze) náleży w ſpo-

2: łączności Páná CHryſtuſowi przez

3: wiaré y miłość.(*marg*) *De remedio Poenitentiae.* (–) Bo ták ſam Pan mo-

4: wi: Kto pożywa Ciáá mego/ y pije

5: Krew moię/ we mnie mieſzka á ia w

6: nim. Y indzie/ Kto/ práwi/ wierzy weń

7: ten go (duchowne) pożywa.(*marg*) *In lib. ſentent. Proſperi.* (–)

8: **Confefs.**

W ktorym nie tylko znák

9: pozwirzchni (iáko nas niektorzy nie

10: chrzeſciáńskie potwarzáią) ále y ſámę

11: rzecz od Páná wyſwiadczoná praw-

12: dźiwie podawaná być wierzymy.

13: **Cathol.**

Ieſli z Kálwinem trzymáć

14: chcecie/ ktorego chwálicie/ tedy ták

15: trzymáć muſicie. Bo on nie ináczey

16: o tym Sakrámenćie rozumie iedno iá-

17: ko y Zwinglius przodek iego/ że ieſt tyl-

18: ko znákem álbo figurá Ciáá y Krwie

19: Páńskiey. Ale przeciw temu ieſt Con-

20: feſia Augſzpurſka/ y inſzy Luteráni.(*marg*) *Confefsionifte áni z Kálwinem áni z Confeſiá Augſzpurſką nie trzimáią* (–) (*marg*) *In Inſtit.* (–)

21: Was niewiem miedzy ktorymi poli-

22: czyć mamy. Bo widzę że y tym y owym

- 23: folguiecie. Lecz już baczę z ktoregoście
 24: wy cechu/ ná imię z one^{go} o którym tak
 25: Lindanus piłze.(*marg*) Confesionifte z ktorego cechu.

: In Dialo. (–)KálwiniŃtami teraz

- 26: póspolicie nowe Sákrámentarze zo-
 27: wą/ że oni (iáko powieda Confesfia

strona: 173

- 1: Mánsfeldeńfka) nowym nieiákim for
 2: telem prawdę Sákrámentu chcą wy-
 3: nifzczyć.(*marg*) HVgonotfki fortel. (–)Bo ácz słowy bytność álbo przy
 4: tomność Ciála y Krwie Páńfkiey wy-
 5: znawáią/ á wżákże fárną rzeczą tego
 6: przą. Bo ftórych Sákrámentarzow/
 7: to iest/ Zwingliufzá y Oekolámpádyu-
 8: fá náukę odrzucáią: ktorzy czczym y po
 9: zwierzchnym znákiem czynili Sákrá-
 10: ment ołtarzowy. Ale ci teraz zmyśláią/
 11: że fie z Luterany zgadzáią. Abowiem
 12: wyznawáią (mowi Confesfia Máns-
 13: feldenfka) że prawdziwe Ciáło/ y pra-
 14: džiwa [!] Krew ChriŃtułowá ná Wiecze-
 15: rzy Páńfkiey prawdziwie y iftotnie przy
 16: bytna iest/ á wżákże pod figurą/ ducho
 17: wnie y fákrámentálne: tak/ że ciáło
 18: ChriŃtułowe zówfze miefzkáło w niebie.
 19: bo powiádáią/ że ciáło niemoże być zá-
 20: raz ná wielu miefcách. A prawdá że
 21: te fá wykręty wálże?

22: Confefs.

23: wżyſtki niepotrzebne terminy ſłow z-

24: myſlonych od ludzi. (*margin*) Confesjoniste terminy zuycząyne [!] w Koſćiele odrzucąią/ á nowe ſobie tworzą. (-)

25: **Cathol.**

Przetoſćie teź z terminow

26: prawdy/ y od rzeczy ſámey odpádli ſtá-

27: re terminy odrzuciwſzy/ á nowych ſobie

strona: 173v

1: terminow náczyniwſzy. Acź wy to wſzy-

2: ſtko dla zgody widzę czynicie. Bo gdy-

3: byſćie iáſnie wyznánie ſwe ná tym mie

4: ſcu pokazáli/ á nie ochyláli/ tedybyſcie

5: nátychmiaſt álbo Luterany álbo Sá

6: krámentarze vtráćili. Lecź teraz y tym

7: y owym folgować chcecie/ á iáſnie ſie

8: z náuką ſwoią odkryć nie chcecie. Ale

9: coź Troybożánom ná toź árgumentum

10: odpowiećie? Boć y oni dla tego te ter-

11: miny/ Troyce ſwiętey/ Perſony/ nátu-

12: ry/ homoufii/ y tákowe infze odrzucá-

13: ią/ że ich iáwnie w Piſmie niemáſz. (*margin*) Confesjonifte [!] z Trybożány ſie zgadzáią. (-)

14: **Confes.**

Gdyź o Świętoſćiach Páń

15: ſkich mowiąć/ nie godźi ſie nam iedno

16: wedle ſłow iego mowić.

17: **Cathol.**

Ale ſie wam nie wedle ſłow

18: iego wierzyć godźi? Náſzeć Terminy

19: ſą wedle ſłow Bożych/ y z nich práwie

20: vroſły/ áleć wáſzá wiárá ieſt iego ſło-

21: wom przeciwna.(*marg*) Terminow czemu Kościół używa. (–) Y my bychmy rádźi

22: ná łámych słowiech Páńfkich przeštáli/

23: á Dekláracyey żadney error inźnych errata iańnych Termini-

24: now niepotrzebowáli/ by nie dla was

25: Heretykow ktorzy sie ná inźnych sło-

26: wiech Páńfkich zgodzić niemożećie/ ále

27: káždy ie ináczey wykłádaćie. Przeto

strona: 174

1: Kościół dekláruiąc słuźnych Termini-

2: now używa/ ktore iednák nic inźzego

3: iedno co iešt w Piśmie/ nam nieobiá-

4: śniáią. Przed Concilium Niceńskim

5: y przed kácerstwem Arryufowym/ nie

6: trzebá było áni używano w Kościele

7: tych terminow/ homoufii y *Confubtán-*

8: tiálitatis/ to iešt iedney álbo łpołączney

9: ištności/ perfony/ etc. Lecź dla Here-

10: tykow musiał sie Kościół tymi Termini-

11: ny wźyštłkim deklárować/ áby sie zwo-

12: dźić niedáli. Tákże y o Terminach tego

13: Sákrámentu rozumiey.

14: **Confefs.**

Nie powiádamy/ áby sie

15: chleb miał ištotnie przemieniác y prze-

16: twárzác w ištotę ciáła Pána Kryštufa

17: wego *máteryálnym* łpołobem/ iáko Rzy-

18: młcy Zophište náuczáią.(*marg*) O Tranśubtáncyey / ábo przemienieniu chlebá y winá w ciáło y krew Kryštufowę. (–)

19: **Cathol.**

Poniewáź Pan Chriftus/

20: Zbáwićiel náfz to co pod ořobą chlebá

21: podawał/ ćiałem řwoim prawdziwie

22: być powiedział: przeto nie Zophifte

23: Rzymřcy/ ále Kořćioł Powřzechny te-

24: go záfwsze náuczał że po pořwiąćeniu

25: chlebá y winá/ iuż táf więcey chleb

26: chlebem/ áni wino winem nie ieřt/ ále

27: řie řtawa przemienienie wřzyřtkiey i-

strona: 174v

1: řtnořći álbo řubřtántiey/ w řtnořć ćiał-

2: łá Pána náfze⁸⁰ Ieżulá Chriřtufá/ y w-

3: řzyřtki řtnořći winá w řtnořć krwi

4: iego: ktore przemienienie przeto Trán

5: řubřtanciácyą włafnie zową. O tjm prze

6: mienieniu Cyprian ř. ták mowi: Chleb

7: ten pořpolity/ w ćiało y krew przemie-

8: niony řpráwuie řywot:(*marg*) [De CoenaDomtni \[!\]](#) . (-) Y niżey troćę:

9: Ten chleb/ ktory Pan Apořtołom po-

10: dawał/ nie ná ořobie ále ná náćurze/

11: to ieřt řtnořći/ przemieniony/ wřzech-

12: mocnořćią řłowá řtáł řie ćiałem. Ták-

13: że Dámářcenus/ Cyrillus/ Ireneus/ Au

14: guřtinus/ Chriřtořtomus/ Hilárius.

15: Ambroři ř. ktory ták mowi: Ten chleb

16: chlebem ieřt przed pořwiąćeniem/ ále

17: po pořwiąćeniu z chlebá řtawa řie

18: ćiałem Pána Chriřtufowym. (*marg*) [Damařc \[!\]](#) . li.4. c.14. Cyrillus hom.60. Iren. li.4.ca.

34. et lib.5. Ambr. de myřte. et lib.4. de Sacra. ca.4. et 5. Theophil. in Ioan.6. Auguřt. in

lib. řentent.rořperi [!]. (-)Bo on

19: rzekł/ y řtáło řie ták. A Theophiláćtus

20: lepák to nadobnie wywodzi/ mowiąc:
21: Przemienion bywa chleb fłowy Boże-
22: mi (przez poświęcenie/ y przyłzcie Du-
23: chá ś.) w ciało Páńskie. A temu fie nie-
24: chay nikt niedziwuie/ że fie chleb ciá-
25: łem sítáie. Abowiem y poki tu Pan ná
26: źiemii w człowieczeństwie obcował/ y
27: chlebá pożywał/ on chleb/ ktorego Pan

strona: 175

1: pożywał/ w ciało fie iego przemieniał/
2: y podobny fie sítawał naświętfzemu
3: iego ciáłu/ y ku wzrośtowi y pośileniu
4: pomagał obyczáiem ludzkim. Przeto
5: y teraz/ co ząbronić może/ áby fie mocą
6: fłow iego chleb w Ciało Páńskie od-
7: mienić niemiał? Otoż nie Sophifte
8: Rzymficy/ iáko wy bez wźzego wftydu
9: śmiećie powiádác/ ále Doktorowie w-
10: fzyficy Kościelni/ zgodnie z Páńskich
11: fłow to przemienienie wyznawáią. Ale
12: což ia o tych mowię/ gdyż y Confelsia
13: Augfzpurfka ktorą wy przyimuiećie/
14: iáko powiedacie/ oná prawdziwa ro-
15: ku 1530. Cefárzowi w Augfzpurfku
16: podána/ ták wyznawa/ że prawdziwe
17: Ciało y Krew Chriftułowá prawdzi-
18: wie pod ósobą chlebá y winá ná Wie-
19: czerzy obecne ieft. A czemuż tu prze-
20: ciwko niey mowicie.

Bo tego nigdziey w łowie

22: Bożym nie znáyduiemy. (*marg*) Confesionifte przeciw Confesiey Augłzpurfkiey. (–)

23: **Cathol.**

A to gdzie mi w łowie Bo-

24: żym vkażećie/ żeby fie chleb w ciáło Pán

25: fkie nie przemieniał? Lecż to/ co my

26: mowimy z łowá Bożego idźie: gdyż

27: Pan Chriřtus chleb vkázuiąc/ poświę-

strona: 175v

1: ciwfzy iuż gi nie chlebem/ ále ciáłem

2: fwoim zowie: á ták iuż nie chlebem ále

3: Ciáłem iego włařciwym być muři. A-

4: bowiem on rzekł y řtáło fie.

5: **Confefs.**

Nie powiádamy też áby Kry

6: řtus miał być zákryty w chlebie ábo pod

7: chlebem/ álbo złączony z chlebem/ iá-

8: kich mow zgorřzliwych dosyc tych czá-

9: łow nie řpokoyne diřputácye námno-

10: żyły. Ale ták mowimy iáko řam Pan

11: Kryřtus ná Teřtámenćie fwoim wy-

12: řwiadczyć raczył: Bierźcie iedźcie toć

13: ieřt ciáło moie. A ták gdy bierzemy y

14: przyimuiemy Sákráment Pánřki/ bie-

15: rzemy prawdźiwe Ciáło iego zá nas

16: wydáne/ y Krew wyláną dla grzechow

17: nářzych.

18: **Cathol.**

Tymeřcie gorřzy/ że y řami

19: niewiećie/ y iáwnie nie wyznawáćie iá

20: ko wierzyć/ á z kim trzymacie.(*marg*) Confesionifte chytrze błędy [!] fwoie dla zgody zækrywáią. (-) (*marg*) Confesionifte wchlebia wzdź niemogą. (-)Ale

21: gdź przemienienia chlebá w ciało Chri

22: ftofuwe nie pozwalacie/ á przedsię ciá-

23: ło Páńfkie w Sákrámenće wznawa-

24: cie/ tedyc zátym idzie/ że w tym Sákrá

25: menće ciało albo z chlebem/ albo pod

26: chlebem/ albo przy chlebie/ albo w chle-

27: bie być muśi/ iáko Luterani rozmáiće

strona: 176

1: wykłádáią. A to ináczey być żadną miá

2: rą nie może. Czemuż tu teraz iáfnie

3: nie wznawacie/ iáko wierzyć?

4: **Confefs.**

Iefzcze y te gánimy/ ktorzy

5: Sákrámentom Bořką pokłone wyrzą-

6: dzáią/ á chleb święty ftołu Páńfkiego

7: zá Kryřtuřá chwalić rořkázuią. Gdyż

8: Pan Bog do żadne^go fтворzenia chwa

9: ły fwey nie przywiázal/ y frodze táko-

10: wego zwyczáiu ludowi fwemu záfwe

11: zákázował.(*marg*) O chwale albo cźci chwálebnego Sákrámentu. (-)

12: **Cathol.**

Gdybyřcie (iáko okázuie-

13: cie) prawdźiwie wierzyli/ że w tym

14: Sákrámenće iefť prawdźiwie P. Chri

15: ftus/ tedybyřcie w tym Catholikow nie

16: gánili/ ále Pánu Chriřtuřowi w tym

17: Sákrámenće iftotnie y prawdźiwie przy

18: tomnemu/ cześ y pokłone przyřtoyna

19: iáko práwemu Bogu y Człowieku od-
 20: kupićielowi náfzemu/ z wdzięcznością
 21: y z chucią wyrządźali. Lecź znác że iná
 22: cზეy mowicie/ á ináčzey wierzyćie. Bo
 23: coście przed tym prawdziwym Ciálem
 24: Chriřtuřowym z námi wyznawáli/ to
 25: teraz zářię/ zápomniawřzy řie chlebem
 26: řwiętyym zowiećie. Przeto wieďdzie/ żeć
 27: wiárá náfzá pewna ieřt/ że po pořwiá-

strona: 176v

1: ceni u iuź tám iřtnořci chlebá niemáfz/
 2: ále ieřt Ciáło Páńřkie prawdziwe/ y o-
 3: wřzem řam Pan Chriřtus pod pozwirz
 4: chnymi chlebowemi ořobámi. Przeto
 5: nie chleb áni żadne řtworzenie/ ále o-
 6: nego řámeo w tym Sákrámenćie zá-
 7: krytego řłufźnie chwalimy: O czym y
 8: Auguřtyn ř. ták piřze. My pod ořobá-
 9: mi chlebá y winá/ ktore wiďdziemy/ rze-
 10: czám niewiďziálnym/ to ieřt Ciáłu y
 11: Krwi Páńřkiey/ cზეřć czynimy.(*marg*) [Auguřt. in lib. řententProřperi.](#) (-) Y ná o-
 12: no mieřce [Př. 98](#). Chwalćie podnoźek
 13: nog iego: ták mowi/ że żaden Ciáła
 14: Páńřkiego nie poźywa/ áź mu pierwey
 15: cზეřć y pokłoneź vczyni: A nie tylko nie
 16: grzeřzy ten podnoźek/ to ieřt to Páńřkie
 17: Ciáło chwaląc/ áleby grzeřzył niechwa-
 18: łąc.(*marg*) [Auguřt in Přal. 98.](#) (-)

19: **Confefs.**

20: dá wyznawamy prawdziwie być w nie
 21: bie ná práwicy Oycowfkiey Páná Ch-
 22: riftulá z ftrony człowięczeńftwá fwego/
 23: y wzgorę kniemu fercá fwoie wznośi-
 24: my/ iednák wierzymy iż ieft prawdzi-
 25: wie przytomny Kościołowi fwoiemu/
 26: y w Swiętości podawa fie prawdzi-
 27: wie wiernym fwoim ku pożywaniu.

strona: 177

1: Bo iefli słońce choćia oddalone ieft od
 2: nas/ ná niebie ieft/ iednák po wzyft-
 3: kim świećie ieft skutkiem zupełno-
 4: ścią fwoią przytom A což P. Chri-
 5: ftus będąc Słońcem fprawiedliwości/
 6: dáleko zacnieyftą y fkutecznieyftą przy-
 7: tomność Kościołowi fwoiemu czynić
 8: może/ y czyni według obietnic fwoich.(*marg*) Kálwinowe podobieńftwo. (-)

9: **Cathol.**

Nietylko fkuteczną bytno-

10: ścią ieft Pan Chrifthus w tym Sákrá-
 11: menćie/ ále włafnie/ iftotnie/ y ćiele-
 12: źnie/ ták iáko ieft ná práwicy v Bogá
 13: Oycá w niebie. A ták wam tey Kálwi-
 14: nowey náuki y włafni iego vcźniowie
 15: MarcyoniŃtowie álbo RycheriŃtowie
 16: niepozwołá/ ktorzy y z tego Kálwino-
 17: wego podobieńftwá od słońcá fzydzá/ á
 18: że Ńpołeczność máteryálneho Ciálá Ch-
 19: riftulowego w duŃze náŃze/ przez oŃwie
 20: cenie Duchá Ń. przyŃć niemoże/ prze-

21: cie Miłtrzowi łwemu vczyć śmieią.

22: **Confefs.**

Potrzebá teź iest tego nie-

23: odmienna káždemu/ áby łie wedle przy

24: kazánia Apołtolłkiego pilnie łam wło-

25: bie pierwey łprobował y doświadczył. (marg) [Conc.Trid. Sefs. 13. ca.7. \(-\)](#)

26: **Cathol.**

To probowánie iákie być

27: ma/ vczy nas ták Kościół Powłzechny/

strona: 177v

1: ábychmy bez wielkiej vcćiwości y świą

2: tobliwości nieprzyłtępowáli: á czuiąc

3: ná się iákikolwiek grzech śmiertelny/

4: bez łpowiedzi y łłuzney pokuty do tego

5: chwálebnego Sákrámentu przyłtąpić

6: nie śmieli. (marg) [Iáko łie ma człowiek probowác. \(-\)](#)

7: **Confefs.**

Náołtátek czuieli Kryłtułá

8: w łobie miełzkáiącego przez Duchá S.

9: **Cathol.**

A ktoź to czuć w łobie álbo

10: poznác może?

11: **Confefs.**

A co łie dotycze o zwyczáy

12: y Ceremonie tego Sákrámentu/ rzecz

13: pewna/ ze ten naylepfzy obyczáy iest/

14: ktory łie z oryginałem łwym/ to iest z

15: vłtáwą Páńłką y z podániam Apołtolł-

16: łkiem zgadza/ iáko nabliżey.

17: **Cathol.**
<http://rcin.org.pl>

O podaniu Apóstołkim za-

18: den lepiey/ iáko Kościół Powfzechny

19: Apóstołki wiedzieć niemoże: áleście go

20: wy dáleko odstąpili.

21: **Confes.**

Przeżoż gánimy wżyfłkie

22: niepotrzebne ludzkie przyłády/ á na-

23: więcey to iz Papież Kielich Páńłki lu-

24: dowi krześciáńłkiemu śmiał odiać prze

25: óiwko iáłney wftáwie Syná Bożego/

26: ktory powiedział: Piyćie z tego wżyfłcy.

27: **Cathol.**

Vkażćiefz mi tę iáłną wftá-

strona: 178

1: wę Syná Bożego. (*marg*) O Kielichu álbo oboiey óofobie. (–)Bo iefłi to zá półpo

2: lite przykazánie Boże maćie/ co Pan

3: rzekł do łámych Apóstołow/ Piyćie z te-

4: go wżyfłcy: Czemuż dżiatkam nierozu-

5: mnym tego Sákrámentu nie dáiećie/

6: iefłi wżyfłcy pić máią? Ponieważ kto

7: mowi wżyfłcy/ nikogo niewyymuie? Ie-

8: łli to wżyfłtkim czynić rofkazał/ toć te-

9: dy y próći chłopi y niewiáłty poświę-

10: cáć y rozdáwáć Páńłkie Ciáło máią. bo

11: ktorym Pan mowi Piyćie z tego w-

12: łyfłcy/ tym też (vczyniwłzy ie támże Ká

13: płany) rofkazał; To czynćie ná pámią-

14: tke [.] moi moię. To iefł/ nietylko póżywayćie/

15: ále y poświęcayćie y rozdawayćie. Al-

16: bo mi vkażćie gdzie indzie/ iefłi [.] nie ná

17: oštátniey Wiečerzy dał Pan Chriřtus
 18: moc Kápłanom pořwięcánia y rozda
 19: wánia tego Sákrámentu? Pátrzciefz
 20: do czego was wáfze opáczne wykłády
 21: przywodzą? Aleć to przykazánie záráz
 22: Apořtołowie řpełnili ná teyże Wiecze-
 23: rzy. Bo tám ták nápiřano/ Ze pili z nie
 24: go wřzyřcy: to ieřt wřzyřcy dwánařcie.
 25: Bo Zwołennicy nie pili/ ktorich ná tey
 26: Wiečerzy Pan niepotrzebował/ gdyż
 27: řáme Apořtoły ná ten čás Kápłany po

strona: 178v

1: czynił/ y dał im moc pořwięcánia/ ofiá
 2: rowánia rozdávánia y pożywánia
 3: Ciála řwego/ mowiąc: To czynćie ná
 4: pámiątkę moię. Abowiem dla dwu
 5: przyczyn ořobliwie Pan Chriřtus ten
 6: Sákráment pořtánowić raczył.(*marg*) Dla ktorich przyczyn pan Chriřtus ten Sákráment
 pořtánowił

¶ I. (–) Iedná

7: áby był niebieřkim pokármem duřz ná-
 8: řzych/ ktorymbychmy żywot duchowny
 9: pořilác y záchowác mogli. A to řie ták
 10: pod iedną ořobą iáko y pod obiema
 11: řtác może: poniewaź wierzymy/ że y
 12: pod iedną ořobą/ y owřzem pod nam-
 13: nieyřzą řtuczką álbo kropką chlebá álbo
 14: winá pořwięconego nie mnief ieřt zu-
 15: pełny Pan Chriřtus/ iedno iáko y pod
 16: obiema ořoboma.(*marg*)

-1: II. (-) Druga przyczyna v-

17: Itawy tego Sakramentu iest/ aby Ko-

18: scioł miał wstawiczną ofiarę ku odpu-

19: łczeniu grzechow náleznych/ á ku wbląga

20: niu gniewu/ y doftąpieniu miłośier-

21: dzia Bożego. A tey ofiary niegodzi fie

22: inaczey iedno pod obiema ofobami czy-

23: nić/ wedle wstawy Pána Chriftułowej

24: ná pámiątkę męki y krwie naświętfzey

25: z iego ciála wylaney ná odpufzczenie

26: grzechow.(*marg*) Kościoł ma moc szafować sakramen (-) Miał też zawnze Kościoł

27: moc szafowania Sakramentow wedle

strona: 179

(*marg*) ty wedle czáfu y potrzeby (-)

1: czáfu y potrzeby. Przeto iáko ná nie-

2: ktorych mieścách dáwno przedtym pod

3: obiema ofobami przyjmowano/ tak po-

4: tym zezwoleniem y dekretem póspoli-

5: tym wzyłcy ná iedney ofobie przeftawá

6: li.(*marg*) Przyczyny dla ktorych pod iedną ofobą Sakrament podawáią

7: 1. (-) A to dla wielu słuźnych á poważ-

8: nych przyczyn. Naprzod przeciw Ká-

9: cerftwu onemu Neltoryánłkiemu/ kto-

10: re trzymało/ że pod ofobą chlebá fámo

11: ciáło bez krwie być miáło.(*marg*) 2. (-)Więc dla nie

12: doftátku winá w wielu kráinách: kte-

13: mu też że síłá iest ludzi/ ktorzy winá

14: nietylko pić/ ále áni go woniác niemo-

15: gą.(*marg*) 3. (-) (*marg*) 4. (-)Nád to/ dla niebezpieczności ro-

16: złania krwie Pánłkiej/ bez ktoregoby

- 16: trudno być mogło/ w wielkości ludzi
 17: przyjmujących.(*marg*) 5. (-)A náoftátek/ ponieważ
 18: dla chorych zówżze ma być gotow Sá-
 19: kráment/ áby chowáiąc niełkwáśniá-
 20: ło. Przeto bez wítawy Kościelney za-
 21: den te^{go} śwą wolą odmieniać nie miał/
 22: iáko y Luter wáńz o Czechow pińząc
 23: powiedział

24: **Confefs.**

- Tákże y Mfzą Rzymłką wi-
 25: dżimy być przeciwną temu Sákrámen
 26: towi. O czym teraz dla przedłużenia
 27: mowić fie wiele niemoże.

strona: 179v

1: **Cathol.**

- Ze Mfza Kościoła Powfze-
 2: chnego/ ofiára oná wítawiczna wedle
 3: obrzędu Melchifedechowego/ którą P.
 4: Chrifus ná oštátniey Wieczerzy/ do-
 5: konawłzy Ofiar stárego Zakonu/ ofiá-
 6: rował y ofiárować rofkazał ná pámią-
 7: tkę swoię/ nie tylko przeciwna temu
 8: Sákrámentowi nie iest/ ále rofkazána
 9: y od Chriftuśá wítawioná/ to fie iuż
 10: wyżzey okazało w Artikule ósmnałtym
 11: Przeto y my tu dla przedłużenia/ wię-
 12: cey o tym mowić niehcemy.(*marg*) O Mfzy (-)

13: **Confefs.**

- Iż rofkazania Páńfkiego/
 14: y podánia Apoftolłkiego niemáńz ni-

15: gdziey o tákíey Mízy.

16: **Cathol.**

Rofkazanie Páńłkie íáłne íełt

17: To czynicie ná pámiątkę moię.(*marg*) Luc. 22.

18: 1. Cor.11. (-)Czyn-

19: cie/ to íełt/ poświęcajcie/ ofiarujcie/

20: iedźcie/ rozdawajcie. Iáko Powłzech-

21: ny Kościół te słowá ząwždy rozumiał.

22: Tákże íełt Míza Iákubá ś. Báfiliuáf/

23: Chriśoftomá/ Ambrożego/ y ínfzych.

24: **Confefs.**

Iż miáłto potrzebney á zbá-

25: wíenney Íprawy Wieczery Páńłkíey/

26: gdzie wízyłtek lud ípołecznie vżywał

27: dárow Bożych/ teraz pátrzeniem tyl-

28: ko karmią ich M. Księża czeladź mi-

29: łego Bogá.

strona: 180

1: **Cathol.**

Y to íie ínákżey naydzie. Bo

2: tego Sákrámentu w Kościele ludzie

3: nie tylko duchownym obyczáiem przy

4: Mízy przez wíarę/ ále też y w Sákrámen

5: cie vżywáią. A wolno káżdemu goto-

6: wemu do łtołu Páńłkiego ząwłże przy-

7: łtápic/ Wieczery nie czekáiąc.

8: **Confefs.**

Iż powiedáią y píłzą/ íá-

9: koby we Mízy kápłan miáł czynić Ciá-

10: ło Boże.

11: Catho.

Y tu niemaż co gánić/ iedno

12: chćiey dobrze rozumieć. Abowiem iż

13: Kápłan we Mży Páná Chriftołowę

14: ołobę ná łobie nośi/ przeto też z łrony

15: iego przez naświętlze słowá one/ po-

16: świąca Chleb y Wino/ przez ktore po-

17: świącánie/ sítawa fie z chlebá y winá

18: Ciáło y Krew Pánfká/ á tak czyni Ká-

19: płan/ to iest poświęca/ y ofiáruie Ciá-

20: ło y Krew Pánfká: ácz to nie on łam

21: mocą swoią/ ále Pan Bog/ iáko y w

22: inłzych Sákrámenćiech/ mocą słowá

23: łwego niewidomym obyczáiem łpráwuie.

24: Confels.

Ktemu iż chleb y wino pro

25: łte/ y przed Confekrácyą ich/ ofiáruią

26: zá grzechy żywych/ y vmárłych.(*marg*) Iáko kápłan czyni álbo poświęca Ciáło Boże. (–)

27: Cathol.

Temu fie dziwowáć nie po-

strona: 180v

1: trzebá. Bo wżyłtko co fie we Mży y

2: przed Confekrácyą dzieie/ ku iednemu

3: fie ściąga y iest iedną ofiárą choć oná

4: włáfnie w poświęceni/ w ofiárowá-

5: niu á w pożywániu należy.

6: Confels.

A to zá pieniądze przeda-

7: wáią.

Y to nie chrześciańskie nam

9: przczytaście. Bo áczci Księza iámu-

10: żnę biorą/ kiedy ią im dáią/ á wżákże

11: Mżey nikomu nie przedaią/ którą wie-

12: dzą być nie przedayną/ á nie opłaconą.(*marg*) Potnarz [!] Confesionistów. (-)

13: O Zborzech Świętych/

14: álbo o Zgromádeniu Chrze-

15: ściańskim. XXII.

16: CONFESSIONISTE.

17: ZBory álbo zchadzki wiernych Bo

18: żych nie máią táiemne być/ álbo

19: pokátne/ ále iáwne y połpolite/

20: oprócz żeby prześládowania iákie nie-

21: przijać iá przeciwnikow Chrystufo-

22: wych tego nie dopużczáło/ żeby Zbor

23: iáwne sie zchádzáć miał/ iáko zá czá-

24: łow Tyránnow onych Rzymńkich być

strona: 181

1: muśiáło/ gdzie wierni Boży po táiem-

2: nych/ y pokátnych mieścách z fwym

3: zgromádeniem ku chwale Páńkiey ze

4: bránym kryć sie muśieli.

5: CATHOLICI.

6: Nie Tyránnowieć to/ ále práwi Pá-

7: łterze/ ktorzy błędóm zábiegać/ y wilki

8: od owczárniey Chrystufovey odgániáć

9: powinni.(*marg*) Pokátni Doktorowie. (-) Ale cóż to zá Apoštołowie/ co

10: sie rádźi kriją? Nie tákci czynili Apo-

11: łtołowie Chrystufowi/ ktorzy sie y z te-

12: go kocháli/ że ie Pan Bog miał zá go-

13: dne/ áby dla Imieniá iego potwarze/

14: y prześládowania ćierpieli.(*marg*) Act. 5. (–)

15: **Confefs.**

Y dla łpraw onych świę-

16: tych/ mieścá one/ Bogu y chwale iego

17: oddáne/ łą święte/ to iest/ do Boskich

18: á świętych łpraw (wyłaczywłzy ie od

19: połpolitego vzywánia) łą obrocone.

20: **Cathol.**

Przydaycie/ áni łie ich go-

21: dźi więcey ná infze świeckie łprawy v-

22: żywác.(*marg*) Rzeczy Bogn [!] raz oddánych więcey łie odeymowác niegodźi. (–) Bo co raz Bogu oddamy/ y ku

23: chwale iego obroćimy/ tego iuź więcey

24: vpominác łie nie trzebá. Lecź wy áni

25: poświęcánia kościołow dopuźczácie/

26: y nákazawłzy łie w prołtych domách/

27: zásię ich połtáremu vzywáćie.

strona: 181v

1: **Confefs.**

Oddalone tedy być máią

2: od Kościołow Chrześciánłkich włzyłtki

3: proźne nakłády/ vbiory/ y kofłzy ktore

4: pyłze słuźą/ tylko záchowána być ma

5: łkromność/ świętobliwość/ y dobry

6: rząd.

7: **Cathol.**

Nie od Kościołowby vbio-

8: ry oddálác. Bo w kościele pyłze słuźýć

9: niemogą/ ále ochędołtwu y vcźciwości

- 10: mieścá tego. Lecźby ie trzebá od ludzi
- 11: gdzie pyłze iawnie fluźą/ oddálác.(*marg*) Confessjonifte kołćiołom vbiorow zayźrzą.
(–)Ale
- 12: wy ich y nierządnicam wálzým / y inłzym
- 13: rádźi pozwalaćie/ á kołćiołowi pozwo
- 14: lić niechcećie. Owa wolićie łobie niź
- 15: Bogu. Rzeczefłz/ nie trzebá tego Ko-
- 16: łćiołowi? A źenie twoiey/ álbo tobie
- 17: łáncuchá/ łzáty áxámitney álbo złoto-
- 18: głowowey trzebá? niemoźefłz być bez te-
- 19: go? Ey dobrze mowił Dawid: Pánie
- 20: kochałem łie w ozdobie domu twego.(*marg*) Płal. 25. (–)
- 21: Nie dármo Sálomon y łtárłzy náłzy tá
- 22: kie nakłády ná Kołćioł Boży czynili.
- 23: Swieczki w Kołćiele ku chwale Bożey
- 24: zápálic źáłuiiefłz/ á przy bieśedźie dzie-
- 25: śiátká/ álbo y więcey świeczek nie źá-
- 26: łuiiefłz?

27: **Confess.**

Ponieważ ochędołtwo pra-

strona: 182

- 1: wdźiwe Kołćiołow Krzełćiáńłkich nie
- 2: náleży we złoćie/ we łrzebrze/ w per-
- 3: łách/ w drogim kámienu/ ále w pobo-
- 4: źnołći/ w łkromnołći/ y w łwiętych
- 5: cnotách ludzi tych/ ktorzy łą z licźby ko
- 6: łćiołá Bożego.

7: **Cathol.**

Prawdá iefł; ále oboiey che

- 8: dogołći y pozwierzchney y wewnętrz-

9: ney potrzebá/ ponieważechmy ludzie á

10: nie Angeli.

11: **Confes.**

Przetoż też nieznáiomych

12: ięzykow vzywánie nie ma być w koście

13: le Bożym/ ále owłzem mową pośpoli-

14: tą y włáfną ma być wżytko wedle mie-

15: ścá y kráiu onego śpráwowano.(*marg*) Mfza którym ięzykiem ma być. (–)

16: **Cathol.**

Gdy słowo Boże przepowia

17: dáią/ prawdá że obcych ięzykow vzy-

18: wác nie mamy/ ále iáfnie káżdego ná-

19: uczać. Lecz przy Mfzey świętey y ná in-

20: śzych Godzinách/ słufznie tylko tych ię-

21: zykow vzywamy/ ktore ośobliwie Pan

22: Chriřtus ná Tytule Krzyżá śwego po-

23: święćić/ y Kościołowi zálezć raczył/ á

24: to dla wielu przyczyn/ á ośobliwie dla

25: wietřzey vcźciwości ludu pośpolitego.

26: Ponieważ tho záfwe było w Kościele

27: Bożym/ że Ofiáry wielkie potáiemnie

strona: 182v

1: z wielką vcźciwością śpráwowano/ y

2: nie ládá kogo do nich przypufzczano/

3: áby nie przyřzły w wzgárdę. A też po-

4: śpółřtwu dořtátecznie wřzyřtkich rzeczy

5: wiedzić áni potrzebá/ áni iest podo-

6: bno.(*marg*) **Augu. con. Manicheos in ep. Fundamenti. ca. 4.** (–) Bo pośpolitego człowieká

(iáko

7: ś. Auguřtyn nápiřał) nie ořtre wyrozu-

- 8: mienie/ ále prošte wierzenie czyni na-
 9: bełpiecznieyfzym. Ktory teź ná infzym
 10: miešcu powieda: Iefli Pan Chriřtus
 11: iedno dla tych vmárł/ ktorzy mogą rze
 12: czy około Wiáry dořtátecznie wyrozu-
 13: mieć/ tedyć máło nieprožno w kořciele
 14: prácuiey. Nie řzuka tedy Pan Bog
 15: od ćiebie/ áni pytáć będzie/ iáko wiele
 16: rozumieř/ ále iáko wierzyř/ á wierząc
 17: miłuiieř. Acźkolwiek kořcioł y pieřni
 18: Polřkich álbo włáfnego ięzyká/ řwych
 19: cźářow wedle potrzeby dozwała. Lecź
 20: řadnemu nie wolno rządu kořcielnego
 21: odmieniać po řwey woli/ y te źebráczę
 22: pieřni wářze bez potrzeby wnořić. (*marg*) Pieřni Polřkie. (–)

23: **Confefs.**

Ták źeby od ludzi wřzyřtko

- 24: było wyrozumiano.

25: **Cathol.**

Widźimy co zá poźytek z te-

- 26: go profánowania rzeczy řwiętych/ y co
 27: zá vcźciwořć przeciř řłowu Boźemu/
 28: y rzeczám řwiętyř nářtáłá.

strona: 183

- 1: O Modlitwách Zboro-
 2: wych/ o řpiewaniu y o godźi-
 3: nách kořcielnych álbo křię-
 4: źych. XXIII.
 5: CONFSSIONISTE.
 6: WYznawamy teź/ choć káźdy z

- 7: ołobná modlić fie może ięzy-
 8: kiem *ktorym* vmie/ wżákże po-
 9: ípolite Modlitwy we Zborzech Świę-
 10: tych ięzykiem włálnym á półpolitym
 11: máią być czynione/ żeby od wżzech były
 12: wyrozumiáne.
 13: CATHOLICI.
 14: A zafz niedofyć ná tym/ że ie P. Bog
 15: rozumie/ y święći Angeli iego?

16: **Confefs.**

A tákowe modlitwy wier-

- 17: nych máią być przez íamego Chriftuía
 18: Pośrzedniká do Bogá Oycá w wierze
 19: prawdziwey y w miłości. Przetoż wzy-
 20: wác Świętych zmárłych/ ich przyczyn
 21: ízukác/ Kápláńftwo Páná náłzego Ie-
 22: зуá Chriftuía/ y prawdziwa wiará te-
 23: go nam żadnym obyczáiem nie dopu-
 24: ízcza.

25: **Cathol.**

Święći zmárli żywią Pá-

strona: 183v

- 1: nu Bogu/ dáleko lepźzym żywotem niż
 2: ieft tuteczny/ ktory fie śmierći rowna:
 3: przeto iefli fie godźi żywych Chrześci-
 4: ánow wzywác/ y prośić áby fie zá ná-
 5: mi Pánu Bogu modlili/ czemu fie nie-
 6: będzie godźiło takéż Świętych Bo-
 7: żych o przyczynę prośić?(*marg*) Wzywánie świętych. (-) Czyli nie wie-
 8: rzyćie że íą w niebie/ á w Pánu Bogu

9: wżyftko widzą: ponieważ ná tego zá-
 10: wże pátrzą/ w którym y przez ktorego
 11: y z ktorego łą wżyftki rzeczy.(*marg*) GREGO. (-)A iefli fie
 12: tu iefzcze ná świećie będąc zá námi rá-
 13: dži modlili/ poki fie iefzcze łámi o się
 14: łtárác muśieli/ iáko więcey teraz czy-
 15: nią po zwycięłtwách/ koronách y trium-
 16: phách fwoich/ iáko ś. Hieronym sżyro-
 17: ce przeciwko Vigilánciułowi Pátriár-
 18: łze wálzemu wywodzi.(*marg*) Hiero. con.Vigilant. (-)Nád tho iefli
 19: Chriřtus Zbáwićiel nářz wedle řwego
 20: człowieczeńłtwá przyczynia fie Bogu
 21: Oycu w niebie zá nas/ czymże łudzy
 22: iego máią być godnieyřzy: żeby fie ta-
 23: kieź modlić nie mieli. Zwłářczá gdy łą
 24: człónkowie tey to głowy Páná Chryřtu
 25: łá/ á z nim fie rádži we wżyftkim zga-
 26: dzáią? Inřze tedy wywody dla krotko-
 27: ści opuřzczáiąc/ dobrze Kořćioł S.

strona: 184

1: Chrzeřćiańłki przyczyny Świętych żą-
 2: da/ y onych wzywa/ nie iáko dawcow
 3: wřzego dobrego y wybáwićielow od złe-
 4: go. Bo tákie wzywánie łámemu Bo-
 5: gu przyłtoi: ále iáko przyczýńcow ná-
 6: łzych do Páná Bogá/ iáko to dawno
 7: przed tym ná Conciliách Niceńłkim
 8: wtorym/ Gángreńłkim y teráznieyřzym
 9: Tridentłkim deklárowano/ y pořtáno-
 10: wiono. Czytay kto chce o tym miedzy

11: wielmi infzych.(*marg*) Dama. li. 4. fid ortho. ca. 16 Augu. 9. 149 fuper Exod. et fer. 11.
 et 4. de S. Steph. Gen. 20. Iob 42. (–) Hieronymá ś. przeciw
 12: Vigilančiułowi/ Dámáfcená/ Augu-
 13: łtyná/ ktory to iáfnie powieda/ żebych-
 14: my v Páná Bogá wiela rzeczy nie v-
 15: prośili/ áni otrzymáli/ gdybyfmy do te-
 16: go przyczyny pośrzedniká y patroná ál
 17: bo przyczyńce nie vżywáli. Co fie przy-
 18: kłády Abimelechá/ y przijaćioł Iobo-
 19: wych z piłmá pokázuie/ ktorych grze-
 20: chow ináczey/ iedno zá przyczyną Abrá
 21: hámá y Iobá Pan Bog nie odpuścił. (*marg*) Káplánftwo P. Chriřtułowe wzywaniu Świętych
 nic niewádzi. (–)

22: Coż tedy to Káplánftwá Páná Chri-
 23: řtułowego náruřzyć może? Káplanem
 24: ieřt Pan Chriřtus/ y ieřt zařtępcą v Bo
 25: gá Oycá zá nas/ prawdá ieřt/ ále ten
 26: Káplan/ z ludzi káplany takież poczý-
 27: nił/ áby fie teź Pánu Bogu zá lud po-

strona: 184v

1: řpolity modlili/ y ofiáry czynili/ przeto
 2: ich prośby nie tylko tu ná ťwiećie ży-
 3: wiácych/ ále y w niebie iuź krolujácych
 4: rad wyřłucha.

5: **Confefs.**

Y prawdziwa wiárá tego

6: nam żadnym obyczáiem nie dopuřcza.

7: **Cathol.**

Toć tedy Auguřtyn ś. Dá-

8: málcenus/ Hieronimus/ Origenes/

9: Báfilius/ Chrifoftomus ś. Aphrem/

10: y infzy Święci Doktorowie/ y owfzem

11: Kościoł wżyftek Powfzechny práwey

12: wiary nie miał/ ktory záfwe Świętych

13: o przyczynę wzywał?

14: **Confefs.**

A zwłafzczá czáfu vtrapie-

15: nia modlitwy vftáwiczne być máią/

16: ták fpolne/ od wżyftekich w zgromádze-

17: niu/ iáko z ofobná od káždego.

18: **Cathol.**

Nie tylko czáfu vtrapienia

19: ále káždego dnia modlitwy vftáwiczne

20: w kościele fwych czáfow być máią: we-

21: dle fłow Prorockich; Będę chwalił Pá

22: ná wżelákiego czáfu: y siedm kroc

23: przez dzień chwałęm tobie czynił Pá-

24: nie: Y wftawałem o pułnocy ku wyzna

25: waniu y wychwaleniu imieniá twego.(*marg*) Modlitwy máią być vftáwiczne w kościele.

: Pfal.33.

: Pfal.118. (-)

26: **Confefs.**

Tákowe wżyfcki modli-

27: twy dobrowolne być máią/ bez przy-

strona: 185

1: mużenia wżelkiego álbo z naymu iá-

2: iego.

3: **Cathol.**

Bez naymu/ ále wždy ktorzy

4: Kościołowi służą/ słuźne opátrzenie

5: z Kościoła mieć máią. Y tego mi nie

6: gań/ gdy drugich łobie iáłmużnámí z-

7: niewolamy/ áby łie Pánu Bogu zá nas

8: modlili.

9: **Confefs.**

Y bez mniemánia tákowe-

10: go iákoby dla mieścá miálá być Pánu

11: Bogu przyiemnieyfza modlitwá.

12: **Cathol.**

Przyiemnieyfza ieft BOgu

13: w Kościele modlitwá y dla łłowá Bo-

14: żego/ ktorym łą Kościoły poświęcone

15: ná tho/ áby były domem Modlitwy/ y

16: wyłłuchánia BOżego/ y dla łpolney

17: próšby/ ktora ieft wáżna przed Pánem

18: Bogiem.(*marg*) Modlitwá w kołściele przyiemnieyfza. (-)

19: **Confefs.**

A nie ieft też potrzebá te-

20: go/ áby modlitwy łpolne łopolite miá

21: ły być iednákíe po włzytkich mieyfłách

22: ile łie porzádku y czáfu dotyczé.

23: **Cathol.**

Iednák przedłię dáleko przy-

24: łtoyníe ieft y bełpieczniey/ kiedy iedno-

25: łtáyne włzyłcy iednymi włty chwálą P.

26: Bogá/ á łtárożytne Kołcielne obrzędý

27: y modlitwy záchowuíą. Bo widzímý

strona: 185v

1: co zá požytek/ y iáką zgodę przynołżą te

2: wolności wálze/ gdy káżdy wedle łwe-

3: go widzenia Kościoł łteluie.

4: **Confefs.**

Abowiem na káždy Ko-

5: ściół w tym wolności łwoiey wżywác.

6: O czym Sokrátés w łwoiey Hiftoryey

7: włpomina/ żeby był nie náłazł we wży-

8: łtkich kráinách źemie dwu kościołow/

9: ktoreby w modlitwách były iednákiego

10: łpofobu.

11: **Cathol.**

Nie mowi Sokrátés/ żeby

12: dwu Kościołow niebyło ktoreby łie w

13: modlitwách zgadzály: ále że niemáłz

14: dwu kráiów/ ktoreby łie w modlitwách

15: ná wżytkim zgadzály. Acz tám rozmá-

16: łte w Kościelech Ceremonie wylicza.(*marg*) [Lib.5. cap. 22.](#)

: Confesionifte Sokrátéłá nie łpełná przywodzą. (-)

17: Lecż my y to znamy/ żeć łełt w rzeczách

18: niektórych máłych niemal w káždey Di

19: ocezyey nieiáka rozność/ wżákże w rze-

20: czách przednieyłzych á gruntownych

21: wżyłtkie Kościoły łie zgadzáią.

22: **Confefs.**

A łpiewánie ono od Pa-

23: pieżá Grzegorzá wymyślone/ ktore zo-

24: wá Cantus Gregorianus/(*marg*) **Cońfesionifte** [!] łpiewánie kołcielne odrzucáią. (-) to łełt od

25: Grzegorzá połtánowione łpiewánie/

26: iż ma w łobie wiele bálámuctw y rze-

27: czy niełufżnych/ przeto odrzucone łełt

strona: 186

1: od nas/ y od infzych wiele kościołów.

2: **Cathol.**

Zaż lepiej owe Zebracze pie-

3: śni/ ktorych wy używacie? Lecz w kto-

4: ścielnym śpiewaniu/ iako żadnego bą-

5: łamuctwá niemáż/ ták iest poważność

6: wielka: ktora y nabożeństwo w ludzich

7: niepomału wzbudza: gdy notá czą-

8: łom bårzo przyłtoi. (*marg*) W Kościelnym śpiewaniu niemáż co gánić. (-) A kto łie wáżym pieś-

9: niam przypátrzy/ Lekkości y nieucziwo

10: ści w nich dojć y bálamuctwá naydzie.

11: **Confes.**

Abowiem nie włędzie mo-

12: gą mieć łnádneho śpiewania kościoły

13: Boże.

14: **Cathol.**

A czemuż náłze y naubożłze

15: łwoy porządek y śpiewanie przynam-

16: niey w Świętá máią?

17: **Confes [!]** .

Y wiemy też to/ iż iako był

18: dawny zwyczaj śpiewania ná wfchod

19: łłońcá we zborzech/ ták zás nie rychło

20: wniesiono iest śpiewanie do zborow/

21: y kościołow ná zachod łłońcá.

22: **Cathol.**

Słucháyćie iako rychło w

23: kościele Spiewanie po Apóstołech ná

24: Itáło.(*marg*) Dawność śpiewania w Kościele.

Lib. 6. cap. 8. (–) Sokrates w kościelney Historiey

25: tak pisze: Ze Ignacyus Antyocheński w

26: Syryey trzeci po S. Pietrze Biskup/

27: ktory z Apoštoły był przedtym obcował/

strona: 186v

1: widzenie Angiołów/ Hymnami odpo-

2: wiedniemi świętą Troycę chwalących

3: widział: y ten śpólob ktory widział An-

4: tiocheńkiemu kościołowi podał. Skąd

5: fie do wśzytkich kościołow tá Trádicya

6: álbo podanie rozefzło.(*marg*) *Episto. ad Ianu. 119. ca.18.* (–) Y Auguſtyn ś.

7: dowodzi/ ze ten obyczay śpiewania hy-

8: mnow y Pfálmow ma po łobie Pána

9: Chriſtuſowe y Apoſtołſkie náuki/ przy-

10: kłady/ y rofkazanie: á že dawno przed

11: ś. Auguſtynem y Ambrozym/ zwłazcza

12: ná włchod Słońcá był zwyczáyny/ á zá

13: ich czáłow iuż po wśzytkim ſwiećie przy

14: ięty.(*marg*) *Confef. li. 9. ca. 7.* (–)

15: **Confefs.**

Godziny kościelne álbo Pa

16: ćierze Księżey/ ktore zową **horas Cano-**

17: **nicas**, to ieſt porządzone ná czáfy y ná

18: godziny pewne Paćierze/ ktore Papie-

19: źnicy śpiewaią łobie/ álbo mowią/ nie

20: były znáiome onemu Kościołowi Bo-

21: żemu pirwżemu. Co może być pokaza-

22: no z tychże to godzinnych lekciy/ y z in-

23: łzych dowodow.(*marg*) *Godziny Kościelne.* (–)

24: **Cathol.**

A wálze pieśni żebráczé były

25: pirwíszemu kościołowi znáioime? Nie-

26: wiem co pierwíszym kościołem zowie-

27: ćie.(*marg*) [Luc. 18.](#) (-) Sam Pan Chriřtus nas do Mo-

strona: 187

1: dlitwy vřtáviczney częřto vpomina.

2: Tákże Apořtołowie ie^{go} Swięći. (*marg*) [2.Theř. 5.](#) (-)A mo-

3: dlitwá vřtáviczna ináčzey od nas zá-

4: chowaná być niemože/ iedno gdy kázde

5: go dnia pewne czáły **álbo** [!] godziny ku

6: modlitwie mamy/ y záchowamy: iáko

7: te mieřcá Auguřtyn ř. y Anfelmus wy-

8: kładáią. Bo kto te czáły kázde^{go} dnia zá

9: chowa/ o tym rzec możemy/ że řie przez

10: [przeřtanku](#) modli. **Dauid** [!] Prorok řiedm

11: kroć przez dzień Páná Bogá chwalił. (*marg*) [Přal. 118.](#)

12: [Daniel. 6.](#) (-)

12: Dániel trzy kroć przez dzień/ otworzy-

13: wřzy okná przećiwko miářtu Ieruzá-

14: lem/ klęknáwřzy řie modlił. Piotr y Ian

15: ř. chodźili ná Nonę/ álbo ná dziewię-

16: tą modlitwy godzinę.(*marg*) [Act. 3.](#) (-) Takieź Piotr w-

17: řtěpował ná gorę/ áby řie modlił około

18: řzořtey godziny. (*marg*) [Cypria. in expof.OrationeDo Hiero. ad Demet.ct](#) [!] in [Epit.](#)

[Paulae. Bafil. de inřtit. uitae rel. c.2. Chr. h. 59. Augu. ad Ianu. ing.](#) (-)Otoź mařz pewne czá-

19: řy y godziny modlitwy ktore Apořtoł-

20: wie záchowáli. A wy řmiećie mowić/

21: że te Paćierze nie były znáioime pirwřze

22: mu kościołowi. Czytay Cyprianá/ Hie

23: ronymá/ Báfiliuřá/ Chriřořtomá/ Au-

24: guřtyná y infzych. A te Paćierze (áč

25: nieco řá rozne według Dioceřiey) řtá-

26: re Concilia/ y Oycowie vřtáwili.

27: **Confefs.**

Ktemu teř te Paćierze ich

strona: 187v

1: álbo Godřiny/ máią w řobie wiele rze-

2: czy niezbořnych/ ktorych miánowác te-

3: raz niehcemy.(*marg*) Confefsioniftow potwarze. (-)

4: **Cathol.**

Ielli co tákowe⁹⁰ przed tym

5: było/ coby řie wam nie podobác miáło/

6: maćie teraz nowe Rzymřkie paćierze/

7: ktorych řpráwiedliwie pogánić niemo-

8: źecie. Tychże řie trzymayćie/ nie owych

9: rymow řprořtnych wářzych.

10: **Confefs.**

Przetoř řłufźnie řá zánie-

11: cháne od Kořćiořow Bořych/ á ná ich

12: mieřce rzezy pořyteczne y potrzebne

13: zbáwieniu ludzkiemu řá wnieřone.

14: **Cathol.**

A coř Kořćiořowi pořytecz-

15: nieyřzego y potrzebnieyřzego być moře/

16: iáko vřtáwicřna modlitwá/ y dzieřkczy-

17: nienie zá niewymowne dobrodźieyřtwá

18: iego/ co řie w tych Godřinách álbo Pa-

19: ćierzách dzieie? Czyli wářze piořnki le-

20: přze?

21: O Święciech/ o pościech

22: y o brákowaniu pokármow.

23: XXIII.

Con-

strona: 188

1: CONFSSIONISTE.

2: ACzkolwiek Nábożeństwo Chrze-

3: ściáńskie nie iest przywiązano do

4: czáfu iákiego/ wżákże bez porzą-

5: dnego rozłożenia czáfu z pożytkiem

6: Íprawowane być nie może.(*marg*) Confessioniste po fwey woley świętá fobie odmieniáią.

(-) Káždy tedy

7: kościół obrał fobie czás pewny do po-

8: Ípolitych modlitw/ y do przepowiedá-

9: nia Ewángeliey/ tákże y do Ízáfowania

10: Sákrámentow Páńskich/ ktorego po-

11: Ítanowienia zborowego nie godzi fie

12: ledá komu wedle woley fwey płowáć.

13: CATHOLICI.

14: V nas lepák nie káždy kościół fobie

15: czáfy obiera po fwey woley/ ále wżyftki

16: kościoły pewne czáfy máią Święt y Po

17: Ítow: ktorych y Páná Bogá chwálić/

18: y Słowá Bożego fie vczyć/ y Poślufzeń-

19: Ítwo wyrządzać máią.(*marg*) W Powżecznyim Kościele wżyfcy iednoštáynie Świętá y pofty záchowuią. (-)

20: **Confefs.**

A Święt żadnych ludziám

21: álbo Świętym zmárłym od ludzi wštá-

22: wionych nie trzymamy/ áni święcimy:

23: ponieważ Świętá należą ku pierwżzey

24: tablicy Zakonu Bożego/ á przeto świę

25: tá Bogu łámemu poświęcone być má-

26: ią á nie ludziom.

27: **Cathol.**

Ná to wam niechay Augu

strona: 188v

1: łtyn ś. odpowie. Lud/ powieda/ chrze-

2: śćiańłki pámiątkę Świętych Męczeń-

3: nikow nabożnymi Święty obchodźi/

4: áby łie wzbudził ku ich náłładowániu/

5: y áby łie słał vczeńnikiem ich załług/

6: y áby łch modlitwámi był wípomożon.(*marg*) [ConFauftumli. 20. cap.21.](#)

7: Cżemu świętá wybránych Bożych łwięćimy. (-)

8: A włzákże ták/ iż nie żadnemu Męczen-

9: nikowi/ ále tylko łámemu Bogu łtá-

10: wiamy ołtarze. Toż y o Świętách ro-

11: zumiey/ ná ktorych iemu zá rozmáite

12: dobrodźieyłtwá dźiękuiemy/ á zwłáłzczá

13: że ták raczył wvielbić Święte łwoie.

14: Bo kto łpráwy Bołkie w Świętych ie-

15: go chwali/ łámeo Bogá chwali. Nie

16: cźyńćielz łie tedy mędrłzymi/ áni święt

17: łzymi nád świętego Augułtyná/ Tertul

18: lianá/ Cyprianá/ Ambrożego/ Grzego-

19: rzá/ Leoná/ Biernatá/ Chrifołtomá/

20: ktorzy nie tylko tákowe Świętá (iáko

21: ś. Ianá/ ś. Piotrá y Páwłá/ ś. Wá-

22: wrzyńćá/ Włzech Świętych etc.) świę-

23: ćili/ ále też y kazánia łwe ná te dni

23: nam zoftáwili: y iáko te Świętá ob-

24: chodzić mamy/ pilnie á dobrze náuczy-

25: li. (*marg*) Confessionifte czynią sie mędrzými y świętzymi nád Doktory S. (-)Auguſtyn
ś. ták ná iednym mieſcu

26: piſze: Bączćiefz tedy/ powieda/ namiley

27: ſzy moi trzymayćie sie wſzyſcy iedno-

strona: 189

1: ftáynie Bogá Oycá/ y mátki koſćiołá/

2: ſwiętá Świętych iego z trzeźwoſcią

3: obchodźćie/ ábychmy náſładowáli tich

4: ktorzy nas vprzedźili/ á żeby sie oni z

5: was wefelili/ ktorzy sie modlą zá wámi

6: áby błogoſłáwieńſtwo Páńſkie ná wieki

7: mieſzkáło nád wámi/ Amen.

8: Confels.

A teź dni te Świętym ná-

9: znáczone/ ktore v nas mieſcá niemáią/

10: dobrego nic/ y owſzem wiele złego w ſo-

11: bie máią: czego miánowác teraz nie-

12: chcemy.

13: Cathol.

A zaſz nie dobra rzecz ieſt w

14: to Świętá/ iáko y w Niedźielę do Ko-

15: ſćiołá chodzić/ ſłowá Bożego ſłuchác/

16: Páná Bogá chwálić?(*marg*) Świętá iáko y Niedźielá nic złego ſáme w ſobie niemáią (-)Ieſli
Niedźielá

17: nie ma nic dobrego/ tedy theź y inſze

18: Świętá niemáią. Lecź tego rzec niemo

19: żećie/ áby Niedźielá nic dobrego nie

20: miałá. Máią tedy y Świętá w **fobie** [!]

- 21: wiele dobrego/ kiedy ie z vcźciwością
 22: á chrześciánfkie obchodźimy. Iáko Au-
 23: gułtyn ś. mowi: Ná ten czás/ práwi/
 24: święty Ian/ o cokolwiek prośić będzie-
 25: my/ nam otrzymać może; gdy my iego
 26: Święto łpokoynie/ trzeźwie/ w czyłto-
 27: ści/ (*marg*) *Ser. de S. Ioan.* (-)bez plugáwey mowy święćić bę-

strona: 189v

- 1: dźiemy Przeto złe zwyczáie máią być
 2: náprawowane/ á dobre rzeczy dla nich
 3: płowáne być niemáią.

4: Confefs.

Iednák to zeznawamy/ że

- 5: Spráwy Świętych zmárłych bywáią
 6: z wielkim pożytkiem przypomináne ná
 7: kazaniu czálów fwoich/ á to dla dobre-
 8: go przykłądu/ y náśládowania ich.

9: Cathol.

Ná to czály fnádniefze być

- 10: nie mogą/ iáko fá ich włafne Świętá
 11: od Kościoła przykazáne y wltawione.

12: Confefs.

A co lie Pořtu dotyczy/ ták

- 13: wyznawamy/ iż nim bárźiey gáni Pan
 14: w ludziách obźárřtwo/ pijańřtwo/ nie-
 15: czyłřość/ y wřelką rořpuřtę/ tym bárźiey
 16: y wiecey teź nam Chrześciánřki pořř zá-
 17: leca. (*marg*) *O Pořćie.* (-) Ktory nic inřzego nie iefř/ iedno
 18: powřćiągnienie ludzi od
 19: wřelákiego zbyřku/ y rořkofzy ćiełefney/

20: y wtkromienie á vtrapienie ciááá náfze-

21: go dla pewnych przyczyn/ wedle czáfu

22: y potrzeby przyięte.

23: **Cathol.**

Poft w kościele zwyczajny

24: nic inżego nie ieft/ iedno wedle oby-

25: czáiu y nákazania kościelnego/ pew-

26: nych dni od mięá fie wtkrzymawáiąc/(*marg*) Co ieft Poft. (-)

27: raz tylko przez dzień álbo w południe

strona: 190

1: álbo wieczor ciáá pošílenie dáwác.(*marg*) Dla częǵ poćić mamy. (-) A

2: ten poft flufznie záchowány być ma: dla

3: powściąggnienia ciáá náfzego/ y pod-

4: dánia pod moc duchowi dla chwały

5: PAńskiey pilnieyżzego ípráwowania/

6: dla czynienia godnych owocow Poku

7: ty/ dla wyrządzania poślufzeńtwa/ á

8: náoftátek dla otrzymánie od Bogá

9: iákieykolwiek łáki.

10: **Confefs.**

Przetoż íi ktorzy ná táko-

11: we przyczyny á ná ten ípośob baczenia

12: nie máią poćić fie niemogá/ áni zá-

13: dnym obyczáiem poźczá. Abowiem to

14: iácy przedśięwzięcie biorá/ áby dni nie-

15: ktorzych náznáczonych pokármy bráku-

16: iác/ od niektórych fie zátrzymawáły/ ná

17: kładáli brzuch inemi pokármy.

18: **Cathol.**

Ktorzy ták czynią/ áczkol-

19: wiek przykazanie o Poście wypełnia-
 20: ią/ y prawdziwie pofzczą/ iednák przed
 21: się obżárftwem grzełzą. Przeto gánić
 22: niepotrzebá/ że mięfá w pofty nie vży-
 23: wáią/ iáko y tego chwálić fie niegodzi/
 24: gdy fie inemi pokármy názbyt zákłá-
 25: dáią.

26: **Confefs.**

Y mniemáią że prze táko-

27: wy vczynek Bogu by fie vpodobác mieli

strona: 190v

1: rozumieiąć/ że tákowym fpořobem po-
 2: fzcząc/ miałby być vczynek on dobry.

3: **Cathol.**

Ze fie Pofty Pánu Bogu

4: podobaią/ y gniew iego błagáią/ ma-
 5: my przykłádow dofyć w ftárym y w no-
 6: wym Zakonie/ iáko w Niniwitach/ w
 7: Dawidzie/ w Achábie/ w Tobiafzu/
 8: Iudit/ Hełter/ w Dánielu/ w Annie

9: wdowie/ w Apořtolech.(*marg*) Ze fie pofty Panu BOgu podobáią.

10: Ioèl 2. Math.6. Act. 14. 1. Cor. 6. Rom. 3. 3. Reg. 21. Tob. 12. Luc. 2. (-) A gdyby pořt

11: dobrym vczynkiem nie był/ nigdyby go

12: nam ták pímo Prorockie y Apořtol-

13: fkie niezálecało

14: **Confefs.**

A ták z Pořtu prawdziwe-

15: go czynią brákowánia/ gdyż Pořt ieřt

16: pobudzenie ku modlitwam řwiętych/

17: y ku wřzelákim cnotam.

17: Cathol.

Wy poŃt z miernoŃcią mie-

18: Ńzaćie. (*marg*) Confessjoniste poŃt z miernoŃcią albo trzeźwoŃcią mięŃzaią. (-)Powinien ieŃt káždy człowiek

19: ChrzeŃciánŃki w pićiu y w iedzeniu zá-

20: wždy miarę chowác/ ále nád to powi-

21: nien PoŃtem ciáło Ńwoie pewnych czá-

22: Ńow trapić powłciągáiąc Ńie od mięŃlá/

23: winá/ y roŃkoŃzniefzych potraw.

24: Confefs.

Nie może Ńie táki PoŃt Pá

25: nu Bogu podobác (iáko to w KŃię-

26: gách Prorockich káždy báczyć może)

27: gdy od pokármow/ á nie od grzechow

strona: 191

1: ludźie Ńie wŃtrzymawáią/ á tákowym

2: Ńie brákowánien záleciáią.

3: Cathol.

A ktoż tego nie wie/ że to nay-

4: lepŃzy PoŃt duchowny ieŃt/ od grzechu

5: Ńie wŃtrzymáwác/ ále przy tym y dla te-

6: go/ (*marg*) PoŃt duchowny od grzechow. (-)potrzebá y ten ciéleŃny poŃt chowác

7: áby ciáło nie buiáło/ á duchowi powol-

8: ne było: á z tym Ńie od grzechow poŃciło.

9: Confefs.

Zeznawamy teź PoŃt pra-

10: wdźiwy być dwoiáki. Ieden Ńpolny ál-

11: bo poŃpolity. Drugi ofobny/ albo ká-

12: źdego z ofobná.

Y to prawdá/ że ieft Poft

14: dwoiáki/ póspolity y ofobny. Lecż v nas

15: póspolity ten ieft/ ktory wżyftkim w o-

16: bec od Kościoła ieft przykazány/ iáko

17: Poft wielki/ Suche dni Wigilie świąt

18: przednieyżych. etc.(*marg*) Poft dwoiáki

: Póspolity. (-)

19: **Confefs.**

Ten póspolity álbo ípołecz-

20: ny czyniono y czynią teraz w Zborzech

21: Bożych náżych czáfow żáłońnych/ á na

22: więcey czáfu vtrapienia Kościoła Bo-

23: żego/ á to przez cały dzień nie iedząc á-

24: ni pijąc aż do wieczorá/ ktory dzień w-

25: żyftek ná modlitwách y ná świątych

26: íprawách bywa ítrawion/ pokutuiąc

27: y zá grzechy íwoie żáłuiąc/ ktora ípra-

28: wá z płáčzem bywála.

strona: 191v

1: Bá y to przed wámi w Ko-

2: ściele czyniono y czynią: á zwálfzczá gdy

3: tego ieft potrzebá.

4: **Confefs.**

Ofobno pofty bywáią czy-

5: nione od ludzi wiernych á bogoboy-

6: nych dla lepszey ípofofności ku modli-

7: twie/ iáko kto obaczy potrzebę/ że mu

8: vbywa Duchá Bożego ípraw/ y mar-

9: twi w íobie tym obyczáiem ciáło/ ze w-

10: żyftkimi požądliwościami/ y wítrzy-

11: mawa łie od wżelákiey rołkofzy ćiele-

12: łney/ od zbytku w iedzeniu y w pićiu.

13: **Cathol.**

V nas ofobne pofty łą/ kto-

14: re álbo kápłan ná Spowiedzi dla du-

15: chownego iego pożytku nákaże zá po-

16: kutę/ álbo ie kto łam dobrowolnie z na

17: bozeńłta przyimuie. (*marg*) Ofobny. (-)

18: **Confes.**

Tákowe pofty prawdziwe

19: máią pochodzić z vprzemyey chuci/ nie

20: z przymużenia/ ále z woley dobrej á w

21: ponížonym á łkrułżonym łercu/ łudziom

22: łie w tym nie przypodobywaiać.

23: **Cathol.**

Y v nas Pofty ácz łą rołka-

24: záne od Kościoła/ iednák przedsię nie

25: z przymużenia/ ále z chuci/ z dobrą wo-

26: łą/ iáko od pośłuznych łynow Kościel-

27: nych łpráwowáne bywaia. (*marg*) Pofty nie przymużone (-)Bo ácz wol

strona: 192

1: no káždemu/ z chuci łwoiey pościć łie

2: záwłze kiedy chce/ á wżákże dla tych

3: ktorzy álbo záwłze pościć nie mogą/ ál-

4: bo niechcą/ pewne pofty Kościół po-

5: łtánowił/ ktoreby dla łwego zbáwien-

6: nego pożytku wżyłcy záchowáli. Ale

7: wy czekáiać tey vprzemyey chuci wá-

8: łzey/ ktorey do poftow namniey nie ma-

9: ćie/ nigdy nie pościćie.

10: Confefs.

Dáleko też mniefy pościć

11: mamy dla wípráwiedliwiefnia náłzefego/

12: álbo dla grzechow odpufzczefnia.(*margin*) P. Bog przez pofty grzechy odpufzcza. (–)

13: Cathol.

Gdyż iáfna rzecz iefł w Pi-

14: ímie íwíefým/ że Pan Bog częłto przez

15: prawdzíwá pokufę y pofty/ grzechy lu-

16: džíom odpufzcza/ iáko Niniwitom/ Da

17: widowi etć. czemuż íe człowiek Chrze-

18: ściáńłki y dla tego pościć nie ma áby

19: gnief Páńłki íobie vbłagał/ grzechow/

20: álbo karánia docześnego zá grzechy od

21: pufzczefnie otrzymał? Boć iáko nie íe-

22: den póżytek z poftu nam przychodzí/

23: ták íe też nie dla íedney przyczyny po-

24: ściemy/ iákom íuż wyźłzey námíenił.

25: Confefs.

Wielki Poft ktory zowá

26: quadragelímá/ choć może íeć dawne

27: íwíáfdectwo/ wízákże nie z pífmá Apo-

strona: 192v

1: ítolłłkiego/ áni z Híftoriy/ áni z Dokto-

2: row íwíefých/ przetoż nie ma być kłá-

3: džíon ná ludží.

4: Cathol.

Przed tyśíácem y ítem lat

5: y wíefęcy í. Ambroży/ y Máximus Tau

6: ríneń Bífkup/ powíedzíeli/ że ten Poft

7: Quádrágefímý nie od ludží wítáwíony

- 8: ále od Bogá poświęcony: nie ludzkim
- 9: wymyŕłem záczyć/ ále Bofką zwierz-
- 10: chnością rofkazány ieft.(*marg*) POST wielki nie **ludzka** [!] vřtává/ ma zewřząd fwiádectwá. (-) Mamy teź Ca
- 11: nony Apořtolřkie/ y Concilia řwięte Lá-
- 12: odyceńskie/ Bráccárinřkie/ Agátheń-
- 13: řkie/ Triburteńskie/ Gángreńskie/ Mo-
- 14: guntyńskie/ y inřze/ ktore ten pořt po-
- 15: twierdzáią/ y chowác rofkázuią. Gán-
- 16: greńskie Concilium te wřzyřtkie zá He-
- 17: retyki mieć kaźe/ ktorzy pořpolite wřzy-
- 18: řtkiego Kořćiołá Pořty odrzucáią. (*marg*) [Can. 68.](#) [Can. 50.](#)
- : [Can. 35.](#) [Can. 9.](#)
- : [Can. 12.](#) [Can. 19.](#)
- : [Can. 35.](#)
- : Kto Pořtu nie trzyma/ Heretykiem ieft. (-) A
- 19: Toletáńskie Concilium/ y Canon Apo-
- 20: řtolřki kaźe te zákląc/ y od Kořćiołá wy
- 21: łączyc/ ktorzy bez wielkiej potrzeby/ ál-
- 22: bo iáwney choroby Pořćie mieřo iedzą.
- 23: A co fie Doktorow dotycze/ wřzyřcy ten
- 24: Pořt dźiwnie zálecáią. řwięty Igná-
- 25: cyus ad Philip. Theleřphorus bliřki czá
- 26: řow Apořtolřkich/ Ambroźy ná wielu
- 27: mieřcách/ Orygenest [super Leuit.](#) Gre-
- strona: 193
- 1: gorius/ Hieronymus [aduerfus Monta-](#)
- 2: [num](#) : My/ powiáda/ ten pořt czterdzie
- 3: řći dni/ álbo quadrágefimę/ wedle po-
- 4: dánia Apořtolřkiego pořćimy. (*marg*) POST wielki z podánia Apořtol.

: Pfal. 110.

: POST przykazány. (-)A świę-

5: ty Auguſtyn mowi: Ze ten poſt/ ktory

6: y Moyzeſz y Eliaſz/ y ſam Pan Zbáwi-

7: ciel náſz poſcić raczył/ ieſt nam w Za-

8: konie/ v Prorokow/ y w Ewángeliey

9: przykazány/ ponieważ z Zakonu j z Pro

10: rokow ma ſwiádectwo: nie iżebychmy

11: przez cále czterdzieſci dni nic nie iedli/

12: iáko Pan Chriſtus/ ále żebychmy poſci

13: li co możemy. Báſilius: Niemáſz/ po-

14: wiáda/ wyſpy/ niemáſz źemie/ niemáſz

15: miáſtá/ niemáſz ludu/ niemáſz náoſtá-

16: tek żadnego mieyſcá tak puſtego/ gdzie

17: by o tym czterdzieſci dni poſcie nieſły-

18: chano: ále y woýfká/ y podroźni ludźie

19: tak ná morzu iáko y ná źiemi/ y wſzyſcy

20: kupcy także o nim wiedzą/ y rádźi gi

21: przyimuią. Ambroży ſ. záſię tak mo-

22: wi: Iáko inſzego czáfu poſcić zaſługá

23: ieſt/ tak fie w poſcie wielkim nie po-

24: ſcić/ grzech ieſt.(*marg*) [Serm. poſteriori de Ieiun.](#)

: POST wielki v wſzech Narodow znáiomy y przyięty.

: [In Serm. Quadra.](#)

: Poſcie fie niepoſcić/ grzech ieſt. (-) Abowiem one poſty ła

25: dobrowolne/ ále te potrzebne: one z do

26: brey woley pochodzą/ ále te z przykazá

27: nia y wſtáwy: do onych nas przywo-

strona: 193v

1: dzą/ do tych przymufzáią. Inſze miey-

2: ica dla przedłużenia opuściam. Lecz
 3: fie z tych dofyć okazuie/ iako to praw-
 4: da/ że poft ten wielki świadectwá z pi
 5: imá/ z Doktorow/ y z Hiftoriy nie ma.

6: **Confefs.**

Y iest to pewna á wiado-

7: ma rzecz/ że w onym pierwszym koście-
 8: le po Apoštolech rozne były miedzy
 9: ludźmi Chrześciánfkimi pofty/ iako pi-
 10: łze o tym Ireneus on ftary á dawny
 11: Doktor/ powiedaiąc/ że niektorzy ied-
 12: no ieden dzień pościli/ drudzy dwa/
 13: drudzy więcey/ niektorzy też czterdzie-
 14: ści dni poftow zachowywali/ ktora ro-
 15: zność poftow powiada/ nie zá czáfu
 16: nášzego zaczęła fie/ ále dawno przed
 17: tym/ á to iako mniema ztąd/ że nie zá-
 18: chowywali tego/ co im było podano
 19: z początku/ przetoż ku inźnym łpofobom
 20: przyźli poftow z niedbáłości y z nie-
 21: wiadomości. (*marg*) Treneulá Confessionifte nie łpełná przywodzą.

: **Nicepho. Lib. 4. cap. 39. (-)**

22: **Cathol.**

Słowá Ireneufowe niełpeł

23: ná/ y odmienione/ iakoście zwykli/ przy
 24: wodźicie: ktore Nicephorus ták poło-
 25: żył: Nie tylko o dniu/ ále y o łpofobie
 26: połzczenia nieiáka rozność y łporká iest
 27: Abowiem niektorzy mniamáją/ że ieden

1: dzień pościć máią/ drudzy dwa/ drudzy
 2: więcej. A niektorzy z nich czterdzieści
 3: godzin dziennych y nocnych w dzień
 4: swoy policzają. A tá rozność obyczá-
 5: ioe nie zá lat náfzych wfczčęłá fie ielt/
 6: ále dawno przed tym v przodkow ná-
 7: fzych byłá: ktorzy iáko przyftoi/ pilnie
 8: záchowány zwyczaj w fczerey profto-
 9: cie potomkom swoim podáli. A wfczak-
 10: że ci wfzyfcy przedsię pokoy záchowáli/
 11: y do tych czáfow pokoy miedzy sobą
 12: mamy/ á rozność poftow/ iedności wiá
 13: ry potwierdza. Toć fą wáfnie fłowá
 14: Ireneufowe do Viktorá Papieža Rzym-
 15: fkiego/ ktorzy niemáłá część Kościołá
 16: Božego chciał odłáczyć/ dla tego/ że fie
 17: z infzymi około Swiętá Wielkonocne⁸⁰
 18: záchowánia zgodzić niechcieli: gdzie
 19: go Ireneus s. nápomina/ áby dla iná-
 20: kfzych rzeczy/ y tych Ceremoniy pozwirz
 21: chnych/ ludzi od kościołá nie odłáczál:
 22: poniewáfz fie w infzych rzeczách grun-
 23: townych zgadzają.(*marg*) Ireneufá Confesionište troiáko fálfzuią. (-) Lecž wy te fłowá
 24: Ireneufá s. troiáko fálfzuiecie. Na-
 25: przod że o czterdzieści dniách poftu
 26: powiedacie/ á Ireneus o czterdzieści
 27: godzinách mowi. Druga/ że mowicie/

strona: 194v

1: iż tá rozność poźłá ztąd/ że nie zácho-
 2: wywáli tego co im było dano z począt-

3: ku. A Ireneus ma prawie przeciwną:
 4: Ze przodkowie náfzy pilnie záchowa-
 5: wfyz w świętey proftocie obyczay wzię-
 6: ty od ftáfzych fwoich potomkom po-
 7: dáli. Trzećia/ że to ná czym wzyftká
 8: fprawá należy/ co zá tymi fłowy Ire-
 9: neus przydał/ zdrádnie opuźczáćie: że
 10: ći wzyfcy choć nieco w pośćiech byli ro-
 11: zni/ przedsię iedność wiary záchowáli.
 12: A ftąd káždy obáczyć może/ iáko wy
 13: wiernie á cale pífmá przywodźicie. Ale
 14: což tu z Ireneufá przeciwno nam ma-
 15: ćie? (*marg*) Roznoć około záchowánia poftu/ nie kázi poftu. (-)To/ iż bylá nieiáka
 roznoć oko-
 16: ło záchowánia tego poftu/ nie iżeby w-
 17: fzyfcy 40 dni nie pośćili: Bo tego
 18: ftąd nigdy niedowiedźcie/ ále iż dzień
 19: roznie záchowywáli/ iedni dzień po-
 20: fpolity/ drudzy dwá/ drudzy więcey/
 21: drudzy czterdzieści godzin/ w dzień po-
 22: liczáiąc. Tákcę y dziś nieiáka roznoć
 23: w záchowánium poftu tego ieft/ y być
 24: muśi w roznych kráinách/ ále 40 dni
 25: wzyfcy znáią: y wiary prze te Ceremo-
 26: nie zwirzchnie namniey nie táfgią.
 27: Iáko to tedy nic przeciw poftom ná-

strona: 195

1: fzym/ ták ono iáfnie przeciwno wam co
 2: tenże Ireneus nápiśał: (*marg*) Li.1. ca.1.
 3: Confesioníte fie z Válentyniany zgadzáią. (-)Ze Válentyni-

3: anowie Heretycy/ ták iáko y wy/ po-
 4: ftow kościelnych nie záchowywáli/ ále
 5: káždego czáfu mięło ieść káždemu do-
 6: pułzczáli. Tákże y to pewna/ że Augu-
 7: ftyn ś. y Epiphánus Aériuřzá/ y Hie-
 8: ronym ś. Iowinianá/ przeto/ że ná-
 9: przeciw poftom Kościelnym mowił/
 10: między Heretyki poczytáią: (*marg*) [Coufessionifte \[!\]](#) Aēriani y Iowiniani. (–)y to pew-
 11: na co Báfilius ś. powiáda/ że niemáľz
 12: tego mieřcá ná ťwiećie/ gđzieby o tym
 13: wielkim pořcie niewieđziano/ y nie cho-
 14: wano go. Y co Nicephorus/ że były
 15: przed Wielkonocą iáko y dźiř vřtáwio
 16: ne y zwyczáyne pořty/ ktore áż do wiel-
 17: kieynocy chowano. O tym pořcie I-
 18: gnácus ś. do Philipenřow. Theleřpho
 19: rus/ Ambroży/ Origenes/ y inřzy Dokto-
 20: rowie pořpolićie piřzą. Y Auguřtyn ś.
 21: że ten wielki pořt/ máľo nie wřzyřcy po-
 22: řćili: y Concilium Agátheńkie/ y Au-
 23: reliáneńkie dekretem go řwym potwir
 24: dźiľo. (*marg*) [Li. 4. cap 36:](#)
 : [Con. Fauřtumlib. 30](#)
 : [cap. 5.](#) (–) A co fie roznořći záchowania
 25: Pořtow dotycze/ ieřt o tym Náuká ál-
 26: bo Reguľá v Auguřtyná ś. gđzie ták
 27: mowi: (*marg*) [Epift. 8 ad Cafulanum.](#) (–) W tych rzeczách/ o kthorych

strona: 195v

1: Piřmo Boże nic pewnego nie řtáno-

2: wi/ Zwyczáy ludu Bożego/ álbo vřtáwy

3: przodkow náleznych/ zá przykazanie cho-

4: wác mamy. (*marg*) Reguła f. Auguſtyná o Ceremoniach Koſcielnych (-)

5: **Confefs.**

Tákże y Sokrátés w Hiſto-

6: riey koſcielney powiáda/ że o tym nie-

7: máłz dawnego piſmá żadnego ábo po-

8: ftánowienia/ á to dla tego że Apoſtło

9: wie zoſtáwili to káždemu wolno czynić

10: nie z przypędzenia żadne^{go} ábo boiázni/

11: ále z dobrej woley á wedle potrzeby.

12: **Cathol.**

Przypátrzcíe ſie iedno do-

13: brze temu/ co tám Sokrátés piſze.

14: Bo thák tám trochę wyźłzey powiá-

15: da: Ze Poſcie nie iednákich potraw

16: wſzyſcy wzywáią: Bo iedni poſcie za-

17: dnych rzeczy żywiących (to ieſt żad-

18: nych zwierząt) nie iedzą. (*marg*) *Li. 5. c. 22*

19: Sokrátés o roznym záchowániu Poſtow. (-) A drudzy z

20: tych rzeczy żywiących/ tylko ryby. Dru-

21: dzy záſię z rybámi j ptakow pozywáią/

22: powiedáiąc/ że y te według Moizefzá

23: z wody początek máią. Drudzy íáiec

24: nie iedzą: á drudzy tylko chleb ſuchy:

25: drudzy áni chlebá nie pozywáią/ etc.

26: zátym dopiro mowi: A iż o tych rze-

27: czách żaden nápiſánego íákiego roſka-

28: zánia nie zoſtáwił/ znác że ią Apoſto-

strona: 196

1: łowie ná wolą káždego puſćili/ áby nie

2: zboiáźni áni zprzimufzenia dobrą rzecz
 3: czynili. Widziŕf że tu Sokrátés o tym
 4: tylko powiáda że niemáľz przikazánia/
 5: ktorych potraw pożywáć nie máią/ o-
 6: krom mięľá rozumiey. Bo miedzy ty-
 7: mi wŕzyŕtkimi/ ktore tu wyliczył/ żaden
 8: mięľá nie iadł/ oprócz tych ktorzy pta-
 9: kow z rybámi pożywáli/ przywodząc
 10: Moyzeľzá zá łobą. Lecż poŕt iáko iuż
 11: dawno przed tym przykazány/ iedno-
 12: ŕtháynie wŕzyľcy záchowáli: zwyczáy
 13: ŕtárfzych ŕwoich/ wedle náuki Auguľty-
 14: ná ŕwiętego zá práwo máiąc.

15: Confes.

Co ŕie dotyczyé brákwánia

16: y przobieránia miedzy czáľy y pokármu/
 17: nigdziey nam tego nieroľkazano.(*marg*) ŕwięťá niektore od Apoŕtołow przykazáne.

: Act.5.

: Obieránie pokármow od Apoŕtołow roľkazáne. (-) áby Chrzeŕćiánie Nie-

18: dzieľę/ dzień Zmartwychwŕtánia Bo-
 19: żego/ ŕwięťki etc. ŕwięćili y wŕtrzyma
 20: wáli ŕie od rzeczy báľwánom ofiárowá-
 21: nych/ y ode krwie/ y od vduľzone⁸⁰ źwie
 22: rzeńiá: ták záwŕze koŕćioł mogł pew-
 23: nych czáľow ludźiem mięľá álbo mlecż-
 24: ná zákázowác/ iákoż zákazał; nie iżeby

strona: 196v

1: te rzeczy złe álbo nieczyŕte były/ ále że
 2: ćiału więcey pláguią. Y Páweł ŕ. iá-
 3: wnie nam to przebieránie pokármow

4: zálezca/ gdy mowi: Aczći wżyftkie rze-

5: czy łą czyłte/ ále ten grzelzy/ ktory ich

6: z pogorfzeniem pożywa. Dobra rzecz

7: ielt mięłá nie ieść/ áni pić winá/ áni

8: tego czym łie brát twoy obraża álbo gor

9: łzy.(*marg*) [Rom. 14.](#)

10: 1. Cor. 8. (-) Y zászę: Ielli potráwá gorłzy brá-

11: tá mego/ niebęde mięłá iadł ná wieki/

12: ábych brátá mego nie zgorłzył. Augu-

13: łtyn ś. piłze; Ze Iowinian Heretyk ta-

14: kiez vczył/ że nic nie łą pożyteczne po-

15: łty/ áni włtrzymawánié od niektórych

16: pokármow. A ná drugim miełcu ták

17: mowi:(*marg*) [Lib. de haerefib haeresi. 86.](#)

18: Confesionifte Iowiniániłte. (-) (*marg*) [De Eccle. dog. c. 68.](#)

19: Zasługá z połtu. (-) Ze łwiętemu dziewictwu mał-

20: żeńłtwo rownáć/ álbo wierzyć że nic

21: załługi tym nieprzyrałta/ ktorzy dla v-

22: trapienia cíáłá łwego od mięłá álbo

23: winá łie włtrzymawáią/ iuz to nie ch-

24: rzełćániłka ále Iowiniániłka/ y ołłzcze-

25: pieńłka ielt.

26: **Confefs.**

Wiemy bowiem że wżyft-

27: ko łtworzono ielt ku pożytku y vżywá-

28: niu ludzkiemu.

29: **Cathol.**

Stworzono ielt ku przyłtoy-

30: nemu y dozwołonemu á dobremu vży-

- 1: waniu. Lecż ten kto tych rzeczy vżywa
 2: gdy ich vżywać nie ma/ to iest poście/
 3: we dni od kościoła/ ktorego słuchac po
 4: winien/ nawnacżene; ten źle vżywa y
 5: grzeży/ że ich z niepośłufzeństwem y ze
 6: wzgardą kościelną/ y z pogorżeniem
 7: wiele ludzi vżywa/ ktorych do tego swym
 8: przykładem przywodzi/ aby takież oni
 9: gwałcili kościelne przykazanie/ y He-
 10: retykami sie stali.

11: **Confes.**

A to co Bog stworzył do-

- 12: bre iest wżytko/ co bez braku w boia-
 13: żni Bożey ma być vzywano.

14: **Cathol.**

Y my nie przeto pościmy/

- 15: żeby mięso/ iayca/ mlecżne niedobre by-
 16: ło: ale iż wiemy/ że y ten grzeży/ kto do
 17: brych rzeczy nie dobrze vżywa. Dobrec
 18: było y ono iabłko ktorego Adam w Ra-
 19: iu vkuśł: lecz że to przeciw rofkazaniu
 20: Bożemu vczynił/ haniebnie zgrzeżył/ y
 21: sam siebie y nas zatracił. (*marg*) Gen. 3. (-)Takież mię-
 22: ło y infze potrawy dobre są/ ale kto ich
 23: Poście nád zakazanie kościelne/ to iest
 24: Boże pożywa/ wielce grzeży/ nie dla
 25: pokarmu ktory dobry iest/ ale dla hár-
 26: dości y niepośłufzeństwa y zgorżenia/
 27: ktore dobre być niemoże.

1: Confes.

Toż też poświadcza Apo-

2: stoł mowiąc: że są rzeczy wżytki czyfte

3: czyftym.

4: Cathol.

Prawdą iest mowi Apoštoł

5: że rzeczy wżytkie są czyfte czyftym. Ale

6: to opuśczaćcie/ co thámże przyda-

7: wa: że nieczyftym y niewiernym (iácy

8: ośobliwie wy iesteście/ ták odpowiada

9: ná to Heretykom Auguſtyn ś.) nic nie

10: iest czyftego: ále iest splugáwion ich

11: vmył y sumnienie.(*marg*) Nieczyftim wżytko nieczyfto. (–) (*marg*) Káždy Heretyk niewiernym iest. (–)

12: Confes.

Y ná drugim mieſcu: Co-

13: kolwiek w iátkách przedawáią iedźcie

14: niepytáiąc ſie nic dla sumnienia.

15: Cathol.

A czemu opuścźcie co tro-

16: chę wyżzey tenże Páweł ś. powiedział:

17: Wżytko mi iest wolno/ ále nie wżyt-

18: ko iest pożyteczno: to iest kiedy zbudo-

19: wánia nieprzynoſi/ ále zgorſzenie. Mo

20: wi tám Páweł ś. o tich potráwách/ kto

21: re były bálwánom ofiárowáne/ áby ich

22: niewżywali: nie przeto żeby fáme z ſie-

23: bie złe álbo nieczyfte były/ ále dla zgor-

24: ſzenia inſzych. Przeto im potym dáie

25: wolność/ áby w iátkách ſobie kupowá-

26: li co chcą (iedno potrawam ofiarowá-

27: nym pokoy dáli)(*margin*) Confesjionifte iáko Páwłá f. nie **cále** [!] przywodzą. (–) że fie tych rzeczy ktore

strona: 198

1: w iátkách przedawano/ ítrzedz było

2: niepotrzebá/ áni mieć o nie sumnienia

3: obrażonego/ iáko o onych/ ktore były bál

4: wánom ofiarowáne. A což to ku rzeczy

5: náfzey? Ná on czás gdy w iátkách což-

6: kolwiek/ á nie ná ołtarzach bálwán-

7: íkich kupowáli/ żadnego przykazania

8: nie łamáli/ żaden fie z tego gorłzyć nie

9: mogł. Lecz dżiśia/ gdy będziefz iadł mię

10: ío gdy go ieść zákazano/ przykazanie

11: łamiefz/ y drugiego gorłzyfz.

12: **Confes.**

Tenże też Apoštoł zowie

13: Dyabelską náuką brákowanie y prze-

14: bieranie pokármow.

15: **Cathol.**

Nic to przeciwko poftom y

16: wítawam kościelnym/ o przebieraniu

17: pokármow. Bo iáko ná to mieśce S.

18: Chrifoftom y Theophiláktus/ Greko-

19: wie/ ś. Ambroży/ Auguštyn y Hiero-

20: nym Lácinnicy piłżą/ to mieśce flúży

21: przeciwko Kácerftwu Márcyoniftow

22: y Mánicheufzow/ y Tátianá Pátriár-

23: chy Enkrátytow: ktorzy pokármy od

24: Bogá ítworzone gánili/ y zá nieczyfte

25: mieli/ przeto ich swoim nie tylko pew-

26: nych cząłow/ ále ząwżze bronili. (*marg*) Iákíe brákowáníe pokármow íešt Dyabelfką náuką.

(-)*Lecz*

27: my y mięłá/ mleczná/ íáíec/ íáko do-

strona: 198v

1: brych swoich cząłow pożywamy: ále

2: wótrzymawáłość nád zbytek/ chudobę

3: nád tłuftość/ pofty nád fytość/ íáko ś.

4: Hieronym mowi/ przekładamy.

5: **Confefs.**

Gdyż Pan Bog dał pokár-

6: my człówiekowi ku pożywáníu z dziek

7: czyniením/ tym ktorzy vználi prawdę/

8: iż co íedno Bog ítworzył dobre íešt/ á

9: niema być nic odrzucano/ íeřliby z dzie

10: kowáníem przyimowano było.

11: **Cathol.**

Przeto y my mięłá/ íáko złe-

12: go/ nie odrzucamy/ ále íe poście ná

13: Wielkęnoc chowamy.

14: **Confefs.**

Tákże do Kolofenów gáni

15: wżyřtki ony/ ktorzy zbytnią wótrzymá-

16: łością álbo miernością chćieli álbo ro-

17: zumieli łobie dořtác y řpráwić íáką

18: świątobliwość.

19: **Cathol.**

Zleście tám Apořtołá zro-

20: zumieli. (*marg*) Confesionířte Páwłá S. źle rozumieją. (-)Nie gáni on pořtow/ ktore ná

21: wielu mieřcách dźíwnie záleca/ y przy-

- 22: kázuie: ále żeby fie nie dáli fáłfzywym
 23: Apoštołom zwodźić/ ktorzy ie znowu
 24: ná Zydowłki zakon przywodźili: áby
 25: z nimi nowe Księżyce/ Sábbáty y in-
 26: fze Ceremonie záchowáli od niektho-
 27: rych pokármow/ iáko od nieczyłtych fie

strona: 199

- 1: wótrzymawáli/ ktore rzeczy iuz iáko
 2: ćień przez Ewángelią były wítály.

3: **Confefs.**

Gánimy tedy w obec Tácia-

- 4: ny y Enkrátity/ y wżyłtki vcźnie Eu-
 5: ftáchiego/ przeciw ktorym był Synod
 6: Gángreńłki zebran.

7: **Cathol.**

Ale Kościoła Powłzechne-

- 8: go Rzymłkiego gánić niemaćie: ktory
 9: nie brákuie pokármámi/ iáko złemi/
 10: co ći Heretykowie czynili: ále ich po-
 11: śćie do czáfu zákázuie/ dla vtrapienia
 12: ćiał náłzych/ y prze inłze dobre obyczáie.
 13: O Kátechizmie/ y o ná-
 14: wiedzániu niemocnych/ á pocie-
 15: łzaniu ich. XXV.
 16: CONFESIONISTE.
 17: Przeto mądrze á łłufłnie czynią Pá-
 18: łterze Kościoła święte^{go} / ktorzy młodź
 19: álbo dźiatki wczás á pilnie zá młodych
 20: lat ich/ każą vcźyc Kátechizmu/ zákłá-
 21: dáiąc grunt pierwłzey wiáry świętey/

22: y wcząc początkow ie y.

23: CATHOLICI.

24: Iáko bárzo dobrze czynią/ prawi pá-

strona: 199v

1: íterze/ ktorzy prawdziwey/ iedney á po-

2: wfzechney wiary Kátechizmu wczą: ták

3: bárzo źle czynią ci/ ktorzy błędy kácer-

4: fkie fwoie młodym dźiatkom/ iáko iad

5: pewny dufzny/ przekłádáią.(*marg*) Kátechizmy iákie dźiatkom przekłádác mamy. (–)

6: **Confefs.**

A ták wczás nie odwłóczáiąc

7: máią niemocne nówiedzác/ chorzy ták-

8: że máią Páfterzow y ítárfzych do siebie

9: bez omiefzkánia wzywác/ czuiąc ná się

10: tákowe potrzeby. Tám tedy Páfterze

11: máią poćiechy niemocnym dówác/ w

12: wierze ich pošiláiąc y przypráwuąc

13: náuką/ iákoby Szátáńkie pokufy mo-

14: gli zwyćiężyć.

15: **Cathol.**

Nie tylko chore ćiefzyć/ ále

16: naprzod y náde wízyftko ku prawdzi-

17: wey żáłości zá grzechy/ ku pokućie y

18: fkrufze y ípowiedzi przywieść/ więc Sá

19: krámentem Ciála Páńskiego/ y oítát-

20: niego pomázánia/ zwłázczá/ iefli chory

21: tego żáda y prósi/ wedle Koćcielnego

22: zwyczáiu opátrzyć.(*marg*) Chore ludzie iáko ípráwówác [!] . (–)

23: **Confefs.**

A co fie dotyczé onego ná-

24: wiedzania Papielkiego/ powiedziało

25: fie iuz wyżfey/ żefmy ie z inemi wymy-

26: fły ludzkiemi odrzucili.

27: **Cathol.**

Powiedziało fie też támże/

strona: 200

1: iakoście to nieśłufnie vczynili. W Ar-

2: tykule xix.

3: **Confefs.**

Przeto iż w łobie ma fpro-

4: fne rzeczy/ á z pífmá ś. okazáne być nie-

5: może/ ále owfzem iemu ieft przeciwné.

6: **Cathol.**

Tych fproftnych rzeczy oká-

7: zác nie możećie. Pímo też iálne o tym

8: y v Iákubá świętego/ y w Dzieiách A-

9: poftolńkich mamy: iako fie wyżfzey o-

10: kazáło.(*marg*) *Iac. 5.* (-)

11: O Pogrzebie wiernych/

12: o pracy álbo pieczy około vmár-

13: łych/ o czyścu/ y o obiáwieniu

14: duchow. XXVI.

15: CONFSSIONISTE.

16: Pímo święte rofkázuie/ áby Ciáła

17: wiernych ludzi/ ktore fą Duchá ś. przy-

18: bytki/ y ktore dniá oštátniego z mar-

19: twych powftána/ vcźciwie były bez za-

20: bobonow wśzelákich w ziemię pocho-

21: wáne.

22: CATHOLICI.

23: Zabobonami zową vcźciwe á świę-

strona: 200v

1: te Ceremonie kościelne/ ktore przy po-

2: grzebie zwykły sie czynić/ iáko dzwone-

3: nie/ áby ludzie Pána Bogá zá człowie-

4: ká vmárłego prošili/ Procefsyá z krzy-

5: zem/ z świecámi/ z śpiewánim y modli

6: twámi przyštoynemi. Lecž iešli to flu-

7: lžnie czynią/ niech káždy oładži.(*marg*) Ceremonie Kościelne nie są zabobony. (–)

8: **Confefs.**

O ktorych áby tež/ gdyż w

9: Panu zášněli/ vcźciwe przypominánie

10: czyniono/ á pámięć ich záchowywana

11: była pozostáłym po nich potomkom.

12: **Cathol.**

A o modlitwie zá nie ni flu-

13: wká. Boicie sie Aoriužzá Heretyká od-

14: łtąpic/ ktory takiež modlitwy y ofiáry

15: zá vmárłe odrzucał/ iáko Auguštyn ś.

16: y Epiphánius o nim pižą. (*marg*) Confefsionifte z Aeryušem Heretykiem modlitwy y ofiáry zá vmárłe odrzucáią. (–)

17: **Confefs.**

O inákžey pieczy y łtáraniu

18: zmárłych nie czytamy.

19: **Cathol.**

Iešliście sie tego doczytác

20: niemogli/ fluchayćiež co Auguštyn ś.

21: pižze: w Księgách Mácháceužzowych/

22: powiáda czytamy/ že była czynioná ofiá

23: rá zá vmárłe. (*marg*) *De cura p mortuis cap. 109. et 110.*

⌚ O pieczy y ftáraniu o vmárłych iákie być ma. (–)Ale choćiabychmy też

24: tego w ftárym pífmie ni gdzie nie czytá-

25: li/ niemála iest wżyftkiego Kościoła

26: poważność/ ktora w tym zwyczáiu iá-

27: fna iest/ gdzie w Modlitwách Kápłán-

strona: 201

1: fkich/ ktore Pánu Bogu v iego ołta-

2: rzá bywáią czynione/ ma też fwe mieś-

3: ce zálecenie vmárłych.(*marg*) Modlitwy y ofiáry zá vmárłe zá Auguřtyná. (–)Widźifz że y zá

4: Auguřtyná ś. ná Mřzey zá vmárłe pro-

5: fzono y ofiáry czyniono. **Widźifz [!]** iáko

6: Auguřtyn o zwierzchności Kościelney

7: trzyma: że choćby iáfnie czego w Pi-

8: fmie niebyło/ co Kościół ma w obyczá-

9: iu/ ná tym on z Kościołem przeftáváć

10: nie wápti.(*marg*) **Kořcielna zwierzchność.** (–)Bo iáko ná inřzym mieyřcu

11: pířze: Cokolwiek po wżyftkim řwiećie

12: wżyftek Kościół trzyma: to nie ináčzey

13: przyimowác mamy/ iedno iáko y to co

14: w Pífmie ftoi. Czytay fobie tegoř Au-

15: guřtyná in Enchiridie/ y w Confefsi-

16: ach iego/ gdzie Mátká iego prořilá/

17: áby iey po řmierći przy ołtarzu nie zá-

18: pominał: y řam Auguřtyn ś. proři w-

19: řzyftkich ktorzy te iego Křięgi czytáią/

20: aby řie zá [!] mátkę iego Pánu **Bogn [!]** mo-

21: dlili. Toř Ambroży ś.(*marg*) **In Ora. funebr. Valentini. et Theodo.** (–) Teř y Grzegorz

22: ś. Dámáscenus/ Dionyřius Areopagi-

23: tá/ Bernárdus/ y wřzyřcy Doktorowie

- 24: z Kościołem Powłzechnym wyznawá-
 25: ią. Auguřtyn ś. piřze/ że Aoriani Here-
 26: tycy takież vczyli/ że fie niemamy zá v-
 27: márle modlić/ áni ofiáry czynić.(*marg*) Aeryus Heretyk (-) Ktore

strona: 201v

- 1: Kácerřstwo *Concilia* Carthagineń trze-
 2: ćie/ y śiodme Agátheńskie/ Florentyń-
 3: Ńkie/ Conřtáncyeńskie/ á náofátetek Try-
 4: dentŃskie potępiły. S tymi my wolemy/
 5: niř z wámi Aeryany nowymi przeřtá-
 6: wáć.

7: **Confes.**

Zá vmárle ofiáry czynić.

8: **Cathol.**

Ze to w Kořćiele Powłze-

- 9: chnym záwřze było/ iuřzechmy piřmá z
 10: Doktorow y Conciliow pokazáli.

11: **Confes.**

Modlitwy do tego zmyřlo-

- 12: ne á zá pieniádze náięte z řzemrániem
 13: řpráwowáć.

14: **Cathol.**

Nie ládá od kogo zmyřlo-

- 15: ne/ ále od Kořćiołá vřtáwione: ktorých
 16: nie zá pieniádze náymuią/ ále przytym
 17: iáľmuřny zwyczáyne Křięřzey y vbogim
 18: wedle przemořnořci dźiáľaią.(*marg*) Modlitwy zá vmárle. (-)

19: **Confes.**

A tákowemi pořľugámi ro

- 20: zumieć žeby mieli one zmárle od mák

21: wżelákich po śmierci wybáwić.

22: **Catho.**

Od Piekielnych nikogo wy-

23: báwić nie mogą/ ále od Cżyścowych

24: mogą.

25: **Confefs.**

Nie fą tho Krześciáńskie

26: Íprawy.(*marg*)

-1: Confesionifte potwarzáią kościoł Boży. (-)

27: **Cathol.**

Zgoła mowicie/ nic nie do-

strona: 202

1: wodząc: My nie zgoła mowimy/ ále te-

2: go Písmem/ Conciliámi/ y Doktory

3: Kościoła Powłzechnego dowodźimy/

4: że tho fą Chrześciáńskie Íprawy: ácz ie

5: wy dziwnie opákuiecie/ łzczypiecie/ hy-

6: dźicie/ wywracaćie.

7: **Confefs.**

Abowiem my wierzymy y

8: Wyznawámy/ że dułze wiernych zaraz

9: po śmierci przechodzą do Pána Kry-

10: Ítułá.

11: **Cathol.**

A my zásię ták z Kościołem

12: y z Auguřtinem wierzymy/ że dułze złych

13: wiernych zaráz do pieklá idą/ á do-

14: brych wiernych zaráz do niebá: á řrze-

15: dnich/ ktorzy nie dokońcá fą zli áni do-

16: brzy/ á ktorzy tu ná świecie żywiąc/ zá-

- 17: łużyli sobie/ áby im modlitwy wier-
 18: nych pomocne były/ do Czyścá idą.(*marg*) Dużze po śmierci gdzie sie dostáią. (-) Bo
 19: nie wśzelki/ ktory CHRÍstufá Pá-
 20: nem zowie/ to iest ktory weń vwierzył:
 21: wnidzie do krolestwá niebieskiego. A-
 22: bowiem ták Augustyn ś. piśze: Nie
 23: mamy tego przec/ że dużze zmárłych lu-
 24: dzi/ nabożeńftwem álbo vczynnoścíá
 25: śwych przijációł żywych wfpomagáne
 26: bywáią:(*marg*) In Enchiridie ca.110. (-) gdy zá nie álbo ofiárę pośrze-
 27: dniká (to iest Mfzą świątą) ofiáruią/

strona: 202v

- 1: álbo iáłmużny w kościele czynią. Ale
 2: tym tylko te rzeczy pomocne są/ ktorzy
 3: gdy tu żyli/ áby im to po śmierci po-
 4: moc mogło/ sobie záłłużyli.(*marg*) Modlitwy po śmierci komu pomocne. (-) Bo iest nie-
 5: iáki sposób życia/ áni ták dobry/ żeby
 6: tych rzeczy po śmierci nie potrzebował
 7: áni ták zły/ żeby mu te rzeczy po śmier-
 8: ci pomoc niemiály. Iest te ták dobry/
 9: że tego nie potrzebuie/ y iest zásię ták
 10: zły drugi/ ktory áni tymi rzeczámí może
 11: iuz być po śmierci wfpomózony.(*marg*) Troiáki ftan ludzi ná świecie. (-) Prze-
 12: to tu wśzelkiey zasługi dostáiemy/ zá
 13: którabychmy po tym żywoćie/ álbo w-
 14: spomózeni być mogli/ álbo obćiążeni.
 15: Lecż niech sie żaden nie spodziewa/ á-
 16: by to czego tu zamieszka/ miał sobie v
 17: Bogá po śmierci záłłużyć.

Y dla tego nie potrzebią

19: od żywych ludzi rátunku ábo modlitw

20: iákich/ gdyż im nie fą poślugi náfze po-

21: żyteczne áni potrzebne.

22: **Cathol.**

Bárzo dobrzy niepotrzebu-

23: ią/ áni też bárzo źli/ ále śrzedni potrze-

24: buią/iákomći dopiero z Auguštyná po

25: kazał. Bo nieiednáko wżyfcy zte^go swiá

26: tá zchodzą/ ále iedni z grzechámi cię-

27: Źzkiami/ á tym iuz nic pomoc niemoże-

strona: 203

1: my: á drudzy bez grzechu żadnego/ á ci

2: náfzych przyczyn niepotrzebią. A dru-

3: dzy zásię ácz nie z ciężkiami/ ále wždy

4: z Powźzedniemi grzechámi: á tym wie-

5: le pomoc możemy.

6: **Confefs.**

A przy tym też wierzymy y

7: wyznawamy/ że niewierni do Pieklá

8: zaráz bywáią podáni/ Źkąd żadnemi rá

9: tunki od pozostáłych wybáwieni być

10: nie mogą.

11: **Cathol.**

Nietylko niewierni/ ále y źli

12: Chrześcíanie/ y Heretycy wżyfcy/ kto-

13: rzy też niewiernymi fą. Bo káždemu

14: **záplácą [!]** wedle vczynkow iego.

15: **Confefs.**

A co niektorzy powiedáią

16: o Cżyścu/ tedy to ielt przeciw wierze

17: Krześciáńfkiey/ gdyż wierzymy w Kre-

18: dzie náłzym odpufzczenie grzechow y ży

19: wot wieczny.(*marg*) O Cżyścu.

☐ Cżyłciec nie ielt przeciw Wierze Chrześciáńfkiey. (–)

20: **Cathol.**

Cżyścieć [!] namniey nie ielt

21: przeciw wierze Chrześciáńfkiey/ y ow-

22: łzem fie bárzo z nią zgadza.(*marg*) Wierzę grzechow odpufzczenic [!] iáko fie rozumie.

(–)Bo ácz w

23: Kredzie wierzymy Grzechow odpufzcze

24: nie/ y żywot wieczny: włzákże tego ták

25: nierozumiemy/ żeby włzyłcy [!] choć niepo-

26: kutuiący/ y w grzechách zátwardziáli/

27: grzechom odpufzczenie y żywot wiecz-

strona: 203v

1: ny otrzymác mieli: ále iedno cí/ ktorzy

2: prawdziwie pokutuią/ á w prawdzi-

3: wey Wierze y w Miłości Chrześciáń-

4: łkiey z tego światá zchodzą. Lecz siłá

5: tákich naydzie/ ktorzy ácz w Wierze

6: prawdziwey vmieráią/ iednák przedsię

7: nie z táką Miłością/ ktoraby ie zaráz

8: do żywotá wiecznego wprowadzić mo

9: głá: ále máią nieco ku oczysćiániu/ prze

10: to fie czyścíc mułzą.(*marg*) Apoc. 21. (–) Ponieważ nic po-

11: kalánego y zmázánego/ nie wnidzie do

12: Krolełtwá Bożego. Nád to ielzcze/ my

13: Cżyścu z Piłmá dowieść łáčno może-

14: my.(*marg*) Cżyłciec z Piłmá Doktorowie ł. wywodzą. (–) Bo one mieścá 1. Cor.3. Będzie

15: zbawion/ ále przez ogień. **Math. 5.** Nie
 16: wynidźielz z tám tąd/ áż zápłáciřz do na
 17: mnieyřzego **pieniązká [!]** . **Math. 12.** Kto
 18: rzecze řlowo przeciw Duchowi řwięte-
 19: mu/ nie będzie mu odpuřczono áni ná
 20: tym/ áni ná onym řwiećie. y inřze po-
 21: dobne/ Doktorowie Chreřćiańcy O-
 22: rigenes/ Theodoretus/ Oecumenius/
 23: Ambrořius/ Hieronymus/ Auguřti-
 24: nus/ Gregorius y inřzy/ o Czyřcu rozu-
 25: mieią.

26: **Confes.**

Tákże teř ten Czyřćiec prze

27: ćiwieńřtwem ieřt řłowom PAńřkim/

strona: 204

1: ktory ták mowi: Záprawdě záprawdě
 2: powiádam wam/ kto řlucha řłowá
 3: moiego/ á wierzy temu ktory mię po-
 4: řłař/ ma řywot wieczny/ á nie przydźie
 5: ná řąd/ ále przydźie od řmierći do řy-
 6: wotá.

7: **Cathol.**

Y tym řłowam Czyřćiec prze-

8: ćiwny nie ieřt Bo ták ie rozumieć ma-
 9: my. Kto wierzy Bogu oná řywá wiá-
 10: rá/ ktora nie ieřt proznuiąca/ ále we-
 11: řpořek z miłością álbo przez miłość do-
 12: bre vczynki řpráwuie: tákí pewnie ma
 13: řywot wieczny/ á nie ten co vmárlá á

14: proznuiącą wiarę ma.(*marg*) Nie káždy ktory wierzy w Chriřtufá Páná zaráz ma żywot wieczny. (–) O ktorym Pan

15: mowi: Nie wřelki/ ktory mi mowi/

16: Pánie/ Pánie/ wnidźie do kroleřtwá

17: Bożego.(*marg*) *Math. 7.* (–)Ani ten/ ktory ma być zbá-

18: wion/ á wřákże nie inaczey iedno przez

19: ogień.

20: **Confefs.**

Kto omyty ieft/ nie trzebá

21: mu iedno żeby nogi vmył/ bo ieft czyřtym

22: wřyřtek/ y wyřcie czyřtymi.

23: **Cathol.**

Nogi tu Auguřtyn ř. ludzkie

24: á ziemřkie požądliwořci rozumie: to

25: ieft/ mále álbo powřednie grzechy/ bez

26: ktorych ludźie ná řwiećie nie řá.(*marg*) Nog vmywánie co řie rozumie (–)Prze-

27: to tedy nie wřyřcy do niebá zá rázem

strona: 204v

1: idá/ że/ choć řámi řá czyřci/ iednák nogi

2: plugáwe y nie vmyte máia/ z ktorymi

3: řie do niebá wnidź niegodźi. (*marg*) *Apoc. 21.* (–)A ták mu-

4: řzá ie pierwey w Czyřcu řobie vmyć.

5: **Confefs.**

Co řie teź dotycze obiáwie-

6: nia duchow/ y duřz zmářlych ludźi/ že-

7: by řie podczás vkázowác miály żywia-

8: cym/ profřac od nich rátkunku áby były

9: wybáwione.

10: **Cathol.**

To řie y Ewáńgeliey záprzec

- 11: muścić/ ielli obiáwienia Duchow nie
- 12: dopuľzczácie. (*marg*) Obiáwienie duchow z Ewángeliey.
- : Mar. 9. (-)Azaľz nie pámiętaćie/ że
- 13: ná gorze gdy fie Pan Chriftus prze-
- 14: mienił/ vkaźáli fie im Heliaľz y Moi-
- 15: zefz zmárli? A zaľz w Księgách Ma-
- 16: chábeuľzowych nie czytamy/ że fie Iu-
- 17: daľzowi vkaźał Onias y Hieremiaľz/
- 18: y Apoštoľowie mnimáli po zmartwych
- 19: wřtániu Chryřtuľowym/ áby iákiego
- 20: Duchá widźieli. (*marg*) Luc. 24. (-) Czegoby nigdy byli nie
- 21: mniemáli/ gdyby byli nie wiedźieli/ że
- 22: fie duchowie vmárłych ludźiem pod-
- 23: czás pokázuia. (*marg*) Confesionię duchow obiáwienie (-)

24: **Confes.**

Rozumiemy tákowe oká-

- 25: zowanie być řzátáńfkem igrzyřkiem y o-
- 26: řzukániem ludźi/ ktory fie może y w An-
- 27: gioła řwiáćtořci odmienić/ áby thák

strona: 205

(*marg*) řzátánowi przypifuią. (-)

- 1: wiáre náľzę mogł ku wátpliwořci przy
- 2: wieřć/ áľbo nieiáko zniřczyć.

3: **Cathol.**

Ielli one z Bořkiey woley/

- 4: á nie z řzátáńfkiey mocy były/ á cze-
- 5: muľz ie řzátánowi przypifowác ma-
- 6: ćie? Niemożec fie řzátan w řpřáwách
- 7: řwoich z wiářą zgádzác áni iey potwir
- 8: dzác/ iáko ři duchowie cześto czynia.

9: Confefs.

Y wiemy to/ że Pan w za-

- 10: konie starym zakazał sie dowiadować
- 11: prawdy od vmartych ludzi/ ani chce
- 12: abyfmy sprawe iaka miec mieli z duchy
- 13: ludzi vmartych.

14: Cathol.

Y my to wiemy/ y przeto sie

- 15: prawdy od nich nie dowiadiemy: ale
- 16: gdyz nic przeciwnego wierze nalezey nie
- 17: powiedaią/ y owlzem ia potwirdzaią/
- 18: tedy ie nie za Szatanfkie igrzyfka/ ale
- 19: za prawdziwe obiawienie mamy.

20: Confefs.

Przeto onemu bogaczowi

- 21: rokofoznemu na męki podanemu/ iako
- 22: Ewangelia swiadczy/ nie dano posla
- 23: do braciey iego.

24: Cathol.

Bo tego byl zyiąc na swie-

- 25: cie lobie nie zaluzyl/ iako s. Augultyn
- 26: mowi: Boć nie kazdemu tego pofel-
- 27: itwa dozwalaia: ale tylko tym co w
- 28: Czyfscu fa/ a nie w piekle.(*marg*) Czemu Bogaczowi posla nie dano. (-)

strona: 205v

- 1: O Ceremoniach y o po-
- 2: rzadkach Koscielnych/ a o rze-
- 3: czach srednich ku wzywaniu wol
- 4: nych/ ktore media zowa.
- 5: XXVII.

6: CONFSSIONISTE.

7: Ceremonie ony zakonne zniŹcz ły.

8: CATHOLICI.

9: Zakonne Ceremonie zniŹcz ły/   n 

10: ich miejsce kościelne n łt ły.(*marg*) Ceremonie w kościele potrzebne. (–) Bo po-

11: niew zechmy ludzie  ciełni/   nie du-

12: chowie/ mowi ChryŹoŹtom Ź. y B fili-

13: us/ trzeb  nam Ceremoniy/ trzeb  po-

14: zwirzchnich zn kow/ ku wzbudzaniu

15: n boŹeńŹtw  n łzego.

16: **Confefs.**

Ktorych ApoŹtołowie w

17: KoŹciele BoŹym niech ieli teŹ d ley z 

18: chowyw c.

19: **Cathol.**

Ceremoniy ZydowŹkich vŹy-

20: w c niech ieli/  le n  to miejsce Chrze-

21: Źci ńskie Ceremonie Źtanowili.

22: **Confefs.**

Y i łnie to oznaymili/ Źe

23:  ci żaru Źadnego n  KoŹcioł BoŹy nie-

24: ch ieli kł Źc.

strona: 206

(*marg*)

-1: Ci żaru i kiego ApoŹtołowie n  KoŹcioł nie wkł dali. (–)

1: **Cathol.**

Ci żaru Źt rego zakonu ro-

2: zumiey:  le inŹe vŹt wy chrzeŹci ńskie

3: BiŹkupi Źłuznie ludziom przyk żow c

4: y ku chowaniu pod w c mog . Bo to

5: pośluzęństwo Apoštołowie przykázuią.

6: **Confefs.**

Przetoż ci ktorzy obyczaiem

7: Kościoła onego Zydowskiego Ceremo-

8: nie y obrzędy one do Kościoła Chrze-

9: ściańkiego wnałzáiá/ licźby takowych

10: Ceremoniy przymnažaiąc/ nic inego

11: nie czyniá/ iedno że chcą w Kościoł

12: Boży Zydowstwo wprowadzić y zás

13: przywroćić.

14: **Cathol.**

Niemálzci Ceremoniy za-

15: dnych Zydowskich w Kościele/ ále wy

16: tu podobno Wyznawce álbo Confesio

17: niŧy Augłzpurŧkie z Lutrom/ Melánch

18: tonem/ y Witemberczykami rozumie-

19: cie/ ktorzy tych Ceremoniy Kościel-

20: nych/ áni obrazow/ áni Młzey nie od-

21: rzucáią.

22: **Confefs.**

Ktorych my przedsięwzię-

23: ćia álbo mniemánia nie chwalimy/ ále

24: owłzem gánimy/ gdyż rozumieją żeby

25: Kościoł Chrıstufow miał być zátrzy-

26: man tymi to zabobony á obrzędy/ iáko-

27: by iákim Pedágogiem / álbo rzedźicielem

28: dziećinnym.(*marg*) Confesionıfte Confefiá Aufzpurŧką gánią. (-)

strona: 206v

1: **Cathol.**

Nie przetoć Ceremonie w

- 2: Kościele/ áby nimi Kościół miał być
 3: zátzyman/ iákoby Pedágogiem iákim
 4: (co włąfnie Zakonowi y Ceremoniam
 5: iego przyftało) ále iż ieft wietfza część
 6: ludzi w Kościele/ ktorzy iż fie więcey
 7: smyflámi pozwierzchnymi á niż rozu-
 8: mem fprawuią/ fámi przez fie myfli ku
 9: Niebieskim rzeczám fnádnie wznośíc
 10: niemogą. (*margin*) Ceremonie dla czego w kościele. (-)Przeto tymi pozwierzchne-
 11: mi á widomemi znáki/ vpomináni by-
 12: waią/ áby kiedy taką myśl y takowe
 13: ftáranie przedsię wzięli/ ktore Chrze-
 14: ściáńskiemu człowieku przyftoi. Boć y
 15: Pan Chriflus przeto Sákrámenty pod
 16: znákami widomemi wftáwił/ áby fie lu-
 17: dzie z rzeczy widomych/ onych niebie-
 18: fkich á niewidomych vczyli/ y ku nim
 19: fwe myfli wzbudzáli.

20: **Confefs.**

Abowiem ielliz Apoftoło-

- 21: wie oni święci niechćieli ná lud Krze-
 22: ściáński kłáść onych od Bogá podá-
 23: nych obrzędow y Ceremoniy/ y ktożby
 24: fie tego śmiał wáżyć/ zwłáfczá báczny
 25: á rozumem y rozfádkiem zdrowym
 26: od Bogá obdárzony/ áby miał wymy-
 27: fły ludzkimi Kościół Boży zádzierzy-
 28: wác y záchowywác?

Apościołowie słuźnie Cere-

- 2: moniy Zydowfkich ná Chrześciány w-
 3: kładác niechćieli/ ktore ciężkie á niez-
 4: nośne były/ y chwałę Páná Chriftofo-
 5: wę zácimiály. Ale Kościelne áni cięż-
 6: szkie są/ y chwale Chriftofovey nietyl-
 7: ko nic nieszkodzą/ ále ją też wżyftkim
 8: przed oczy kładą.

9: **Confefs.**

Ktemu iefzcze/ im więcey

- 10: tych Ceremoniy w Kościele Bożym/
 11: tym więcey sie wymuie/ nie tylko wol-
 12: ności Chrześciánfkiey/ ále też y wierze
 13: náfzey/ y Kryftofowi łámemu dzieie sie
 14: vblizenie.

15: **Cathol.**

Wolności Chrześciánfkiey

- 16: nic sie tym niewymuie.(*marg*) Ceremonie nic wolności Chrześciánfkiey nie szkodzą. (-)
 Bo ácz nas P.
 17: Chriftus od grzechu/ śmierci y piekła
 18: wolne vczyńił/ iednák nas od pośtu-
 19: szeńftwá Kościelnego nie wyzwolił/ y
 20: owżem go słućać rofkazál: y potrzebá
 21: tego/ áby wżyftkie rzeczy w kościele vc-
 22: ćiwie y porządnie (iáko nápomina A-
 23: pośtoł) íprawowane były. co bez Cere-
 24: moniy być niemoże.

25: **Confefs.**

Gdy lud szuka w Ceremo-

- 26: niach tego/ czego ma w łámych Synu

27: Bożym Kryśtuśie Iezuśie przez wiá-

28: rę łzukác.

strona: 207v

1: **Cathol,**

Od tego łą Káznodźieie á-

2: by ludźie ták o Ceremoniach/ iáko o in

3: łzych rzeczách náuczáli/ żeby nic obłędli

4: wego nie trzymano.

5: **Confefs.**

Przełtáwác tedy wierni

6: Boży máią ná niewielu Ceremoniách

7: łkromnych/ vcźciwych nie wydwrnych

8: ále prołtych á łłowu Bożemu namniey

9: nie przećiwnych.

10: **Cathol.**

Owa y wy bez Ceremoniy

11: być niemożećie/ ktore ták bárzo hydźicie

12: ábyście porzućiwłzy święte á łtáre Ce-

13: remonie/ ná to mieyłce łwe nowe fán-

14: tázye wprowadźili. (*marg*) Confesionifte łámi bez Ceremoniy być niemogą.

15: Ná iákich Ceremoniach lepiej przełtáwác. (-)Toć iedno iuż nam

16: o to idźie/ iełli ná wálznych Ceremoni-

17: ach nowych od was wytworzonych/ y

18: roznych/ czyli ná łtárożytnych Kościel

19: nych/ zgodnych/ powłzechnych ráczey

20: przełtáwác mamy.

21: **Confefs.**

Tákże y tych czálów iełliby

22: ktore zbory miály rozne Ceremonie/ z-

23: włázczá przj vżywaniu Wieczerzey pán

23: łkiey/ y przy inłzych niektórych świętych

24: łpráwách/ á w náuce y w wierze byłyby

25: zgodne/ nie ma dla tego iedność y to-

26: warzyłtwo kościołow náłzych táršana

27: być.

strona: 208

1: **Cathol.**

Ná tymći włyłtko/ że fie wy

2: nie tylko w Ceremoniách/ ále też y w

3: Náuce y w Wierze nie zgodzaćie

4: **Confefs.**

Ale tu przy tym przełtrze-

5: gamy y vpominamy pilnie/ áby miedzy

6: rzeczy śrzednie/ to iest wolne ku vzywá

7: niu álbo nie vzywániu/ niebyłá zaczy-

8: tána Młza y vzywánie obrázow w ko-

9: ściele Bozym (ktore nie łą wedle pra-

10: wdy z liczby rzeczy śrzednich) iáko nie-

11: ktorzy zwykli czynić.

12: **Cathol.**

To iuż tu vcźniowie mędrłzy

13: nád miłtrze. Bo y Luter y Melárch-

14: ton/ y Confefsia Augłzpurłka/ y iak-

15: miarz włyłcy práwi Luterani/ obrázy

16: y Ceremonie zátrzymáli: ktore ći z Kál

17: winem y z Sákrámentarzmi Icono-

18: dáłtámi/ to iest Obrázokaźcámi wy-

19: rzucáią.(*marg*) Confefionifte przeciw Confefiey Augłzpurłkiey/ y Lutrowi. (-)

20: **Confefs.**

A przeto go tákowe Adia-

21: phorá (to iest wolne ku vczynieniu rze-

22: czy) bywáią ciągnione do wyznánia

23: wiary/ iuż nie fą w ty czáfy w wolności

24: náfzey.

25: **Cathol.**

Iuż fie tám fámí z Miłtrzá

26: mi fwemi o tym dířputuyćie y zgadzay-

27: ćie iáko chcećie.(*marg*) Obrázy nie fą Adiáphor (-) Myć tych zá media áni

strona: 208v

1: Adiaphorá nie mamy/ z ktorých wiel-

2: kie á iáfne pożytki w kościele mamy.

3: A ći ktorzy ie wyrzucáli przed 781 lat/

4: ná wtorym Niceńłkim Concilium po-

5: wńzechnym/ zá Heretyki niezbożne fą

6: ofádzeni.

7: O dobrách Kościelnych.

8: XXVIII.

9: CONFSSIONISTE.

10: Ku tákowemu tedy řzáfunku tych

11: pożytkow kościelnych obieráni bywáią

12: mężowie bogoboyni/ bączni/ y w gořpo

13: dárftwie dobrze ćwiczeni/ ktorzyby ty-

14: mi poki y dochody dobrze řzáfowác

15: vmieli.

16: CATHOLICI.

17: w pierwfzym Kościele/ iáko y dźiř

18: v nas Biřkupom z fwmí kápłany do-

19: brá Kościelne ku řzáfowáníu fą podá-

20: ne: y fą o tym Canony iáko imi řzáfó-

21: wác máią. Iest y Concilium Trydent

22: łkie/ ktore to dobrze/ iáko infze rzeczy o-

23: pátrzyło.(*marg*) Dobrámi Kościelnemi kto ma száfować. (-)

24: **Confefs.**

Iáko y tych czáfow z dobr

strona: 209

1: Kościelnych Ich M. Księża łami fie

2: bogáczá/ á interir Kościoł bez załug

3: godnych y vczonych łpułtołzał.

4: **Cathol.**

Tegoć y náfzy nie chwałá.

5: Lecź káždy brzemię łwe poniešie.

6: **Confefs.**

A Łázarzow wízędy pełno

7: przed vliczkámi bogátey księżey.

8: **Cathol.**

Y v was nie widziemy ie-

9: łzcze łzczodroby wielkiey/ okrom tego/ że

10: Dzięsięćin nie płáćicie/ dobrá kościel-

11: ne ná wielu mieścách łobie przywłá-

12: łzczácie/ poddáne niemiłosiernie łupi-

13: ćie/ robić im łobie/ y w Świętá/ á nie-

14: ktorzy y w Niedzielę káżećie. etc

15: O łtanie bezmałżeńłtwá

16: y o łtanie małżeńłkim/ á o gołpo-

17: dáłłtwie. XXIX.

18: CONFESSIONISTE.

19: WYznawamy y to/ że ći ktorzy

20: dar ten od Páná Bogá máią

21: áby mogli bez żony żyć/ ták że-

22: by y w łercu y w myłłi czyłci á pow-

23: ściągliwi byli/ nie cierpiąc ná żądzách

24: vpalenia ciężkiego/ tákowi mogą Pá-

25: nu Bogu w tymże powołaniu swoim

strona: 209v

1: służyć/ poki fie będą znác tym dárem

2: obdárzonemi.

3: **Cathol.**

Chwałá Bogu/ że iuz ták o

4: dziewictwie y bezzeńftwie z Páwłem s.

5: trzymać: ácz go iefzczę widzę z tymże

6: Páwłem s. nád Małżeńftwo przeklá-

7: dáć niechceć. (*marg*) Luter co o ftanie bezmałżeńftwá trzymał.

8: **In Epi. adPraepositumLuneb. InquodamSerm.** (-)A choć ie zálecać/ nie

8: widzę żeby go kto miedzy wámi náslá-

9: dowá: przeto znác że to nie z fercá mo

10: wić. Bo y rozmáicie ten ftan sfczypie

11: ćie. Y wász Pátryárchá Luter nápiśá:

12: Ze iáko bez pićia y iedzenia/ ták y bez

13: niewiáfty człowiek żyć niemoże. Y tho

14: iefť ftátut o tym iego: Iefli niechce zo-

15: ná/ niechay dziewká przyidzie. Bo to/

16: powieda/ Pan Bog przykazał. etc.

17: **Confefs.**

Y znamy tákowe ofoby łác-

18: nieyfze być ku słuźbie Bożey niżli te/ kto

19: rzy sřrówámi wláfnemi ábo gořpodár

20: ftwem około czeládzi bywáią rozerwáni.

21: **Cathol.**

Nietylko łácniefze ku słuź-

22: bie Bożey/ ále y Pánu Bogu przyiem-

23: nieyźe.(*marg*) Cor. 7. (-)Bo ś. Páweł ták mowi: Ze kto

24: da corkę zá muž nie grzelzy/ dobrze czy-

25: ni: ále kto nie da (á onę w pánieńftwie

26: záchowa) lepiej czyni. Lepfzy tedy zgo-

27: łá łam wfobie Dżiewiczzy j Wdowi łtan

strona: 210

1: ieft/ niźli Małżeńłki/ iáko to tám łzero-

2: ko Páweł ś. y Doktorowie ná to miey-

3: łce wywodzą.

4: **Confefs.**

Ale iefłizeby záś dárú tego

5: powścięgliwości pozbyli.

6: **Cathol.**

Nie pozbędźie dárú Bożego

7: żaden/ iedno ktory go záchowác niech-

8: ce. (*marg*) Dárú bożego kto pozbywa. (-)Bo Pan Bog gotow ieft dárý łwo-

9: ie dáváć káżdemu/ ktore czyni co nań

10: zależy/ á powołánia łwego pilnie przy-

11: łtrzega.

12: **Confefs.**

Ktory gdyby im był od Pá-

13: ná odiet/ czuliby ná się potrzebę/ y ćier

14: pieliby vpalenie długe á nieodmienne

15: tákowi niechay pámiętáią ná łłowá

16: one Apołtolłkie/ ktory powiedźiał/ że le-

17: piey ieft ożenić łie niźli vpalenie ćier-

18: pieć.

19: **Cathol.**

Ták wy y Mnichom y Mni-

20: łzkam nie małżeńłtwá/ ále wfzetcžno-

21: ści dopuŝczacie/ łowá Páwłá ś. źle

22: wykłádáię.(*marg*) Confesioníte Mnichom y Mniŝkam cudzołoftwá dopuŝczáię. (–)

(*marg*) Páwłá f. Confe. opákuię. (–)Bo iáko to mieyŝce Dokto

23: rowie ŝwięci/ á zwłáŝczá Ambroży S.

24: wykłádáię. Nie mowi tu Páweł o tych

25: ktorzy iuŝ Pánu Bogu czyŝtoŝć ŝwoię

26: ŝlubili y oddáli. Abowiem iuŝ tákowi

27: ŝie pooŝeniáli: iuŝ oblubieńcowi niebie

strona: 210v

1: ŝkiemu wiárę obiecáli: przeto ieŝli ŝie do

2: Małżeńŝtwá ŝiemŝkiego záię obroca/

3: iuŝ ŝie cudzołoznikámi y krzywoprzy-

4: ŝięŝcy ŝtawáię/ y wieczne potępienie

5: máię (iáko Páweł ś. o Wdowach mo-

6: wi) przeto że pierwŝá wiárę złomili.

7: O tych tedy Apoŝtoł mowi ktorzy ie-

8: ŝzcze ŝá wolni/ á ŝadnym ŝie ŝlubem nie

9: obwiázáli/ że tákowym lepiej ieŝt oŝe-

10: nić ŝie/ niŝli vpalenie ćierpieć. Vpale-

11: nie ćierpi nie ten ktory ieŝt od ćiáłá ku-

12: ŝzony (bo ŝie tego ŝaden wwiárowác nie

13: moŝe) ále ten ktory od ogniá poŝádl-

14: woŝci ćieleŝney ieŝt zwycięŝony.(*marg*) Vpalenie ćierpieć co ieŝt. (–) Temu

15: lepiej ieŝt oŝenić ŝie/ niŝliby ŝie miał v-

16: ŝtáwicznie w błócie wálác. (co o wol-

17: nym iednák rozumieć potrzebá) Bo

18: ináczey rozumieię/ y ŝam Páweł by ŝie

19: był oŝenić muŝiał/ kiedy pokuŝę ćiele-

20: ŝná ćierpiał: y owŝzem y mąŝ gdy od ŝo-

21: ny odieŝcie/ gdyby nań to wálŝe vpale-

- 22: nie przyšlo/ musiałby drugą poiać. Ale
 23: on wiedział dobrze/ iako y my wiemy/
 24: że iest przeciwko tey pożądliwości in-
 25: szych lekarstw dofyć/ okrom żony.(*marg*) Lekarstwá przeciw pokufie cíelefney. (-)Bo
 26: tak mowi: Trapię ciało moie/ y w po-
 27: słufzeństwo poddawam. Do tego służą

strona: 211

- 1: ludźiem pobożnym modlitwy/ pofty/
 2: biczowanie/ włosienice/ twarde legá-
 3: nie etc. Benedykt ś. gdy ná się tako-
 4: wą pokufę poczuł/ nie do żony nátych-
 5: miał sie vćiekł/ ále miedzy ćierzie y
 6: pokrzywy się nágo położył/ y w nich sie
 7: tak długo walał/ aż pokufá odłtąpiá.
 8: Tákci wálczyć mężnie przeciw poku-
 9: sam potrzebá/ temu kto chce Korony
 10: doftać/ á nie cíálu śwey woley pozwá-
 11: lác.

12: **Confes.**

Abowiem Małżeństwo v-

- 13: stáwiono iest od Pána Bogá/ ktory
 14: stanowi temu hoynie błogofławić ra-
 15: czył/ y rofkazanie dał/ áby mąż z żoną
 16: śpolnie á nierozdzielnie z sobą mieszka-
 17: iąc/ w miłości w zgodzie żyli.

18: **Cathol.**

Wiemy to dobrze że Mał-

- 19: żeństwo dobre y od Bogá iest/ y owżem
 20: Sákráment wielki/ wedle słow Páwłá
 21: ś. (czego wy nie pozwalacie) ále też

22: wiemy/ że łtan czyłtości lepłzy iełt/

23: y zacnieyłze ma od Bogá obietnice.(*marg*) Małżeńłtwo dobre iełt. (-) (*marg*) Lut. to. 6.

: li. De Ma.

: LVter Wielożeńłtwá dopułzca [!] (-)

24: **Confefs.**

Odrzucamy tedy y potępia

25: my polygámią/ wielożeńłtwo niezbożne

26: **Cathol.**

Ale go Luter wáłz nie potę-

27: pia/ y owłzem go dopułzcza.

strona: 211v

1: **Confefs.**

Wyznawamy/ że Małżeń-

2: łtwá máią być przyimowáne y łączone

3: łłufłnie/ porządnie/ w boiáźni Bożey/

4: nie przeciwko Zakonowi Bożemu ál-

5: bo Práwam ktore zábraniáią niekto-

6: rych łtopniow w małżeńłtwie/ áby nie-

7: były małżeńłtwá krewnością álbo po-

8: winnością bliłką plugáwione.

9: **Cathol.**

Y tu dobrze z Kościołem

10: trzymacie. Lecż te Práwá łtárego za-

11: konu/ czemu nic nie łzkodzą wolności

12: Chrześciáńłkiew? czemułz też tu żydo-

13: łtwo do kościołá wprowadzacie?(*marg*) PRáwá łtárego zakonu wolności Chrześciáńłkiew
nic niełzkodzą. (-)

14: **Confefs.**

A máią być potwirdzáne

15: w kościele álbo we zborze Bożym iáw-

16: nie z modlitwami ku Pánu Bogu/ y

17: błogofławieńftwem świętem vćcione.

18: **Cathol.**

Nie tylko potwirdzić ále y

19: łączyc álbo ślub dáwać w kościele má-

20: ią dla zábronienia Małżeńftw potá-

21: iemnych/ iáko to dobrze Concilium Try-

22: dentfkie opátrzyło.(*marg*) W kościele dáwać ślub potrzebá. (-)

23: **Confefs.**

Poftánowione fą we zbo-

24: rze Bożym porządne o tym fądy y Sę-

25: dzie/ mężowie pobożni/ cnotliwi/

26: godni/ ktorzyby rofterkom á roznicam

27: w małżeńftwie zábiegáli.

strona: 212

1: **Cathol.**

Teć fądy nie Láikom/ ále

2: Práwu Duchownemu álbo Bifkupo-

3: wi przyftoią/ iáko fie w Kościele zá-

4: chowuie. (*marg*) Sądy o Małżeńftwie komu przyftoią. (-)

5: **Confefs.**

Pewna teź iefť rzecz/ że te

6: fpráwy y vczynności ktore bywáią czy-

7: nione w prawdziwey wierze od rodzi-

8: cow/ wedle powinności małżeńfkiey ku

9: ich dziećkam/ y tákże w gofpodárftwie

10: około czeladki fwey/ fą przed Bogiem

11: święte y prawdziwie vczynki dobre/

12: ktore fie Pánu Bogu pewnie podobá-

13: ią/ nie mniej iáko y modlitwy/ pofty/

14: álbo iálmuzny prawdziwe.

15: **Cathol.**

O tym namniey wątpić nie

16: potrzebá: że te vczynki/ gdy ie kto ku

17: czći á chwale Bożey w iego łáfce czyni/

18: Pánu Bogu fie podobáią.(*marg*) Wychowanie dźiatek y dobry rząd czeládzi Bogu fie podoba. (-)Lecz Mo-

19: dlitwy/ Pofty/ y iálmuzny zgołá fá le-

20: pŕze. Bo w onych íprawách źiemŕkich

21: záfwe iest iáka przyfádá wláŕnych po-

22: źytkow álbo miłósci przyrodzoney: á w

23: tych nie ták.

24: **Confes.**

Z Apoštołem Páwłem świę-

25: tym w ieden poczet/ y w iedną liczbę

26: náuk y ártykułow ízátáŕŕkich poczyta-

27: my one náuki/ ktoremi broniá y záká-

28: zuiá małżeŕtwá S.

strona: 212v

1: **Cathol.**

Przydác byío/ ludziom wol-

2: nym. Bo Mnichom álbo Mnifzkam/

3: Káplanom y inŕzym ktorzy czyfíość Pá

4: nu Bogu obiecáli/ fłufznie broni Ko-

5: ściól y bronić ma/ áby potępienia nie

6: mieli/ że fłubu fwego y wiáry Pánu

7: Bogu nie záchowáli/ wedle Páwłá S.

8: ále wolnym záfwe Máłżeŕtwo świę-

9: te wolne. (*marg*) Koŕcioł S. Máłżeŕtwá ludziem wolnym niezákázuie.

10: **Tit.5.** (-)

10: Confefs.

Stan bezżeńki który plu-

11: gáltwá pełny iest zá przekłety/ y złorze-

12: czony być znamy/ także iáwne y táiem-

13: ne hypokryty/ ktorzy zmysláią łobie czy

14: łtości swoie/ y fáłszywie łwe powścię-

15: gliwości przed ludźmi pokázuią/ bę-

16: dąc wżech nieczyłtości y nie włtrzymá-

17: łości pełnymi.

18: Cathol.

Y my takiego nie chwalimy.

19: Lecż to co o Hipokritách przydawaćie

20: ktoż nie widźi ná kogo przymawiaćie/

21: á iáko łami łtan święty nie chrześcián

22: łkie fzcżypiećie y hydźicie. Ale my/ iáko

23: plugáltwá y hipokrifiey nie chwalimy/

24: tak te łłuznie wyłławiamy/ ktorzy ciá-

25: ło swoie Pánu Bogu poświęćiwłzy/(*marg*) Stan bezżeńki plugáwy

⌈ Stan bezżeńki święty. (–) od

26: włzelákich rołkołzy ćielełnych łie włtrzy

27: mawáiąc/ poboźnie á świętobliwie ży-

strona: 213

1: wą: iákich z łálki Bożey było zówłze y

2: iest dołyc w Powłzechnym Kościele.

3: Confefs.

Sektá Apołtolczykow byłá/

4: iáko v nas Mniłzy álbo Nowokrczeń-

5: cy nie mieć nic włáłnego/ nie mieć żon.

6: Cathol.

Niełpráwiedliwie łektę He-

7: retykow z Mnichy zrownywaćie/ gdyż
 8: oni iáko Heretycy od Kościoła fą po-
 9: tępieni/ á Mnifzy záfwsze mieyfce fwoie
 10: w kościele mieli.(*marg*) Confessionifte Mńichy potwarzaią.
 11: Sektá Apoftolczykow iáka. (-) Acz tedy Apoftolczy-
 12: kowie w tym byli Mnichom podobni/
 13: że żon nie mieli/ áni włafnych rzeczy:
 14: ále w tym rozni byli/ że trzymáli/ áby
 15: żaden zbáwion być niemiał/ ktoryby
 16: ták nie żył fpołem z nimi. Lecż Mnifzy
 17: wiedzą y znaią/ że Chrześciánie w ká-
 18: żdym ftánie y powołániu/ zbáwienia
 19: doftác mogą/ á fami przeto/ áby Pánu
 20: Bogu bez zafzkody pilniey służyć mo-
 21: gli/ ktoremu fie raz oddáli/ żywotá A-
 22: poftolfskiego/ y rad Páná Chriftufo-
 23: wych násláduią.
 24: O Zwierzchności.

24: XXX.

Con-

strona: 213v

1: CONFSSIONISTE.
 2: VRząd nayprzednieyfzy zwirz-
 3: chności ieft ten/ ftárác fie o zá-
 4: chowanie pofpolitego pokoiu/
 5: y o befpieczne wżem obywatelom mie-
 6: fzkánie. Czego fnádniefy/ dofskonáley/ y
 7: fzcześliwiefy doftápic y ziednác niemo-
 8: że/ iedno gdy zwierzchność będzie pobo-
 9: zna/ bogoboyna/ y Pánu Bogu dufá-

- 10: iąca. Ktora/ przykładem onych zac-
 11: nych á świętych Krolow y Książąt
 12: przełożonych ludu onego Páńfkiego/
 13: prawdę Bożą y przepowiadanie iey/
 14: z łzczyrą á z prawdziwą wiarą pomna-
 15: ża. Fálfze/ nabożeńftwá zmyślone ze
 16: wízelką niepráwością y bálwochwál-
 17: łtwem wyrzuca/ niłczy y wykorzenia/
 18: Kościół Boży prawdziwy/ broniąc/
 19: łzczyąc y mnożąc.
 20: CATOLICI.
 21: Prawdá iełt/ to iełt vrząd zwirzch-
 22: ności świeckiey/ Heretyki obłędliwe
 23: hámowác y kárác: á Kościółá práwe-
 24: go Powłzechnego bronić.(*marg*) Vrząd zwierzchności Świeckiey. (–)

25: **Confefs.**

Wyznawamy też to/ iż ná

- 26: zwirzchność pobożną á świętą należy
 27: mieć pilną pracą o prawdziwey chwa-

strona: 214

- 1: le Bożey. Przeto potrzebá tego/ áby w
 2: rękách łwoich łowo Páńfkie trzymáła
 3: y przed oczymá miáła/ przełtrzegáiąc
 4: tego pilnie/ áby nic przeciwnego wo-
 5: ley Bożey y iego łłowu świętemu nie
 6: vcżono áni rozsiewano.

7: **Cathol.**

Lecz ná Páná świeckiego

- 8: nie należy łądzić/ ktora iełt práwa wiá
 9: rá/ ále ma te kárác/ ktorzy ná **Concilium**

10: porządny z Heretyki bezbożne są o-

11: łądzeni. (*marg*) Swiecki Przełożony łądzić o Wierze niemoże. (-)Biskupia rzecz iest błędy odkry

12: wąć/ y ofądząć: Krolewka one hám-

13: wąć y wykorzeniać.

14: **Confes.**

Ktemu ma też mieć Prá-

15: wá wedle słowá Bożego vczynione/

16: ktoremi rządzić y sprawować lud ma

17: od Pána Bogá fobie zwierzony.

18: **Cathol.**

Tákie práwá vrząd y zwirz

19: chność wśeláka w kościele/ ma dawno

20: śpifáne y wśtáwione/ iedno ie chować

21: potrzebá. Przeto od was inżych czekać

22: nie potrzebá.

23: **Confes.**

Tákże też y odźczepieńce nie-

24: wámowane (ktorzyby prawdziwymi

25: byli Heretykami) bluźnierze Magesta

26: tu Bożego/ ktorzy Kościół Boży trwo-

27: żą/ tárgaia/ rośprażaia/ powinna iest

strona: 214v

1: zwierzchność hámować/ powściągać/

2: y takowemu złemu wśelákim obyczá-

3: iem ząbiegać.

4: **Cathol.**

Ci wśyfcy prawdziwymi

5: Heretykami są/ ktorzy itare błędy czá-

6: słow náfzych wnieśli/ ktore wśpolek

7: z nimi ná dawnych Conciliach/ y ná

8: tym Trydentfkiem niedawnym fą ofą-

9: dzone y potępione. (*marg*) Heretykámí prawdziwymí ktorzy. (-)Iáko Kálwinište

10: Sákrámentarze/ Luteranowie etc. A

11: ták fámíście sie tu ofądzili.(*marg*) Confesioníšte fámí sie ofądzili. (-)

12: **Confes.**

Máią dopiero drogi they

13: przez woynę ku przyściu do pokoju y

14: przelpieczności szukác.

15: **Cathol.**

Dobrzeście y w tym Lutrá

16: Pátryárchy wálzego odstąpili/ ktorzy

17: náuczał/ że sie niegodzi Chrześciánom

18: z Turkámí wieść woyny. Bo tho/ po-

19: wiáda/ iest woley Bożey sie sprzeći-

20: wiác/ ponieważ Pan Bog przez nie

21: grzechy nárze náwiedzác y kárác chce.(*marg*) LVter woyny niedopufzcza/ ále ią sam rozżega. (-)

22: **Confes.**

A przeto gánimy y odrzu-

23: camy precz Nowokrzczeniece/ ktorzy iá-

24: ko niehcą áby ludzie wierni á Chrze-

25: ściánfcy ná Vrzędziech byli/ y przelo-

26: zeńftwo ná łobie nošili/ tákże też y to

27: łobie máią zá grzech y zá rzecz nieprzy-

strona: 215

1: ftoyną/ áby spráwiedliwym fądem zło-

2: czyńcá od vrzędu miał być zábijan/ áby

3: zwierzchność przeciw nieprzyácielo-

4: wi wálczyć miałá/ y áby przysięgi flú-

5: łznie oddawáne były/ y niektore ine rze

6: czy tym podobne zá grzechy poczytáią.

7: **Cathol.**

Tego łie oni wšyftkiego od

8: Lutrá náuczylí.(*marg*) Nowokrzczęńci od Lutrá powftáli. (–)

9: **Confefs.**

Tákże ine powinności zchu

10: ćią y wiernie wypełniác máią/ czlá/ po

11: bory/ danie/ dochody wšzelákíe płácić.

12: **Cathol.**

Dzięsięćin niewšpomináią:

13: choć łie zá Ewángeliki máią.(*marg*) Dziełięćiny. (–)

14: **Confefs.**

Potępiamy tedy/ gánimy

15: y od nas odpędzamy wšyftki te ktorzy

16: zwierzchnością gárdzą/ y vrzędowi nie

17: pośłufzni łą. Tákże teź precz odrzuca-

18: my przeciwniki Rzeczypośp. odporne y

19: niezbożne wšzetczniki y łotroftwá. A

20: ná koniec wšyftki ktorzykolwiek po-

21: winności łwoich/ bądź iáwnie/ bądź

22: chytrze álbo táiemnie czynić łie zbra-

23: niáią.

24: **Cathol.**

Słufznie to czynicie/ y chwa-

25: limy to pośłufzeństwo w was/ ktorým

26: łie bez pochyby zwierzchności zálećicie.

27: Boże by iedno z fercá było. Aleć nie ták

strona: 215v

1: łámą rzeczą vczą we Fráncyey bráciřzko

2: wie wálzy.

3: **Confefs.**

Prośimy Bogá Oycá ná-

4: łzego niebieskiego Miłóściwego/ áby

5: Przełożonym nád ludem Bożym/ y nam

6: też/ y włzemu ludowi łwemu dał bło-

7: gołławieńtwo łwe święte.

8: **Cathol.**

Ráčż Pánie Boże przywro-

9: ćic pokoy Kościołowi łwemu/ á od-

10: łzczepieńcom/ obłędliwym y występny

11: włyftkim rácz dáć vpamiętanie/ y

12: práwe návrocenie/ przez Ie-

13: zułá Chrıstufá Páná ná-

14: łzego. AMEN.

15: Koniec.

strona: 216

1: Ná Liłt do Czy-

2: telniká.

3: CONFSSIONISTE.

4: Gdyż Apołtoł Páweł ś. o łobie po-

5: wiáda/ że łie we włyftkich rzeczách w-

6: łzyftkim wydawał/ áby włyftki Pánu

7: Bogu pozyfkał.(*marg*) Páweł ś. wiáry nikomu gwoli nie odmieniał (-)

8: CATHOLICI.

9: Páweł ś. w inłzych rzeczách/ okrom

10: wiáry/ rad łie włyftkim wydawał: ále

11: wiáry nikomu kwoley nie odmieniał/

12: ále owłzem y Piotrowi łie dla máley

13: rzeczy śmiełe łprzećiwil/ y łam łobie

- 14: y Angiołowi Bożemu/ gdyby co inſze-
 15: go opowiadał/ wierzyć nie dał: y prze-
 16: ciwko fałſzywym Apoſtołom mocnie lie
 17: zawaſze zaſtawiał. (marg) Gal. 2. Gal. 1. (–)

18: **Confefs [!]**

My też ktorzyſmy to wy-

- 19: znanie wiary wydali/ acz mamy Arty-
 20: kuł o Wieczerzy Pańſkiej prawdziwy
 21: wedle ſłowá Bożego y doſtateczny/ w-
 22: ſzakże dla tych ktorzyby dla Confefsiey
 23: Augſzpurſkiej ábo Sáſkiej/ rozruch iá-
 24: ki chcieli w Kościele Bożym doſyć iuż
 25: zewſząd vtrapionym czynić/ przyłoży-

strona: 216v

- 1: liſmy tu dla nich ten to Artykuł o Wie-
 2: czerzy Pańſkiej.

3: **Cathol.**

Widźicie/ iáko dla zgody ci

- 4: mili Ewángelicy nowi/ wiary ſwoie
 5: odmieniaią. Ieſliże Augſzpurſka álbo
 6: Sáſka Confefsia dobra ieſt/ á czemuż
 7: ieſy we wſzytkim nie trzymacie? A ieſli
 8: zła/ á wáſza dobra/ czemuż dla iednego
 9: Artykułu zgodnego/ złą wiare y błędy
 10: cudze przyumiecie?(marg) Confefionie dla zgody wiary ſwoie odmieniaią. (–)

11: **Confefs.**

Cały iáko ieſt ná Trydent-

- 12: ſkie Concilium Papieſkie.(marg) Tridentſkie Concilium (–)

13: **Cathol.**

Tridentſkie Concilium Po-

14: fzechne [!] á práwdziwe/ nie Papieſkie
 15: zwąć maćie. Bo áćźci ie Papież wedle
 16: Ítárego zwyczáiu koſcielne^{go} złożył: ie
 17: dnák ono ták wolne było że káždemu
 18: y Heretykom wízyſtkim wolno było y
 19: pod gleytem ná nim Ítánąc/ y náukę
 20: Íwoię ſwiátu/ ná íáwie/ wedle Páná
 21: Chriſtuſowego roſkazania/ á nie po-
 22: kátnie przepowíádác. Lecź żaden z
 23: tych miłych Miſtrzew tám fie nie-
 24: śmiał okázác/ wedle ſłowá Páná Chry-
 25: ſtuſowego/ że/ Kto źle czyni álbo vczy/
 26: ten ſwiátłóſci nie lubi/ áby fie nie ob-
 27: íáſniły vczynki iego. (*margin*) Luterani ná Concilium Ítánąc nieſmieli.

: Ioan 3. (-)

strona: 217

1: **Confefs.**

Roku 1551. od koſćcio-

2: łow Kſiążąt y Akadémiey Rzeſzey Nie

3: mieckiey poſłány

4: **Cathol.**

Aza wízyſtká Rzeſza Niemie-

5: cka w Saſiey fie zámykáć.

6: **Confefs.**

Y wyznawamy/ że nie in-

7: ſza náuká ieſt we zborzech náſzych/ ie-

8: dno tá ktora tu ieſt opiſána w tym to

9: Artykule.

10: **Cathol.**

Ieſli nie ieſt inſza náuká/ á

11: czemuż ich ná wżyftkim nieprzyimuie-

12: ćie/ ále nową Confefsią łobie tworzy-

13: ćie. Lecż łie wy z nimi w inłzych rze-

14: czách/ y owżem áni wtym Artykule ni-

15: gdy nie zgodźćie.

16: **Confefs.**

Y ktemu iefzcze przydáli-

17: łmy obyczay vgody o tym Sákrámenćie

18: Wieczerzey Páńłkiey.

19: **Cathol.**

O miła zgodo co obyczá-

20: iow vgody łzukałz.(*margin*) Zgodá Kácerłka [.] . (-)

21: **Confefs.**

Wydány od zacnych á v-

22: czonych ludźi Ianá Kálwiná y The-

23: odorá Bezy.

24: **Cathol.**

Prawdá/ zacnić to ludźie/

25: nie cnotámi/ ále łotrołtwem łwoim by-

26: li.(*margin*) Kálwinowá zacnołć.

· **De Miłsae Sacri. c. 2.** (-) Kálwiná/ iáko Antonius Demo-

27: cháres piłze/ prze łprołtnołć á wżetecz-

strona: 217v

1: nołć iego/ z oyczyzny włáłney wyłwie-

2: cono. Kálwiná/ iáko Ioannes Vacg-

3: nerius powiáda/ znáią ludźie/ między

4: rołpułtnikámi oyczyzny iego naroł

5: łtnieyłzego/ między niełtátecznymi á nie

6: łłownymi naniełtátecznieyłzego. Kál-

7: winá z Argentoratu wyłwiecono/ iá-

- 8: ko Lindanus piŕze.(*marg*) [Dubitantij Dial. 2.](#) (-) Kálwiná Serwet
- 9: wŕwoiey odpowiedzi śmieie Męžoboy-
- 10: cą y Symoná Czárnoksięžniká [vcz niem](#)
- 11: zowie/ mowiác ták: Smiey mi záprzeć
- 12: tego/ żeš morderzem nie ieft/ á ia tobie
- 13: tego z Mieyŕckich Księž dowiodę. ná
- 14: co mu Kálwin y ŕłowká nie odpowie-
- 15: dział. A žebyście wiedzieli nietylko ía-
- 16: ki żywot był tego człowieká/ ále y íaka
- 17: náuká: powiem tu kilká Artykułow/
- 18: ábo ráczey bluźnierŕtw iego/ ktore Stá
- 19: philus wŕpomina. [In Apologia de Lu-](#)
- 20: [teranorum](#) error m[e] nŕe errata [inter fe](#) [concordia.](#)(*marg*) Kálwinowe bluźnierŕtwá. (-)
- 21: I. Vczy tedy/ že Bog Adámá ŕtwo-
- 22: rzył nietylko áby záginął/ ále go tež od
- 23: wieku ná zátrácenie przežrzał/ á ták
- 24: on poniewoli zgrzeŕzyć muŕiał. (*marg*) [In Lib. de Praedestinatione.](#) (-)
- 25: II. Ze Bog oŕobliwie rodzay ludzki
- 26: ŕtworzył ná wieczne potępienie y zatra-
- 27: cenie.

Ze

strona: 218

- 1: III. Ze żaden grzech/ żadne kráđzie-
- 2: ŕtwo/ żadna nieczyŕtość/ żadne cudzo-
- 3: łoŕstwo nie dzieie ŕie od człowieká/ kto-
- 4: regoby Pan Bog w człowiecze nieŕprá
- 5: wił.
- 6: IIII. Ze Bog nietylko ieft przyczý-
- 7: ną wŕzego złego/ ále tež w ludzkie ŕer-
- 8: cá złe myŕli wdawa/ áby złe czynili: ták

- 9: że nie ludzie grzeŹą/ ále Bog ieft ktory
 10: chce y Źpráwuie grzechy.
 11: V. Ze niemáŹ żadne^{go} grzechu śmier
 12: telnego iedno niedowiárftwo/ iáko y
 13: Luter powiedział. A záŹię zápomnia-
 14: wŹy Źie ná drugim mieŹcu mowi/ że cz-
 15: łowiek Źpráwiedliwy wkáždym dobrym
 16: vczynku grzeŹy. A że niemáŹ żadnego
 17: grzechu powŹzedniego/ ále wŹyŹtkie Źá
 18: śmiertelne.(*marg*) [ComDecreta Conci. Triden.](#)
 : [In Infitu<\[...\]>](#) (-) Terći był żywot/ tá náu-
 19: ká tego zacnego MiŹtrzá wáŹzego/ kto-
 20: rey Źie wy Źłufźnie wŹtydaćie/ poniewáŹ
 21: iey náŹłádownáć niechcećie.
 22: A BEZA záŹię zacny máŹ/ dla
 23: niecnoty cudzołoftwá/ y rozmáitych
 24: wŹzetecznoŹci (iáko Lindanus piŹze)
 25: z gárdłem ze Fráncyey vćiekl.(*marg*) [Bezá y niecnoty iego.](#)

: [Dubitantij Dial. 2.](#) (-) Bezá

- 26: (iáko Heshufius Źwiadczy) był Epicu-
 27: reus y bluźniercá/ ktory Źwoimi wŹze-

strona: 218v

- 1: tecznemi á łoterfkiemi wierŹzám y Már
 2: ciáliŹowe y CátuluŹowe plugáŹtwá prze
 3: wyŹŹył. Bezá wielkie intraty y docho-
 4: dy/ ktore miał **około [!]** Źiedmi Źet złotych
 5: ná wŹzelákich zbytkách y plugáŹtwách
 6: ŹtrawiwŹy/ náoŹtátek że ie SimońŹkim
 7: obyczáiem przedał/ Źam máło nie iá-
 8: Źni wyznawa w Prefácyey ná Confef-

9: lią swoię.(*marg*) W obronie przeciw Kálwinowi.

10: Bezowe bluźnierftwo. (-)Ten miedzy infzymi bluźnier

11: ftwy y to powiedział: Ze Bog nie iest

12: wźzechmogą (iáko Heshufius piŕze)

13: bo powiáda niemoże vczynić/ áb iedno

14: ciało poki iego inność zoftawa/ zaráz

15: był ná wielu mieścách. Tenże vczy: Ze

16: Pan bog wźzechmocny nie iest/ iefliŕze

17: złych ludzi ná wźzelką złość y niecnotę

18: niepodufzcza/ y z nimi ípoł nie robi: á

19: nietylko dopufzcza im źle czynić. Ten

20: iáko Claudius Sánctefius powiáda/

21: nic infzego nie czyni/ iedno Imię y ch-

22: wałę Páńlką/ y chwálebną cześć Pán-

23: ny Máryey y Świętych w Niebie/ y o-

24: blubienicę Chriftofowę Kościoł Pow-

25: ŕzechny/ w piŕaniu swoim bluźni. Tác

26: iest íprawá/ tá ŕwiątobliwość/ tá nie-

27: biefka náuká tych zacnych ludzi Mi-

28: ítrzew wálznych.

strona: 219

1: **Confefs.**

Dayże Panie wiele ŕynow

2: pokoiu.

3: **Cathol.**

Synowie pokoiu nigdzie in-

4: dzie/ iedno w Powźzechnym Rzymŕkim

5: Kościele być niemogą. Bo ten iest mie

6: ŕcem y przybytkiem/ w ktorým ŕam

7: Pan przebywa; o ktorým nápiŕano:

8: W pokoju nie sstało mieyfce iego.(*marg*) Synowie pokoju nie są jedno w Kościele. (–)

9: O Wieczerzy Pánfkiej

10: Náuká/ z Confefsiej Sáfkich

11: Kościołow/ słowo od słó-

12: wá spifána.

13: CONFSSIONISTE.

14: KRzeft y Wieczerza Pánfka ś-

15: wiádectwem są y vpominkiem

16: łáfkí Bożey.

17: CATHOLICI.

18: Sákrámentá wżytkie nietylko są v-

19: pominkiem/ ále też nacżyniem y ftát-

20: kámi łáfkí Bożey/ przez ktore prawdzi-

21: wie nam Pan Bog dáie łáfkę swoię/ y

22: grzechy odpufzcza.(*marg*) Sákrámentá nietylko vpominkiem. (–)

23: **Confefs.**

A wżákże roznicá iest nieiá-

24: ka miedzy temi Sákrámenty.

strona: 219v

1: **Cathol.**

Ieftci roznicá miedzy temi

2: Sákrámenty wielka/ że infze Sákrá-

3: mentá w vżywaniu/ ále Ciála Pán-

4: fkiego Sákráment w poświęcániu na

5: leży. Przeto ná Krzcie wodá przedsię

6: proftá wodá zoftawa/ ále w tym Sá- [!]

7: krámencię [!] / nie iuż chleb chlebem/ co

8: był przed poświęcániem/ ále chleb ciá-

9: łem nie Pánfkim sstawa. (*marg*) Roznicá miedzy Sákrámenty. (–)Tác iest rozni

10: cá miedzy tymi Sákrámenty/ nie thá

- 11: którą wy łobie zmyślacie/ iákoby łam
12: ieden Ciála Páńkiego przyimować nie
13: mógł/ nie czekáiąc wálzey Wiečerzey.

14: **Confefs.**

Abowiem przez Krzełt zo-

- 15: łobná káždy bywa w Kościoł Boży w-
16: łzczepion. A Wiečerza Páńka/ chce
17: Pan áby przez łpołeczne iey wżywánie
18: był związek iáwnego zgromádenia.

19: **Cathol.**

Przez Krzełt káždy zołobná

- 20: bywá włzczepion w Kościoł Boży przez
21: wiárę: a przez pożywánie Ciála Páń-
22: łkiego bywa w Páná Chrístuła włzcze-
23: pion/ y mielzka w nim przez miłóść o-
24: łobliwie. Bo to iest **Sákráment** miłóści.

25: **Confefs.**

Abowiem mieć to chce Pan

- 26: Bog/ áby łłuzbá Ewángeliey świętey
27: była iáwna.

strona: 220

1: **Cathol.**

Infzać iest łłuzbá ábo prze-

- 2: powiádanie Ewángeliey/ á infza roz-
3: dawánie álbo wżywánie Sákrámen-
4: tow.

5: **Confefs.**

Aby iey głos niebył potá-

- 6: iemnie w kącíech zówieran/ ále áby był
7: łłyfzan od wżyftkiego narodu łudzkie-

8: go y znan.

9: **Cathol.**

Czemuście fie wy do tych

10: czałow po kąciech/ á ná światło

11: miedzy ludzie vczone/ ná Concilium

12: ktoregoście przed tym wołali/ vkázác

13: fie nie śmieli?(*marg*) Pokątni Doktorowie. (–)

14: **Confefs.**

Przezoż máią być zgromá-

15: dzenia vcźciwe/ iáwne/ w ktorych głos

16: Ewángeliey świętey ma być opowiá-

17: dan/ Pan Bog w nich chwalon y wzy-

18: wan/ gdyż tákie zbory fą świádkámi

19: wyznánia y odłączenia Kościoła Bo-

20: że^{go} od infzych fekt y wymyśłow ludzkich

21: **Cathol.**

Ale což to ku rzeczy. Poczę-

22: liście o Sákrámenćiech mowić/ á te-

23: raz o zborzech/ o przepowiedaniu E-

24: wángeliey mowicie?

25: **Confefs.**

Y przydał Pan tákowym

26: Zborom ołobne obietnice/ iáko v Mát.

27: xviiij. Gdzie dwa álbo trzy zgromá-

strona: 220v

1: dzeni w imię moje będą/ ia w pośzod-

2: ku/ ich.

3: **Cathol.**

Nie Heretyckim áni od-

4: fzczepieńłkim zborom to Pan Chriřtus

5: obiecał/ ále iedynemu á Powfzechne-

6: mu Kościołowi fwemu. (*margin*) W którym zborze Pan Chryftus miefzka. (-)

7: **Confefs.**

Iákoż oto w fłowiech tych

8: przynależących do Wieczerzey iego

9: świętey zámknioná ieft tá obietnicá/

10: gdy rofkázuie opowiadać śmierć Páń-

11: fłką/ y tey Wieczerzey vzywác áż do przy

12: fzcía fwego.

13: **Cathol.**

Infza ieft rzecz obietnicá/

14: á infza rofkazanie. W thych **fłłowách** [!]

15: Páńfkich rofkazanie naydziefz/ obietni-

16: ce nie naydziefz

17: **Confefs.**

Aby tedy z wietfzą vzcíwo-

18: ścią vzywianie tego Sákrámentu było

19: wiedzieć y wfpámiećawác mamy przy-

20: czyny prawdziwe/ ktore fłużą y fpolnie

21: wízem y z ofobná káždemu ku poćiefze/

22: dla ktorých ieft vftáwioná tá święta

23: fprawá. (*margin*) Przyczyny fprawiedliwe dla ktorých ten Sákrá (-)

24: **Cathol.**

Przyczyny prawdziwe/ dla

25: ktorých vftáwion ieft ten chwálebny

26: Sákráment/ w którym Pan Chryftus

27: bogáctwá Bofkiey fwey przeciw ludziam

strona: 221

(*margin*) ment ieft vftáwion (-)

1: miłości obficie rozlał/ czyniąc pámieć-

- 2: kę dziwow swoich/ Concilium Trydent-
- 3: tkie [!] tak opifuie. (*marg*) Ps. 110. Math. 26. 1 Cor. 11. Sefs.13. cap. 2. (-)Naprzod/
w przy-
- 4: mowaniu tego Sakramentu/ rofkazał
- 5: nam pamiątkę swoię obchodzić/ y s-
- 6: mierć swoię opowiadać/ aż on sam
- 7: przydzie ná ład tego światá.
- 8: Druga/ dla tego też wftawił Sá
- 9: krament ku pozywaniu/ áby był ducho
- 10: wnym duż náleznych pokármem/ áby
- 11: prze zeń obzywione y wmocnione były/
- 12: żyjąc żywotem onego/ ktory powie-
- 13: dział: Kto mnie pożywa/ ten będzie żył
- 14: dla mnie.(*marg*) Ioan. 6. (-)
- 15: Trzecia/ áby był iáko lekárftwem/
- 16: ktorembychmy od grzechow powrze-
- 17: dnich byli wybáwieni/ á od śmiertel-
- 18: nych záchowáni.
- 19: Czwarta/ iest też vpominkiem przy-
- 20: szley nálezey chwały/ y zbáwienia wiecz-
- 21: nego.
- 22: Náoftátek/ iest známieniem onego
- 23: ciááá iednego/ ktorego on iest głową/
- 24: w ktorym chciał/ ábychmy iáko człon-
- 25: kowie namocnieyszą zwiąfką wiáry/
- 26: nádzieie/ y miłości łpoieni y złączeni by
- 27: li:(*marg*) Ephes. 4. (-) ábychmy wżyścy iednę rzecz mowi-

strona: 221v

1: li/ y odśzczepieńftwá áby miedzy námi

2: niebyły.

3: Confefs.

Gánimy iáwny on błąd wiel

4: ki á dziwny/ ktory Mnifzy wymyślili

5: powiedáiąc/ że lámo vzywánie Sákrá-

6: mentu zářluguie odpufzczenie grze-

7: chow.(*marg*) Luterani kořcielną náukę opákuią/ y potwarzáio [!] (-) A práwie vczynek ten/ tylko vzy-

8: wác Sákrámentu/ mieli zá odpufzcze-

9: nie grzechow/ chocia teř y vmyřlu do-

10: brego niebyřo ku polepřzeniu řywotá.

11: Cathol.

Widzę że dziwna to Mni-

12: řká náuká. Bořcie iey wy/ mili Theolo-

13: gowie niedořzli/ nie wyrozumieli/ álbo

14: wyrozumieć niechćieli. (*marg*) Luterani kořcielney náuki álbo nierozumieią/ ábo iá wywracáią

15: Co tho ieřt/ że Mřza *non ex opere operantis*, ále *ex opere operato* wářna ieřt. (-)Nigdy tego

16: Kořcioř nie vczył/ áni Mnifzy/ žeby fá-

17: mo vzywánie Sákrámentu bez wiáry

18: y vmyřlu dobrego miářo grzechy odpu-

19: řzczáć. Lecř tego Kořcioř y Mnifzy zá-

20: wřze vczyli: že Mřza *ex opere operato*.

21: to ieřt/ przeto iř ieřt vřtáwá Páńřka/ co

22: řie w niey dzieie/ *et non ex opere ope-*

23: *rantis*, to ieřt/ á nie z zářlugi káplaná

24: álbo řlugi/ pořyteczná ieřt/ tylko tym

25: ktorzy řie iey vczeřtnikámi řtawáią

26: przez wiáre y miřořć: To ieřt/ že nie

27: řpráwie kápláńřkiey/ ále oney ofierze/

28: ktora zá nas ná krzyřu ofiárowaná ieřt

strona: 222

1: (ktorey Mfza iest rozpamiętywanie)
 2: grzechow odpufzczenie ma być przypi-
 3: fowane. A ci mili Theologowie/ nie-
 4: wiedzieli/ co tu v náfzych Mnichow o-
 5: pus operatum álbo opus operantis. A-
 6: zaż y wy nie wyznawacie/ że złość ká-
 7: płaná álbo sfugi kościelnego/ fprawie
 8: Sákramentow nic niewadzi? Przeto
 9: ielli zły á niezbożny Kápłan Mfzą ma:
 10: tedyc oná przedsię Kościołowi bárzo
 11: pomocna iest/ nie prze fprawę álbo za-
 12: sfugę Kápłáńfką (ktory nietylko nic fo-
 13: bie nie zásfuguie/ ále y ná potępienie
 14: przyimuie) ále dla vftáwy y zásfugi Pá-
 15: ná Chriftuſowey/ Ktory iż tę ofiárę ná
 16: pámiątkę fwą vftáwił/ przeto oná Bo-
 17: gu Oycu wdzięczna y przyiemna iest/
 18: od iákiegofzkolwiek sfugi w oſobie K[a] -
 19: płáńfkiey ofiárowaná bywa. Toć iest że
 20: Mfza ważność ma non ex opere operan-
 21: tis; fed ex opere operato: á nie tá wá-
 22: fza głupia á Heretycka phántáfia.

23: Confefs.

Tákowa Pharyzáyfka phán-

24: tázya przeciwna iest oney powieſci Pro-
 25: rockiey Hábakuká ij.Káp. Spráwie-
 26: dliwy wiárą fwą życ będzie.

27: Cathol.

Przeto my też wyznawamy

strona: 222v

- 1: że wiary potrzebá/ a nie goley álbo v-
 2: márley wiary/ ále żywey y przez Mi-
 3: łość ípráwuiącey. O ktorey Ezechiel
 4: mowi: Wípráwiedliwości swoiey ktorá
 5: czyni żyć będącie.(*marg*) [Ezech. 2.](#) (–) Aleć o tey phántázyey
 6: wálzey Mniŕzy nigdy nie myślili.

7: **Confefs.**

A my vczyimy ludzi ktorzy

- 8: mogą vzywác Wieczery Pánfkiey/ iż
 9: potrzebá im pokutę mieć y náwrocenie

10: **Cathol.**

A my nie tylko vczyimy/ że

- 11: przytępuiącym potrzebá pokutowác/
 12: ále też przez Pokuty y Spowiedzi za-
 13: dnego do stołu Pánfkiego nie przypu-
 14: łzczamy.

15: **Confes.**

A wzbudzoná tak iuz má-

- 16: iac wiare w [częłtym](#) rozmyślaniu śmier-
 17: ci Pánfkiey y Zmartwychwłtaniu iego/
 18: y onych dobrodzieyłtwách Syná Boże-
 19: go/ máią tey wiary fwey łzukác po-
 20: twirdzenia/ vzywáiac te^go Sákrámentu.(*marg*) Dla czego przytępowác mamy. (–)

21: **Cathol.**

Nie tylko dla potwirdze-

- 22: nia wiary máią vzywác tego Sákrá-
 23: mentu/ ále więcey dla zápalenia ku
 24: miłości. Bo to ieft Sákráment miło-
 25: ści/ iáko Krzeft ieft Sákrámentem

26: wiary/ á Birzmowanie/ nádzieie.

27: **Confes.**

Nápominamy też ludzi/

strona: 223

1: żeby nie rozumieli/ áby dla tego vzywá

2: nia/ álbo dla wykonánie tego rofkazá-

3: nia/ álbo dla tey vftáwy/ mieli miec

4: odpufzczenie grzechow.

5: **Cathol.**

Ze przez godne przyjęcie te-

6: go Sákrámentu grzechow zwłafzczá

7: powzednich odpufzczenie miewamy/

8: o tym namniey wátpic nie potrzebá.(*marg*) Przyimowánem Sákrámentu grzechow odpufzczenie bierzemy.

9: **Ioan. 6. (-)**

9: Gdyż Pan Chriřtus przyřtępującym

10: iáfnie łáfkę ťwoię/ żywot wieczny/ mie-

11: řzkánie w łobie obiecuię/ ktore rzeczy z

12: grzechámi řpołem byc nie mogá. Bo

13: niemáľz żadnego towarzyřtwá řwiá-

14: tłořci z ciemnořciámi/ Chryřtuřowi

15: z grzechy. Lecź to odpufzczenie grze-

16: chow/ nie náľzemu vzywániu/ áni wy-

17: konániu rofkazánie Páńřkiego przypi-

18: řowác mamy/ ále mocy tego Sákrá-

19: mentu/ to ieřt/ zaľudze Pána Chriřtu-

20: řowey/ ktorey/ řtawľzy řie včreřtniká-

21: mi w tym Sákrámenćie/ łáfkę Bożá y

22: grzechow przeřľłych odpufzczenie/ y od

23: przyřľłych vchowánie y obronę mamy.

24: A co fie Mżey dotycze/ nie tylko Ale-

25: xánder y Iulius Biskupi Rzymfcy po-

26: wiedáią/ że przez tę ofiárę/(*marg*) Mżza ś. grzechy głádzi. (-)wżyfłkie

27: złości y grzechy bywáią zgłádzzone: ále

strona: 223v

1: też Cyprian ś. Athánáfius/ Dámáfce-

2: nus tego potwirdzáią/ że wżyfłkie nie-

3: czyfłości y plugáwości náfze przez nią

4: bywáią omyte. Eufebius ią zowie ofiá

5: rą odkupienia: także Chryfłtom y The

6: ophiláktus *grzechom* odpufłczenie Mżzey

7: przypifuię. Co wżyfłko dla tey ofiáry fie

8: dzieie/ ktora ná ołtarzu ięft obecna.

9: **Confefs.**

A iż fie tym vzywániam ch-

10: cęfz/ iáko iákim vpominkiem tobie dá-

11: nym/ vtwierdzić w tey wierze.

12: **Cathol.**

Nie w Wierze tylko/ ále y

13: w Nádziei y w Miłości.

14: **Confefs.**

Y niedopufłczamy nikogo

15: do vzywánia tey fpołeczności/ áż pier-

16: wey od Páfterzá álbo od ięgo pomoc-

17: nikow będą przeftreżeni y doświad-

18: czeni.

19: **Cathol.**

Ale Páweł ś. mowi/ że czło-

20: wiek íam íiebie ma probowác álbo do-

21: íwiadczac/ przez prawdziwą pokutę y

22: żałość za grzechy/ y vprzeyme poftáno-

23: wienie że nie ma więcej grzeżyć/ przez

24: Spowiedź/ y dofyćvczynienie álbo pra-

25: wdziwe návrocenie. (marg) 1. Cor. 11.

: Człowiek sam siebie ma próbować. (-)

26: **Confes.**

A w tym doznawaniu ábo

27: opowiedaniu bywają pytani/ á często-

strona: 224

1: kroć też/ á zwłazczá prości/ bywają o

2: wzyftkich Artykulech wiary Krześci-

3: áńskiey nauczani/ á potym rozgrzeźe-

4: nie sie im opowiada. (marg) Luterani nie rozgrzeźają. (-)

5: **Cathol.**

Y to w Kościele zawnze zá-

6: chowano było/ áby ludzie proste ná ípo

7: wiedzy náuuczano. Lecź mu nietylko o-

8: powiadamy rozgrzeźenie: ále ie pra-

9: wdziwie mocą Páńfką dawamy/ we-

10: dle wítawy iego. Poniewaz tak rzekł

11: do Kápłanow: Ze ktorych grzechy ro-

12: zwiáżećie y odpuścićie (niektorym ro-

13: zgrzeźenie opowiećie) będą im roz-

14: wiáżáne y odpufzczone. (marg) Ioan. 20. (-)

15: **Confes.**

Vczymy też lud/ że Sákrá-

16: mentá íą od Pána Bogá wítawione

17: íprawy/ á rzeczy íáme máterialne/ álbo

18: te żywioły/ gdy ich tak nie vzywają íá-

19: ko Pan rofkázác raczył/ nie íą Sákrá-

20: mentá/ iedno w vzywaniu rofkazanym

21: y poftánowionym.

22: **Cathol.**

Ná to wam y wzyftkim tá-

23: kim obledliwym Kácerzom przed 1200

24: lat y wiecey/ Cyrillus on Biskup swię-

25: ty á vczony odpowiedział/ tak mowiac:(*marg*) [AdColoferiumEpiscopumArfenciteñ.](#)

⌈ Sákrament Ciála Pánfk. (-)

26: Slyfze/ ze tam niektorzy powiedaią/

27: aby chwalebny Sákrament/ iefli co z

strona: 224v

(*marg*) y oprócz vzywania swiatosci swoiey nie traci. (-)

1: niego nazaiutrz zostanie/ iuz mocy po-

2: swiacania niemial. (to ieft iuz Sá-

3: kramentem niebyl) alec oni lzaleia to

4: powiedaiac. Bo nie inlyc ieft Chri-

5: ftus: ani lie iego swiete Ciálo odmie-

6: ni: ale moc poswiacenia/ y lalka ozy-

7: wiiaaca zawlze trwa w Sákramencie. (*marg*) Luterani lzaleia (-)

8: Widzilz iako Cyrillus s. dowodzi/ ze ieft

9: Sákrament zawlze po poswiaceniu/

10: á nie tylko gdy go pozywaia. Toć zá-

11: wlze Kościol Powiechny trzymał/ kto-

12: ry przeto dla chorych Sákrament ch-

13: walebny zawlze gotowy chowal. Lecz

14: wy tey swoiey dumy zadnym pilmem

15: nie dowodzicie. Rzekl Pan Chryftus:

16: To ieft Ciálo moie: á zafz przydal/ kie-

17: dy go pozywaia? Nic takiego. Ale

18: rzekl/ y sftalo **le** [!] tak iako rzekl/ á flo-

19: wo iego trwa ná wieki/ y odmienić fie

20: nie może.

21: **Confefs.**

Iáko też y Hilárius o tym

22: mowi: Vżywánie y pićie iego czyni to/

23: iż my w Chriřtuřie á Chriřtus w nas

24: ieřt.

25: **Cathol.**

Tákci ieřt/ kto pożywa Ciá-

26: łá Páńłkiego w Pánie mieřzka á on w

27: nim/ iáko řam Pan Chryřtus powie-

strona: 225

1: dźiał. Ale zářię řłowá Páńłkie y moc po

2: řwiącánia czyni to/ że Ciáło Páná Ch-

3: riřtuřowe prawdźiwe ieřt pod ořobą po

4: řwięconego chlebá/ ták tego ktorego

5: zárez pożywamy/ iáko y tego ktory do

6: czářu chowamy.

7: **Confefs.**

Co fie dotyczy řpráwy Wie-

8: czerzey Páńłkiey/ tákowá záchowuie-

9: my/ iáka byłá w pierwřzym onym Ko-

10: řćiele Láćińłkim y Greckim. Niemářz

11: Mřzy oddźielnych od řpołecznořci/ tho

12: ieřt/ niemářz tákowych gďzieby niebyło

13: rozdawánie álbo vżywánie řpolne ciá-

14: łá y krwi Páńłkiey.

15: **Cathol.**

A ktoź to powiáda/ iedno wy

16: o łobie řami: złe řářiády máćie/ przeto

- 17: wam wiary nie dawamy. Były Mfze
- 18: záfwe w Kościele nietylko pópolite/
- 19: ále y oddzielone.(*marg*) Mfze w Kościele [!] záfzdy były choć ofobliwe. (–)Abowiem Chryfoftom
- 20: ś. przed 1200 lat y więcey/ świadczy że
- 21: zá czáfu iego ná káfdy dzień Mfze mie-
- 22: wano/ chocia nikt nieprzyftępował/ ná
- 23: co fie też fkárzy gdy ták mowi: Prožno
- 24: czyniemy [!] ná káfdy dzień ofiárę/ prožno
- 25: ftoimy v ołtarzá/ niemáfz żadnego kto-
- 26: by z námi fpołem przyimowác chciał.
- 27: Takież ná Agátheńskim Concilium (ktore

strona: 225v

- 1: zá Chrifoftomá było) dekret vczyniono/
- 2: áby trzy kroć przez rok ludzie przyftę-
- 3: powáli: á Mfzey áby ná káfdu Niedzie
- 4: lę flucháli. Gdzie widziłz/ że y ná on
- 5: czás Mfze tákowe bywały/ ná ktorych
- 6: żaden infzy okrom Kapłaná Ciála Pán
- 7: fkiego nieprzyimował.(*marg*) Mfze oddzielone álbo ofobne. (–) W Hiftoryey o
- 8: żywoćie Ianá Iálmuzniká Pátryár-
- 9: chy Hierozolimfkiego/ ktory był przed
- 10: tyfiácem lat (ktorą nápił po Grec-
- 11: ku Leoncius Bifkup Neápolitáńfki w
- 12: Cyprze/ ktory ma od Niceńfkiego wto-
- 13: rego Concilium po fobie świádectwo)
- 14: nápiłano: Ze on do ludu/ ktory w Ko-
- 15: ściele Mfzey nie rad fluchał/ ták mo-
- 16: wił: Iac dla was do Kościoła chodzę/
- 17: mogłibym fobie Mfzą mieć w domu. etc.

18: Gregorius Náziánzenus przed 1200
 19: lat/ iáko Hiftorya Tripártitá powia-
 20: da/ w máley **kápliczcze** [!] Mfze miewał.(*margin*) **Li. 9. ca. 8**
 : **De Confecre. dift. 1.**
 : **Hoc quoque** (-)
 21: A Soter Bískup Rzymfki/ ktory był
 22: przed 1400 lat/ Dekret wydał/ áby za-
 23: den Káplán Mfzey mieć nie śmiał/ áż-
 24: by przy łobie miał przynamniey dwu/
 25: ktorzyby Mzey fłucháli/ y odpowiadá-
 26: li mu. Nie mowi tám/ ktorzyby przyftę
 27: powáli. A przed tym iefzcze/ Alexánder

pier-

strona: 226

1: pirwłzy Papież dozwala Káplánowi/
 2: ieliby była tego potrzebá/ dwie Mfze
 3: mieć/ iedną zá vmárle/ á drugá wedle
 4: czáfu: gdzie iedná ofobna/ á druga po-
 5: fpolita była.(*margin*) **De Conf[a]cra. dift 1 cap. Sufficit.** (-) Tákże Telefphorus Pa-
 6: pież/ ktory był wtory po Alexándrze/ v-
 7: ftawił/ áby w Boże národzenie trzy
 8: Mfze Kápláni miewáli. Skąd znác/ że
 9: y zá czáfow Apóftolfkich Mfze ofobne by
 10: wály/ ná ktorych ludzie nie przyftępo-
 11: wáli.(*margin*) **Mfza kázda ieft pofpolita.** (-) Acz to iednák wiedzieć potrzebá/
 12: że kázda Mfza ieft pofpolita/ gdyż káz-
 13: demu wiernemu wolno iey fłuchác/ y z
 14: Káplánem **ofiáruiącym** dobrodzieyftwá
 15: Páná Chriřtuřowe rozmyślác y vwá-
 16: zác/ á duchowná ofiárę Pánu Bogu

17: ofiarować.

18: **Confefs.**

Iákož tež y Kościoł on

19: pierwŷzy po Apoštolech w wielu łet lat

20: nie znał tákich Mŷzy/ iáko łie to okázu-

21: ie z tey to łpráwy opifáney/ przez Dio-

22: nizuufá/ Epiphániufá/ Ambrožego/

23: Auguŷtyná y v infzych. A Páweł ś. iá-

24: wnie rofkázuie I Cor. xj. áby wŷzyłcy

25: łpołecznie vžywáli.(*marg*) Luteranowie fáłżem nárabiáią. (–)

26: **Cathol.**

Džiwna rzecz iáko to oni

27: śmieią mowić/ gdyžechmy tu przywie-

strona: 226v

1: dli kilká Papieżow/ ktorzy łkoro po A-

2: poštolech Dekretá o tákowych Mŷzách

3: ofobliwych wydawáli.(*marg*) Mŷze w pirwŷzim kołściele bywały.

4: **Eccl. Hier cap. 3.** (–) Dionifius Mŷzą

5: Ceremoniámi od tey náłzey džiŷieyłzey

6: máło rozná opifuie/ ná ktorey y podno-

7: łzenie Sákrámentu było. Ambroży ś.

8: miał Mŷzą zá Theodofiułá Cefárzá:

9: Tenže o łobie piłze/ že ná káždy džiéń

10: Mŷze miewał.(*marg*) **In Oratiose funeb.**

11: **Li. 22 de ciuit. Dei. cap.8.** (–) Auguŷtyn ś. powiáda/

12: že w iednym folwárku był dom od dya-

13: blá opánowány: do ktorego łkoro w-

14: łzedł Káplán/ á ofiarował w nim ofiá-

15: rę Ciáłá Páńłkiego/ prołżąc Páná Bo-

16: gá/ áby ono łzátáńłkie nágábánie vłtá-

- 15: ło/ z miłosierdziá Bożego nátychmiałt
- 16: zginęło.(*marg*) O Mfzy fwiádectwo Auguſtiná fwięt.
- : Cap. 11. et 12. (–) Tenże w Confesjach wípo-
- 17: mina/ że Mátká iego ś. Monika pro-
- 18: sílá/ áby iey po śmierci v Ołtarzá nie
- 19: zápomináli. Y wyżſzey powiáda/ że o-
- 20: fiárowano zá nię Ofiárę odkupienia
- 21: náznego.(*marg*) MSZa ielt ofiárą. Vmárłym pomocna. Ofobne Mfze zá Auguſt. (–) Skąd
- lie tego wízyłtkiego ná-
- 22: uczyć możelz:
- 23: 1. Ze Mfza święta prawdziwie ielt
- 24: Ofiárą.
- 25: 2. Ze ielt pomocna vmárłym/ to ielt/
- 26: tym ktorzy íą w Czyścu.
- 27: 3. Ze ofobne Mfze zá Auguſtyná mie-
- 28: wano.
- strona: 227
- 1: 4. Ze przed pogrzebem zá vmárłe zá
- 2: Auguſtyná Mfze bywály.
- 3: 5. A że tego Auguſtyn nie poczał/ ále
- 4: że to przed nim dawno ták było. A on
- 5: był przed tyśiącem y dwiemá íty lat bez
- 6: máłá.(*marg*) MSZe przed pogrzebem
- : MSza dawno przed Auguſtynem. (–)
- 7: Ielzcze tenże Auguſtyn ś. rofkázuie/
- 8: áby w Świętá Mfze ofobliwe kápłani
- 9: ták miewáli/ áby przez nie ludzie od
- 10: póſpolitey wielkiey Mfzey niebyli od-
- 11: wróceni. Gdzie widziłz Mfze y póſpo-

12: lite y ofobliwe.(*marg*) De Confecrat. di. 1. Cap. Et hoc attendendum. (-) A iákoż ty śmiefz po-

13: wiádác/ żeby tákowe Mfze zá Dionizy-

14: ufá/ zá Auguſtyná/ zá Ambrożego nie-

15: bywały? Lecż Páweł ś. ktorego przy-

16: wodziłz/ nie o Mfzách/ ále o vzywaniu

17: y rozdawaniu Sákrámentu mowi.

18: **Confefs.**

A przeto w zebraniu ná-

19: ſzym vcźciwym á iáwnym bywáią na-

20: przod czytáne álbo ſpiewane modlitwy

21: y wyznanie wiary/ y bywa czytanie pi-

22: ſmá ſwiętego/ wedle czáfu rozłożone

23: ná dni ſwięte zwyczajnym obyczáiem.

24: Potym przepowiedanie bywa ſłowá

25: Bożego/ o dobrodźieyftwách Syná

26: Bożego/ y czątká ſie nauk weźmie/ iá-

27: ko przynieſie czás álbo rzecz o czym v-

strona: 227v

1: czyć. Pothym Páfterz dziękcżynienie

2: ſpráwuie/ y modlitwy zá wſzyftek Ko-

3: ſcioł/ zá zwirzchność/ y o potrzeby we-

4: dle czáfu/ y modli ſie Bogu/ áby dla

5: Syná ktorego raczył dáć ofiárą zá nas

6: odpuſcił nam grzechy/ á żeby nas zbá-

7: wił: y gromádził á záchował Koſcioł

8: ſwoy. Potym powiáda ſłowá Kryftu-

9: ſowe o vſtáwie Wieczery Páńſkiej/

10: y támże y ſam pożywa y rozdáie dru-

11: gim biorącym cały Sákráment/ ktorzy

12: z wczciwością idą/ przed tym doświa- [!]

13: czeni [!] y rozgrzeźeni/ á támże swoie mo-

14: dlitwy złączaią z modlitwami łpolne-

15: mi. A náoftátek dziekczynienie bywa.

16: **Catho.**

To wżyftko dáleko wćciwiew

17: y przyftoyniew w Kościele Powfzechnym

18: zdawná mamy. Aleście wy to dziwne

19: z opakowáli. Tu obáčź Czytelniku mi-

20: ły że ci Luteranowie przedsię Mfzy po

21: łpolitych nie odrzucaią/ choć ofobnych

22: nie miewaią. (marg) ConfesioniftomConfefsia Sáfska przeciwna. (-) A náfzy

Confesioniftowie

23: żadnych Mfzy mieć niechcą/ iákoź fie ci

24: zgodzą? Iesli ten ich Artykuł przy-

25: muia/ iáko to zmyślaią/ czemuź też y

26: tych Ceremoniy nie przyjmuią: ále

27: Mfzą zgoła ze wżyftkimi Ceremoniá-

strona: 228

1: mi y obrázy wyrzucaia: á ná to miey-

2: łce łpofłne łwe wieczęrze dziełaią.

3: **Confefs.**

Ten obyczay y łpołeczne w-

4: łzech wżywánie zgodza fie z pífmy Apo-

5: łtołskimi/ y z Kościołem pierwfzym kto

6: ry był áż do Grzegorzá.

7: **Cathol.**

Tegoćby dowieść potrzebá/

8: á nie ták zgoła powiádác. Bo fie iná-

9: cżey wyłfzey okazało.

10: Confefs.

A gdyż ták ieft/ tedy nie ma

11: być gánion ále ma być chwalon oby-

12: czay Kościoła náfzego.

13: Cathol.

A poniewáfz ták nie ieft/ te-

14: dy ma być gánion/ á nie chwalon.

15: Confefs.

Wiele ich przed tym piáf-

16: ło/ iż we Mfzy ofiárá ieft zá żywe y

17: zmárle/ á iż tám záfluguie ten co ma

18: Mfzą odpufzczenie grzechow/ tákże flú-

19: chácżom tá Mfza záfluguie odpufzcze-

20: nie grzechow.

21: Cathol.

Y teraz y záfzwe Kátholicy

22: wáfzycy to wyznawáią/ że Mfza ieft po-

23: żyteczna/ ták żywym iáko y vmárłym/

24: nietylko tym co iey flucháią/ ále y infzym

25: niebytnym.(*marg*) MSza ieft ofiárá zá żywe y vmárle. (-)Ponieważ Pan Chriřtus

26: nie zá żywe tylko łam łiebie ofiárował/

27: ktorzy ná on czás przy męce iego byli:

strona: 228v

1: ále zá wáfzłtek łwiát. Przeto nie E-

2: wángelicy łą/ ále ráczey nieprzyáiciele

3: Ewángeliey/ ktorzy z bezbożnym Aeri-

4: ulżem powiádáią/ że zá vmárle nie ma

5: być ofiárá czynioná.(*marg*) Luteranowie Aeriani (-)Boć nie infzą ofiá-

6: rę/ iedno tę ktorą łam Pan Chriřtus

7: ofiárował/ Káplán w ołobie wáfzłtkie-

8: go Kościoła Pánu Bogu ofiáruie: y
9: nie zá infze/ iedno zá te zá ktore Pan
10: Chriřtus ofiárował. Przeto ofiárą fwo
11: ią śmierć Páńlką rořpomina/ ktorą w-
12: ſzyřcy fą odkupieni: A tey ofiáry wřzyřcy
13: fą wczęřtnikámi/ ktorzy fą w iednořci
14: ćiałá Chriřtuřowego duchownego: cho
15: ćiaľz iefzcze ná ſwiećie żywią/ álbo teř
16: iuř pomárli: choć fą obecni álbo nie.(*marg*) Luteranowie Kořciół potwarzáią. (–)
17: Przeto niemowimy/ áby Káplán fwą
18: řpráwą zářlugowaľ fobie álbo inřzym
19: odpuřczenie grzechow (iáko wy nas
20: potwarzacie) ále že řpráwę Pána Ch-
21: riřtuřoweę/ to iefť ofiárę oneę/ ktorą P.
22: Chriřtus fam ſiebie ofiárował ná won
23: nořć řłodkořci/ fobie y řľucháczom/ y
24: inřzym choć nieprzybytnym y zmárľym
25: przywáľzcza. Ktorey ofiáry pożytek á-
26: by ná te wřzyřtkie przyřzedľ/ Bogá Oy-
27: cá przez tegoř Ieřuřá Chriřtuřá proři.

strona: 229

1: A nie nować to w Kořciele/ že zá tego
2: álbo owego ofobnie Mřzą miewáią:
3: poniewař to od czáľow Apořtolřkich w
4: Kořciele bywáľo.(*marg*) Ofobne Mřze zá tego ábo owego. (–) Piřze Auguřtyn S.
5: že zá Mátkę iego byľá ofiárowána ofiá
6: rá odkupienia nařzego. Ambroży ř. tak-
7: že powiada/ že zá brátá řwego Sátyrá
8: zmárľego Mřzą miewał: y Fauřtyna
9: nieiákiego nápomina/ áby řiořtry řwey

- 10: vmárley nie żáłował/ ále zá nię Paná
- 11: Bogá prošíł; á nie ták łzami fwoimi/
- 12: iáko więcey ofiárámi/ dużę iey Pánu
- 13: Bogu zálecał. (*marg*) [Li. 9. Confefs. ca. 12 In Oraoe funebri de obit. frat. Epift. 8.](#)
- (–)Cyprianus stárfzy niż
- 14: Auguštyn/ nie każe zá vmárłego ofiáry
- 15: czynić/ ktory ná Teštámenćie Tutorem
- 16: álbo Exekutorem Káplaná zoštáwił.(*marg*) [Cypr. li. 1.](#)
- : [Epift. 9. \(–\)](#)
- 17: A Tertullianus ielzcze nád tych stárfzy/
- 18: y Anniwerfarze álbo roczne obchody zá
- 19: żonę wípomina.(*marg*) [TERtull. \(–\) Przeto y on zacny á](#)
- 20: w rzeczách Bořkich ćwicżony Dionyfi-
- 21: us/ gdzie o zmárłych mowi/ thák po-
- 22: wiáda: Modlitwy luđzi pobożnych/ y
- 23: w tym żywoćie/ nietylko po śmierći po
- 24: magáią tylko tym/ ktorzy godni są áby
- 25: zá nimi święte modlitwy czyniono/ to
- 26: ielst wiernym. (*marg*) [Dion. Eccle. Hier. cap. 7.](#)
- : [Modlitwy zá vmárłe. \(–\)](#)

27: **Confefs.**

Y było tho mniemánie v

strona: 229v

- 1: wielu ich/ y dziś ielzcze ielst/ podobne
- 2: Pháryzáyřkiemu y Pogáńřkiemu nabo-
- 3: żeńřtwu/ ktorzy řwemi nabożeńřtwy z-
- 4: myřláli łobie y inřzym zařłuzenie odpu-
- 5: řzczenia grzechow/ pokoy/ y inřzych dobr
- 6: wiele.

Nie śwemu nabożeństwu o-

8: ni grzechow odpuszczenie y pokoy przy-

9: piśuią/ ále łáfce Bożey: ktorey iednák

10: przez modlitwy/ ofiáry/ pofty/ iálmuz-

11: ny/ y przez inŕze dobre vczynki ŕzukać po

12: trzebá. (*marg*) Odpuszczenie grzechow nie śwemu nabożeństwu przypisuiem.

: [Math. 7.](#)

: [Luc. 11.](#) (-)Bo nas do tego íám Pan ná-

13: pomina/ mowiác: Proście á weźmie-

14: ćie/ kołáćcie á będzie wam otworzono:

15: á to przez imię y zaŕługę Páná Iezufá

16: Chriřtufá czynić potrzebá.

17: [Confes.](#)

A ktorzy nie ták bárzo byli

18: ślepymi/ trochę lzey mowili powiedá-

19: iác/ że nie záŕlużeniem íeřt Mřza/ ále

20: tym ktorzy iá máią z dobrym vmyřtem.

21: [Cathol.](#)

Iákoby bez dobrego vmyřtu

22: temu ktory iá ma/ co pomoc mogłá.

23: Lecź wy co to piřzećcie/ á Kátholiki po-

24: twarzaćcie/ dořyc okázuiećcie/ żeście ich

25: terminow nie zrozumieli. (*marg*) Mřza bez dobrego vmyřtu nic nie pomaga temu co iá miewa. (-)Bo rzecź

26: pewna íeřt v wřzyřtkich Doktorow/

27: że by naylepiřzy vczynek/ kiedy nie idzie

strona: 230

1: z dobre o vmyřtu/ nic nie pomoże. (*marg*) Mřza y od złego Káplaná waźna. (-) Ale

2: Mřza święta/ dla złořci Káplánřkiey/

3: wagi řwey nie vtraca/ y choć złemu ká-

- 4: płañowi ktory ią ma/ nic niepomaga/
 5: y owfzem wiele záfzkodzi/ iednák przed-
 6: się kościołowi wiele pomaga/ nie dla
 7: íprawy álbo załugi kápłáńfkiey/ ále dla
 8: załugi ofiáry Pána Chrytułowey/
 9: ktorey fie tu dzieie pámiątká.

10: **Confefs.**

A wżákze y ci zmysłáli o-

- 11: fiáry załugámi y wypłáceniem/ á tym
 12: mniemániem mnożyły fie ty ofiáry.

13: **Cathol.**

O tym wátpić namniey nie

- 14: potrzebá/ że ofiárá P. Chriťułowá iest
 15: załugá y wypłácenim zá grzechy wżyť
 16: kiego śwíátá: przeto y Mfza ktora nie
 17: iest inřza od oney ofiáry/ załugá iest
 18: y wypłáceniem zá grzechy tych/ ktorzy
 19: fie iey vczefťnikámi sřtawáią. (*marg*) MSza ofiárá zásluguiąca y wypłacáiąca. (-)

20: **Confefs.**

Mnożyły fie teź dochody

- 21: y zyřki/ álbo iáko mowią/ obławiáli fie
 22: zyřki wielkimi.

23: **Cathol.**

Toć potwarze wářze. (*marg*) MSza nie dla zyřkow vřtáwiona. (-)Nie

- 24: dla zyřkowci tá ofiárá w Kořciele od
 25: Bogá vřtáwioná (y ktoby ią dla zyřku
 26: miewał/ álbo zá pieniądze przedawał/
 27: tenby śwíetokradźcá z Symonem być

strona: 230v

- 1: muřiał) ále bogoboyñi/ áby fie chwa-

2: ła Páńfka mnożyła/ flugi kościelne do-
 3: chodami flufznymi opátrowáli/ ponie-
 4: wálz kto ołtarzowi flúży/ ma mieć opá
 5: trzenie z tegoż ołtarzá. Czego wy dziś
 6: nie tylko nie czynicie/ ále y tych ludzi
 7: świętych przodkow wálznych dochody
 8: bezbożnie łupicie/ á co Bożego y Ko-
 9: ścielnego ieft/ nieflpráwiedliwie łobie
 10: przywłáfzczaćie.

11: **Confefs.**

Tákíeć ieft łupieftwo Mfza

12: ktora ieft pohánbieniem Wieczerzey
 13: Páńfkiey práwie po wízem świećie.

14: **Cathol.**

Ieftci Mfza łupieftwo/ ále

15: v was/ ktorzyście iá dawno złupili/
 16: á dochody takowe łobie bezpráwnie o-
 17: broćili. Lecż v nas ieft w vcżciwości
 18: poftáremu/ y będzie ná wieki po wízem
 19: świećie. Co y wy fámí poniewoley wy-
 20: znáwác muście/ że Mfza y byłá przed
 21: wámí/ y ieft y będzie po wízyftkim świe
 22: ćie. Bo wálze wykřety iáko dym v-
 23: ftána/ á flowo Páńfkie trwa y trwác
 24: będzie ná wieki.(*margin*) MSza łupieftwo v Luteranow. (–)

25: **Confefs.**

Chce tedy Pan Bog áby te

26: wymyślone czći álbo chwały były gá-
 27: nione y płowáne.

1: Cathol.

Nie chce tego Pan Bog/

2: áby chwałá iego/ y tá nawdzięczniey-

3: íza ofiárá/ którą on nam ná pámiátkę

4: íwoię oftáwił/ byłą kiedy gánioná y pío

5: wána: ále tego chce Szátan/ nieprzy-

6: iaciel rodzáiu ludzkiego/ który tę nie-

7: wymownie pożyteczną świeátu ofiárę/

8: z Boskiego dopuśzczenia/ prze grzechy

9: nálze/ przez Miniftri íwoie/ vprzedzi-

10: cíele Antichriftá (który tę ofiárę zgłá-

11: dźić ma) gáni y pfiue/ im nawięcey

12: może.(*marg*) Mfzą s. ízátan z íwemi Miniftry gani y pfiue. (-)

13: Confefs.

Przeżoż głos Boży zgołá

14: á po proftu prawdziwie przekládamy/

15: który potępia ty to obłędy.

16: Cathol.

Toć wálzey bezbożności po-

17: krywká/ że íwoie hániebne bluźnier-

18: ítwá/ íłowem Bożym przyobłoczycie/

19: y potwierdzaćie/ ktore nie ináčzey przy

20: wodźicie/ iedno iáko Szátan przeciw

21: Pánu Chriftułowi.

22: Confefs.

A to z cáłego íercá twir-

23: dźimy przed Bogiem y przed wżyftkim

24: Kościołem/ w niebie y ná ziemi będą-

25: cym/ iż iedyna była ofiárá vbłágania/

26: którą gniew Boży íeft vbłagan.

27: **Cathol.**

A któż tego niewie Ewán-

strona: 231v

- 1: gelikowie mili/ nie trzebác było tákiego
 2: przysięgania/ Inádnie fie w tym zgo-
 3: dżimy. Boć y my powiádamy że iedná
 4: była ofiárá Páná Chryštułowá krwá-
 5: wa ná krzyżu/ którą ná káždy dzień w
 6: kościele rofpominamy/ y po dżis dżień
 7: nie inłżá ále onę włáfnie ofiáruiemy.(*marg*) Iedná ofiárá krwáwa ná **Krzyżu** [!] . (-)
 8: Poniewáż ná Mżzey toż ciáło/ które ná
 9: krzyżu wiśiáło/ y táż krew/ która ná
 10: krzyżu iest przelaná/ bywa ofiárowaná
 11: tylko że tu iuż nie onym widomym
 12: y krwáwem obyczáiem/ ále niewidomym
 13: y Sákrámentálnym pod ośobámi chle-
 14: bá y winá ofiárowana bywa. (*marg*) **CHRYŃO**. (-)

15: **Confes.**

O tey iedney ofierze rzeczó-

- 16: no iest Heb. x. iedynym ofiárowániem
 17: dokonał ná wieki tych którzy bywáią
 18: poświęceni.

19: **Cathol.**

Tákci iest/ y myć (mowi

- 20: Chriśtoftom święty) nie co inłżego ofiá-
 21: ruiemy/ iedno to co on ofiárował. Ale
 22: że my po oney **ofierze** [!] wftáwicznie grze-
 23: łzimy/ tedy też potrzebá/ ábychmy iey
 24: ná káždy dżień vczeńnikámi fie sftawá
 25: li/ co fie przez tę ofiárę Mżzey ś. dżieie.

26: mowi Auguſtyn S.

27: **Confefs.**

A tá ofiára bywa przywłaſzczo

strona: 232

1: ná ábo przyięta wiara/ od káždego gdy

2: ſłyſzy Ewángelią/ y vżywa ſwiętoſci.

3: **Cathol.**

Prawdác ieſt/ że ofiára Pá-

4: ná Chriſtuſowá bywa przywłaſzczoną

5: y przyimowaná przez wiare (bo ácz fie

6: Pan Chriſtus ofiarował zá grzechy w-

7: ſzytkiego ſwiátá/ á wżákże ofiára iego

8: nie ieſt pożyteczna iedno tym/ ktorzy

9: weń wierzą y ſtáią fie członkami iego)

10: ále nie przez lámę wiare. (*marg*) Ofiarę álbo zasługi P. Chriſtuſowe iáko ſobie przywłaſzczamy. (-) Bo y przez

11: męczeńſtwo álbo wylánie krwi dla P.

12: Chriſtuſá y przez nabożeńſtwo/ y przez

13: inſze dobre vczynki **zwiáry** [!] pochodzące/

14: ktoremi fie Pánu Chriſtuſowi ſtáie-

15: my podobni: y przez Sákrámentá/ iá-

16: ko przez Krzeſt/ przez pożywánie Ciá-

17: lá Páńſkiego/ przywłaſzczamy ſobie za-

18: ſługi ofiary Páná Chriſtuſowey/ y ſta

19: wamy fie ich vczeſtnikámi. Abowiem

20: onę moc ktora z Męki Páná Chriſtu-

21: ſowey pochodzi/ to ieſt láłkę ktora on

22: nam ná ołtarzu **Krzyzá** [!] S. záſłużył/

23: przez Sákrámenty iákoby przez rury

24: iákie ku ſobie przywodzimy/ y przywła

25: łzczamy/ y pożytku męki iego wczęftniká

26: mi fie sftawamy: á inaczey zbáwienia

27: doftáć niemożemy.(*marg*) Sákrámentá fą iáko rury łáfki y zasługi P. Chriftufowey (-)

Iáko łam P. Chri-

strona: 232v

1: łtus o tym łwiadczy/ gdy mowi: Iełli

2: fie kto nieodrodzi z wody y z Duchá ł.

3: nie będzie mógł wnidz do Krolełtwá

4: Bożego.(*marg*) Ioan. 3. (-)Y zásię: Iełli niebędziecie

5: pożywáć ciáłá łyná człowieczego/ nie

6: będziecie mieć w łobie żywotá.(*marg*) Ioan. 6. (-) Iełli

7: pokutowáć nie będziecie/ włzyłcy wełpo

8: łek poginiecie.(*marg*) Luc. 13. (-)Też o tey ofierze rozu-

9: miey.

10: **Confes.**

Iáko Páweł S. łwiadczy

11: Rom. 3. Ktorego dał wblágniem we

12: krwi przez wiáreę.

13: **Cathol.**

To iełt/ Pan Chryłtus iełt

14: iednaczem y wblágnim/ przez krew

15: łwoię/ nie zá włzyłtkie/ ále tylko zá te/

16: ktorzy weń vwierzyli. Bo niewiernym

17: męká Páná Chriftufowá nie iełt poży-

18: teczna.

19: **Confes.**

Y Haba. ij. Spráwiedli-

20: wy będzie żył łwoią wiáreę.

21: **Cathol.**

Ale oná ktora fie przez mi-

22: łość y dobre vczynki pokázuie/ y owoce

23: przynosi/ nie czczą áni martwą.

24: **Confefs [!]** .

Y zaś 1. Pet. 1. Poświęce-

25: ni Duchem ku posłufzeńftwu/ y odku-

26: pieni krwią Kryftułową.

27: **Cathol.**

Widźifz ná co fie krzćiemy/

strona: 233

1: ku posłufzeńftwu: ábychmy Pánu Bo-

2: gu posłufzni byli/ á wolą iego pełnili/

3: nie ná fámeý gołej wierze przeltawá-

4: iąc/ do ktoreý wy iák do mátnie wřzyft-

5: ko pędźicie y gromádźicie.(*marg*) Ná co fie krzćimy. (-)

6: **Confefs.**

Inřze ofiáry w zakonie ftá-

7: rym były figurą/ o ktorych potym řze-

8: rzeý będzie mowiono/ á onemi ofiárá-

9: mi nie zářługowano odpufzczenia grze

10: chow.

11: **Cathol.**

A což mi odpowiećie/ ná o-

12: ne mieřcá ftárego zakonu: Ieřli kto

13: zgrzeřzy niech ofiáruie kozę zá grzech/

14: y będzie fie modlił záń káplán/ y będzie

15: mu odpufzczony. (*marg*) *Leui. 4. 5. 6. 7. 8. 19. et c.*

¶ Ofiáry ftárego zakonr [!] iáko grzechy odpufzczáły. (-)Item. Gdźie ták czę-

16: řto piřmo przypomina ofiárowác zá

17: grzech/ ofiáry zá grzech. Bo áćći one

18: ofiáry ku odpufzczeniu grzechow/ fámy

- 19: przez się niebyły dośtateczne/ iednák
 20: przedsię dla oney iedyney ofiáry Páná
 21: Chriřtuřowey/ ktorey figurą były/ Pan
 22: Bog przez nie ludowi řwemu grzechy
 23: odpuřzczák raczył.

24: **Confefs.**

Y wřzyřtki řprawiedliwo-

- 25: řci řwiętych ludzi po wřze czáły były/
 26: řą/ y będą ofiárámí chwały álbo wdzię-
 27: czności.

strona: 233v

1: **Cathol.**

Y to prawdá iest/ że dobre

- 2: vczynki pobořnych ludzi řą ofiárámí.(*marg*) Dobre vczynki ludzi pobořnych řą ofiáry. (-)
 3: Iáko Páweł ř. piřze: Prořę was áby-
 4: [ř] cie wydawali ciáľá wáľze (rozumiey
 5: przez dobre vczynki) ofiárą żywiącą/
 6: řwięťą/ Bogu řie podobáiąćą.(*marg*) **Rom. 12.** (-) Ale nie
 7: przeto Mřza řwięťa nie iest ofiárą.

8: **Confefs.**

Ktore nieczynią zářľużenia

- 9: temu ktory ie czyni/ áni komu infzemu
 10: tákiego.(*marg*) Dobre vczynki ludzi řprawiedliwych zářľuguią żywot wieczny. (-)

11: **Cathol.**

Ze dobre vczynki od ludzi v-

- 12: řprawiedliwionych czynione/ zářľugu-
 13: ią wieczny żywot z łáľki Bořey/ o tym
 14: iáľnego piřmá dořýć/ choć wy tego nie-
 15: wřtydliwie řmiećie przeć. Bo ták ná-
 16: piřano: Bezecny człowiek/ řprawuie

- 17: vczynki nietrwále: ále kto sieie sprá-
- 18: wiedliwość/ tho ieft/ kto dobrze czyni/
- 19: ten ma wierną zaplátę.(*marg*) [Prou. 11.](#)
- : [Sap. 10.](#) (-) Item: Odda
- 20: Pan Bog spráwiedliwym zaplátę prac
- 21: swoich. Item: Miłosierdzie Boże ká-
- 22: żdemu czyni mieśce/ według zaślugi v-
- 23: czynkow iego.(*marg*) [Eccle. 16.](#) (-)Widźifz że wedle zaślugi
- 24: náleznych vczynkow Pan Bog nam plá-
- 25: ci. Iáko y DAwid mowi: Będę fie
- 26: strzegł niepráwości/ y odda mi Pan
- 27: Bog według spráwiedliwości moiey.(*marg*) [Pfal. 17.](#) (-)

strona: 234

- 1: Y Pan Chriftus; Wefelcie fie y ráduy-
- 2: cie fie/ bo zaplátá wálszá obfita ieft w
- 3: niebie.(*marg*) [Math. 5.](#)
- : [Luc. 6.](#)
- : [Rom. 2.](#) (-) Zaplátá zá zaślugą chodzi: Od-
- 4: da Pan Bog káżdemu według vczyn-
- 5: kow iego. A te vczynki nie tylko nam/
- 6: ále y infzym wśzyftkim/ ktorzy z námi fą
- 7: iednym ciálem pod iedną głową Pánie
- 8: Chriftuśie fą pożyteczne/ gdyż wierzy-
- 9: my pośpolitowanie Świętych.(*marg*) [CHryfoft. ho. 41.](#)
- : [Efa. 4. 37](#)
- : [Chryfoft. in Pfal. 50](#) (-) Y pi-
- 10: smo iáwnie świadczy/ że dla Dawidá/
- 11: dla Abráhámá/ Izááká/ nietylko ży-
- 12: wych ále y po śmierci/ częfto Pan Bog
- 13: ludu przepufzczał y folgował.

14: Confess.

Zeby przeto miało być od-

15: pułzczenie grzechow.(*marg*) Odpułzczenia grzechow iáko rozmáicie dostawamy. (-)

16: Cathol.

Dziwna iest ślepotá wálzá

17: Ewángelicy mili/ iż tego w Piśmie nie

18: baczącie/ że przez dobre vczynki ludziom

19: vspráwiedliwionym Pan Bog grzechy

20: odpułzcza. A to rozmáicie: Przez poko-

21: rę y pokutę Weyźrzy Pánie ná pokorę

22: moię/ y ná pracą moię/ á odpuść mi

23: wżyftki grzechy moie. Przez iáłmużny:

24: Dawaycie iáłmużny/ á będą wam czy-

25: łte wżyftkie rzeczy. Grzechy twoie iáł-

26: mużnámi odkupuy. Przez Miłość; Bo

27: miłość okrywa wielkość grzechow.(*marg*) Luc. 11.

: Dan. 3.

: 1. Petr. 4. (-)

strona: 234v

1: Gdy bliźnym náłzym przepułzczamy;

2: Odpułzczaycie y będzie wam odpułczo

3: no. Przez Modlitwę/ gdy godnie mo-

4: wimy; Odpuść nam náłze winy. Y

5: przez cudzą modlitwę/ iáko ná przyczy

6: nę Abráhámowę Pan Bog Abimele-

7: chow grzech przepuścił. Przez włafne

8: karanie y záłość náłzę/ wedle fłow A-

9: poftolfskich: Gdybychmy sie fámi fądzi-

10: li/ Pán Bog by nas więcey nie fądził.(*marg*) 1. Cor. 11. (-)

11: Toć nie náłze wymyły/ ále iáfne á fzcze-

- 12: re słowo Boże/ że nam Pan Bog przez
 13: dobre vczynki náfze grzechy odpufzcza:
 14: czego wy przeciw iáwney Ewángeliey
 15: śmiećie przec.

16: **Confefs.**

Ale fą chwałą Bożą powin

- 17: ną káždemu/ y podobáią sie álbo miłe
 18: fą Pánu Bogu/ dla Pośrzednika/ dla
 19: naywyższego Kápłaná fyná Bożego.

20: **Cathol.**

Prawdá ieft/ winnichmy

- 21: czynić dobrze ku chwale Pánu Bogu:
 22: ále Pan Bog ták hoyny ieft/ że y to co-
 23: chmy byli czynić powinni zá załugę
 24: przymuie/ y zaplátę nam zá to dáie/
 25: choćiachmy to z łáfki iego/ á nie fámi
 26: z siebie czynili.(*marg*) Vczynki dobre powinne P. Bog zá zasługi przymuie. (–)

27: **Confefs.**

A to ieft prawdá niezwy-

strona: 235

- 1: ciężona y wieczna iáwnie okazána.

2: **Cathol.**

Iáka to prawdá Ewángo-

- 3: liey przeciwna/ dopieruczkochmy oka-
 4: záli.

5: **Confefs.**

A iż przeciw tey ták iáfney

- 6: práwdzie przywodzą łatánieę/ ktorą
 7: názwáli **Canon Misfae**, ále iáwna tho
 8: rzecz/ że inákfze fą Canony Greckie y

- 9: Łacińskie/ y Greckie łamy niezgodne łą
 10: w wielu rzeczach wielkich. A w Łaciń-
 11: kkim Canonie iawnie sie okazuje/ y do-
 12: chodzimy tego/ iako znienacká przy-
 13: lzywane łaty albo sztuki do te^{go} Cánonu.

14: **Cathol.**

Przypátrrz sie iedno profzę cię

- 15: Czytelniku miły/ iesli to trzeźwiego á
 16: nie pijánego człowieká mowá.(*marg*) Luterani nie krzeczý mowia. (-) Bo
 17: niemáfz nic ku rzeczy: y sensu práwego
 18: w tych słowiech niemáfz. Ale což im
 19: rzec/ konaymy przedsię iákochmy **po [!]** -
 20: **częli [!]** . Myć tedy Kanonu **Miffae**, który
 21: wy iakoście zwykli/ bluźniąc łatániną
 22: zowiecie/ przeciwko wáfzym niepraw-
 23: dam y fáłzom nie przywodzimy: ktore
 24: z Piśmá Bożego/ á z práwego y zgod-
 25: nego wykłádu łtórych Doktorow do-
 26: łtátecznie pokonác możemy. Y ná tym
 27: też máło/ że inákłza Młza iest v Gre-

strona: 235v

- 1: kow/ á inákłza v Łácinnikow/ gdyż ie-
 2: dnáko y ci y owi poświęcáią ofiáruią/
 3: y pożywáią Ciála Páńłkiego/ to iest/
 4: gdyż to co iest **Esentiale**, iednákie zo-
 5: łtawa. (*marg*) **Rozue [!]** Ceremonie rozzney Młzey nieczynią. (-)Włzák y łami to znaćie/
 że ná
 6: Ceremoniach máło nalezy/ gdyż sie w
 7: rzeczy łámeý zgadzamy. A choćiaz nie
 8: zaráz wlyzftko było ná poczátku Ko-

9: ścioła we Młzy/ co teraz iest/ (Ponie-
 10: wałz pośledni Pápieże niektore rzeczy
 11: przyczynili) iednák wy tego co od nich
 12: świętobliwie ku więtfzey vcźciwości
 13: iest vftáwiono/ wedle mocy y władzy
 14: im od Bogá dáney/ łatániną zwác nie
 15: mácie. Poniewałz oni iáko Pálterze
 16: Kościoła Powfzechnego winni tego
 17: doźrzeć/ wedle rofkazánia Bożego y
 18: Páwła ś. áby w Kościele wśyftko po-
 19: waźnie á porządnie íprawowano by-
 20: ło/ á zwłařzczá tá nazacnieyřza á vftá-
 21: wiczna ofiárá.

22: **Confefs.**

Kościoł on dawny pierw-

23: řzy wzywa tych řłow ofiárá/ obiátá: ále
 24: przez te řłowá rozumie wśyftki řprá-
 25: wy/ iáko modlitwy/ wzywánie Sákrá-
 26: mentu/ rozpámietawánie/ wiárę/ wy-
 27: znánie álbo řpowiedź/ y dziekowniczy-

strona: 236

1: nie. A táká řpráwá we wnętrzna y z-
 2: wirzchnia/ w káždym człowieku ktory
 3: řie do Bogá náwrocił/ y we wśyftkich
 4: wiernych Kościoła Bożego iest ofiá-
 5: rą práwá/ ofiárą chwały ábo dziekczy-
 6: nienia y oddawánia chwały Bogu.

7: **Cathol.**

Toć wářze nie wśtydliwe wy-

8: kręty/ ktorymi chcecie otrzymác/ áby on

9: dawny Kościół Młzey świętey ofiárą
 10: nie zwał.(*marg*) Młzą s. zówfze Ofiárą zwano. (–)Bo áczci oni podczás/ iáko y
 11: pińmo święte fkruchę/ dziękczynienie/
 12: modlitwy/ y inſze rzeczy tákowe ofiára-
 13: mi zową/ ále gdy włafnie mowią o o-
 14: fierze/ tedy o Młzey świętey rozumieią.
 15: Iáko fie to ze fłow ś. Auguſtyná y in-
 16: fzych Doktorow iáfnie okázuie: Augu-
 17: ſtyn ś. ták piſze: Ze Pan Chriſtus pra-
 18: wdziwy on poſrzednik/ ſtądze poſtác
 19: ſłużebnicą ná ſię przijał/ ſtał fie po-
 20: ſrzednikiem miedzy Bogiem y ludźmi.(*marg*) *De Ciuit.*

: *Dei li.10.*

: *cap. 20. (–)*

21: A choć w poſtáci Bożey ofiárę przy-
 22: muie z Oycem/ z ktorym ieft iednym
 23: Bogiem: wżákże w poſtáci ſłużebni-
 24: cey/ ofiárą wolał być/ niżli ią przyimo-
 25: wác. Przetoż y kápłanem ieft/ ſam o-
 26: fiáruiąc/ y ſam ofiárą będąc. Ktorey
 27: rzeczy táiemnicą y rozpámiętywánim

strona: 236v

1: chciał áby była powſzednia koſcielna
 2: ofiárą/ gdyż tego ciála on ieft głową/
 3: y tey głowy Kościół ieft ciálem: ták
 4: Kościół od niego/ iáko y on od Koſcio-
 5: lá zwykł być ofiárowan.(*marg*) *P. Chkiſtus [!]* y ofiáruie/ y ofiárą ieft. (–) Y baczyfzże iuż
 6: iefli tu iáfnie Auguſtyn ś. nie mowi o
 7: tey powſzedniey koſcielney ofierze Ciá-
 8: lá Chriſtuſowe⁹⁰? Y iefzcze iáfniey prze-

9: ciw Fauftowi/ ták mowi: Chrześciá-
 10: nie przelzley y fprawioney ofiáry Pána
 11: Chriftułowey pámiątkę obchodzą/ prze
 12: naświętzym ofiárowánim y pożywá-
 13: niem Ciála y Krwie Pána Chriftufo-
 14: wey. (marg) [Lib. 20. cap. 18.](#) (-)Widziłz że Ciáło Pána Chriftu-
 15: łowe w tym Sákrámenćie ofiáruią/
 16: nietylko go pożywáią? Widziłz co tu
 17: Auguřtyn ś. przez ofiárę roumie?
 18: A ś. Ignácjus vczeń Apořtoliłki ták w
 19: Liřćie do Smirneńczykow piřze: Dla
 20: tego řie niegodzi bez Biřkupá áni ofiá-
 21: ry řprawowác/ áni Mřzey miewác. Wi-
 22: dziłz iáko ten ofiárę ze Mřzą złącza.
 23: Ireneus tákże: Wziąwřzy chleb řtwo-
 24: rzony/ dzięki czynił mowiąc:(marg) [Lib 4. Cap. 32.](#) (-)To ieřt
 25: Ciáło moie/ y Kielich tákże/ ktory ieřt
 26: wedle nas ze řtworzenia/ řwoią kwią
 27: być wyznał/ y náuczyl nowey ofiáry za-

strona: 237

1: konu nowego. ktorą kořćioł wziąwřzy
 2: od Apořtołow po wřzyřtkim řwiećie o-
 3: fiáruie Bogu. Což czekałz řwiádećwá
 4: iáńnieyřzego? Tořći Cyprian řwięty/
 5: toř Chriřořtom/ Ambroży/ Auguřtyn/
 6: Grzegorz/ Báfilius/ y inřzy Doktoro-
 7: wie kořćielni zgodnie wyznawáią. (marg) [Sup Mat. AdfratremCaelicum. De fide ad Petrum cap. 7.](#)
 8: [Sup 2. ad Timot. ad Heb.](#) (-)

A gdy Pan mowi Ioan. 4.

- 9: Prawdziwi chwalcy będą chwalić o-
 10: cá w duchu y w prawdzie/ tym to twir-
 11: dži/ że w Nowym zakonie/ nie rofkázu-
 12: ie ofiar pozwirzchnich/ ktore mogą być
 13: chočia w fercu nie będzie żadnego od
 14: Duchá ś. pobudzenia. Iáko w zakonie
 15: potrzebá była obchodzić báránká vzy-
 16: wanie.

17: **Cathol.**

Ták was vczy dowodzić fło-

- 18: miána Diálektiká wáfzá. Azam wam
 19: dopiro nie pokazáli z Ireneufzá ś. Ze
 20: Pan Chriřtus w Sákrámenćie Ciálá
 21: y Krwie ťwoiey nowá pozwirzchnią
 22: ofiárę vřtáwił/ ktorą Kořćioł obchodzi
 23: po wřzyřtkim řwiećie? (marg) Dyálektyká Sářka.

: Chwałá wewnřtrzna pozwirzchniey ofierze nic niewáđzi. (-)A zařz im tego

- 24: řam nie rořkazał/ gdy im rzekł: Too- [!]
 25: fiáruycię [!] ná pámiátkę moię? Bo áćći
 26: Pan powiedźiał że go prawdziwi ch-
 27: walce mieli chwalić w Duchu y w pra-

strona: 237v

- 1: wdźie chwalimy Pána Bogá/ nie pod
 2: figurámi/ iáko oni w řtárym zakonie.
 3: O czym Pan Bog v Máláchiařzá prze
 4: powiedźiał/ gdzie ták do kápfanow řy-
 5: dowřkich mow: Nie podobaćie mi řie
 6: y dáru nie przyemę z ręki wáfzey.(marg) Mala. 1. (-)Abo-
 7: wiem od wřchodu řłońcá áđ do zacho-

8: du wielkie iest imię **moię** [!] miedzy pogá-
 9: ny/ y ná wšelkim miešcu ofiáruią i-
 10: mięniu memu Ofiárę álbo obiátę nie-
 11: pokaláną. Gdzie Pan trzy rzeczy opo-
 12: wiáda: Naprzod/ że miály vftác ofiáry
 13: żydowłkie/ y ftáre ono kápłáńftwo/ we-
 14: dług obrzędu Aaronowego/ ktorego
 15: sam lud żydowłki vżywał. Druga/ że
 16: po nim miáło náftác nowe á wieczne
 17: kápłáńftwo/ wedle obrzędu Melchife-
 18: dechowego/ ktore nie z iednego domu
 19: Aaronowego/ ále ze **wfzyłłkiego** [!] świá-
 20: tá obierác miano. (*marg*) *Iren. li. 4 c. 32. aduerf. Haerefer.* (–)Trzečia/ że ofiárá
 21: ktorą mowi Kápłani mieli ofiárowác/
 22: miálá być czyfta á niepokalána/ y ná ká
 23: ždym miešcu świátá. Co fie o oney o-
 24: fierze Krzyżowey rozumieć niemože/
 25: ponieważ oná áni miedzy Pogány/ áni
 26: ná káżdym miešcu/ ále w Zydoftwie
 27: tylko ofiárowaná byłá. Ani o ofierze

strona: 238

1: fkrufzonego á vpokorzonego fercá/ álbo
 2: o Modlitwie. Bo ácz te rzeczy Pánu
 3: BOgu wdzięczne wfzędzie ofiárowác
 4: mozem/ ále iednák ktož táki będzie/ kto
 5: by śmiał rzec że ma czyfte ferce/ á że czy
 6: fte ofiáry Pánu Bogu ofiáruie?(*marg*) *Prou. 30.* (–) Prze-
 7: to te fłowá nie mogą być o żadney inſzey
 8: ofierze rozumiane/ iedno o oney naczy-
 9: ftłzey niepokalánego Báránká Pána

10: Chrystuś/ która w Kościele jest pow-
 11: szednia. Iako je y Ireneus y Auguſtyń
 12: y poſpolicie wſzyſcy ſtarczy Doktorowie
 13: rozumieją. Zwłaſzczá gdy inſze ofiary/
 14: tak ſtárego iáko y nowego zakonu ká-
 15: płani/ y owſzem nietylko kápłani/ ále
 16: y káždy wierny człowiek mogli ofiáro-
 17: wác. Widziſz tedy że Pan Chriſtus w
 18: kościele ſwoim tę pozwierzchnią ofiá-
 19: rę chce mieć/ áż do Antychriſtá/ który
 20: iá ſkażić ma przed ſádnym dniem/ we-
 21: dle Proroctwá Dánielowego: ktorego
 22: Antychriſtá przeſłáncy y pomocnicy wy
 23: ieſteſcie. (*marg*) [Dan. 12. et 9.](#) (-)

24: **Confes.**

Ale o Wieczerzy Páńſkiej

25: rzeczono jeſt [1. Cor. 11.](#) Niech ſie dozna
 26: człowiek káždy/ etć.

27: **Cathol.**

Przetoć ſie teź áni do niey/

strona: 238v

1: áni do tey ofiary przyſtępowác nie go-
 2: dzi/ iedno z dobrym ſumnieniem/ á z do-
 3: ſwiadczeniem ſámeo ſiebie.

4: **Confes.**

A tak pożyteczne jeſt wzy-

5: wanie Wieczerzey Páńſkiej temu kto
 6: przynoſi ſerce náwroczone wiárą/ á nie
 7: czyni mu pożytku cudze pożywanie.

Iużemći wyższy pokazał/ że

9: tá chwalebna Swiętość/ nietylko ieft

10: Sákrámentem nam ku pożywaniu dá-

11: nym/ ále też y ofiárą:(*marg*) Ciáło Páńkie nietylko Sákrámentem ieft/ ále też y Ofiárą.

(-) przeto nietylko

12: temu ieft pożyteczna/ ktory iey godnie

13: pożywa/ ále też tym wżyftkim/ zá ktore

14: tá ofiárą ofiárowaná bywa/ ták żywym

15: iáko y vmárłym. Bo ten co rzekł:

16: Bierźcie/ iedźcie/ ten też rzekł: To czyn-

17: ćie (to ieft poświęcaćcie/ ofiárucyćie/

18: przyjmucyćie/ ták iákom ia teraz vczy-

19: nił) ná pámiątkę moię. Iáko te słowá

20: zgodnie Doktorowie swięci wykłádaią.

21: **Confels.**

A nád to o zmárłych iáw-

22: na rzecz ieft/ że tá Trágedia zá vmárle

23: przeciwna ieft Wieczery Páńkiey/ v-

24: ftáwie tey swiętey/ w ktorey rofkázuie

25: mowiac: Bierźcie/ iedźcie etc. to czyn-

26: ćie ná pámiątkę moię. A což to do v-

27: márłych álbo do tych co ich niemáíz

strona: 239

1: przy tey íprawie? A przedsię ná wielu

2: mieścách Chrześciáńkiey ziemie Míze

3: máią zá vmárle.

4: **Cathol.**

Nie ieftći ofiárą zá vmárle

5: Wieczery Páńkiey przeciwna/ ále

6: ten Sákráment nam od Pána ieft zo-

7: ftawiony/ nietylko áby był zá pokarm
 8: żywym/ ále teź zá ofiárę ták żywym iá-
 9: ko y vmárłym: iáko y męká Páńfka
 10: (ktorey załugę przez tę ofiárę łobie
 11: przywłafzczamy) nietylko zá żywe by-
 12: łá/ ták przybytne/ iáko y niebytne/ ále
 13: y zá vmárłe/ y zá włyftek śwíát.(*marg*) Ofiárá zá vmárłe. (-) O
 14: czym Chrifołtom ś. ták piŕze: Nie dár-
 15: mo Apołtołowie vftawili/ áby przy
 16: íprawowáníu táíemnic Boŕkich (to
 17: íełt ná Mízy) była pámiątká czynioná
 18: tych ktorzy z tego śwíátá zefzli.(*marg*) [Ad Philip. hom. 3.](#) (-)Bo
 19: wiedzieli/ że im ftąd wiele dobre^{go} y wie
 20: le pożytkow przychodzi. Y zásię: Nie
 21: bez przyczyny od Apołtołow vftawiono
 22: áby przy śwíetych ofiárách była pá-
 23: miątká ludzi zmárłych.(*marg*) [Hom. 69. adPopulumAntio.](#) (-)Bo wiedzą/ że
 24: im ftąd wielki pożytek przychodzi A-
 25: bowiem gdy ftanie włyftek lud wycią-
 26: gnąwłyzy ręce łwoie/ ktemu dołkonáłość
 27: kápláńfká/ á łtráłzliwa ofiárá będzie o-

strona: 239v

1: fiárowaná/ iákoźbychmy v Bogá o-
 2: trzymáć nie mieli/ proŕząc zá nimi?(*marg*) [In fermo. quem cui in fide hincemigrarunt, sacris opationibus etiuorumbeneficijsmultumiuuentur.](#)
 3: Modlitwá zá vmárłe w Powfzechnym Koŕciele záwždy była. (-)
 4: Tákże Dámáfcenus: Apołtołowie Bo-
 5: ży/ powieda/ vcźniowie Chriŕtułowi/
 6: ktorzy włyftek okrąg śwíátá poimáli/
 7: żywe łowo przepowiedáiąc/ ktore byli

7: łwemi oczymá oglądáli/ przy chwále-
8: bney/ ftráfzliwey/ niepokáláney y obży-
9: wiáiącey ofierze/ rofkazáli czynić pá-
10: miątkę tych ktorzy pomárli w wierze.
11: Co do tych czáfów mocno/ y bez żadney
12: przymowki záchowuie Apóstołłki Po-
13: włzechny Kościół Chriftołow y Boży:
14: od gránic áż do gránic światá/ od one-
15: go czáfu/ áż do teráznieyłzego/ y áż do
16: końcá światá. Co záiłte nie prozno áni
17: z przygody álbo nierozmysłnie nie iełt
18: wítawiono. Bo ktorekolwiek rzeczy wiá
19: rá chrześcijáńłka/ ktora błądzić nie-
20: vmie/ przyymuie/ y przez ták wiele wie-
21: kow nieporułzone záchowuie/ też nie fą
22: płonne/ ále owłzem pożyteczne/ Bogu
23: miłe/ y zbáwieniu náłzemu bárzo po-
24: trzebne. Tákże y Athánáfiułá ś. świa-
25: dectwá przywodzi/ ktory każe v grobu
26: człowieká zmárłego oley y wołk/ to iełt
27: kágáńce y świeczki wzywáiąc Chriftu

strona: 240

1: íá Páná zápálác. Bo to/ powiáda/ Bo
2: gu miło/ y wielką odpłátę z łobą przy-
3: noši. Bo oley/ powiáda/ y wołk/ zupeł-
4: na obiátá iełt: á ofiárowanie nie krwá
5: wey ofiáry/ wbláganie iełt: á iáłmužná
6: vbogim vczynioná/ iełt włzelákiey do-
7: brey odpłaty rozmnozenie. Augułtyn
8: ś. tákże: w Księgách Máchábeiłkich

9: czytamy/ że ofiarowano za vmárle ofiá
 10: rę. Ale choćby zgoła nigdziey w ftárym
 11: pífmie tego nie czytano/ niemáte ieft
 12: wzyftkiego Kościoła (ktory w tym
 13: zwyczajiu słynie) świadectwo y po-
 14: ważność: gdzie w Modlitwach Ká-
 15: pláńfkich/ ktore P. Bogu v ie^{go} Ołta-
 16: rzá fie dzieią/ ma też zálecenie vmár-
 17: łych mieyfce swoie. (*marg*) [In Lib. de cura pro mortuis agen. c. 1. 2 Mach.12](#)
 : [Aug. fer. 34 de uerbis Apoft. Li. 9. Confefs.ca.11. et 12, 13.](#)
 : [Epiphan. Haere.75](#) (-) Długoby było/ kie-
 18: dybich infze mieścá ś. Auguftyná/ E-
 19: piphániufzá przeciw Aériufowi Here-
 20: tykowi (ktory takież z wámi błędził)
 21: Cyprianá/ ś. Grzegorzá/ y infzych przy-
 22: wodzić chciał. Ale z tego/ iefli się co ba
 23: czyfz/ dofyć vznác możefz/ iáko to praw-
 24: dá coś powiedział. A iáko słuźnie po
 25: wżitkim świecie Mfze máią za vmárle.

26: Confefs.

A wiele ich też dżiś znamy/

27: ktorzy Mfze máią dla zapłaty/ á nie-
 28: wiedzą co czynią.

strona: 240v

1: Cathol.

Toć potwarze wálze. Myć

2: tego nie chwalimy/ iefli to ko czyni.
 3: Ale iednák kto Ołtarzowi służy/ z Oł-
 4: tarzá ma mieć pożywienie.

A gdyż to wżyſtko iáwne

6: ieſt złoczyńſtwo niezbożne/ czynić táko-

7: we ofiáry/ iáko oni mowią/ áby ſie imi

8: żywi y vmárli Bogu przyſłużyli/ á czy-

9: nić teź to czego nie rozumie y ſam/ co

10: to dla zyſtku tylko czynią/ írodze grzeſzą

11: ktorzy to niezbożne nabożeńſtwo zá-

12: chowuią y iego bronią.

13: **Cathol.**

Toć tedy złoczyńce niezboż-

14: ni byli Apoſtołowie/ ktorzy to poſtáno-

15: wili w Koſciele/ iáko ſ. Chryſtoſtom/

16: Dámáſcenus/ dopiero powiedzieli? toć

17: tedy Koſciół Powſzechny záwſze błą-

18: dził/ á (co ítrách y pomyſlić) złoczyń-

19: cą był Pan Chriſtus/ ktory to Apoſto-

20: łom ná oſtatniey Wieczerzy podał.(*marg*) Luterani Páná Chriſtuſá y Apoſtoły złoczyńcami
czynią. (-) A-

21: leć oni byli tymi ktorymi y dziś ſą/ á

22: wyſcie złoczyńce niezbożni y przezduſz-

23: ni ſámi/ ktorzyſcie wſtáwę Pánſką y A-

24: poſtołſką Koſcioła Powſzechnego ták

25: bluźnić y płowác ſmieli/ Antichriſto-

26: wi okrutnemu plác czyniąc/ á kłam-

27: ítwy ſie popiſuiąc.

strona: 241

1: **Confefs.**

A gdyż ſámá íprawá rzeczy

2: chleb y wino nie ieſt Sákrámentem/

3: iedno tám gdzie ieſt wſafne wzywanie

4: iego/ iákie tedy tam bálwochwálftwo

5: z tym chlebem y winem we Mfzy czy-

6: nią/ niech to vważáią pobożni á wier-

7: ni ludzie.

8: **Cathol.**

Toć wálze wymyflý y wykřę-

9: ty/ żeby Sákráment Sákrámentem nie

10: był opocz vzywánia. Ná to wam on

11: ftáry á zacny Doktor Cyryllus Pátry-

12: árchá przed 1200 lat niechay odpowie:

13: Słyszę że niektorzy powiádáią/ áby Pán

14: fki Sákráment miał vtrácić poświęce

15: nie swoie/ gdyby co z niego ná iutro zo

16: ftáło. Aleć fzáleią gdy to mowią.(*marg*) Sákráment Ciála Pánfkiego fákrámentem iest y opocz vzywánia. (-) (*marg*) **Cyrillus adCalofirium**

17: **Epifc. Arfenciteń.** (-)Abo-

17: wiem nie inlzy iest Pan Christus/ áni

18: íie odmieni iego święte Ciáło/ ále moc

19: poświęcenia/ y obżywiáiąca łáfká w

20: nim trwa vftáwicznie. Widźicie że fzá-

21: leiecie/ gdy ták mowicie/ iáko Cyrillus

22: święty powiáda.

23: **Confefs.**

Ieftci też iáwne pohánbie-

24: nie Wieczery Pánfkiey/ gdy chleb no-

25: fzą y chwałą/ gdy chleb on ku infzemu

26: á práwie przeciwnemu vftáwie Pán-

27: fkiey vzywániau álbo ípráwie obracáią.

strona: 241v

1: Bo ták brzmią fłowá: Bierźcie/ iedz-

2: ǫcie. A ktemu iż sǫwieżo á niedawno tę

3: Trágedyá álbo Monftráncyá wymy-

4: słono.

5: **Cathol.**

Gdyż w Sákrámenćie ieft

6: prawdźiwie Pan CHRiřtus/ á słowá

7: Páńfkie fie odmienić áni przemienić

8: niemogá/ tedyć mu słufznie á słpráwie-

9: dliwie wǫzeláká cześć y pokłon wyrzá-

10: dzamy.(*marg*) O czći y chwale Sákrámentu. (-) Bo iż Pan Chriřtus rzekł/ to

11: ieft Ciáło moie/ á zařz ciáłá iego/ to ieft

12: iego łámego w tym Sákrámenćie wǫze

13: łákim obyczáiem chwálic nie mamy?

14: Bo áczći Proceřsia z Monftráncyá w

15: dzień Bożego Ciáłá/ od Vrbáná czwar

16: tego przed 330 lat wřtáwioná ieft/ á w-

17: řzákze záwǫze przedtym Páná Chriřtułá

18: w Sákrámenćie chwalono/ iáko Au-

19: guřtyn ř. ná ono mieřce Pǫłmu/ Ch-

20: walćie podnożek iego/ poniewáż sǫwię-

21: ty ieft:(*marg*) In Ps. 98. (-)Ziemiá ieft/ powiáda/ podno-

22: żek Boży/ á tá ziemiá ieft Ciáło Páná

23: Chriřtułowe/ ktore wźiáł z Máryey/ bo

24: ciáło z ziemie ieft: Záden onego Ciáłá

25: nie pożywa/ áż mu pierwey chwałę y

26: pokłon wćzyni. A ták iuż widzimy/ iáko

27: mamy chwálic podnożek nog iego; że

strona: 242

1: nietylko niegrzeřzimy chwaláć gi/ ále-

2: bychmy grzeřzyli nie chwaláć go. Táć

3: Auguſtyn S.

4: **Confefs.**

Ná oſtátek/ iákie obyczáie

5: ábo żywot Kſiężey y Mnichow we w-

6: ſzyłtkiey tey częſci ſwiátá Krzeſcián-

7: ſkiego/ ktorzy to Kſięża nie myſlą o tym

8: co mowi Apoſtoł: **Probet ſeipſum**: nie

9: ſie ſam dozna. Także co mowi: Kto nie

10: godnie pożywa/ winiwn będzie ciáá y

11: krwie Páńſkiey. **1. Cor. xi.** to káždemu

12: iáwno ieſt.

13: **Cathol.**

Toć wáſzá poſpolita Pioſn-

14: ká/ Kſiężey á Mnichom láiać/ one brá-

15: mowác y potwárzác. To odiaſwly z pi-

16: ánia y z kazánia wáſzego/ máło co wię

17: cey zoſtanie.(*marg*) Luteranow wſzyłtká náuká Kſiężey á Mnichom láiać. (-)Ale ieſli

ſá źli niektorzy/

18: iákoſz muſi być kákol miedzy pſzenicą/

19: tedyć nie wſzyłcy takowi. Przeto ieſli

20: was źli mierzą/ dobrych náſładowác/

21: á Pánu Bogu znich dźiękowác maćie.

22: **Confefs [!]** .

A choćiaż Biſkupi y obłu-

23: dnicy/ ktorzy ſzukáią iákoby známiony

24: lud zátzymáli/ ſmieią ſie z tych to

25: ſkarg y z tego nárzekánia/ wſzákże to

26: pewna rzecz ieſt/ że Pan Bog ſrodze

27: ſie gniewa ná te złoſci/ iáko ſie teź

1: gniewał ná on lud Izráelfki/ gdy mu

2: także ofiáry zhánbione oddawali

3: **Cathol.**

Nie śmiechu ále oplákánia

4: godne fą te fkárgi/ y tá hániebna śle-

5: potá wálzá/ y to pohánbienie przena-

6: świętfzey ofiáry y Sákrámentu Boże-

7: go/ czego wízelki dobry chrześciánin/

8: z fercá żáłowác musí.

9: **Confefs.**

A widzimy przykłády iá-

10: wnego gniewu Bożego/ iákie vpadki

11: ták wiele krolestw y ípuštofzenie źemie

12: Chrześciánfkiey od Turká/ ták zámie-

13: ízánie dziwnych wymyśłow y żáłoŃne

14: rofypánie y rozerwánie Kościołá Bo-

15: żego.

16: **Cathol.**

Prawdác ieft żeć Pan Bog

17: w tym iáwny gniew fwoy pokázuie/

18: ále tego przyczyną fą błędy y odźczepień

19: ítwá okrutne wálże á potym też grze-

20: chy náłze zá ktore nas słuźnie Pan

21: Bog karze. (*marg*) Przyczyny gniewu Bożego. (–)

22: **Confefs.**

Ciebie Synu Boży Pánie

23: Iezu Chrífte/ ktorys zá nas dał sie v-

24: krzyżowác y zmartwychwítał naywyż-

25: ízy kápłanie Kościołá twego/ prósimy

26: cię fercy naboźnemi/ ábyś dla twoiey

27: y twego wiecznego oycá chwały/ wy-

strona: 243

1: gładził te bálwochwálftwá/ błędy y blu

2: źnierftwá. A iákoś fam prośił poświęć

3: nas w prawdzie twoiey/ á zápal w wie

4: lu ludzi fercách światło Ewángeliey

5: twoiey y prawdziwą chwałę/ á fercá

6: náfze náklón ku posłufzeńftwu/ ábyfmy

7: cię będąc wdzięczni/ wiecznemi czáfy

8: chwalili.

9: **Cathol.**

Tákimić modlitewkámí zmy-

10: słonemi ci obłudnicy lud póspolity

11: zwodzą/ y rzeczy pokoioy v Páná Bo-

12: gá prośząc/ á przedsię roftryki y niepo-

13: koie śieiąc.

14: **Confefs.**

Niemogą tego wymowić

15: y wyśłowić Angelfkie y ludzkie ięzyki/

16: iáko wielkie są złości we Mfzey/ ktore-

17: mi Wieczera Pánfka ieft zhánbioná.

18: **Cathol.**

Toć záłość zmyślona. Ale

19: ktoreżeście wy złości we Mfzey poka-

20: záli? Nie vkażećie mi prawdziwey na-

21: mnieyfzey okrom wálznych fprofnych po-

22: twarzy/ y iáwnego kłamftwá.

23: **Confefs.**

A my też iż tákiey rzeczy

24: mową fwoią niemożemy wyśłowić/ bá-

25: wić łie niehcemy więcey łowy/ á w tey

26: żałości prošimy Syná Bożego/ áby on

27: taką złość łam zniłczył á naprawę dał

strona: 243v

1: A przy tym gotowifmy też dáć wiefłżá

2: łpráwę o tym/ ktoby nas chciał połfu-

3: cháć.

4: **Cathol.**

Takać to będzie łpráwá/ iá-

5: ka y tá byłá nieprawdy/ potwarzy/ kła-

6: młtwá/ bluźnierłtwá/ łzaleńłtwá/ nie-

7: umieiętności á złości pełna.

8: **Confes.**

Widzą przeciwnicy iż náu-

9: ki zmyślone o tey zmyśloney ofierze łá

10: ligá álbo zwiąłkú ich możności y ich

11: bogactw/ przetoż niehcą łłucháć gdy

12: im kto co przeciw tey ofierze mowi (bo

13: iáko mowił on zacny mąż) Brzuch v-

14: łzu nie ma.

15: **Cathol.**

Toć łzczere potwarze wáłze y

16: odpowiedzi niegodne.

17: **Confes.**

A niektorzy chytrze ty błę-

18: dy fárbuią/ powiádáiac/ iż ofiárá thá

19: nie iest táka žeby przez nią miał co zá-

20: łłuzyc/ ále iż przez tę ofiárę przycho-

21: dżimy do odpulfzczenia grzechow/ y ták

22: łłowy zdráde czynią/ á przedsię tenże

23: błąd zachowuią.

24: **Cathol.**

Y to wymyły wálze. Abo-

25: wiem fie my z tym niekryiemy/ ále iá-

26: łnie niewymowne pożytki/ tey ofiáry

27: świętey wyznawamy.

strona: 244

1: **Confefs.**

Aleśmy y pierwey powie-

2: dzieli/ że káždy wiárą łwá przyymuie y

3: przynośi łobie/ áłbo przywłázcza wiá-

4: rę Kriřtuřowę/ gdy łłyřzy Ewángeliá:

5: y gdy Świętořci vřywa. Abowiem ná-

6: piřano ieř J. Cor. xj. niech fie łam

7: cřłowiek dozna.

8: **Cathol.**

Aleřcie tego nie dowiedli/

9: ábychmy przez tę ofiáreř/ załługi Chri-

10: řtuřowey nie przyjmowali y nie przy-

11: włázczałi łobie. Cochmy wam z piřmá

12: Doktorow y zezwolenia Kořciołá Po-

13: wřzechnego ná krotce wywiedli.

14: **Confefs.**

A przetoř nie rozumie Apo-

15: řtoł/ áby tá Ceremonia byłá pożyteczna

16: drugiemu ktoryby iey nie vřywał.

17: **Cathol.**

Wřzákemci pokazał řwiá-

18: dectwem Kořciołá pierwřzego z Chry-

19: řoftomá/ Dámářcená/ Auguřtyná y in-

20: Iżych/ że tá ofiárá y vmárłym pomaga.

21: **Confefs.**

Y Syn Boży łam łie ofiá-

22: rował włzedłzy w przybytek naświętfzy/

23: to ielt/ w táiemną rádę Boską.

24: **Cathol.**

Ale tenże rofkazał/ ábychmy

25: tę iego iedyną ofiárę/ vřtáwiczną ofiá-

26: rá w Kościele rozpomináli.

27: **Confefs.**

Coż thedy ci Mřzarzowie

strona: 244v

1: Księża Rzymłcy tu rozumieią/ ktorzy

2: twierdzą żeby mieli ofiárowác Kryřtu-

3: łá we Mřzy? ále tego ták w pierwřzym

4: onym Kościele Apořtołłkim nie mo-

5: wiono.

6: **Cathol.**

Coż tedy wy nędznicy á nie-

7: wolnicy Luterłcy tego przyćie/ co Ko-

8: ścioł Chrześciáńki Powřzechny záwřze

9: wyznawał?(*marg*) **We Mřzy Pána Chriřtułá ofiáruią.** (–) Bo gdyż we Mřzy prawdzi

10: we Ciáło Chriřtułowe ofiáruią/ tedyć

11: łámego Chriřtułá ofiáruią: ponieważ

12: ciáło Chriřtułowe bez duřze/ bez Bo-

13: łtwá/ bez Chriřtułá łámego iuż być nie

14: może.(*marg*) **Sermo. 11. de Sanctis** (–) Azałz ś. Auguřtyn ná wielu mie-

15: ścách iáłnie nie mowi; że ná ołtarzu

16: Ciáło Chriřtułowe ofiáruią? Y ná dru-

17: gim mieřcu ielzcze iáłnie/ że Pána

18: Chriřtuřá we Mřzy ofiáruia/ powiada/

19: gdy ták mowi: Ták Kořcioł od Chri-

20: řtuřá/ iáko y CHRiřtus od Kořciołá

21: zwykł być ofiárowan. (*marg*) *De Ciuit. Dei* li 17. cap. 20. et lib. 10. cap. 20. (-) Czyli Auguřtyn

22: nie ieřt z onego pierwřzego Apořtolřkie-

23: go Kořciołá? ktory ná inřzym mieyřcu

24: tak mowi: Yzařz nieraz ofiárowány ieřt

25: Pan Chriřtus sam w łobie/(*marg*) *Epift. 23. ad Bonif.* (-)á wřdy ie-

26: dnák w Sákrámenćie/ nietylko ná ká-

27: źde Wielkonocne řwięto/ ále ná káźdy

strona: 245

1: dźieñ zá lud pořpolity bywa ofiáro-

2: wan? Tákże y Cyprian S. powiáda:

3: Gdyź Iezus Chriřtus Pan Bog nářz

4: on ieřt naywyřłzy Biřkup Bogá Oycá/

5: y ofiáreř Bogu Oycu řam řiebie piřwey

6: ofiárował/ y to ná pámiátekę řwoieř czy-

7: nić rořkazał/ tedyć ten Kářłan vrząd

8: Chriřtuřow ná łobie noři/ ktory tego co

9: Chriřtus vcźynił nářłáduie; to ieřt kto-

10: ry Pána Chriřtuřá/ iáko y on řiebie o-

11: řiárował/ takieź ofiáruie. Pátrźcieřz iá-

12: ko tho prawdá co powiádaćie/ że tego

13: ták w onym Kořćie Apořtolřkim nie

14: mowiono.

Li. 2. Epift 3. ad Caecilium.

15: **Confes.**

Lecz teź na nas barzo ořtrze

16: řie řkárźá powiedáiać/ że my niřczymy

17: ofiarę wltáwiczną á wieczną/ iáko czy-

18: nił Antiochus/ ktory był figurą Anty-

19: chryftá.

20: **Cathol.**

A załz nie prawdziwie tego

21: powiádaiá?

22: **Confefs.**

Odpowiedzielifmy im wyž-

23: łzey ná to/ że my záchowuiemy wšzyłtek

24: łpołob Apoftolłkiego Kościoła.

25: **Cathol.**

Nie dofyćci ná tym/ że ták

26: odpowiedacie: dowieść tego było: złe

27: łąšiády macie/ łami fie chwalićie.

strona: 245v

1: **Confefs.**

A ofiárá wieczna wltáwicz-

2: na ieltci opowiadánie Ewángeliey cá-

3: łe nie nákázone/ y wzywánie imięniá

4: Páńłkiego włáłne.

5: **Cathol.**

Otołz małz ofiarę Luterłką.

6: Ktož to kiedy łłychał/ áby kto zwał o-

7: fiárę przepowiedánie Ewángeliey.

8: Lecž ci Ewángeliłstowie mili ná tę śwá

9: Ewángeliá chwálebná iáko ná ołłá iá

10: kiego wšzyłtko wkłádaiá.(*marg*) Ofiárá wieczna wltáwiczna nie ielt przepowiadánie Ewángeliey. (-) Rozgrzełze-

11: nie Ewángeliey/ ofiárę Ewángeliey/

12: náołtátek wšzyłtkę śwá nieprawdę E-

- 13: wángeliey przypifuią? Ale iefli Ewán
14: geliey przepowiedanie ofiárą ieft iáko
15: powiedacie: Vkażćiefz mi to/ iáko to
16: ieft ofiárá wedle obrzędu Melchifede-
17: chowego/ wedle ktorego ieft Pan Kry-
18: ftus wiecznym kápłanem/ y ieft wiecz-
19: ną ofiárą w kościele fwoim.

20: **Confefs.**

A ktemu iáko Pan mowi

- 21: Ioan.4. Mamy chwálić Oycá w Du-
22: chu y w prawdzie.

23: **Cathol.**

Y dla tego iuż podobno wi-

- 24: domą ofiárę odrzucicie/ iáko y oni od-
25: łzczepieńcy/ przeciw ktorym Auguſtyn
26: święty piſał?

27: **Confefs.**

W czym fie też y tu zámy-

strona: 246

- 1: ka używanie Sákrámentu włafne ábo
2: prawdziwe.

3: **Cathol.**

Ale używanie Sákrámentu

- 4: nie ieft ofiárą.

5: **Confefs.**

A gdyż to włyżtko zácho-

- 6: wuiemy/ tedy też z wielką vcźciwością
7: záchowuiemy ofiárę vltáwiczną.

8: **Cathol.**

Dowieść pirwey było/ że to

9: wżyŃtko ieŃt ofiárą/ á nie ták zgołá Ńwo-

10: ie widzenia przekłádác.

11: **Confes.**

Aleć oni łámi tę ofiárę pra

12: wdźiwą y wítáwiczną niŃzczą/ ktorzy po

13: płowáli y zfálfzowáli wzywánie imię-

14: nia łámego Páná.

15: **Cathol.**

Otoż ich małz iuż záŃię w-

16: zywánia imiěníá Páná ChriŃtuŃowe-

17: go ofiárą zowá. Pátrz iákoć Ńie y tám

18: y łám kręcá/ od Ńczerey prawdy odŃtá-

19: piwŃzy.

20: **Confes.**

Tákże teŃ y Wieczerzá ie-

21: go Ńwiętą zniŃczyli rozlicznemi bál-

22: wochwáŃtwy.

23: **Cathol.**

Ták to prawdá/ iákoćcie to

24: wyŃŃzey dowodnie pokazáli.

25: **Confes.**

Ktorzy kaŃą wzywáć Ńwię-

26: tych zmárłych.

27: **Cathol.**

Nie ieŃći Pan Bog Bo-

strona: 246v

1: giem zmárłych ále żywych. Ńwięci te-

2: dy dáleko lepiej y włáŃniey żyią przed

3: Pánem Bogiem/ á niŃli ludźie ná tym

4: Ńwiećie: á czemuŃz ich o przyczynę pro-

5: śić niemamy/ iáko y tych prośimy?

6: **Confefs.**

Ktorzy Mfze przedaią/

7: ktorzy zaślugi zmyślaią sobie y inżym

8: Mfzami/ ktorzy Náukę o Pokucie y o

9: odpufzczeniu grzechow błędy rozliczne-

10: mi popfłowáli/ ktorzy rofkázuią áby za-

11: den nie śmiał wierzyć kto fie náwroći

12: do Pána Bogá/ żeby iuż miał być w lá-

13: fce iego/ ktorzy grzechy nieczyłtemi y

14: bálwany pokaláli y oźpecili Kościół

15: Boży.

16: **Cathol.**

Toć fczere potwárze wáfze/

17: ktore odpowiedzi fą niegodne: ácze-

18: chmy dofyć ná nie ná fwych miey-

19: fcách odpowiedzieli.

20: **Confefs.**

Cić fą po ni Antyocho-

21: wi á nie my ktorzy fie ftáramy o to/ á-

22: byłmy byli poślufzni Synowi Bożemu/

23: ktory mowi Kto mnie miłuię/ fłow

24: moich ftrzedz będzie. Ioan. xiiij.

25: **Cathol.**

Kto was fłucha/ mnie fłu-

26: cha/ mowi fyn Boży do Apoštołow y

27: ich Namiełtnikow álbo fucefforow.

strona: 247

1: Przeto wy ich nie fłuchaiąc/ fámemu

2: fynowi Bożemu niepoślufzni iefteście.

3: Confefs.

Náoftátek o vzywáníu zu-

- 4: pełnego Sákrámentu nieco potrzebá
5: przypomnieć. Niech ty wykřety tych
6: Zophiftow niemáią mieścá w Koście-
7: le Bożym: widzą wřzyfcy/ że Wieczerza
8: Páńfka ieřt pořtanowiona/ áby był da-
9: wan Sákráment zupełny ludowi/ iáko
10: nápiřano ieřt: Piycie z tego wřzyfcy.

11: Cathol.

Wiedzą wřzyfcy/ że ofiárá

- 12: Kořciołá Bożego pod obiemá ořobámi
13: ieřt vřřáwiona od Páná Chřiřtuřá/ kto-
14: rey fie przeto ináczey czynić niegodži.
15: Ale ták rozumieć ty řłowá/ žeby tu Pan
16: Chřiřtus rořkazał dáwác ludowi po-
17: řpolitemu pod obiemá ořobámi: toć řá
18: twoie wykřety řzátánie/ y twoich Mi
19: niřtrow.

20: Confefs.

Iáwny teř im wřzyřřtkim

- 21: zwycřay Kořciołá piřwřzego Láćińřkie-
22: go y Greckiego około vzywánia cáłego
23: Sákrámentu.

24: Cathol.

Iáwny ieřt/ że y pod iedną

- 25: ořobą ná wielu mieřcách Sákrámen-
26: tu vřzywano/ y ná Concilium Ephe-
27: řkim przeciř Neřtoriuřowi vřřáwiono

1: áby dla iego kácerftwá wšyřcy pod ie-

2: dná ofobą przymowali.

3: **Confefs.**

A przetoż to zeznać muři

4: káždy/ iż odeymowanie drugiey czáŃtki

5: Sákrámentu/ to ieřt kielichá/ ieřt nie-

6: řlufzne/ nieřpráwiedliwe/ niezbożne.

7: **Cathol.**

O mili wierni zwolennicy/

8: ázařz ták Miřtrz wářz Luter was náu-

9: czał? Azařz do Czechow ták nie piřał/

10: Ze lepiey ieřt pokoy y iednoř zácho-

11: wáć/ ktorą wřzędźie Pan Chriřtus prze

12: kazał/ á niřli řie o ofob Sákrámen-

13: tu/ o ktorych Pan Chriřtus nic iáko po-

14: trze nego nie rořkazał/ řpieráć řie y řwá

15: rzyć?(*marg*) **In declaratione Eucha.** (–) Y ná drugim mieřcu: Nie mo-

16: więm/ powiáda/ ánim tego nikomu

17: nie ráđził/ y nie ieřt tá myřł moiá/ áby

18: ieden álbo kilká Biřkupow wářną mo

19: cą mieli poczynać dáwać komu pod o-

20: boiá ofobą/ wyiáwřzy/ žeby ták vřtáwio

21: no ná Powřzechnym Concilium. Czyli

22: go wolićie w tym nářłádownáć/ co po-

23: tym ořzálawřzy piřał/ niřli w tym co piřał

24: y ráđził poki ieřzcze miał rozum řpełná?

25: **Confefs.**

Teřtámentow ludzkich nie

26: godźi řie nam gwałćić/ czemuř tedy Te-

27: řtáment Syná Bożego/ krwiá iego zá-

28: pieczętowany księża gwałcą?

strona: 248

1: **Cathol.**

Pierwey było okazać/ ieśli fie

2: w tym Testáment Syná Bożego gwał

3: ci: co my o was słuźnie powiedzieć mo

4: zem. Boć Testáment y Mándat Syná

5: Bożego ná oštáteczney Wieczerzy ten

6: był/ ábychmy fie wełpołek miłowáli/ y

7: iedność miedzy sobą zachowáli. Ktorą

8: wy iáwnie gwałćicie/ śwowolnie fie od

9: iednego Powfzechnego Kościoła oder-

10: wawfzy. Gdyż tho rzecz pewna/ żeście

11: wy od nas/ á nie my od was wyfzli.

12: **Confels.**

A mamy żałować tákiey

13: niewftydliwości niektórych/ iż przeciw

14: tákiemu iálnemu poštánowieniu zmy-

15: śláią wykřety ku otrzymániu tego św

16: go wymyfłu/ ktorým fkázili wftawę pán

17: fką/ ktorých wywody w tak iálney rze-

18: czy opuźczamy.

19: **Cathol.**

Mamy záprawdę czego zá-

20: łować/ żeście tak záślepieni tymi błędy

21: iż iálney prawdy Kościoła Powfzech-

22: nego znać niechcećie.

23: **Obyczay** [!] zgody Ianá

24: Kálwiná o Sákrámenćie ftołu

25: álbo Wieczerzy Pánfkiey.

strona: 248v

1: CONFSSIONISTE.

2: Ná początku o ten Sákráment/ kto-

3: ry był od Papistów zátłumiony y dzi-

4: wnemi bálwochwálftwy zámierzwio-

5: ny/ były frogie łpory y roznice/ ktore o-

6: biedwie ftronie bárzo były porużyły y

7: poiątrzyły. (*marg*) Srogie łpory y roznice o Sákrámenćie. (-)

8: CATHOLICI.

9: Z vlt wálznych was teraz łądziemy.

10: Były łprzodku miedzy Lutrem á Zwin

11: gliufem frogie łpory y roznice o tym

12: Sákrámenćie/ iáko tu wálz Herft Kál

13: win wyznawa: tedyć ono fáłz/ coście w

14: Liście do Krolá Iego M. nápisáli/ iá-

15: koby niełpráwiedliwie Kátholikowie

16: náłzy o niezgodzie miedzy Lutrem á

17: Zwingliufem powiádáli. Iáko tedy to

18: fáłz co tu Kálwin powiáda/ żeby ten

19: Sákráment od Kátholików/ ktore Pá

20: pítámi zowie/ był zátłumiony: ták ono

21: łzczera prawdá/ że miedzy Lutrem y

22: Zwingliufem wielkie á frogie o to fwa

23: ry y nieprzyiáźni były.

24: **Confes.**

Te teraz iuż zá łpolnym á

25: zdrowym wyrozumieniem mieyfcá nie

26: máią.

27: **Cathol.**

Owa wy chcecie Luterany

strona: 249

1: zgodzić z Zwingliany/ co iest rzecz nie-

2: podobna/ iáko Amsdorfius powiáda.

3: **Confefs.**

Byłác wprawdzie tá rzecz

4: ciężka iedney łtronie/ gdy iey zádawa-

5: no (iáko Luterowi) żeby przywięzo-

6: wał łáfkę Duchá ś. żywiołom álbo rze-

7: czam tym zwierzchnim/ to iest chlebu y

8: winu.

9: **Catho.**

A więc mnimacie żeście tym

10: Argumentem ná Lutrze co wygráli?

11: Ieśli Pan Christus sam łáłki swoiey

12: do Sákrámentow nieprzywiázal/ a cze

13: muž mowi: Ieśli sie kto nieodrodzi z

14: wody y z Duchá S. niemoże wnidz do

15: krolestwa Bożego. Item: Kto wwie-

16: rzy á okrzci sie będzie zbáwion.(*marg*) Ioan. 3.

17: **Mar. ult.** (-) Item:

17: Ieśli nie będziecie pożywác ciáła syná

18: człowieczego/ á krwie iego pić/ nie bę-

19: dziecie mieć żywotá w łobie.(*marg*) Ioan. 6. (-)Kto poży-

20: wa tego chlebá/ będzie żył ná wieki. I-

21: tem: Ieśli pokutowác niebędziecie/ w-

22: łzyłcy poginiecie.(*marg*) Luc. 10. (-) Toć nie Luter/ ále

23: sam Pan łáfkę swoię do Sákrámentow

24: **przywiázác** [!] raczył. Bo y ludziom iná-

25: czeý według ordináryey nie zwykł dá-

26: wác: ácz iá sam y oprócz Sákrámen-

27: tow może dać/ komu y iáko raczy.

strona: 249v

1: **Confefs.**

Tákże też nie lžey było ftro-

2: nie drugiey (iáko Helwetom z Zwin-

3: gliufzem) ktorym też zádawano/ žeby

4: tylko gołe znáki á prošty chleb y wino

5: ná Wieczerzy Páńfkiey/ iákoby ná iá-

6: kiej **kołácyey** [!] brác miano.

7: **Cathol.**

Thoć Argumentum wam

8: Sákrámentármom dogrzewáło: prze-

9: tošćie iuž wy mędršzy/ ktorzyšćie wtym

10: wrzeciży Zwingliufá odšćapili/ choć

11: przedšię bład iego trzymaćie.

12: **Confefs.**

Ale to iuž vřtáło/ y niemáľz

13: o tym teraz žadnego šporu y rořterku.

14: **Cathol.**

O ielzčešćie šćąd niewybrnę-

15: li/ nie iužći koniec.

16: **Confefs.**

A ták z štrony Božey/ nie

17: šá w tych šwiátošćiách znáki gołe ábo

18: iáko mowiem cžcže/ ále máiá z šobá pra

19: wdę y škutek špóleczenie złączony.

20: **Cathol.**

Pátrž džiwney zdrády y chy-

21: trošći Kálwinowey/ iákoć iá džiwnie

22: kręći. Z štrony Božey/ powiáda/ nie šá

23: to znaki gołe/ tedy zá tym idzie/ że zftro

24: ny ludzi przedsię po ftáremu/ iáko y

25: Zwinglius vczył/ znaki gołe zoftáią.

26: Druga/ máią z łobą prawdę y skutek/

27: powiádáią/ á co to zá prawdá nie wy-

raża-

strona: 250

1: rázáią. Czemułz/ iefli fie w tym zgadzá

2: ią niemowią/ iáko Kościoł iáwnie mo-

3: wi/ że pod tymi znaki álbo ofobámi po-

4: zwierzchnymi/ ieft prawdziwe Ciáło

5: Boże?

6: **Confefs.**

A wżákże nie ieft zámknio-

7: na Duchá ś. łáfká álbo moc w onych

8: znakách pozwierzchnich/ bo nie iedná-

9: ko **wfzyfttim** [!] / áni też zofobná káždemu

10: bez rozeznánia vzywájącemu przyno-

11: ízą pożytek.

12: **Cathol.**

Tákci y Krzeft y Pokutá nie

13: wfzyftkim czyni pożytek/ iedno tylko tym

14: ktorzy z dobrym vmyflem przyftępuią.

15: A wždy iednák ináczey łáfkí Bożey do-

16: ftác niemożem/ iedno przez Krzeft á

17: Pokutę. Przeto nożem rzec befpieczę-

18: nie/ że iáko w Sákrámenćie Krztu y

19: Pokuty/ tákże y w tym zámyka fie łáfká

20: Boża.

21: **Confefs.**

W tym fie zgadzamy/ że z

22: chlebem y z winem podáne nam bywa

23: ciáło y krew Páńfká ku vzywániu łpol-

24: nemu.

25: **Cathol.**

Tákci Luteranowie trzy-

26: máią/ ktorzy przemienienia chlebá w

27: Ciáło Páná Chriftułowe/ wedle łłow

strona: 250v

1: Páńfkich y wykłádu wżyłtkich łtárych

2: Doktorow wierzyć niehcą/ że iełt Ciá-

3: ło Páná Chriftułowe z chlebem y z wi-

4: nem/ a drudzy że pod chlebem iełt ciá-

5: ło/ drudzy zásię że w chlebie. Ale Con-

6: fefsionłte tego nieprzymiá. Lecż Ko

7: łcioł Powłzechny wyznawa/ że pod o-

8: łobámi pozwierzchnymi chlebá y winá

9: iełt Ciáło y Krew Páńfka/ á iuż tám i-

10: łtnołci chlebá nie máłz: iáko Pan Chri

11: łtus iáłnie mowi: To iełt Ciáło moie/

12: nie z chlebem/ ále zgołá ołoby chlebo-

13: we vkázuiác/ To iełt mowi Ciáło moie.

14: **Confefs.**

Bo nietylko przy Wieczery

15: PÁńfkiey zgołá fie przypomina iáko

16: Kryłtus zá nas vmárl/ ná krzyżu ołiá-

17: rowány: ále ziednoczenie ono łwięte

18: z nim przez to vzywánie/ bywa vgrun-

19: towáne y połłáne/ gđzie iuż oná ł-

20: mierć iego iełt żywotem náłzym/ á to

- 21: gdy będąc w ciało jego włączepieni/ z te
 22: goż ciała obżywienie z śmierci jego bie
 23: rzemy/ nie inaczej iedno iako ciała ná-
 24: łze bywają zatrzymane w żywocie tym
 25: docześnieymżywaniem pokarmow cie-
 26: lefnych.

27: **Cathol.**

Widziż iako nie mówią iá-

strona: 251

- 1: łnie/ żebychmy w tym **Sákrámenće** pra-
 2: wdziwie Ciála Chrítułowego pożywá
 3: li/ ále duchownie tylko; á że pożywá
 4: nie chlebá proftego/ znákiem ieft Du-
 5: chownego pożywánia Ciála Chrítu-
 6: łowego.

7: **Confefs.**

A tu iuż potrzebá teraz o-

- 8: znaymić o co nam idzie/ iako o niekto-
 9: rych rzeczách rozumieć/ álbo iako o
 10: nich mówić mamy/ żebyłmy do końca
 11: zgodzić łie iuż mogli/ y łácono łie zrozu-
 12: mieć.

13: **Cathol.**

Widziż że łie do tych miałł

- 14: nigdy do końca zgodzić nie mogli/ áni
 15: łie zgodzą ná wieki.

16: **Confefs.**

Kto tedy iedno ma dobry

- 17: á zdrowy rozsádek/ á nie ma záiątrze-
 18: nia álbo zawiści iákíey przeciw łtro-

19: nie/ wyzna że iuż nie idźie o co inego/

20: iedno o obyczay pożywania Ciáła y

21: Krwie Páńskiey.

22: **Cathol.**

Y wierę to máła? Aczći

23: y infze rzeczy/ zdrádliwie á chytrze zá-

24: ćieraćie/ ábyście vbogie proftaki Lu-

25: terany zwieść mogli.

26: **Confefs.**

Bowiem iáfnie y łczyrze

27: wyznawamy/ że Kryšťulá Páná mamy

strona: 251v

1: z námi/ áby on dáry y dobrodzieyftwá

2: łwoie w tey łpołeczności łwiętey łwo-

3: iey dawał.

4: **Catol.**

Nie wyznawáią/ że go w tym

5: Sákrámenćie prawdziwie y ćielefnie/

6: ácz niewidomym obyczáiem mamy/ ále

7: tylko wedle boftwá łwego/ ktorým o-

8: byczáiem on ieft włzędzie.

9: **Confefs.**

Y iego Ciáło nietylko wy-

10: znawamy wydáne być zá nas ná ś-

11: mierć krzyżowá/ ábyłmy mieli grze-

12: chow odpułzczenie/ ále też záwłze nam

13: bywa dáne zá pokarm/ iż gdy on w nas

14: mieszka/ thedy my włzyłtkich dobro-

15: dzieyftw iego vzywamy.

16: **Cathol.**
<http://rcin.org.pl>

Otoż małż iáko oni praw-

- 17: dźiwie Ciáło Páná Chrytułowe w tym
 18: Sákrámenćie być wyznawáią. Bo ták
 19: pożywáią Ciáła Páná Chrytułowego
 20: w tym Sákrámenćie/ iáko go káždy
 21: wierny zówfze pożywáć może/ choć do
 22: Stołu Pánłkiego nie przyftąpi/ to ieft
 23: duchownym tjłko obyczáiem przez wiárę.

24: **Confefs.**

A przetoż iż rozny obyczay

- 25: pożywánia bywa czynion/ przeto też
 26: dla tego roznice fie czynią.

27: **Cathol.**

Y czynić fie będą/ y końcá

strona: 252

- 1: im niebędźie/ dokąd fie wy do prawdy
 2: Kościoła Powłzechne⁸⁰ nienáwroćicie.

3: **Confefs.**

My tedy ten obyczay poży-

- 4: wánia ták opifuiemy/ iż pożywánie
 5: Ciáła y Krwie Pánłkiey ieft duźny po-
 6: karm/ á duźny pokarm zowiemy dla
 7: tego/ iż nieogárniona duchá świętego
 8: moc żywota wiecznego nas nábowia/
 9: tákże mamy żywot łpołeczny z Pánem
 10: Krytułem.

11: **Cathol.**

Widźiłż że oni wśzyftko w

- 12: Duchá y w dymy y w fántázye prozne
 13: refołwuią/ gdy ten Sákráment łámym

- 14: Duchownym pokármem zową. Ale
 15: dáleko ináčzey ś. Ireneus Męczeńnik
 16: vczeń Apóstolſki o tym piſze: Gdy/ po-
 17: wiáda/ Chleb y Wino przez ſłowo Páń
 18: ſkie ſtawá fie Ciáłem y Krwią Chri-
 19: ſtuſową/ z ktorych ieſt złożoná y pom-
 20: nożona iſtność Ciáła náſzego/ (*marg*) [Lib. 5. aduerſ. Haeref.et li. 4. cap. 34](#) (-) iákoż
 21: śmieią mowić żeby ciáło náſze niemo-
 22: gło być vczeńnikiem dáru Bożego/ kto
 23: ry ieſt żywot wieczny/ gdyż ono Ciáłem
 24: y Krwią Páná Chriſtuſową karmio-
 25: ne bywa y ieſt członkiem iego/ iáko y Pá
 26: weł ś. piſze: Ze ieſteſmy członkámi ciá-
 27: ła iego z ciáła iego y z koſci iego/ nie o

strona: 252v

- 1: duchownym iákim y niewidomym czło
 2: wieku to powiedáiąc. Abowiem duch
 3: nie ma koſci áni ciáła/ ále o tym ſtanie
 4: w ktorym ieſt człówiek/ ktory z koſci żył
 5: y z ciáła ieſt ſpoiony/ ktory z kielichá/
 6: ktory ieſt krwią iego bywa karmion/
 7: á z chlebá ktory ieſt ciáłem iego bywa
 8: pomnożon. Widźiſz iáko ten człówiek
 9: ſwięty vczeń Polikárpow/ ktory był
 10: vcźniem Ianá ſwięte^go Apóſtoła dále-
 11: ko ináčzey o tym Sákrámenćie mowi/
 12: gdyż iáſnie wyznawa/ że fie chleb ſta-
 13: wa Ciáłem/ á wino Krwią Chriſtuſo-
 14: wą/ á że to Ciáło y tá Krew/ nietylko
 15: ieſt duſznym ále też y ciełnym pokár-

- 16: mem nálezym/ ponieważ z niego nietyl-
 17: ko dużá nálezá/ ále też y ciáło obzywione
 18: y pošilone bywa ku żywotowi wieczne-
 19: mu. Iáko y sam Pan powiedziec ra-
 20: czył: Kto/ powiáda/ pożywa Ciála
 21: mego/ á pije Krew moię/ ma wieczny
 22: żywot/ á ia go wkrzeżę w dzień oštá-
 23: teczny: co o cíele á nie o fámey duży ro-
 24: zumieć mušimy/ ktora iáko nie vmiera
 25: táko wkrzeżzona być niemoże/ iáko
 26: tenże Ireneus Izyroko á prawdziwie
 27: wywodzi.

strona: 253

1: **Confefs.**

A iż niektorzy fą ktorzy nie

- 2: chcą przełtác ná tey prófey prawdzie/
 3: chcą koniecznie pożywác cíelefnie Ciáło
 4: Páńskie/ á do te^{go} niemáią dowodu áni
 5: z pílmá święte^{go} áni z Doktorow świę-
 6: tych Kościoła pierwżego. Przeto dzi-
 7: wna rzecz iełt że ták o ten wymyłł no-
 8: wy/ tákie łpory czynią.

9: **Cathol.**

Azałz nie fą iáfne słowá Páń

- 10: ũkie; To iełt Ciáło moie ktore zá was bę
 11: dzie wydano: To iełt Krew ktora zá
 12: wás będzie wylaná. A Doktorowie Ko-
 13: ścioła Bożego pierwżego/ wżylcy o tym
 14: zgodnie ták trzymáią: iákochmy ná
 15: łwym mieylcu wyżłzey pokazáli.

16: Confefs.

A ktoby więcey po nas fie

17: nápierał/ iuż to nie wedle słowá Bo-

18: żego będzie.

19: Cathol.

Widźiż iako fie dekláruią/

20: iáko dla zgody oštátká iako rozumieią

21: wyłłowić niechcą.

ćią

22: Confefs.

Co fie dotycze słowá tego I-

23: łtotnie/ záłtáwiác fie o nie niebaczym

24: áby to słuźna rzecz byłá. Bo gdy fie mo

25: wi o Sákrámenćiech/ tedy pińmo S.

26: ma swoię mowę włáfná o thym mo-

27: wiąc. A przetoż też y te słowá To iest

strona: 253v

1: ciało moje/ Item: Chleb który łamie-

2: my iest społeczność ciała Páńskiego/ má

3: ią być wykłádáne obyczáiem łákrámen

4: tálney mowy.

5: Cathol.

Owa oni niechcą pozwolić/

6: że łtotnie y łámą rzeczą á nie fántázyą

7: Ciało Páńskie prawdźiwe w tym Sá-

8: krámenćie przyimuiemy/ ále tylko łá-

9: krámentálnym obyczáiem/ tho iest we

10: znáku y pod figurą/ iákoby Sákrámen

11: tu tylko znáki pozwierzchne/ á nie pra

12: wdą y rzeczą łámą od Pána Chriftuá

13: obieca były.

14: **Confefs.**

A nie tak te słowa łame w

15: łobie są/ iako gdy mowimy/ Krytus

16: iest Syn Boży/ bo tu niemáź mowy zá

17: krytey táiemnice/ iáka w słowich tych

18: to iest ciáło moie. Ktore słowá sपोso-

19: bem znáku rzeczone są chlebá onego.

20: **Cathol.**

Widziłz iakoć do znaku przed-

21: się y figury oni záwždy przymierzáią/

22: á tym fortelem nowym/ prawdę Ciá-

23: łá Páńłkiego chcą wyniłzczyć.

24: **Confefs.**

A wżákże nie tak/ áby ch-

25: leb był znak goły/ iákoby Krytus miá-

26: łto ciáła miał chleb vkázác/ nie tak: á-

27: bowiem chociaź znak iest chleb ciáła

strona: 254

1: Páńłkiego/ wżákże y ciáło fwoie támże

2: Pan dał ku pożywaniu.

3: **Cathol.**

Ale iákie ciáło/ niedekláru-

4: ią. Bo oni nie prawdziwe/ ále ducho-

5: wne iákieś á zmyślone ciáło tu być wy

6: znawáią.

7: **Confefs.**

A o cóż tedy nam idzie? O

8: to żeby było rozeznánie onego chlebá/

9: j ie^{go} cíelefne pożywanie od ciáła Páńłkie

10: go y od pożywania iego duchownego.

11: **Cathol.**

Otoż naż iako oni dzielą

12: te rzeczy/ á iako w nich przedsię chleb

13: prostym chlebem y czczym znakiem zo-

14: łtawa/ bez ktorego duchowne pożywa-

15: nie Ciała Chrifułowego być może.

16: **Confefs.**

A zwłazczą gdy zawádá tá

17: napierwey o náturze álbo niezmierno

18: ści ciała Pánłkiego będzie odrzuconá.

19: Abowiem iefłize ciało Chrifułowe w

20: łwey náturze człowieczeństwa łwoiego

21: nie będzie w niebie/ tedyć trudno o v-

22: godę **będzie** [!] .

23: **Cathol.**

Widziłz iako oni wierzyć

24: niehcą áni łie vgodzić/ iefłi im tego

25: Luteranowie nie pozwolą/ że Ciało

26: Pánłkie iefł w niebie/ á indzie zaráz być

27: niemoże. W czym Páná Chrifułá bez-

strona: 254v

1: bożnie nieprawdziwym czynią/ á w-

2: łzechmocność iego niewłtydliwie blu-

3: źnią/ iákoby on będąc widomie w nie-

4: bie/ tu zaráz z tymże ciałem nie mógł

5: być niewidomie w Sákrámenćie. O czy

6: mełmy wyłłzey dofyc mowili.

7: **Confefs.**

A iż niektórym łie to zda

8: zá rzecz niepodobną żeby ciało niemiá-

9: ło być wszędzie/ gdyż iest złączone z bo-

10: łtwem/ ktore boństwo iest wszędzie.

11: **Cathol.**

Y ci także iáko y wy błędzą

12: ktorzy to powiedáią.

13: **Confes.**

Ná to łączna takowa od-

14: powiedź: Acz dwie naturze Bołka y

15: człowiecza łą złączone w iedną perfo-

16: nę/ wżákże zołtaie włafność fwoiá ká-

17: źdey naturze rozeznána.

18: **Cathol.**

Iużemci wyższe pokazał z

19: Páwłá ś. że włafność natury ludzkiej

20: nie wszyłtká zołtawa/ á wżákże to wy-

21: znawamy/ że/ ácz Páná Chriřtułowe

22: Ciało iest ná wielu mieścách w tym

23: Sákrámenćie/ iednák przedsię zaraz

24: być wszędzie niemoże iáko iego boństwo/

25: zwłafzczá widomym onym obyczáiem/

26: iáko iest w niebie.

27: **Confes.**

To tak połtanowiłwzy mo-

strona: 255

1: zem zezwolić y zezwalamy ná tę mowę

2: ktorą máią łobie niektorzy zá zówikłá-

3: ná/ iż pod chlebem álbo z chlebem by-

4: wa dawáne Ciało Pánłkie.

O miła zgodo/ z błędu w

6: drugi błąd poftępuią/ y dla zgody błą-

7: dzącym nieco pozwaláią/ á wżákże

8: przedsię fwą prowadzą.

9: **Confefs.**

Wżákże przedsię potrzebá

10: to znác że nie inżzego ciáła zá pokarm

11: nam dał vzywác iedno tego/ ktore wy-

12: dał zá nas ná śmierć/ iáko to fłowá

13: brzmiá iego. Toż tedy Ciáło/ ktore raz

14: wydał Syn Boży Oycu fwemu ná o-

15: fiárę/ záwżze dáie nam pokármem w

16: Wieczerzy tey świętey/ áby nam było

17: pokármem duchownym.

18: **Cathol.**

Iefli tedy toż ciáło tu być w

19: tym Sákrámenćie wyznawacie/ á iá-

20: koż powiádaćie że niemoże być záraz

21: Ciáło Chriřtufowe/ y w niebie y ná źie-

22: mi? álbo iákoż tu nie ieftećie fámi prze

23: ćiw łobie? Czyli fie to iedno ták dla zgo

24: dy á nie z łercá mowi? O mili wyzna-

25: wcy y vgodźćie.

26: **Confefs.**

Tylko obyczay ma być zá-

27: chowan ktory trochę pierwey okazan

strona: 255v

1: iefł/ iż nie trzebá áby ciáło z niebá zřte-

2: powác miáło/ żebyřmy ták dopiro one-

3: go pożywác mogli.

4: Cathol.

Toć my dawno powiada-

5: my/ o czymemći Chrifołtomá ś. y Dá-

6: máłcená wyższej przywiodł. Bo nie

7: złtępuie niebá Ciáło Chriftułowe/ ále

8: łie chleb w ono prawźiwe ciáło ktore

9: ielt w niebie/ á nie w inłze przemienia.

10: Confefs.

Ale dochodzić tego pokár-

11: mu mamy/ nie pátrząc ná odległóść

12: mieścá/ przez moc á siłę Duchá ś.

13: Cathol.

Widźiłz iáko oni te^{go} pokármu

14: y tego ciáłá nie prawdźiwie przyjmuią

15: ále go roumem y fántazyą dochodzą.

16: Confefs.

A to gdy iuż ták będzie

17: przełożono/ iuż wątpienie ktore przy-

18: chodźi o bytnóści cíelełney/ łáčno też

19: vgodźić/ gdy będzie odrzucone mnie-

20: mánie cíelełnego iedzenia ciáłá/ żeby

21: kto chciał ták ieść Ciáło Pánłkie iáko

22: inłzy pokarm zębámi/ y do żołádká zás

23: kłáść zeżwány.

24: Cathol.

Tuć łie iáłnie dekláruie/ żeć

25: prawdźiwe Ciáło Páná Chryłtułowe

26: z tego Sákrámentu wyrzuciáią/ á ono

27: łwoie zmyśłone tylko záchowuią/ Pá-

- 1: ná Chriftułá Zbáwićielá náfzego czy-
 2: niąc nieprawdziwym. Toć ieft wżyftek
 3: Kalwinow fortel/ ktorym on Zwingli-
 4: ułá y Oekolámpádyułá Miłtrze łwoie
 5: chciał celowác.

6: Confefs.

Duchowne pożywanie ciá-

- 7: łá Páńłkiego w Wiečerzy Páńłkiej tá-
 8: kie ieft/ ktore łie dzieie táiemnie przez
 9: moc Duchá S. Bo to co odległe wedle
 10: mieyłcá ziednaczą y łpaia/ á ták bárzo/
 11: że też ná nas przychodzi żywot z ciáłá
 12: Kryłtułowego.

13: Cathol.

Miły Boże/ iákie fántázye:

- 14: Iełli ták ieft iáko powiádaćie/ tedy ál-
 15: bo my ilekroć tego pokármu pożywa-
 16: my z Páná Chriftułowym ciáłem pra-
 17: wdziwym w niebie/ álbo on z onemże
 18: ciáłem tu z nami ná źiemni łie złącza. [!]

19: Confefs.

Ktora śilá iego álbo moc

- 20: ná nas y w nas przychodząca/ y nas
 21: obżywiáiąca/ nie źle mogłá by być rze-
 22: czoną z iftności iego niektore nam v-
 23: dzielenie/ by iedno to rozumieć dobrze
 24: kto chciał.

25: Cathol.

Ci chwálebni Miłtrzowie

- 26: vczą/ że ciáło Páná Chriftułowe przez

27: siłę Duchá S. spływa y zstępuje ná

strona: 256v

1: nas y bywa nam ták vdzielone. Pátrz

2: do czego ich opáczny ich vmyśl przy-

3: wodzi.

4: **Confefs.**

To iest/ że wniebie Ciáło

5: Páńskie będąc/ tu przedsię ktorzyfmy

6: w tym wygnániu ná ziemi/ żywot fwoy

7: iftotny nam dáie/ y wlewa gi w nas/

8: obżywiáiąc nas iáko ciáło fwoie.

9: **Cathol.**

Otoż małz comci powie-

10: dział/ że Ciáło Pána Chriftofowe w

11: niebie będąc/ iákąś moc fwą nam dá-

12: ie y wlewa w nas/ á ták nieprawdzi-

13: wie Ciáła Páńskiego pozywamy.

14: **Confefs.**

A co theż niektorzy nieu-

15: kowie y niewiádomi tych rzeczy będąc/

16: zádaią nam ábyfmy dwoiákie pozywá-

17: złączáli álbo miefzáli/ nie znamy fie

18: do tego co oni sobie zmyflili o pozywá-

19: niu iákiegoś ciáła Páńskiego/ bez łafki/

20: bez skutku.

21: **Cathol.**

Y owfzem to wam prawdzi-

22: wie zádawaią/ áni im ftąd nigdy nie

23: wybrniećie/ ponieważ wy prawdziwe

24: á cielefne choć niewidome Ciáła Pán-

25: łkiego pożywanie trąćicie/ á duchowne

26: tylko łobie iákies zmyślácie.

27: **Confels.**

Nie máłz o tym nic áni w

strona: 257

1: piłmie świętym/ áni w onych S. Do-

2: ktorow piłmiech.

3: **Cathol.**

Toć iełt o czym Augułtyn ś.

4: y inłzy Doktorowie zgodnie piłzą/ że y

5: źli á niepoboźni ludzie/ nie mniej Ciá-

6: ło Páńłkie prawdźiwie przymuią/ ie-

7: dno iáko y poboźni. Bo y oni/ powiá-

8: da Augułtyn ś. prawdźiwie Ciáło Páń

9: łkie przymowali o ktorych Apołtoł mo

10: wił: Kto pożywa niegodnie/ łąd álbo

11: potępienie łobie pożywa. Y ná drugim

12: miełcu: Iudałz/ powiáda zdraycá do

13: bre ciáło y Symon Czárnok iężnik do-

14: bry krzełt Chriłtułow był przyiáł/ ále

15: iż dobrych rzeczy dobrze nie vżywali źli

16: ludzie przez złe vżywanie zátroceni łą.

17: Vczyć łie tedy było z piłmá Bożego/ że

18: iełt troiákie pożywanie Ciáłá Páńłkie-

19: go: iedno Sákrámentálne / ktore y złym

20: y dobrym iełt połpolite/ drugie Ducho-

21: wne/ ktore y oprocz przijęćia Sákrámen

22: tu być może/ á trzećie Sákrámentálne

23: y Duchowne wełpołek.

24: **Confels.**

Abowiem prawdá y rzecz

25: Sákrámentu nie tylko iest przywła-

26: łzczenie dobrodzieyftw Kryftułowych/

27: ále łámego Kryftuła y śmierci y zmar-

strona: 257v

1: twychwłtania iego ziednoczenie álbo

2: złączenie.

3: **Cathol.**

Prawdá y rzecz Sákrámen

4: tu iestci prawdziwe Ciało Páńskie pod

5: ołobą chlebá. O czym ftárzy Doktoro-

6: wie Kościoła Powłzechnego ták vczyli/

7: że w tey chwálebney Swiátości/ ma-

8: my trzy rzeczy rozeznáć y obáczyć: Bo

9: iest w niey iedná/ łámy Sákráment/

10: druga/ záráz y rzecz y Sákráment/ á

11: trzecia rzecz łámá bez Sákrámentu.

12: Sákráment łam bez rzeczy iestci wido-

13: ma á pozwirzchnia ołobá chlebá y wi-

14: ná: Sákráment y rzecz łpołem/ iest

15: Ciało włafne Chriftułowe y Krew ie-

16: go. Rzecz bez Sákrámentu iestci Du-

17: chowne iego ciało. A ták oná widoma

18: pozwirzchnia ołobá chlebá/ iestci Sá-

19: krámentem álbo znákiem dwu rzeczy/

20: ábowiem znáczy y noši ná łobie podo-

21: bieńftwo/ ták prawdziwego Ciála Kri

22: ftułowego/ iáko y duchownego/ to iest

23: iedności Kościoła iego. Bo iáko chleb

24: nád infze pokármy wietłze pośilenie ciá

25: łu dawa/ y wino vweřela y pijáne czy-

26: ni; ták Ciáło Pána Chriřtuřowe cżło-

27: wieká wnąętrznego duchownie/ dořtá-

strona: 258

1: tecznie/ pořila y tuczy. Zásię/ iáko z

2: wielu źiarnek ieden chleb cżynią/ á z

3: wielu iágod iedno wino zlewáią; ták z

4: wiela ořob wiernych ludźi iednořć Ko

5: řćiołá Bożego/ to ieřt Ciáłá Chriřtuřo-

6: wego ieřt złożona. Widźiřł że ci inák

7: niźli ty/ ktory řkutek tey Swiętořći/ to

8: ieřt ziednoczenie z Chriřtuřem/ rzeczą y

9: prawdą tego Sákrámentu zowieřł/ á

10: prawdziwie řie Ciáłá Pána Chriřtuřo-

11: wego w nim przyřł.

12: **Confes.**

Przetoż niektorzy wykłá-

13: dácze nie dobrze cżynią/ ktorzy Kryřtu-

14: řá ták z iedney řtrony opiřuią/ bez w-

15: řzech dárow/ bez řiły żywotney/ á zás z

16: drugiey řtrony złáčzáią z Chriřtuřem

17: iego dobrá/ y řiły duchownego pożywá

18: nia/ álbo pożytkow z ciáłá iego.

19: **Cathol.**

Owa ty bęđźieřł řmiał po-

20: práwować Auguřtyná/ ze wřzyřtkiemi

21: řtáremi Doktory y z náuką Kořćiołá

22: Powřzechnego/ ktorzy tego záwřze vczy-

23: li/ że iáko Iudařł ták y káźdy niezboźny

24: cżłowiek/ przyimuie prawdziwe Ciáło

- 25: Paná Chriftułowe w tym Sakrámen-
 26: cie/ ácz od niego żadnego dárú y síly ży
 27: wotney áni duchownego pożytku nie

strona: 258v

- 1: bierze/ y owłzem ná potępienie łobie
 2: przyimuie/ wedle słow Apołtołłkich: á-
 3: bowiem dla złości y nieśpołobności lu-
 4: dzkiew przedsię Chriftus Chriftułem/
 5: y Ciáło iego Ciáłem być nie przełtanie:
 6: ponieważ bez odmiány łá dary Boże.
 7: Lecż dobrzy ktorzy łami siebie dobrze
 8: doświadczywłzy/ y przez Pokutę oczy
 9: ściwłzy przyłtępuią: ci nie tylko Ciáło
 10: Páńłkie prawdziwe iáko y źli/ ále też
 11: dary Bołkie w nim/ łáłkę y pośilenie
 12: duchowne/ y niewymowne inłze poży-
 13: tki przyimuią.

14: **Confes.**

Gdyż Kryftus nie może być

- 15: oddzielon od tych to Duchá S. síł y
 16: dobr bez wielkiego iego ołoby zelzenia
 17: áłbo też y zniłzczenia ołoby iego.

18: **Cathol.**

Prawdác ielt żeć Chriftus

- 19: niemoże być bez síł y dárow łwoich/ ále
 20: tenże Pan Chriftus/ iáko tych síł y dá-
 21: row łwoich godnym rad vżycza; łák
 22: ich niegodnym nie dáie/ y owłzem ie
 23: dla niegodności á nieuczłiwości ka-
 24: rze: przeto ácz y źli prawdziwie Ciáło

25: iego przymuią/ ále pożytkow Ciáá ie-
 26: go/ ktorych fą niegodnymi/ nieprzyimu
 27: ią. O czym Auguſtyn ś. ták piſze: Iáko

strona: 259

1: Iudaſz ktoremu ftuczkę chlebá PAN
 2: podał/ nie złe przyimuiąc/ ále złe przyi-
 3: muiąc/ dał mieyſce Dyabłu ſobie; ták
 4: káždy niegodnie przyimuiący/ nieczyni
 5: tego áby Páńki Sákráment dla iego
 6: złości złym lie ſtał. Ani przeto mamy
 7: mowić żeby nic nie przyiał/ że nie ná
 8: zbáwienie przyiał. Abowiem Ciáło Páń
 9: ſkie y Krew Páńſka/ przedſię była y o-
 10: nym/ o ktorych Apoſtoł mowi: Kto po-
 11: żywa niegodnie fądu ſobie pożywa. Toć
 12: Auguſtyn S.

13: **Confefs.**

Ani im teſ Páwłá ś. ſłowá

14: co pomagáią/ ktory powieda iż winni
 15: fą ci Ciáá Páńkiego/ ktorzy niego-
 16: dne pożywáią chlebá Wiečerzy Páń-
 17: ſkiey.

18: **Cathol.**

Nie fáłſzuy niezbożny czło-

19: wiecze ſłowá Páńkiego. Nie mowić
 20: Páweł ś. áby ci ktorzy Ciáá Páńkie-
 21: go pożywáią chlebá pożywali/ co ty
 22: przydawałſz chcąc gi proſtym chlebem
 23: vczynić/ á prawdę Ciáá Páńkie^{go} z nie-
 24: go wyniſzczyć: ále owſzem że o Ciáá

- 25: Páńfkiego prawdziwym pożywaniu
 26: mowi/ z tego fie pokázuie co potym
 27: przydawa/ że kto niegodnie przyumuie/

strona: 259v

- 1: sítawa fie winien Ciáła Páńfkiego.
 2: Ktore słowá Theodorus Grek wykła-
 3: dáiąc ták piíże: To znác dawa ś. Pá-
 4: weł tymi słowy/ iż iáko go wydał Iu-
 5: dafz y iáko Zydowie obrázili/ ktorzy go
 6: krzyżowáli/ ták go y ci włyfcy obraża-
 7: ią/ ktorzy naświétfzego iego ciáła nie-
 8: czyłtemi rękámi fie dotykáią/ álbo w
 9: plugáwe vftá swoie przymuią.

10: **Confefs.**

Bo tám winność tá nie-

- 11: bywa przyczytána że przymuie Kryftu
 12: íá/ áni to może fie kędy pokázác/ żeby
 13: przyięcie Kryftuśa było ku potępieniu
 14: komu/ ále potępieni bywáią ktorzy Kry
 15: ftuśem gárdzą.

16: **Cathol.**

O ízalony ták chytrego Kál-

- 17: winá rozumie. Nie dla tegoć oni fą
 18: winni Ciáła Kryftuśowego że Páná
 19: Kryftuśa w cíele iego przymuią/ ále
 20: dla tego/ że naświétfze Ciáło iego/ w
 21: grzechu bez rozśádku/ bez doświadcze-
 22: nia/ bez pokuty przymuią; potwore
 23: tym Páná Chriřtuśa krzyżuiąc y fromo
 24: cąc mękę ie^{gº}. A co powiádař żeby przy-

25: ięćie Chriřtuřowe niemogło być komu

26: ku potępieniu/ rořpomni łobie prořę

27: ćię/ iefli Chriřtuřá Annářz/ Káiphářz/

strona: 260

1: Piłat/ Herod nie przyiął/ iefli go nie-

2: przyięli bicżownicy y krzyżownicy iego:

3: powiedzże mi/ iefli go ći ku zbáwieniu

4: czyli ku polepřzeniu řwemu przyięli.

5: **Confefs.**

Przetoż y o to zgodá bę-

6: dzie/ iż złořliwi Wieczery Páńřkiey

7: vżywáiąć/ vżywáią řákrámentaliter/

8: řwiątobnie ćiałá Páńřkiego/ to iefł iá-

9: ko Auguřtin piřze/ pozwierzchniego ży-

10: wiołu/ ále nie řámey rzeczy.

11: **Cathol.**

Y to řáľřz áby to Auguřtyn ř.

12: gdzie piřał/ ktory iáľnie przeciř temu

13: błędu wáľzemu one řłowá nápiřał/ iá-

14: komći ie dopiero przywiodł: Ze praw-

15: dźiwego ćiałá/ tho iefł rzeczy řákrá-

16: mentu y Iudařz y źli ludźie pożywáli/ á

17: niepozwierzchniego żywiołu áľbo pro-

18: řtego chlebá.

19: **Confefs.**

Ale ináčzey thu rozumieć

20: mamy wiáre/ bo tu z Kryřtuřem fie zľą

21: czamy/ myřli náľze wynořzác z tego ř-

22: wiátá. Przetoż náľzey řpolnořći z Kry-

23: řtuřem iefł zwiázek wiárá/ ktora nas

24: wzgorę podnośi/ y ząkláda grunt łobie

25: w niebie/ áby łtámtąd radniey łzukáli-

26: łmy Kryłtułá y z nim ziednoczenia.

27: **Cathol.**

Widziłz ku žemuć iá Kál-

strona: 260v

1: win wiedzie/ ábyś ty w tym Sákrámen-

2: cie iedno myślá á nieprawdziwie Cia-

3: łá Páńłkiego pożywał/ á nie łzukał go

4: w Sákrámenćie ále w Niebie.

5: **Confefs.**

Nie žebyłmy go wedle wy-

6: myłłu náłżego thu mieli zmyśláć łobie

7: k woli łwey/ z chlebá vczynionego iáko

8: Pápiłtowie/ ábo teź cíelełnie tu iáko

9: teź drudzy chcá przebywáiącego.

10: **Cathol.**

Cielełnie tu przebywáiące^{gº}

11: Pána Chriłtułá widomie/ iáko przed

12: Wniebowłtápieniem przebywał/ do

13: dnia łádnego tu mieć nie moźemy/ áni

14: tego žaden Kátholik niepowiáda/ ále

15: že łie w tym Sákrámenćie przez łłowá

16: iego łpráwá Duchá ł. chleb w cíáło ie-

17: go włáłnie y wino w krew iego prze-

18: mienia. Toć Kołciół Powłzechny/ iá-

19: ko záwłze/ ták y teraz wyznawa/ dáiąć

20: miełce y wiáre łłowom iáłnym Chri-

21: łtułowym/ to ielł Cíáło moie.

22: **Confefs.**

A ták tym obyczáiem všmie-

23: rzy fie špor on o ktorým fie mowi/ iefli-

24: že fámi wierni Kryřtuřá przyjmuią czy

25: li wřzyřcy bez řadney roznice/ ktorzy ie-

26: dno on Chleb y Kielich Páńfki biorą.

27: Abowiem ná to dobra á prořta odpo-

strona: 261

1: wiedz ieft/ iz Kryřtus wřzem Ciáło y

2: Krew řwoię dáie/ ále iz niewierni zá-

3: wieráię drzwi řzczodrobliwořci Páń-

4: řkiew řwoię niewiářą y złořcią. Przetoř

5: nie biorą tego co im bywa podano.

6: **Cathol.**

Ale coř wřdy řli á niewierni

7: ludzie biorą? tego iuř dáley nie dokłá-

8: da/ iefli chleb prořty/ czyli co inřzego.

9: Ale to znác dawa/ že Ciálá Chřiřtuřo-

10: wego nie biorą/ co ieft iáwny błąd iáko

11: fie wyřřzey powiedziáło. Bo inřze ieft

12: Ciáło y Krew Páńfka/ ktorą w Sákrá-

13: menćie iednáko ták řli iáko y dobrzy

14: przyjmuią; á inřza řáfká álbo pořytki

15: tego Sákrámentu/ ktorego niegodni

16: nie przyjmuią ále fámi godni.

17: **Confes.**

Wřzákže nie idzie to řtąd

18: áby gdy oni odrzuciáię co im bywa da-

19: no/ áby Kryřtuřowá řáfká tym niřzczeć

20: miálá/ ábo žeby co vchodziło álbo vbli-

21: záło fie Sákrámentowi. Bo dla nich

22: niewdzięczności/ nie zmienia się wła-

23: łość ani się nic nie odejmuje Wiecze-

24: rzezy Pánfkiej.

25: **Cathol.**

Ieśli się dla niegodności nie

26: zmienia własność Wieczerzy Pánfkiej/

27: iákoż ták ieft/ tedyć y niegodni praw-

strona: 261v

1: dziwne Ciało Pánfkie przyjmują/ ktore

2: się dla ich niewdzięczności odmienić

3: álbó wyniszczyć nie może.

4: **Confefs.**

Ani też chleb iáko ieft dá-

5: ny od Kryftuá zą vpominek álbó zą

6: zadátek niebywa prostym chlebem/ ále

7: prawdziwie wyświadcza/ ípołączność

8: z ciálem Kryftuowym y ze krwią iego.

9: Y dla tego nie ieft prostym chlebem.

10: **Cathol.**

Y owfzem chleb musi być

11: prostym chlebem wedle náuki Kryfto-

12: wey/ ponieważ tám nic inźzego niego-

13: dni/ nic inźzego iedno chleb prosty (to

14: ieft/ pozwirzchni żywioł bez fámeý rze-

15: czy) przyjmują. Ponieważ wyświad-

16: cza tylko ípołączność z ciálem Kryftu-

17: łowym/ ále teý ípołączności nieípráwu

18: ie/ á ták prostym chlebem zoftawa. A-

19: leć to nie dziw/ gdyż v was wźyfcy nic

20: inźzego ná Wieczerzy oprócz chlebá pro

21: łtego nie pożywáią: ponieważ y prá
22: wych Kápłanow nie maćie/ którzyby
23: Ciało Páńłkie poświęćć y łprawowćć
24: mogli/ ále profte Láiki; y prawdy Ciá-
25: łá CHRiftułowego pod ołobámi
26: zwierzchnimi nie wierzyćie.

strona: 262

1: Obyczay vgody o Wie-
2: czerzy Páńłkiey wydány dla po-
3: koiu Kościołá Bożego/ á podá-
4: ny Książęciu Wirtemberfkiemu/
5: od zacnego Mężá łługi Bożego
6: Theodorá Bezy/ ná ktorey łie
7: też podpisał Gwilhelmus
8: Phárellus.
9: CATHOLICI.
10: PAttrże tych miłych Apołtołow
11: y Ewángeliftow nowych Be-
12: zy/ y iákiegoł Phárellá/ z łudźi
13: nieznáiomych y niełłychánych napo-
14: dleyłzego/ ále w niecnotach dobrze zná
15: komitego: á przeto wiáry y podpíłania
16: godnego. O ktorym Eráłmus píłze: Ze
17: tho był Kápłánik ná gorze Pellicárdi
18: zwádliwy/ niepowłciágliwego á vłzczy
19: pliwego ięzyká/ y wielki przecherá: kto-
20: ry przeto dwákroć łtámtąd vćiekćć mu
21: síal; ktorego z Bázyleiey precz wygna
22: no; ktorego żołnierze w nocy w wielki
23: Piątek/ nie w Kołściele pod Krzyżem/

strona: 262v

1: ále w nierządny domie pod kuflem
2: záltáli/ á zátym z Miáftá precz wy-
3: świećili. Tenże tho wielebny Doktor
4: Phárellus Francus Kálwinow Miftrz
5: y Náuczyciel/ ácz go potym Kálwin
6: przemogł y ípędził/ iáko o nim Linda-
7: nus pífze/ ftáre ono Mácedoniufowe
8: kácerstwo/ ná Concilium Conftánty-
9: nopólkim od ftá y ośmndziesiąt Oycow
10: potępione wznowił. Abowiem vczył/
11: że Duch święty ieft porużenie w rze-
12: czách stworzone/ á nie Bog z przyro-
13: dzenia. Pátrrze iáko thego człowieká
14: podpísaniu wiárę dáwać małz.

15: Confefs.

Tákowego tedy ziednocze-

16: nie álbo złączenia z Pánem Chrístu-
17: fem wyznawamy Sákrámentu być pie
18: częćiami.

19: Cathol.

Ná te ízalone wymyřly te-

20: go to Bezy/ poniewaź lie z Kálwinem
21: iefli nie fłowy/ tedy rzeczą lámą przy-
22: namniey w przednieyfzych skutkách z-
23: gadzáią/ iuzechmy dofyć powiedzieli.
24: Przeto náoftátku przydamy tu miáfto
25: zámknienia/ co Chrześcíanin o tym
26: Sákrámenćie wierzyć y trzymać ma.

strona: 263

1: Dekrety ábo Kanony ná
2: świętym Trydentfkim Concilium
3: o przenachwalebnieyfzy Swią-
4: tości Stołu Páńfkiego
5: vczynione.
6: I Dekret.
7: Ktoby tego przal/ áby w tym na-
8: świętzym Sákrámenće niebyło pra-
9: wdziwie lámą rzeczą y iftotnie Ciáło y
10: Krew/ wefpołek y z dułzą y z Boftwem
11: Páná náłzego Iezu Kryftá/ to ieft zu-
12: pełny Pan Chriftus; áleby rzekł/ że w
13: nim tylko ieft iáko we znáku álbo w fi-
14: gurze/ álbo mocą tylko/ ten przekłety
15: niech będzie.

16: II.
17: Ktoby mówił/ że w tym Sákrámen-
18: cie zoftáie iftność chlebá y winá/ we-
19: fpołek z Ciáłem y Krwią Páná náłze-
20: go Iezu Chriftá/ á przalby dziwnego
21: onego á ofobliwego przemienienia w-
22: fzyftkiew iftności chlebá w Ciáło/ y w-
23: fzyftkiew iftności wina w Krew/ tákże
24: tylko ofoby chlebá y winá zoftáią: kto-

strona: 263v

1: re przemienienie Kościoł Powfzechny
2: Tránfsubftánciacyą (to ieft odmienie-
3: niem iedney iftności w drugą) bárzo
4: przyftoynie zowie; ten przekłety niech
5: będzie.

6: III.

7: Ktoby tego przał/ że w tym Sákrá-

8: menćie pod káżdą zofobná ofobą/ y pod

9: káżdą cząftką oboiey ofoby gdy ieft od-

10: dzieloná/ ieft zupełny Pan Chryftus/

11: ten przeklętym niech będzie.

12: IIII.

13: Ktoby rzekł/ że po poświęceniu w

14: tym przedziwnym Sákrámenćie/ nie

15: ieft Ciáło y Krew Páná nálezego Iezu

16: Chriřtá/ ále tylko w pozywaniu gdy ie

17: przymuią á nie przed tym álbo zá tym:

18: á że w hořtiách álbo cząftkách poświę-

19: conych/ ktore po przymowaniu zořtá-

20: ią/ álbo chowaią/ nie zořtáie prawdzi-

21: we Ciáło Pánłkie/ ten przeklętym niech

22: będzie.

23: V.

24: Ktoby mowił/ że ábo napřednieyřzy

25: pożytek te^go Sákrámentu ieft odpufzcze-

26: nie grzechow/ álbo że z niego inřze po-

27: żytki nie pochodzą/ ten przeklętym

28: niech będzie.

strona: 264

1: VI.

2: Ktoby mowił/ że w tym Świętym

3: Sákrámenćie/ Páná Chriřtuřá iedyne-

4: go Syná Bożego chwałą Bogu po-

5: winną choć y pozwirzchnią czćić áni

6: chwálic nie mamy/ áni ná procesiach

7: wedle chwalebneho á powŕzechnego
8: zwyczáiu y vftáwy Koŕcioła ŕwiętego/
9: vcźciwie noŕić/ álbo ná mieŕcách iáw-
10: nych áby mu czeŕć od ludzi czyniono
11: wyftáwowáć/ á že ci ktorzy mu pokłoneę
12: czyniá łá bálwochwálcami/ ten prze-
13: klęty niech będzie.

14: VII.

15: Ktoby mowił/ že fie nie godzi Ciála
16: Páńŕkiego záchowáć/ ále nátychmiałt
17: po poŕwiáczeniu ludziom ie trzebá ro-
18: zdáwáć/ álbo že fie nie godzi áby ono do
19: chorych z vcźciwoŕciá noŕzone było/ ten
20: przekłęty niech będzie.

21: VIII.

22: Ktoby mowił/ že Chriŕtuŕá w tym Sá-
23: krámenćie podánego tylko duchownie
24: pożywamy/ á nie Sákrámentálnie y i-
25: łtotnie/ niech przekłętym będzie.

26: IX.

27: Ktoby tego przáł/ že wŕzyłcy w obec/

strona: 264v

1: y káždy z oŕobná wierny chrzeŕćiánin
2: oboiey płci gdy do rozumu przydzie/
3: winien ieŕt ná káždy przynamniey ná
4: Wielkęnoc te⁸⁰ Sákrámentu pożywáć/
5: wedle przikazánia ŕwiętey mátki náŕzej
6: Koŕcioła/ ten przekłęty niech będzie.

7: X.

8: Ktoby mowił/ že fie nie godzi kápłá-

- 9: nowi/ ktory ma Mżą tego Sákrámen
10: tu od siebie fámego przyjmowác/ ten
11: przeklętym niech będzie.
12: XI.
13: Ktoby mowił/ że fámá wiará ieft do-
14: ftátecznym przygotowánim ku przyję-
15: ćiu naświétfzego tego Sákrámentu/
16: przeklętym niech będzie.
17: XII.
18: Ná ofáték áby ták zacnego Sákrá-
19: mentu ludzie nie godnie ná śmierć y
20: ná potępienie fwe nie przyjmowali/ v-
21: ftáwuie y dekláruie to ś. Synod/ áby
22: káždy ktory grzechem śmiertelnym czu-
23: ie fie być obciążonym (choćby mniმაł
24: że ma prawdziwą fkruchę) gdy fie ma
25: przed kim fpowiádác nie śmiał przy-
26: ftępowác/ áżeby fie pierwey grze-
27: chow fwych wyfpowiedał.
28: Koniec.

strona: LI

- 1: Regéfr przed-
2: nieyfzych rzeczy/ ktore te
3: Książki w fobie zámykáią.
4: A.
5: Abfólucya. Liśt 88.
6: Abfóluty. 142.
7: Abráhám z vczyńkow wfprowie-
8: dliwion ieft. 97.
9: Anglia. 2.

- 10: Aériuśowe Kácerftwo. 155. y 201.
- 11: Apoštołom iákiego przodkowánia
- 12: Chriftns zákazał. 125.
- 13: Apokryfá księgi ktorych Kościoł
- 14: nie przyimuie. 31.
- 15: Arcybifkupi. 142.
- 16: **Arczdziakoni** [!] . 142.
- 17: Arriuśowe Kácerftwo. 201.
- 18: Auguśtyn ś. o Obráziech. 52.
- 19: Auguśtyn ś. krzyżá fie niewśtyda. 52.
- 20: Augfzpurfka Confefsia Mfzà y O-
- 21: brázy trzyma. 140.
- 22: Augfzpurfka Confefsia prawdę Ciálá
- 23: Boże^{śo} w Sákrámenćie wyznawa. 175.

strona: Llv

- 1: Augfzpurfka Confefsia Confefsioni-
- 2: fte Sędowierfcy przyimuia. 12.
- 3: Augfzpurfka Confefsia Confefsioni-
- 4: fte Sędowierfcy gánia. 206. 208.
- 5: Apoštołczykow fektá iáka. 213.
- 6: B.
- 7: z Bábilonu vćiekác. 137.
- 8: Báfilius obrázy Swiętych ma
- 9: w vććiwości. 52.
- 10: Bezá y iego niecnoty. 13. 218.
- 11: Bezowe bluźnierftwá. 218.
- 12: o Bezmałżeńfkim ftanie. 209.
- 13: o Bezmałżeńfctwie co Luter trzymał. 209.
- 14: Bifkupi. 142.
- 15: Bifkupich vftaw odrzucác nietrzebá. 140.

- 16: Błogosławieństwá ktore Krolestwam
17: lekty przynofzą. 16.
18: Bog może ále niechce przez vczynkow
19: zbáwić. 109.
20: Bog prawdziwie nas íspráwiedliwy-
21: mi czyni. 94.
22: Bog íako może być málowány y wy-
23: ráżony. 44.
24: Bogá z rzeczy ítworzonych nie ká-
25: żdy poznać może. 50.
26: Bog sílá rzeczy ináczey íedno przez
27: przyczynę Świętych niedáie. 55.

strona: L12

- 1: Bogá o przyczynę prośić íie **niego-** [!]
2: **gží** [!] . 59.
3: Bog nie íeít przyczyną grzechow. 64.
4: Bog íako nas do íiebie ciągnie. 67.
5: Bog nic niepodobnego nieprzyka-
6: zał. 77.
7: Boíka cześć nie ma być żadnemu
8: ítworzeniu wyrządzaná. 53.
9: Bierzmowánie **Sákrámentem** íeít. 159.
10: Biała ízátá ná Krzćie. 169.
11: Błoto ze śliny ná Krzćie. 169.
12: Bogu raz rzeczy dáných wíęcey íie
13: odeymowáć niegodźi. 181.
14: Brákowánie pokármow. 196.
15: Íákie brakowánie pokármow íeít
16: Dyabelíká náuká. 198.
17: Bogaczowi czemu poślá nie dano. 205

- 18: C.
- 19: Catholikowie nieprzyjacielimi fłowá
- 20: Bożego być niemogą. 10.
- 21: Catholikiem kto ieft. 37
- 22: Cafus referuati. 86.
- 23: Cathechizmy iákíe dżiatkom czytać
- 24: potrzebá. 199.
- 25: Ceremonie prawdziwe kędy. 14.
- 26: O Ceremoniach. 26. 205.
- 27: Ceremonie rozne wiáry nietárgáią/ á-

strona: L12v

- 1: le rozne wykłady y odżczepieńftwá 140
- 2: Ceremonie Sákrámentom nic nie
- 3: wádzą. 162.
- 4: Ceremonie przy Krzćie skąd poźły. 168
- 5: Ceremonie Kościelne nie fą zabo-
- 6: bony. 200.
- 7: Ceremonie w Kościele potrzebne. 205
- 8: Ceremonie dla cze^go w kościele. 206.
- 9: Ceremonie nic wolności Chrześcián-
- 10: fkiey niefzkodzą. 207.
- 11: Ná iákich Ceremoniách lepiey
- 12: przefłtáwác. 207.
- 13: Bez Ceremoniy fámi Confefsio-
- 14: nište być niemogą. 207.
- 15: O Ciele Páńfkim. 26.
- 16: Ciáło Chriřtuřowe po zmartwychw-
- 17: řtániu dáleko inákřze. 70.
- 18: Ciáło Chriřtuřowe ofiáruią. 149.
- 19: O Chwale álbo cźci chwálebnego

- 20: Sákrámentu. 176.
- 21: Ciało Boże iáko czyni Káplán. 178.
- 22: kto Ciało prawdziwe Chriftofowe
- 23: przyimuie/ ten go cíelefnie po-
- 24: żywa. 171.
- 25: Ciało Páńfkie nietylko Sákrámentem
- 26: ieft ále też y Ofiárą. 238.
- 27: Chleb po poświęcániu iftność swo-
- 28: ię tráci. 163.

strona: L13

- 1: O Conciliach. 41.
- 2: Conciliámi Confefsionifte brákuią. 72. 157
- 3: ná Concilium odščzépieficy Itánąc
- 4: nie śmieli. 158.
- 5: Concilia wżyftkie iednáko przyimo-
- 6: wáne być máią/ ponieważ z iedne-
- 7: go Duchá ś. pochodzą. 72.
- 8: Confefsionifte Sędmierfcy dopiro
- 9: prawdę poználi. 4. 10.
- 10: Confefsionifte iáko fie z Helwetámi
- 11: Sákrámentarzmi zgadzáią. 11.
- 12: Confefsionifte podánie Apoftolſkie y
- 13: święte wftáwy Kościelne ludzkie-
- 14: mi wymyſły zową. 4.
- 15: Confefsionifze [!] wżyftko opákudą. 5.
- 16: Confefsionifte Catholiki potwa-
- 17: rzáią. 5.
- 18: Confefsionifte z Troybožány Papie-
- 19: żá Antychriftem zową. 7.
- 20: Confefsionifte Saulowi/ Dáthánowi/

- 21: y Abironowi podobni. 9.
- 22: Confessionifte obrázy Męki Páńfkiey
- 23: po **drodách** [!] łupią. 9.
- 24: Confessionifte iefli fie z Dámáfem
- 25: Papieżem zgadzáią. 24.
- 26: Confessionifte źle Piotrá ś. słowá
- 27: przywodzą. 32.

strona: L13v

- 1: Confessionifte wykłady Kościelnemi
- 2: y ś. Doktorow gárdzą/ á wykłady y
- 3: wymyſły nikczemnych Kácerzow
- 4: przyimuią. 32.
- 5: Confessionifte iáko Pifmo wedle ſwey
- 6: głowy chcą wykłádác. 33.
- 7: Confessionifte wykłady ſtárych Do-
- 8: ktorow ſłowie przyimuią. 34
- 9: Confessionifte Doktory Kościelne
- 10: nieſpráwiedliwie poładzáią. 34.
- 11: Confessionifte chcą być ſędziámi
- 12: Doktorow ſwiętych. 36.
- 13: Confessionifte Doktorom ś. nic na-
- 14: przod nie dáią. 36.
- 15: Confessionifte fáłżem nárabiáią. 36.
- 16: Confessioniftow Ewángelia nie
- 17: dawna. 38.
- 18: Confessionifte Trádycye wſzyſtkie
- 19: precz odrzucáią. 38. 40.
- 20: Confessionifte czynią fie Proroki. 39.
- 21: Confessionifte Turkom podobni. 49.
- 22: Confessionifte Świętych Obrázow

23: czynić niekażą/ ále łwe ná to mie-

24: śce z Iuliánem Apoštátą ftá-

25: wiáią. 47.

26: Confessionifte w **bydłętách [!]** y w zio-

27: łách ráczey niż w Obráziech P. Bo-

28: gá łzukác każą. 50.

strona: L14

1: Confessionifte z lámym Epiphániau-

2: fem niż ze włyłtkim kościołem wo-

3: lą trzymác. 50.

4: Confessionifte łami przeciw Lutero-

5: wi y Confessey Augłzpurłkiey. 53.

6: Confessionifte fáłłzuią pímo Bo. 96. 53

7: Confessionifte fáłłzywe rzeczy wykłá-

8: dáią. 54.

9: Confessionifte łie niebaczą. 56.

10: Confessionifte pímo S. opácźnie

11: przywodzą. 56.

12: Confessionifte ktorych Heretykow

13: náśláduią. 58.

14: Confessionifte S. Augułtyná opá-

15: cznie przywodzą. 59.

16: Confessionifte chwały Świętym

17: zayrzą. 62.

18: Confessionifte Miłtrzew łwych od-

19: łtępuią. 65.

20: Confessionifte Bogu niepráwość

21: przypíuią. 65.

22: Confessionifte rádži Doktory ś. przy-

23: wodzą/ gdzie łie z nimi zgadzáią. 65.

24: Confessionistów Miŝtrzowie nie-

25: pewni. 66.

26: Confessioniste mowią przeciw iáw-

27: ney Ewángeliey. 68.

strona: L14v

1: Confessioniste przeyrzenie fwe iáśnie

2: widzą/ ktorego żaden żywy człowiek

3: wiedzieć niemoże. 69.

4: Confessioniste mniemáią że iuż nie-

5: bo máią w gárści. 69.

6: Confessioniste ciało Páńłkie do iedne^{go}

7: pewnego mieyfcá przywierzuią. 71.

8: Confessioniste Conciliámi brákuia/ y

9: fędziámi sie nád nimi czynią. 72.

10: Confessioniste krzywdę Duchowi

11: Bożemu czynią. 73.

12: Confessioniste nie we włyłtkim czte-

13: rzech przednieyfczych Conciliy przyi-

14: muią. 73.

15: Confessioniste Bogu krzywdę czy-

16: nią. 76.

17: Confessionistów Dyálektyká. 77. 83. 99. 170.

18: Confessioniste Ewángelią wywro-

19: cíwfczy z łtarey nową vczynili. 81.

20: Confessioniste Kościoł potwarzá-

21: ią. 161. 82.

22: Confessioniste rozgrzełzenie z kazá-

23: niem miełzáią. 87.

24: Confessioniste iáko grzechy odpu-

25: łzczáią. 88.

- 26: Confessionifte Montánifte. 89.
- 27: Confessionifte Ewángelią łzpocą/ y łło-
- strona: L15
- 1: wu Boże^{mv} przydawáią. 87. 88. 90. 97.
- 2: Confessionifte dofyćuczynienie kościel-
- 3: ne opákuią. 92.
- 4: Confessioniftow niepráwa łprawie-
- 5: dliwość/ ále poczytána. 95.
- 6: Confessionifte Páwłowi świętemu
- 7: przeciwni. 101.
- 8: Confessionifte z Eunomiany y z Cer-
- 9: doniany trzymáią. 102.
- 10: Confessionifte łłowá Páwła ś. wy-
- 11: krącáią. 105.
- 12: Confessionifte wiárę wynofząc/ vczyn-
- 13: ki dobre zniewázáią. 106.
- 14: Confessionifte wítawy Kościelne pod
- 15: imięniem wítaw ludzkich odrzucáią. 107
- 16: Confessionifte Lutrá łwego y wierne
- 17: vcźnie iego gánią. 109.
- 18: Confessioniftow náuká Páwłowej
- 19: nauce przeciwna. 110
- 20: Confessionifte Auguštyná S. nie łpeł-
- 21: ná przywodzą. 113.
- 22: Confessionifte Kościoła iednego łie
- 23: nietrzymáią. 116.
- 24: Confessionifte wolą Tygurłkiemu niź
- 25: Rzimłkiemu kościołowi deferowác. 118.
- 26: Confessionifte kościołowi powłzechne-
- 27: mu krzywdę czynią. 118.

strona: LI5v

- 1: Confessionifte trzymáią/ że kościół zá-
- 2: błędzić może. 120.
- 3: Confessionifte głowy ná świecie mieć
- 4: nie chcą. 123.
- 5: Confessionifte opáczny Regiment do
- 6: kościoła przywodzą. 125.
- 7: Confessionifte fámi przeciw fobie. 127.
- 8: Confessioniftow probá niepewna. 137.
- 9: Confessionifte dobrowolności náfzey
- 10: nieco wymuią. 137.
- 11: Confessioniftow ordinowanie. 146.
- 12: Confessionifte fámi fie sądzą. 146.
- 13: Confessioniftow opáczne nabożeń-
- 14: stwo. 148.
- 15: Confessionifte Papieża potwarzáią. 151.
- 16: Confessionifte fámiż iednego prze- [!]
- 17: żonego [!] w Kościele potrzebnego
- 18: znáią. 153.
- 19: Confessionifte fłowá Cyprianá ś. ob-
- 20: ćináią. 153
- 21: Confessionifte Hieronymá ś. nie cále
- 22: przywodzą. 154.
- 23: Confessionifte Aériani. 155.
- 24: Confessionifte Concilia fłowie przyi-
- 25: muią. 157.
- 26: Confessionifte Conciliámi brákuią. 157
- 27: Confession: Concilia potwarzáią. 158

strona: LI6

- 1: Confessionifte przeciw Confesji Aug-

- 2: łpurłkiey dwie tylko Swiętości
- 3: kładą. 159.
- 4: Confesionifte Chriftuła máterę Sáb-
- 5: krámentow czynią. 162.
- 6: Confesionifte zchlebienia z Lutera-
- 7: ny dopuřzczáć muřą. 175
- 8: Confesionifte niewiáftom zgoła krz-
- 9: ćic niedopuřzczáią. 159.
- 10: Confesionifte áni z Kálwinem áni
- 11: z Confesią Augłpurłką nie trzy-
- 12: máią. 172.
- 13: Confesionifte ktorego cechu. 172.
- 14: Confesionifte Terminy w kořciele
- 15: zwyczáyne odrzucáią/ á nowe łobie
- 16: tworzą. 173.
- 17: Confesionifte z Troybožány fię zga-
- 18: dzáią. 173.
- 19: Confesionifte przeciw Confesiey
- 20: Augłpurłkiey. 175.
- 21: Confesionifte chytrze błędy łwoie dla
- 22: zgody zákrywáią. 175.
- 23: Confesionifftow potwarzy. 180.
- 24: Confesionifte kořciółom vbiorow
- 25: zayrzą. 181.
- 26: Confesionifte Sokrátelá nie cále
- 27: przywodzą. 185.

strona: L16v

- 1: Confesionifte śpiewanie kořcielne
- 2: odrzucáią. 185.
- 3: Confesionifte po łwey woli Swiętá

- 4: vřtáwiáią. 188.
- 5: Confefsionifte czynią fie świętřzymi y
- 6: mędrřzymi nád Doktory. 188.
- 7: Confefsionifte pořt z miernořcią
- 8: mieřzáią. 190.
- 9: Confefsionifte Ireneuřá troiáko
- 10: fářřzuią. 194.
- 11: Confefsioniste Wáłentyniami. 95
- 12: Confefsionifte Aeriani y Iowini-
- 13: ani. 195.
- 14: Confefsionifte Páwłá S. nie cále
- 15: przywodzą. 197.
- 16: Confefsionifte Páwłá S. źłe [!] rozu-
- 17: mieią. 198.
- 18: Confefsionifte z Aériuřzem Heretykiem
- 19: modlitwy y ofiáry zá vmárłe odrzu-
- 20: cáią. 200.
- 21: Confefsionifte duchow okázowánie
- 22: řzátánowi przypifuią. 204.
- 23: Confefsionifte Augřzpurską Confefsią
- 24: gánią/ ktorą przedtym chwalili. 206
- 25: Confefsionifte fámi bez Ceremoniy
- 26: być niemogą. 207.
- 27: Confefsioniste Páwłá ř. opákuią. 210

strona: L17

- 1: Confefsionifte Mnichom y Mniřřzkam
- 2: cudzořłoftwá dopuřřczáią. 210
- 3: Confefsion: Mnichy potwarzáią. 213.
- 4: Confefsion: fámi fie ořádzili. 214.
- 5: Confefsionifte dla zgody wiáry řwoie

- 6: odmienią. 216.
- 7: Confesioniftom Confesia Sáfka
- 8: przeciwna. 227.
- 9: Confesie rozne niezgody odłzczepień-
- 10: cow okazuią. 13.
- 11: Confesia Augłzpurška Młzą y Obrá-
- 12: zy trzyma. 140
- 13: Chrıtułowemu człowieczeństwu cześć
- 14: wyrządzaná y ná bořtvo fie ściąga. 45
- 15: Chrıtus w kim mieřzka. 48.
- 16: Chrıtus kthory śiedzi ná niebie tegoř
- 17: czáfu ieft w rękách kápláńfkich ná
- 18: źiemi. 70.
- 19: Chrıtus nie fkáził zakonu. 77.
- 20: Chrıtus Apořtoły káplany/ á Piotrá
- 21: opoką vcźynił. 120
- 22: Chrıtus iákiego przodkowánia Apo-
- 23: řtołom zákazał. 125
- 24: Chrıtus chce mieć káplany w ko-
- 25: ściele. 147.
- 26: Chrıtus był káplanem. 150
- 27: Chrıtus wedle człowieczeństwá moře
- 28: być málowan. 45

strona: L17v

- 1: Chrıtus nie ieft máteryą Sákrámen-
- 2: tu. 162.
- 3: Páná Chrıtuřá wierni pod ořobą ch-
- 4: lebá włáfnie y ćieleřnie máią y przyi-
- 5: muią. 171.
- 6: P. Chrıtus w ktorym Zborze mie-

- 7: łzka. 220.
- 8: P. Chrifus y ofiáruie y ieft ofiárą. 236
- 9: Chrifus głową kościoła będąc Pio-
- 10: trą głową vczynił. 122. 124.
- 11: Chwałá nietylko łámemu Bogu przy-
- 12: łtoi. 53.
- 13: Chwałá ktorey bog drugiemu nie
- 14: dáie. 53. 58.
- 15: Chwałá wewnętrzna pozwierzchniey
- 16: ofierze niewádzi. 237.
- 17: Credo Dámáfá Papieżá. 22.
- 18: Credo Niceńfkiey Conftántynopol-
- 19: fkie. 25.
- 20: Cześć którą Świętym wyrządzamy
- 21: Chriftułowá ieft. 56.
- 22: Cześć Boża włafna w czym należy. 58
- 23: **Tzechowie** [!] z Confefsioniftámi nie
- 24: trzymáią. 2.
- 25: o Chárákerze álbo piątne ducho-
- 26: wnym. 165.
- 27: o Czyścu. 26. 203.

strona: 118

- 1: Czyściec nie ieft przeciw Wierze
- 2: Chrześciáńfkiey. 203.
- 3: Czyściec z Piłmá Doktorowie świę-
- 4: ci wywodzą. 203.
- 5: Człowiek okrzczony co może á czego
- 6: niemoże. 66.
- 7: Człowiek **pryrykazaniu** [!] Bożemu dofyć
- 8: vczynić może. 76.

9: Człowiekowi **iednemn** [!] wżyſtek koſcio[ł]

10: rządzić ieſt rzecz podobna. 126.

11: Człowiek iáko ſie ma probować. 177.

12: Człowiek ſam ſiebie ma probować. 223

13: Członkami Pána Chriſtuſowemi nie

14: ták przez wiárę iáko przez miłość ſie

15: ſtawamy. 100.

16: Cudá przy grobiech ſwiętych ludzi 48

17: Chore ludźie iáko ſprávować. 199.

18: Ciężaru iákiego Apoſtołowie na ko-

19: ſcioł niewkładáli. 206.

20: D.

21: Dámáſowe Credo álbo *Symbolum*. 22.

22: Dawidowá ſповідź. 83.

23: Daru Bożego kto pozbywa. 210.

24: Dekretały nic nie máią práwey wierze

25: y obyczáiom dobrym przeciwné⁸⁰. 33.

26: Dekrety álbo Canony Concilium Tri-

27: dentſkiego o Świętoſci Stołu P. 263.

strona: L18v

1: Diſcipliná w koſciele potrzebna. 156.

2: Diálektyká Confefsioniftow. 77. 83.

3: Diálektyká Sáſka. 237.

4: Dyſputácye Doktorow niezgody w ko-

5: ſciele nieczynią. 127.

6: o Dobrych vczyinkach y o zapláćie

7: ich. 104.

8: Dobre vczynki y niewiernym pátne. 64.

9: Dobre vczynki náſze Pan Bog koro-

10: nuie. 114.

11: Dobrze czynić dla odpuszczenia grze-

12: chow nie źle. 107.

13: Dobrze czynić dla wieczney odpłaty

14: nie grzech. 108.

15: Dobremi vczyнкámi zářługuiemy łobie

16: grzechow odpuszczenie y żywot wie-

17: czny. 107.

18: Dobre vczynki ludzi pobożnych fą

19: ofiáry. 237.

20: Dobre vczynki ludzi řprawiedliwych

21: zářługuią żywot wieczny. 107.

22: Dobre vczynki iáko nas wřprawiedli-

23: wić mogą álbo nie. 76.

24: Dobre vczynki powinny P. Bog zá

25: zářługi przyimuie. 234.

26: Dobrowolność nářzá nie dokońcá

27: řkażoná. 66.

strona: Mm

1: Dobrowolność łářką Bożą pořilona

2: wřzyřtko może. 67.

3: o Dobrách Kořcielnych. 208.

4: Dobrámi kořcielnemi kto ma řzáfowác 208

5: Doktorow Chrzeřciáńřkich zgodna

6: náuká. 35.

7: Ieřli [!] Doktorom řtárym Kořcielnym

8: czyli dźięsieřszym nowym Ewángeli-

9: kom ráczey mamy wierzyć. 35.

10: Ná Doktorowřkich řentencyach iáko

11: przeřtáwác mamy. 37.

12: Doktorowie pokátni. 181. 220

- 13: Nie drewnu nie Chrześcijaństwo kłania się. 49.
- 14: Dla czego przyśiępować mamy. 222.
- 15: Dofyć uczynienie. 90. 92. 93.
- 16: Dofyć uczynienie dwójakie. 92.
- 17: Dofyć uczynienie Chrystusowe naszego nie kazi. 93.
- 18: Dofyć w swych **uczynkach** niemamy. 103
- 19: Dufność odszczępienia proza. 104.
- 20: Dufność Luterka Piłmu przeciwna. 105.
- 21: Dufze po śmierci gdzie nie dostają. 202.
- 22: Dzieięćiny. 215.
- 23: E.
- 24: Epiphaniusowego obrazów drapania

strona: Mmv

- 1: Concilium niechwali 51.
- 2: o Ewangelii. 78.
- 3: Ewangelium nie jest Zakonowi przeciwnie. 78.
- 4: Eunomianowo Kacerstwo. 91.
- 5: Exorcystowie. 142.
- 6: Exorcysty na Krzcie. 168.
- 7: F.
- 8: Fundamenty Luterskiej Theologii. 6
- 9: **Fundament** Rzymskiej Wiary dobry. 8.
- 10: Fundamenty kościelne są Apostołowie. 119.
- 11: Fundamentem przedniejszym Kościoła sam Pan Chrystus. 120.

- 15: Formá Sákrámentow. 162.
- 16: G.
- 17: o Głowie kościoła Chrifułowe^g. 121.
- 18: bez głowy iedney rząd być niemoże. 123
- 19: o Godzinách kościelnych. 186.
- 20: o Grzechu. 63.
- 21: Co ieft Grzech. 63.
- 22: o Grzechu pierworodnym. 26.
- 23: Grzechy powźzednie. 64.
- 24: Grzech po Krzćie nie mieżka w ćiele
- 25: nálezym ále pochop ku grzechowi. 77.
- 26: **Pochob** [!] ku grzechowi czemu Piśmo
- 27: grzechem zowie. 102.

strona: Mm2

- 1: Grzechow odpułzczenie inżze ieft niż
- 2: przepowiadanie grzechow odpu-
- 3: łzczenia. 86.
- 4: Grzechow odpułzczenie wierzyć co
- 5: ieft. 203.
- 6: Grzech po odpułzczeniu nie mieżka
- 7: w ćiele nálezym. 90. 102.
- 8: H.
- 9: Heretyká dołtáteczné opifanie. 20
- 10: Heretyk kto ieft. 20. 40. 125.
- 11: Heretycy Piśmo Boże obćináią/ y do
- 12: niego łwe fáłże przydawáią. 29.
- 13: Heretycy licha trzodá. 38.
- 14: Heretycy iáko buduią ná fundámencie
- 15: Chrifuśie. 119.
- 16: Miedzy Heretyki łkad niezgody. 123

- 17: v Heretykow zgody niemáľz. 132
- 18: Heretyckie kořcioly nie ľá řwięte áni
- 19: Powřzechne áni Apoftolřkie. 133.
- 20: Hereticy cze^{mv} Mnichow niećierpią 146
- 21: v Heretykow pořľuźeńřtwo być nie-
- 22: moźe. 157.
- 23: Heretycka náuka niezgodna. 36. 132.
- 24: Heretyk káźdy niewierny ieřt. 197
- 25: Heretykami prawdziwymi ktorzy. 214
- 26: Hiřtorya o Luterřkiej řpowiedzi. 89.
- 27: Hugonotřki fortel. 173.

strona: Mm2v

- 1: I.
- 2: Iowinianowo Kácerřtwo. 24
- 3: Iednořć bez iedney gľowy záchowaná
- 4: być niemoźe. 85.
- 5: o Pánie Iezuřie Chriřtuřie. 69.
- 6: P. Iezus wedle ćiałá nie ieřt wřzę-
- 7: dzie. 70.
- 8: P. Iezus ćieleřnie widomie ieřt w nie-
- 9: bie/ á ćieleřnie niewidomie w Sákrá
- 10: menćie. 70
- 11: Ireneuřá Confesřionie nie řpełná
- 12: przywodzą. 193.
- 13: Ireneuřá Confesřionie troiáko
- 14: fáľřzią. 194.
- 15: K.
- 16: Kácerřka náuka niezgodna. 36.
- 17: Kácerřtwá poźytek. 16
- 18: Kácerřka wiernořć. 18

19: Kálwin Apoštoł Confesjionistów. 13

20: Kálwin Bogá czyni przyczyną grze-

21: chow. 64

22: Kálwin Mánicheus. 67

23: Kálwinowe podobieństwo/ od łoś-

24: cá. 177

25: Kálwinowá zacność. 217

26: Kálwinowe bluźnierstwa. 217

strona: Mm3

1: Kárdynali. 142

2: Kánonicy. 142.

3: Kátholikiem kto ieft. 37.

4: o Kátechizmie y o náviedzaniu nie-

5: mocnych á o poćiefzaniu ich. 199.

6: Kápłáńki vrząd ieft zá ludzie fie mo-

7: dlic. 156.

8: Kápłany Luter niewiáfty czynił. 147.

9: Kápłan káždy przy śmierci ieft Pa-

10: pieżem. 86

11: Kápłáństwo Sákrámentem ieft. 166

12: Kápłáństwo P. Chrístufowe. 184

13: Kápłanom klucze przez Apoštoły

14: dáne. 86.

15: Kápłáństwo nowego zakonu inże

16: niż stárego. 147.

17: Kápłáństwo stárego zakonu przenie-

18: sione nie zágubione. 147

19: Kápłany chce mieć Chrístus w ko-

20: ściele. 147

21: Kápłani száfárze Boży. 150

- 22: Bez Kápłáńského rozgrzeźzenia żaden
23: o odpufzczeniu grzechow pewien być
24: niemoże. 81
25: Kápłan iáko czyni álbo poświęca
26: Ciało Boże. 180.
27: Kápłáństwo Chriřtuřowe wzywániu

strona: Mm3v

- 1: Świętych nic niewáđzi. 184
2: o Kielichu álbo oboiey ořobie. 178
3: o Kořciele Powřzechnym. 27. 115.
4: Kořcioł Boży záwřze był. 115
5: w Kořciele żadnego niemáľz ktoryby
6: fie nieokrzcił. 115
7: Kořcioł ieden ieřt. 116
8: Kořciołá Rzymřkiego trzymáć fie
9: mamy. 116
10: Kořciołá Powřzechnego ieden ieřt
11: Pařterz. 117
12: w Kořciele Powřzechnym iednořć
13: náuki. 118
14: Kořcioł raz vgruntowány fundámen
15: tu odmienić niemoże. 120
16: Kořciołá Rzymřkiego wiará nigdy
17: nievřtáľá. 120
18: Kořcioł Boży zbľáđzić niemoże. 121
19: Kořcioł ieřt widomy. 121
20: Kořciołá Chriřtuřowego widoma
21: gľowá. 122
22: Kořciołá Powřzechnego czterzy znáki
23: prawdziwe. 130. 131

- 24: Kościół Ieden/ Święty/ Powfze-
25: chny/ Apoftolſki. 131
26: w Kościele Rzymſkim iedność ieft. 132
27: Kościół Rzymſki święty ieft. 133

strona: Mm4

- 1: Kościół Rzymſki ieft Powfzechny. 134
2: Kościół Rzymſki ieft Apoftolſki. 135.
3: Kościół Rzymſki niezwyćężony. 8
4: Kościół wiele rzeczy ſtánowi y deklá-
5: ruie czego Piſmo iáſnie niewyráziło. 74.
6: Kościół Chriſtuſow ſzeroki. 38
7: Kościół święty tęż władzą ma teraz
8: co y przedtym. 32
9: w Kościele Rzymſkim co nas ma
10: trzymáć. 136
11: Kościołá Chriſtuſowe⁸⁰ dawność. 135
12: Oprocz Kościołá żaden być zbáwion
13: niemoże. 138
14: Kościół Boży widomy ieft. 138
15: Kościół Luter niewidomym czyni. 139
16: Kościołá iedność nie ná Ceremoniach
17: ale ná zgodzie należy. 140
18: Kościołá Powfzecnego ſtany Du-
19: chowne. 142
20: Kościelny Powfzeczny zwyczaj niema
21: być odmienian. 155
22: Kościół czemu Terminow vżywa. 173
23: Kościół ma moc ſzáfować Sákrámen
24: ty wedle czáfu y potrzeby. 178
25: w Kościele Powfzecnym wſzyćcy ie-

26: dnošťáynie Świętá y Pošťy zácho-

27: wáią. 188

strona: Mm4v

1: Košťielna zwierzchność. 201

2: w Košťiele ślub dáwać potrzebá. 211

3: Košťioł S. Małżeńftwá ludźiem wol-

4: nym niezákázuie. 212

5: Krol ktorego Košťiołá ma bronić? 17

6: Krolá Iego M. powinność. 3

7: Krolowie *czym* sławy dobrej došťáią. 16

8: Krolowie y Páńftwá Kácerftwy

9: giną. 16.

10: Krolowie Páfterze. 18

11: Krzyż w vcźciwośći ma być. 52

12: *Krzyżá* [!] ś. známię ná Krzćie. 169

13: Ktorzy wychodzą od nas. 139

14: o Krzćie świętym. 167

15: Przez Krzeft ná duľzy pieczęć przyy-

16: muiemy. 167

17: Krzeft Ianow rozny od Chriťtufo-

18: wego. 167

19: Ná co fie krzćimy. 233

20: Ieľli Krzest może być oprócz Cere-

21: moniy. 168

22: Krzyźmo. 167

23: Krzyźmo przy święceniú Kápła-

24: now. 167

25: Krzyźmo ná Krzćie. 167

26: L.

27: Láľká Boża zaľługom náľzym nic

28: niewądzi. 112.

strona: Mm5

1: Iáko przez łáfkę nie z vczyńkow vřprá-

2: wiedliwieni bywamy. 111.

3: Láktáncyus 50

4: Lekárřtwá przeciw pokuřie cíele-

5: řney. 210

6: Luterřkíey Theologiey fundáment. 6

7: Luter nie Boży řługá. 7

8: Luter iáko řie z Zwingliuřzem zga-

9: dzał. 11

10: Luter piřmo Boże řzácuie y odrzuca. 31

11: Luter obrázy trzymař i mocnie ich bro

12: niř przeciw Károlřtádyuřowi. 52

13: Luter Bogá czyni przyczyná grze-

14: chow. 64.

15: Luter modlitwy y pořty odrzuca. 156

16: Luter Mánicheus. 67.

17: Luter Eunomian. 91

18: Luterřka řpowieź. 86

19: Luter vczy ře nam dobre vczyńki

20: řzkodzá. 91. 109. 113.

21: Luterani Donátyřtow nářláduię. 116

22: Luter Kořcioř niewidomym czyni. 139

23: Luter y niewiářty Káplánicámi

24: czyni. 170. 147

25: Luter co o řtanie bezmařżeńřkim

26: trzymař. 209.

27: Luter wielożeńřtwá dopuřzcza. 211.

strona: Mm5v

- 1: Luter woyny niedopuźcza/ ále ią łam
- 2: zázega 214
- 3: Luterani ná Concilium łtánąć nie
- 4: śmieli. 216. 158
- 5: Luterani Kościelną náukę opákuią/
- 6: y potwarzáią. 221
- 7: Luterani Kościelney náuki álbo nie-
- 8: rozumieią/ álbo ią wywrócáią. 221
- 9: Luterani nierozgrzeźzáią. 224
- 10: Luterani łzáleią. 224
- 11: Luteranowie fáłżem narábiią. 226
- 12: Luteranowie Aériani. 228
- 13: Luteranowie kościół potwarzáią. 228
- 14: Luterani nie krzeczy mowią. 235
- 15: Luterani Páná Chriftułá y Apołtoły
- 16: złoczyńcámi czynią. 240
- 17: Luteranow włyftká náuká Księżey á
- 18: Mnichom łáić. 242
- 19: M.
- 20: Máterya Sákrámentow. 162
- 21: Márcyoniftowie. 177
- 22: Metropolitowie. 142
- 23: Melánchton Bogá czyni przyczyną
- 24: grzechow. 64
- 25: Melánchton Mánicheus. 67
- 26: o Mfzy y o Ciele Pánłkim. 26. 179
- 27: Mfza ktorym ięzykiem ma być. 182

strona: Mm6

- 1: Mfza ś. [non ex opere operantis sed ex](#)
- 2: [opere operato](#) łwą ważność ma. 221

- 3: Mśza ś. grzechy głądzi. 223.
- 4: Mśze ofobliwe w Kościele zawnze były. 225
- 5: Mśze oddzielone álbo ofobne. 225
- 6: Mśza kážda iest póspolita. 226
- 7: Mśze w pirwżym Kościele bywały. 226
- 8: o Mśzy świádectwo Auguśtyná ś. 226
- 9: Mśza iest ofiárá **vmárłym** pomocna. 226
- 10: Mśze ofobne zá Auguśtiná. 226. 229
- 11: Mśze przed Pogrzebem. 227
- 12: Mśza dawno przed Auguśtynem. 227
- 13: we Mśzy P. Chriśtuśá ofiáruią. 244
- 14: Mśza iest ofiárá zá žiwe j zá vmárłe. 228
- 15: Mśza bez dobrego vmyśłu nic niepo-
- 16: maga temu ktory ią ma. 229
- 17: Mśza y od złego Kápłaná ważna. 230
- 18: Mśza ofiárá záśluguiąca y wypłacá-
- 19: iąca. 230
- 20: Mśza nie dla zyskwó vřtáwioná. 230
- 21: Mśza łupieřtwo v Luteranow. 230
- 22: Mśzą ś. řzátan z řwymi Miniřtry gáni
- 23: y přuie. 231
- 24: Mśzą ś. zawnze ofiárą zwano. 236
- 25: o Małżeńřkim řtanie. 209
- 26: Małżeńřtwo Sákrámentem iest. 161
- 27: Małżeńřtwo dobre iest. 211

strona: Mm6v

- 1: Miłość Boża nie iest zámierzona 106
- 2: Miniřtrowie. 142
- 3: Miniřtrowie nie řą pářterze porządnie
- 4: powołáni/ bo im Piotr nieotwarza

- 5: do owczárniey. 30
- 6: Miniftrowie fą niewierni. 148
- 7: Miniftrowie nie fą Kápłani. 148
- 8: o Mnichach. 143
- 9: Mnifzy bárzo Heretykom wádzą. 143
- 10: Mnifki ftan od Chriřtuřá y od Apořto-
- 11: łow vřtáwiony. 143
- 12: Mnichom Regułę Márek ř. řpifał. 144
- 13: Mnifzy nie proznuią. 145
- 14: Mnichow czemu Heretycy nie ćier-
- 15: pią. 146
- 16: Mnifzy řie ku dořkonářłóći mieć
- 17: máią. 145
- 18: o Modlitwach Zborowych/ o řpiewá-
- 19: niu y o godzinach Kořćielnych. 183
- 20: Modlitwy máią być vřtáwicźne w Ko-
- 21: řćiele. 184
- 22: Modlitwá w Kořćiele przyiem-
- 23: nieyřza. 185
- 24: Modlitwy zá vmárłe. 201. 229. 239.
- 25: Modlitwy y ofiáry zá vmárłe zá Au-
- 26: guřtyná S. 201
- 27: Modlitwy po řmierći komu po-
- 28: mocne. 202

strona: Mm7

- 1: N.
- 2: Náuká Piotrá ř. ktora. 22
- 3: Náuká iednáka oboiego *Teřtámentu*. 79
- 4: Náurá ludzka w Pánie Chriřtuřie
- 5: nieprzemieniřá řie w Bořtwo. 70

- 6: Nieczyłtym włyłtko nieczyłte. 197
- 7: Niewiáftá y Zyd okrzćić w potrzebie
- 8: może. 169
- 9: Niezgody łkąd miedzy Heretyki. 123
- 10: Gdzie niezgodá w Wierze/ tám nie iełt
- 11: Kośćioł Chrıstufow. 127
- 12: Niezgody żadney w Wierze miedzy Pá
- 13: włem y Bárnábafzem niebyło. 128
- 14: Niezgody zá czáłow Apołtołłkich nie
- 15: były w Kośćiele o Wierze. 128
- 16: Niezgodá Nowowiernikow iáwnie
- 17: iełt Bołkie łkáránie. 4
- 18: Niewierni mogá co dobrego czynić. 64
- 19: Niewiernym dobre vczynki płátne. 64
- 20: Nowa prawdá. 10. 15
- 21: Nog vmywánie co łie rozumie. 204
- 22: Nowokrzczeńcy od Lutrá powłtá-
- 23: li. 215
- 24: O.
- 25: Obłędliwość ludzka. 5
- 26: Obyczáy zgody Ianá Kálwiná o Sá-

strona: Mm7v

- 1: krámenćie Stołu álbo Wieczery
- 2: Páńłkiey. 248
- 3: Obcowánie Świętych. 234
- 4: O Obráziech. 26. 44
- 5: Obrázy Chrześciáńłkie kto bálwány zo
- 6: wie odłzczepieńcem iełt. 45
- 7: Obrázy y zá czáłow Apołtołłkich
- 8: były. 45

- 9: Nie obrazow zgoła ále bálwánow
10: pierwsze Przykazanie zákázuie. 46
11: Obraz z tą rzeczą którą wyraża
12: iedno ieft. 46
13: Obrázy Pan Bog czynić każe. 46
14: Obrazow Świętych Confesionište czy
15: nić nie każą/ ále fwe ná to mieyfce
16: z Iulianem Apoštátą štáwiáią. 47
17: Obrazow w Kościele pożytki. 47
18: Obrázy ku nabożeństwu nas wzbu-
19: dzáią. 47
20: Obrázy pamięć náfzę ku niebieskim rze-
21: czam wzbudzáią. 48
22: Obrázy czemu ku fłowu Bożemu
23: przydano. 49
24: Obrázy księgámi fą proštych ludzi. 49
25: Obrázy wšyštekt świat przyiął. 51
26: Obrázy od Apoštołow Kościołowi
27: podáne. 52

strona: Mm8

- 1: Obrázy chwale duchowney niewádzą/
2: y owlzem pomagáią. 54
3: Obrázy nie fą Adiáphorá. 208
4: Obrazokażce fą Heretykámi. 208
5: Obietnice štáre^{go} Zakonu doczešne. 79
6: O oboiey ofobie Sákrámentu. 178
7: Ocieránie pokármow od Apoštołow
8: przykazáne. 196
9: Obiáwienie duchow z Ewangeliy. 204
10: Odprzylięgánie ná Krzćie. 168

- 11: Odrzekanie ná Krzcie. 169
- 12: Odmiána Wiary v Kácerzow. 8
- 13: O Odpuściech. 26
- 14: Odpupty ważne w Kościele. 91
- 15: Odpufzczenie grzechow nie fwemu na-
- 16: bożeńftwu przypifuiemy. 229
- 17: Odpufzczenia grzechow iáko rozmái-
- 18: cie doftawamy. 234
- 19: Odźwierni. 142
- 20: Opátowie. 142
- 21: O Opátrznóci Bożey. 62
- 22: O Ofierze Mfzey S. 26. 148
- 23: Ofoby chlebá y winá w Sákrámenće
- 24: ále nie sam chleb y wino zoftawa. 164
- 25: Ofiára iedná krwáwa ná krzyżu. 231
- 26: Ofiárę álbo zaftugę Chriftufowę iáko
- 27: łobie przywłázczyamy [!] . 232

strona: Mm8v

- 1: Ofiary ftárego Zakonu iáko grzechy
- 2: odpufzczáły. 233
- 3: Ofiára wieczna vftáwiczna nie ieft
- 4: przepowiadánie Ewángeliey. 245
- 5: Ofiára zá vmárle. 239
- 6: Orygenes wzywał Swiętych. 55
- 7: Ordynowanie Confessioniftow. 146
- 8: Owieczki Boże prawdziwe. 18
- 9: Owca nie ma fádzić Páfterzá. 152
- 10: P
- 11: Papież ftufznie ieft głowá Kościoła
- 12: Powfzechnego. 117. 123. 158.

- 13: z Papieżem nietrzymać iest Herety-
- 14: kiem być. 117
- 15: Papieża Confessionifte potwarzaią. 151
- 16: Pasterzow wzyftkich nie iednaka
- 17: wladza. 85
- 18: Pasterzow zlosci Pisma Bozego ani
- 19: Sakramentow nie pluią. 30
- 20: Patoryarchowie. 142
- 21: Pawel s. wiary nikomu kwoli nie od-
- 22: mienil. 216
- 23: Piotrowe przodkowanie miedzy Apo-
- 24: stoly. 124. 153
- 25: Piotra s. nauka ktora. 22
- 26: Piotr glowa Kosciola Bozego. 124
- 27: Piotrow namiestnik glowa Koscio-
- 28: la S. 124

strona: Nn

- 1: Pius V prawy Papiez. 126
- 2: o Pismie swietym. 25. 27
- 3: Pisma wykładu P. Bog niebroni. 75
- 4: Pisma ktore przyimowac mamy za
- 5: prawdziwe slowo Boze. 27
- 6: z Pisma iakiego wzelakiej prawdy
- 7: dochodzic mamy. 29
- 8: Pisma Bozego prawdziwy smysl
- 9: y wyklad. 34
- 10: Pisma nie lamego ale y Kosciola slu-
- 11: chac potrzebą. 34
- 12: Pismo wykładu potrzebuie. 75
- 13: Pisma wykładu iakiego fie trzymac. 75

- 14: Pieśni Polłkie. 182
- 15: Piątno ná Krzćie. 165
- 16: o Pieczy y Itáraniu vmárłych iákie
- 17: być ma. 200
- 18: o Pogrzebie. 200
- 19: Pokutá Sákrámentem ieft. 160
- 20: o Pokućie y náwroceniu człowieká
- 21: ku Bogu. 81
- 22: Pokármow dobrych złe vżywanie
- 23: grzech ieft. 197
- 24: Pośłufzeńftwo v Odźzczepieńcow
- 25: być niemoże. 157
- 26: wedle Podánia Apoftolłkiego wie-
- 27: rzyć mamy. 22

strona: Nnv

- 1: Pośrzednik dwoiáki. 57
- 2: Pomázanie oštátne Sákrámentem
- 3: ieft. 160
- 4: Poświácánie Sákrámentow nie chá-
- 5: rákterom przywłáfczamy. 166
- 6: Pokątni Doktorowie. 181. 220.
- 7: o Pościech. 189
- 8: Co ieft Poft. 189
- 9: Pościć dla czego mamy. 190
- 10: Pofty fie Pánu Bogu podobáią. 190
- 11: Poft od mierności rozny. 190
- 12: Poft duchowny od grzechow. 191
- 13: Poft dwoiáki pófpolity y ośobny. 191
- 14: Pofty nieprzymufzone. 191
- 15: Przez Pofty Pan Bog grzechy od-

- 16: pułzcza. 192
- 17: Poft wielki nie ludzka wítawá/ ma
- 18: zewłząd świádectwá. 192
- 19: Kto Poftu nietrzyrna Heretykiem
- 20: ieft. 192
- 21: Poft wielki z Podánia Apoftolík. 193
- 22: Poft wielki v wńzech narodow znáio-
- 23: my y przyięty. 193
- 24: Powinność Krolá Iego M. 3
- 25: Práwá ftárego Zakonu wolności
- 26: Chrześciáńskiey nic niezkodzą. 211
- 27: Práwo Rzymkiego Biskupá nád Ow-

strona: Nn2

- 1: czárniá Páńfká. 61
- 2: Probołzczowie/ Przeorowie. 142
- 3: Presbytery nie fą laicy ále kápłani. 141
- 4: Prorocy iákich Oycow drogámi záká-
- 5: zuią chodzić. 40
- 6: Probować iáko fie ma człowiek. 177
- 7: Przyięgi Chrześciáńskie iákie. 61
- 8: Przyźrzenia fwego żaden wiedzieć bez
- 9: obiáwienia Bożego niemoże. 68
- 10: Przyymowánien Sákrámentu grze-
- 11: chow odpułzczenie bierzemy. 223
- 12: Przyczyny dla ktorých Pan CHRÍstus
- 13: ten Sákráment poftánowił. 178. 220
- 14: Przyczyny dla ktorých pod iedną ofo-
- 15: bą Sákráment podawáią. 179
- 16: Przyczyny gniewu Bożego. 242
- 17: Przedawánia Swiętości niemáż

- 18: w Kościele. 161
- 19: R.
- 20: O Reliquiach. 26. 60.
- 21: Reliquie máią być w vcźciwości. 60
- 22: Reliquie ś. Gerwázego y Protázego
- 23: Ambroży ś. przenioł. 60
- 24: Reliquie Świętych czemu Pan Bog
- 25: obiáwiác raczy. 61
- 26: Reguła ś. Auguſtyná o Ceremoniach
- 27: Kościelnych. 195

strona: Nn2v

- 1: Rozność około záchowánia Połtow
- 2: niekaži Połtu. 194
- 3: Rozność ftárego y nowego zakonu. 79
- 4: Roznicá miedzy Sákrámenty ftárego
- 5: y nowego Zakonu. 162
- 6: Roznice miedzy Sákrámenty. 219
- 7: Rozne Ceremonie Młzey rozney
- 8: nie czynią. 235
- 9: bez Rozgrzeźzenia Kápłáńłkiego żaden
- 10: odpułzczenia grzechow pewien być
- 11: nie może. 81
- 12: Richeryſtowie. 177
- 13: Rzymłki Kościół niezwyćieżony. 8
- 14: Rzymłkiey Wiáry dobry fundáment. 8
- 15: Rzymłkiego Biłkupá władza y potę-
- 16: żność Heretykom nie miłá. 84
- 17: Rzymłkiego ſie Kościołá trzymác
- 18: mamy. 116
- 19: Rzymłki Kościół záuſzwe przodek

- 20: miał. 116. 117. 118.
- 21: Rzymłkiego Kościoła Wiara nigdy
- 22: nie wftála. 120
- 23: Rzymłti [!] Kościół iest Ieden/ Święty/
- 24: Powłzechny/ Apołtołki. 131
- 25: w Rzymłkim Kościele co nas ma
- 26: trzymać. 138
- 27: Rzeczy Bogu raz oddánych więcey fie
- 28: odeymować nie godzi. 181

strona: Nn3

- 1: S.
- 2: o Siedmi Sákrámentach. 26
- 3: Sákrámentow máterya. 162
- 4: Sákrámentow formá. 162
- 5: Sákrámenty nietylko vpominki. 219
- 6: Sákráment Ciála Páńłkiego y oprócz
- 7: wzywánia świętości fwey nietráci. 224
- 8: Sákrámentá łą iáko rury łáłki y załtu-
- 9: gi Pána Chriřtułowey. 232
- 10: o Świętościách Kościoła Powłze-
- 11: chnego. 159
- 12: Ze siedm Świętości iest w Ko-
- 13: ściele. 159
- 14: Świętości przedawánia niemáłz
- 15: w Kościele żadnego. 161
- 16: Sekty y Kácerřtwá przeciw Piřmu
- 17: Bożemu 31
- 18: Sektá Apołtolczykow iáka. 213
- 19: Siedzieć ná práwicy Bołkiej co. 70
- 20: Symbolum Niceńłkie y Conřtantyno-

21: polskie. 25

22: Synowie pokoju nie są jedno w Ko-

23: ściele. 219

24: Sokrates o różnym zachowaniu

25: Poftu. 195

26: Sławy dobrej czym Królowie do-

27: Itaię. 16

strona: Nn3v

1: Słowo Boże nie tylko pisane ale i po-

2: dane/ to jest Tradycje przyjmować

3: potrzebą. 28. 29

4: Słowu Bożemu jako nic nieprzy-

5: dawać. 76

6: Słuby. 145

7: Sługą mogli być sukcesorem Pana

8: swego. 150

9: Sukcesja. 116

10: Sukcesja wielki znak Kościoła

11: prawego. 135

12: Subdyakonowie. 142

13: Suffraganowie. 142

14: Szczyrość nauki znakiem prawdziwym

15: Kościoła być niemoże. 130

16: Schlebienie Luteranów. 175

17: Spowiedź dwójaka/ przed Bogiem

18: i przed człowiekiem. 81

19: Spowiedź przed Apostoły. 82

20: Spowiedź Pan Bog przykazał/ gdy

21: pokutować rozkazał: bo Spowiedź

22: jest część Pokuty. 82

- 23: Spowiedź Dawidowa przed Bo-
24: giem. 83
25: Spowiedź Itára rzecz ielzche przed S.
26: Báfiliufzem. 83
27: Spowiedać fie ieden drugiemu iáko
28: fie ma rozumieć. 84

strona: Nn4

- 1: Spowiedź Luterfka rozmowá z Mi-
2: nítrem. 84
3: o Spowiedzi Luterfkiey hiftorya. 89
4: Spiewanie Kościelne. 185
5: w Spiewaniu Kościelnym niemáfz
6: co gánić. 186
7: Spiewania w Kościele dawność. 186
8: Sprawiedliwość przyfádzona. 94
9: Sprawiedliwość náfzá co ieft. 101
10: o Stworzeniu wzyftkich rzeczy. 62
11: Stany Duchowne Kościoła Pow-
12: fzechnego. 141
13: Stan bezzeńfki plugáwy. 212
14: Stan bezzeńfki święty. 212
15: Sądy o Małżeńftwie komu przy-
16: ftoią. 212
17: o Świętych wzywaniu. 26
18: Święci ktorzy vwierzyl. 138
19: Święci ná ziemi czemu fie ftrzegli
20: ludzkiey chwały. 48
21: Święci fą pośrzednikámi náfzymi. 52
22: Święci w Bogu przebywájący nas
23: wyfluchywáią y wfpomagáią. 60

24: Święte kto odrzuca łamego Páná

25: Chrifutá odrzuca. 72

26: o Święćiech y o Pościech. 188

27: Świętá Męczennikow Bożych dla

strona: Nn4v

1: czego obchodźimy. 60

2: Świętá wybránych Bożych czemu

3: święćimy. 188

4: Świętá iáko y Niedzielá nic złego fá-

5: my łobie niemáią. 189

6: Świętá niektore od Apoštołow przy-

7: kazáne. 196

8: Święćenie wody Krześney dorocz-

9: ney. 168

10: Swiecki przełożony łądźić o Wierze

11: niemoże. 214

12: T.

13: Theologia Confefsioniftow iáka. 45

14: Theologiey Luterskiej fundáment. 6

15: Teštámentu oboie⁸⁰ iednáka náuká. 79

16: Terminy w Kościele zwyczáyne. 170

17: Terminow czemu Kościół vżywa. 173

18: Troybożánie skąd vrošli. 6

19: Troybożánie. 69

20: Troiáki łtan ludzi ná świećie. 202

21: o Troycy S. wiárá. 25.

22: Troyce S. łłowo nie z Piłmá ále

23: z Trádyciy. 44

24: o Trádycyach. 25. 40. 41. 42. 43.

25: Trádyciy wážność. 40

26: Trádytce dwoiákie złe y dobre. 43

27: Trádytce Apoftolſkie niektore. 43.

strona: Nn5

1: Trádytce kto odrzuca/ Ewángelią

2: tráci. 43

3: o Tránſſubſtanciácyey álbo przemie-

4: nieniu chlebá y winá w Ciáło y

5: Krew Páná Chriſtuſowę. 174

6: Tridentſkie Concilium. 216

7: V.

8: Vczynki dobre. 64

9: Vczynki z wiáry álbo bez wiáry. 101

10: Vczynki dobre powinny Pan Bog

11: zá zaſługi przyymuie. 234

12: Vfánie zbytnie. 68

13: Vgody obyczay niezgodę odſzczepień-

14: ſtwá wydáie. 13

15: o Vſpráwiedliwieniu. 26. 93

16: do Vſpráwiedliwienia trzebá przygo-

17: towánia náſzego/ a iákie być ma. 94

18: Vſpráwiedliwienie iáko z wiáry álbo

19: z vczynkow. 96

20: Vſpráwiedliwienie czemu Wierze

21: przypifuią. 98

22: Vſpráwiedliwienia obyczay y po-

23: ſtępek. 98

24: do Vſpráwiedliwienia czego po-

25: trzebá. 99

26: Vſpráwiedliwienia przyczyny. 100

strona: Nn5v

- 1: Włpławiedliwienie nie z łámey wiá-
- 2: ry. 108
- 3: po Włpławiedliwieniu iuzechmy nie-
- 4: winni gniewu Bożego. 101
- 5: Włpławiedliwienie w czym włafnie
- 6: należy. 111
- 7: Vbiory Kościelne. 181
- 8: Vpalenie ćierpieć co ieft. 210
- 9: Włtawy Biskupie máią być chowá-
- 10: ne. 140
- 11: Vrząd zwierzchności Swieckiey. 213
- 12: W.
- 13: Wikáryus czemu w Kościele. 124
- 14: Wiára Powłzechna ktora. 1.
- 15: Wiára prawdziwa w Niemcech y
- 16: gdzie indzie nie włtálá. 1.
- 17: Wiára Luterfka pułnocnych gránic
- 18: nieprzechodzi. 2.
- 19: Wiára iáko dzwon. 12.
- 20: Wiára Confefsioniftow nowa. 2.
- 21: Wiára Powłzechna nigdy nie ieft áni
- 22: może być nápfowána. 7
- 23: Wiaré ktorą włzylcy trzymác maia. 21
- 24: Wiará iáko bywamy włpławiedli-
- 25: wieni. 96

strona: Nn6

- 1: Nie lámą Wiará Pána Chriftulá
- 2: przyymuiemy. 99
- 3: Wiára lámá nikczemna. 101. 103
- 4: Wiára co ieft. 104

- 5: o Wierze y o dobrych vczyinkach. 104
- 6: Nie ták przez Wiárę iáko przez miłość
- 7: ieftefmy práwymi członkami Páná
- 8: Chriftołowymi. 100
- 9: z Wiáry nie záfwe dobre vczynki po-
- 10: chodzą. 110
- 11: Wiárá z vczyinkow wážność fwą
- 12: má. 110
- 13: Nie wśzelki ktory wierzy w Chriftofá
- 14: Páná záráz ma żywot wieczny. 204
- 15: Wierzyć grzechow odpufzczenie
- 16: co ieft. 203
- 17: Wierność Kácerfka. 18
- 18: Władzá Kápłáńfká dwoiáka. 151
- 19: Węgrzy z Confefsioniftámi nie trzy-
- 20: máią. 2
- 21: Wymyflý ludzkie. 15
- 22: Wigiláncyułowe Kácerftwo. 24
- 23: Wyznánie Wiáry Powśzechnego Ko-
- 24: ściofá Rzymfkiego. 25
- 25: Wykládu Kościelnego czemu do Pi-
- 26: ímá potrzebá. 29
- 27: Wyklády odłzczepieńfkie rozne á fobie
- strona: Nn6v
- 1: przeciwne. 33
- 2: o Wzywániu Swiętych. 26
- 3: Wzywánie fámego Bogá iákie. 55
- 4: Wzywánie Swiętych. 55. 157. 183
- 5: Wierzimy y w Swięte ácz nie ták iáko
- 6: w Bogá. 57

- 7: Nie káždy wybrány co w Chriftušie
8: miefzka. 68
9: Nie wízyfcy ktorzy wierzą fą Wy-
10: bránymi. 68
11: Wodá nie Chriftus ieft máteryą
12: Krztu świętego. 163
13: o ś. Wieczerzy Páńfkiey 170. 219.
14: Wyznánie Berengáryufowe o Sákrá-
15: menście Ciáła Bożego. 171
16: Wychowánie dźiatek y dobry rząd cze-
17: ládźi Bogu fie podoba. 212
18: Z.
19: o Zakonie Bożym. 73
20: Zakon Boży á przyrodzony ieden. 74
21: Zakonowi Bożemu iáko nic nie przy-
22: dáwać. 74
23: Zákon iáko nas wśprawiedliwić mo-
24: że álbo nie. 76
25: Zakonu P. Chriftus nie skáził. 77

strona: Nn7

- 1: Zakonowi Bożemu człowiek dofyc
2: vczynić może. 76
3: Zakonu ftárego y nowego rozność. 79
4: Zakon iáko gniew fpráwuie. 79
5: Zakonu ftarego obietnice docze-
6: śne. 79
7: o Zaśludze człowieká wiernego. 104
8: Zaślugá z Pořtu. 196
9: Zaślugi náłze Confefsionifte odrzu-
10: cáią. 114

- 11: Zaśluga áni Páweł S. áni Cypryan
12: nie odrzuca. 114
13: Zapłátá zá zaślugą chodzi. 112
14: Gdzie Zapłátá tám y zaślugá być
15: muśi. 112
16: Nie grześzy kto dla wieczney Zapłá-
17: ty dobrze czyni. 107
18: Zbáwienia czym dořtác mamy. 109
19: Zbáwienia v łámega Bogá łzuka-
20: my. 72
21: Zgodá Confesjioniftow. 10. 217.
22: Zgodá Luteranow. 1.
23: Zgodá y rząd iest w Papieřtwie/ czego
24: v Heretykow niemáfz. 11
25: Zgodá Confesjioniftow **Sedomier- [!]**
26: **řkich [!]** . 12.
27: dla Zgody Confesjionifte Wiáry řwo-

strona: Nn7v

- 1: ie odmieniáią. 216
2: Znáki prawdziwe Kořćiołá Bořego
3: cřterzy. 131
4: Zwinglius Lutrá Heretykiem ołá-
5: dźił. 7.
6: o Zwierzchnořći. 213
7: Zwierzchney władzey dwoiáki po-
8: źytek. 86.
9: Zwierzchnořć dwoiáka w Kořćie-
10: le. 151
11: Zwierzchnořći Swieckiey vrząd. 213
12: o Zborzech řwiętych/ álbo o zgromá-

- 13: dzeniu Chrześciańskim. 180
- 14: w którym Zborze Pan Chrystus
- 15: miezka. 220
- 16: Zyd może w potrzebie okrzcić. 169.
- 17: Zywort wieczny y darem iest y za-
- 18: płatą. 108
- 19: Zywort wieczny z łalki Bożey przez
- 20: záfługi náfze. 112

strona: Nn8

- 1: W Krákwie
- 2: W Drukárni Mikołaiá Szár-
- 3: ffenbergerá/ Roku Páń-
- 4: fkiego 1570.